BIBLIOTHECA
SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM
TEVBNERIANA

SENECA
TRAGOEDIAE

EDIDERVNT
R. PEIPER ET G. RICHTER

BG

LIPSIAE
IN AEDIBVS B.G. TEVBNERI

L. ANNAEI SENECAE TRAGOEDIAE

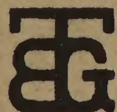
RECENSVERVNT

RVDOLFVS PEIPER ET GVSTAVVS RICHTER

PEIPERI SVBSIDIIS INSTRVCTVS
DENVO EDENDAS CVRAVIT

GVSTAVVS RICHTER

EXEMPLAR ANASTATICE ITERATVM

LIPSIAE IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI MCMXXI

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEVBNERI

RVDOLFI PEIPERI MANIBVS

SACRVM

PRAEFATIO

CAPUT I

De novae editionis ratione et consilio.

Nova editio dudum ab editoribus praeparata, sed aequo diutius retenta quomodo factum sit, ut Rudolfo demum Peipero vitae et litteris erepto absolvi et foras dari posset, quaestionibus criticis Jenae nuper editis indicavi.*) Alia

---

*) Kritische Untersuchungen zu Senecas Tragödien. Von Gustav Richter. Jena 1899. S. 28: 'Das Ergebnis unserer mühevollen Untersuchungen ist ein bescheidenes und kann nur einen textgeschichtlichen Wert beanspruchen. Aber selbst die textgeschichtlichen Probleme sind keineswegs zur vollen Lösung gelangt. Dazu würde es noch weiterer, ausgedehnter handschriftlicher Forschungen bedürfen. Für den Zweck der neuen Ausgabe sind sie entbehrlich, denn für die Kritik des Textes und seine Emendation ist von dieser Seite nichts mehr zu hoffen. Die neue Bearbeitung der Tragödien hat die Aufgabe, unter Fernhaltung früherer Uebereilungen und unter Verwertung des reichen Ertrages der inzwischen geleisteten Forschungsarbeit einen gereinigten und nach wissenschaftlichen Grundsätzen gestalteten Text zu bieten. Zugleich sollen dem Leser die zur Beurteilung der Textgestaltung erforderlichen Angaben über die Lesarten der Handschriften und die Emendationsversuche der Forscher in knapper und übersichtlicher Form an die Hand gegeben werden. Was aber Peiper wollte, war mehr als dies. Nach seiner Absicht sollte der textgeschichtliche Prozess in den verschiedenen Stufen um seiner selbst willen zur Anschauung gebracht werden. Das schien mir über den Zweck unserer Ausgabe weit hinaus zu gehen. Auch ich habe den Wert textgeschichtlicher Forschung nicht bestritten und eine schärfere Bestimmung der interpolierten Rezension nach ihren älteren und jüngeren Bestandteilen gefordert. Aber die

accedunt, quae ad indolem et formam operis recte intellegendam commemorare oportet. Tragoediarum igitur textum cum ita communi opera et labore conformandum duxissemus, ut alter alterius inventa vel placita socio examinanda proponeret et diiudicanda singulisque quaestionibus invicem tractatis et retractatis id demum consequeremur, ut quantum fieri posset, idem ab utroque statueretur, hanc spem ad irritum nobis cecidisse invitus profiteor. Nam multis in rebus tametsi iudicia primum differentia in consensum denique abiere, de non paucis tamen iisque gravissimis quaestionibus tantus mansit dissensus, ut qua tandem ratione communi editioni prospiciendum foret, ego quidem expedire et dispicere non possem. Velut in ipsis poetae verbis constituendis cum eam laboris socio normam proposuissem, ut nulla scriptura in textum reciperetur nisi ab utroque comprobata, indicata tamen sententiarum diversitate in adnotatione critica, ille servitutem hanc exprobrans consensum respuit, non tamen quomodo aequo iure controversia posset componi designavit. Nam ut erat vir simplex et probus et animo candidissimus, sic etiam opinionis semel conceptae haut raro, ut mihi quidem videbatur, iusto tenacior. Quam ob rem adiutoris officium et laborem praestare paratus editoris nomen et periculum illi demandare, quam ipse servitium quoddam subire malui. Ingravescenti posthac amici valetudine cum de negotio

---

Veröffentlichung der neuen Bearbeitung des Textes, dessen Gestaltung durch die Ergebnisse neuer Vergleichungen nicht wesentlich beeinflusst werden kann, immer wieder aufgeschoben und nach meinem Gefühl ad kalendas graecas vertagt sehen zu müssen, das habe ich doch immer peinlich empfunden. Um so mehr fühle ich mich nach dem Tode des trefflichen, seiner Art getreuen Mannes verpflichtet, den Ertrag seiner redlichen Arbeit aufzunehmen und weiterführend zu verwerten, zugleich aber auch sie endlich einmal zu einem, wenn auch nur relativen Abschluss zu bringen. Das war ich dem Andenken des Freundes wie der Wissenschaft in gleichem Masse schuldig. Die neue Bearbeitung der Tragödien aber möchte ich um ferner liegender Zwecke willen 'den gelehrten Kreisen, die sie erwarten dürfen, nicht länger als nötig schuldig bleiben.'

conficiendo desperaret, enixe per litteras me rogavit, ne communium laborum perire fructum sinerem. Moribundi precibus ut satisfacerem, nuntio de eius obitu allato muneri editionis novae absolvendae atque in lucem emittendae totum me dedi.*) In quo negotio ut veritatem et iudicii libertatem debita erga amicum pietate temperarem, ita mihi versandum esse duxi, ut in poetae verbis et recensendis et emendandis solum id sequerer quod verum esse vel veri simile religiosa deliberatione ipse mihi persuasissem, amici tamen iudicium et sententiam, ubi a meo discederet vel in ipsa adnotatione critica vel peculiari Peiperianae lectionis conspectu huic praefationi addito diserte significarem. Quo autem consilio et ratione opibus et subsidiis ab illo relictis ad opus conficiendum usus sim, commentatione supra memorata docui, ipsius laboris magna parte lecturis proposita.

Atque in ipsis tragoediis recensendis et emendandis quid etiam post egregias Friderici Leonis curas,**) quo post Gronovium neminem de hoc litterarum monumento melius meritum esse constat, praestari posse videretur hoc loco exponendum est. Qui cum Etruscum illum, praestantissimum bibliothecae Laurentianae tragoediarum codicem, et 'unicum genuinae tragoediarum corporis exemplum' maxima subtilitate ipse denuo excussisset, et multa vel aliter se legisse quam a nobis ex H. Peteri collatione tradita erant vel ab hoc silentio oppressa disertis verbis indicaret, hanc dubitationem a Joh. Tschiedelio meo rogatu ita esse expeditam, ut eis locis ubi de scriptura dubitari posset, denuo inspectis, a Leone vera relata esse praeter paucissima constaret, in commentatione critica Symbolae Jenensi

*) Quod nova editio annuo spatio diutius quam oportebat a prelo prohibita est, id non mea culpa sed officinae et Sosiorum nostrorum necessitatibus factum esse monendum duxi.

**) L. Annaei Senecae tragoediae, recensuit et emendavit Fridericus Leo. Berolini apud Weidmannos 1879. Vol. primo De Sen. trag. observationes criticae, Vol. altero Sen. tragoediae et Octavia continentur.

inserta p. 5 sq. docui.*) Gravissima vero Leoni auctoritas postea accessit Ottonis Ribbeckii integra codicis collatio, ante multos annos ab eo confecta,**) non tamen unquam publici iuris facta, post egregii viri mortem Georgio Goetz amico intercedente liberalitate et benevolentia uxoris superstitis mihi credita. Qua diligenter examinata omnibus paene locis idem legisse utrumque, perpauca ab uno vel altero neglecta esse affirmari potest. Spicilegium lectionum dedi loco supra (n. 1) memorato p. 29 sqq. Ceterum in enotandis optimi libri scripturis non anxie curavi, ut post Leonem omnem lectionis discrepantiam religiose cum legentibus communicarem. Quod cum praetermitti nequeat, si id agitur, ut de codicis indole et natura certiores fiant legentes, tamen iuste omittitur ubi huic desiderio abunde satisfactum est (Leo I, 1 sqq.). Eas igitur scripturas satis habui attulisse, quibus quid inter utramque recensionem interesset, luculenter perspici posset, ceteras omisi.

Minus feliciter cessit Leoni negotium in restituenda recensionis interpolatae forma antiquissima. Nam cum

---

*) De corruptis quibusdam Senecae tragoediarum locis disputavit G. Richter in Symbola doctorum Jenensis gymnasii in honorem gymn. Isenacensis collecta. Jenae 1894. p. 1—38 (caput I. Quantum auctoritatis vulgari recensioni (A) tribuendum sit. cap. II. Varia corruptelae genera illustrantur. A. De lacunis. cap. III. B. De versuum ordine turbato. cap. IV. C. Verborum corruptelae quaedam emendantur).

**) Aestate anni MDCCCLIII, cf. 'Otto Ribbeck, ein Bild seines Lebens, aus seinen Briefen 1846—1898. Stuttgart 1901'. In epistola ad parentes Florentiae XXV° die mensis Junii data haec scribit: In meinen häuslichen Mufsestunden, deren nicht allzuwenige sind, lese ich jetzt des alten Sacchetti 300 Novellen, viele mit grofsem Genufs verspeisend. — Aufserdem langweilen mich Senecae tragoediae bisweilen mehr, als die schöne lateinische Sprache dulden sollte, es ist alles eitel Klopf- und Spiegelfechterei der Hölle; der Text wird aber in sehr verbesserter Gestalt aus meinen Mühsalen hervorgehen. Trotzdem aber oder eben weil ich genug habe, lass' ich mich nicht verführen nach Ivrea zu gehen. Der Mensch ist keine variantenfressende Bestie e. q. s.

ipse rectissime statuisset, non ubique in librorum turba veteris interpolatoris lectionem integram apparere, illorum enim magnam partem aut novicias passim Italorum correcturas aut singulas Etrusci scripturas quacumque via derivatas in se recepisse, cum interea vetusta interpolatio subinde temporum iniuria in peius abierit (Leo I, p. 1): non tamen in enotandis huius librorum generis lectionibus id consecutus est, ut antiqua et integra a corruptis vel consulto postmodum interpolatis discerni et separari satis accurate possent. Quae cum ita essent, Peiper recte iudicavit, iterum edituris Senecae tragoedias, quantum fieri posset, lectionibus A rectius constituendis operam dandam fore.*) Ad id negotium recte conficiendum qua via progrediendum esset in dissertatione infra commemorata fusius exposuit. Eligendos esse nimirum inter libros iam collatos, qui essent purissimi vulgaris recensionis testes — vulgarem pro interpolata parum recte appellat — quaerendasque eius generis novas copias. Ac reprobato Leonis iudicio de libris in Octavia constituenda adhibitis edito, ipse palmam inter omnes quorum lectiones proposuit, deberi libro Malatestiano (D. cf. Leo II 339 sq.) nimia opinor fiducia statuit. Cum hoc artissimo cognationis vinculo cohaerere dicit Rehdigeranum 10 (nunc lat. 118), id quod certis quibusdam indiciis et argumentis confirmare studet. Mentionem eo loco facit Nicolai Treveth Angli, quem Senecae tragoedias amplis commentariis illustravisse uno libro adiutum constat. (Cf. Peiper p. 5 sq., et crit. quaestiones meas p. 11 sq.) Hoc quidem exemplar Gallicae fuisse originis eisque libris eadem Gallia oriundis, unde florilegia quaedam et eclogae tragoediarum sententias excerptas praebent, cognatum. Iam igitur hoc statui posse censet: ‘multo ante s. XIII med. tragoediarum codicem aliquem ex Italia in Galliam translatum esse ibique arche-

*) R. Peiper, De Senecae tragoediarum vulgari lectione (A) constituenda. Sonderabdruck aus der Festschrift zur 250jährigen Jubelfeier des Gymnasiums zu St. Maria Magdalena zu Breslau. Breslau 1893. p. 3.

typum extitisse alterius cuiusdam ordinis, qui licet sua progenuerit vitia, ubi consentit cum Italis libris, verae lectionis vulgaris gravissimus erit testis; ubi differt, nonnumquam Italorum mendis medelam afferre poterit'. Cuius ordinis cum praeter Trevethi librum nullum exemplar servatum sit, meliores codices Trevethianos circumspiciendos fore et comparandos. Hac de causa cum codicis Urbinatis 355 signa quaedam Trevethianae originis prae se ferentis ad Octaviam lectiones per Tschiedelium cum Weidmanniano textu conferri iussisset, quod olim expertus erat, confirmatum vidit, commentarios quidem Trevethianos iterum iterumque aut pleno exaratos fuisse aut in brevius redactos et verbis poetae adscriptos, sed ita ut Italo textui attexerentur non interpolato Gallici textus lectionibus: ipsum textum Trevethiani libri rarissime inveniri neque ab ullo umquam homine accuratius ad hoc usque tempus esse indagatum. Nam Urbinatem illum affinem Rehdigerano 12 (nunc 120) ordini Φ potius, quem Leo constituit, adnumerandum esse neque Trevethi librum repraesentare. Unum Rehdigeranum 14 (nunc 122) quamquam satis recentem et in Medea subsistentem textum praebere et commentarios inter se respondentes. Cuius lectiones in Hercule furente cum 'Italorum optimo' contulit, collatae quid differrent cum inter se tum a contextu quem Leo constituit exploravit, tum quotquot elicere potuit Trevethianas lectiones (τ) ex commentariorum latebris apposuit mirumque ut consensum textus cum Trevethi verbis, ita dissensum utriusque ab Itala lectione deprehendit. Sic communem et codicis D, i. e. librorum ad Π classem pertinentium, et Trevethiani exemplaris fontem sibi visus est aperuisse neque alium vulgatae lectionis fontem fuisse statuit. Specimen recensionis A qualem animo sibi finxit Herculis fabulae, in appendicis parte altera proposuit (ibid. p. 9—14).

Hanc Peiperi argumentationem quibus rationibus adductus non possim pro satis certo et solido disquisitionis fundamento habere Quaestionibus criticis p. 13 et 26 sq.

demonstravi. Quare aliam ipse viam ingressus novum quoddam initium et caput, unde investigatio proficisci posset, invenisse mihi videor. Atque primum primae tragoediae canticum quoniam in E integrum est traditum, in plerisque recensionis A libris priore parte caret, duo facile distingui possunt interpolatorum librorum genera. Primum igitur quaerendum duxi, ad utrum genus singuli huius recensionis libri pertinerent, tum quo tempore illa, cuius mentionem feci, iactura facta esse videretur. Quod si factum esset, etiam de Trevethiani textus auctoritate certius iudicari posse mihi persuasi. Hac autem disquisitione in Quaestionibus criticis p. 1—13 proposita id consecutus sum, ut luculenter demonstrarem, compluribus saeculis ante renatas in Italia litteras codices recensionis interpolatae extitisse, qui ista cantici parte carerent in eoque numero etiam Trevethiani codicis exemplar fuisse; hinc sequitur longe ante illud aevum lacunam memoratam esse ortam, ut veri simile sit, quotquot extent codices lacunae participes, eos omnes ad auctoritatem descendere multo vetustiorem, quam libros a recentioribus Italis interpolatos. Quare si contigisset, ut huius ordinis codices aliquot invenirentur, quos diligenter exploratos ab isto fonte repetendos esse probari posset, eorum lectiones pro certo et stabili fundamento recensionis A constituendae haberi posse. Id vero ut consequeremur, indefessa ac laboriosa Peiperi industria factum est. Is enim non tantum codicis Rehdigerani n. 14 lectionibus, quem unicum diximus libri Trevethiani apographum vel apographi similem adhuc repertum esse, quotquot e commentariis Trevethianis elici poterant veteris exemplaris lectiones adiecit, verum etiam novos codices, in quibus lectio Trevethiana cum vetere Italorum lectione quodammodo coaluisse videtur, felici eventu exploravit duo, exploratos summa cum diligentia excussit et Weidmannianae editionis exemplari adscripsit. Sunt autem Augustanus liber saeculi XIV, bibliothecae civitatis et pagi (Kreis- und Stadtbibliothek) n. XXIII (Ag.), et Sangallensis, bibliothecae

Vadianae n. 303 (V), anno 1393 exaratus. Quorum ille cum codice Rehdigerano 10 eadem vetustioris prae se fert originis indicia (Peiper p. 4 sq.), hic quamquam in nonnullis differt, tamen et lacuna saepius memorata aliisque lacunis ita cum altero conspirat, ut artiore eos cognationis vinculo et inter se et cum τ et R 10 coniunctos esse pateat. Hae opes a Peipero collectae et novis codicum Rhedig. 10 et 12 collationibus auctae quomodo a me examinatae sint et in usum conversae, Quaestionibus criticis p. 14—28 exposui. Nam a specimine in Peiperianae commentationis appendice altero, quo lectio A ex R 10 et τ constituitur in Hercule furente, profectus primum lectiones codicis R 10 cum Augustani et Vadiani lectionibus composui, scripturas codicis Trevethiani e commentariis excerptas examinavi, deinde ut amplior materia iudicio ferendo suppeteret, varias lectiones quattuor librorum de quibus res agitur (τ V Ag. R 10) in Troadibus fabula conspicuas congessi et lacunas quasdam in reliquis fabulis occurrentes his libris communes indicavi*), denique quid ex tota hac examinatione effectum esse videretur, explicavi. Summa autem omnis argumentationis breviter comprehensa haec est. Quattuor illos codices quos examinavi tam communi primi carminis detrimento quam aliarum lacunarum multarumque lectionum propriarum consensu et conspiratione cognationis necessitudine contineri certum est nec ulli dubitationi obnoxium. Et quoniam omnes ad originem multo vetustiorem modernis Italorum libris recedunt, prae ceteris idonei sunt, qui recensionis interpolatae qualis erat ante renatas in Italia litteras imaginem satis accurate depingant. Redeunt autem omnes ad vetustum aliquod archetypon Italae originis, unde variae propagines manavere. Harum una ad Trevethi exemplar, Gallicarum quarundam lectionum non prorsus immune, ducit eiusque subolem, alia ad Rehdigeranum n. 10; ex libris utriusque generis Augustani

*) Lacunae p. 23 l. 23—26 notatae non Phaedrae, sed Oedipi sunt.

et Vadiani lectiones conflatae sunt, ut multis locis, ubi ceteri libri a τ discedunt, in dubio sit relinquendum, sitne communis eorum lectio ab archetypo repetenda, an alteram ab altera fluxisse statuendum. Hoc tamen certum, Trevethi librum nullo loco a ceterorum aliquo pendere, sed suum et proprium tenere locum. Neque rursus R 10 a τ deduci potest, quorum consensus ad commune archetypon redit eoque plus valet, ubi ceteri huius ordinis libri discedunt. In Augustano duo quae indicavi germina in unum quasi confluxisse videntur. Librarius scilicet exemplaribus ex utroque fonte natis ita usus est, ut modo hunc modo illum sequeretur et quae descripserat posthac cum altero libro conferret ex eoque corrigeret. Similis est indoles Vadiani, libri tamen et neglegentius scripti et qui ex iunioribus fontibus non pauca desumpsit.

His novis subsidiis quemadmodum ad constituendam interpolatae recensionis lectionem (A) usus sim, nunc explicabo.

Et quoniam hoc quidem constat, vetustiorem huius recensionis formam non posse inveniri ea quae omnium generis supra descripti librorum consensu appareat, talibus lectionibus, ubi ab E differunt, signum A recte apponitur. Quamquam ne lectio quidem unanimi librorum consensu tradita omni mendo post veteris interpolatoris operam contracto vacat, ut archetypon nostris libris subiectum non illius exemplar ipsum, sed aliquod ab hoc antiquitus derivatum fuisse statuendum sit. Quare littera A lectio significatur librorum consensu tradita vel integra vel antiquitus corrupta. Ab ea separandam duxi lectionem saeculorum decursu a pristina forma plus minusve depravatam, sed a noviciorum conaminibus intactam, qualis apparet in eis libris, qui ad vetus illud archetypon Italum redeunt, e quorum numero libri supra descripti tamquam totius generis specimina extant. Eorum lectio ubi cum libris a F. Leone adhibitis consentit, littera A recte signatur, ubi ab eis discedit, pro vetustiore habenda est. Eam A^{τ} litteris signandam duxi — τ uncinis inclusa [$A^{(\tau)}$], ubi de textu

Trevethiano nihil constat vel ceteri contra τ conspirant. Restant lectiones quaedam incertae originis, quibus quidem vitia priore aevo contracta vel sublata vel probabili coniectura tentata videantur. Eas ψ littera notavi. Hac ratione adhibita non paucae lectiones in codicibus traditae rectius hac editione quam antea potuit fieri designatae sunt.

Quantum utrique recensioni pretii et auctoritatis tribuendum sit, ne hodie quidem inter viros doctos satis constat. Nam hoc etsi nemo dubitat, quin codex Etruscus pro primario textus constituendi fundamento habendus sit, diversae tamen de alterius auctoritate sententiae hodie quoque feruntur. Ac nos quidem cum in praefatione veteris editionis (p. XVII) sic statuissemus, 'quamvis summa esset libri Etrusci auctoritas, tamen eos vehementer erraturos esse, si qui careri posse interpolati generis libris auderent affirmare', F. Leo (I, 4) 'ne in eis quidem quae corrupte Etruscus praebeat, ullam esse vulgaris lectionis auctoritatem' contendit. Sed ipse secum pugnat in tragoediarum editione mendis Laurentiani libri sescentis locis interpolatorum librorum ope sublatis. Nec defuere, qui parem utrique recensioni auctoritatem vindicandam esse censerent. Cui sententiae Peiperum favisse eius verbis in exordio disputationis memoratae apparet. Verum in medio esse positum ego quidem in Symbola Jenensi demonstravi. Nempe cum interpolata recensio tot locis pro corrupta Etrusci lectione incorruptam praebeat et ab ipso Leone receptam, non nulla veterem interpolatorem quae in archetypo erant et legisse et descripsisse rectius in propatulo est.

Huic rei documento sunt folia illa rescripta codicis Ambrosiani (R), de quorum auctoritate ut omnino recte iudicari posset Guilelmi Studemundi labore et cura contigit.*) Et quod ipse statuit, codicem rescriptum ex eodem archetypo derivatum esse unde E fluxerit, id verum esse loco allato

---

*) De Senecae tragoediarum fragmentis rescriptis Ambrosianis scripsit Guilelmus Studemund. Leo II, p. XIII sqq.

p. 8 sqq. comprobavi. Ceterum ea sententia, quam veteri editione expressimus (p. V 1 ff.), chirographum poetae non praebuisse textum omnibus numeris perpolitum, sed varia lectione vel dittographia plenam, quamquam nimium ei olim tribuimus, tamen ne hodie quidem prorsus abicienda est. Velut Medeae versus 516—520 ipsi Leoni dittographia videntur, in Hercule Oetaeo totas scaenas diversa forma consilioque compositas extare summa cum probabilitatis specie MELZERUS argumentatus est.*)

Qua vero ratione et moderationis lege adhibenda sit interpolata lectio, hisce verbis loco allato p. 11 sq. ipse circumscripsi: 'Consensu inter A et R conspicuo (cf. p. 9 sq.) magnum sane paratur praesidium auctoritati veteris interpolatoris. Cuius interpolationes ut simpliciter sunt expellendae, sic ceterae eius lectiones, ubicumque ab E discedunt, ad textum constituendum diligenter sunt adhibendae. Nam quod eis locis de quibus disputavimus factum esse evincitur rescripti codicis testimonio, rectius scilicet haud pauca interpolatorem legisse et in suum librum transscripsisse, quam eum qui codicem E vel eius archetypon aliquod exaravit, idem aliis locis, ubi tali testimonio destituti sumus, fieri potuisse cur praefracte negemus? Quamquam fateor, et in hoc Leoni assentior, in vulgari lectione adhibenda summa cautione opus esse, ne interpolatoris artificio et sollertia decipiaris. Multa scilicet nitent et primo obtutu Etruscae lectioni praestare videntur, quae accuratius rem examinanti damnanda sunt. Nam interpolatae recensionis differentia quamquam hodie quoque dubito an eis etiam locis, ubi totae sententiae aliter leguntur neque tamen ulla mutatae consulto lectionis ratio perspici possit, non ad dittographiam potius antiquitus traditam quam ad meram interpolatoris libidinem revocanda sit, tamen hoc in nulla versatur controversia, quin totum tragoediarum corpus eo consilio ab auctore recen-

---

*) De Hercule Oetaeo Annaeana. Abhandlung zum Jahresbericht des Realgymnasiums von P. Melzer. Chemnitz 1890.

sionis A pertractatum sit et perpolitum, ut legentibus textum proponeret non tam genuinum et verum, quam facilem intellectu et rotundum. Neque adduci possum, ut eorum sententiae assentiar, si qui noviciorum criticorum parem utrique recensioni auctoritatem vindicandam esse censeant. Nam interpolatoris lectiones quisquis paulo accuratius examinaverit, quanta ille in immutanda ad ludibrium lectione audacia et libidine versatus sit, non sine admiratione quadam intelleget.

Nec sane difficile est in eis quae singularia sunt et conspicua, correctoris audaciam cognoscere, sed saepe est, ubi occultior eius sedulitas lectorem parum vigilantem fugiat. Sed diligentius eius industriam observantes et quasi custodientes non fallet, dedita opera hoc eum secutum esse, ut elocutionis et structurae difficultates et exquisitiores elegantias removeret, id prae ceteris agens, ut facile et commode tragoedias lecturi intellegerent. Sic, ut pauca commemorem, tmesin sustulit Med. 605 sq. conspicuam (rumpe nec sacro violente sancta foedera mundi, *pro qua scripsit:* r. n. sancti violente mundi foedera sacra), item constructionem vel collocationem verborum elegantiorem (hypallagen Hf. 475. 1270 M. 570. Tro. 159. 251 etc., chiasmum Hf. 470. 1270, hyperbaton Hf. 769, geminationem Hf. 523 M. 266 Tro. 739); exquisitas loquendi vel construendi formulas facilioribus compensavit, velut Hf. 24 scripsit: in cuius ortu mundus impendit diem *pro:* ortus, 213 nec ulla requies tempus aut ullum datur *pro:* vacat; 370 sociemur animos *pro:* sociemur animis, 438 caelitum penetrat domos *pro:* sperat, 916 nobiles Dirces aquas *pro:* nobilis Dircen aquae, 1157 exurge, victor *pro:* virtus, O. 538 amara baccis *pro:* a. bacas, 544 (arbor) diffusa ramis *pro:* ramos, Tr. 547 post annos decem *pro:* p. hiemes decem, alia eiusdem generis innumera, quae si quis accuratius persequi volet, fructu non carebit.

Quae cum ita sint, multo sane simplicius cederet opera tragoediarum recensionis et emendationis, si prorsus abici

et nihili pendi fas esset interpolatoris lectiones. Sed quoniam certum est, non pauca verius ab eo esse ex communi fonte reddita quam in altera recensione extant, eundemque constat, etsi nonnumquam veterem lectionem tanta violentia immutaverit, ut ne volam quidem ac vestigium eius relinqueret, alia mutasse quidem, sed ita mutasse, ut quid in archetypo legerit, cognosci etiam possit, multa denique intacta reliquisse: de adhibenda vulgari lectione sic equidem statuo, ut unoquoque loco, ubi non certa ratione de interpolatione constiterit, archetypi imaginem ex utriusque recensionis lectione collata reficiendam esse, eis autem locis, ubi levis extet lectionis differentia et ita comparata, ut utraque et metro et sententiae convenire videatur, eam censeam esse praeferendam, quae subtili examinatione verior et ipso poeta dignior existimanda sit.' Id quod exemplis illo loco propositis illustravi. —

In adornanda adnotatione critica legem tenui a Leone observatam, quam sic expressit (II praef. p. VII): 'quaecumque in verborum contextu adnotatione non subiecta leguntur codicum consensu tradita sunt; quibus tantum aut Etrusci aut interpolatoris scriptura addita est, altero teste nituntur'. Orthographiam codicis Etrusci in textu constituendo servandam duxi, ubi eam cum aevi Annaeani more consentire vel certum vel probabile videbatur. Ceterum constantiae cuiusdam et aequabilitatis speciem a cuiusvis aevi consuetudine alienam anxie quaerere nolui. Ne ea quidem quae in Hercule II singularia occurrunt scriptionis exempla removenda duxi. Numeros versuum restitui Gronovianos.

Restat in Octavia denuo edenda quomodo versatus sim ut paucis exponam. Atque in praetextae verbis constituendis omne eo redit recensoris officium, ut eius exemplaris non ita vetusti, unde totam quos quidem novimus librorum copiam profluxisse certissimum est (Leo II 340), ita restituatur scriptura, ut inde emendatio eorum quae vitiose in archetypo illo tradita erant, tamquam a solido fundamento proficisci possit. Id F Leo ut via et

ratione assequeretur, ex omnibus libris quos ipse inspexerat, novem elegit aetate ceteris superiores, quorum lectiones diligenter enotaret eisque inter se collatis et subtiliter perpensis classes quasdam et familias constitueret, quibus singuli quo necessitudinis gradu propius vel longius ab archetypo abessent, facile posset dignosci. Sunt autem novem illi altero saeculi XIV dimidio exarati omnes praeter unum (O) saeculo XV conscriptum. Ac duos primo loco positos (M et N) ex uno eodemque libro eoque omnibus ceteris vetustiore (Σ) descriptos esse luculentissime comprobavit (I 6 sqq.). His aetate propemodum affinis altera est librorum biga (Q et R), quos gemellos esse et librum repraesentare codicis Σ aequalem, quamquam in multis differunt (cf. 412. 173), vix quisquam accuratius rem perpendens negaverit. Proprium locum tenet codex Laurentianus plut. 37, 6 a. 1368 (L) quo nullus interpolatae recensionis antiquiore originis anno innotuit (Leo I 42 sqq.*) Is liber in multis cum Φ consentit. Quarto loco quattuor libri recensentur, quorum consensus potius quam communis archetypus littera Π notatur. Eos satis puram et incolumem vulgaris lectionis imaginem reddere suo iure Leo statuit.

Et hoc quidem certissimum est, quod Leo dicit, archetypi communis lectionem novem illorum codicum consensu repraesentari: non ita certum quod addit, ubi dissentiant, ad illam ΣΦL propius accedere; et proxime quidem Σ, in quo quae depravata et obruta sint, ea Φ vel L codicibus suppeditari. Quod si contra ΣΦL in Π vel singulis libris praeter novem istos verum extet, id ubique Italorum coniecturis deberi.

Verum enimvero cavendum est, ne in librorum qui trium vel quattuor decenniorum eiusdem saeculi spatio

---

*) Fallere potuit improvidos subscriptio codicis Lugdunensis (Bat.) XVIII, 16 E, qualis a Geelio in catalogo mss. Lugd. Bat. n. 370 redditur, ubi a. 1340 codicem legitur scriptum esse. Sed in anni numero post litteras CCC unam litteram cultro penitus erasam et supra foramen litterulam o scriptam esse H. Klapp olim nos docuit (v. praef. prioris editionis p. XXXVIII sq.).

continentur, auctoritate diiudicanda soli aetatis differentiae nimium tribuatur. Sic enim res se habet, ut codex Σ quamquam multis vestigiis antiquiorem ceteris originem prodit, ex vitiosissimo exemplari a scriba incurioso ac ne a novandi quidem libidine prorsus alieno transscriptus sit, ut communibus omnium erroribus propriorum vitiorum haud exigua moles adderetur. Quare ad genuinam communis archetypi lectionem investigandam aliena ope non potest careri. Haec autem num a Φ et L potissimum petenda sit libris, valde dubito, nam hi quoque, quamquam paulo ceteris vetustiores, correctoris vel etiam interpolatoris manum haud raro passi sunt. Velut v. 86 quod L praebet cum altero exemplaris Φ apographo (Q) *fulvos* pro *saevos,* mera est interpolatio ad vitandam eiusdem vocabuli repetitionem excogitata; cf. v. 392 *adsit* ΦL 399 *terram* Φ, 489 *sapientia* sacra ΦL, 583 *per*mittat ΦL alia, cum ordinis Π codices haud semel cum Σ contra Φ vel L conspirent (cf. e. g. v. 207, 291, 392 alia). Quid quod Leo ipse, cum codicem L cum Hercule Oetaeo conferret, illum quoque 'ut in Italia plerosque' tam infectum invenit interpolationibus (et correcturis ex Etrusco oriundis)*), ut totum excutere operae pretium non duceret (I, 42).

Quare cum adeo suspecta sit codicum Φ et L fides et auctoritas, vitiosis exemplaris Σ scripturis validior medela aliunde erit circumspicienda. Tale autem subsidium ab eis libris suppeditari videtur, quos a vetusto illo exemplari, unde et Trevethianus codex et vetustiores Italae lectionis libri originem ducunt, repetendos esse supra demonstravi (p. 11 sq.), dico codices Rhedigeranum 10**), unum ex prae-

*) Haec verba, ut a superioribus segregarem, uncinis inclusi, quoniam nihil ad hanc quae nunc agitur rem faciunt.

**) Ex ceteris Rhedigeranis solus R 12 dignus est cuius mentionem faciam. Eius scripturae denuo a Peipero enotatae in multis cum Leonis Φ consentiunt. Idem cadit in codicem Urbinatem n. 355 (Peiper L. V. p. 6) a Tschiedelio Peiperi rogatu diligentissime cum editione Weidmanniana collatum. Quare uterque (R 12 U) iis libris adnumerandus est, qui ad

stantissimis veteris Italae testibus, Augustanum, Vadianum (R 10 Ag. V = $A^{(\tau)}$). Qui quoniam in veris et indubitatis plerumque cum Σ consentiunt, in dubiis locis emendatiora haud raro illo exemplari praebent, quin ex alio quodam communis omnium archetypi apographo minus vitiose descripto manaverint non dubito. Quare ubi ordinis *Π* libri vel omnes vel aliquot cum $A^{(\tau)}$ conspirant, eorum quoque lectiones non tam Italorum correcturis quam puriori cuidam antiquitatis fonti deberi recte statuetur. Quamquam quoniam ordinis $A^{(\tau)}$ libri non ubique clauso agmine incedunt, sicut in Leonis classibus singuli non raro dissident inter se atque discordant, fieri non potuit quin de archetypi scriptura recte constituenda non numquam dubitatio relinqueretur. Atque hoc etiam fatendum est, non tantum valere istorum codicum auctoritatem, ut eorum ope novum quoddam ac firmius Octaviae recensendae et emendandae fundamentum possit substrui. Nullo enim praetextae loco contigit, ut novis subsidiis vetus archetypi lectio aut rectius constitui aut emendari facilius videretur posse. Quae cum ita essent, a me impetrare non potui, ut repetitis Weidmannianae editionis lectionibus differentes nostrorum librorum scripturas apponerem inutiliumque lectionum caeca mole adnotationem criticam onerarem potius quam adiuvarem. Itaque vitata infructuosi laboris ostentatione hoc tantum egi, ut omni lectionum turba subtiliter examinata et perpensa quid in communi archetypo re vera fuisse consentaneum esset, id aut in textu ponerem aut in adnotatione A littera addita significarem, differentes ab archetypi lectione codicum scripturas, ubi eas enotare haud inutile videretur, littera ψ signarem, quotiescunque dubitatio incideret, haec vel illa scriptura propius a ve-

---

Φ archetypon qualicunque via redeunt. Ordini *Π* adsignandus videtur codex Laurentianus plut. XXXVII, 7 (L^1) saeculi ut videtur XIV, de cuius scripturis H. Peter nos certiores fecit, qui olim eum inspexerat. Lectionem praebet paulo puriorem quam Leonis L, nullo tamen artiore cognationis vinculo cum eo cohaeret.

tere fonte abesset, id diserte indicarem (e. g. mittit *vel* mutat A), singulis librorum scripturis nusquam additis. Qua autem ratione in hoc negotio versatus sim ut illustrarem nonnulla hoc loco exempla proponenda iudicavi:

v. 20 lux A nox ψ] lux Σ$A^{(\tau)}$LDHT^2 nox QR12T^1

v. 36 sub uno A *corr.* ψ] sub uno $A^{(\tau)}$*ΠΦ* uno (*om.* sub) Σ subito LR12

v. 108 poena nunc ψ] p. nam $A^{(\tau)}$M*Π*R12 p. non N p. nunc ΦLD

v. 152 nefandi A *corr.* ψ] nefandi ΣΦ*Π*VAg.U infandi LDR10R12

v. 181 expectes *vel* expectas A *corr.* ψ] expectes R10Ag.U expectas ΣT^2 (*i. r.*) V expectat ΦR12LDH^b expectet O

v. 198 destituit A *corr.* ψ] destituit ΣΦL*Π* destituet $A^{(\tau)}$O

v. 237 quae A *corr.* ψ] quae Σ$A^{(\tau)}$L*Π* quas Φ quae *ex* quas *ut vid.* R12

v. 249 nisi divo *vel* insidivo A] nisi diuo LT^1ODH^2R10 insidiuo MH^1T^2Ag.VR12 insidioso M *v. l.* N (= Σ)

v. 254 violenta ΣHR10 violentam *ut vid.* T^1 violenti *corr. ex* violenta VAg.

v. 354 audent Σ$A^{(\tau)}$*Π*LΦ ardent LR12

v. 379 grauis Σ$A^{(\tau)}$THR12 grauius ΦLOD

v. 392 adest Σ$A^{(\tau)}$*Π* adsit LΦR12

v. 416 interior alte Σ$A^{(\tau)}$LQ*Π* interius alto Φ (= R et Q *v. l.*) R12 (*corr. ex* interior)

v. 489 orbem specie sacra Σ*Π*R10Ag. o. spe sacra V o. sapientia sacra ΦLR12U (entia *del. 1 m.*, *add. 2 m.*)

v. 500 dom. gentium $A^{(\tau)}$ΦR12*Π* gent. dom. ΣL

v. 503 R. non Σ$A^{(\tau)}$*Π*R12 R. tunc ΦL

v. 576 fractus ΣR10DH fractis ΦLTOUVAg.R12

v. 583 remittat Σ$A^{(\tau)}$*Π*U (*corr. ex* tem.) permittat ΦLR12 (*v. l.* U)

v. 602 nox *solus* D

v. 661 socerum ΣA(τ) ΦU (*2. m.* socerorum) soror LTH soror o R *v. l.* scelerum OD, L *v. l.*

v. 686 affligat *solus* O

v. 691 quidve *solus* Q *v. l.*

v. 692 madent ΣΦA(τ) (Ag. — dent *i. r. ut vid.*) manant QTODR12U

v. 824 funera NΠR10A(τ) funerea MOU (*sed* e *del. m. 1 vel 2*), R10 *v. l.* funesta ΦLR12

v. 853 caram A(τ)ΠQLR12U tantam MΦ fata N

v. 895 possunt ΣQLTDO possis R10Ag. (*m. 2*) H²L¹V (*m. 1*) possit Ag. (*m. 1*) VRH¹ *ut vid.*

CAPUT II

De tragoediis veterum testimonia studiorumque Annaeanae tragoediae per medium aevum propagatorum indicia.

In schedis a Peipero relictis cum alia ad hanc editionem pertinentia extant, tum 'recensus testium', quem ipsis tragoediis praemitti voluit neque tamen ita dispositus, ut quibus locis disertum aliquod de tragoediis vel tragoediarum auctore testimonium ederetur, quibus imitatio quaedam vel imitationis simulacrum, dubium haud raro et fallax, appareret, satis clare discerni posset. Totum autem hunc locum, qui est de imitatione, quoniam neque ille expedivit neque mihi in animo est pertractare, hoc loco certa veterum de Seneca tragoediarum auctore testimonia componere eisque quae adhuc investigata sunt studiorum in hac litterarum parte per medii aevi tempora usque ad renatas per Italiam litteras propagatorum indicia addere satis habui.*)

---

*) De Lucani studiis Annaeanis cf. copiosam et subtilem A. Hosii disputationem, Fleckeiseni Annalibus 145 (1892) p. 350 sqq. insertam, qua omnes tragoedias philosophi nomine traditas praeter Octaviam Pharsaliae auctorem in manibus habuisse comprobatum esse videtur. Accedit is qui haud ita multo post Senecae obitum Octaviam composuit, quem omnes tragoedias

Atque Annaeus ipse tragoedias se condidisse nullo operum loco disertis verbis testatur. Neque ad Helviam matrem consolandam quae scribit (cons. c. 20 H.) quicquam habent, quod ad istas necessario referatur: 'Qualem me cogites, accipe: laetum et alacrem, velut optimis locis. Sunt enim optimae, quoniam animus omnis occupationis expers operibus suis vacat et modo se levioribus studiis oblectat, modo ad considerandam suam universique naturam veri animus insurgit.' Quamquam leviora illa studia ab eo qui philosophiae et rerum naturae considerationem eis opponit, de tragoediarum compositione intellegi aliquo modo posse non negaverim. Neque in satira menippea quae apocolocynthosis vocatur,*) vel in versibus aliis operum

---

respexisse certum est (Hosius l. c. p. 354). Perpauca extant apud Iuvenalem imitationis vestigia. Locis in Friedlaenderi editione adnotatis (sat. X, 25 = Sen. Thy. 453 [cf. H. II 653. 657], sat. I, 73 = Oed. 879) addas licet XV, 85 = Med. 821 sqq. De imitatione Statiana disputavere Peiper, Praef. in Sen. trag. nuper editas suppl. (Breslau 1870) p. 4 sq., Helm, de Pap. Statii Thebaide (Berol. 1892), Gaheis, de troporum in L. A. S. trag. generibus potioribus (Vindob. 1896), de Silio nonnulla composuit Leo I 37 sq. n. 14. Petronius, sermonis usu philosopho proximus (Studer, Über das Zeitalter des Petronius Arbiter. Mus. Rhen. II [1843]), num tragoedias noverit, incertum; sunt tamen quae comparari possint, velut Petr. 119, 13 (Bücheler ed. 1882) cum Sen. H. II 815; 120, 101 cum Med. 352; 122, 175 cum Thy. 539 H. II 1025; 122, 148 cum H. II 1289, ubi 'adulti' [E A adusti] scribendum; 134, 16 sqq. cum Med. 752 sqq., H. II 454 sqq. De Ausonio cf. indices editionis Schenklianae (Ausonii opuscula M. G. H. Auct. antiquiss. T. V p. post. 1883) De Prudentio C. Weymann in Comment. Wölfflinianis (1891) p. 281 sqq. coll. Nordmeyer de Octavia p. 264 n. 1, G. Sixt Philol. 51 (1892) p. 501 sqq.; de Claudiano Birt Mon. Germ. hist. Auct. antiquiss. T. X p. CCI n. 1, Gaheis p. 64; de Dracontio eodemque Orestis tragoediae auctore Peiper Mus. Rh. 32 (1877) 532 sqq. et Barwinski Quaestiones ad Dracontium et Orestis tragoediam pertinentes (Gottingae 1887) p. 98 sqq.; de Alcimo Ecdicio Avito episc. Viennensi Peiper Mus. Rh. 32, 535.

*) cf. apocol. IV v. 25 sq. et Sen. Phaed. v. 749 sqq.; VII v. 2 et Herc. I 1296; XII, v. 1 et Tro. 130. 79. Quis ex horum locorum similitudine eundem fuisse qui haec et illa scripserit necessario consequi affirmabit?

locis passim comparentibus quicquam est, quo tragoedias philosophum composuisse verborum vel rerum certo indicio coarguatur. Nam eis quoque carminibus quae in codice illo Vossiano Q 86 servata et a viris doctis vel omnia vel non nulla ad ipsum philosophum auctorem redire creduntur (M. Schanz Hist. litt. Rom. II^2 58) praeter fallacia quaedam vestigia — velut argumentorum similitudo in rhetorum scholis conclamatorum*) — nihil deprehenditur, quod pro vero scaenicae poesis studii documento recte habeatur. Locos enotavit Peiper Mus. Rh. 32, 534.

Disertum de Seneca tragoediarum auctore testimonium primus edidit

1. Quintilianus Inst. or. IX 2, 8: interrogamus etiam — invidiae gratia, ut Medea apud Senecam: quas peti terras iubes? [Sen. Med. v. 453]. — Id. VIII 3, 31: nostri in iungendo aut in derivando paulum aliquid ausi vix in hoc satis recipiuntur, nam memini iuvenis admodum inter Pomponium et Senecam etiam praefationibus esse tractatum, an 'gradus eliminat' in tragoedia dici oportuisset, at veteres ne 'expectorat' quidem timuerunt, et sane eiusdem notae est 'exanimat'.**)

2. Terentianus Maurus, quem exeunte saeculo p. Ch. n. secundo fuisse Gerh. Schultzius evicisse videtur (Hermes 22, 275), v. 2135 sqq. L:

in tragicis iunxere choris hunc saepe diserti
Annaeus Seneca et Pomponius ante Secundus.

---

*) In epigrammate ad Cordubam scripto (Haase I, 263) v. 3 vatem se auctor compellat: 'Nunc longinqua tuum deplora Corduba vatem', ideo nimirum, quia hoc ipso carmine Cordubam canit.

**) Hoc testimonio confirmatur, philosophum, quamquam tragoediarum corpus neque edidisse neque ab alio quodam edi se vivo passus esse videtur, singulas tamen foras dedisse et praefationibus munitas: quas cum Quintiliano admodum iuvene comparuerint, a Seneca post exilium scriptas esse oportere recte concludit Leo I 88. — Ceterum mirum sane est, quod rhetor celeberrimus in tragicorum Romanorum recensu Pomponium nominat, Senecam silentio premit.

v 2671 exemplum et Senecae dabo:

Thebis laeta dies adest; (cf. 2785) [Sen. Herc. I 875—877]
aram tangite supplices,
pingues caedite victimas.

cf. Lachmann p. XII, L. Müller p. 415, Peiper praef. supplem. p. 3

3. Auctor Tractatus de ultimis syllabis Valerio Probo temere adscripti (Gr. L. IV 224, 22 K.):

Seneca in Hecuba [aecuba]: quicumque hymen funestus inlaetabilis [Sen. Troades 861]

Ibidem 246, 19: et Seneca in Hecuba hendecasyllabo sapphico versu: Ilium est illic ubi fumus alte [Tro. 1053].

4. Diomedes art. grammat. l. III (511, 23. 29 cf. 517, 30):

anapaesticum choricum habemus in Seneca:
audax nimium qui freta primus [Med. 301].

5. Servii codices recentissimi ad Verg. Aen. XII 395: et Statius [al. Seneca] in Theb.:

ite ferte depositis opem [Oed. 1057].

Quae ad A. II 354 leguntur post Stati Th. X 493 (Kohlmann): 'Item scimus mortem captivitatis esse remedium' ex locis tragoediarum sublata Peiperus suspicatur, quales sunt Tr. 143 Ag. 592 797. Idem quae in centimetro c. III 1 et 4 et 17 adonii alcmanii stesichorii proponit exempla haec 'Fundite fletus', 'tundite pectora palmis', 'Aeacides iuvenis trahit Hectora; plangite pectora Troes' ex Tr. 131: 'Priamo vestros fundite fletus' (cf. Sen. apocol. XII 1) et 114: 'saevite manus, pulsu vasto tundite pectus' et 64: 'ferite palmis pectora' repetita videntur.

6. Hieronymus Vita B. Malchi (ep. LII, ed. Vallarsi t. II): Si iuvat miseros dominus, habemus *salutem*: si despicit peccatores, habemus *sepulcrum* (cf. epist. ad Princ. [ep. CXXVII, Vall. I 960]: cumque et illam et te ad apostoli Pauli basilicam barbari deduxissent, ut vel *salutem* vobis ostenderent vel *sepulcrum*). In his non est dubium quin vir sanctus ante oculos habuerit Tro. 510: 'fata si miseros iuvant, habes *salutem*; fata si vitam negant,

habes *sepulcrum*'. Cf. Peiper Suppl. p. 35, Rh. Mus. 37 (1877), p. 536.

7. Augustinus contra Faustum 20, 9 (Corpus SS. eccl. Vindob. XXV, 1): unde quidam eorum tragicus ait:

deum esse amorem turpis et vitio favens
finxit libido.

[Phaed. 195 s.] Cf. Richter Krit. Unters. p. 6 n. 2.

8. Sidonius Apollinaris (Monum. Germ. hist. Auct. antiquiss. VIII. Berol. 1887) c. IX 231:

non quod Corduba praepotens alumnis
facundum ciet hic putes legendum.
quorum unus colit hispidum Platona
incassumque suum monet Neronem,
orchestram colit alter Euripidis,
pictum faecibus Aeschylum secutus
aut plaustris solitum sonare Thespin,
qui post pulpita trita sub cothurno
ducebant olidae marem capellae
pugnam tertius ille Gallicani
dixit Caesaris etc.

Id. c. XIII (ad Consentium) v. 162:

quid celsos Senecas loquar vel illum
quem dat Bilbilis alta Martialem
terrarum indigenas Hibericarum?

Cf. Richter De Seneca trag. auct. p. 7 s. Peiper Suppl. p. 1.

Vestigia imitationis Annaeanae comparent in his locis a Peipero collatis: C. XXII, 89 s. 94 et Sen. Herc. I, 390; Oed. 616. 635. — C. VII, 53, 124 et Phaed. 1123 sqq. 1128 sqq. — ep. I 5, 4 et Thy. 465.

9. Statianae Thebaidos commentator, qui Lactantii [Luctatii?] Placidi nomine fertur, ad Theb. IV 530: quia Minos se non ut regem aut tyrannum, sed tamquam unum de plebe gessit, quae laus summa est. ut Seneca in Thyeste [342—352]:*)

*) Idem quae dicit ad Th. IV 158 'Hercules eo loco cui Prestion nomen est' ad H. II 1446 (ut pressit Oeten) referenda esse, vix erit qui cum Welckero (Gr. Trag. p. 1448) contendere

ne sic horotis (*l.* CHORO | Nescitis *corr.* Peiper) cupidi arcium
regnum quo uocat (*l.* iaceat) loco
regem non faciunt opes
non uestes (*l.* vestis) Tyriae color
non frontis nota regia (*l.* regiae)
non auro nitidae trabes
regem regem qui (*l.* rex est qui) posuit metus
et diri mala pectoris
quem non ambitio impotens
et nunquam stabilis fauor
uulgi praecipitis mouet.

Sic ex Puteano, conlato ad ed. Fr. Tiliobrogae Parisiensem a. 1600 p. 145, ed. G. Nordmeyer (Fleckeiseni Annalium Supplem. XIX 263 s.) correcti leguntur hi versus iam in ed. Veneta 1494 f. 98r extr.

10. De Boethio ingenii Annaeani et artis teste locupletissimo cf. ea quae in praefatione prioris editionis p. XII exposuimus. Indicem locorum ex tragoediis translatorum habes in Peiperi editione Consolationis philosophiae (Lipsiae 1871) p. 228 sqq.

11. Ennodius op. II, 54, 14 (Vogel; 299, 20 Hartel): adulescentiae meae memini me legisse temporibus de quodam dictum

exuli exilium imperas nec das [Med. v. 549]

cf. Usener Mus. Rhen. 28, 391.

12. Priscianus inst. IV 68 (I 253, 6 H):

o tamen in hoc (compos) solo corripitur.

Seneca in Phaedra [710]: Hippolyte nunc me [me nunc *ex* nunc me *corr. Halberstadiensis liber*] compotem voti facis [facias l. Halberst. et Caroliruh., facies *Senecae* E] inst. VI 68 (I 253, 10 H): in eadem [eodem *Halberst.* Agam. Welcker gr. Tr. III 1448] compŏte uoto [Ag. 379].

13. Aldhelmus ad Acireium regem (Mai, class. auct. V, 588):

---

audeat. Probabile tamen interpretem cum ad Th. III 476 haec adnotaret 'Liber — dicitur rogasse Jovem ut se patrem probaret' memorem fuisse Herc. I v. 36 (patrem probavit).

de septenario ad Acireium regem (Mai, class. auct. V 588): d littera in t transmutatur ut Lucius Anneus Seneca in sexto volumine tetrametro brachycatalecto sic ait:

geminumque duplices Argos attollit domus [Ag. 729]

et infra:

dubia labat ceruice . famuli, attollite . [Ag. 787]

Cf. L. Müller Rh. Mus. 32, 85, Leo Ecl. Lugd. p. 41.

14. Theodulfus I, 375 (ed. Dümmler. Mon. Germ. hist. Poetarum Latinorum medii aevi I 483 II 694):

cum populo stipatus eas foribusque superbis

[Herc. II. 607: cum tot populis stipatus eas, in tot populis vix una fides.] Peiper Mus. Rhen. 37 (1877) p. 537.

15. Landolfi Sagacis additamenta ad Pauli Historiam Romanam, anno fere millesimo scripta. Wattenbach 1[6], 166 n. 4. Monum. Germ. hist. Auct. antiquissimi II. Berolini 1879: huius [Neronis] temporibus pollebant Romae poete Lucanus, Ovidius, satirici Iuvenalis et Persius Senecasque tragicus, Musonius atque Plutarchus philosophi.

Eis quae subsecuntur saeculis*) fere prorsus in oblivionem abisse tragoediam Romanam haec *Notkeri* verba docent (in Commentis ad Boethii philos. consolationem II pr. 2 ex. p. 52[b] ed. Hattemer):

Tragoediae sínt luctuosa carmina. álso díu sínt. díu sophocles screíb apud grecos de euersionibus regnorum et urbium. únde sínt uuíderuuártig tien comoediis. án dîen uuír îo gehórên laetum únde iocundum exitum. *U'ns ist áber únchúnt . úbe deheíne latini tragici fúndene uuérdên* . sô uuir gnûoge fíndên latinos comicos. Peiper Suppl. p. 36.

---

*) Nescio an ad tragoedias referenda sit Senecae mentio apud Auctorem Dialogi de Pontificatu S. Rom. Ecclesiae (Libelli de lite Imperatorum et Pontificum s. XI et XII conscripti. Hannov. 1897 III 527): Iam vero eadem varia lectione noster aliis illius aetatis scriptoribus praestitit, qua Rahewinus. Novit et laudavit uterque — ius civile Romanum, decretum Gratiani, Sallustium, Ciceronem, Ovidium, Horatium, Lucanum, Senecam, Sidonium Apollinarem.

Quid? quod etiam saeculo decimo tertio Johannes Anglicus de Garlandia (Cloetta Beitr. z. Litteraturg. d. M. A. u. d. Ren. Halle a. d. S. 1890 I p. 15 n. 2) sic refert: 'unica vero tragoedia scripta fuit quondam ab Ovidio apud Latinos que sepulta sub silentio non venit in usum.' Quamquam in Italia tragicae poesis Annaeanae memoria non omnis evanuit. Huius rei duo extant documenta, a Peipero in lucem prolata haec:

16. Eugenius Vulgarius clericus Italiae inferioris in carminibus et epistolis ad Sergium papam scriptis multos locos ex Senecae tragoediis desumptos in suum usum convertit. Scripta Vulgarii e codice Bambergensi edidit E. Dümmler in libro qui inscribitur: Auxilius und Vulgarius. Quellen und Forschungen zur Geschichte des Papsttums im Anfang des 10. Jahrhunderts, Leipzig 1866. Tragoedias clericum expilasse et exemplari recensionis E usum esse docuit Peiper De Sen. trag. l. v. p. 14—16. Cf. Richter Krit. Untersuch. p. 6 s.

17. Uno saeculo post codicem Senecae tragoedias complectentem in monasterio Pomposiano prope Ravennam sito extitisse Henricus clericus in catalogo librorum eius monasterii a. 1093 scripto post epistolas Senecae librosque de beneficiis aliosque recenset 'eiusdem tragoediarum volumen'. Cf. Peiper Suppl. p. 36, Manitius p. 48, Richter K. U. p. 7 s.*)

18. Guido de Bazochis natus ante a. 1146, ante a. 1203 mortuus, in Apologia: 'nec ut ait in Hercule tragico Seneca:

*) Eodem fere tempore clericus quidam de Leodiensi disciplina profectus carmen composuit de investiturae lite Leodii tum exorta, plenum artis et disciplinae antiquitatis, metris secundum Boetii normam conformatis, editum ex Cameracensi quodam libro a *M. Hauréau* (Notices et Extraits 31, 2 [1886] p. 172 sqq.) In eo carmine vestigia quaedam et indicia eo ducere, ut Senecae tragoedias auctori cognitas fuisse colligere possis, demonstravi K. U. p. 8 n. 1.

'Senecta tritis et longa saciata vita' [H. I 849 s.] Cf. Wattenbach Die Apologie des G. v. B. p. 19 (S. B. d. Berliner Ak. 1893 XXV 413, Richter K. U. p. 8.*)

19. **Richardus de Fournival**, ecclesiae Amienensis cancellarius, qui medio floruit tertio decimo saeculo in Biblionomia (Delisle le cabinet des mscr. II 514 sqq. tab. XI, 129. Manitius Rh. Mus. N. F. 47 Ergänzungsheft S. 1 ff, S. 46, Peiper De Sen. trag. l. v. p. 6):

Lucii Annei Senece Cordubensis liber tragediarum et sunt numero decem, scilicet Hercules Furens, Thyestes, Thebays, Ypolitus, Edippus, Troas, Medea, Agamemnon, Octavia et Hercules Etheus. Item ludus eiusdem Senece de morte Claudii Neronis.

En exemplar interpolatae recensionis (A) primum, quod ipsius medii aevi temporibus usquedum potuit indagari (Richter K. U. p. 6 n. 3), unde non inepte conieceris ex Italia antiquo tempore istam recensionem in Galliam esse translatam atque diffusam.*) Non tamen in Italia propagari desiit, id quod libri a vetustioribus Italis adhibiti luculenter ostendunt. neque directo ordine in Gallia e primario quodam fonte fluxit. Nam *florilegia* et *excerpta* illis saeculis in ea provincia e Senecae tragoediis confecta quamquam ad interpolatam recensionem redeunt omnia, ex diversis tamen tragoediarum exemplaribus delibata esse neminem fugiet accuratius ea examinantem. Quare non a me impetrare potui, ut sententiae de peculiari quodam textu Gallico a Peipero prolatae (De Sen. tr. l. v. p. 6) accederem (K. U. p. 13). Sed luculenter illa ostendunt, nullo tempore defuisse, qui Senecae tragoediis in Gallia operam darent, quamquam non ea mente ut artis tragicae leges explorarent vel tragicae poesis fructibus delectarentur, sed animo ad morales sententias ex poeta ethicis praeceptis

---

*) Liber quidam saeculi XII in civitate Bourges asservatus *(Delisle II 508, Manitius p. 45)* ita in catalogo perscriptus: 'Lucius Ennius (sic) Seneca Cordubensis' num tragoedias continuerit perquam dubium est.

uberrimo colligendas et excerpendas intento.*) Quamobrem (20—22) ut *Vincentius Bellovacensis* sic *Eclogae Lugdunenses* et *Parisinum florilegium* in testimoniis de Senecae tragoediis colligendis per medii aevi tempora propagatis non ultimum tenere locum fas est. De quibus ad ea quae a *F. Leone*, a *Peipero Cloetta Creizenachio* aliis disputata sunt in scriptis saepius commemoratis (K. U. p. 26 sq.) huius rei studiosos relegasse satis habui.

CAPUT III

Conspectus lectionis Peiperianae (cf. supra p. VII).**)

HERCULES I

100 incitae | 132 aquis | 259 tremit | 268 civitasque Amphionis | 269 ignarum | 287 cecidit | 343 tenetur invitis | 380 larem, patriam | 383 ex isto | 390 superbo | 427 effare thalamis q. n. potius p. | 430 Sc. n. potior est famulus t. | 454 monstra, saevas | 485 obvius | 538 tenderent | 608 quaque | 612 vici | 634 hostis | 635 laborque summus | 660 sq. tota — aethra | 723 specimen | 742 animaeque | 739 tutorque | 799 clepit | 825 aciemque | 840 qualis | 999 clava | 1068 volucer | 1137 *ante* 1122 | 1198 voce cedentem | 1208 paretur | 1216—18 *post* 1234 | 1340 restitue

TROADES

251 primae | 269 alii | 279 etiam | 338 exolvit | 407 408 *post* 400, *deletis* 401 402[a] | 457 excutit | 479 capax | 533 sq. Andromacha. AND. Vester augur h. C. canit. VL. et, si t. | 553 hic | 585 ustis | 587 tumens | 633 sero | 643 cari | 688 elidet | 797 premens | 821 Gyrtone | 959

---

*) 'Seneca — librum tragediarum composuit in quo plurima per sententias multum utilia. et per exornationes (*v. l.* exortationes) multum suavia nobis tradidit.' Ex libro quodam Dresdensi.

**) Coniecturae Peiperi in adnotatione critica memoratae non repetuntur hoc loco nisi quas in textum recipi voluit.

totum | 997 veniunt | 1031 sqq. tabulaque litus Naufraga, spargi mare cum coactis fl. C. prohibet reverti. | 1149 editus

PHOENISSAE

2 pariter | 19 invisum | 31 montem | 108 faciet ubicunque est scelus | 116 volvat | 226 decus illud ingens, Graeciae fl. incl. | 328 sceptra | 334 clara | 339 aut | 388 tota | 504 tam | 524 *om.* a | 539 dura | 651 *codices sequitur* | 660 *Polynici dat* | 664 *Iocastae dat.*

MEDEA

62 placet et aspera *(Verg. G. III, 56)* | 142 muneri parcat meo | 252 violenter | 287 parvumne (*cum Bothio*) | 451 ad quos | 549 si gnatos amat | 570 aethereae domus | 636 inmanes | 651 sorte timenda | 668 sera serpens | 684 coit omne monstrum: | 715 decussit | 718 dirusque | 950 flentes gementes, fac scelus: p. p. | 993 ipse

PHAEDRA

28 Alaeus | 87 tenuere portus | 121 ille | 208 vilis cibus | 213 cohercent | 239 s. *personae ut A* | 256 coherce | 265 perituram | *post* v. 276 *lacunam significat* | 286 quaeque ad occasus iacet ora seros | 287—289 *delet* | 296—298 *post* 308 | 300 volvit | 316 *suo loco* | 439 quid te — domas? | 472 classibus | 510 iuvat et aut | 641 amore torret | 697 maius hoc | 749 qualis | 768 folio lilia | 769 rosae | 770 sic fulgor | 774 confidit | 775 subruet | 780 cinget | 828 omnis | 882 s. anus adstricta | 912 vinctum | 989 portat | 1035 *Theseo dat* | 1043 *ante* 1042 | 1121 s. *post* 1117

OEDIPUS

103 IOC. quid sera | 106 OED. ille | 187[a] (oc. rig.) *delet* | 228 movit domum | 243 quaerit | 248 *post* 256, 193—195 *Scaligerum sequitur*

405—515*)

Lucidum caeli decus . . . .
huc ades, votis . . . . . .

*) Peiperi de canticis polymetris sententiam indicavi K. U. p. 33 n. 3.

Thebae, Bacche, tuae quae tibi nobiles
palmis supplicibus ferunt.
Huc adverte favens virgineum caput
vultu sidereo discute nubila
et tristes Erebi minas
. . . . . avidumque fatum.
Te decet cingi . . . . . .
floribus vernis hederave mollem
. . . . . religare frontem
te caput Thyna cohibere mitra.

472—503

senserunt terrae Zalacum feroces
quosque vicinus Boreas . . .
arva mutantes . . . . . .
quasque Maeotis . . . . . .
alluit gentes . . . . . .
frigido fluctu . . . . . .
quasque despectat . . . . . .
vertice e summo . . . . . .
477 Arcadum sidus geminumque plaustrum.
482 . . Thermodontiacas catervae
483 ⟨conditis⟩ tandem levibus sagittis
Maenades factae . sacer ⟨hinc⟩ Cithaeron
sanguine undavit . . . . . .
485 . . . Amphioniaque caede;
Proetides silvas petiere, et Argos
praesidem Bacchum coluit novercae.
Naxos Aegaeo redimita ponto
tradidit . . thalamis relictam
virginem . . meliore pensans
490 damna marito.
pumice ex sicco . . . . . .
* fluxit Nyctelius latex *
garruli gramen secuere rivi,
conbibit dulces humus alta sucos
495 . . . . . niveique lactis
candidos fontes . . . . . .

* et mixta adoro Lesbia cum thymo *
ducitur magno nova nupta caelo
* solemne Phoebus carmen *
cantat infusis humero capillis;
concutit taedas geminus Cupido
Iuppiter telum posuit * igneum
503 odit et Baccho veniente fulmen

648 s. agite exulem q. f. g. solum relinquet | 688 facitis exemplum ut, sequor | 702 dubium putat

709—737

Non tu . . . . . .
tantis causa periculis,
non haec Labdacidas petunt
fata, sed . . veteres deorum
irae secuntur: Castalium nemus
umbram Sidonio praebuit hospiti
lavit et Dirce Tyrios colonos,
ut primum * magni natus Agenoris,
fessus per orbem furta sequi Iouis
sub nostra pauidus constitit arbore
praedonem venerans suum.
. . . . monituque Phoebi
iussus erranti comes ire vaccae,
flexerat quam non . . . . . .
vomer aut tardi iuga curva plaustri
inauspicatas deseruit fugas
nomenque genti de bove tradidit.
Tempore ex illo nova monstra semper
protulit tellus . . . . . .
aut anguis imis vallibus editus
annosa supra robora sibilat
supraque pinus . . . . . .
erexit . . caeruleum caput
supra Chaonias celsior arbores,
cum maiore sui parte recumberet;
aut feta tellus . . . . . .
Impio partu . . . . . .

effudit arma . . . .
. . . . sonuit reflexo
classicum cornu lituusque adunco
stridulos cantus . . . . . .
* elisit aere . . . . . .
ante non linguas agiles et ora
vocis ignotae . . . . . .
clamore primum . . . . . .
hostico experti . . . . . .

* * *

762 ubi virgineos | 804 regnum; superbam | 838 sed nosse | 863—867 *Oedipo continuat* | 863 quaerenti vias | 864 si ferus | 878 animos furens | 887 modicum | 959 *delet* | 996 s. duce non ullo | luminis orbus molitur iter | 1012 et tenebris | 1013 matris, est m. s.

AGAMEMNO

45 securem | 59 excelsa nimis | 146 dubium | 157 subolis (sobolis EA) | 207 aggerans | 252 efferunt | 254 longe eminet | 258 marita | 267 det | 301 regia viro | 428 lentum | 506 Ionio | 545 nunc iam

589—611

589 mentibus | 593 * nec impotentis | 594 * procella | 596 alta pax . . . . . . nullos | 600 s. non pulverem nubemve motam | barb. e. c. | 602 urbe cum tota | 604 . . . . indomitumve bellum | 605 omne perrumpet * servitium | 606 . . cont. l. d. | 607 . . qui v. A. a. | 608 qui Styga tristem videt [non tristis] . . . . | 609 s. audet et vitae . . . . . . | ponere finem | 610 ille par regi, superis exit par | 611 *delet*

612—637

Vidimus . . patriam ruentem
nocte funesta . . . . . .
Dorici cum . . raperetis ignes
Dardana tecta.
illa non armis *neque* victa bello:
* Herculea ut quondam cecidit pharetra

Pel*ei* *qu*am non Thetidisque natus
* carusque Pelidae nimium feroci
vicit, acceptis * cum fulsit armis
* Fuditque Troas . . . . . .
    Falsus Achilles.
620 [Aut cum] ipse Pelides animos feroces
sustulit luctu celeremque saltu
Troades summis timuere muris:
perd*it* extremum decus in * malis
624 fortiter vinci . . . . . .
626 unius noctis peritura furto
626b Troia bis quinis . . . . . .
625a   restitit annis .
627 Vidimus . . simulata dona
molis immensae Danaumque [fatale] munus
duximus nostra . . . . . .
creduli dextra tremuitque saepe
630 limine in primo sonipes cavernis
conditos reges . . . . gestans
    bellaque . . .
* et licuit versare dolos, ut ipsi
fraude * sua capti caderent Pelasgi.
Saepe commotae sonuere parmae
635 . . . aures tacitumque murmur
percu*l*it ⟨nostras⟩ fremuitque . .
Subdolo parens male . . . .
    Pyrrhus Ulixi.

686 imitata | 690 furit | 701 greges | 715 immites | 733 ille | 742 s. tota pater Troia sepulte | 760 anguinea

808—866

Argos nobilibus nobile civibus,
Argos iratae . . . novercae,
810 semper ingentes . . . alumnos
educas, . . numerum deorum
imparem aequasti: tuus ille . . .
. . bis seno meruit labore
adlegi caelo . . . . . .

magnus Alcides, cui lege mundi
Iuppiter rupta geminauit horas
roscidae noctis celeresque iussit
tardius currus agitare Phoebum
et tuas lente remeare bigas
    pallida Phoebe.
. . . . . retulitque * pedem
nomen alternis . . . . . .
stella quae mutat . . . . . .
seque mirata est . . . . . .
Hesperum dici . . . . . .
Solis ad vices . . . . . .
movit Aurore caput, at relabens
in ⟨sinus rursus⟩ posuit senilis
    colla mariti.
Sensit occasus, . . sensit ortus
Herculem nasci; uiolentus ille
nocte non una poterat creari.
substitit mundus tibi concitatus,
o puer ⟨magnum⟩ subiture caelum
– ∪ ∪ – –
Te sensit * Nemeaeus arto
pressus lacerto fulmineus leo
cervaque Parrhasis – ∪ – –
sensit Arcadii populator agri
– ∪ – – – gemuitque taurus
. . * Dictaea . . . . linquens
    horridus arva.
Morte fecundum domuit draconem
. . . . . vetuitque collo
. . . . . pereunte nasci
. . . . . geminosque fratres
pectore ex uno tria monstra natos
stipite incusso . . . . . .
fregit insultans . . . . .
duxitque ad ortus Hesperium pecus
    Geryonae spolium triformis.

Egit Threicium gregem,
quem non Strymonii gramine fluminis
Hebrive ripis _ ∪ _ _
pavit ∪ ∪ _ ∪ ∪ _ tyrannus
hospitum dirus stabulis cruorem
praebuit saevis * tinxitque crudos
ultimus rictus . . . . . .
sanguis aurigae ∪ ∪ _ ∪ _ _
_ ∪ ∪ _ _

* vidit Hippolyte ferox
* pectore e medio rapi
* spolium et sagittis
* nube percussa Stymphalis alto
decidit _ ∪ ∪ _ ∪ caelo
arborque pomis fertilis aureis
insueta carpi pertimuit manus
_ _ ∪ _ fugitque in auras
_ ∪ ∪ _ leviore ramo.
_ ∪ audivit sonitum ∪ _ _
frigidus custos crepitante lamna
nescius somni ∪ ∪ _ ∪ _ _,
linqueret cum iam nemus omne fulvo
plenus Alcides vacuum metallo.
Tractus ad caelum canis inferorum
_ ∪ _ _ _ triplici catena
_ ∪ _ _ _ tacuit nec ullo
ore latravit ∪ ∪ _ ∪ _ _
lucis ignotae metuens colorem
* te duce succidit
* mendax Dardanidae domus
* et sensit arcus iterum timendos
* te duce concidit . . totidem diebus
Troia quot annis.

vel sic: Succidit mendax duce te ∪ _ _
Dardani _ _ domus ∪ ∪ _ _
En ⟨tuos⟩ arcus iterum timendos

Sensit _ _ _ duce te ◡ _ _
Concidit _ _ totidem diebus
Troia quot annis.

870 resurgit | 871 pares Mycenas | 897 qualis qui — prius

THYESTES

47 levissimum sit; fratris | 101 Sequere, hunc | 114 laetus | 222^b 223^a (coniugem — furto) *delet* | 233 sacro | 240 et certi nihil | 255 modum | 267 animus | 372 lucidum | 373 sanguineis | 462 metitur | 486 captus | 586 s. *delet* | 673 tuta | 706 assiluit | 739 rueret | 769 ut pati | 771 an flammae gemant | 778^b—782^a (lancinat — fauces) *delet* | 808^b—809 (num Typh.) *delet* | 833 et m. et ignes | 873 *delet* | 909 purpura | 945 quis me prohibet | 955 libet ei | 1008 amnesque | 1052 ut facias | 1105 tangit

HERCULES II

14 cum cesset | 16 argolicas | 47 laxata per me | 49 unde omne retro est | 66 timui | 102 ara | 124 set | 142 *del.* | 147—150 *non transponit* | 155 Martem | 165 potuit | 167 qui — qui | 168 thessalicum constitit aggerem | 167 caelo quom insereret | 181 cunctos | 210 pro si | 231 malo | 273 furens | 309 sanctae | 318 Rogos — parens | 356 ab illo | 368 retinet Herculei | 383 decussit | 387 nec ulla | 390 *delet*; 399^b—401^a (quaeve—mali) *delet* | 460 sonuit | 466 alit ubi | 489 diem | 494 rubet | 520 tabem fluentem | 521 insertam | 541 Te, te precor | 542 quatis | 557 flammas | 574 Nunc | 625 austri | 685 *post* flemus dubios *hemistichii lacunam indicat* | 640—642 *post* 615 | 623 austri | 627 Hermus | *post* 669 *lacunam statuit* | 702 rapido | 707 exangues | 724 *post* 728 | 728 t. arsit vix queo m. eloqui | 734 tepida | 742 latet | 782 nulla | 811 metu | 819 iussa | 822 cervix | 876 reddentur | 887 sq. quic. f. ignoscit et parcit sibi. Errare merui: m. d. p. | 898 miseram | 899 inrogat | 903 Megaren | 918 dente cum infixo stetit | 940 sq: Iuno — terris *delet* | 981 restitit | 987 eripui | 997 frangens | 999 referes |

1007 diva | 1008 en ecce diras | 1029 surgit | 1068 movit | 1072 audito quoque carmine | 1079 linqueret | 1080 carmina temperans | 1119 1120 *ponit post* v 1115 | 1124 capiet nefas? | 1125 fratrum quis, superi, locus? | 1163 quam p. | 1167 *servat* abruptum | 1175 Herculis vestri | 1176 mortem perire | 1197 cum | 1201 fortis | 1203 reduxit | 1221 tumidumque cor | 1226 totas | 1228 quod ego esse | 1232 quod ego | 1238 depulit | 1240 elisum et | 1246 in me? sepultae | 1261 palam timori | 1283 movet | 1284 *delet* | 1309 Pindum | 1322 irata precor | 1365 qui sat est | 1392 ingens surgat. hinc | 1399 destne | 1407 solus Herculem | 1428 nato | 1433 solus Herculem | 1498 cara | 1505 natura | 1527 unde non umquam remeavit ullus | *post* 1559 *lacunam significat* | 1577 *delet* | 1595 En quid hoc? | 1610 esse tam | 1629 tandem, tum | 1631 admisit: omnis sedibus | 1750 qua plurimus | 1789 gregis | 1792 hanc uret | 1794 sq. *vulgatam interpunctionem retinet* | 1799 si patriam | 1800 miseros Argos | 1825 petet — poscet | 1837 patent | 1849 deflevit | 1850 septenos rigens | 1859 quod t. b. | 1862 *addit titulum:* CHORVS. ALCMENE | 1874 ALC. *cum* E *praefigit* | 1883 *addit* CHO. | 1887 poscite | 1891 *addit* ALC. | 1914—1916 *sequitur* A

OCTAVIA

Versuum ordinem prioris editionis retinet.

34 facili bono | 36 uno patentis | 49 quem spreta | 50 ardent mariti, mutua flagrant f. | 52 mutat | 133 captat | 144 dira et sitis | 181 expectet | 201 *addit* CHORVS (*vv. 201—221 post v. 272 translatis*) | 208—212 *delet* | 213 tandem | 233 aeternae | 237 quae regit | 249 *tradito loco* — Nero iste, diro | 262 illo | 308 lacerosque | 392 nunc adest | 399 terrae | 407 suscepta | 416 interior | 421 suis | 449 esse | 461 Suspectus | 489 spiritu sacro | 545 cedet | 553 recedat | 559 arcusque sacros | 574 prohibeor | 577 furor | 590 propria vota | 602 vox illa |

611 mortis | 617 poenam poscit | (653 mortemve) | 661 CHO. Soror o diri | 691 quodve | 696 culpaque nati | 715 atrae | 728 resedi | 734 sq. timor — nostros *delet*, quatit ora | 740 introrsus | 742 rogos | 761 suadet ut pr. metus | 779 et quid | 780 miles exultat | 787 en efferata | 789 diri | 800 repetit | 809 iunctus | 858 qua temperet | 859 spectabit iram | 867 quis concitare potuit? | 876 tumor | 889 nec tuta | 899 quove | 902 evicta | 903 si caede | 927 perquam | 941 Livia Drusi | felix thalamis n. f. | 958 mittet | 972 Pandateriae

---

Restat ut debitas gratias agam PAULO KOETSCHAVIO meo, cuius strenuam operam cum in plagulis corrigendis tum in critico apparatu ad subtilitatem exigendo praestitam magno mihi fuisse adiumento grato profiteor animo.

Scripsi hanc praefationem vere superioris anni, retractavi et confeci Maio mense huius anni (cf. supra p. VII*).

Jenae, Kal. Jun. MCMII

Gustavus Richter.

CONSPECTUS LIBRORUM
in adnotatione critica solis scriptorum nominibus vel brevioribus notis allatorum.

Aem. Baehrens Miscellanea critica. Groningae 1878

Ric. Bentlei notas ad Senecae tragoedias emendandas editioni Gronovianae (Amstelodami 1682) adscriptas (Mus. Britt. n. 686 f. 8) primus edidit Adalb. Stachelscheid in Jahni annalibus (125 p. 481 sqq.), post eum et copiosius et rectius Edm. Hedicke in Studiorum Bentleianorum fasciculo altero p. 9 sqq. (Seneca Bentleianus. Freienwaldiae 1899)

Frid. Bessel Miscellaneorum philologo-criticorum Syntagma (Amstelodami 1742) cap. V p. 36 sqq.

Theod. Birt Zu Seneca's Tragödien. Mus. Rhen. 34 (1879), 509 sqq.

Fr. Bücheler coniectanea Mus. Rhen. 27 (1872) p. 474

P. Habrucker Quaestionum Annaeanarum capita IV. Regimonti Prussorum 1873

Franz Harder Bemerkungen zu den Tragödien des Seneca. Aus der Festschrift Johannes Vahlen zum 70. Geburtstag gewidmet XXIV.

Nic. Heinsius Adversariorum libri IV . . . curante P. Burmanno iun. Harlingae 1742

A. Henneberger Adnotationes ad Senecae Medeam et Troades maximam partem criticae. Meiningen 1862

Joh. Mich. Heusinger Emendationum libri II . . Gothae 1751 (II cap. VII p. 355 sq.)

J. Jortinus Miscellaneae observationes I (p. I p. 68 sqq. p. II p. 281 sqq.)

J. Chr. Kappius Periculum criticum iu quo Senecae tragici et aliorum script. vet. loca quaedam explicantur et emendantur. Erlangae 1786

Paul Koetschau Zu Seneca's Tragoedien. Philol. Vol. 61 (1902) p. 133 sqq.

Frid. Ladek De Octavia praetexta. Dissertationes philologae Vindobonenses. Vol. III (1891) p. 1 sqq.

Frid. Leo Anecdoton Lugdunense. Commentationes in honorem Fr. Buecheleri Herm. Useneri editae a societate phil. Bonnensi. Bonnae 1873

„ „ De recensendis Senecae tragoediis. Hermes t. X, fasc. IV p. 423 sqq.

„ „ L. A. Senecae tragoediae rec. et em. F. L. Vol. I et II Berolini 1878. 1879

„ „ Die Komposition der Chorlieder Senecas. Mus. Rhen. 52 (1897) p. 507 sqq.

Claes Lindskog Studien zum antiken Drama Lund 1897 II. Zu den Tragödien des Seneca.

J. Nic. Madvigii Adversaria critica ad scriptores graecos et latinos. Hauniae 1861

P. Melzer De Hercule Oetaeo Annaeana. Chemnitz 1890

Luc. Müller De re metrica poetarum latinorum praeter Plautum et Terentium libri VII. Lipsiae 1861. 1894[2]

„ „ Zur Litteratur der Tragödien des Seneca. Fleckeiseni annales Vol. 89 (1864) p. 409 sqq. 473 sqq. 1866 p. 61 ff.

Mich. Müller In Senecae tragoedias quaestiones criticae. Berolini 1898

„ „ Ad Senecae tragoedias Philol. Vol. 61 (1901) p. 261 sqq.

H. Nolte Philol. Vol. 23 (1864) p. 651 Zeitschr. f. österreich. Gymn. 1880 p. 87

Rud. Peiper Observatorum in Senecae tragoedias libellus. Vratislaviae 1863

„ „ Praefationis in Senecae tragoedias—supplementum. Vratislaviae 1870 (praef. suppl.)

„ „ De Senecae tragoediarum lectione vulgata. Vratislaviae 1893 (V. L.)

Gust. Richter De corruptis quibusdam Senecae tragoediarum locis. Symbola doctorum Jenensis Gymnasii in hon. gymn. Isenac. collecta (Jenae 1894) p. 1 sqq. (symb.)

„ „ Krit. Untersuchungen zu Seneca's Tragödien. Jena 1899 (K. U.)

O. Rossbach De Senecae philosophi librorum recensione et emendatione (Breslauer Philol. Abhandlungen II, 3) Breslau 1888

Jani Rutgersii Variarum lectionum l. VI. Lugduni Bat. 1618

Bernh. Schmidt De emendandarum Sen. trag. rationibus prosodiacis et metricis. Berolini 1860

„ „ Observationes criticae in L. A. Senecae tragoedias. Jenae 1865

„ „ Fleckeiseni ann. Vol. 97 (1868) p. 781 sqq. 855 sqq.

Guil. Summa Symb. criticae ad Sen. tragoedias. Neustadt a. d. H. 1896

L. Tachau Die Arbeiten über die Tragödien des L. Annaeus Seneca. Philologus Vol. 48 (1889)

E. Thomas Miscellae quaestiones in Senecam philosophum. Hermes 28 (1893)

R. Werner De L. A. Senecae Hercule Troadibus Phoenissis quaestiones. Lipsiae 1888

Jo. Hild. Withofii Praemetium crucium criticarum praecipue ex Seneca tragico. Lugd. Bat. 1749

Justi Zinzerlingii Criticorum juvenilium promulsis . . . (Syntagma criticum variorum auctorum . . ex biblioth. J. H. Schminckii. Marburgi Cattorum 1717)

ADDENDA QUAEDAM ET CORRIGENDA

Hɪ 353 a. p. r. e. pessimam invidiam pati *ci. Summa* p. 203 477 sq. cf. *Harder* 454 sq. — 577 d. E. Threiciam nurum *ci. Summa* p. 5. teligerae n. *Harder* p. 463 — 1229 traditam lectionem (ensem) etiam *Harder* p. 455 defendit — Tʀ 15 nihil opus est coniecturis — 844 Salamina agere *ci. Summa* p. 27 — 1098 fert os superbe *idem* p. 24 — M 657 cf. *Harder* p. 451 — P. 899 pro *patris* legendum *patriis* — O 171 sqq. cf. *Harder* p. 459 sqq. — 179 lege: 'Actaeonios' cum *Bentleio* et *Hardero* p. 460 — A 69 sq. cf. *Harder* p. 449 — 548 defendit *Harder* p. 458 — Tʜʏ. 867 non opus esse emendatione *Harder* mihi persuasit p. 447 sq. — Hɪɪ 171 sqq. cf. *Harder* p. 459 — 415 orba cum toto iacet *ci. Summa* p. 29 — 1310 arcesse q. m. morte proscripta o. *idem* p. 15 — 1322 irata quater *ci. idem* p 16 — 1558 Aeaconque *cum Gronovio Harder* p. 459 — 1652 bis terque felix *ci. Summa* p. 18 — Oᴄᴛ. 36 stupens latentis *ci. Summa* p. 12 — 461 *Summa* p. 9 *ci:* Des pectus ensi faciat (consensus ratum faciet, ut pectus ensi des, i. e. ut victimam me praebeam iratis.)

Annaeanarum quaestionum materiae et subsidiorum notitiam plenissimam suppeditat *Martini Schanz* Historia litt. Rom. II² (Monaci MCMI) —

CODICUM SIGNA

E codex Laurentianus 37, 6 (Etruscus)
  R folia rescripta Ambrosiana
  T excerpta Thuanea
  Σ amissum Etrusci apographum, archetypus codicum M et N (cf. Leo I, 1 sqq.)
A lectio interpolatae recensionis recentiorum codicum consensu tradita (vel genuina vel antiquitus depravata)
  Aᵀ lectio interp. rec. qualis ante renatas in Italia litteras extitit, consensu codicum Trevethianorum (R 10 Ag. V τ cf. praef. p XX) tradita.
  ψ lectio iunioris Italae, ab A vel Aᵀ discedens (K. U. p. 24 n. 1)
  α lectio editionis Aldinae ab Hieron. Avantio Venetiis a. MDXVII foras datae.

HERCVLES

PERSONAE[1]

I HERCVLES
LYCVS

II AMPHITRYON
IVNO

III THESEVS
MEGARA

CHORVS THEBANORVM

SCAENA THEBIS

[1]) Personarum indicem sic descripsimus, ut leges de numero actorum et de loci unitate a poeta servatas esse appareat.

IVNO

Soror Tonantis (hoc enim solum mihi
nomen relictum est) semper alienum Iovem
ac templa summi vidua deserui aetheris
locumque caelo pulsa paelicibus dedi;
tellus colenda est: paelices caelum tenent.
hinc Arctos alta parte glacialis poli
sublime classes sidus Argolicas agit;
hinc, qua tepenti vere laxatur dies,
Tyriae per undas vector Europae nitet;
illinc timendum ratibus ac ponto gregem
passim vagantes exerunt Atlantides.
ferro minax hinc terret Orion deos
suasque Perseus aureus stellas habet;
hinc clara gemini signa Tyndaridae micant
quibusque natis mobilis tellus stetit.
nec ipse tantum Bacchus aut Bacchi parens
adiere superos: ne qua pars probro vacet,
mundus puellae serta Gnosiacae gerit.
sed vetera sero querimur   *
    *   una me dira ac fera

MARCI LVCII E *in recensu fabularum et in subscriptionibus quotquot extant (desunt post Phoenissas Oedipum Thyesten)* LVCII A PVBLII ψ ANNEI SENECAE HERCVLES E *in catalogo et in subscriptione fabulae* HERCVLES FVRENS A

8 tepente **A**E^2 recenti $E^1\Sigma$ ‖ 12 ferro minax hinc terret $E^1\Sigma$ fera coma hinc exterret **A**E^2 *erasam prioris manus scripturam in marg. repetiit* E^2 ‖ 13 aureas **A** ‖ 18 mundus puellas fert. anobis lac egent E (egerit *legit Ribb.*) ‖ 19 sero *om.* ψ *duo hemistichia excidisse probavit Richter symb. Ien. p. 18 sqq., quae sic fere explenda censet:* Sed v. s. q. ⟨haec etiam nova multa patimur?⟩ una m. d. a. f. ‖ 19^b—21^a (una—fecit) *om.* A^z *(exc. Vd.)*

Thebana tellus nuribus a! sparsa impiis
quotiens novercam fecit! escendat licet
meumque victrix teneat Alcmene locum,
pariterque natus astra promissa occupet,
in cuius ortus mundus impendit diem
tardusque Eoo Phoebus effulsit mari
retinere mersum iussus Oceano iubar.
non sic abibunt odia; vivaces aget
violentus iras animus et saevus dolor
aeterna bella pace sublata geret.
Quae bella? quicquid horridum tellus creat
inimica, quicquid pontus aut aer tulit
terribile dirum pestilens atrox ferum,
fractum atque domitum est. superat et crescit malis
iraque nostra fruitur; in laudes suas
mea vertit odia: dum nimis saeva impero,
patrem probavi, gloriae feci locum.
qua Sol reducens quaque deponens diem
binos propinqua tinguit Aethiopas face,
indomita virtus colitur et toto deus
narratur orbe. monstra iam desunt mihi
minorque labor est Herculi iussa exequi,
quam mihi iubere: laetus imperia excipit.
quae fera tyranni iura violento queant
nocere iuveni? nempe pro telis gerit
quae timuit et quae fudit: armatus venit
leone et hydra. nec satis terrae patent:
effregit ecce limen inferni Iovis
et opima victi regis ad superos refert.
parum est reverti, foedus umbrarum perit:

20 nuribus sparsa tellus A tellus n. sp. E *corr. Baehrens misc. cr. p. 34 n. 1 cf. symb. Ien. l. n.* ‖ 21 escendat E[1]Σ ascendat AE[2] ‖ 22 torum *I. Gronov* ‖ 24 ortus (s *erasa*) E *(Ribb.)* ortu A ‖ 34 fruimur E[1]Σ fruitur AE[2] ‖ 36. 37 patrem probavit. inde qua lucem premit aperitque thetis qua ferens titan diem A *et erasa genuina scriptura, quam Σ praebet,* E[3] ‖ 37 reponens E *corr.* ψ ‖ 38 tingit *ex* tinguit E[1] ‖ 43 quo A | iussa AN[2] *i. ras.* E[3] iu/a E[1] iura M *(cf. Leo)* ‖ 49 *traiecit Leo post v. 54; 50—54 del. Peiper*

vidi ipsa, vidi nocte discussa inferum
et Dite domito spolia iactantem patri
fraterna. cur non vinctum et oppressum trahit
ipsum catenis paria sortitum Iovi
Ereboque capto potitur et retegit Styga?
patefacta ab imis manibus retro via est
et sacra dirae mortis in aperto iacent.
at ille, rupto carcere umbrarum ferox,
de me triumphat et superbifica manu
atrum per urbes ducit Argolicas canem.
viso labantem Cerbero vidi diem
pavidumque Solem; me quoque invasit tremor,
et terna monstri colla devicti intuens
timui imperasse. levia sed nimium queror;
caelo timendum est, regna ne summa occupet
qui vicit ima: sceptra praeripiet patri.
nec in astra lenta veniet ut Bacchus via:
iter ruina quaeret et vacuo volet
regnare mundo. robore experto tumet,
et posse caelum viribus vinci suis
didicit ferendo; subdidit mundo caput
nec flexit umeros molis immensae labor
meliusque collo sedit Herculeo polus.
immota cervix sidera et caelum tulit
et me prementem: quaerit ad superos viam.
Perge ira, perge et magna meditantem opprime,
congredere, manibus ipsa dilacera tuis:
quid tanta mandas odia? discedant ferae,
ipse imperando fessus Eurystheus vacet.
Titanas ausos rumpere imperium Iovis

52 victum A^{7} *(exc. R 10)* ‖ 54 repetit *Bentley (Tro. 198)*, relegit *Withof* ‖ 56 dirae AE^{2} durae E^{1}Σ *cf. Leo* ‖ 62 et tetra A, E^{3} *(i. ras. 5 litt.)* terna Σ (eterna M) | devicta Σ devicti (ti *ex* ta *i. ras.*) E ‖ 63 minimum Σ, E^{1} (*inde i. ras.* nimium) ‖ 66 lenta *ex* -us E^{2} | ut bacchus (ut bac *i. ras.*) E^{2} ‖ 68 expenso A ‖ 71 *post* 72 *traiecit Peiper* ‖ 72 mediusque A ‖ 76 ipsa iam lacera A ‖ 77 quid lenta *ci. Bentley (cf. de ira III 3)*

emitte, Siculi verticis laxa specum,
tellus gigante Doris excusso tremens
supposita monstri colla terrifici levet —
[sublimis alias Luna concipiat feras]
sed vicit ista. quaeris Alcidae parem?
nemo est nisi ipse: bella iam secum gerat.
adsint ab imo Tartari fundo excitae
Eumenides, ignem flammeae spargant comae,
viperea saevae verbera incutiant manus.
i nunc, superbe, caelitum sedes pete,
humana temne. iam Styga et manes ferox
fugisse credis? hic tibi ostendam inferos.
revocabo in alta conditam caligine,
ultra nocentum exilia, discordem deam
quam munit ingens montis oppositi specus;
educam et imo Ditis e regno extraham
quicquid relictum est: veniet invisum Scelus
suumque lambens sanguinem Impietas ferox
Errorque et in se semper armatus Furor —
hoc hoc ministro noster utatur dolor.
Incipite, famulae Ditis, ardentem citae
concutite pinum et agmen horrendum anguibus
Megaera ducat atque luctifica manu
vastam rogo flagrante corripiat trabem.
hoc agite, poenas petite vitiatae Stygis.
concutite pectus, acrior mentem excoquat
quam qui caminis ignis Aetnaeis furit:
ut possit animo captus Alcides agi,
magno furore percitus, vobis prius
insaniendum est. Iuno, cur nondum furis?

81 gigante (e *ex* is *i. ras.*) **E**(??) ‖ **82** *et* **89** *cf. infra ad v. 123* ‖ **83** *delevit Leo* ‖ **83—89** *om.* **A**$^{\tau}$ ‖ **89** supernas *Bentley* ‖ **90** feros **ΣE**[1] ‖ **91** *ante v. 90* **E** *sed propositis litteris* a b *restitutus ordo quem tenet* **Σ** ‖ **92** reserabo *Bentley* ‖ **93** dissortem plagam *Bentley; cf. Gronov. ad Thy. 1012* ‖ **94** qua **E** ‖ **95** e regno ditis **A**$^{\tau}$ ‖ **96** veniat **A** *cf. Richter K. U. p. 24* ‖ **100** incitae **A** ‖ **104** violatae **A** ‖ **107** animum **A** ‖ **108** nobis **A** ‖ **109** furit *ψ*

me me, sorores, mente deiectam mea
versate primam, facere si quicquam apparo
dignum noverca; vota mutentur mea:
natos reversus videat incolumes precor
manuque fortis redeat. inveni diem,
invisa quo nos Herculis virtus iuvet.
me vicit: et se vincat et cupiat mori
ab inferis reversus. hic prosit mihi
Iove esse genitum. stabo et, ut certo exeant
emissa nervo tela, librabo manu,
regam furentis arma, pugnanti Herculi
tandem favebo — scelere perfecto licet
admittat illas genitor in caelum manus.
Movenda iam sunt bella: clarescit dies
ortuque Titan lucidus croceo subit.

CHORVS

Iam rara micant sidera prono
languida mundo; nox victa vagos
contrahit ignes luce renata,
cogit nitidum Phosphoros agmen;
signum celsi glaciale poli
septem stellis Arcados ursae
lucem verso temone vocat.
Iam caeruleis evectus equis
Titan summa prospicit Oeta;

110 delectat **E**^{1}(**M**) ‖ 112 vota **Σ** iam odia **A**, *3 m. i. ras. 4—5 litt.* **E*** ‖ 116 me vicit **Σ** me pariter **A** *et* **E**^{3} (*sed* pariter *i. ras. 5 litt.*) | me vicit *protasin esse docuit M. Müller p. 5* ‖ 118 certo: o *corr. ex* e, *ut vid. (Ribb.)* ‖ 119 manum **A** ‖ 123 *post v. 89* **A** (*post v. 82* **τ**) ‖ 124 *om.* **A** ‖ 125—161 *om.* **A**^{τ} *cf. Richter K. U. p. 5* ‖ 125 *totum carmen dimetris decurrit uno monometro* (151 testata diem), *nisi quod* 151 sq. 153 sq. *singulis versibus coniuncti leguntur, pristinis tamen initiis minio distinctis* **E** 162—201 *dimetri* **A**, *sed* 195 (tollat et astris) *et* 197^b (tutoque tegat) *monometri* **A**^{τ} *De florilegiorum dispositione cf. Richter K. U. p. 34 n. 1, de rhetorica canticorum compositione ibd. p. 47* ‖ 128 bosforos **E** ‖ 130 Arcades **ψ** | *versum del. Leo* ‖ 131 vocant **E** *corr.* **ψ** ‖ 132 aquis **ψ** ‖ 133 summum prospicit Oetan **ψ**

* *Subtilfora de diversis correctorum manibus testimonia fere ubique Leonis sunt*

iam Cadmeis incluta Bacchis
aspersa die dumeta rubent
Phoebique fugit reditura soror.
labor exoritur durus et omnis
agitat curas aperitque domos.
    Pastor gelida cana pruina
grege dimisso pabula carpit;
ludit prato liber aperto
nondum rupta fronte iuvencus,
vacuae reparant ubera matres;
errat cursu levis incerto
molli petulans haedus in herba.
    Pendet summo stridula ramo
pinnasque novo tradere soli
gestit querulos inter nidos
Thracia paelex,
turbaque circa confusa sonat
murmure mixto testata diem.
    Carbasa ventis credit dubius
navita vitae,
laxos aura complente sinus.
hic exesis pendens scopulis
aut deceptos instruit hamos
aut suspensus spectat pressa
praemia dextra:
sentit tremulum linea piscem.

    Haec, innocuae quibus est vitae
tranquilla quies
et laeta suo parvoque domus;
spes immanis
urbibus errant trepidique metus.

134 incluta (u *m. rec. corr. in* i *Ribb.*) **E** | baccis ψ ‖ **150** circum **A** (?) ‖ **161** p. d. iam spes in agris *vel* spes et in agris ψ spes iam magnis **E** *correxit B. Schmidt obs. cr. p. 8* ‖ **162** CHORVS Turbine magno spes sollicitae **A** *om.* **E** *in marg. add.* **E**² *cf.*

148 sqq. *Numeros Cronovianos ubique revocavimus; quare, ubi res flagitabat, eundem numerum bis posuimus addita repetito b littera*

Ille superbos aditus regum
durasque fores expers somni
colit, hic nullo fine beatas
componit opes gazis inhians
et congesto pauper in auro.
Illum populi favor attonitum
fluctuque magis mobile vulgus
aura tumidum tollit inani;
hic clamosi rabiosa fori
iurgia vendens
improbus iras et verba locat.
Novit paucos secura quies,
qui velocis memores aevi
tempora numquam reditura tenent.
dum fata sinunt, vivite laeti:
properat cursu vita citato
volucrique die
rota praecipitis vertitur anni;
durae peragunt pensa sorores
nec sua retro fila revolvunt.
At gens hominum fertur rapidis
obvia fatis incerta sui:
Stygias ultro quaerimus undas.
nimium, Alcide, pectore forti
properas maestos visere manes:
certo veniunt tempore Parcae.
nulli iusso cessare licet,
nulli scriptum proferre diem:
recipit populos urna citatos.
Alium multis gloria terris
tradat et omnes fama per urbes

Richter K. U. p. 5 del. Leo. Versum ad supplendum carminis initium esse confictum etiam Peiper sibi persuasit ‖ **166** ac nullo **EA** *corr.* *α* ‖ **167** conponit *ex* cump. **E**² *(Ribb.)* ‖ **171** volvit A(?) ‖ **183** flatur Σ fertur A, **E**³ *i. ras. 6 litt.* ‖ **184** suis Σ, **E** *erasa* s ‖ **188** tempore Σ ordine A, **E**⁸ *i. ras. 7 litt.* ‖ **192** gloria seclis *F. Jacobs ad Eurip. trag. p. 326* ‖ **193** *post* **194** **E**

garrula laudet
caeloque parem tollat et astris;
alius curru sublimis eat:
me mea tellus
lare secreto tutoque tegat.
venit ad pigros cana senectus,
humilique loco sed certa sedet
sordida parvae fortuna domus:
alte virtus animosa cadit. —
Sed maesta venit crine soluto
Megara parvum comitata gregem,
tardusque senio graditur Alcidae parens.

AMPHITRYON MEGARA LYCVS

O magne Olympi rector et mundi arbiter,
iam statue tandem gravibus aerumnis modum
finemque cladi. nulla lux umquam mihi
secura fulsit: finis alterius mali †
gradus est futuri. protinus reduci novus
paratur hostis; antequam laetam domum
contingat, aliud iussus ad bellum meat;
nec ulla requies tempus aut ullum vacat,
nisi dum iubetur. sequitur a primo statim
infesta Iuno: numquid immunis fuit
infantis aetas? monstra superavit prius
quam nosse posset. gemina cristati caput
angues ferebant ora, quos contra obvius
reptabat infans igneos serpentium
oculos remisso lumine ac placido intuens;

203 Maegera **E**$\mathbf{A}^{r}$ ‖ **204** graditur | Alc. parens $\mathbf{A}^{r}$ ‖ **205** Megera. Amphitrion. Licus **A** ‖ **207** umquam viro *ci. Withof,* u. Herculi *de Wilamowitz* u. meis *Peiper* ‖ **208** *Leo sententiam olim stetisse coniecit tali complemento:* [nullus e nati datur | labore fructus] *Cf. 1253 sqq.* ‖ **211** bellum exeat **A** | **212** ullum datur **A** ‖ **213** apprimo **A**$\mathbf{E}^{2}$ a primo $\mathbf{E}^{1}\boldsymbol{\Sigma}$ ‖ **216** posset (e *corr. ex i*) **E** (possit **N**) ‖ **218** reptavit **A** | serpentium: i *eras.* ($\mathbf{E}^{1}$?) ‖ **219** lumine **Σ**, uultu *i. ras.* **E** pectore **A**

artos serenis vultibus nodos tulit,
et tumida tenera guttura elidens manu
prolusit hydrae. Maenali pernix fera,
multo decorum praeferens auro caput,
deprensa cursu; maximus Nemeae timor
pressus lacertis gemuit Herculeis leo.
quid stabula memorem dira Bistonii gregis
suisque regem pabulum armentis datum,
solitumque densis hispidum Erymanthi iugis
Arcadia quatere nemora Maenalium suem,
taurumque centum non levem populis metum?
inter remotos gentis Hesperiae greges
pastor triformis litoris Tartesii
peremptus, acta est praeda ab occasu ultimo;
notum Cithaeron pavit Oceano pecus.
penetrare iussus solis aestivi plagas
et adusta medius regna quae torret dies
utrimque montes solvit ac rupto obice
latam ruenti fecit Oceano viam.
post haec adortus nemoris opulenti domos
aurifera vigilis spolia serpentis tulit;
quid? saeva Lernae monstra, numerosum malum,
non igne demum vicit et docuit mori,
solitasque pinnis condere obductis diem
petit ab ipsis nubibus Stymphalidas?
non vicit illum caelibis semper tori
regina gentis vidua Thermodontiae,
nec ad omne clarum facinus audaces manus
stabuli fugavit turpis Augei labor.

220 *del. Withof* ‖ **224** cursu est **A** est *om.* **E** *(et sic Bentley)* ‖ **225** gemuit lacertis pressus **A** ‖ **226** gregis? *(sic)* **E** ‖ **228** hispidi *Bentley* ‖ **232** carcesii **E** cartesii (carchesii) **A**$^{\tau}$ ‖ **236** qua **E**^{1} que **E**^{2} ‖ **237** abrupto ω *corr. Gronov* ‖ **238** et iam ruenti **A** ‖ **239** domus **E**^{1} domos **E**^{2} ‖ **241** lerinae (i *exp.*) **E** ‖ **242** mori? *(sic)* **E** ‖ **243** pinnis **E**^{1} pennis **AE**^{2} ‖ **248** stabuli *corr. ex* stabulis (*1 m?* stabuli **Σ**) **E** | augaei **E**^{1} angaei **E**^{2}**A**(τ)

Quid ista prosunt? orbe defenso caret.
sensere terrae pacis auctorem suae
abesse tristes: prosperum ac felix scelus
virtus vocatur; sontibus parent boni,
ius est in armis, opprimit leges timor.
ante ora vidi nostra truculenta manu
gnatos paterni cadere regni vindices
ipsumque, Cadmi nobilis stirpem ultimam,
occidere, vidi regium capitis decus
cum capite raptum. quis satis Thebas fleat?
ferax deorum terra, quem dominum tremis?
e cuius arvis eque fecundo sinu
stricto iuventus orta cum ferro stetit
cuiusque muros natus Amphion Iove
struxit canoro saxa modulatu trahens,
in cuius urbem non semel divum parens
caelo relicto venit, haec quae caelites
recepit et quae fecit et (fas sit loqui)
fortasse faciet, sordido premitur iugo.
Cadmea proles atque Ophionium genus,
quo reccidistis? tremitis ignavum exulem,
suis carentem finibus, nostris gravem.
qui scelera terra quique persequitur mari
ac saeva iusta sceptra confringit manu
nunc servit absens fertque quae fieri vetat,
tenetque Thebas exul Herculeas Lycus.
sed non tenebit. aderit et poenas petet
subitusque ad astra emerget; inveniet viam

251 abesse terris **E A** *corr. Peiper* (Thebis *Withof*, abesse. rursus *de Wilamowitz*) ‖ 257 capiti **E** (s *add. m. 2*) ‖ 258 qui satis **Σ** *(Ribb.)* ‖ 259 tremit **A** E^{3} *(ex* tremis *ut vid.*, tremet **Σ**) ‖ 262 natus (us *i. ras.*) E^{2} ‖ 268 atque ophionius (ophionis **ψ** amphionis **π**) cinis **E A** *corr. N. Heinsius adv. p. 216* (*qui scripsit* Echionium genus) *cf. Leo I 112* (civitasque Amphionis *Peiper cum D. Heinsio*) ‖ 269 quo recidistis **A** E^{2} quor excidistis E^{1} N^{1} (r *in neutro certum*) quorsum excidistis **M** quo decid. **ψ** (*cf. l. v.*) | ignarum **E** ‖ 271 mari (i *ex* e) **E** ‖ 272 confregit **A** ‖ 273 abs/ens (c *vel* t *eras.*) **E** | ferri **ψ**

aut faciet. adsis sospes et remees precor
tandemque venias victor ad victam domum.

MEG. Emerge, coniunx, atque dispulsas manu
abrumpe tenebras; nulla si retro via
iterque clusum est, orbe diducto redi
et quicquid atra nocte possessum latet
emitte tecum. dirutis qualis iugis
praeceps citato flumini quaerens iter
quondam stetisti, scissa cum vasto impetu
patuere Tempe; pectore impulsus tuo
huc mons et illuc cessit et rupto aggere
nova cucurrit Thessalus torrens via:
talis, parentes liberos patriam petens,
erumpe rerum terminos tecum efferens,
et quicquid avida tot per annorum gradus
abscondit aetas redde et oblitos sui
lucisque pavidos ante te populos age.
indigna te sunt spolia, si tantum refers
quantum imperatum est. magna sed nimium loquor
ignara nostrae sortis. unde illum mihi
quo te tuamque dexteram amplectar diem
reditusque lentos nec mei memores querar?
tibi, o deorum ductor, indomiti ferent
centena tauri colla; tibi, frugum potens,
secreta reddam sacra: tibi muta fide
longas Eleusin tacita iactabit faces.
tum restitutas fratribus rebor meis
animas et ipsum regna moderantem sua
florere patrem. si qua te maior tenet
clausum potestas, sequimur: aut omnes tuo

277 adsiso sospes **E** | remees tuis **A** || **279 sq.** Amphitryoni *continuantur* **A** || **279** depulsas **A** || **280** si vetito via **A** || **281** clausum **A**[r] || **284** fulmini **E** || **287** cecidit *ω*, *corr. Leo II 375* || **295** imperatum (ti *m. 2*) **E** | loquor *ex* locum **E**[2] || **300** parens *ψ* || **301** multa **A** || **302** eleusis **A** (eleusim *ψ*) eleus intacita **E**, *sed eras.* in | iactabo **A** || **306** omnis **E**

defende reditu sospes aut omnes trahe.
trahes nec ullus eriget fractos deus.
AMPH. O socia nostri sanguinis, casta fide
servans torum natosque magnanimi Herculis,
meliora mente concipe atque animum excita.
aderit profecto, qualis ex omni solet
labore, maior. MEG. Quod nimis miseri volunt
hoc facile credunt. AMPH. Immo quod metuunt nimis
numquam moveri posse nec tolli putant:
prona est timori semper in peius fides.
MEG. Demersus ac defossus et toto insuper
oppressus orbe quam viam ad superos habet?
AMPH. Quam tunc habebat, cum per arentem plagam
et fluctuantes more turbati maris
adit harenas bisque discedens fretum
et bis recurrens, cumque deserta rate
deprensus haesit Syrtium brevibus vadis
et puppe fixa maria superavit pedes.
MEG. Iniqua raro maximis virtutibus
fortuna parcit; nemo se tuto diu
periculis offerre tam crebris potest:
quem saepe transit casus, aliquando invenit.
Sed ecce saevus ac minas vultu gerens
et qualis animo est, talis incessu venit
aliena dextra sceptra concutiens Lycus.
LYC. Vrbis regens opulenta Thebanae loca
et omne quicquid uberi cingit solo
obliqua Phocis, quicquid Ismenos rigat,
quicquid Cithaeron vertice excelso videt,
[et bina findens Isthmos exilis freta]

309 Amphitryon Megera *ψ* ‖ 313 quod (o *ex* i) E^2 ‖ 315 amoveri A ‖ 316 MEG. A | timoris Σ, s *eras.* E ‖ 317 MEG. *om.* A ‖ 318 vim E^1 | s *add.* E^2 ‖ 321 abiit AE^2 adit E^1 adiit Σ *(cf. Leo I 18)* ‖ 324 superhabuit *ut videtur* E^1 *cf. Leonis notum* ‖ 326 parcit (c *ut vid. corr. ex* t *Ribb.*) | puto (o *ex* e?) E^1 ‖ 332 LYC. *om.* A | urbis *ex* urbes E^2 ‖ 333 ubere E uberis cingit soli *M. Müller p. 8, cf. N. Heinsium p. 216* ‖ 335 *post 336* E ‖ 336 *del. Peiper*

non vetera patriae iura possideo domus
ignavus heres; nobiles non sunt mihi
avi nec altis inclitum titulis genus,
sed clara virtus: qui genus iactat suum,
aliena laudat. rapta sed trepida manu
sceptra obtinentur; omnis in ferro est salus:
quod civibus tenere te invitis scias,
strictus tuetur ensis. alieno in loco
haut stabile regnum est; una sed nostras potest
fundare vires iuncta regali face
thalamisque Megara: ducet e genere inclito
novitas colorem nostra. non equidem reor
⟨fore⟩ ut recuset ac meos spernat toros;
quod si impotenti pertinax animo abnuet,
stat tollere omnem penitus Herculeam domum.
invidia factum ac sermo popularis premet?
ars prima regni est posse * invidiam pati.
temptemus igitur, fors dedit nobis locum.
namque ipsa, tristi vestis obtentu caput
velata, iuxta praesides adstat deos
laterique adhaeret verus Alcidae sator.
MEG. Quidnam iste, nostri generis exitium ac lues,
novi parat? quid temptat? LYC. O clarum trahens
a stirpe nomen regia, facilis mea
parumper aure verba patienti excipe.
si aeterna semper odia mortales gerant
nec coeptus umquam cedat ex animis furor,
sed arma felix teneat infelix paret,
nihil relinquent bella; tum vastis ager

supra v. 337 Lycus Megara Amphitryon A ‖ **343** tenetur (*ex* tenere te) E^2A ‖ **345** haud *ex* aut E^2 ‖ **347** thalamis Maegera ducet et g. i. E | ducet genere A^r *corr.* ψ ‖ **352** fastum AE^2 ‖ **353** posse inuidiam E p. ad inuidiam A (*Richter K. U. p. 17*) posse te i. ψ posse rumores pati *vel* plebis invidiam p. *Leo*, in invidiam p. (*Thy. 470*) *Richter*, cum invidia p. *Peiper* ‖ **354** locum nobis E ‖ **355** tristis A^r ‖ **356** *om.* E^1 *i. mag. add.* E^2 ‖ **365** bella, vastatis ager *Bentley*

squalebit arvis, subdita tectis face
altus sepultas obruet gentes cinis.
pacem reduci velle victori expedit,
victo necesse est. particeps regno veni;
sociemur animis, pignus hoc fidei cape:
continge dextram. quid truci vultu siles?
MEG. Egone ut parentis sanguine aspersam manum
fratrumque gemina caede contingam? prius
extinguet ortus, referet occasus diem,
pax ante fida nivibus et flammis erit
et Scylla Siculum iunget Ausonio latus,
priusque multo vicibus alternis fugax
Euripus unda stabit Euboica piger.
patrem abstulisti, regna, germanos, larem
patrium — quid ultra est? una res superest mihi
fratre ac parente carior, regno ac lare:
odium tui, quod esse cum populo mihi
commune doleo: pars quota ex illo mea est?
dominare tumidus, spiritus altos gere:
sequitur superbos ultor a tergo deus.
Thebana novi regna: quid matres loquar
passas et ausas scelera? quid geminum nefas
mixtumque nomen coniugis nati patris?
quid bina fratrum castra? quid totidem rogos?
riget superba Tantalis luctu parens
maestusque Phrygio manat in Sipylo lapis.
quin ipse torvum subrigens crista caput
Illyrica Cadmus regna permensus fuga
longas reliquit corporis tracti notas.
haec te manent exempla: dominare ut libet,
dum solita regni fata te nostri vocent

368 reduci: i *i. ras. 3 litt.* **E** reducere **Σ** ‖ **370** sociemus animos **AE**² ‖ **377** priusque in alto (*vel* in altum) *Bentley* ‖ **380** patriam *ω corr. Bücheler* | ultra (*om.* est) **A**ᶻ ‖ **383** ex ista (*Trev.: sc.* re) **A**ᶻ ex isto **ψE**² (*ex* illo) exitio **Σ** ‖ **385** superbos uictor **EA** *corr.* **ψ** ‖ **390** superbo *Grote cf. Stat. Theb. IV 576* ‖ **292** quin *ex* quim **E**² ‖ **392—394** *del. Peiper*

LYC. Agedum efferatas rabida voces amove
et disce regum imperia ab Alcide pati.
ego rapta quamvis sceptra victrici geram
dextra regamque cuncta sine legum metu
quas arma vincunt, pauca pro causa loquar
nostra. cruento cecidit in bello pater?
cecidere fratres? arma non servant modum;
nec temperari facile nec reprimi potest
stricti ensis ira, bella delectat cruor.
sed ille regno pro suo, nos improba
cupidine acti? quaeritur belli exitus,
non causa. sed nunc pereat omnis memoria:
cum victor arma posuit, et victum decet
deponere odia. non ut inflexo genu
regnantem adores petimus: hoc ipsum placet
animo ruinas quod capis magno tuas:
es rege coniunx digna: sociemus toros.
MEG. Gelidus per artus vadit exanguis tremor.
quod facinus aures pepulit? haut equidem horrui,
cum pace rupta bellicus muros fragor
circumsonaret, pertuli intrepide omnia:
thalamos tremesco; capta nunc videor mihi.
gravent catenae corpus et longa fame
mors protrahatur lenta: non vincet fidem
vis ulla nostram; moriar, Alcide, tua.
LYC. Animosne mersus inferis coniunx facit?
MEG. Inferna tetigit, posset ut supera assequi.
LYC. Telluris illum pondus immensae premit.
MEG. Nullo premetur onere, qui caelum tulit.
LYC. Cogere. MEG. Cogi qui potest nescit mori.
LYC. Effare potius, quod novis thalamis parem
Regale munus. MEG. Aut tuam mortem aut meam.
LYC. Moriere demens. MEG. Coniugi occurram meo.

397 effrenatas A(?)E³ *(sed* fren *i. ras.)* ‖ 398 patri E ‖ 400 geramque Aτ ‖ 403 domum Aτ ‖ 414 exangues A ‖ 418 tremisco AτE² ‖ 423 superna E³Aτ ‖ 427 thal. quod n. potius ω *corr. de Wilamowitz*

LYC. Sceptrone nostro famulus est potior tibi?
MEG. Quot iste famulus tradidit reges neci.
LYC. Cur ergo regi servit et patitur iugum?
MEG. Imperia dura tolle: quid virtus erit?
LYC. Obici feris monstrisque virtutem putas?
MEG. Virtutis est domare quae cuncti pavent.
LYC. Tenebrae loquentem magna Tartareae premunt.
MEG. Non est ad astra mollis e terris via.
LYC. Quo patre genitus caelitum sperat domos?
AMPH. Miseranda coniunx Herculis magni, sile:
partes meae sunt reddere Alcidae patrem
genusque verum. post tot ingentis viri
memoranda facta postque pacatum manu
quodcumque Titan ortus et labens videt,
post monstra tot perdomita, post Phlegram impio
sparsam cruore postque defensos deos
nondum liquet de patre? mentimur Iovem:
Iunonis odio crede. LYC. Quid violas Iovem?
mortale caelo non potest iungi genus.
AMPH. Communis ista pluribus causa est deis.
LYC. Famuline fuerant ante quam fierent dei?
AMPH. Pastor Pheraeos Delius pavit greges.
LYC. Sed non per omnes exul erravit plagas.
AMPH. Quem profuga terra mater errante edidit?
LYC. Num monstra saeva Phoebus aut timuit feras?
AMPH. Primus sagittas imbuit Phoebi draco.
LYC. Quam gravia parvus tulerit ignoras mala?
AMPH. E matris utero fulmine eiectus puer,
mox fulminanti proximus patri stetit.
quid? qui gubernat astra, qui nubes quatit,
non latuit infans rupis Idaeae specu?

430 sceptroque **E** τ sc. quoque **A**(r) *corr.* ψ | potior est famulus **A** ‖ 436 sequentem *Bentley* ‖ 438 penetrat domos **A** ‖ 440 meae hae sunt **A** ‖ 453 errantem dedit **A** *interrogationis signum posuit M. Müller p. 10* ‖ 454 non monstra, saevas **A** | clava — domuit *Bentley* ‖ 456 *Amphitryoni continuant* ω *corr. Gruter* ‖ 460 rupis exesae **A** *(et sic Bentl.)*

sollicita tanti pretia natales habent
semperque magno constitit nasci deum.
LYC. Quemcumque miserum videris, hominem scias.
AMPH. Quemcumque fortem videris, miserum neges.
LYC. Fortem vocemus cuius ex umeris leo,
donum puellae factus, et clava excidit
fulsitque pictum veste Sidonia latus?
fortem vocemus cuius horrentes comae
maduere nardo, laude qui notas manus
ad non virilem tympani movit sonum,
mitra ferocem barbara frontem premens?
AMPH. Non erubescit Bacchus effusos tener
sparsisse crines nec manu molli levem
vibrare thyrsum, cum parum forti gradu
auro decorum syrma barbaricum trahit:
post multa virtus opera laxari solet.
LYC. Hoc Euryti fatetur eversi domus
pecorumque ritu virginum oppressi greges;
hoc nulla Iuno, nullus Eurystheus iubet:
ipsius haec sunt opera. AMPH. Non nosti omnia:
ipsius opus est caestibus fractus suis
Eryx et Eryci iunctus Antaeus Libys,
et qui hospitali caede manantes foci
bibere iustum sanguinem Busiridis;
ipsius opus est vulneri et ferro invius
mortem coactus integer Cycnus pati
nec unus una Geryon victus manu.
eris inter istos — qui tamen nullo stupro
laesere thalamos. LYC. Quod Iovi hoc regi licet:
Iovi dedisti coniugem, regi dabis;
et te magistro non novum hoc discet nurus,

467 amictum *Withof*, rigidum *Nolte* ‖ 474 uibrasse ψ ‖ 475 barbarico **E** ‖ 476 volet *Bentley* ‖ 477 hoc teutantis (Teuthrantis hoc *Delrio*) ψ *cf. Ov. her. IX 51* ‖ 478 pressi *Bentley* ‖ 479 *Lyci nota praefixa* Σ, *erasa* **E** ‖ 483 hospitalem caedem minantes **E** ‖ 485 obvius ω *corr. N. Heinsius* ‖ 486 coactus aut (ante ψ) Geryones pati A^{τ} ‖ 490 dabit *Leo II 375*

etiam viro probante meliorem sequi.
sin copulari pertinax taedis negat,
vel ex coacta nobilem partum feram.
MEG. Vmbrae Creontis et penates Labdaci
et nuptiales impii Oedipodae faces,
nunc solita nostro fata coniugio date.
nunc, nunc, cruentae regis Aegypti nurus,
adeste multo sanguine infectae manus.
dest una numero Danais: explebo nefas.
LYC. Coniugia quoniam pervicax nostra abnuis
regemque terres, sceptra quid possint scies.
complectere aras: nullus eripiet deus
te mihi, nec orbe si remolito queat
ad supera victor numina Alcides vehi.
congerite silvas: templa supplicibus suis
iniecta flagrent, coniugem et totum gregem
consumat unus igne subiecto rogus.
AMPH. Hoc munus a te genitor Alcidae peto,
rogare quod me deceat, ut primus cadam.
LYC. Qui morte cunctos luere supplicium iubet
nescit tyrannus esse: diversa inroga;
miserum veta perire, felicem iube.
ego, dum cremandis trabibus accrescit rogus,
sacro regentem maria votivo colam.
AMPH. Pro numinum vis summa, pro caelestium
rector parensque, cuius excussis tremunt
humana telis, impiam regis feri
compesce dextram! quid deos frustra precor?
ubicumque es, audi, nate. cur subito labant
agitata motu templa? cur mugit solum?
[infernus imo sonuit e fundo fragor]
audimur! est est sonitus Herculei gradus.

497 vestro **E** || **498** n. n. coite *Nolte* | egisti **A**τ || **501** quoniam *om.* **A**(τ) || **504** demolito **E** || **505** lumina *N. Heinsius (Verg. Aen. VI 680)* || **508** subiecto locus *ω corr. α* || **512** diversa in loca **E** || **515** votivo rogem **A** || **516** oro (*vel* ora) cael. **A**τ || **520—23** *del. Lindskog Stud. z. ant. Drama II 41 at cf. Leo Rh. Mus. 1897 p. 511 n. 1* || **522** *del. Leo* || **523** en est **A**

CHORVS

O Fortuna viris invida fortibus,
quam non aequa bonis praemia dividis.
Eurystheus facili regnet in otio:
Alcmena genitus bella per omnia
monstris exagitet caeliferam manum:
serpentis resecet colla feracia,
deceptis referat mala sororibus,
cum somno dederit pervigiles genas
pomis divitibus praepositus draco.
Intravit Scythiae multivagas domos
et gentes patriis sedibus hospitas,
calcavitque freti terga rigentia
et mutis tacitum litoribus mare.
illic dura carent aequora fluctibus,
et qua plena rates carbasa tenderent,
intonsis teritur semita Sarmatis.
stat pontus, vicibus mobilis annuis,
navem nunc facilis nunc equitem pati.
illic quae viduis gentibus imperat,
aurato religans ilia balteo,
detraxit spolium nobile corpori
et peltam et nivei vincula pectoris,
victorem posito suspiciens genu.
Qua spe praecipites actus ad inferos,
audax ire vias inremeabiles,
vidisti Siculae regna Proserpinae?
illic nulla noto nulla favonio
consurgunt tumidis fluctibus aequora;
non illic geminum Tyndaridae genus
succurrunt timidis sidera navibus:
stat pigro pelagus gurgite languidum,

525 aeque homini *ci. B. Schmidt, traditam scripturam recte interpretatur M. Müller p. 6* ‖ 526 Aurystheus E ‖ 529 ferocia EA *corr.* ψ ‖ 536 multis EA(τ) *corr.* τ ‖ 538 tenderant A ‖ 543 *om.* ψ ‖ 546 suscipiens EA *corr.* ψ ‖ 548 inremediabiles E ‖ 554 nigro ω *corr. Bentley*

et cum Mors avidis pallida dentibus
gentes innumeras manibus intulit,
uno tot populi remige transeunt.
Evincas utinam iura ferae Stygis
Parcarumque colos non revocabiles.
hic qui rex populis pluribus imperat,
bello cum peteres Nestoream Pylon,
tecum conseruit pestiferas manus
telum tergemina cuspide praeferens:
effugit tenui vulnere saucius
et mortis dominus pertimuit mori.
fatum rumpe manu, tristibus inferis
prospectus pateat lucis et invius
limes det faciles ad superos vias.
Immites potuit flectere cantibus
umbrarum dominos et prece supplici
Orpheus, Eurydicen dum repetit suam.
quae silvas et aves saxaque traxerat
ars, quae praebuerat fluminibus moras,
ad cuius sonitum constiterant ferae,
mulcet non solitis vocibus inferos
et surdis resonat clarius in locis.
deflent Eurydicen Threiciae nurus,
deflent et lacrimis difficiles dei,
et qui fronte nimis crimina tetrica
quaerunt ac veteres excutiunt reos
flentes Eurydicen iuridici sedent.
tandem mortis ait 'vincimur' arbiter,
'evade ad superos, lege tamen data:
tu post terga tui perge viri comes,
tu non ante tuam respice coniugem,

561 peteret **E** peterent **A** *corr.* ψ *cf. Richter K. U. p. 18* ‖ **566** rumpe *ex* rumpere **E**¹ | tristis et inferis **A** ‖ **571** recipit suam **A** ‖ **577** *post* **580** *positus* **A** | Eurydicem **E** | Tartareae nurus *Withof* Elysiae *Bentley* d. Eumenides Threiciam nurum *B. Schmidt obs. crit. p. 16 ex Ovid. H. X 45 sed cf. H. II 953 H. 149* ‖ **583** et vade **A**ᶻ i vade *Bentley (Tr. 791)*

quam cum clara deos obtulerit dies
Spartanique aderit ianua Taenari.'
odit verus amor nec patitur moras:
munus dum properat cernere, perdidit.
Quae vinci potuit regia carmine,
haec vinci poterit regia viribus.

HERCVLES

O lucis almae rector et caeli decus,
qui alterna curru spatia flammifero ambiens
inlustre latis exeris terris caput,
da, Phoebe, veniam, si quid inlicitum tui
videre vultus: iussus in lucem extuli
arcana mundi. tuque, caelestum arbiter
parensque, visus fulmine opposito tege;
et tu, secundo maria qui sceptro regis,
imas pete undas. quisquis ex alto aspicit
terrena, facie pollui metuens nova,
aciem reflectat oraque in caelum erigat
portenta fugiens: hoc nefas cernant duo,
qui advexit et quae iussit. in poenas meas
atque in labores non satis terrae patent
Iunonis odio: vidi inaccessa omnibus,
ignota Phoebo quaeque deterior polus
obscura diro spatia concessit Iovi;
et, si placerent tertiae sortis loca,
regnare potui: noctis aeternae chaos
et nocte quiddam gravius et tristes deos
et fata vidi, morte contempta redi.
quid restat aliud? vidi et ostendi inferos.
da si quid ultra est, iam diu pateris manus
cessare nostras, Iuno; quae vinci iubes?
Sed templa quare miles infestus tenet
limenque sacrum terror armorum obsidet?

590 cantibus **A** ‖ 594 laetis **A** ‖ 597 archana **E** secreta **A** | caelestium **Eψ** ‖ 607 quaque **E** ‖ 612 vici ω *corr. Leo* ‖ 614 tam diu **A** ‖ 615 quid **A**

AMPHITRYON HERCVLES THESEVS

Vtrumne visus vota decipiunt meos,
an ille domitor orbis et Graium decus
tristi silentem nubilo liquit domum?
estne ille natus? membra laetitia stupent.
o nate, certa at sera Thebarum salus,
teneone in auras editum an vana fruor
deceptus umbra? tune es? agnosco toros
umerosque et alto nobilem trunco manum.
HERC. Vnde iste, genitor, squalor et lugubribus
amicta coniunx? unde tam foedo obsiti
paedore nati? quae domum clades gravat?
AMPH. Socer est peremptus, regna possedit Lycus,
natos parentem coniugem leto petit.
HERC. Ingrata tellus, nemo ad Herculeae domus
auxilia venit? vidit hoc tantum nefas
defensus orbis? cur diem questu tero?
mactetur hostia, hanc ferat virtus notam
fiatque summus hostis Alcidae Lycus.
ad hauriendum sanguinem inimicum feror;
Theseu, resiste, ne qua vis subita ingruat.
me bella poscunt, differ amplexus, parens,
coniunxque differ. nuntiet Diti Lycus
me iam redisse.

THE. Flebilem ex oculis fuga,
regina, vultum, tuque nato sospite
lacrimas cadentes reprime: si novi Herculem,
Lycus Creonti debitas poenas dabit.
lentum est dabit: dat; hoc quoque est lentum: dedit.

618 Amphytrion. Hercules. Megera. Theseus **E** Megera *om.* **A** || 622 et sera *ω corr. Gruter* || 623 uerumne cerno corpus an fallor uel tua uidens **A**ᶿ *(Richter K. U. p. 18)* || 629 regnaque **A**ᶿ || 632 uidet **A**ᶿ || 634 mactetur hostis *ω corr. Leo* || 634ᵇ—636 *Thesei sunt* **A** || 635 laborque summus fiat *Peiper. Idem coniecerat Bentley (cf. H. II 474, 816, 1455)* || 636 ignauum feror *Bentley* || 644 est *secundo loco om.* **A**ᶿ

AMPH. Votum secundet qui potest nostrum deus
rebusque lassis adsit. O magni comes
magnanime nati, pande virtutum ordinem,
quam longa maestos ducat ad manes via,
ut vincla tulerit dura Tartareus canis.
THES. Memorare cogis acta securae quoque
horrenda menti. vix adhuc certa est fides
vitalis aurae, torpet acies luminum
hebetesque visus vix diem insuetum ferunt.
AMPH. Pervince, Theseu, quicquid alto in pectore
remanet pavoris neve te fructu optimo
frauda laborum: quae fuit durum pati,
meminisse dulce est. fare casus horridos.
THES. Fas omne mundi teque dominantem precor
regno capaci teque quam amotam inrita
quaesivit Enna mater, ut iura abdita
et operta terris liceat impune eloqui.
    Spartana tellus nobile attollit iugum,
densis ubi aequor Taenarus silvis premit;
hic ora solvit Ditis invisi domus
hiatque rupes alta et immenso specu
ingens vorago faucibus vastis patet
latumque pandit omnibus populis iter.
non caeca tenebris incipit primo via;
tenuis relictae lucis a tergo nitor
fulgorque dubius solis afflicti cadit
et ludit aciem: nocte sic mixta solet
praebere lumen primus aut serus dies.
hinc ampla vacuis spatia laxantur locis,
in quae omne mersum penetrat humanum genus.
nec ire labor est; ipsa deducit via:
ut saepe puppes aestus invitas rapit,

646 lapsis ψ ‖ 654 peruincet E | in *om.* A ‖ 659 quam tota ω *corr. Heimsoeth* (qu. raptam *Bentley*) | eruta τ ‖ 660 Aetna ω *corr.* α ‖ 661 loqui E ‖ 663 trenarus A^{τ} ‖ 671 et ludit aciem. tale non dubie solet A | 674 versum E | pereat ω *corr. Peiper* (versum properat *Leo*)

sic pronus aer urguet atque avidum chaos,
gradumque retro flectere haut umquam sinunt
umbrae tenaces. intus immensi sinus
placido quieta labitur Lethe vado
demitque curas, neve remeandi amplius
pateat facultas, flexibus multis gravem
involvit amnem: qualis incertis vagus
Maeander undis ludit et cedit sibi
instatque dubius litus an fontem petat.
palus inertis foeda Cocyti iacet;
hic vultur, illic luctifer bubo gemit
omenque triste resonat infaustae strigis.
horrent opaca fronde nigrantes comae,
taxo imminente quam tenet segnis Sopor,
Famesque maesta tabido rictu iacet
Pudorque serus conscios vultus tegit.
Metus Pavorque †Funus et frendens Dolor
aterque Luctus sequitur et Morbus tremens
et cincta ferro Bella; in extremo abdita
iners Senectus adiuvat baculo gradum.
AMPH. Estne aliqua tellus Cereris aut Bacchi ferax?
THES. Non prata viridi laeta facie germinant
nec adulta leni fluctuat Zephyro seges;
non ulla ramos silva pomiferos habet:
sterilis profundi vastitas squalet soli
et foeda tellus torpet aeterno situ.
[rerumque maestus finis et mundi ultima]
immotus aer haeret et pigro sedet
nox atra mundo: cuncta maerore horrida

679 immenso sinu **A** (*'genetivus ab* intus *pendet' Leo*) || **683** incertis **ΣE** incerta **A** || **684** unda ludit **A** undis errat ludit **E** || **690** taxo imminente quam **ω** taxum imminentem qua *Leo* || **691** rabido **A**(τ) | iacens **ω** *corr. Leo* || **693** metusque pavorque **E** | funus **ω** furvus *de Wilamowitz* || **697** Bacchi tenax **A** || **703** *delevit Wakefield (ad Lucr. VI 1267)* || **705** maerore **ω** paedore *Wakef. l. l., Iacobs inEurip. trag. 326, Bentley,* marcore *Richter*

ipsaque morte peior est mortis locus.
AMPH. Quid ille opaca qui regit sceptro loca,
qua sede positus temperat populos leves?
THES. Est in recessu Tartari obscuro locus,
quem gravibus umbris spissa caligo alligat.
a fonte discors manat hinc uno latex,
alter quieto similis (hunc iurant dei)
tacente sacram devehens fluvio Styga;
at hic tumultu rapitur ingenti ferox
et saxa fluctu volvit Acheron invius
renavigari. cingitur duplici vado
adversa Ditis regia, atque ingens domus
umbrante luco tegitur. hic vasto specu
pendent tyranni limina, hoc umbris iter,
haec porta regni. campus hanc circa iacet,
in quo superbo digerit vultu sedens
animas recentes dira maiestas dei.
frons torva, fratrum quae tamen speciem gerat
gentisque tantae, vultus est illi Iovis,
sed fulminantis: magna pars regni trucis
est ipse dominus, cuius aspectus timet
quicquid timetur. AMPH. Verane est fama inferis
tam sera reddi iura et oblitos sui
sceleris nocentes debitas poenas dare?
quis iste veri rector atque aequi arbiter?
THES. Non unus alta sede quaesitor sedens
iudicia trepidis sera sortitur reis.
aditur illo Gnosius Minos foro,
Rhadamanthus illo, Thetidis hoc audit socer.
quod quisque fecit, patitur; auctorem scelus
repetit suoque premitur exemplo nocens:
vidi cruentos carcere includi duces
et impotentis terga plebeia manu

709 secessu **A**^{z} ‖ **711** hinc imo **A**^{z} ‖ **718**^{b}—**719**^{a} *del. Peiper* ‖ **722** deo **A** *veram interpunctionem docuit Leo I 190* ‖ **723** specimen **EA** *corr.* ψ ‖ **726** aspectum **A** ‖ **728** reddit **E** ‖ **730** v. exactor *Bentley* ‖ **733** auditur **A** ‖ **734** hos **E**

scindi tyranni. quisquis est placide potens
dominusque vitae servat innocuas manus
et incruentum mitis imperium regit
animoque parcit, longa permensus diu
felicis aevi spatia vel caelum petit
vel laeta felix nemoris Elysii loca,
iudex futurus. sanguine humano abstine
quicumque regnas: scelera taxantur modo
maiore vestra. AMPH. Certus inclusos tenet
locus nocentes? utque fert fama, impios
supplicia vinclis saeva perpetuis domant?
THES. Rapitur volucri tortus Ixion rota;
cervice saxum grande Sisyphia sedet;
in amne medio faucibus siccis senex
sectatur undas, alluit mentum latex,
fidemque cum iam saepe decepto dedit,
perit unda in ore; poma destituunt famem.
praebet volucri Tityos aeternas dapes
urnasque frustra Danaides plenas gerunt;
errant furentes impiae Cadmeides
terretque mensas avida Phineas avis.
AMPH. Nunc ede nati nobilem pugnam mei.
patrui volentis munus an spolium refert?
THES. Ferale tardis imminet saxum vadis,
stupent ubi undae, segne torpescit fretum.
hunc servat amnem cultu et aspectu horridus
pavidosque manes squalidus vectat senex.
impexa pendet barba, deformem sinum
nodus coercet, concavae lucent genae;

739b—745a *in suspitionem vocavit B. Schmidt* ‖ 741 regit: t *i. ras (1 m.?)* E ‖ 742 animaeque EA *corr.* ψ ‖ 744 elysi E ‖ 745 *vulgarem interpunctionem corr. Leo* ‖ 747 nostra ψ ‖ 751 sisyphea ω ‖ 753 abluit AE ludit ad m. *Bentley* ‖ 756 titius Aτ ‖ 757 ferunt A ‖ 759 terrentque mensas avidae fineas aues E ‖ 763 stupente ubi unda A ‖ 764 hinc *Withof* ‖ 765 gestat senex ω *corr. Des. Heraldus (adv. I c. 12 p. 74)* ‖ 767 squalent E *Leo ci.* fulgent *(cf. Verg. Aen. VI 300)*

regit ipse longo portitor conto ratem.
hic onere vacuam litori puppem applicans
repetebat umbras; poscit Alcides viam
cedente turba; dirus exclamat Charon:
'quo pergis, audax? siste properantem gradum.'
non passus ullas natus Alcmena moras
ipso coactum navitam conto domat
scanditque puppem. cumba populorum capax
succubuit uni: sedit et gravior ratis
utrimque Lethen latere titubanti bibit.
tum victa trepidant monstra, Centauri truces
Lapithaeque multo in bella succensi mero;
Stygiae paludis ultimos quaerens sinus
fecunda mergit capita Lernaeus labor.
post haec avari Ditis apparet domus:
hic saevus umbras territat Stygius canis,
qui terna vasto capita concutiens sono
regnum tuetur. sordidum tabo caput
lambunt colubrae, viperis horrent iubae
longusque torta sibilat cauda draco.
par ira formae: sensit ut motus pedum,
attollit hirtas angue vibrato comas
missumque captat aure subrecta sonum,
sentire et umbras solitus. ut propior stetit
Iove natus, antro sedit incertus canis
leviterque timuit. ecce latratu gravi
loca muta terret; sibilat totos minax
serpens per armos. vocis horrendae fragor
per ora missus terna felices quoque
exterret umbras. solvit a laeva feros
tunc ipse rictus et Cleonaeum caput

768 conto portitor longo **A** ‖ 769 vacuus **A** ‖ 770 undas **A** ‖ 774 proprio *ci. Bentley ex Cantabrig. libro* ‖ 777 titubato **A** ‖ 778 tunc vasta **A** ‖ 779 in *om.* **A** ‖ 784 trina **E** *cf. Leo I 12* ‖ 788 per ira **E** ‖ 790 subiecta **A** ‖ 793 et uterque timuit *ω corr. Madvig adv. I p. 115,* tutorque timuit *Peiper* ‖ 797 ferox **E**

opponit ac se tegmine ingenti tegit,
victrice magnum dextera robur gerens.
huc nunc et illuc verbere assiduo rotat,
ingeminat ictus. domitus infregit minas
et cuncta lassus capita summisit canis
antroque toto cessit. extimuit sedens
uterque solio dominus et duci iubet;
me quoque petenti munus Alcidae dedit.
Tum gravia monstri colla permulcens manu
adamante texto vincit; oblitus sui
custos opaci pervigil regni canis
componit aures timidus et patiens trahi
erumque fassus, ore summisso obsequens,
utrumque cauda pulsat anguifera latus.
postquam est ad oras Taenari ventum et nitor
percussit oculos lucis ignotae novus,
resumit animos victus et vastas furens
quassat catenas; paene victorem abstulit
pronumque retro vexit et movit gradu.
tunc et meas respexit Alcides manus;
geminis uterque viribus tractum canem
ira furentem et bella temptantem inrita
intulimus orbi. vidit ut clarum diem
et pura nitidi spatia conspexit poli,
[oborta nox est, lumina in terram dedit]
compressit oculos et diem invisum expulit
faciemque retro flexit atque omni petit
cervice terram; tum sub Herculeas caput
abscondit umbras. densa sed laeto venit
clamore turba frontibus laurum gerens
magnique meritas Herculis laudes canit.

799 ingenti clepit **A** ‖ **803** lapsus **A**$^{\tau}$ (exc. **R** *10*) ‖ **805** utrumque *ψ* ‖ **807** tunc **A** ‖ **814** bonos **A** bono **E** *corr. Bücheler* (novos *Rutgers p. 494*) ‖ **815** vinctus **A** ‖ **821** clarum aethera **A** ‖ **823** *del. Bothe* ‖ **824** comspexit oculos **E** excutit *ci. Peiper* ‖ **825** aciem que *ω* *corr. Bothe* ‖ **826** herculea **A** | cupit **A**$^{\tau}$ (exc. **R** *10*) ‖ **827** umbra **A**

CHORVS

Natus Eurystheus properante partu
* *
iusserat mundi penetrare fundum:
derat hoc solum numero laborum,
tertiae regem spoliare sortis.
ausus es caecos aditus inire,
ducit ad manes via qua remotos
tristis et nigra metuenda silva,
sed frequens magna comitante turba.
Quantus incedit populus per urbes
ad novi ludos avidus theatri,
quantus Eleum ruit ad Tonantem,
quinta cum sacrum revocavit aestas;
quanta, cum longae redit hora nocti
crescere et somnos cupiens quietos
libra Phoebeos tenet aequa currus,
turba secretam Cererem frequentat
et citi tectis properant relictis
Attici noctem celebrare mystae:
tanta per campos agitur silentes
turba; pars tarda graditur senecta,
tristis et longa satiata vita;
pars adhuc currit melioris aevi:
virgines nondum thalamis iugatae
et comis nondum positis ephebi
matris et nomen modo doctus infans.
his datum solis, minus ut timerent,
igne praelato relevare noctem;
ceteri vadunt per opaca tristes.

post **830** *lacunam statuit Peiper. Tale supplementum proposuit Richter:* Herculem natum remorante partu, *ut similis exitus librarium fefellisse putandus sit* ‖ **831** iussit Alciden *Withof* ‖ **834** est **A** ‖ **836** silva metuenda nigra **A** ‖ **840** qualis **EA** *corr.* ψ | currit **A**$^{\tau}$ coit α ‖ **842** noctis **A** ‖ **844** thebeos **E** ‖ **846** sciti τ scite (Scythae) ψ ‖ **849** gradiens **A** ‖ **849 sq.** senecta - - vita *affert Guido de Bazochis, cf. praef. c. II*

qualis est vobis animus, remota
luce cum maestus sibi quisque sensit
obrutum tota caput esse terra?
stat chaos densum tenebraeque turpes
et color noctis malus ac silentis
otium mundi vacuaeque nubes.
Sera nos illo referat senectus:
nemo ad id sero venit, unde numquam,
cum semel venit, potuit reverti;
quid iuvat durum properare fatum?
omnis haec magnis vaga turba terris
ibit ad manes facietque inerti
vela Cocyto: tibi crescit omne,
et quod occasus videt et quod ortus.
parce venturis: tibi, mors, paramur.
sis licet segnis, properamus ipsi:
prima quae vitam dedit hora, carpit.
Thebis laeta dies adest.
aras tangite supplices,
pingues caedite victimas;
permixtae maribus nurus
sollemnes agitent choros;
cessent deposito iugo
arvi fertilis incolae.
Pax est Herculea manu
Auroram inter et Hesperum,
et qua sol medium tenens
umbras corporibus negat;
quodcumque alluitur solum
longo Tethyos ambitu,
Alcidae domuit labor.

858 nobis **E** nobis **A** *cf. Leo I 33* || **866** poterit *Bentley, Bothe* **870** crescet **E** || **874** carpsit **A** || **875** Chorus *praemittitur* **E** | *coniuncti bini versus praeter primum, qui uncialibus scriptus est, et duo novissimos* **E** || **875—877** *adfert Terentianus, cf. praef. cap. II* || **876** aram *Terent.* || **878** matribus **E** || **886** abluitur **A**

Transvectus vada Tartari
pacatis redit inferis.
iam nullus superest timor:
nil ultra iacet inferos.
stantes sacrificus comas
dilecta tege populo.

HERCVLES THESEVS AMPHITRYON MEGARA

Victrice dextra fusus adverso Lycus
terram cecidit ore; tum quisquis comes
fuerat tyranni iacuit et poenae comes.
nunc sacra patri victor et superis feram
caesisque meritas victimis aras colam.
Te te laborum socia et adiutrix precor,
belligera Pallas, cuius in laeva ciet
aegis feroces ore saxifico minas;
adsit Lycurgi domitor et rubri maris,
tectam virente cuspidem thyrso gerens,
geminumque numen Phoebus et Phoebi soror:
soror sagittis aptior, Phoebus lyrae;
fraterque quisquis incolit caelum meus
non ex noverca frater. huc appellite
greges opimos; quicquid Indorum seges
Arabesque odoris quicquid arboribus legunt
conferte in aras, pinguis exundet vapor.
populea nostras arbor exornet comas,
te ramus oleae fronde gentili tegat,
Theseu; Tonantem nostra adorabit manus,
tu conditores urbis et silvestria

895 Hercules. Amphytrion. Megera. Chorus *scaenae inscribit* **E** | ultrice **A** | adversam **A** ‖ **896** tunc **E** ‖ **899** victimis sacra scolam **E** ‖ **903** ligurgi **EA**ʳ ‖ **904** virenti **A** ‖ **909** q. Ind. genus *Withof* q. Indi arvis secant *B. Schmidt obs. crit. p. 19. Leo de lacuna post v. 909 cogitavit sic fere explenda:* ⟨praestat colonis igne propioris dei⟩ q. Indo fert seges *ci. P. Koetschau* ‖ **915** THE. dii conditores **A**

trucis antra Zethi, nobilis Dircen aquae
laremque regis advenae Tyrium coles.
date tura flammis. AMPH. Nate, manantes prius
manus cruenta caede et hostili expia.
HERC. Vtinam cruore capitis invisi deis
libare possem: gratior nullus liquor
tinxisset aras; victima haut ulla amplior
potest magisque opima mactari Iovi,
quam rex iniquus. AMPH. Finiat genitor tuos
opta labores, detur aliquando otium
quiesque fessis. HERC. Ipse concipiam preces
Iove meque dignas. stet suo caelum loco
tellusque et aequor; astra inoffensos agant
aeterna cursus. alta pax gentes alat;
ferrum omne teneat ruris innocui labor
ensesque lateant. nulla tempestas fretum
violenta turbet, nullus irato Iove
exiliat ignis, nullus hiberna nive
nutritus agros amnis eversos trahat.
venena cessent, nulla nocituro gravis
suco tumescat herba. non saevi ac truces
regnent tyranni; si quod etiamnum est scelus
latura tellus, properet, et si quod parat
monstrum, meum sit. — sed quid hoc? medium diem
cinxere tenebrae. Phoebus obscuro meat
sine nube vultu. quis diem retro fugat
agitque in ortus? unde nox atrum caput
ignota profert? unde tot stellae polum
implent diurnae? primus en noster labor
caeli refulget parte non minima leo
iraque totus fervet et morsus parat.
iam rapiet aliquod sidus: ingenti minax
stat ore et ignes efflat et rutila iubam

916 nobiles Dirces aquas **A** ‖ 917 colis **A** ‖ 918 HERC. d. t. f. AMPH. n. m. p. **A** ‖ 920 cruorem **A** ‖ 922 aut **E** ‖ 924 tuus **EA** *corr.* ψ ‖ 928 et aether ω *corr. N. Heinsius adv. p. 222* ‖ 937 etiamnunc scelus ψ ‖ 947 rapiat **E** ‖ 943 rutilat **A** rutilam

cervice iactans quicquid autumnus gravis
hiemsque gelido frigida spatio refert
uno impetu transiliet et verni petet
frangetque tauri colla. AMPH. Quod subitum hoc malum est?
quo, nate, vultus huc et huc acres refers
acieque falsum turbida caelum vides?
HERC. Perdomita tellus, tumida cesserunt freta,
inferna nostros regna sensere impetus:
immune caelum est, dignus Alcide labor.
in alta mundi spatia sublimis ferar,
petatur aether: astra promittit pater.
quid, si negaret? non capit terra Herculem
tandemque superis reddit. en ultro vocat
omnis deorum coetus et laxat fores,
una vetante. recipis et reseras polum?
an contumacis ianuam mundi traho?
dubitatur etiam? vincla Saturno exuam
contraque patris impii regnum impotens
avum resolvam; bella Titanes parent,
me duce furentes; saxa cum silvis feram
rapiamque dextra plena Centauris iuga.
iam monte gemino limitem ad superos agam:
videat sub Ossa Pelion Chiron suum,
in caelum Olympus tertio positus gradu
perveniet aut mittetur. AMPH. Infandos procul
averte sensus; pectoris sani parum
magni tamen compesce dementem impetum.
HERC. Quid hoc? Gigantes arma pestiferi movent.
profugit umbras Tityos ac lacerum gerens
et inane pectus quam prope a caelo stetit.
labat Cithaeron, alta Pellene tremit
marcentque Tempe. rapuit hic Pindi iuga,

(m *cx* t) E[1] *corr. Lipsius* ‖ 950 gelido fulgidum *Withof (cf. B. Schmidt de emend. p. 35 sq. Leo I 203 n. 4)* ‖ 953 huc et illuc Aτ ‖ 963 recipi. sed E ‖ 976 pestifera A ‖ 977 titius A ‖ 979 Pallene A ‖ 980 macetumque E marcent *i. e. perit amoenitas,* τήκει

hic rapuit Oeten, saevit horrendum Mimans.
flammifera Erinys verbere excusso sonat
rogisque adustas propius ac propius sudes
in ora tendit; saeva Tisiphone, caput
serpentibus vallata, post raptum canem
portam vacantem clausit opposita face.
sed ecce proles regis inimici latet,
Lyci nefandum semen: inviso patri
haec dextra iam vos reddet. excutiat levis
nervus sagittas. tela sic mitti decet
Herculea. AMPH. Quo se caecus impegit furor?
vastum coactis flexit arcum cornibus
pharetramque solvit, stridet emissa impetu
harundo — medio spiculum collo fugit
vulnere relicto. HERC. Ceteram prolem eruam
omnisque latebras. quid moror? maius mihi
bellum Mycenis restat, ut Cyclopia
eversa manibus saxa nostris concidant.
huc eat et illuc valva deiecto obice
rumpatque postes; culmen impulsum labet.
perlucet omnis regia: hic video abditum
gnatum scelesti patris. AMPH. En blandas manus
ad genua tendens voce miseranda rogat:
scelus nefandum, triste et aspectu horridum!
dextra precantem rapuit et circa furens
bis ter rotatum misit; ast illi caput
sonuit, cerebro tecta disperso madent.
at misera, parvum protegens gnatum sinu,
Megara furenti similis e latebris fugit.
HERC. Licet tonantis profuga condaris sinu,

981 horrende A(τ) | minans EA mimas α ‖ 989 leues A ‖ 991 inuergit A ‖ 993 paretramque E (h *addit 2. m.*) | stridit A ‖ 994 medium E ‖ 995 exuat Aτ ‖ 996 omnes (*om.* que) Aτ ‖ 997 cyclopea EA ‖ 999 et *om.* E | aula ω *corr. Baden* clava *Withof cf. Leo II 376* | disiecto A ‖ 1000 ruptoque poste *ci. B. Schmidt obs. cr. p. 19 sqq.* | columen A ‖ 1001 procumbat omnis A ‖ 1005 dextram precantis τ | precante E ‖ 1006 at Aτ

petet undecumque temet haec dextra et feret.
AMPH. Quo misera pergis? quam fugam aut latebram petis?
nullus salutis Hercule infesto est locus.
amplectere ipsum potius et blanda prece
lenire tempta. MEG. Parce iam, coniunx, precor,
agnosce Megaram. gnatus hic vultus tuos
habitusque reddit; cernis, ut tendat manus?
HERC. Teneo novercam. sequere, da poenas mihi
iugoque pressum libera turpi Iovem;
sed ante matrem parvulum hoc monstrum occidat.
MEG. Quo tendis amens? sanguinem fundes tuum?
AMPH. Pavefactus infans igneo vultu patris
perit ante vulnus, spiritum eripuit timor.
in coniugem nunc clava libratur gravis:
perfregit ossa, corpori trunco caput
abest nec usquam est. cernere hoc audes, nimis
vivax senectus? si piget luctus, habes
mortem paratam: pectus in tela indue,
vel stipitem istuc caede nostrorum inlitum
converte. falsum ac nomini turpem tuo
remove parentem, ne tuae laudi obstrepat. —
quo te ipse, senior, obvium morti ingeris?
quo pergis amens? profuge et obtectus late
unumque manibus aufer Herculeis scelus.
HERC. Bene habet, pudendi regis excisa est domus.
tibi hunc dicatum, maximi coniunx Iovis,
gregem cecidi; vota persolvi libens

1011 teret *O. Roſsbach* || **1012** latebras **A** || **1015** cognunx **E** || **1017** tendam **E** || **1018** renuo nov. **A**^{z} *(exc.* **R** *10)* || **1020** monstrum auferam **A** || **1021** MEG. *om.* **E** | fundens $\tau(\psi)$ || **1022** AMPH. *om.* **E** | igneo infans **E** || **1023** rapuit **A** r. puer **A**^{z} || **1024** coniuge **E** || **1028** pectus hoc telis pete *B. Schmidt obs. p. 23* p. en telo p. *M. Müller p. 11* || **1029** istum ω *corr. Leo II 376* | monstrorum ω *corr. B. Schmidt l. n.* || **1032** CHOR. **M** *et sic Leo I 83 sq. Sed movet idem scrupulum Rh. Mus. 52 (N. F.) p. 513 n. 2. Cf. Lindskog Studien II 47 sq. Amphitruoni continuant Weil et Peiper (cf. Leo I 83 sq.)* | ipse genitor **A** || **1033** latet **E**

te digna, et Argos victimas alias dabit.
AMPH. Nondum litasti, nate: consumma sacrum.
stat ecce ad aras hostia, expectat manum
cervice prona; praebeo occurro insequor:
macta — quid hoc est? errat acies luminum
visusque maeror hebetat? an video Herculis
manus trementes? vultus in somnum cadit
et fessa cervix capite summisso labat;
flexo genu iam totus ad terram ruit,
ut caesa silvis ornus aut portum mari
datura moles. vivis an leto dedit
idem tuos qui misit ad mortem furor?
sopor est: reciprocos spiritus motus agit.
detur quieti tempus, ut somno gravi
vis victa morbi pectus oppressum levet.
removete, famuli, tela, ne repetat furens.

CHORVS

Lugeat aether magnusque parens
aetheris alti tellusque ferax
et vaga ponti mobilis unda,
tuque ante omnis qui per terras
tractusque maris fundis radios
noctemque fugas ore decoro,
fervide Titan: obitus pariter
tecum Alcides vidit et ortus
novitque tuas utrasque domos.
Solvite tantis animum monstris,
solvite superi,
rectam in melius flectite mentem.

1041 praebe **E** ‖ **1043** maemor **E** marcor *de Wilamowitz. At cf. Boet. (Cons.) I pr. 4, 90 et pr. 6, 24. De ponendo interrogationis signo M. Müller p. 11* ‖ **1047** portus **A** pinus *ci. M. Haupt* ‖ **1050** spiritus in ortus **E** ‖ **1051** gravis **A** ‖ **1054—1137** *dimetri ω soli monometri* **1114** (tria r. s.) **E** **1111** (sens. a.) **A**; **1136** (triste l.) *superiori versui additur* **A**, *inferiori* **E** ‖ **1057** omnes **A** ‖ **1064** solvite o superi **E** solitum sapere *Bentley* | caecam *Withof, at cf. M. Müllerum p. 13*

tuque, o domitor Somne malorum,
requies animi,
pars humanae melior vitae,
volucre o matris genus Astraeae,
frater durae languide Mortis,
veris miscens falsa, futuri
certus et idem pessimus auctor,
pater o rerum, portus vitae,
lucis requies noctisque comes,
qui par regi famuloque venis,
pavidum leti genus humanum
cogis longam discere noctem:
placidus fessum lenisque fove,
preme devictum torpore gravi;
sopor indomitos alliget artus
nec torva prius pectora linquat,
quam mens repetat pristina cursum.
En fusus humi saeva feroci
corde volutat somnia
(nondum est
tanti pestis superata mali
clavaeque gravi lassum solitus
mandare caput
quaerit vacua pondera dextra,
motu iactans bracchia vano)
nec adhuc omnis expulit aestus,
sed ut ingenti vexata noto
servat longos unda tumultus
et iam vento cessante tumet.

1068 volucer matris ω volucre ϛ(ψ) *corr. Leo* ‖ **1070** futuris **E** ‖ **1072** pax errorum *de Wilamowitz, cf. Val. Flacc. Arg. VIII 70 Hom. Il. XIV 233* ‖ **1076** discere mortem ω *corr. I. Douza (v. Delrio ad v.)* ‖ **1077** *ante v. 1075* **A** ‖ **1078** devictum ω devinctum *Gronov; at recte traditam tuetur scripturam M. Müller p. 6 sq.* | corpore **E** ‖ **1082** infusus **E** ‖ **1083**b sqq. *parenthesis loco posita esse docuit M. Müller p. 15* ‖ **1083** uoluat **E** ‖ **1088** omnes **A** ‖ **1092** *post* tumet *apodosin desiderat Withof. Leo proponit tale supplementum:* ⟨sic

pelle insanos fluctus animi,
redeat pietas virtusque viro.
vel sit potius
mens vesano concita motu:
error caecus qua coepit eat;
solus te iam praestare potest
furor insontem: proxima puris
sors est manibus nescire nefas.
Nunc Herculeis percussa sonent
pectora palmis,
mundum solitos ferre lacertos
verbera pulsent victrice manu;
gemitus vastos audiat aether,
audiat atri regina poli
vastisque ferox
qui colla gerit vincta catenis
imo latitans Cerberus antro.
Resonet maesto clamore chaos
lateque patens unda profundi:
et qui medius tua tela tamen
senserat aer.
pectora tantis obsessa malis
non sunt ictu ferienda levi:
uno planctu tria regna sonent.
Et tu collo decus ac telum
suspensa diu,
fortis harundo, pharetraeque graves,
date saeva fero verbera tergo;
caedant umeros robora fortes
stipesque potens
duris oneret pectora nodis:
plangant tantos arma dolores.

pristina adhuc quatit ira virum⟩. *Sed cf. M. Müller p. 14, J. Vahlen, ind. lect. Berol. a. 1885 p. 14 et a. 1895/1896 p. 17* || **1105** regia **E** | uastusque **E** || **1109** latique *ω corr. ed. Commelini 1589* || **1110. 1111** *delevit B. Schmidt, cf. Leo I 102, recte tuetur Birt p. 546* | melius **A** | aether **A** || **1117** pharetraeque leues **A** || **1120** *Leo ci.:* laceret

Ite infaustum genus, o pueri, 1135
noti per iter triste laboris, 1136
non vos patriae laudis comites 1122
ulti saevos vulnere reges,
non Argiva membra palaestra
flectere docti fortes caestu 1125
fortesque manu, iam tamen ausi
telum Scythicis leve corytis
missum certa librare manu
tutosque fuga figere cervos:
[nondumque ferae terga iubatae] 1130
ite ad Stygios, umbrae, portus
ite, innocuae,
quas in primo limine vitae
scelus oppressit patriusque furor, 1134
ite, iratos visite reges. 1137

HERCVLES AMPHITRYON THESEVS

Quis hic locus, quae regio, quae mundi plaga?
ubi sum? sub ortu solis, an sub cardine
glacialis ursae? numquid Hesperii maris 1140
extrema tellus hunc dat Oceano modum?
quas trahimus auras? quod solum fesso subest?
certe redimus. unde prostrata ad domum
video cruenta corpora? an nondum exuit
simulacra mens inferna? post reditus quoque 1145
oberrat oculis turba feralis meis?
pudet fateri: paveo; nescio quod mihi,
nescio quod animus grande praesagit malum.
ubi es, parens? ubi illa natorum grege

De v. **1122—1137** *cf. Leo I 103 sq., Birt 543 sqq., Richter K. U. p. 39* ‖ **1125** fl. forti fortes **A**ᶻ ‖ **1125**ᵇ **1126**ᵃ (fortes — manu) *del. Peiper* ‖ *post* **1126**ᵃ *Leo interposuit v. 1130, sententiae hoc fere deesse ratus:* ⟨vulnere gaesi frangere torti⟩ ‖ **1127** Scythici leve coryti **A** ‖ **1130** *del. Peiper* ‖ **1137** visere ψ ‖ **1140** glatiali **E** ‖ **1141** ubi dat *Withof* ‖ **1143** prostrata domo ω *corr. B. Schmidt obs. crit. p. 25* ‖ **1146** oborrat **E** | oculos t. f. meos **A** ‖ **1147** quid ψ ‖ **1149** ubi est **A**

animosa coniunx? cur latus laevum vacat
spolio leonis? quonam abit tegimen meum
idemque somno mollis Herculeo torus?
ubi tela? ubi arcus? arma quis vivo mihi
detrahere potuit? spolia quis tanta abstulit
ipsumque quis non Herculis somnum horruit?
libet meum videre victorem, libet
(exurge, virtus) quem novum caelo pater
genuit relicto, cuius in fetu stetit
nox longior quam nostra. quod cerno nefas?
nati cruenta caede confecti iacent,
perempta coniunx. quis Lycus regnum obtinet
[quis tanta Thebis scelera moliri ausus est]
Hercule reverso? quisquis Ismeni loca,
Actaea quisquis arva, qui gemino mari
pulsata Pelopis regna Dardanii colis,
succurre, saevae cladis auctorem indica.
ruat ira in omnis: hostis est quisquis mihi
non monstrat hostem. victor Alcidae, lates?
procede, seu tu vindicas currus truces
Thracis cruenti sive Geryonae pecus
Libyaeve dominos, nulla pugnandi mora est.
en nudus asto; vel meis armis licet
petas inermem. cur meos Theseus fugit
paterque vultus? ora cur condunt sua?
differte fletus; quis meos dederit neci
omnis simul, profare. quid, genitor, siles?
at tu ede, Theseu, sed tua, Theseu, fide.
uterque tacitus ora pudibunda obtegit
furtimque lacrimas fundit. in tantis malis
quid est pudendum? numquid Argivae impotens

1150 cur en latus **E** ‖ **1151** tegmen ψ ‖ **1155** qui non **E** ‖ **1156 sq.** *interpunctionem correxit M. Müller Ph. 261, coll. Tro. 651 sqq.* ‖ **1157** exurge victor **A** ‖ **1158** cuius incestu **A** ‖ **1162** *del. Leo, cf. I p. vii, p. 59* ‖ **1167** ruatur in omnis **E** | omnes **A** ‖ **1170** siuergeryone **E** siue Geryonis **A** ‖ **1175** defer tellus **E** ‖ **1176** omnes **A** ‖ **1177** aut tuae de Th. **E** ‖ **1180** potens **A**

dominator urbis, numquid infestum Lyci
pereuntis agmen clade nos tanta obruit?
per te meorum facinorum laudem precor,
genitor, tuique nominis semper mihi
numen secundum, fare. quis fudit domum?
cui praeda iacui? AMPH. Tacita sic abeant mala.
HERC. Vt inultus ego sim? AMPH. Saepe vindicta obfuit.
HERC. Quisquamne segnis tanta toleravit mala?
AMPH. Maiora quisquis timuit. HERC. His etiam, pater,
quicquam timeri maius aut gravius potest?
AMPH. Cladis tuae pars ista quam nosti quota est?
HERC. Miserere, genitor, supplices tendo manus.
quid hoc? manus refugit. hic errat scelus.
unde hic cruor? quid illa puerili madens
harundo leto? tincta Lernaea nece
iam tela video nostra. non quaero manum.
quis potuit arcum flectere aut quae dextera
sinuare nervum rite cedentem mihi?
ad vos revertor; genitor, hoc nostrum est scelus?
tacuere? nostrum est. AMPH. Luctus est istic tuus,
crimen novercae; casus hic culpa caret.
HERC. Nunc parte ab omni, genitor, iratus tona,
oblite nostri vindica sera manu
saltem nepotes. stelliger mundus sonet
flammasque et hic et ille iaculetur polus;
rupes ligatum Caspiae corpus trahant
atque ales avida — cur Promethei vacant
scopuli? vacat cur vertice immenso feras
volucresque pascens Caucasi abruptum latus
nudumque silvis? illa quae pontum Scythen
Symplegas artat hinc et hinc vinctas manus
distendat alto, cumque revocata vice
in se coibunt saxaque in caelum expriment

1188 tolerabit E || 1195 lernae E | est nece *Leo* || 1198 neruos E | uix recedentem EA paene cedentem ψ *corr. Madvig* || 1204 tonet *Bentley* || 1208 paretur A uagetur E *corr. Leo* || 1210 scythem E || 1213 coibit *B. Schmidt, sed cf. Leo II 376*

actis utrimque rupibus medium mare,
ego inquieta montium iaceam mora.
quin structum acervans nemore congesto aggerem
cruore corpus impio sparsum cremo?
sic, sic agendum est: inferis reddam Herculem.
AMPH. Nondum tumultu pectus attonito carens
mutavit iras quodque habet proprium furor,
in se ipse saevit. HERC. Dira Furiarum loca
et inferorum carcer et sonti plaga
decreta turbae — si quod exilium latet
ulterius Erebo, Cerbero ignotum et mihi:
hoc me abde, tellus; Tartari ad finem ultimum
mansurus ibo. pectus o nimium ferum! —
quis vos per omnem, liberi, sparsos domum
deflere digne poterit? hic durus malis
lacrimare vultus nescit. huc arcum date,
date huc sagittas, stipitem huc vastum date.
tibi tela frangam nostra, tibi nostros, puer,
rumpemus arcus; at tuis stipes gravis
ardebit umbris; ipsa Lernaeis frequens
pharetra telis in tuos ibit rogos:
dent arma poenas. vos quoque infaustas meis
cremabo telis, o novercales manus.
AMPH. Quis nomen usquam sceleris errori addidit?
HERC. Saepe error ingens sceleris obtinuit locum.
AMPH. Nunc Hercule opus est: perfer hanc molem mali.
HERC. Non sic furore cessit extinctus pudor,
populos ut omnes impio aspectu fugem.
arma, arma, Theseu, flagito propere mihi
subtracta reddi. sana si mens est mihi,

1216—1218 *post v.* **1234** *transposuit Peiper* || **1217** cremem ψ || **1218** *om.* ψ || **1219** attonitum caret **A** || **1221** sqq. *de constructione cf. Leo l. n.* || **1223** turbae et si **A** || **1225** huc **A** *de* hoc *adverbii forma cf. Thomas, Hermes 28, 309* || **1229** huc ensem date ω *corr. Withof, Bentley, defendit Melzer p. 4 n. 3* || **1230** *om.* **E** || **1232** ac tuis **A** *cf. Leo I 35* || **1237** THE. **A** | unquam **A** | dedit ψ || **1238** semper furor ingens **E** || **1239** THE. **A** || **1240** furor recessit **E**

referte manibus tela; si remanet furor,
pater, recede: mortis inveniam viam.
AMPH. Per sancta generis sacra, per ius nominis
utrumque nostri, sive me altorem vocas
seu tu parentem, perque venerandos piis
canos, senectae parce desertae, precor,
annisque fessis; unicum lapsae domus
firmamen, unum lumen afflicto malis
temet reserva. nullus ex te contigit
fructus laborum; semper aut dubium mare
aut monstra timui; quisquis in toto furit
rex saevus orbe, manibus aut aris nocens,
a me timetur; semper absentis pater
fructum tui tactumque et aspectum peto.
HERC. Cur animam in ista luce detineam amplius
morerque nihil est: cuncta iam amisi bona,
mentem arma famam coniugem gnatos manus,
etiam furorem. nemo polluto queat
animo mederi: morte sanandum est scelus.
AMPH. Perimes parentem. HERC. Facere ne possim, occidam.
AMPH. Genitore coram? HERC. Cernere hunc docui nefas.
AMPH. Memoranda potius omnibus facta intuens
unius a te criminis veniam pete.
HERC. Veniam dabit sibi ipse, qui nulli dedit?
laudanda feci iussus: hoc unum meum est.
succurre, genitor; sive te pietas movet
seu triste fatum sive violatum decus
virtutis: effer arma; vincatur mea
fortuna dextra. THES. Sunt quidem patriae preces
satis efficaces, sed tamen nostro quoque

1247 auctorem **EA** *corr.* ψ ‖ 1251 unum columen *D. et N. Heinsius (cf. Tro. 124)* | afflictis **E** ‖ 1255 dapibus *vel* gregibus *Bentley* laribus *Richter* ‖ 1257 Vultum tuum t. e. affatum p. *Bentley coll. Med. 187* ‖ 1259 nil ψ ‖ 1263[a] 1264[a] *Theseo dantur* **A** ‖ 1266 peto **A** ‖ 1270 factum **E** | violatae **A**

movere fletu. surge et adversa impetu
perfringe solito. nunc tuum nulli imparem
animum malo resume, nunc magna tibi
virtute agendum est: Herculem irasci veta.
HERC. Si vivo, feci scelera; si morior, tuli.
purgare terras propero. iamdudum mihi
monstrum impium saevumque et immite ac ferum
oberrat: agedum dextra, conare aggredi
ingens opus, labore bis seno amplius.
ignava cessas, fortis in pueros modo
pavidasque matres? arma nisi dantur mihi,
aut omne Pindi Thracis excidam nemus
Bacchique lucos et Cithaeronis iuga
mecum cremabo, aut tota cum domibus suis
dominisque tecta, cum deis templa omnibus
Thebana supra corpus excipiam meum
atque urbe versa condar, et, si fortibus
leve pondus umeris moenia immissa incident
septemque opertus non satis portis premar,
onus omne media parte quod mundi sedet
dirimitque superos, in meum vertam caput.
AMPH. Reddo arma. HERC. Vox est digna genitore
Herculis.
hoc en peremptus spiculo cecidit puer —
AMPH. Hoc Iuno telum manibus immisit tuis.
HERC. Hoc nunc ego utar. AMPH. Ecce quam miserum
cor palpitat pectusque sollicitum ferit. [metu
HERC. Aptata harundo est. AMPH. Ecce iam facies
scelus

1274 moveare ψ || 1278 feti E || 1280 et *om.* E | immitte E || 1283 ignave ω *corr. J. Gronov* || 1284 pavidamque matrem E | dentur A arma reddantur *m. Bentley* || 1287 aut *om.* EA *add.* ψ | cum laribus *Peiper*, cum famulis *B. Schmidt obs. cr. p. 26 sq.* || 1290 eversa E || 1293 qua mundus A quo ψ(τ) || 1295 HERC. redde A | AMPH. vox A | dignatore herculis (*om.* geni) E || 1296. 1297 *Amphitryoni continuantur* A || 1297 emisit A || 1298 HERC. *om.* ψ || 1299 corpusque ω *corr. Gronov*, *cf. Leo I 22* || 1300 *totus Amphitryoni datur* A

volens sciensque. HERC. Pande, quid fieri iubes?
AMPH. Nihil rogamus: noster in tuto est dolor.
natum potes servare tu solus mihi,
eripere nec tu; maximum evasi metum:
miserum haut potes me facere, felicem potes.
sic statue, quicquid statuis, ut causam tuam
famamque in arto stare et ancipiti scias:
aut vivis aut occidis. hanc animam levem
fessamque senio nec minus fessam malis
in ore primo teneo. tam tarde patri
vitam dat aliquis? non feram ulterius moram,
laetare! ferro pectus impresso induam:
hic, hic iacebit Herculis sani scelus.
HERC. Iam parce, genitor, parce, iam revoca manum.
succumbe, virtus, perfer imperium patris.
eat ad labores hic quoque Herculeos labor:
vivamus. artus alleva afflictos solo,
Theseu, parentis. dextra contactus pios
scelerata refugit. AMPH. Hanc manum amplector libens,
hac nisus ibo, pectori hanc aegro admovens
pellam dolores. HERC. Quem locum profugus petam?
ubi me recondam quave tellure obruar?
quis Tanais aut quis Nilus aut quis Persica
violentus unda Tigris aut Rhenus ferox
Tagusve Hibera turbidus gaza fluens
abluere dextram poterit? Arctoum licet
Maeotis in me gelida transfundat mare
et tota Tethys per meas currat manus,
haerebit altum facinus. in quas impius
terras recedes? ortum an occasum petes?
ubique notus perdidi exilio locum.

1301 *Amphitryonis totus est ω corr. Rutgers (V. L. p. 495)* | quod ψ || 1302 *Herculi datur ψ* || 1304 theseu ipse necdum maximum A || 1305 me *om.* E || 1309 quassam malis A || 1312 letale *ω corr. Peiper* | impressum A || 1316 herculeus E || 1320 pectore E | ego A || 1322 obruam A || 1324 thenus E || 1325 padusve hiberatur bibus E || 1330 recides E

me refugit orbis, astra transversos agunt
obliqua cursus, ipse Titan Cerberum
meliore vultu vidit. o fidum caput,
Theseu, latebram quaere longinquam abditam;
quoniamque semper sceleris alieni arbiter
amas nocentes, gratiam meritis refer
vicemque nostris: redde me infernis precor
umbris reductum, meque subiectum tuis
constitue vinclis: ille me abscondet locus.
sed et ille novit. THES. Nostra te tellus manet.
illic solutam caede Gradivus manum
restituit armis: illa te, Alcide, vocat,
facere innocentes terra quae superos solet.

1336 quique semper *ψ* ‖ 1340 restitue *ω corr. Bentley* (substitue *vel* constitue, *illud Leo*) ‖ **1342** crede **E** ‖ **1343** restituet **A**$^{\tau}$ (*exc.* **R** *10*) | alcidae **E**

MARCI. LVCII. ANNEI SENECAE. HERCVLES | EXPLICIT. INCIPIT FELICITER | TROADVM ⁘ HECVBA **E** *sequitur Thyestes* **A**

TROADES

PERSONAE

I ANDROMACHA
PYRRHVS

II HECVBA
AGAMEMNO
VLIXES

III TALTHYBIVS
CALCHAS
SENEX
HELENA
NVNTIVS

ASTYANAX } TACITI
POLYXENA }

CHORVS TROADVM

SCAENA TROIAE

HECVBA

Quicumque regno fidit et magna potens
dominatur aula nec leves metuit deos
animumque rebus credulum laetis dedit,
me videat et te, Troia: non umquam tulit
documenta fors maiora, quam fragili loco
starent superbi. columen eversum occidit
pollentis Asiae, caelitum egregius labor;
ad cuius arma venit et qui frigidum
septena Tanain ora pandentem bibit,
et quae vagos vicina prospiciens Scythas
ripam catervis Ponticam viduis ferit,
et qui renatum primus excipiens diem
tepidum rubenti Tigrin inmiscet freto,
excisa ferro est, Pergamum incubuit sibi.
en alta muri decora congesti iacent
tectis adustis; regiam flammae ambiunt
omnisque late fumat Assaraci domus.
non prohibet avidas flamma victoris manus:
diripitur ardens Troia. nec caelum patet
undante fumo: nube ceu densa obsitus
ater favilla squalet Iliaca dies.
stat avidus irae victor et lentum Ilium

TROADES E TROAS A TRAGOEDIA TROADOS *Thu.* HECVBA *ψ* *Pseudoprobus inst. art. p. 47, 10. 75, 32 (infra ad v.* 861 *et* 1053)

6 cecidit A(r) ‖ 8 quae E ‖ *post v.* 9 *inseruit* 12, 13 *Richter symb. p. 13 a Leone deletos (I 209)* ‖ 10 renatum prorsus A r. propius *Bessel p. 74* ‖ 11 tigrim E ‖ 15 congestis E conlapsi *ci. Koetschau*, disiecti *Peiper* ‖ 16 adusti E adusta *Bessel ibd.*, *Bentley* ‖ 17 assarici A^{r} ‖ 22 ira A

metitur oculis ac decem tandem ferus
ignoscit annis; horret afflictam quoque,
victamque quamvis videat, haut credit sibi
potuisse vinci. spolia populator rapit
Dardania; praedam mille non capiunt rates.
Testor deorum numen adversum mihi,
patriaeque cineres teque rectorem Phrygum
quem Troia toto conditum regno tegit,
tuosque manes quo stetit stante Ilium,
et vos meorum liberum magni greges,
umbrae minores: quicquid adversi accidit,
quaecumque Phoebas ore lymphato furens
credi deo vetante praedixit mala,
prior Hecuba vidi gravida nec tacui metus
et vana vates ante Cassandram fui.
non cautus ignes Ithacus aut Ithaci comes
nocturnus in vos sparsit aut fallax Sinon:
meus ignis iste est, facibus ardetis meis.
sed quid ruinas urbis eversae gemis,
vivax senectus? respice infelix ad hos
luctus recentes: Troia iam vetus est malum.
vidi execrandum regiae caedis nefas
ipsasque ad aras maius admissum scelus
Aeacidis armis, cum ferox, scaeva manu
coma reflectens regium torta caput,
alto nefandum vulneri ferrum abdidit;
quod penitus actum cum recepisset, libens
ensis senili siccus e iugulo redit.
placare quem non potuit a caede effera

25 aut E (non *sup. scr.* E²) haud Aτ ‖ 29 phyrigum E ‖ 31 quodque stetit ante ilium A ‖ 34 lymphatico Aτ ‖ 46 Aeacis E *(i. e. Acacidis cf. Dracont. V 155, et sic Scaliger)* Aeacide A Aiacis *Gronov* Aeacidae ab armis *N. Heinsius p. 151.* Aiacis ausis *Bentley. Leo ci.:* ipsasque ad aras (maius admissumst fide) Aeacidis arma, *at cf. II 377. Richter ci.:* ips. ad a. manibus admissum scelus Aeacidis, armis cum fer. ‖ 49 sq. *sic distinguit M. Müller Ph. 262* ‖ 50 senili tinctus A

mortalis aevi cardinem extremum premens
superique testes sceleris et quoddam sacrum
regni iacentis? ille tot regum parens
caret sepulcro Priamus et flamma indiget
ardente Troia. non tamen superis sat est:
dominum ecce Priami nuribus et natis legens
sortitur urna praedaque en vilis sequar.
hic Hectoris coniugia despondet sibi,
hic optat Heleni coniugem, hic Antenoris;
nec dest tuos, Cassandra, qui thalamos petat.
mea sors timetur, sola sum Danais metus.
 Lamenta cessant? turba captivae mea,
ferite palmis pectora et planctus date
et iusta Troiae facite. iamdudum sonet
fatalis Ide, iudicis diri domus.

CHORVS TROADVM HECVBA

Non rude vulgus lacrimisque novum
lugere iubes:
hoc continuis egimus annis,
ex quo tetigit
Phrygius Graias hospes Amyclas
secuitque fretum
pinus matri sacra Cybebae.
deciens nivibus canuit Ide,

53 quondam ψ ‖ 56 superi ψ ‖ 58 praeda quem v. s. A ‖ 61 deest Aτ ‖ 63 cessent τ R *10* ‖ 64—164 *extant in cod. Thuaneo Paris. 8071 saec.* IX/X *folio 57*[r]; *vide prioris editionis praef. p.* XXIV ‖ *v.* 67—82 *dimetri* EA, 83—97[a] *trimetri* E, *dimetri* (98 *monometer*) A, 97[b]—115 *dimetri*, 116 *monom.* E, 99—116 *dimetri* A, 117—131 *trimetri* E *dim.* A, 132—141 *dim.* EA, 142—155[a] *trimetri*, 155[b] 156 *dimetri* E, 142—156 *dim.* A, 157—163 *dim.* 164 *monometer* EA *In archetypo codicis Thuanei omnia videntur trimetris discripta fuisse. Cf. Leo I 138, Richter K. U. p. 45 sq.* ‖ 67 Chorus troianorum *vel* trianorum ψ ch. mulierum troianarum τ HECVBA CHORVS TROADVM T ‖ 72 Cybelae EA Cibebe T ‖ 73 nivibus: ivibus *i. ras.* E[2] | decies — deciens TAτ deciens — decies E

deciens nostris nudata rogis,
et Sigeis trepidus campis
decumas secuit messor aristas,
ut nulla dies maerore caret.
sed nova fletus causa ministrat:
ite ad planctus,
miseramque leva, regina, manum.
vulgus dominam vile sequemur:
non indociles lugere sumus.

HEC. Fidae casus nostri comites,
solvite crinem,
per colla fluant maesta capilli
tepido Troiae pulvere turpes:
complete manus, 102^{b}
hoc ex Troia sumpsisse licet. 103
paret exertos turba lacertos; 87
veste remissa substringe sinus
uteroque tenus pateant artus.
cui coniugio
pectora velas, captive pudor?
cingat tunicas palla solutas,
vacet ad crebri verbera planctus
furibunda manus — placet hic habitus,
placet: agnosco Troada turbam.
iterum luctus redeant veteres,
solitum flendi vincite morem:
Hectora flemus.

CHOR. Solvimus omnes lacerum multo
funere crinem;
coma demissa est libera nodo

74 Ide nostris A || 76 decimas T decies A || 79 ito *Rutgers p. 602* | planctumque T || 85 trepido ET || 86 vulnere τ || 102^{b}—103 *huc transposuit F. Haase (misc. phil. III 12) Hecubae dantur* A, *choro continuantur* TE | complecte E || 88 reuulsa τ || 92 soluta A^{τ} *versum delet Peiper* || 101 dimissa ω *corr. Scaliger*

sparsitque cinis fervidus ora.
cadit ex umeris vestis apertis
imumque tegit suffulta latus;
iam nuda vocant pectora dextras:
nunc, nunc vires exprome, dolor.
Rhoetea sonent litora planctus,
habitansque cavis montibus Echo
non, ut solita est, extrema brevis
verba remittat,
totos reddat Troiae gemitus:
audiat omnis pontus et aether.
saevite, manus,
pulsu pectus tundite vasto,
non sum solito contenta sono:
Hectora flemus.

HEC. Tibi nostra ferit dextra lacertos
umerosque ferit tibi sanguineos,
tibi nostra caput dextera pulsat,
tibi maternis ubera palmis
laniata iacent:
fluat et multo sanguine manet
quamcumque tuo
funere feci rupta cicatrix.
columen patriae, mora fatorum,
tu praesidium Phrygibus fessis,
tu murus eras umerisque tuis
stetit illa decem fulta per annos:
tecum cecidit summusque dies
Hectoris idem patriaeque fuit.
Vertite planctus: Priamo vestros
fundite fletus, satis Hector habet.

104 cadat **A** ‖ **105** utrumque tegat **A** Ique tegit **T** ‖ **107** hunc nunc **E** *corr.* **E**[2] ‖ **108** planctus **T** planctu **EA** ‖ **114** vasto | tundite pectus **A** ‖ **117** haec tibi **T** HEC. haec tibi **E** CHO. tibi **A** ‖ **119** *del. Peiper* ‖ **121** lania **E** | fluit **A** ‖ **122** manat **A** ‖ **125** frigibus *ω* ‖ **130** HEC. *praep.* **A** | uestro *vel* nostro **A**[τ]

CHOR. Accipe, rector Phrygiae, planctus,
accipe fletus, bis capte senex.
nil Troia semel te rege tulit,
bis pulsari Dardana Graio
moenia ferro
bisque pharetras passa Herculeas.
post elatos
Hecubae partus regumque gregem
postrema pater funera cludis
magnoque Iovi victima caesus
Sigea premis litora truncus.

HEC. Alio lacrimas flectite vestras:
non est Priami miseranda mei
mors, Iliades.
felix Priamus dicite cunctae:
liber manes vadit ad imos,
nec feret umquam victa Graium
cervice iugum;
non ille duos videt Atridas
nec fallacem cernit Vlixen;
non Argolici praeda triumphi
subiecta feret colla tropaeis;
non adsuetas ad sceptra manus
posterga dabit
currusque sequens Agamemnonios
aurea dextra vincula gestans
latis fiet pompa Mycenis.

CHOR. Felix Priamus dicimus omnes:
secum excedens sua regna tulit;
nunc Elysii nemoris tutis
errat in umbris interque pias

135 bis pulsari vidit D. g. TE ‖ 137 post te latos E ‖ 138 regumque rogos A r. greges *Bessel p. 77* ‖ 143 me TE^{2} mei E^{1-2} ‖ 148 vidit A ‖ 149 Vlixen T Vlixem EA ‖ 153 poterga T post terga EA ‖ 154 agamenonios A ‖ 155 lactis A ‖ 158 tutus A

felix animas Hectora quaerit.
felix Priamus,
felix quisquis bello moriens
omnia secum consumpta tulit.

TALTHYBIVS CHORVS

O longa Danais semper in portu mora,
seu petere bellum, petere seu patriam volunt.
CHOR. Quae causa ratibus faciat et Danais moram,
effare, reduces quis deus claudat vias.
TAL. Pavet animus, artus horridus quassat tremor.
maiora veris monstra (vix capiunt fidem)
vidi ipse, vidi. summa iam Titan iuga
stringebat ortu, vicerat noctem dies,
cum subito caeco terra mugitu fremens
concussa totos traxit ex imo sinus;
movere silvae capita et excelsum nemus
fragore vasto tonuit et lucus sacer;
Idaea ruptis saxa ceciderunt iugis.
nec terra solum tremuit: et pontus suum
adesse Achillen sensit ac stravit vada.
tum scissa vallis aperit immensos specus
et hiatus Erebi pervium ad superos iter
tellure fracta praebet ac tumulum levat.
emicuit ingens umbra Thessalici ducis,
Threicia qualis arma proludens tuis
iam, Troia, fatis stravit aut Neptunium
cana nitentem perculit iuvenem coma,
aut cum inter acies Marte violento furens
corporibus amnes clusit et quaerens iter
tardus cruento Xanthus erravit vado,

163 cons. uidet A ‖ 164 quam longa A ‖ 167 effare edoce quis E ‖ 170^{b} ortus A ‖ 172 cecos tr. e. i. sonos A ‖ 176 nec sola tellus tr. A ‖ 177 movit *Bentley* ‖ 178 tunc sc. tellus A ‖ 182 preludens A ‖ 187 cruento xanthus E^{2} cruentus anthus *(ut vid.)* E^{1}

aut cum superbo victor in curru stetit
egitque habenas Hectorem et Troiam trahens.
implevit omne litus irati sonus:
'ite, ite inertes, manibus meis debitos
auferte honores, solvite ingratas rates
per nostra ituri maria. non parvo luit
iras Achillis Graecia et magno luet:
desponsa nostris cineribus Polyxene
Pyrrhi manu mactetur et tumulum riget.'
haec fatus alta nocte demersit diem
repetensque Ditem rursus ingentem specum
coeunte terra iunxit. immoti iacent
tranquilla pelagi, ventus abiecit minas
placidumque fluctu murmurat leni mare,
Tritonum ab alto cecinit hymenaeum chorus.

PYRRHVS • AGAMEMNON CALCHAS

Cum laeta pelago vela rediturus dares,
excidit Achilles, cuius unius manu
impulsa Troia, quicquid accessit morae
illo remoto, dubia quo caderet stetit.
velis licet quod petitur ac properes dare,
sero es daturus: iam suum cuncti duces
tulere pretium. quae minor merces potest
tantae dari virtutis? an meruit parum
qui, fugere bellum iussus et longa sedens

191 ite *semel* E | debitos manibus meis A manibusque d. *Henneberger* debitosque manibus *Delrio* || 192 afferte E || 193 luet A || 194 at magno A || 195 Polyxena E (a *m. 2 ex* e *ut vid.*) || 197 voce ψ | diuisit ω dimisit ψ *corr. Peiper* (mutavit d. *vel* iam vitans d. *Leo*) || 198 mersus ω *corr. Peiper* || 199 immota E || 202 Triton A | choro A || 203 *inscr. om.* A || 205 adiecit ω *corr. Richter symb. p. 32* || 205 sqq. *sic* A:

impulsa Troia corruit tandem solo,
breui repensans quidquid adiecit morae
Schyros fretumque Lesbos Aegeum secans (cf. 226)
illo remoto dubia quo caderet stetit. ||

210 virtuti ω *corr. Peiper*

aevum senecta ducere ac Pylii senis
transcendere annos, exuit matris dolos
falsasque vestes, fassus est armis virum?
inhospitali Telephus regno impotens,
dum Mysiae ferocis introitus negat,
rudem cruore regio dextram imbuit
fortemque eandem sensit et mitem manum.
cecidere Thebae, vidit Eetion capi
sua regna victus; clade subversa est pari
apposita celso parva Lyrnesos iugo,
captaque tellus nobilis Briseide
et causa litis regibus Chryse iacet
et nota fama Tenedos et quae pascuo
fecunda pingui Thracios nutrit greges
Scyros fretumque Lesbos Aegaeum secans
et cara Phoebo Cilla; quid quas alluit
vernis Caycus gurgitem attollens aquis?
haec tanta clades gentium ac tantus pavor,
sparsae tot urbes turbinis vasti modo
alterius esset gloria ac summum decus:
iter est Achillis; sic meus venit pater
et tanta gessit bella, dum bellum parat.
ut alia sileam merita, non unus satis
Hector fuisset? Ilium vicit pater,
vos diruistis. inclitas laudes iuvat
et facta magni clara genitoris sequi:
iacuit peremptus Hector ante oculos patris
patruique Memnon, cuius ob luctum parens
pallente maestum protulit vultu diem;
suique victor operis exemplum horruit
didicitque Achilles et dea natos mori.
tum saeva Amazon ultimus cecidit metus.

212 sen. degere **A** | pylli **E** ‖ **219** vidit et longapi **E** v. echion *vel* ethion **A** ‖ **221** imposita *Scriver* ‖ **226** *post v.* **205** *ponitur* **A** ‖ **227** sacra Phoebo **A**$^{\tau}$ *(exc.* **R** *10)* | scilla **A**$^{\tau}$ ‖ **228** calchus **E** ‖ **232** Inter est **A**$^{\tau}$ *(exc. Ag.)* | Achilli *ψ* ‖ **237** et clara magni facta **A** ‖ **239** mennon *ω* ‖ **243** tum versa A. u. c. timor **A**

debes Achilli, merita si digne aestimas,
et si ex Mycenis virginem atque Argis petat.
dubitatur et iam placita nunc subito improbas
Priamique natam Pelei nato ferum
mactare credis? at tuam natam parens
Helenae immolasti: solita iam et facta expeto.
AGAM. Iuvenile vitium est regere non posse impetum;
aetatis alios fervor hic primus rapit,
Pyrrhum paternus. spiritus quondam trucis
minasque tumidi lentus Aeacidae tuli:
quo plura possis, plura patienter feras.
    Quid caede dira nobiles clari ducis
aspergis umbras? noscere hoc primum decet,
quid facere victor debeat, victus pati.
violenta nemo imperia continuit diu,
moderata durant; quoque Fortuna altius
evexit ac levavit humanas opes,
hoc se magis supprimere felicem decet
variosque casus tremere metuentem deos
nimium faventes. magna momento obrui
vincendo didici. Troia nos tumidos facit
nimium ac feroces? stamus hoc Danai loco,
unde illa cecidit. fateor, aliquando impotens
regno ac superbus altius memet tuli;
sed fregit illos spiritus haec quae dare
potuisset aliis causa, Fortunae favor.
tu me superbum, Priame, tu timidum facis.
ego esse quicquam sceptra nisi vano putem
fulgore tectum nomen et falso comam
vinclo decentem? casus haec rapiet brevis,
nec mille forsan ratibus aut annis decem:
non omnibus fortuna tam lenta imminet.

244 digna E || 246 dub. etiam? plac. *ω corr. Büchcler* | nec s. probas A || 247 patriamque gnatam E || 249 sueta exp. *Bentley* || 251 primae A || 251 252[a] *Pyrrho dat Scaliger* || 252 P. et pat. *Bentley* | truces A || 264 facis ψ(r) || 269 alii A || 271 egon' *Bentley* || 273 vinclo tegentem ψ | rapit A[r] || 274 forsam E || 275 *ante* 274 E *del. Leo I 35*

equidem fatebor (pace dixisse hoc tua,
Argiva tellus, liceat) affligi Phrygas
vincique volui: ruere et aequari solo
utinam arcuissem. sed regi frenis nequit
et ira et ardens hostis et victoria
commissa nocti. quicquid indignum aut ferum
cuiquam videri potuit, hoc fecit dolor
tenebraeque, per quas ipse se irritat furor,
gladiusque felix, cuius infecti semel
vecors libido est. quicquid eversae potest
superesse Troiae, maneat: exactum satis
poenarum et ultra est. regia ut virgo occidat
tumuloque donum detur et cineres riget
et facinus atrox caedis ut thalamos vocent?
non patiar. in me culpa cunctorum redit:
qui non vetat peccare, cum possit, iubet.
PYRRH. Nullumne Achillis praemium manes ferent?
AGAM. Ferent, et illum laudibus cuncti canent
magnumque terrae nomen ignotae audient.
quod si levatur sanguine infuso cinis,
opima Phrygii colla caedantur greges
fluatque nulli flebilis matri cruor.
quis iste mos est, quando in inferias homo est
impensus hominis? detrahe invidiam tuo
odiumque patri, quem coli poena iubes.
PYRRH. O tumide, rerum dum secundarum status
extollit animos, timide cum increpuit metus,
regum tyranne! etiamne flammatum geris
amoris aestu pectus ac veneris novae?
solusne totiens spolia de nobis feres?

276 hoc dixisse A[r] ‖ 279 etiam arguissem *ω corr. Madvig II 120* (arcuissem *Lipsius*) ‖ 283 ipse *om.* A | se *om.* E ‖ 289 vocem A ‖ 292 achilli *ψ* ‖ 296 gregis *ω corr. Büchcler* ‖ 298 qui E | mos est? *Leo* ‖ 299 homini A ‖ 302 estollit E | increuit E ‖ 303 iamne *ω corr. Koetschau* (iterumne *Bentley*) ‖ 304 amore subito *ω* a. solito *ψ corr. Bentley coll. Ov. am. III 5, 36* (Amoris igne *Leo*) amore nuptae *Peiper; at cf. 364*

hac dextra Achilli victimam reddam suam.
quam si negas retinesque, maiorem dabo
dignamque quam det Pyrrhus; et nimium diu
a caede nostra regia cessat manus
paremque poscit Priamus. AGAM. Haud equidem nego
hoc esse Pyrrhi maximum in bello decus,
saevo peremptus ense quod Priamus iacet,
supplex paternus. PYRRH. Supplices nostri patris
hostesque eosdem novimus. Priamus tamen
praesens rogavit; tu gravi pavidus metu,
nec ad rogandum fortis, Aiaci preces
Ithacoque mandas clausus atque hostem tremens.
AGAM. At non timebat tunc tuus, fateor, parens,
interque caedes Graeciae atque ustas rates
segnis iacebat belli et armorum immemor,
levi canoram verberans plectro chelyn.
PYRRH. Tunc magnus Hector, arma contemnens tua,
cantus Achillis timuit, et tanto in metu
navalibus pax alta Thessalicis fuit.
AGAM. Nempe isdem in istis Thessalis navalibus
pax alta rursus Hectoris patri fuit.
PYRRH. Est regis alti spiritum regi dare.
AGAM. Cur dextra regi spiritum eripuit tua?
PYRRH. Mortem misericors saepe pro vita dabit.
AGAM. Et nunc misericors virginem busto petis?
PYRRH. Iamne immolari virgines credis nefas?
AGAM. Praeferre patriam liberis regem decet.
PYRRH. Lex nulla capto parcit aut poenam impedit.
AGAM. Quod non vetat lex, hoc vetat fieri pudor.
PYRRH. Quodcumque libuit facere victori licet.
AGAM. Minimum decet libere cui multum licet.
PYRRH. His ista iactas, quos decem annorum gravi
regno subactos Pyrrhus exsolvit iugo? [caret.
AGAM. Hos Scyrus animos? PYRRH. Scelere quae fratrum

306 dextrachilli **E** || **319** uastas **A**[r] || **321** caelym **E** chelim **A** || **325** thessalicis ψ || **330** at n. m. uirgines **A** || **339** Syrus **E** Schyros **A**

AGAM. Inclusa fluctu — PYRRH. Nempe cognati maris:
Atrei et Thyestae nobilem novi domum.
AGAM. Ex virginis concepte furtivo stupro
et ex Achille nate, sed nondum viro —
PYRRH. Illo ex Achille, genere qui mundum suo
sparsus per omne caelitum regnum tenet:
Thetide aequor, umbras Aeaco, caelum Iove.
AGAM. Illo ex Achille, qui manu Paridis iacet.
PYRRH. Quem nec deorum comminus quisquam petit.
AGAM. Compescere equidem verba et audacem malo
poteram domare; sed meus captis quoque
scit parcere ensis. potius interpres deum
Calchas vocetur: fata si poscent, dabo.
Tu qui Pelasgae vincla solvisti rati
morasque bellis, arte qui reseras polum,
cui viscerum secreta, cui mundi fragor
et stella longa semitam flamma trahens
dant signa fati, cuius ingenti mihi
mercede constant ora: quid iubeat deus
effare, Calchas, nosque consilio rege.
CAL. Dant fata Danais quo solent pretio viam:
mactanda virgo est Thessali busto ducis;
sed quo iugari Thessalae cultu solent
Ionidesve vel Mycenaeae nurus,
Pyrrhus parenti coniugem tradat suo:
sic rite dabitur. non tamen nostras tenet
haec una puppes causa: nobilior tuo,
Polyxene, cruore debetur cruor.
quem fata quaerunt, turre de summa cadat
Priami nepos Hectoreus et letum oppetat.
tum mille velis impleat classis freta.

post 340 *Agamemnonis orationem excidisse censet Peiper* ‖ 346 aequora E *cf. Leo I 59* ‖ 349 male τ ‖ 351 diuum E ‖ 352 poscunt A ‖ 354 belli E ‖ 357 dat ω *corr.* τ ‖ 359 calca A ‖ 363 ionidae suae E Ioides *Heusinger*, Inoides *Peiper* ‖ 368 q. f. q. dura reclusum cadat A ‖ 369 Priamo E

CHORVS

Verum est an timidos fabula decipit
umbras corporibus vivere conditis,
cum coniunx oculis imposuit manum
supremusque dies solibus obstitit
et tristis cineres urna cohercuit?
non prodest animam tradere funeri,
sed restat miseris vivere longius?
an toti morimur nullaque pars manet
nostri, cum profugo spiritus halitu
immixtus nebulis cessit in aera
et nudum tetigit subdita fax latus?
Quicquid sol oriens, quicquid et occidens
novit, caeruleis Oceanus fretis
quicquid bis veniens et fugiens lavat,
aetas Pegaseo corripiet gradu.
quo bis sena volant sidera turbine,
quo cursu properat volvere saecula
astrorum dominus, quo properat modo
obliquis Hecate currere flexibus:
hoc omnes petimus fata nec amplius,
iuratos superis qui tetigit lacus,
usquam est; ut calidis fumus ab ignibus
vanescit, spatium per breve sordidus,
ut nubes, gravidas quas modo vidimus,
arctoi Boreae dissicit impetus:
sic hic, quo regimur, spiritus effluet.
post mortem nihil est ipsaque mors nihil,
velocis spatii meta novissima;
spem ponant avidi, solliciti metum:

371 fabula: b *2 m. ex* m **E** ‖ **372** *interrogandi signum post* conditis *ω del. Peiper* ‖ **375** tristes **A** | *post* cohercuit *interrog. notam ponit Peiper* ‖ **378** an **A Σ** ac (c *i. ras.*) **E**[2] ‖ **384** uel ueniens uel fugiens **A** bis v. bis f. *Henneberger* | labat **E** ‖ **386** bis quos sena vocant **E** ‖ **387** secula uoluere **A** ‖ **389** aecate **E** echate **A** ‖ **390** haec omnes **EA** *corr. ψ* ‖ **393** sordibus **A**[r] ‖ **395** dissipat **A** dissicat **E** *corr. ψ*

tempus nos avidum devorat et chaos.
mors individua est, noxia corpori
nec parcens animae: Taenara et aspero
regnum sub domino limen et obsidens
custos non facili Cerberus ostio
rumores vacui verbaque inania
et par sollicito fabula somnio.
quaeris quo iaceas post obitum loco?
quo non nata iacent. —

ANDROMACHA SENEX ASTYANAX

Quid, maesta Phrygiae turba, laceratis comas
miserumque tunsae pectus effuso genas
fletu rigatis? levia perpessae sumus,
si flenda patimur. Ilium vobis modo,
mihi cecidit olim, cum ferus curru incito
mea membra raperet et gravi gemeret sono
Peliacus axis pondere Hectoreo tremens.
tunc obruta atque eversa quodcumque accidit
torpens malis rigensque sine sensu fero.
iam erepta Danais, coniugem sequerer meum,
nisi hic teneret: hic meos animos domat
morique prohibet; cogit hic aliquid deos
adhuc rogare — tempus aerumnae addidit.
hic mihi malorum maximum fructum abstulit,
nihil timere: prosperis rebus locus
ereptus omnis, dira qua veniant habent.
miserrimum est timere, cum speres nihil.
SEN. Quis te repens commovit afflictam metus?
ANDR. Exoritur aliquod maius ex magno malum.
nondum ruentis Ilii fatum stetit.
SEN. Et quas reperiet, ut velit, clades deus?

402 tenareta spero E ‖ 407. 408 *post v.* 399 AE^2 *cf. Leo I 139 n. 7, Smith, de arte rhetor. in Senecae trag. perspicua Lipsiae 1883 p. 11 n. 1* ‖ 409 *inscr. om.* A (And. S. Vlixes ψ), AN. *praef.* ψ | lac. manus $A^τ$ ‖ 416 eversa Troia concidit A ‖ 417 feror A ‖ 420 aliquos $A^τ$ ‖ 426 repetens E ‖ 427 aliquid τ

ANDR. Stygis profundae claustra et obscuri specus
laxantur et, ne desit eversis metus,
hostes ab imo conditi Dite exeunt —
solisne retro pervium est Danais iter?
certe aequa mors est — turbat atque agitat Phrygas
communis iste terror, hic proprie meum
exterret animum, noctis horrendae sopor.
SEN. Quae visa portas? effer in medium metus.
ANDR. Partes fere nox alma transierat duas
clarumque septem verterant stellae iugum;
ignota tandem venit afflictae quies
brevisque fessis somnus obrepsit genis,
si somnus ille est mentis attonitae stupor:
cum subito nostros Hector ante oculos stetit,
non qualis ultro bella in Argivos ferens
Graias petebat facibus Idaeis rates,
nec caede multa qualis in Danaos furens
vera ex Achille spolia simulato tulit,
non ille vultus flammeum intendens iubar,
sed fessus ac deiectus et fletu gravis
similisque maesto, squalida obtectus coma.
iuvat tamen vidisse; tum quassans caput:
'dispelle somnos' inquit 'et natum eripe,
o fida coniunx: lateat, haec una est salus.
omitte fletus — Troia quod cecidit gemis?
utinam iaceret tota. festina, amove
quocumque nostrae parvulam stirpem domus.'
mihi gelidus horror ac tremor somnum expulit,
oculosque nunc huc pavida, nunc illuc ferens
oblita nati misera quaesivi Hectorem:
fallax per ipsos umbra complexus abit.

430—434[a] *seni continuat Bothe* ‖ 430 Stygii profundi A ‖ 432 tumulo exeunt A ‖ 436 *post* animum *lenem interpunctionem esse ponendam M. Müller p. 17 sq. demonstravit* ‖ 437 portant A ‖ 438 nox iam tr. E ‖ 446 caede vasta A | Danais A (Danaos ɽ) ‖ 449. 450 *om.* E ‖ 450 nostro ω, *corr. Peiper coll. Verg. Aen. II 270* ‖ 452 depelle A ‖ 457 excutit A

O nate, magni certa progenies patris,
spes una Phrygibus, unica afflictae domus,
veterisque suboles sanguinis nimium inclita
nimiumque patri similis: hos vultus meus
habebat Hector, talis incessu fuit
habituque talis, sic tulit fortes manus,
sic celsus umeris, fronte sic torva minax
cervice fusam dissipans iacta comam —
o nate sero Phrygibus, o matri cito,
eritne tempus illud ac felix dies
quo Troici defensor et vindex soli
recidiva ponas Pergama et sparsos fuga
cives reducas, nomen et patriae suum
Phrygibusque reddas? sed mei fati memor
tam magna timeo vota — quod captis sat est,
vivamus. heu me, quis locus fidus meo
erit timori quave te sede occulam?
arx illa pollens opibus et muris deum,
gentes per omnes clara et invidiae gravis,
nunc pulvis altus, strata sunt flamma omnia
superestque vasta ex urbe ne tantum quidem,
quo lateat infans. quem locum fraudi legam?
est tumulus ingens coniugis cari sacer,
verendus hosti, mole quem immensa parens
opibusque magnis struxit, in luctus suos
rex non avarus: optime credam patri.
sudor per artus frigidus totos cadit:
omen tremesco misera feralis loci. 488
SEN. Miser occupet praesidia, securus legat. 497

462 spes uita A^{ς} ‖ **463** incliti *ω corr. N. Heinsius p. 153* ‖ **468** lata comam **A** ‖ **469** o *secundo loco om.* A^{ς} | at matri *ψ* ‖ **472** rediuina **E** | poenas **E** ‖ **474** Prigibusque **E** | immemor **A** ‖ **476** qui **E** ‖ **479** invidiae capax **A** ‖ **486** optume **E** ‖ **488** *om. ψ* | tremisco **A** ‖ **488—497** *traditum ordinem quem indicant numeri, tuetur Peiper; Leo I 217 sq. sic disponit: 488. 497. 496. 492. 493. 489—491. 494. 495. Hunc ordinem sequitur Richter symb. p. 6 sq. nisi quod v. 491 post v. 495 ponit. — M. Müller Ph. p. 262 v. 492. 493 post v. 488 ponendos censet*

ANDR. Quid quod latere sine metu magno nequit? 496
SEN. Ne prodat aliquis, amove testes doli. 492
ANDR. Si quaeret hostis? SEN. Vrbe in eversa perit. 493
haec causa multos una ab interitu arcuit: 489
credi perisse. ANDR. Vix spei quicquam est super: 490
quid proderit latuisse redituro in manus? 494
SEN. Victor feroces impetus primos habet. 495
ANDR. Grave pondus illum magna nobilitas premit; 491
quis te locus, quae regio seducta, invia 498
tuto reponet? quis feret trepidis opem?
quis proteget? qui semper, etiam nunc tuos,
Hector, tuere: coniugis furtum piae
serva et fideli cinere victurum excipe.
succede tumulo, nate — quid retro fugis?
turpisne latebras spernis? agnosco indolem:
pudet timere. spiritus magnos fuga
animosque veteres, sume quos casus dedit.
en intuere, turba quae simus super:
tumulus, puer, captiva: cedendum est malis.
sanctas parentis conditi sedes age
aude subire. fata si miseros iuvant,
habes salutem; fata si vitam negant,
habes sepulchrum. SEN. Claustra commissum tegunt;
quem ne tuus producat in medium timor,
procul hinc recede teque diversam amove.
ANDR. Levius solet timere, qui propius timet;
sed, si placet, referamus hinc alio pedem.
SEN. Cohibe parumper ora questusque opprime:
gressus nefandos dux Cephallanum admovet.
ANDR. Dehisce tellus tuque, coniunx, ultimo
specu revulsam scinde tellurem et Stygis

489 arguit *ω corr. ψ* ‖ 490 credit E ‖ 490[b] ANDR. *om. ω corr. Rapheling* ‖ 491 ANDR. *praef.* E *om.* A ‖ 492[a] ANDR. A ‖ 492[b] SEN. amoue A ‖ 504 turpesque A turrisque E *corr. Bährens p. 11* (turpesque) *et Richter symb. p. 8* ‖ 505 fuge *ω corr. Rutgers p. 604 N. Heinsius p. 153* ‖ 508 famulus (*i. e.* senex) *Bentley* ‖ 510 misero E *corr. α* ‖ 518 cefalanum A ‖ 520 et *om.* A

sinu profundo conde depositum meum.
adest Vlixes, et quidem dubio gradu
vultuque: nectit pectore astus callido.

VLIXES ANDROMACHA

Durae minister sortis hoc primum peto,
ut, ore quamvis verba dicantur meo,
non esse credas nostra: Graiorum omnium
procerumque vox est, petere quos seras domos
Hectorea suboles prohibet: hanc fata expetunt.
sollicita Danaos pacis incertae fides
semper tenebit, semper a tergo timor
respicere coget arma nec poni sinet,
dum Phrygibus animos natus eversis dabit,
Andromacha, † vester. augur haec Calchas canit;
et, si taceret augur haec Calchas, tamen
dicebat Hector, cuius et stirpem horreo.
generosa in ortus semina exsurgunt suos:
sic ille magni parvus armenti comes
primisque nondum cornibus findens cutem
cervice subito celsus et fronte arduus
gregem paternum ducit ac pecori imperat;
quae tenera caeso virga de trunco stetit,
par ipsa matri tempore exiguo subit
umbrasque terris reddit et caelo nemus;
sic male relictus igne de magno cinis
vires resumit. est quidem iniustus dolor
rerum aestimator: si tamen tecum exigas,
veniam dabis, quod bella post hiemes decem
totidemque messes iam senex miles timet
aliasque clades rursus ac numquam bene

523 callidos ω *corr. N. Heinsius p. 153* ‖ **524** *inscr. scaenae om.* **A** vl. *praef.* **E**ψ ‖ **533** Andromacha. and. Vester **A**, Andromacha vivus *ci. Richter* | hoc **A** | caecas **E** ‖ **534** vl. et si **A**[z] *(exc.* **R** *10)* ‖ **536** hortus **E** ‖ **546** tecum excutias **E** ‖ **547** annos decem **A** ‖ **548** menses **A**

Troiam iacentem. magna res Danaos movet,
futurus Hector: libera Graios metu.
haec una naves causa deductas tenet,
hac classis haeret. neve crudelem putes,
quod sorte iussus Hectoris natum petam:
petissem Oresten. patere quod victor tulit.
ANDR. Vtinam quidem esses, nate, materna in manu,
nossemque quis te casus ereptum mihi
teneret, aut quae regio — non hostilibus
confossa telis pectus aut vinclis manus
secantibus praestricta, non acri latus
utrumque flamma cincta, maternam fidem
umquam exuissem. nate, quis te nunc locus,
fortuna quae possedit? errore avio
vagus arva lustras? vastus an patriae vapor
corripuit artus? saevus an victor tuo
lusit cruore? numquid immanis ferae
morsu peremptus pascis Idaeas aves?
VLIX. Simulata remove verba; non facile est tibi
decipere Vlixen: vicimus matrum dolos
etiam dearum. cassa consilia amove;
ubi natus est? ANDR. Vbi Hector? ubi cuncti Phryges?
ubi Priamus? unum quaeris: ego quaero omnia.
VLIX. Coacta dices sponte quod fari abnuis.
ANDR. Tuta est, perire quae potest debet cupit.
VLIX. Magnifica verba mors prope admota excutit.
ANDR. Si vis, Vlixe, cogere Andromacham metu,
vitam minare: nam mori votum est mihi.
VLIX. Verberibus igni †morte cruciatu eloqui
quodcumque celas adiget invitam dolor
et pectore imo condita arcana eruet:
necessitas plus posse quam pietas solet.

551 libera nos hoc metu A ‖ 553 hic ω *corr. N. Heinsius p. 153* ‖ 559 ac (c *sup. scr. m. 1*) vinculis E aut vinclis A ‖ 563 possidet Eτ possedit A(τ) ‖ 569 Vlixem ω *corr.* ψ ‖ 577 iam mori Aτ ‖ 578 igne A *Leo ci.*: igni omnique cruciatu *Peiper*: nocte *(coll. 585)* | cruciatam *Koetschau*

ANDR. Propone flammas, vulnera et diras mali
doloris artes et famem et saevam sitim
variasque pestes undique, et ferrum inditum
visceribus istis, carceris caeci luem,
et quicquid audet victor iratus timens:
[VLIX. Stulta est fides celare quod prodas statim.]
animosa nullos mater admittit metus.
VLIX. Hic ipse, quo nunc contumax perstas, amor
consulere parvis liberis Danaos monet.
post arma tam longinqua, post annos decem
minus timerem quos facit Calchas metus,
si mihi timerem: bella Telemacho paras.
ANDR. Invita, Vlixe, gaudium Danais dabo:
dandum est; fatere quos premis luctus, dolor.
gaudete, Atridae, tuque laetifica, ut soles,
refer Pelasgis: Hectoris proles obit.
VLIX. Et esse verum hoc qua probas Danais fide?
ANDR. Ita quod minari maximum victor potest
contingat et me fata maturo exitu
facilique solvant ac meo condant solo
et patria tellus Hectorem leviter premat,
ut luce caruit: inter extinctos iacet
datusque tumulo debita exanimis tulit.
VLIX. Expleta fata stirpe sublata Hectoris
solidamque pacem laetus ad Danaos feram —
quid agis, Vlixe? Danaidae credent tibi:
tu cui? parenti — fingit an quisquam hoc parens,
nec abominandae mortis auspicium pavet?
auspicia metuunt qui nihil maius timent.

582 verbera *N. Heinsius p. 153* || 583 et *om.* E | famen E || 585 ustis A || 586 tumens A || 587 *hoc loco* EA^{τ} *(exc.* R *10), post v. 581 non praef. pers. nota* ψ; *post v. 588 posuit Rapheling; del. Leo* || 588 AND. E VL. A | admittis A || 590 VL. *om.* A | monet *(ex* mouet*?)* E || 591 tam *om.* E || 592 facis A || 594 immiti ulixi gaudium ac danais dabo *null. pers. nota* A || 600 ita me *Swoboda* || 602 patriam E || 603 luce cassus ψ *(N. Heinsius p. 154)* || 607 Danai dic. cr. E || 608 an quicquam parens A

fidem alligavit iure iurando suam —
si peierat, timere quid gravius potest?
nunc advoca astus, anime, nunc fraudes, dolos,
nunc totum Vlixen; veritas numquam perit.
scrutare matrem. maeret, illacrimat, gemit;
sed et huc et illuc anxios gressus refert
missasque voces aure sollicita excipit:
magis haec timet, quam maeret. ingenio est opus.
    Alios parentes alloqui in luctu decet:
tibi gratulandum est, misera, quod nato cares,
quem mors manebat saeva praecipitem datum
e turre, lapsis sola quae muris manet.
ANDR. Reliquit animus membra, quatiuntur, labant
torpetque vinctus frigido sanguis gelu.
VLIX. Intremuit: hac, hac parte quaerenda est mihi;
matrem timor detexit: iterabo metum. —
ite, ite celeres, fraude materna abditum
hostem, Pelasgi nominis pestem ultimam,
ubicumque latitat, erutam in medium date.
bene est: tenetur. perge, festina, attrahe —
quid respicis trepidasque? iam certe perit.
ANDR. Vtinam timerem. solitus ex longo est metus:
dediscit animus †scire quod didicit diu.
VLIX. Lustrale quoniam debitum muris puer
sacrum antecessit nec potest vatem sequi
meliore fato raptus, hoc Calchas ait
modo piari posse redituras rates,
si placet undas Hectoris sparsi cinis
ac tumulus imo totus aequetur solo.
nunc ille quoniam debitam effugit necem,
erit admovenda sedibus sacris manus.
ANDR. Quid agimus? animum distrahit geminus timor:

612 perierat **τ** || **614** et totum **A** | numquam latet **A** || **616** et huc **E** sed huc **A** *corr. Bothe* || **623** relinquit *Bentley* || **625** en tremuit ψ(τ) | hac *semel* **E** || **627** ite *semel* **E** || **632** solutus **E** || **633** sicre (*i. e.* scire) **E** sero **A** saepe *Leo (I 9)* nempe *Richter (symb. p. 32)* || **634** lustrare **E** || **635** *cf. Leo I 12* || **639** sequetur **E**

hinc natus, illinc coniugis sacri cinis.
pars utra vincet? testor immites deos,
deosque veros coniugis manes mei:
non aliud, Hector, in meo nato mihi
placere quam te. vivat, ut possit tuos
referre vultus — prorutus tumulo cinis
mergetur? ossa fluctibus spargi sinam
disiecta vastis? potius hic mortem oppetat. —
poteris nefandae deditum mater neci
videre? poteris celsa per fastigia
missum rotari? potero, perpetiar, feram,
dum non meus post fata victoris manu
iactetur Hector. — hic suam poenam potest
sentire, at illum fata iam in tuto locant —
quid fluctuaris? statue, quem poenae extrahas.
ingrata, dubitas? Hector est illinc tuus —
erras: utrimque est Hector; hic sensus potens,
forsan futurus ultor extincti patris —
utrique parci non potest: quid iam facis?
serva e duobus, anime, quem Danai timent.
VLIX. Responsa peragam: funditus busta eruam.
ANDR. Quae vendidistis? VLIX. Pergam et e summo aggere
traham sepulchra. ANDR. Caelitum appello fidem
fidemque Achillis: Pyrrhe, genitoris tui
munus tuere. VLIX. Tumulus hic campo statim
toto iacebit. ANDR. Fuerat hoc prorsus nefas
Danais inausum. templa violastis, deos
etiam faventes: busta transierat furor.
resistam, inermis offeram armatis manus,
dabit ira vires. qualis Argolicas ferox
turmas Amazon stravit, aut qualis deo
percussa Maenas entheo silvas gradu

643 cari cinis **A** ‖ 644 uincit A^{τ} ‖ 658 illic A^{τ} ‖ 659 sensu ψ sensus post et **E** ‖ 660 forsam **E** ‖ 661 quidnam ω *corr. Leo* ‖ 666 pyrri **E** ‖ 671 inermes **A** ‖ 674 ethneo A^{τ}

armata thyrso terret atque expers sui
vulnus dedit nec sensit, in medios ruam
tumuloque cineris socia defenso cadam.
VLIX. Cessatis et vos flebilis clamor movet
furorque cassus feminae? iussa ocius
peragite. ANDR. Me, me sternite hic ferro prius.
repellor, heu me. rumpe fatorum moras,
molire terras, Hector: ut Vlixen domes,
vel umbra satis es — arma concussit manu,
iaculatur ignes — cernitis, Danai, Hectorem?
an sola video? VLIX. Funditus cuncta eruam.
ANDR. Quid agis? ruina pariter et natum et virum
prosternis una? forsitan Danaos prece
placare poteris. conditum illidet statim
immane busti pondus — intereat miser
ubicumque potius, ne pater natum obruat
prematque patrem natus. — Ad genua accido
supplex, Vlixe, quamque nullius pedes
novere dextram pedibus admoveo tuis.
miserere matris et preces placidus pias
patiensque recipe, quoque te celsum altius
superi levarunt, mitius lapsos preme:
misero datur quodcumque, fortunae datur.
sic te revisat coniugis sanctae torus,
annosque, dum te recipit, extendat suos
Laerta; sic te iuvenis excipiat tuus,
et vota vincens vestra felici indole
aetate avum transcendat, ingenio patrem.
miserere matris: unicum adflictae mihi
solamen hic est. VLIX. Exhibe natum et roga.
ANDR. Huc e latebris procede tuis,
flebile matris furtum miserae.

677 tumultoque E || 679 casus E || 681 repelle animum A r. Auernum α || 682 *interpunctionem corr. Bentley* || 683 uelis umbra A | satis est E || 684 iaculetur A || 685 erue A || 686 ruina mater et ω *corr. J. Gronov* || 688 elidet A || 700 accipiat E aspiciat *Leo* || 705—737 *dimetri claudente monometro ω*

hic est, hic est terror, Vlixe,
mille carinis. submitte manus
dominique pedes supplice dextra
stratus adora nec turpe puta
quicquid miseros fortuna iubet.
pone ex animo reges atavos
magnique senis iura per omnis
incluta terras, excidat Hector,
gere captivum positoque genu,
si tua nondum funera sentis,
matris fletus imitare tuae.
Vidit pueri regis lacrimas
et Troia prior, parvusque minas
trucis Alcidae flexit Priamus.
ille, ille ferox, cuius vastis
viribus omnes cessere ferae,
qui perfracto limine Ditis
caecum retro patefecit iter,
hostis parvi victus lacrimis:
'suscipe' dixit 'rector habenas
patrioque sede celsus solio;
sed sceptra fide meliore tene.'
hoc fuit illo victore capi:
discite mites Herculis iras.
an sola placent Herculis arma?
iacet ante pedes non minor illo
supplice supplex vitamque petit —
regnum Troiae
quocumque volet Fortuna ferat.

VLIX. Matris quidem me maeror attonitae movet,
magis Pelasgae me tamen matres movent,
quarum iste magnos crescit in luctus puer.

ANDR. Has, has ruinas urbis in cinerem datae

707 hic puer hic est A ‖ 713 omnes A ‖ 719 minas (s *ex* x) E² ‖ 729 profuit *Scaliger, at cf. Leo II 377* ‖ 736 *nulla inscriptio* EA Vlixes Andromacha *vel* Vl. Andr. Astyanax ψ ‖ 739 an has A | datas A

hic excitabit? hae manus Troiam erigent?
nullas habet spes Troia, si tales habet.
non sic iacemus Troes, ut cuiquam metus
possimus esse. spiritus genitor facit?
sed nempe tractus. ipse post Troiam pater
posuisset animos, magna quos frangunt mala.
si poena petitur, (quae peti gravior potest?)
famulare collo nobili subeat iugum,
servire liceat. aliquis hoc regi negat?
VLIX. Non hoc Vlixes, sed negat Calchas tibi.
ANDR. O machinator fraudis et scelerum artifex,
virtute cuius bellica nemo occidit,
dolis et astu maleficae mentis iacent
etiam Pelasgi, vatem et insontes deos
praetendis? hoc est pectoris facinus tui.
nocturne miles, fortis in pueri necem
iam solus audes aliquid et claro die.
VLIX. Virtus Vlixis Danaidis nota est satis
nimisque Phrygibus. non vacat vanis diem
conterere verbis: ancoras classis legit.
ANDR. Brevem moram largire, dum officium parens
nato supremum reddo et amplexu ultimo
avidos dolores satio. VLIX. Misereri tui
utinam liceret. quod tamen solum licet,
tempus moramque dabimus. arbitrio tuo
implere lacrimis: fletus aerumnas levat.
ANDR. O dulce pignus, o decus lapsae domus
summumque Troiae funus, o Danaum timor,
genetricis o spes vana, cui demens ego
laudes parentis bellicas, annos avi
demens precabar, vota destituit deus.

744 fractus **E** ‖ **746** quae — potest *uncinis inclusit M. Müller Ph. p. 263 coll. Oed. 262 s.* ‖ **747** subdat **E** ‖ **750** o scelerum ψ ‖ **756** e claro **E** ‖ **757** danais ω *corr.* ψ ‖ **758** phygibus **E** ‖ **759** leget **E** legat **A** *corr.* ψ ‖ **760** AND. *add.* E² ‖ **761** amplexus **E** ‖ **762** dolore **E** ‖ **764** tempusque moram d. **E** ‖ **766** o decus o l. **E** ‖ **769** annos atque **E** ‖ **770** medios ω *corr. Richter symb. p. 32* (toties *Leo*) ‖ statuto **A**ᴵ

non arma tenera patria tractabis manu
sparsasque passim saltibus latis feras
audax sequeris nec stato lustri die,
solemne referens Troici lusus sacrum,
puer citatas nobilis turmas ages;
non inter aras mobili velox pede,
reboante flexo concitos cornu modos,
barbarica prisco templa saltatu coles.
Iliaca non tu sceptra regali potens
gestabis aula, iura nec populis dabis
victasque gentes sub tuum mittes iugum,
non Graia caedes terga, non Pyrrhum trahes.
o Marte diro tristius leti genus!
flebilius aliquid Hectoris magni nece
muri videbunt. VLIX. Rumpe iam fletus, parens:
magnus sibi ipse non facit finem dolor.
ANDR. Lacrimis, Vlixe, parva quam petimus mora est;
concede patiens, ut mea condam manu
viventis oculos. occidis parvus quidem,
sed iam timendus. Troia te expectat tua:
i, vade liber, liberos Troas vide.
ASTYAN. Miserere, mater. ANDR. Quid meos retines sinus
manusque matris cassa praesidia occupas?
fremitu leonis qualis audito tener
timidum iuvencus applicat matri latus,
at ille saevus matre summota loco
praedam minorem morsibus vastis tenens
frangit vehitque: talis e nostro sinu
te rapiet hostis. oscula et fletus, puer,
lacerosque crines excipe et plenus mei

771—774 *post* 782 *collocavit Richter* || 775 parua ω *corr. Swoboda* || 778 Troici lustri s. A || 779 puerum *Bentley* || 781 revocante ω *corr. Hemsterhuis ad Lucian. dial. deor. 12* || 782 barbara E || 783 morte dira ω *corr. Peiper* || 786 ipsi A || 787 lacrimas E *(Ribb.)* || 788 conc. paucas E c. paruas A *corr. Richter symb. p. 33* || 789 uiuentes E || 791 *post* I *eras.* e *vel* i E | uade puer l. Troias u. E || 796 leo ω *corr. N. Heinsius p. 155* || 797 vastis premens A || 799 te pariet E

occurre patri; pauca maternae tamen
perfer querelae verba: 'si manes habent
curas priores nec perit flammis amor,
servire Graio pateris Andromachen viro,
crudelis Hector? lentus et segnis iaces?
redit Achilles.' sume nunc iterum comas
et sume lacrimas, quicquid e misero viri
funere relictum est, sume quae reddas tuo
oscula parenti. matris hanc solacio
relinque vestem: tumulus hanc tetigit meus
manesque cari. si quid hic cineris latet,
scrutabor ore. VLIX. Nullus est flendi modus:
abripite propere classis Argolicae moram.

CHORVS

Quae vocat sedes habitanda captas?
Thessali montes et opaca Tempe, 815
an maris vasti domitrix Iolcos? 819
parva Gortynis sterilisque Tricce, 821
an frequens rivis levibus Mothone,
an viros tellus dare militares 816
aptior Phthie meliorque fetu
fortis armenti lapidosa Trachin,
quae sub Oetaeis latebrosa silvis 823
misit infestos Troiae ruinis
non semel arcus? 825
Olenos tectis habitata raris,

804 Andr. iugo ψ ‖ **806** rediit **A** ‖ **811** quidquid hic **A** ‖ **813** Abr. propere classis | Arg. moram **E** ‖ **814** sqq. *De hoc carmine restituendo disputaverunt Peiper observat. c. II, Leo I 202, Richter symb. p. 25 sqq.* ‖ **816—818** *post* **822** *collocavit Richter* ‖ **817** aptior ethieme m. **E** phitie **A** *corr.* α ‖ **818** armentis **A**τ | trache **A** ‖ **820** speciosa *Peiper coll. Hor. c. III 27, 34 ep. 9, 29; hunc versum pristino loco post* **836** *restituit Richter* ‖ **821** gortinis **E** cortine (Gortyne α) **A** Gyrtone *Gronov cf. Leo I 202* | tripce **E** trice **A** *corr. Delrio* ‖ **822** ruscis levibus Methone **A** ‖ **823** echatis **A**

virgini Pleuron inimica divae,
an maris lati sinuosa Troezen?
Pelion regnum Prothoi superbum,
tertius caelo gradus? (hic recumbens
montis exesi spatiosus antro
iam trucis Chiron pueri magister,
tinnulas plectro feriente chordas,
tunc quoque ingentes acuebat iras
bella canendo)
An ferax varii lapidis Carystos,
urbibus centum spatiosa Crete, 820
an premens litus maris inquieti 837
semper Euripo properante Chalcis?
quolibet vento faciles Calydnae,
an carens numquam Gonoessa vento
quaeque formidat Borean Enispe?
Attica pendens Peparethos ora,
an sacris gaudens tacitis Eleusin?

* * *

numquid Aiacis Salamina veram
aut fera notam Calydona saeva,
quasque perfundit subiturus aequor
segnibus terras Titaressos undis?
Bessan et Scarphen, Pylon an senilem?
Pharin an Pisas Iovis et coronis
Elida claram?
Quolibet tristis miseras procella
mittat et donet cuicumque terrae,

827 uirginis pleuros **A** ‖ **829** prothei **A** ‖ **833** cordas **EA** ‖ **834** uerberat iras **A**τ ‖ **836** rari lapidis ψ ‖ **837** latus **E** ‖ **838** calchis **A**τ ‖ **839** echidne **A** (Echinae ψ) ‖ **840** ac *Bothe* | genoessa **A** ‖ **841** formidant **A** | enipse **A**τ ‖ **842** arctica *Delrio; vide ad v. 821* ‖ **843** Eleusis **A** ‖ *ante* **844** *intercidisse Scaliger coniecit tale aliquid:* quove iactatae pelago feremur | exules? ad quae loca, quas ad urbes? ‖ **844** Sal. ueri ω *corr. Scaliger (cf. Lucan. III 183)*, visam *Burmann misc. obs. I 71*, ducar *Habrucker*, habebo *Leo* ‖ **845** an fera α ‖ **848** scarpen phylonan. selinen. **E** ‖ **849** ipsas **A**τ ‖ **851** tristes **E**

dum luem tantam Troiae atque Achivis
quae tulit, Sparte, procul absit, absit
Argos et saevi Pelopis Mycenae,
Neritos parva brevior Zacyntho
et nocens saxis Ithace dolosis.
Quod manet fatum dominusque quis te,
aut quibus terris, Hecuba, videndam
ducet? in cuius moriere regno?

HELENA ANDROMACHA HECVBA

Quicumque hymen funestus, inlaetabilis
lamenta caedes sanguinem gemitus habet
est auspice Helena dignus. eversis quoque
nocere cogor Phrygibus: ego Pyrrhi toros
narrare falsos iubeor, ego cultus dare
habitusque Graios. arte capietur mea
meaque fraude concidet Paridis soror.
fallatur; ipsi levius hoc equidem reor:
optanda mors est sine metu mortis mori.
quid iussa cessas agere? ad auctorem redit
sceleris coacti culpa. — Dardaniae domus
generosa virgo, melior afflictos deus
respicere coepit teque felici parat
dotare thalamo; tale coniugium tibi
non ipsa sospes Troia, non Priamus daret.
nam te Pelasgae maximum gentis decus,
cui regna campi lata Thessalici patent, 878
ad sancta lecti iura legitimi petit. 877
te magna Tethys teque tot pelagi deae
placidumque numen aequoris tumidi Thetis

856 breuiter zachintho **E** iacintho **A** acintho *τ* ‖ 859 hecube **A** ‖ 861 *inscr. om.* Ag. *τ*, Hecuba *om. Vd.* | 861 *adfertur a Pseudoprobo cf. praef. cap. II* ‖ 865 parare *vel* ornare *N. Heinsius p. 156 (cf. v. 898)* ‖ 868 fidenter ipsi **A** | fraudetur *α* ‖ 869 metu *om.* **E** ‖ 870 auctores **A** ‖ 872 melius **E** ‖ 877 *post* 878 *ponit Swoboda* ‖ 878 tibi *Bentley* | iacent **A** ‖ 879 thethis **E** ‖ 880 *om.* **E** *cf. Leo I 35*

suam vocabunt, te datam Pyrrho socer
Peleus nurum vocabit et Nereus nurum.
depone cultus squalidos, festos cape,
dedisce captam; deprime horrentis comas
crinemque docta patere distingui manu.
hic forsitan te casus excelso magis
solio reponet. profuit multis capi. —

ANDR. Hoc derat unum Phrygibus eversis malum,
gaudere — flagrant strata passim Pergama:
o coniugale tempus! an quisquam audeat
negare? quisquam dubius ad thalamos eat,
quos Helena suadet? pestis exitium lues
utriusque populi, cernis hos tumulos ducum
et nuda totis ossa quae passim iacent
inhumata campis? haec hymen sparsit tuus.
tibi fluxit Asiae, fluxit Europae cruor,
cum dimicantes lenta prospiceres viros,
incerta voti — perge, thalamos appara.
taedis quid opus est quidve solemni face?
quid igne? thalamis Troia praelucet novis.
celebrate Pyrrhi, Troades, conubia,
celebrate digne: planctus et gemitus sonet.

HEL. Ratione quamvis careat et flecti neget
magnus dolor sociosque nonnumquam sui
maeroris ipsos oderit: causam tamen
possum tueri iudice infesto meam,
graviora passa. luget Andromacha Hectorem
et Hecuba Priamum: solus occulte Paris
lugendus Helenae est. dirum et invisum et grave est
servitia ferre? patior hoc olim iugum,
annis decem captiva. prostratum Ilium est,
versi penates? perdere est patriam grave,
gravius timere. vos levat tanti mali —

884 horrentes **A** ‖ 891 dcuius **E** ‖ 893 hoc **E** ‖ 895 ymen **E**ᵀ ‖ 897 laeta **E** ‖ 898 uotis **A**ᵀ ‖ 900 nobis **E** ‖ 901 connubia **A** ‖ 902 sonent **A** ‖ 908 soli at *Swoboda* ‖ 909 es **A**ᵀ | durum **A** ‖ 913 tantus *Bentley*

comitatus: in me victor et victus furit.
quam quisque famulam traheret incerto diu
casu pependit: me meus traxit statim
sine sorte dominus. causa bellorum fui
tantaeque Teucris cladis? hoc verum puta,
Spartana puppis vestra si secuit freta;
sin rapta Phrygiis praeda remigibus fui
deditque donum iudici victrix dea,
ignosce raptae. iudicem iratum mea
habitura causa est: ista Menelaum manent
arbitria. nunc hanc luctibus paulum tuis,
Andromacha, omissis flecte — vix lacrimas queo
retinere. ANDR. Quantum est Helena quod lacrimat malum.
cur lacrimat autem? fare quos Ithacus dolos,
quae scelera nectat; utrum ab Idaeis iugis
iactanda virgo est, arcis an celsae edito
mittenda saxo? num per has vastum in mare
volvenda rupes, latere quas scisso levat
altum vadoso Sigeon spectans sinu?
dic, fare, quicquid subdolo vultu tegis.
leviora mala sunt cuncta, quam Priami gener
Hecubaeque Pyrrhus. fare, quam poenam pares
exprome et unum hoc deme nostris cladibus
falli: paratas perpeti mortem vides.
HEL. Vtinam iuberet me quoque interpres deum
abrumpere ense lucis invisae moras
vel Achillis ante busta furibunda manu
occidere Pyrrhi, fata comitantem tua,

914 uictus et uictor **A** || **916** trahit **E** || **918** tantaque teucris clades **E** || **919** sp. puppe v. si secui fr. **E** || **920** phygiis **E** || **922** ignosce Paridi ω *corr. Richter, vitium detexit Leo I 222, qui ci.;* i. praedae. (ignosce: pridem *Peiper*) | iratum puta **A** || **923** istam mille navium m. **E** || **924** arbitrix **E** || **925** flete **E** || **931** qua **E** || **932** uadosos Sigeon sp. sinus **A** uadoso sigaeo sp. sinum **E** *corr. Gronov* altum a vado Sigeon aspectans sinum *Birt p. 552* || **933** effare *Bentley* || **936** etiam nunc hoc **A**

Polyxene miseranda, quam tradi sibi
cineremque Achilles ante mactari suum,
campo maritus ut sit Elysio, iubet.
ANDR. Vide ut animus ingens laetus audierit necem.
cultus decoros regiae vestis petit
et admoveri crinibus patitur manum.
mortem putabat illud, hoc thalamos putat.
at misera luctu mater audito stupet;
labefacta mens succubuit. assurge, alleva
animum et cadentem, misera, firma spiritum.
quam tenuis anima vinculo pendet levi —
minimum est quod Hecubam facere felicem potest.
spirat, revixit. prima mors miseros fugit.
HEC. Adhuc Achilles vivit in poenas Phrygum?
adhuc rebellat? o manum Paridis levem.
cinis ipse nostrum sanguinem ac tumulus sitit.
modo turba felix latera cingebat mea,
lassabar in tot oscula et tantum gregem
dividere matrem; sola nunc haec est super
votum, comes, levamen, afflictae quies;
haec totus Hecubae fetus, hac sola vocor
iam voce mater. dura et infelix age
elabere anima, denique hoc unum mihi
remitte funus. inrigat fletus genas
imberque victo subitus e vultu cadit.
ANDR. Nos Hecuba, nos, nos, Hecuba, lugendae sumus,
quas mota classis huc et huc sparsas feret;
hanc cara tellus sedibus patriis teget.
HEL. Magis invidebis, si tuam sortem scies.
ANDR. An aliqua poenae pars meae ignota est mihi?
HEL. Versata dominos urna captivis dedit.
ANDR. Cui famula trador? ede; quem dominum voco?

942 Polyx(ss)ena **A**τ ‖ **950** subcubuit **E** ‖ **959** in totum τ et totum **E A**(τ) *corr. Leo* ‖ **960** haec *om.* **A** ‖ **965** demitte **E** | en rigat *Bentley* | *verba* inrigat — cadit *Andromachae dat Leiper, Hecubae verba quae sequerentur, excidisse ratus* ‖ **967. 968** *post v. 978 traiecit Richter* ‖ **975** tradar **A** | quem ad d. vocor

HEL. Te sorte prima Scyrius iuvenis tulit.
ANDR. Cassandra felix, quam furor sorti eximit
Phoebusque. HEL. Regum hanc maximus rector tenet. 978
HEC. Laetare, gaude, nata. quam vellet tuos 967
Cassandra thalamos, vellet Andromache tuos. 968
estne aliquis, Hecubam qui suam dici velit? 979
HEL. Ithaco obtigisti praeda nolenti brevis. 980
HEC. Quis tam impotens ac durus et iniquae ferus
sortitor urnae regibus reges dedit?
quis tam sinister dividit captas deus?
quis arbiter crudelis et miseris gravis
eligere dominos nescit et [saeva manu
dat iniqua miseris fata? quis] matrem Hectoris
armis Achillis miscet? ad Vlixen vocor:
nunc victa, nunc captiva, nunc cunctis mihi
obsessa videor cladibus — domini pudet,
non servitutis. [Hectoris spolium feret
qui tulit Achillis?] sterilis et saevis fretis
inclusa tellus non capit tumulos meos —
duc, duc, Vlixe, nil moror, dominum sequor;
me mea sequentur fata: non pelago quies
tranquilla veniet, saeviet ventis mare,

*   *   *

et bella et ignes et mea et Priami mala.
dumque ista veniant, interim hoc poenae loco est:
sortem occupavi, praemium eripui tibi. —
Sed en citato Pyrrhus accurrit gradu
vultuque torvo. Pyrrhe, quid cessas? age
reclude ferro pectus et Achillis tui
coniunge soceros. perge, mactator senum,

N. Heinsius p. 156 (cf. v. 987) ‖ **977** sorte **A** ‖ **978** HEC. Phoebusque **E** ‖ **979** HEC. **A** ‖ **981** potens **τ** | dirus *Richter symb. p. 19* ‖ **985 sq.** saeva — quis *del. Peiper* ‖ **990 sq.** Hectoris — Achillis *del. Leo* ‖ **992** num capit **τ** ‖ **994—998** *post* **1008** *transp. Scaliger* ‖ **995** ueniat saeuiat **A** | *post* **995** *tale quid intercidisse putat Leo:* sociosque merget, obruent reducem quoque ‖ **996** ignis **A** ‖ **997** uenient **A** ueniunt **E** *corr.* **ψ** | haec poena in loco est **A** ‖ **998** eripuit mihi **A** ‖ **999** sed incitato **ω** *corr. Peiper* ‖ **1000** pyrri **E**

et hic decet te sanguis: abreptam trahe.
maculate superos caede funesta deos,
maculate manes — quid precer vobis? precor
his digna sacris aequora: hoc classi accidat
toti Pelasgae, ratibus hoc mille accidat
meae precabor, cum vehar, quicquid rati.

CHORVS

Dulce maerenti populus dolentum,
dulce lamentis resonare gentes;
lenius luctus lacrimaeque mordent,
turba quas fletu similis frequentat.
semper a semper dolor est malignus:
gaudet in multos sua fata mitti
seque non solum placuisse poenae.
ferre quam sortem patiuntur omnes,
nemo recusat.
Tolle felices: miserum, licet sit, 1019ᵃ 1018ᵇ
nemo se credet; removete multo 1018ᵃ 1019ᵇ
divites auro, removete centum
rura qui scindunt opulenta bubus:
pauperi surgent animi iacentes —
est miser nemo nisi comparatus. —
dulce in immensis posito ruinis,
neminem laetos habuisse vultus:
ille deplorat queriturque fatum,
qui secans fluctum rate singulari
nudus in portus cecidit petitos;
aequior casum tulit et procellas,
mille qui ponto pariter carinas

1003 abraptam trahit **A**ᶜ ‖ **1010** dulce et merentes res. g. **E** ‖ **1011** lentius **A** | lacrimaeque currunt τ ‖ **1011** *post* **1012** τ ‖ **1012** simili **A** ‖ **1013** semper a semper *om.* **A**ᶜ | dolor et magnus **A** dolor ipse magnus ψ ‖ **1013ᵇ—1015** dolor—multos | sua — solum | pl. poenae **A** *Ecl. Lugd.* ‖ **1015** patuisse τ | paene **E** ‖ **1018** *et* **1019** *priora hemistichia commutavit Madvig II 122* ‖ **1019** credit **A** ‖ **1019** *et* **1020** removeto **A** ‖ **1021** scindant **A** | bobus **A** ‖ **1024** d. enim mensis **E**

obrui vidit tabulaque latus
naufraga, terris mare dum coactis
fluctibus Corus prohibet, revertit.
questus est Hellen cecidisse Phrixus,
cum gregis ductor radiante villo
aureo fratrem simul ac sororem
sustulit tergo medioque iactum
fecit in ponto; tenuit querelas
et vir et Pyrrha, mare cum viderent,
et nihil praeter mare cum viderent
unici terris homines relicti.
Solvet hunc questum lacrimasque nostras
sparget huc illuc agitata classis,
cum tuba iussi dare vela nautae
et simul ventis properante remo
prenderint altum fugietque litus.
quis status mentis miseris, ubi omnis
terra decrescet pelagusque crescet,
celsa cum longe latitabit Ide?
tum puer matri genetrixque nato,
Troia qua flagret regione, monstrans
dicet et longe digito notabit:
'Ilium est illic, ubi fumus alte
serpit in caelum nebulaeque turpes.'
Troes hoc signo patriam videbunt.

NVNTIVS HECVBA ANDROMACHA

O dura fata, saeva miseranda horrida!
quod tam ferum, tam triste bis quinis scelus

1031 tabulaque litus ω t. vectus *Leo, corr. M. Müller p. 18* (laetus *Koetschau*) ‖ **1032** naufraga spargi, mare **A** | cum ω *corr. Leo* ‖ **1033** reverti ω *corr. Leo* ‖ **1034** hellem ω ‖ **1036** simul et **A** ‖ **1037** iactum medioque **E** ‖ **1040** *om.* ψ | praeter meritum v. **E** ‖ **1042** hunc cetum **A**τ ‖ **1044. 1045** et tuba — cum simul ω (semel **A**) *corr. Richter symb. p. 24* ‖ **1045** cum semel **A** ‖ **1046** fugientque **E** *corr.* **A**(τ) fugeritque ψ ‖ **1051** iacet **E** τ iaceat **A** paret *ci. Peiper (coll. Ag. 457 sqq.; at non iam paret T.), corr. Richter coll. 1053 et 889* ‖ **1053** *adfert Pseudoprobus cf. praef. c. II* | illuc **E** (illic *Prob.* **A**) ‖ **1057** bis senis **A**τ

Mars vidit annis? quid prius referens gemam,
tuosne potius, an tuos luctus, anus?
HEC. Quoscumque luctus fleveris, flebis meos:
sua quemque tantum, me omnium clades premit;
mihi cuncta pereunt: quisquis est Hecubae est miser.
NVNT. Mactata virgo est, missus e muris puer;
sed uterque letum mente generosa tulit.
ANDR. Expone seriem caedis, et duplex nefas
persequere: gaudet magnus aerumnas dolor
tractare totas. ede et enarra omnia.
NVNT. Est una magna turris e Troia super,
assueta Priamo, cuius e fastigio
summisque pinnis arbiter belli sedens
regebat acies. turre in hac blando sinu
fovens nepotem, cum metu versos gravi
Danaos fugaret Hector et ferro et face,
paterna puero bella monstrabat senex.
haec nota quondam turris et muri decus,
nunc saeva cautes, undique adfusa ducum
plebisque turba cingitur; totum coit
ratibus relictis vulgus. his collis procul
aciem patenti liberam praebet loco,
his alta rupes, cuius in cacumine
erecta summos turba libravit pedes.
hunc pinus, illum laurus, hunc fagus gerit
et tota populo silva suspenso tremit.
extrema montis ille praerupti petit,
semusta at ille tecta vel saxum imminens
muri cadentis pressit, atque aliquis (nefas)
tumulo ferus spectator Hectoreo sedet.
per spatia late plena sublimi gradu
incedit Ithacus parvulum dextra trahens

1058 quod A$^{\tau}$ ‖ 1062 hecuba E ‖ 1066 prosequere g. animus aer. meus A ‖ 1067 narra τ ‖ 1068 magna *bis* E ‖ 1076 sola cautes *Leo cf. I 195 n. 3* | effusa ψ ‖ 1079 patente A ‖ 1080 hic E | e cac. A e fastigio *(cf. v. 1069) F. A. Lange Quaest. metr. p. 24* ‖ 1081 summo E ‖ 1082 tegit A ‖ 1083 tremuit τ ‖ 1085 semiusta A

Priami nepotem, nec gradu segni puer
ad alta pergit moenia. ut summa stetit
pro turre, vultus huc et huc acres tulit
intrepidus animo. qualis ingentis ferae
parvus tenerque fetus et nondum potens
saevire dente — iam tamen tollit minas
morsusque inanes temptat atque animis tumet:
sic ille dextra prensus hostili puer
ferox †superbe. moverat vulgum ac duces
ipsumque Vlixen. non flet e turba omnium
qui fletur; ac, dum verba fatidici et preces
concipit Vlixes vatis et saevos ciet
ad sacra superos, sponte desiluit sua
in media Priami regna. —
ANDR. Quis Colchus hoc, quis sedis incertae Scytha
commisit, aut quae Caspium tangens mare
gens iuris expers ausa? non Busiridis
puerilis aras sanguis aspersit feri,
nec parva gregibus membra Diomedes suis
epulanda posuit. quis tuos artus leget
tumuloque tradet? NVNT. Quos enim praeceps locus
reliquit artus? ossa disiecta et gravi
elisa casu; signa clari corporis,
et ora et illas nobiles patris notas,
confudit imam pondus ad terram datum;
soluta cervix silicis impulsu, caput
ruptum cerebro penitus expresso — iacet
deforme corpus. ANDR. Sic quoque est similis patri.
NVNT. Praeceps ut altis cecidit e muris puer
flevitque Achivum turba quod fecit nefas,
idem ille populus aliud ad facinus redit

1093 intrepidos **E** ‖ **1094** parvusque tenerque f. sed **E** ‖ **1098** superbus **τ** superne *Dan. Heinsius*, superbit *Leo* ‖ **1102** dissiluit **A**ᵗ ‖ **1104** cholcus **E** | hec **ψ** | sedit **E** ‖ **1109** teget **ω** *corr. Heusinger (cf. J. H. A. Schulze, Erkl. Anm. z. Enc. d. lat. Class. 1790 I 341), Bentley* ‖ **1111** disgecta **E** | et *om.* **A** ‖ **1113** patri **E** ‖ **1115** incursu **A** ‖ **1116** penitus excusso **τ** ‖ **1117** hic quoque **A** ‖ **1118** cedit **E** ‖ **1119** fleuit achiuum *vel* fleuit et ach. **A**ᵗ

tumulumque Achillis. cuius extremum latus
Rhoetea leni verberant fluctu vada;
adversa cingit campus et clivo levi
erecta medium vallis includens locum
crescit theatri more. concursus frequens
implevit omne litus: hi classis moram
hac morte solvi rentur, hi stirpem hostium
gaudent recidi. magna pars vulgi levis
odit scelus spectatque; nec Troes minus
suum frequentant funus et pavidi metu
partem ruentis ultimam Troiae vident:
cum subito thalami more praecedunt faces
et pronuba illi Tyndaris, maestum caput
demissa. 'tali nubat Hermione modo'
Phryges precantur 'sic viro turpis suo
reddatur Helena.' terror attonitos tenet
utrosque populos. ipsa deiectos gerit
vultus pudore, sed tamen fulgent genae
magisque solito splendet extremus decor,
ut esse Phoebi dulcius lumen solet
iamiam cadentis, astra cum repetunt vices
premiturque dubius nocte vicina dies.
stupet omne vulgus — et fere cuncti magis
peritura laudant. hos movet formae decus,
hos mollis aetas, hos vagae rerum vices;
movet animus omnes fortis et leto obvius.
Pyrrhum antecedit; omnium mentes tremunt,
mirantur ac miserantur. ut primum ardui
sublime montis tetigit atque alte edito
iuvenis paterni vertice in busti stetit,
audax virago non tulit retro gradum;

1121 tumultumque **E** | huius **A** || **1122** Rhretea **E** || **1123** auersa **E** || **1124** *post* locum *posuit et* **1125** *post* more *sustulit distinctionem Bücheler* || **1126** moras **A** || **1133** it pronuba **A** et prenuba **E** ψ || **1134** H. face α || **1136** att. movet **A** || **1141** Iam cadentis **E** || **1143** et effert c. **E** ut fere *Gruter, N. Heinsius p. 157* || **1144** perituram **A**$^{\tau}$ || **1148** miserentur ac mirantur **A** || **1149** editus ω edito *ed. Scaligeri*

conversa ad ictum stat truci vultu ferox.
tam fortis animus omnium mentes ferit,
novumque monstrum est Pyrrhus ad caedem piger.
ut dextra ferrum penitus exactum abdidit,
subitus recepta morte prorupit cruor
per vulnus ingens. nec tamen moriens adhuc
deponit animos: cecidit, ut Achilli gravem
factura terram, prona et irato impetu.
uterque flevit coetus; at timidum Phryges
misere gemitum, clarius victor gemit.
hic ordo sacri. non stetit fusus cruor
humove summa fluxit: obduxit statim
saevusque totum sanguinem tumulus bibit.
HEC. Ite, ite, Danai, petite iam tuti domos;
optata velis maria diffusis secet
secura classis: concidit virgo ac puer;
bellum peractum est. quo meas lacrimas feram?
ubi hanc anilis expuam leti moram?
natam an nepotem, coniugem an patriam fleam?
an omnia an me sola? Mors votum meum,
infantibus violenta virginibus venis,
ubique properas, saeva: me solam times
vitasque, gladios inter ac tela et faces
quaesita tota nocte, cupientem fugis.
non hostis aut ruina, non ignis meos
absumpsit artus: quam prope a Priamo steti.
NVNT. Repetite celeri maria, captivae, gradu:
iam vela puppis laxat et classis movet.

1153 *del. Peiper (Bentl.)* || 1155 exacta *ω corr. N. Heinsius p. 157 Bentl. ad Luc. II 148* || 1159 prono *N. Heinsius p. 158* || 1160 fleuit egeus et **E** f. coetus et **A** *corr. α* || 1163 abduxit *ω corr. Muretus V. L. X 4, Scaliger* || 1166 diffusis repetat **E** || 1171 solam **E** || 1173 ubicunque **A** || 1175 *del. Peiper* || 1177 stetit *ψ* || 1178 NVNT. *om.* **E**

MARCI. LVCII. ANNEI. SENECAE. | TROADES EXPLICIT. INCIPIVNT | PHOENISSAE **E** *sequitur Medea* **A**

PHOENISSAE

PERSONAE

A

OEDIPVS
ANTIGONA
NVNTIVS

SCAENA PROPE THEBAS AD CITHAERONEM VERSVS

B

I IOCASTA
II ANTIGONA
POLYNICES
III ETEOCLES
SATELLES

SCAENA THEBIS

Nota. Scaenas Phoenissarum vel Thebaidos nomine coniunctas non unius esse tragoediae, sed ad diversa spectare argumenta, breviter statuerunt D. Heinsius (ed. 1651 p. 515), Swoboda III 276, Schoene (Allgem. Schulzeitung 1831 II 1029), B. Schmidt (de emend. Sen. trag. 76), Peiper (observ. 38), fusius probaverunt G. Richter (de Sen. tr. auct. 20 sqq.), P. Habrucker (Quaest. Ann. 22 sqq.), Helm (De P. Pap. Statii Thebaide p. 54, 57); unius tragoediae sed a poeta non ad finem perductae fragmenta esse Braun (Mus. Rh. 20, 271 sq. cf. R. Werner, De Sen. Hercule Troadibus Phoenissis quaestiones p. 39 sqq.) sibi persuasit; suasorias quasdam scaenico apparatu exornatas deprehendisse sibi visus est F. Leo (I 75 sqq. cf. Mus. Rh. 1897 p. 518 n.), cui applausit A. Pais (Il teatro di Seneca. Torino 1890 p. 75). Hanc sententiam acriter impugnavere Birt (Mus. Rh. 34, 516 sqq. cf. Werneri disputationem p. 33) et mutatis ex parte argumentis Lindskog (Studien p. 63 sqq.). Quorum ille integrae unius tragoediae et choro instructae Phoenissas esse excerpta — permiro nimirum casu tragoediarum corpori intrusa — audacius quam felicius comprobare studuit (cf. Werneri refutationem p. 33 sqq.) totumque fabulae qualem olim extitisse animo informavit, decursum adumbravit, eum scilicet qui scaenae commutationem ter vel quinquies admissam postulet. — Ecquando huic Sphingi suus existet Oedipus?

A.

OEDIPVS ANTIGONA

Caeci parentis regimen et fessi unicum
lateris levamen, gnata, quam tanti est mihi
genuisse vel sic, desere infaustum patrem.
in recta quid deflectis errantem gradum?
permitte labi; melius inveniam viam,
quam quaero solus, quae me ab hac vita extrahat
et hoc nefandi capitis aspectu levet
caelum atque terras. quantulum hac egi manu?
non video noxae conscium nostrae diem,
sed videor. hinc iam solve inhaerentem manum
et patere caecum qua volet ferri pedem.
ibo, ibo qua praerupta protendit iuga
meus Cithaeron, qua peragrato celer
per saxa monte iacuit Actaeon suis
nova praeda canibus, qua per obscurum nemus
silvamque opacae vallis instinctas deo
egit sorores mater et gaudens malo
vibrante fixum praetulit thyrso caput;
vel qua cucurrit, corpus inlisum trahens,
Zethi iuvencus, qua per horrentes rubos
tauri ferocis sanguis ostentat fugas;
vel qua alta maria vertice inmenso premit

PHOENISSAE E THEBAIS A

ANTIGONE A ‖ 1 ac fessi A ‖ 2 patris levamen ω *corr. Gronov* pariter *Peiper* ‖ 6 cum q. s. *Bentley* ‖ 8 haec E ‖ 13 peragrata A -ti ς ‖ 14 montis A ‖ 16 instincta deo E inst. a deo *ci. M. Müller p. 19* ‖ 18 tryso E thyrso praetulit fixum A ‖ 19 invisum ω *corr. Leo* ‖ 20 Ethi E | iuuentus A ‖ 21 ostendit *Leo* ‖ 22 uictrice E

Inoa rupes, qua scelus fugiens novum
novumque faciens mater insiluit freto
mersura natum seque — felices quibus
fortuna melior tam bonas matres dedit.
est alius istis noster in silvis locus,
qui me reposcit, hunc petam cursu incito;
non haesitabit gressus, huc omni duce
spoliatus ibo. quid moror sedes meas?
mortem, Cithaeron, redde et hospitium mihi
illud meum restitue, ut expirem senex
ubi debui infans. recipe supplicium vetus.
semper cruente saeve crudelis ferox,
cum occidis et cum parcis, olim iam tuum
est hoc cadaver: perage mandatum patris,
iam et matris. animus gestit antiqua exsequi
supplicia. quid me, nata, pestifero tenes
amore vinctum? quid tenes? genitor vocat.
sequor, sequor, iam parce. sanguineum gerens
insigne regni Laius rapti furit;
en ecce, inanes manibus infestis petit
foditque vultus. nata, genitorem vides?
ego video. tandem spiritum inimicum expue,
desertor anime, fortis in partem tui.
omitte poenae languidas longae moras
mortemque totam admitte; quid segnis traho
quod vivo? nullum facere iam possum scelus?
possum miser, praedico — discede a patre,
discede, virgo. timeo post matrem omnia.
ANT. Vis nulla, genitor, a tuo nostram manum
corpore resolvet, nemo me comitem tibi
eripiet umquam. Labdaci claram domum,

23 Inoque preceps **A** Minor rupis **E** *corr. Gronov* | fugiens suum *ω corr. Peiper* ‖ 31 montem **A** sortem *N. Heinsius p. 45* ‖ 40 sanguinem genus **A**^r ‖ 42 et ecce **A** ‖ 44 ANT. ego **A** | exue **A** ‖ 45 OED. *praef.* **A** | d. animae f. inparentem tui **E** ‖ 46 poenas l. l. morae *ω corr. Grote* ‖ 47 m. t. recipe **A** m. t. recipe admitte **E** ‖ 48 quid *ω corr. Gronov* ‖ 52 comitem tui **A**

opulenta ferro regna germani petant —
pars summa magno patris e regno mea est,
pater ipse. non hunc auferet frater mihi
Thebana rapto sceptra qui regno tenet,
non hunc catervas alter Argolicas agens;
non si revulso Iuppiter mundo tonet
mediumque nostros fulmen in nexus cadat,
manum hanc remittam. prohibeas, genitor, licet:
regam abnuentem, dirigam inviti gradum.
in plana tendis? vado; praerupta appetis?
non obsto, sed praecedo; quo vis utere
duce me, duobus omnis eligitur via:
perire sine me non potes, mecum potes.
hic alta rupes arduo surgit iugo
spectatque longe spatia subiecti maris:
vis hanc petamus? nudus hic pendet silex,
hic scissa tellus faucibus ruptis hiat:
vis hanc petamus? hic rapax torrens cadit
partesque lapsi montis exesas rotat:
in hunc ruamus? dum prior, quo vis eo.
non deprecor, non hortor. extingui cupis
votumque, genitor, maximum mors est tibi?
si moreris, antecedo: si vivis, sequor.
sed flecte mentem pectus antiquum advoca
victasque magno robore aerumnas doma;
resiste: tantis in malis vinci mori est.
OEDIP. Vnde in nefanda specimen egregium domo?
unde ista generi virgo dissimilis suo?
Fortuna, credis? aliquis est ex me pius?
non esset umquam, fata bene novi mea,
nisi ut noceret. ipsa se in leges novas

55 magni **E** *corr. Bentley* (p. una magno *Gronov*) pars magna patris optimo regno (opt. e r. *α*) mea est **A** ‖ 57 raptro **E** ‖ 58 hic **A** ‖ 59 tenet **E** ‖ 62 invitum **A** ‖ 63 expetis **A**ᵗ ‖ 65 duce e duobus **A** ‖ 69. 70 *om.* **E** *in confiniis paginarum (v. 71 incipit f. 41v)* ‖ 78 pectore **A** ‖ 79 *inter* 192 *et* 193 *transponit Peiper* | vinci malum est **A** ‖ 83 novit **E**

natura vertit: regeret in fontem citas
revolutus undas amnis et noctem afferet
Phoebea lampas, Hesperus faciet diem;
ut ad miserias aliquid accedat meas,
pii quoque erimus. unica Oedipodae est salus,
non esse salvum. liceat ulcisci patrem
adhuc inultum. dextra quid cessas iners
exigere poenas? quicquid exactum est adhuc,
matri dedisti. mitte genitoris manum,
animosa virgo: funus extendis meum
longasque vivi ducis exequias patris.
aliquando terra corpus invisum tege;
peccas honesta mente, pietatem vocas
patrem insepultum trahere. qui cogit mori
nolentem in aequo est quique properantem impedit;
nec tamen in aequo est: alterum gravius reor:
occidere est vetare cupientem mori
malo imperari quam eripi mortem mihi.
desiste coepto, virgo: ius vitae ac necis
meae penes me est. regna deserui libens,
regnum mei retineo. si fida es comes,
ensem parenti trade, sed notum nece
ensem paterna. tradis? an gnati tenent
cum regno et illum? facinore ubicumque est opus,
ibi sit; relinquo. natus hunc habeat meus,
sed uterque. flammas potius et vastum aggerem
compone; in altos ipse me immittam rogos,
[haerebo ad ignes, funebrem escendam struem]
pectusque solvam durum et in cinerem dabo
hoc quicquid in me vivit. ubi saevum est mare?

85 vertet **A** || 94 animos **E**[1] *corr.* **E**[2] || 96 alinquando **E** || 99 quisque **E** || 100 *post* 101 *posuit Tachau, (post* 102 *posuerat Richter), del. Leo coll. Hor. ad Pis. 467. cf. M. Müller p. 29 sq.* || 105 si fides comes **E** || 108 faciet u. e. opus **E** f. u. e. scelus **A** *corr. Leo I 2* || 112 *del. Richter* | funebre escendam struem **E** erectam ad ignes funebrem ascendam struem **A** funebri abscondar strue *Leo II 378* || 113 cineres **A**

duc ubi sit altis prorutum saxis iugum,
ubi torva rapidus ducat Ismenos vada,
[duc ubi ferae sunt, ubi fretum, ubi praeceps locus]
si dux es: illuc ire morituro placet,
ubi sedit alta rupe semifero dolos
Sphinx ore nectens. dirige huc gressus pedum,
hic siste patrem. dira ne sedes vacet,
monstrum repone maius. hoc saxum insidens
obscura nostrae verba fortunae loquar,
quae nemo solvat: quisquis Assyrio loca
possessa regi scindis et Cadmi nemus
serpente notum, sacra quo Dirce latet,
supplex adoras, quisquis Eurotan bibis
Spartamque fratre nobilem gemino colis,
quique Elin et Parnason et Boeotios
colonus agros uberis tondes soli:
adverte mentem. saeva Thebarum lues
luctifica caecis verba committens modis
quid simile posuit? quid tam inextricabile?
avi gener patrisque rivalis sui,
frater suorum liberum et fratrum parens;
uno avia partu liberos peperit viro,
sibi et nepotes. monstra quis tanta explicat?
ego ipse, victae spolia qui Sphingis tuli,
haerebo fati tardus interpres mei.

* * *

quid perdis ultra verba? quid pectus ferum
mollire temptas precibus? hoc animo sedet
effundere hanc cum morte luctantem diu
animam et tenebras petere: nam sceleri haec meo

115 dic **A** | praeruptum **A** ‖ 116 torta *Lipsius* | volvat *Peiper* ‖ 117 *del. N. Heinsius p. 50* | dic ubi ferae sint **A** ‖ 120 gressu pedem **A** ‖ 122 hoc saxo **A** ‖ 123 verba *i. ras. 4—5 litt.* (f. . . . *fuit* fortu *ut Leo putat*) **E**[1] ‖ 127 supplex ad aras **A** | Eurotam **E** -em **A** ‖ 128 Spartemque **A**(τ) Spartenque **τ** ‖ 129 quicumque helin parnason **A** | boetios **ω** ‖ 130 tondis **E** ‖ 137 at sibi **A**(τ) (ac. s. **τ**) | explicet **A** ‖ 139 haereboque **E** | *post v. 139 intercidisse Antigonae orationem statuit Swoboda, hiatum a poeta relictum esse Leo censet*

parum alta nox est: Tartaro condi iuvat,
et si quid ultra Tartarum est; tandem libet
quod olim oportet. morte prohiberi haud queo.
ferrum negabis? noxias lapsu vias
cludes et artis colla laqueis inseri
prohibebis? herbas quae ferunt letum auferes?
quid ista tandem cura proficiet tua?
ubique mors est. optume hoc cavit deus:
eripere vitam nemo non homini potest,
at nemo mortem; mille ad hanc aditus patent.
nil quaero: dextra noster et nuda solet
bene animus uti — dextra, nunc toto impetu,
toto dolore, viribus totis veni.
non destino unum vulneri nostro locum:
totus nocens sum: qua voles mortem exige.
effringe pectus corque tot scelerum capax
evelle, totos viscerum nuda sinus.
fractum incitatis ictibus guttur sonet
laceraeque fixis unguibus venae fluant.
aut dirige iras quo soles: haec vulnera
rescissa multo sanguine ac tabe inriga,
hac extrahe animam duram, inexpugnabilem.
et tu, parens, ubicumque poenarum arbiter
adstas mearum; non ego hoc tantum scelus
ulla expiari credidi poena satis
umquam, nec ista morte contentus fui,
nec me redemi parte: membratim tibi
perire volui — debitum tandem exige.
nunc solvo poenas, tunc tibi inferias dedi.
ades atque inertem dexteram introrsus preme
magisque merge: timida tunc parvo caput
libavit haustu vixque cupientes sequi
eduxit oculos. haeret etiam nunc mihi
ille animus, haeret, cum recusantem manum

147 lapso **A** ‖ **154** nichil **E** ‖ **159** effringe corpus *ω corr. N. Heinsius p. 51 et 382* ‖ **162** laceraeve **A** ‖ **168** poene **E**[1] *corr.* **E**[2] ‖ **171** volui perire **A** ‖ **173** dextram **E** ‖ **174** tum *ω corr. Leo*

pressere vultus. audies verum, Oedipus:
minus eruisti lumina audacter tua,
quam praestitisti. nunc manum cerebro indue:
hac parte mortem perage qua coepi mori.
ANTIG. Pauca, o parens magnanime, miserandae precor
ut verba natae mente placata audias.
non te ut reducam veteris ad speciem domus
habitumque regni flore pollentem inclito
peto aut ut iras, temporum haut ipsa mora
fractas, remisso pectore ac placido feras:
at hoc decebat roboris tanti virum,
non esse sub dolore nec victum malis
dare terga; non est, ut putas, virtus, pater,
timere vitam, sed malis ingentibus
obstare nec se vertere ac retro dare.
qui fata proculcavit ac vitae bona
proiecit atque abscidit et casus suos
oneravit ipse, cui deo nullo est opus,
quare ille mortem cupiat aut quare petat?
utrumque timidi est: nemo contempsit mori
qui concupivit. cuius haut ultra mala
exire possunt, in loco tuto est situs.
quis iam deorum, velle fac, quicquam potest
malis tuis adicere? iam nec tu potes
nisi hoc, ut esse te putes dignum nece —
non es nec ulla pectus hoc culpa attigit.
et hoc magis te, genitor, insontem voca,
quod innocens es dis quoque invitis. quid est
quod te efferarit, quod novos suffixerit
stimulos dolori? quid te in infernas agit

178 Oedipum EA Oedipe ψ *corr. B. Schmidt (de em. S. tr. p. 32)* ‖ 180 perstitisti E | crebro Eψ ‖ 181 coepit A ‖ 182 miseranda Aτ ‖ 184 specimen A ‖ 185 pollenti Aτ | incliti ω *corr.* ψ ‖ 186 tempore aut ω *corr. Bothe* ‖ 188 et hoc ω *corr. Richter* ‖ 195 ipsi ceuuideo A ‖ 196 ipse A | cupiat ω fugiat *Lipsius* ‖ 197 u. t. est velle. c. A ‖ 198 qui non concupiscit A (non *del.* ψ) | aut E ‖ 205 inuisis A ‖ 206 non uos E ‖ 207 in *om.* ψ ad inf. τ

sedes, quid ex his pellit? ut careas die?
cares; ut altis nobilem muris domum
patriamque fugias? patria tibi vivo perit;
natos fugis matremque? ab aspectu omnium
fortuna te summovit, et quicquid potest
auferre cuiquam mors, tibi hoc vita abstulit;
regni tumultus? turba fortunae prior
abscessit a te iussa. quem, genitor, fugis?
OEDIP. Me fugio, fugio conscium scelerum omnium
pectus, manumque hanc fugio et hoc caelum et deos.
[et dira fugio scelera quae feci innocens]
ego hoc solum, frugifera quo surgit Ceres,
premo? has ego auras ore pestifero traho?
ego laticis haustu satior aut ullo fruor
almae parentis munere? ego castam manum
nefandus incestificus exsecrabilis
attrecto? ego ullos aure concipio sonos,
per quos parentis nomen aut nati audiam?
utinam quidem rescindere has quirem vias
manibusque adactis omne qua voces meant
aditusque verbis tramite angusto patet
eruere possem: nata, iam sensum tui,
quae pars meorum es criminum, infelix pater
fugissem. inhaeret ac recrudescit nefas
subinde, et aures ingerunt quicquid mihi
donastis, oculi. cur caput tenebris grave
non mitto ad umbras Ditis aeternas? quid hic
manes meos detineo? quid terram gravo
mixtusque superis erro? quid restat mali?
regnum parentes liberi, virtus quoque

208 quid te ex his A*ᶻ* ‖ 213 hec A*ᶻ* ‖ 214 *post* tumultus *interrogandi notam pro virgula posuit N. Heinsius p. 51* | fortuna E ‖ 215 absc. ante A | iusta ψ ‖ 218 *del. de Wilamowitz* | nocens A ‖ 226 quirem meas E ‖ 227 omne quo A*ᶻ* ‖ 228 umbris A*ᶻ* ‖ 229 tacui E[1] tui E[2] ‖ 230 criminum es A est criminum E *corr. Lipsius* ‖ 233 negastis A ‖ 234 aeterni E ‖ 235 detines A*ᶻ*

et ingeni sollertis eximium decus
periere, cuncta sors mihi infesta abstulit:
lacrimae supererant: has quoque eripui mihi.
absiste. nullas animus admittit preces
novamque poenam sceleribus quaerit parem.
et esse par quae poterit? infanti quoque
decreta mors est. — fata quis tam tristia
sortitus umquam? videram nondum diem
uterique nondum solveram clausi moras,
et iam timebar. protinus quosdam editos
nox occupavit et novae luci abstulit:
mors me antecessit; aliquis intra viscera
materna letum praecoquis fati tulit:
sed numquid et peccavit? abstrusum, abditum
dubiumque an essem sceleris infandi reum
deus egit; illo teste damnavit parens
calidoque teneros transuit ferro pedes
et in alta nemora pabulum misit feris
avibusque saevis quas Cithaeron noxius
cruore saepe regio tinctas alit.
sed quem deus damnavit, abiecit pater,
mors quoque refugit. praestiti Delphis fidem:
genitorem adortus impia stravi nece.
hoc alia pietas redimet: occidi patrem,
sed matrem amavi. proloqui hymenaeum pudet
taedasque nostras. has quoque invitum pati
te coge poenas: facinus ignotum efferum
inusitatum effare quod populi horreant,
quod esse factum nulla non aetas neget,
quod parricidam pudeat: in patrios toros
tuli paterno sanguine aspersas manus
scelerisque pretium maius accepi scelus.
leve est paternum facinus: in thalamos meos

240 eripuit **E** ‖ **242** patrem **E** ‖ **248** lucis **E** ‖ **252** reus **E**[1] *corr.* **E**[2] ‖ **254** transtulit **A** ‖ **256** auidis **A** | cyntheron **E** ‖ **257** tractas alit **A** ‖ **261** aliqua *Ascensius* ‖ **265** fare **E** ‖ **270** pat. scelus **A**

deducta mater, ne parum sceleris foret,
fecunda: nullum crimen hoc maius potest
natura ferre. si quod etiamnum est tamen,
qui facere possent dedimus. abieci necis
pretium paternae sceptrum et hoc iterum manus
armavit alias; optime regni mei
fatum ipse novi: nemo sine sacro feret
illud cruore. magna praesagit mala
paternus animus. iacta iam sunt semina
cladis futurae: spernitur pacti fides;
hic occupato cedere imperio negat,
ius ille et icti foederis testes deos
invocat et Argos exul atque urbes movet
Graias in arma: non levis fessis venit
ruina Thebis; tela flammae vulnera
instant et istis si quod est maius malum,
ut esse genitos nemo non ex me sciat.
ANTIG. Si nulla, genitor, causa vivendi tibi est,
haec una abunde est, ut pater natos regas
graviter furentes. tu impii belli minas
avertere unus tuque vaecordes potes
inhibere iuvenes, civibus pacem dare,
patriae quietem, foederi laeso fidem.
vitam tibi ipse si negas, multis negas.
OEDIP. Illis parentis ullus aut aequi est amor,
avidis cruoris imperi armorum doli,
diris, scelestis, breviter ut dicam meis?
certant in omne facinus et pensi nihil
ducunt, ubi illos ira praecipites agit,
nefasque nullum per nefas nati putant.
non patris illos tangit afflicti pudor,
non patria: regno pectus attonitum furit.

271 scelerum **A** ‖ **273** si *om.* **E** ‖ **275** paternum **E** ‖ **276** arma uitabas **E** ‖ **277** sine caro *N. Heinsius p. 36 cf. v. 329* | efferet **E** ‖ **279** sunt iam **A**ς ‖ **283** agros *Bentley coll. Thy. 183* ‖ **287** ex me non **A**ς ‖ **289** regat **E** ‖ **290** ferentes **E** ‖ **293** lesos **E** ‖ **297** uiris caelestis **E** ‖ **299** ipsos *Leo* | agat **A**

scio quo ferantur, quanta moliri parent,
ideoque leti quaero maturi viam
morique propero, dum in domo nemo est mea
nocentior me. nata, quid genibus meis
fles advoluta? quid prece indomitum domas?
unum hoc habet fortuna quo possim capi,
invictus aliis: sola tu affectus potes
mollire duros, sola pietatem in domo
docere nostra. nil grave aut miserum est mihi
quod te sciam voluisse; tu tantum impera:
hic Oedipus Aegaea transnabit freta
iubente te, flammasque quas Siculo vomit
de monte tellus igneos volvens globos,
excipiet ore seque serpenti offeret,
quae saeva furto nemoris Herculeo furit;
iubente te praebebit alitibus iecur —
iubente te vel vivet.

NVNTIVS * OEDIPVS ANTIGONA

NVN. Exemplum in ingens regia stirpe editum
Thebae paventes arma fraterna invocant
rogantque tectis arceas patriis faces.
non sunt minae, iam propius accessit malum.
nam regna repetens frater et pactas vices
in bella cunctos Graeciae populos agit;
septena muros castra Thebanos premunt.
succurre, prohibe pariter et bellum et scelus.
OED. Ego ille sum qui scelera committi vetem
et abstineri sanguine e caro manus

304 maturam **E** ‖ **305** que *om.* **E** ‖ **313** aegae **E** | tranabit **A** ‖ **315** solvens *ω corr. ψ* ‖ **317** herculei **E** ‖ **320** *scaena continuatur praefixo Antigonae nomine* (ANT.) **E***ψ* ‖ **320—327** Antigone *loquitur* **E** *et sic Leo* | *ante* **320** *patris appellationem* [te, pater] *desiderat Leo (I 79 sq.). at cf. M. Müller Ph. p. 263 sq.* ‖ **320** exemplum ingens **E** *(corr. Lipsius) om.* **A** | edite **A** ‖ **327** b. et nefas **A** ‖ **328** sceptra **A**[τ] | comitti **E**

doceam? magister iuris et amoris pii
ego sum? meorum facinorum exempla appetunt,
me nunc secuntur; laudo et agnosco libens,
exhortor, aliquid ut patre hoc dignum gerant.
agite, o propago cara, generosam indolem
probate factis, gloriam ac laudes meas
superate et aliquid facite propter quod patrem
adhuc iuvet vixisse. facietis, scio:
sic estis orti. scelere defungi haut levi,
haut usitato tanta nobilitas potest.
ferte arma, facibus petite penetrales deos
frugemque flamma metite natalis soli,
miscete cuncta, rapite in exitium omnia,
disicite passim moenia, in planum date,
templis deos obruite, maculatos lares
conflate, ab imo tota considat domus;
urbs concremetur — primus a thalamis meis
incipiat ignis.
NVNT. Mitte violentum impetum
doloris ac te publica exorent mala
auctorque placidae liberis pacis veni.
OEDIP. Vides modestae deditum menti senem
placidaeque amantem pacis ad partes vocas?
tumet animus ira, fervet immensus dolor,
maiusque quam quod casus et iuvenum furor
conatur aliquid cupio. non satis est adhuc
civile bellum: frater in fratrem ruat;
nec hoc sat est: quod debet, ut fiat nefas
de more nostro, quod meos deceat toros:
date arma matri. nemo me ex his eruat

331 exempla facinorum **A** || **334** clara **A** || **338** aut **E** || **340** penetries **E** || **341** frigiamque flammam et eterias tali soli **E** || **342** exilium **A** || **343** dissicite **E** discite **A**r *exc.* **B** *10* (descite) || **347** ANT. mitte u. i. **E** ante u. i. (*om.* mitte) **A** (ante *ex om. Antig. nomine ortum. Nuntium loqui evicit M. Müller l. n.*) || **348** dolores **A**r || **350** quid me *N. Heinsius p. 53* || **352** immensum **A** || **353** cassus hic *N. Heinsius p. 54* || **356** satis est **E** || **358** patri *ω corr. Gronov* patriae *Bentley*

silvis: latebo rupis exesae cavo
aut sepe densa corpus abstrusum tegam.
hinc aucupabor verba rumoris vagi
et saeva fratrum bella, quod possum, audiam.

B.

IOCASTA SATELLES

Felix Agaue: facinus horrendum manu,
qua fecerat, gestavit et spolium tulit
cruenta nati maenas in partes dati;
fecit scelus, sed misera non ultro suo
sceleri occucurrit. hoc leve est quod sum nocens:
feci nocentes. hoc quoque etiamnunc leve est:
peperi nocentes. derat aerumnis meis,
ut et hostem amarem. bruma ter posuit nives
et tertia iam falce decubuit Ceres,
ut exul errat natus et patria caret
profugusque regum auxilia Graiorum rogat.
gener est Adrasti, cuius imperio mare
quod scindit Isthmos regitur; hic gentes suas
septemque secum regna ad auxilium trahit
genero. quid optem quidve decernam haut scio.
regnum reposcit: causa repetentis bona est,
mala sic petentis. vota quae faciam parens?
utrimque natum video: nil possum pie
pietate salva facere: quodcumque alteri
optabo nato fiet alterius malo.
sed utrumque quamvis diligam affectu pari,
quo causa melior sorsque deterior trahit

363 IOCASTA · SATELLES · POLYNICES · ETHEOCLES **E** *scaena continuatur* **A** || 366 ultra ω *corr. N. Heinsius p. 55* ultra *defendit M. Müller p. 20* | suum **A** || 367 scelus hoc cucurrit **A** sceleri occurrit **E** *corr. Gronov* || 368 etiam non A^{τ} *(exc. Vd.)* || 375 cingit ω *corr. Gronov* | isthomos **E** hismon **A** || 377 generi **A** || 380 utrumque ω *corr. Bothe (Bentley)* | nichil **E**

inclinat animus semper infirmo favens:
miseros magis fortuna conciliat suis.
SAT. Regina, dum tu flebiles questus cies
terisque tempus, saeva nudatis adest
acies in armis; aera iam bellum cient
aquilaque pugnam signifer mota vocat.
septena reges bella dispositi parant,
animo pari Cadmea progenies subit,
cursu citato miles hinc atque hinc ruit.
vide ut atra nubes pulvere abscondat diem
fumoque similes campus in caelum erigat
nebulas, equestri fracta quas tellus pede
summittit et, si vera metuentes vident,
infesta fulgent signa, subrectis adest
frons prima telis, aurea clarum nota
nomen ducum vexilla praescriptum ferunt.
i, redde amorem fratribus, pacem omnibus,
et impia arma matris oppositu impedi.

ANTIGONA IOCASTA NVNTIVS

Perge, o parens, et concita celerem gradum,
compesce tela, fratribus ferrum excute,
nudum inter enses pectus infestos tene:
aut solve bellum, mater, aut prima excipe.
IOC. Ibo ibo et armis obvium opponam caput,
stabo inter arma; petere qui fratrem volet,
petat ante matrem. tela, qui fuerit pius,
rogante ponat matre; qui non est pius
incipiat a me. fervidos iuvenes anus
tenebo, nullum teste me fiet nefas;

387 *pro satellite* Nuntius *per totam scaenam* **A** ‖ **388** salua **E** *corr. Gronov* tota **A** | nudatis stetit **A** ‖ **394** uide ut **A** uiden ut **E** uiden? *Lachmann ad Lucr. p. 194* | abscondit **E A** *corr. ψ* ‖ **395** erigat *ω* *cf. Tro. 945 H II 1207* ‖ **403** *continuatur scaena om. Antigonae nota ante v. 403* **E** | perge o p. perge et concita c. gr. **E** p. o p. perge et cita *Leo. cf. Ag. 913* ‖ **409** fuerat **E** ‖ **410** *om.* **E** *rubricator in mg. adscripsit* R̈

aut si aliquod et me teste committi potest,
non fiet unum. ANT. Signa collatis micant
vicina signis, clamor hostilis fremit;
scelus in propinquo est: occupa, mater, preces.
et ecce motos fletibus credas meis,
sic agmen armis segne compositis venit.
SAT. Procedit acies tarda, sed properant duces.
IOC. Quis me procellae turbine insano vehens
volucer per auras ventus aetherias aget?
quae Sphinx vel atra nube subtexens diem
Stymphalis avidis praepetem pinnis feret?
aut quae per altas aeris rapiet vias
Harpyia saevi regis observans famem
et inter acies proiciet raptam duas?
SAT. Vadit furenti similis aut etiam furit.
sagitta qualis Parthica velox manu
excussa fertur, qualis insano ratis
premente vento rapitur aut qualis cadit
delapsa caelo stella, cum stringens polum
rectam citatis ignibus rumpit viam,
attonita cursu fugit et binas statim
diduxit acies. victa materna prece
haesere bella, iamque in alternam necem
illinc et hinc miscere cupientes manus
librata dextra tela suspensa tenent.
paci favetur, omnium ferrum iacet
cessatve tectum; vibrat in fratrum manu.
laniata canas mater ostendit comas,
rogat abnuentes, irrigat fletu genas.
negare matri qui diu dubitat, potest.

413 si aliquot **E** si quod **A** ‖ **414** ANT. *om.* **E** ‖ **416** preceps **A**[r] ‖ **417** motus **A** ‖ **419** *pers. not. om.* ω *nuntio dedit Bothe* ‖ **420** *pers. not. om.* **E** | insane **A** ‖ **422** spynx **E** ‖ **423** pennis **A** ‖ **424** rapiat **E** ‖ **425** arpyla **E** arpia **A** | famen **E** ‖ **429** insono **E** ‖ **431** delapso **E** ‖ **434** deduxit **A**[r] ‖ **436** manum **A** ‖ **437** uibrata ω *corr. N. Heinsius p. 57* u. tela continent dextra sua **A** ‖ **438** latet **A** ‖ **439** cessatque ω *corr. N. Heinsius p. 57* ‖ **441** abnuentis **A**

IOCASTA POLYNICES ETEOCLES

In me arma et ignes vertite, in me omnis ruat
unam iuventus quaeque ab Inachio venit
animosa muro quaeque Thebana ferox
descendit arce; civis atque hostis simul
hunc petite ventrem, qui dedit fratres viro.
haec membra passim spargite ac divellite:
ego utrumque peperi — ponitis ferrum ocius?
an dico et ex quo? dexteras matri date,
date dum piae sunt. error invitos adhuc
fecit nocentes, omne Fortunae fuit
peccantis in nos crimen: hoc primum nefas
inter scientes geritur. in vestra manu est,
utrum velitis: sancta si pietas placet,
†donate matri pacem, si placuit scelus,
maius paratum est: media se opponit parens.
proinde bellum tollite aut belli moram.
sollicita cui nunc mater alterna prece
verba admovebo? misera quem amplectar prius?
in utramque partem ducor affectu pari.
hic afuit; sed pacta si fratrum valent,
nunc alter aberit. ergo iam numquam duos
nisi sic videbo? iunge complexus prior,
qui tot labores totque perpessus mala
longo parentem fessus exilio vides.
accede propius, clude vagina impium
ensem et trementem iamque cupientem excuti

443 *nova scaena:* IOCASTA POLYNICES **A** *Eteoclis nomen addidit Richter* | *continuatur scaena* **E** ‖ **444** una **A** | inacho· **A**τ ‖ **446** discendit a. cives a. hostes s. **E** ‖ **448** mea membra **A** | sparsim spargite **A**τ ‖ **450** dextras **A**τ ‖ **456** donate matri pacem ω matrem pace α matri pacta *L. Müller* matri, facere *Peiper* date arma matri saeva *Tachau* domate Martem pace *M. Müller Ph. p. 264* ‖ **458** proinde iam bellum **E** ‖ **459** cui nunc sollicita **E** cui sollicita nunc **A** *corr.* ψ ‖ **462** abfuit **A** ‖ **465** tu qui tot. lab. **A**τ ‖ **468** excute **A**(τ)

hastam solo defige; maternum tuo
coire pectus pectori clipeus vetat:
hunc quoque repone. vinculo frontem exue
tegumenque capitis triste belligeri leva
et ora matri redde. quo vultus refers
acieque pavida fratris observas manum?
affusa totum corpus amplexu tegam,
tuo cruori per meum fiet via.
quid dubius haeres? an times matris fidem?
POL. Timeo; nihil iam iura naturae valent.
post ista fratrum exempla ne matri quidem
fides habenda est. IOC. Redde iam capulo manum,
astringe galeam, laeva se clipeo inserat;
dum frater exarmatur, armatus mane.
tu pone ferrum, causa qui ferri es prior.
si pacis odium est, furere si bello placet:
inducias te mater exiguas rogat,
ferat ut reverso post fugam nato oscula
vel prima vel suprema. dum pacem peto,
audite inermes. ille te, tu illum times?
ego utrumque, sed pro utroque. quid strictum abnuis
recondere ensem? qualibet gaude mora:
id gerere bellum cupitis, in quo est optimum
vinci. vereris fratris infesti dolos?
quotiens necesse est fallere aut falli a suis,
patiare potius ipse quam facias scelus.
sed ne verere: mater insidias et hinc
et rursus illinc abiget. exoro? an patri
invideo vestro? veni ut arcerem nefas
an ut viderem propius? hic ferrum abdidit,
reclinis hasta est, arma defixa incubant.
ad te preces nunc, nate, maternas feram,

470 coiere **E** || 472 tegmen *vel* tegimen **A** || *post* 477 *legitur v.* 480 **E** || 480 IOC. *om.* *ω*, *add.* *ψ* || 481 IOC. *praef.* **E** *om.* **A** | ingerat **A**[r] || 483 IOC. **A** *om.* **E** || 485 rogas **E** || 493 a tuis *N. Heinsius p. 57 (sic ed. Lugd.)* || 499 recliuis haste. et arma **A** reclinis hastae arma **E** *corr. Leo*

sed ante lacrimas. teneo longo tempore
petita votis ora. te profugum solo
patrio penates regis externi tegunt,
te maria tot diversa, tot casus vagum
egere, non te duxit in thalamos parens
comitata primos nec sua festas manu
ornavit aedes nec sacra laetas faces
vitta revinxit; dona non auro graves
gazas socer, non arva, non urbes dedit:
dotale bellum est. hostium es factus gener,
patria remotus hospes alieni laris,
externa consecutus, expulsus tuis,
sine crimine exul. ne quid e fatis tibi
desset paternis, hoc quoque ex illis habes,
errasse thalamis. nate post multos mihi
remisse soles, nate suspensae metus
et spes parentis, cuius aspectum deos
semper rogavi, cum tuus reditus mihi
tantum esset erepturus, adventu tuo
quantum daturus: 'quando pro te desinam'
dixi 'timere?' dixit inridens deus:
'ipsum timebis.' nempe nisi bellum foret,
ego te carerem; nempe si tu non fores,
bello carerem. a, triste conspectus datur
pretium tui durumque, sed matri placet.
hinc modo recedant arma, dum nullum nefas
Mars saevus audet: hoc quoque est magnum nefas,
tam prope fuisse. stupeo et exsanguis tremo,
cum stare fratres hinc et hinc video duos
sceleris sub ictu. membra quassantur metu:

501 cedante lacr. **E** ‖ **502** petite **E** ‖ **504** t. m. tot tam diu. **E** ‖ **506** festa **E** letas **A**(τ) *corr.* τ ‖ **507** nec sua ω *corr. Leo* | laetas faces *i. ras. ex* festas manus **E**¹ ‖ **508** uita **E** | auro et graues **A** ‖ **509** galeas **E** | arma ω *corr.* ψ ‖ **510** hostium est **E** ‖ **513** nequit de **E** ‖ **515**ᵇ. **516**ᵃ (nate — soles) *om.* **E** ‖ **516** sollicite metus **A** ‖ **518** serper **E** ‖ **524** carerem triste **A** carerem patris te **E** *corr. I. Gronov* ‖ **526** redeant arma **A**τ ‖ **527** *om.* ψ

quam paene mater maius aspexi nefas,
quam quod miser videre non potuit pater.
licet timore facinoris tanti vacem
videamque iam nil tale, sum infelix tamen
quod paene vidi. per decem mensum graves
uteri labores perque pietatem inclitae
precor sororis et per irati sibi
genas parentis, scelere quas nullo nocens,
erroris a se dira supplicia exigens,
hausit: nefandas moenibus patriis faces
averte, signa bellici retro agminis
flecte — ut recedas, magna pars sceleris tamen
vestri peracta est: vidit hostili grege
campos repleri patria, fulgentes procul
armis catervas vidit, equitatu levi
Cadmea frangi prata et excelsos rotis
volitare proceres, igne flagrantes trabes
fumare, cineri quae petunt nostras domos,
fratresque (facinus quod novum et Thebis fuit)
in se ruentes: totus hoc exercitus,
hoc populus omnis, utraque hoc vidit soror
genetrixque vidi: nam pater debet sibi
quod ista non spectavit. occurrat tibi
nunc Oedipus, quo iudice erroris quoque
poenae petuntur. ne, precor, ferro erue
patriam ac penates neve, quas regere expetis,
everte Thebas. quis tenet mentem furor?
petendo patriam perdis? ut fiat tua,
vis esse nullam? quin tuae causae nocet
ipsum hoc quod armis uris infestis solum
segetesque adultas sternis et totos fugam
edis per agros: nemo sic vastat sua;

533 timere f. t. uicem **A**ᶻ ‖ **535** mensium **A** ‖ **536** pietate inclitas **A** ‖ **537** sorores **A** ‖ **539** dura **A**ᶻ ‖ **548** petant *N. Heinsius p. 58* ‖ **551** et populus **A** *(sic Bentley)* | utramque **E** et utraque **A** *corr. Peiper* (h. p. utrimque o. *L. Müller*) ‖ **552** uidit *ω corr. I. Gronov* ‖ **553** *om.* **A**ᶻ ‖ **560** armis uestris **A**ᶻ ‖ **561** adustas **A**

quae corripi igne, quae meti gladio iubes
aliena credis. rex sit ex vobis uter,
manente regno quaerite. haec telis petis
flammisque tecta? poteris has Amphionis
quassare moles? nulla quas struxit manus
stridente tardum machina ducens onus,
sed convocatus vocis et citharae sono
per se ipse summas venit in turres lapis:
haec saxa franges? victor hinc spolia auferes
vinctosque duces patris aequales tui,
matresque ab ipso coniugum raptas sinu
saevus catena miles imposita trahet?
adulta virgo, mixta captivo gregi,
Thebana nuribus munus Argolicis eat?
an et ipsa, palmas vincta postergum datas,
mater triumphi praeda fraterni vehar?
potesne cives leto et exilio datos
videre passim? moenibus caris potes
hostem admovere, sanguine et flamma potes
implere Thebas? tam ferus durum geris
saevumque in iras pectus? et nondum imperas.
quid sceptra facient? pone vaesanos, precor,
animi tumores teque pietati refer.
POL. Vt profugus errem? semper ut patria arcear
opemque gentis hospes externae sequar?
quid paterer aliud, si fefellissem fidem?
si peierassem? fraudis alienae dabo
poenas, at ille praemium scelerum feret?
iubes abire: matris imperio obsequor —
da quo revertar. regia frater meus

564 e vob. **A** ‖ **565** petes **A** (petis *τ*) ‖ **570** turres uenit in summas **A** ‖ **571** *post* victor *distinguit* **A** ‖ **572** uictosque **A** (uinctos *τ*) ‖ **573** ab ipso matres **A** (matres ab i. *α*) ‖ **574** tradet **E** ‖ **575** ut adulta **A** ‖ **577** post tergum **A** ‖ **579** leto et exitio **E** letus exitio **A** *corr. O. Roſsbach* ‖ **582** ferum et durum **A** ‖ **586** *post* semper *dist.* **A** ‖ **590. 591** *inverso ordine* **E** ‖ **592—595** *recte distinxit M. Müller Ph. p. 265* ‖ **592** mea **A**

habitat superba: parva me abscondat casa?
hanc date repulso; liceat exiguo lare
pensare regnum? coniugi donum datus
arbitria thalami dura felicis feram
humilisque socerum lixa dominantem sequar?
in servitutem cadere de regno grave est.
IOC. Si regna quaeris nec potest sceptro manus
vacare saevo, multa quae possunt peti
in orbe toto quaelibet tellus dabit.
hinc nota Baccho Tmolus attollit iuga,
qua lata terris spatia frugiferis iacent
et qua trahens opulenta Pactolus vada
inundat auro rura; nec laetis minus
Maeandros arvis flectit errantis aquas
rapidusque campos fertiles Hermus secat;
hinc grata Cereri Gargara et dives solum
quod Xanthus ambit nivibus Idaeis tumens;
hinc qua relinquit nomen Ionii mare
faucesque Abydo Sestos opposita premit,
aut quae latus iam propior orienti dedit
tutamque crebris portibus Lyciam videt:
haec regna ferro quaere, in hos populos ferat
socer arma fortis, has tuo sceptro paret
tradatque gentes. hoc adhuc regnum puta
tenere patrem. melius exilium est tibi
quam reditus iste: crimine alieno exulas,

593 habitet **A** | abscondet *ψ* ‖ 594 dare rep. **E** da rep. **A** ‖ 602 h. tota bacho t. attulit i. **E** ‖ 605 latis *Bentley* ‖ 606 errantes (-es *ex* -is) **E**[s] ‖ 607 hebrus *ω corr. Gronov* ‖ 610 ionii maris *ω corr. Bentley* (Ionium Thetis *ci. Bücheler* qua reliquit nomen Inois mari *de Wilamowitz* numen *Peiper (Io, cf. Stanley ad Aesch. Prom. 839 Schol. Apoll. Rhod. 4, 308); Ionii i. e. Aegaei i. cf. Ov. fast. IV 566 Val. Flacc. I 24)* ‖ 611 fauces abydos (Abydi *α*) sestos opposite pr. **A** ‖ 612 aut qua *ω corr. Peiper (Rhodus ins. significatur)* aut q. Thetis se pr. o. d. *N. Heinsius p. 16. 58* aut qua Rhodus *ante v. 612 intercidisse coniecit de Wilamowitz* ‖ 613 tutamque Cyprus *intacto v. 612 ci. Leo* | portubus **A**[r] ‖ 614 hic *Gronov, Bentley* hac *Bothe* ‖ 615 paret sceptro tuo **A**

tuo redibis. melius istis viribus
nova regna nullo scelere maculata appetes.
quin ipse frater arma comitatus tua
tibi militabit. vade et id bellum gere
in quo pater materque pugnanti tibi
favere possint. regna cum scelere omnibus
sunt exilis graviora. nunc belli mala
propone, dubias Martis incerti vices:
licet omne tecum Graeciae robur trahas,
licet arma longe miles ac late explicet,
fortuna belli semper ancipiti in loco est.
quodcumque Mars decernit; exaequat duos,
licet impares sint, gladius; et spes et metus
Fors caeca versat. praemium incertum petis,
certum scelus. favisse fac votis deos
omnes tuis: cessere et aversi fugam
petiere cives, clade funesta iacens
obtexit agros miles — exultes licet
victorque fratris spolia deiecti geras:
frangenda palma est. quale tu hoc bellum putas,
in quo execrandum victor admittit nefas,
si gaudet? hunc quem vincere infelix cupis,
cum viceris, lugebis. infaustas age
dimitte pugnas, libera patriam metu,
luctu parentes. POL. Sceleris et fraudis suae
poenas nefandus frater ut nullas ferat?
IOC. Ne metue. poenas et quidem solvet graves:
regnabit. est haec poena. si dubitas, avo
patrique crede: Cadmus hoc dicet tibi
Cadmique proles. sceptra Thebano fuit
impune nulli gerere, nec quisquam fide

619 mel. usus vir. **A** ‖ **627** regie robur **A**$^{\tau}$ ‖ **630** decreuit **τ** ‖ **631** gladio **E** ‖ **632** sors **ω** *corr. N. Heinsius p. 59 (cf. Verg. ecl. 9, 5)* | petit **ψ** ‖ **635** petiere. Cives c. f. iacent. *Rutgers p. 601 (coll. Aesch. Septem 200)* ‖ **636** miles agros **E** ‖ **638** tu id b. **A** ‖ **643** luctu par. scel. et *om.* **E** (*habet:* POL. fr. s.) | POL. *om.* **A** ‖ **645** IOC. *om.* **A** ‖ **646** haec est **ψ** ‖ **648** Thebarum **α** ‖ **649** Imp. n. g. | Nec q. f. **E**

rupta tenebit illa: iam numeres licet
fratrem inter istos.
ET. Numeret, est tanti mihi
cum regibus iacere. te turbae exulum
ascribo. POL. Regna, dummodo invisus tuis.
ET. Regnare non vult esse qui invisus timet:
simul ista mundi conditor posuit deus,
odium atque regnum: regis hoc magni reor,
odia ipsa premere. multa dominantem vetat
amor suorum; plus in iratos licet.
qui vult amari, languida regnat manu.
IOC. Invisa numquam imperia retinentur diu.
ET. Praecepta melius imperi reges dabunt;
exilia tu dispone. pro regno velim —
IOC. Patriam penates coniugem flammis dare?
ET. Imperia pretio quolibet constant bene.

650 tenebat **A** | númeres *ex* numeris $\mathbf{E}^1$ ‖ **651** istos. POL. numero et est *ω corr. B. Schmidt de em. Sen. trag. p. 20* (POL. Numero. ET. Me est tanti mihi *Birt p. 523*) ‖ **652** iacere et urbi exulum **E** | te t. e. *et v. 653 Iocastae dantur* **A** ‖ **653** ascribi **E** | *verba* Regna — tuis *Polynici dat Bothe* ‖ **654** POL. *ω corr. Grote* ‖ **656** regis et **A** *(ecl. Lugd.)* ‖ **657** ista **A** *(ecl. Lugd.)* ‖ **660**—**662^a** *Iocastae,* **662^b**—**664** *Polynici dantur* **A**, **660** *Iocastae,* **661** *Polynici (corr. Grote),* **663** *Iocastae,* **664** *Polynici (corr. Leo) dat* **E** ‖ **662** oppone **E**

PHOENISSARVM TRAGOEDIA FINIT | INCIPIT MEDEA **E** *sequitur Hippolytus* **A**

MEDEA

PERSONAE

I MEDEA

II IASON

CREO

III NVTRIX

NVNTIVS

CHORVS CORINTHIORVM

SCAENA CORINTHI

MEDEA

Di coniugales tuque genialis tori,
Lucina, custos quaeque domituram freta
Tiphyn novam frenare docuisti ratem,
et tu, profundi saeve dominator maris,
clarumque Titan dividens orbi diem,
tacitisque praebens conscium sacris iubar
Hecate triformis, quosque iuravit mihi
deos Iason, quosque Medeae magis
fas est precari: noctis aeternae chaos,
aversa superis regna manesque impios
dominumque regni tristis et dominam fide
meliore raptam, voce non fausta precor.
nunc, nunc adeste, sceleris ultrices deae,
crinem solutis squalidae serpentibus,
atram cruentis manibus amplexae facem,
adeste, thalamis horridae quondam meis
quales stetistis: coniugi letum novae
letumque socero et regiae stirpi date,
date peius aliud, quod precer sponso malum:
vivat, per urbes erret ignotas egens
exul pavens invisus incerti laris,
iam notus hospes limen alienum expetat, 23^{a} 22^{b}
me coniugem optet quoque non aliud queam 22^{a} 23^{b}

2 domitorem freti **A** ‖ 10 adversa **A** ‖ 13 adeste adeste **A** ‖ 19 mihi peius aliquid (aliquod *α*) *ω* *corr. Richter symb. p. 33* (mens p. agitat *Tachau* m. p. a. q. p. sp. manet *Leo*) ‖ 22^{a} *et* 23^{a} *transposuit Leo*

peius precari, liberos similes patri
similesque matri. parta iam, parta ultio est:
peperi. querelas verbaque in cassum sero?
non ibo in hostes? manibus excutiam faces
caeloque lucem. spectat hoc nostri sator
Sol generis, et spectatur, et curru insidens
per solita puri spatia decurrit poli?
non redit in ortus et remetitur diem?
da, da per auras curribus patriis vehi,
committe habenas, genitor, et flagrantibus
ignifera loris tribue moderari iuga:
gemino Corinthos litore opponens moras
cremata flammis maria committat duo.
hoc restat unum, pronubam thalamo feram
ut ipsa pinum postque sacrificas preces
caedam dicatis victimas altaribus.
per viscera ipsa quaere supplicio viam,
si vivis, anime, si quid antiqui tibi
remanet vigoris; pelle femineos metus
et inhospitalem Caucasum mente indue.
quodcumque vidit Pontus aut Phasis nefas,
videbit Isthmos. effera ignota horrida,
tremenda caelo pariter ac terris mala
mens intus agitat: vulnera et caedem et vagum
funus per artus — levia memoravi nimis:
haec virgo feci; gravior exurgat dolor:
maiora iam me scelera post partus decent.
accingere ira teque in exitium para
furore toto. paria narrentur tua
repudia thalamis: quo virum linques modo?
hoc quo secuta es. rumpe iam segnes moras:
quae scelere parta est, scelere linquenda est domus.

25 pariat. iam p. uitio est **E** || 26 fero **A** || 29 spectator **A** | currus **E** || 32 patris **A** || 33 comitte **E** || 35 corinthus **A** | litori *ω corr. Gronov* || 36 committet *Lipsius* || 37 prenubam **E** *ψ* || 43 causa summente **E** || 44 phasis aut pontus **A** || 53 linquis *ω corr. τ* || 55 pacta **A** | linquetur domus **A** linquatur d. *τ*

CHORVS

Ad regum thalamos numine prospero
qui caelum superi quique regunt fretum
assint cum populis rite faventibus.
primum sceptriferis colla Tonantibus
taurus celsa ferat tergore candido;
Lucinam nivei femina corporis
intemptata iugo placet et asperi
Martis sanguineas quae cohibet manus,
quae dat belligeris foedera gentibus
et cornu retinet divite copiam,
donetur tenera mitior hostia.
et tu, qui facibus legitimis ades,
noctem discutiens auspice dextera
huc incede gradu marcidus ebrio,
praecingens roseo tempora vinculo.
et tu quae, gemini praevia temporis,
tarde, stella, redis semper amantibus:
te matres, avide te cupiunt nurus
quamprimum radios spargere lucidos.

Vincit virgineus decor
longe Cecropias nurus,
et quas Taygeti iugis
exercet iuvenum modo
muris quod caret oppidum,
et quas Aonius latex
Alpheosque sacer lavat.

Si forma velit aspici,
cedent Aesonio duci

59 primus A ‖ 61 feminam E ‖ 73 avidae E *corr. de Wilamowitz* ‖ 75—81 *choro virginum*, 82—92 *iuvenum*, 93 sqq. *virginum choro attribuit Bentley. Cf. Leo Mus. Rhen. 1897 p. 511 n. 3* ‖ 75 uicit A[r] *(exc. R 10)* ‖ 77 quae A ‖ 78 exercent A ‖ 81 Alpheusque A ‖ 82 *post* 83 A

proles fulminis improbi
aptat qui iuga tigribus,
nec non, qui tripodas movet,
frater virginis asperae,
cedet Castore cum suo
Pollux caestibus aptior.
sic, sic, caelicolae, precor,
vincat femina coniuges,
vir longe superet viros.

Haec cum femineo constitit in choro,
unius facies praenitet omnibus.
sic cum sole perit sidereus decor,
et densi latitant Pleiadum greges
cum Phoebe solidum lumine non suo
orbem circuitis cornibus alligat.
*   *
ostro sic niveus puniceo color
perfusus rubuit, sic nitidum iubar
pastor luce nova roscidus aspicit.
ereptus thalamis Phasidis horridi,
effrenae solitus pectora coniugis
invita trepidus prendere dextera,
felix Aeoliam corripe virginem
nunc primum soceris, sponse, volentibus.
concesso, iuvenes, ludite iurgio,
hinc illinc, iuvenes, mittite carmina:
rara est in dominos iusta licentia.

Candida thyrsigeri proles generosa Lyaei,
multifidam iam tempus erat succendere pinum:
excute sollemnem digitis marcentibus ignem.

93 uirgineo **A**$^{\tau}$ ‖ **94** praeeminet τ preminet **A**(τ) ‖ **95** sideribus **A** ‖ **97** solitum **A** ‖ *post* **98** *hanc fere sententiam desiderat Leo:* talem dum iuvenis conspicit, en rubor | perfudit subito purpureus genas *cf. Mus. Rhen. 1897 p. 515 n. 2* ‖ **99** pheniceo ψ ‖ **102** horridis **A** ‖ **105** Aoniam prendito virginem **A** ‖ **106** socero **E**

festa dicax fundat convicia fescenninus,
solvat turba iocos — tacitis eat illa tenebris,
si qua peregrino nubit fugitiva marito.

MEDEA NVTRIX

Occidimus, aures pepulit hymenaeus meas.
vix ipsa tantum, vix adhuc credo malum.
hoc facere Iason potuit, erepto patre
patria atque regno sedibus solam exteris
deserere durus? merita contempsit mea
qui scelere flammas viderat vinci et mare?
adeone credit omne consumptum nefas?
incerta vaecors mente vaesana feror
partes in omnes; unde me ulcisci queam?
utinam esset illi frater! est coniunx: in hanc
ferrum exigatur. hoc meis satis est malis?
si quod Pelasgae, si quod urbes barbarae
novere facinus quod tuae ignorent manus,
nunc est parandum. scelera te hortentur tua
et cuncta redeant: inclitum regni decus
raptum et nefandae virginis parvus comes —
divisus ense, funus ingestum patri
sparsumque ponto corpus et Peliae senis
decocta aeno membra: funestum impie
quam saepe fudi sanguinem, et nullum scelus
irata feci: suasit infelix amor.
Quid tamen Iason potuit, alieni arbitri
iurisque factus? debuit ferro obvium
offerre pectus — melius, a melius, dolor
furiose, loquere. si potest, vivat meus,

115 fugitura **A** furtiva *N. Heinsius p. 120* ‖ **116** MEDEA NVTRIX **E**ψ *om.* **A** ‖ **121** scelera **E** ‖ **122** credet **E** ‖ **123** non sana **A** ‖ **126** sat est **A** ‖ **127** urbis **E** ‖ **128** ignorant **A** ‖ **129** patrandum *Bothe* ‖ **132** incestum **A** ‖ **135** vidi **E** ‖ **136** saeuit ω *corr. Peiper coll. Ov. M. VII 18, VIII 90* (movit *Leo*) ‖ **139** afferre **E** | ac melius d. **E**

ut fuit, Iason; si minus, vivat tamen
memorque nostri muneris parcat mihi.
culpa est Creontis tota, qui sceptro impotens
coniugia solvit quique genetricem abstrahit
gnatis et arto pignore astrictam fidem
dirimit: petatur solus hic, poenas luat
quas debet. alto cinere cumulabo domum;
videbit atrum verticem flammis agi
Malea longas navibus flectens moras.
NVTR. Sile, obsecro, questusque secreto abditos
manda dolori. gravia quisquis vulnera
patiente et aequo mutus animo pertulit,
referre potuit: ira quae tegitur nocet;
professa perdunt odia vindictae locum.
MED. Levis est dolor qui capere consilium potest
et clepere sese: magna non latitant mala.
libet ire contra. NVTR. Siste furialem impetum,
alumna: vix te tacita defendit quies.
MED. Fortuna fortes metuit, ignavos premit.
NVTR. Tunc est probanda, si locum virtus habet.
MED. Numquam potest non esse virtuti locus.
NVTR. Spes nulla rebus monstrat adflictis viam.
MED. Qui nil potest sperare, desperet nihil.
NVTR. Abiere Colchi, coniugis nulla est fides
nihilque superest opibus e tantis tibi.
MED. Medea superest, hic mare et terras vides
ferrumque et ignes et deos et fulmina.
NVTR. Rex est timendus. MED. Rex meus fuerat pater.
NVTR. Non metuis arma? MED. Sint licet terra edita.
NVTR. Moriere. MED. Cupio. NVTR. Profuge. MED. Paenituit fugae.

142 muneri A m. nostri m. parcam meo *Gronov* m. n. vulneri p. m. *M. Müller p. 21* | meo ω *corr. Richter cf. 435* || 144 genitricem E || 152 motus A || 154 produnt *ecl. Lugd.* ψ || 156 *om.* A(x) (*exc.* B 10) *del. Bentley* || 163 qui nichil E || 168^a *et* 172^b *singulis versibus scripti*, 168^b—172^a *et* 173 *sic, ut binos unusquisque versus habeat sermones* E || 170 fuge A

NVTR. Medea — MED. Fiam. NVTR. Mater es. MED. Cui sim vides.
NVTR. Profugere dubitas? MED. Fugiam, ut ulciscar prius.
NVTR. Vindex sequetur. MED. Forsan inveniam moras.
NVTR. Compesce verba, parce iam, demens, minis
animosque minue: tempori aptari decet.
MED. Fortuna opes auferre, non animum potest.
sed cuius ictu regius cardo strepit?
ipse est Pelasgo tumidus imperio Creo.

CREO MEDEA

Medea, Colchi noxium Aeetae genus,
nondum meis exportat e regnis pedem?
molitur aliquid: nota fraus, nota est manus.
cui parcet illa quemve securum sinet?
abolere propere pessimam ferro luem
equidem parabam: precibus evicit gener.
concessa vita est, liberet fines metu
abeatque tuta. fert gradum contra ferox
minaxque nostros propius affatus petit.
arcete, famuli, tactu et accessu procul,
iubete sileat. regium imperium pati
aliquando discat. vade veloci fuga
monstrumque saevum horribile iamdudum avehe.
MED. Quod crimen aut quae culpa multatur fuga?
CR. Quae causa pellat, innocens mulier rogat.
MED. Si iudicas, cognosce, si regnas, iube.
CR. Aequum atque iniquum regis imperium feras.
MED. Iniqua numquam regna perpetuo manent.

171 fugiam **A** *cf. N. Heinsius p. 121* || 172 fugiam sed **EA** *corr.* α || 173 forsitan **A**^{r} || 178 est *om.* **A**^{r} || *supra* 179 CREO IDEM **E** || 179 ętę *i. ras. 3 litt.* **E**^{2} oete **A**^{r} || 180 e *om.* **E** || 181 minus **E** || 190 ualde u. fuga **E** uade u. uia **A** || 193 roget *M. Müller Ph. p. 265* || 194^{b} *Creonti dat, deleto v. 195 Leo; at cf. Richter symb. p. 33* || 196—274 *extant* **B**

CR. I, querere Colchis. MED. Redeo: qui advexit, ferat.
CR. Vox constituto sera decreto venit.
MED. Qui statuit aliquid parte inaudita altera,
aequum licet statuerit, haud aequus fuit.
CR. Auditus a te Pelia supplicium tulit?
sed fare, causae detur egregiae locus.
MED. Difficile quam sit animum ab ira flectere
iam concitatum quamque regale hoc putet
sceptris superbas quisquis admovit manus,
qua coepit ire, regia didici mea.
quamvis enim sim clade miseranda obruta,
expulsa supplex sola deserta, undique
adflicta, quondam nobili fulsi patre
avoque clarum Sole deduxi genus.
quodcumque placidis flexibus Phasis rigat
Pontusque quicquid Scythicus a tergo videt,
palustribus qua maria dulcescunt aquis,
armata peltis quicquid exterret cohors
inclusa ripis vidua Thermodontiis,
hoc omne noster genitor imperio regit.
generosa, felix, decore regali potens
fulsi: petebant tunc meos thalamos proci,
qui nunc petuntur. rapida fortuna ac levis
praecepsque regno eripuit, exilio dedit.
confide regnis, cum levis magnas opes
huc ferat et illuc casus — hoc reges habent
magnificum et ingens, nulla quod rapiat dies:
prodesse miseris, supplices fido lare
protegere. solum hoc Colchico regno extuli,
decus illud ingens Graeciae et florem inclitum,

197[a] *et* **197**[b] *duobus versibus* **R** | cholchis **E** | auexit *ψ* || **200** aecum **R** | haut aecus **R** || **201** Pelias *ω corr. α* || **204** hoc caput **RA** || **205** *cf. Leo II 378* || **208** suplex **R** || **209** afflicta **EA** adflicta **R** || **211** riga[t *obducta*] **R** || **213** durescunt **RE** || **214** peltis: t *ras. ex* l *(ut vid.)* **E**² | exercet *ψ* || **218** tum **RA** | thal. uiri **A** || **219** tunc **E** | rabida **RE** || **220** erip. et ex. **EA** | et *om.* **R** || **226** illut **R** | Graeciae florem **R** gloriae florem **EA** *corr. Studemund* | inclytum **R**

praesidia Achivae gentis et prolem deum,
servasse memet. munus est Orpheus meum,
qui saxa cantu mulcet et silvas trahit,
geminumque numen Castor et Pollux meum est
satique Borea quique trans Pontum quoque
summota Lynceus lumine inmisso videt,
omnesque Minyae: nam ducem taceo ducum,
pro quo nihil debetur: hunc nulli imputo;
vobis revexi ceteros, unum mihi.
incesse nunc et cuncta flagitia ingere.
fatebor: obici crimen hoc solum potest,
Argo reversa. virgini placeat pudor
paterque placeat: tota cum ducibus ruet
Pelasga tellus, hic tuus primum gener
tauri ferocis ore flammanti occidet.
fortuna causam quae volet nostram premat,
non paenitet servasse tot regum decus.
quodcumque culpa praemium ex omni tuli,
hoc est penes te. si placet, damna ream;
sed redde crimen. sum nocens, fateor, Creo:
talem sciebas esse, cum genua attigi
fidemque supplex praesidis dextrae peti;
terra hac miseriis angulum ac sedem rogo
latebrasque viles: urbe si pelli placet,
detur remotus aliquis in regnis locus.
CR. Non esse me qui sceptra violentus geram
nec qui superbo miserias calcem pede,
testatus equidem videor haud clare parum
generum exulem legendo et adflictum et gravi

230 munus *ω corr. Richter symb. p. 34* ‖ **232** inmisso **R** immisso **EA** ‖ **233** ducum taceo ducem **RA** ‖ **234** nullum puto **E** ‖ **236** flamma ingere **A**τ ‖ **238** Argos **A**τ ‖ **240** primus **A** ‖ **241** fraglanti **R** flagranti **A** ‖ **242** qua *α* ‖ **244** tulit **E**(**R**?) ‖ **248** suplex **R** | dextra **RE** ‖ **249** terram **RE** terra **A** | ac **RA** hac *ψ om.* **E** | iterum m. *Leo cf. Richter symb. p. 10* | miseris **R**τ | et sedem **RA** ‖ **252** violenter **A** ‖ **254** video **R** | aut **RA** | dare **A** ‖ **255** adflictum **R** afflictum: u *ex* e **E**[1] ‖ **255** sq. tui Amore p. q. quam *Bentley*

terrore pavidum, quippe quem poenae expetit
letoque Acastus regna Thessalica optinens.
senio trementem debili atque aevo gravem
patrem peremptum queritur et caesi senis
discissa membra, cum dolo captae tuo
piae sorores impium auderent nefas.
potest Iason, si tuam causam amoves,
suam tueri: nullus innocuum cruor
contaminavit, afuit ferro manus
proculque vestro purus a coetu stetit.
tu, tu malorum machinatrix facinorum,
cui feminae nequitia ad audenda omnia,
robur virile est, nulla famae memoria,
egredere, purga regna, letales simul
tecum aufer herbas, libera cives metu,
alia sedens tellure sollicita deos.
MED. Profugere cogis? redde fugienti ratem
vel redde comitem — fugere cur solam iubes?
non sola veni. bella si metuis pati,
utrumque regno pelle. cur sontes duos
distinguis? illi Pelia, non nobis iacet;
fugam, rapinas adice, desertum patrem
lacerumque fratrem, quicquid etiam nunc novas
docet maritus coniuges, non est meum:
totiens nocens sum facta, sed numquam mihi.
CR. Iam exisse decuit. quid seris fando moras?
MED. Supplex recedens illud extremum precor,
ne culpa natos matris insontes trahat.
CR. Vade: hos paterno ut genitor excipiam sinu.
MED. Per ego auspicatos regii thalami toros,

256 quippe quem **R** quippe *om.* **E** quippe te **A** ‖ 260 discisca **E** | coeptae **E** ‖ 263 nullus *(sic)* innocuus **R** ‖ 266 sed tu **A** ‖ 267 cui feminae *(litt.* e *incerta)* **R** cui feminea **EA** feminea cui *Bothe* | audenda **RE²** audende **E¹** audendum **A** ‖ 268 virile robur (*om.* est) **A** ‖ 272 ratim (i *non certa*) **R** ‖ 273 vel redde ω, et r. *Leo* ‖ 276 Pelias **Eψ** ‖ 278 nunc nota **E** ‖ 279 conuoces **E**

per spes futuras perque regnorum status,
Fortuna varia dubia quos agitat vice,
precor, brevem largire fugienti moram,
dum extrema natis mater infigo oscula,
fortasse moriens. CR. Fraudibus tempus petis.
MED. Quae fraus timeri tempore exiguo potest?
CR. Nullum ad nocendum tempus angustum est malis.
MED. Parumne miserae temporis lacrimis negas?
CR. Etsi repugnat precibus infixus timor,
unus parando dabitur exilio dies.
MED. Nimis est, recidas aliquid ex isto licet:
et ipsa propero. CR. Capite supplicium lues,
clarum priusquam Phoebus attollat diem
nisi cedis Isthmo. sacra me thalami vocant,
vocat precari festus Hymenaeo dies.

CHORVS

Audax nimium qui freta primus
rate tam fragili perfida rupit
terrasque suas posterga videns
animam levibus credidit auris,
dubioque secans aequora cursu
potuit tenui fidere ligno
inter vitae mortisque vias
nimium gracili limite ducto. 308
Candida nostri saecula patres 329
videre, procul fraude remota.
sua quisque piger litora tangens
patrioque senex factus in arvo,
parvo dives, nisi quas tulerat

287 quo aagittat E || 294 infelix t. A || 296 nimis est et ex hoc aliquid abscidas licet A || 297 CRE. et i. propera | Capite *(novo versu)* A || 298 clarus A || 300 *om.* E || 301 adfert *Diomedes. Cf. praef. cap. II* || 301—379 *dimetri tribus monometris* (317 nomen h., 328 sip. v., 379 ult. Th.) ω || 303 post terga A *cf. Thomas, Hermes 28, 309* || 305. 306 *del. Leo* || *post v.* 308 *Richter reposuit vv.* 329—334, *traditum ordinem defendit M. Müller p. 21 sq.*

natale solum, non norat opes:
nondum quisquam sidera norat,
stellisque quibus pingitur aether
non erat usus, nondum pluvias
Hyadas poterat vitare ratis,
non Oleniae lumina caprae,
nec quae sequitur flectitque senex
Attica tardus plaustra Bootes,
nondum Boreas,
nondum Zephyrus nomen habebant.
Ausus Tiphys pandere vasto
carbasa ponto
legesque novas scribere ventis:
nunc lina sinu tendere toto,
nunc prolato pede transversos
captare notos, nunc antemnas
medio tutas ponere malo,
nunc in summo religare loco,
cum iam totos avidus nimium
navita flatus optat et alto
rubicunda tremunt sipara velo.
bene dissaepti foedera mundi
traxit in unum Thessala pinus
iussitque pati verbera pontum,
partemque metus fieri nostri
mare sepositum.
dedit illa graves improba poenas
per tam longos ducta timores,
cum duo montes, claustra profundi,
hinc atque illinc subito impulsu
velut aetherio gemerent sonitu,
nubesque ipsas
mare deprensum spargeret austris.

312 poterant v. rates **A** ‖ 313 sidera caprae **A** ‖ 314 non quae **A** | defletque **EA** *corr.* ψ ‖ 315 arctica **A** | boetes **A** ‖ 320 nautis *ci. Richter symb. p. 34* ‖ 328 suppara **A** ‖ 345 spargeret astra **A** sp. astris **E** sp. arcis *Madvig II 123 corr. Peiper*

palluit audax Tiphys et omnes
labente manu misit habenas,
Orpheus tacuit torpente lyra
ipsaque vocem perdidit Argo.
quid cum Siculi virgo Pelori,
rabidos utero succincta canes,
omnis pariter solvit hiatus?
quis non totos horruit artus
totiens uno latrante malo?
quid cum Ausonium dirae pestes
voce canora mare mulcerent,
cum Pieria resonans cithara
Thracius Orpheus
solitam cantu retinere rates
paene coegit Sirena sequi?
quod fuit huius pretium cursus?
aurea pellis
maiusque mari Medea malum,
merces prima digna carina.
Nunc iam cessit pontus et omnes
patitur leges: non Palladia
compacta manu regum referens
inclita remos quaeritur Argo —
quaelibet altum cumba pererrat;
terminus omnis motus et urbes
muros terra posuere nova,
nil qua fuerat sede reliquit
pervius orbis:
Indus gelidum potat Araxen,
Albin Persae Rhenumque bibunt.
venient annis saecula seris,
quibus Oceanus vincula rerum
laxet et ingens pateat tellus

coll. Ovid. Tr. I 10, 33, turbatum dipodiarum ordinem restituit Richter | depressum EA^{τ} *corr. Lipsius* (*ψ?*) ‖ 349 Argos A^{τ} ‖ 352 omnes A ‖ 359 ratem E ‖ 366 regumque ferens *ci. Madvig l. n.* ‖ 369 metus E ‖ 370 novos A ‖ 371 nichil E

Tethysque novos detegat orbes
nec sit terris ultima Thule.

NVTRIX MEDEA

Alumna, celerem quo rapis tectis pedem?
resiste et iras comprime ac retine impetum.
Incerta qualis entheos gressus tulit
cum iam recepto maenas insanit deo
Pindi nivalis vertice aut Nysae iugis,
talis recursat huc et huc motu effero,
furoris ore signa lymphati gerens.
flammata facies spiritum ex alto citat,
proclamat, oculos uberi fletu rigat,
renidet: omnis specimen affectus capit.
quo pondus animi vergat, ubi ponat minas,
haeret: minatur aestuat queritur gemit.
ubi se iste fluctus franget? exundat furor.
non facile secum versat aut medium scelus;
se vincet: irae novimus veteris notas.
magnum aliquid instat, efferum immane impium:
vultum furoris cerno. di fallant metum!

MED. Si quaeris odio, misera, quem statuas modum:
imitare amorem. regias egone ut faces
inulta patiar? segnis hic ibit dies,
tanto petitus ambitu, tanto datus?
dum terra caelum media libratum feret
nitidusque certas mundus evolvet vices
numerusque harenis derit et solem dies,
noctem sequentur astra, dum siccas polus

378 Tiphysque **A** ‖ 379 tyle *vel* tile **A** ‖ 382 pentheos **E** ethneos **A** *(cf. Tro. 674) corr.* ψ | cursus **A** ‖ 384 P. iugalis **A** ‖ 385 huc et illuc A^{r} ‖ 386 lymphatici **A** ‖ 388 procl. o superi, oculos fl. r. **A** ‖ 391 q. p. istud verget? ubi ponet minas **A** ‖ 390 *et* 391 *commutavit Leo;* 390 *om.* ψ ‖ 394 se iungit **E** | ueteres **A** ‖ 398 emitare **E** metire *N. Heinsius p. 122, Madvig II 123. Obloquitur Leo II 379*

versabit Arctos, flumina in pontum cadent,
numquam meus cessabit in poenas furor
crescetque semper. quae ferarum immanitas,
quae Scylla, quae Charybdis Ausonium mare
Siculumque sorbens quaeve anhelantem premens
Titana tantis Aetna fervebit minis?
non rapidus amnis, non procellosum mare
Pontusve coro saevus aut vis ignium
adiuta flatu possit inhibere impetum
irasque nostras: sternam et evertam omnia.
  Timuit Creontem ac bella Thessalici ducis?
amor timere neminem verus potest.
sed cesserit coactus et dederit manus:
adire certe et coniugem extremo alloqui
sermone potuit — hoc quoque extimuit ferox;
laxare certe tempus immitis fugae
genero licebat — liberis unus dies
datus est duobus. non queror tempus breve:
multum patebit. faciet hic faciet dies
quod nullus umquam taceat — invadam deos
et cuncta quatiam. NVTR. Recipe turbatum malis,
era, pectus, animum mitiga. MED. Sola est quies,
mecum ruina cuncta si video obruta:
mecum omnia abeant. trahere, cum pereas, libet.
NVTR. Quam multa sint timenda, si perstas, vide:
nemo potentes aggredi tutus potest.

IASON MEDEA

  O dura fata semper et sortem asperam,
cum saevit et cum parcit ex aequo malam!

408 ionium m. **A** ‖ **409** quaeque **A** ‖ **410** ethne **A**$^{\tau}$ | ferbuit *Madvig. At cf. Richteri disputationem symb. p. 34* ‖ **412** pontusque **A** ‖ **413** imitari imp. *Leo, refutat Richter l. n.* ‖ **417** cessarit **A**$^{\tau}$ | conuictus **A** ‖ **418** ad c. coniugem et **E** ‖ **422** est *om.* **A** ‖ **423** fac. h. dies faciet **E** ‖ **430** potentem **E** ‖ **431** IASON. IDEM *(cf. v. 179)* ‖ **432** mala **E**

remedia quotiens invenit nobis deus
periculis peiora: si vellem fidem
praestare meritis coniugis, leto fuit
caput offerendum; si mori nollem, fide
misero carendum. non timor vicit fidem,
sed trepida pietas: quippe sequeretur necem
proles parentum. sancta si caelum incolis
Iustitia, numen invoco ac testor tuum:
nati patrem vicere. quin ipsam quoque,
etsi ferox est corde nec patiens iugi,
consulere natis malle quam thalamis reor.
constituit animus precibus iratam aggredi.
atque ecce, viso memet exiluit, furit,
fert odia prae se: totus in vultu est dolor.

MED. Fugimus, Iason: fugimus — hoc non est novum,
mutare sedes; causa fugiendi nova est:
pro te solebam fugere. discedo exeo,
penatibus profugere quam cogis tuis:
at quo remittis? Phasin et Colchos petam
patriumque regnum quaeque fraternus cruor
perfudit arva? quas peti terras iubes?
quae maria monstras? Pontici fauces freti
per quas revexi nobilem regum manum
adulterum secuta per Symplegadas?
parvamne Iolcon, Thessala an Tempe petam?
quascumque aperui tibi vias, clausi mihi —
quo me remittis? exuli exilium imperas

433 totiens A ‖ 434 vicem *Gronov.* ‖ 436 nolim A ‖ 437 carendum est A | uincit uirum A ‖ 438 nece E, *sed evanuisse videtur lineola super* e (neci *in* E *et Gronov et Ribbeck legerunt*) ‖ 439 o sancta *α* sancta *ω* ‖ 447 *cf. Leo II 379* ‖ 451 ad quos *ω corr. Leo* ‖ 453 *verba* quas p. t. iubes *citat Quintilianus cf. praef. cap. II* ‖ 455 nobiles regum manus A ‖ 456 adalterum E[1] *corr.* E[3] ‖ 457 colon E colchon A *corr. ψ* | ante paepetam E ‖ 459 *adfert Ennodius cf. praef. cap. II* | exul E exuli *Ennodius cum* A quo me remittis exulem? exilium imp. *Usener Mus. Rhen. 28 p. 391 n. 1.*

nec das. eatur. regius iussit gener:
nihil recuso. dira supplicia ingere:
merui. cruentis paelicem poenis premat
regalis ira, vinculis oneret manus
clausamque saxo noctis aeternae obruat:
minora meritis patiar — ingratum caput,
revolvat animus igneos tauri halitus
[interque saevos gentis indomitae metus
armifero in arvo flammeum Aeetae pecus,]
hostisque subiti tela, cum iussu meo
terrigena miles mutua caede occidit;
adice expetita spolia Phrixei arietis
somnoque iussum lumina ignoto dare
insomne monstrum, traditum fratrem neci
et scelere in uno non semel factum scelus,
ausasque natas fraude deceptas mea
secare membra non revicturi senis:
per spes tuorum liberum et certum larem, 478
per victa monstra, per manus, pro te quibus
numquam peperci, perque praeteritos metus,
per caelum et undas, coniugi testes mei,
miserere, redde supplici felix vicem. 482
aliena quaerens regna deserui mea: 477
ex opibus illis, quas procul raptas Scythae 483
usque a perustis Indiae populis agunt,
quas quia referta vix domus gaza capit,
ornamus auro nemora, nil exul tuli
nisi fratris artus: hos quoque impendi tibi;
tibi patria cessit, tibi pater, frater, pudor —
hac dote nupsi. redde fugienti sua.

465 o ingratum A ‖ 467. 468 *del. Leo I 211* ‖ 468 aetae E oete A *corr. α* ‖ 472 summoque E ‖ 475 iussasque ω *corr. N Heinsius p. 123 cf. v. 261* ‖ 477 *posuit Leo post v. 482 (post v. 487 Delrio)* | aliena sequens A ‖ 483 sithae E ‖ 484 petunt A ‖ 485 quasque ref. A | gazas ω *corr. de Wilamowitz* (gaza *vel* gazis *Bentley*) ‖ 486 nichil E ‖ 488 tibi pater tibi frater E tibi frater pater A *corr. α*

IAS. Perimere cum te vellet infestus Creo,
lacrimis meis evictus exilium dedit.
MED. Poenam putabam: munus ut video est fuga.
IAS. Dum licet abire, profuge teque hinc eripe:
gravis ira regum est semper. MED. Hoc suades mihi,
praestas Creusae: paelicem invisam amoves.
IAS. Medea amores obicit? MED. Et caedem et dolos.
IAS. Obicere tandem quod potes crimen mihi?
MED. Quodcumque feci. IAS. Restat hoc unum insuper,
tuis ut etiam sceleribus fiam nocens.
MED. Tua illa, tua sunt illa: cui prodest scelus
is fecit — omnes coniugem infamem arguant,
solus tuere, solus insontem voca:
tibi innocens sit quisquis est pro te nocens.
IAS. Ingrata vita est cuius acceptae pudet.
MED. Retinenda non est cuius acceptae pudet.
IAS. Quin potius ira concitum pectus doma,
placare natis. MED. Abdico eiuro abnuo —
meis Creusa liberis fratres dabit?
IAS. Regina natis exulum, afflictis potens.
MED. Ne veniat umquam tam malus miseris dies,
qui prole foeda misceat prolem inclitam.
[Phoebi nepotes Sisyphi nepotibus]
IAS. Quid, misera, meque teque in exitium trahis?
abscede quaeso. MED. Supplicem audivit Creo.
IAS. Quid facere possim, loquere. MED. Pro me? vel scelus.
IAS. Hinc rex et illinc — MED. Est (et hic maior metus)
Medea. nos †confligere. certemus sine,
sit pretium Iason. IAS. Cedo defessus malis.

496 mores **E** | obicis *ψ* ‖ 497 potest **E** | crimen quod p. t. **A** ‖ 501 sontem et *vel* Colchidem *Bentley* ‖ 507 abiuro *Bentley* ‖ 509 *Medeae continuatur ψ* ‖ 510 non **A** *cf. Richter symb. p. 6* | malis E^1 *corr.* **E** ‖ 512 siscyphi **E** *versum del. Richter* ‖ 513 exilium *ω corr. α* ‖ 516 Est et his *ω corr. M. Müller Ph. p. 265* ‖ *vv.* 516—520 *interpolatori tribuendos esse statuit Leo II 379* ‖ 517 conflige *α* cum rege *Bücheler*

et ipsa casus saepe iam expertos time.
MED. Fortuna semper omnis infra me stetit.
IAS. Acastus instat. MED. Propior est hostis Creo:
utrumque profuge. non ut in socerum manus
armes nec ut te caede cognata inquines
Medea cogit: innocens mecum fuge.
IAS. Et quis resistet, gemina si bella ingruant,
Creo atque Acastus arma si iungant sua?
MED. His adice Colchos, adice et Aeeten ducem,
Scythas Pelasgis iunge: demersos dabo.
IAS. Alta extimesco sceptra. MED. Ne cupias vide.
IAS. Suspecta ne sint, longa colloquia amputa.
MED. Nunc summe toto Iuppiter caelo tona,
intende dextram, vindices flammas para
omnemque ruptis nubibus mundum quate.
nec deligenti tela librentur manu
vel me vel istum: quisquis e nobis cadet
nocens peribit, non potest in nos tuum
errare fulmen. IAS. Sana meditari incipe
et placida fare. si quod ex soceri domo
potest fugam levare solamen, pete.
MED. Contemnere animus regias, ut scis, opes
potest soletque; liberos tantum fugae
habere comites liceat in quorum sinu
lacrimas profundam. te novi nati manent.
IAS. Parere precibus cupere me fateor tuis;
pietas vetat: namque istud ut possim pati,
non ipse memet cogat et rex et socer.
haec causa vitae est, hoc perusti pectoris
curis levamen. spiritu citius queam
carere, membris, luce. MED. Sic natos amat?

520 intra **A** ‖ 521 MED. *non hoc loco sed ante v. 522 habet* **A** ‖ 522 nolo ut **A** ‖ 525 ingrauant **E** ‖ 527 aetem **E** oetem **A** *corr.* α ‖ 534 diligenti ω *corr. Bothe ex Ascensiana* | manum **E** ‖ 535 in me vel i. **A** ‖ 538 si quid **A** ‖ 545 istud non possum (haud p. ψ) **A** ‖ 546 non si ipse **A** ‖ 549 signatos **E** si hic natos **A**

bene est, tenetur, vulneri patuit locus. —
suprema certe liceat abeuntem loqui
mandata, liceat ultimum amplexum dare:
gratum est et illud. voce iam extrema peto,
ne, si qua noster dubius effudit dolor,
maneant in animo verba: melioris tibi
memoria nostri sedeat; haec irae data
oblitterentur. IAS. Omnia ex animo expuli
precorque et ipse, fervidam ut mentem regas
placideque tractes: miserias lenit quies.

MED. Discessit. itane est? vadis oblitus mei
et tot meorum facinorum? excidimus tibi?
numquam excidemus. hoc age, omnis advoca
vires et artes. fructus est scelerum tibi
nullum scelus putare. vix fraudi est locus:
timemur. hac aggredere, qua nemo potest
quicquam timere. perge, nunc aude, incipe
quicquid potest Medea, quicquid non potest.
Tu, fida nutrix, socia maeroris mei
variique casus, misera consilia adiuva.
est palla nobis, munus aetherium, domus
decusque regni, pignus Aeetae datum
a Sole generis, est et auro textili
monile fulgens quodque gemmarum nitor
distinguit aurum, quo solent cingi comae.
haec nostra nati dona nubenti ferant,
sed ante diris inlita ac tincta artibus.
vocetur Hecate. sacra letifica appara:
statuantur arae, flamma iam tectis sonet.

554 ne qua si **A**^r^ ‖ 555 melior (sed m. ψ) **A** ‖ 556 subeat **A** ‖ 558 ipsa ψ ‖ 562 excides **E** | omnes **A** ‖ 566 perge nunc, aude *Leo* ‖ 567 potes — potes **A** | Medea *om.* **E** ‖ 570 aetheree **A** ‖ 571 aete **E** oete **A** *corr.* α ‖ 572 a. S. gemmis ψ ‖ 573 quique *ci. Gronov, Bentley* ‖ 577 luctifica **A** ‖ 578 struantur **A**

CHORVS

Nulla vis flammae tumidive venti
tanta, nec teli metuenda torti,
quanta cum coniunx viduata taedis
ardet et odit;

non ubi hibernos nebulosus imbres
Auster advexit properatque torrens
Hister et iunctos vetat esse pontes
ac vagus errat;

non ubi impellit Rhodanus profundum,
aut ubi in rivos nivibus solutis
sole iam forti medioque vere
tabuit Haemus.

caecus est ignis stimulatus ira
nec regi curat patiturve frenos
aut timet mortem: cupit ire in ipsos
obvius enses.

parcite, o divi, veniam precamur,
vivat ut tutus mare qui subegit.
sed furit vinci dominus profundi
regna secunda.

ausus aeternos agitare currus
immemor metae iuvenis paternae
quos polo sparsit furiosus ignes
ipse recepit.

579—594 *extant in Thuaneo* ‖ **579** tumidi euenti **T** tumidique uenti **A** ‖ **580** tanta necta lima uendat *sic* **T** ‖ **581** taedis *om.* **T** ‖ **583** nubilosus **T** ‖ **584** aduxit **T** ‖ **585** cunctos **T** | e(sse pontes *om.*) **T** ‖ **586** erat **T** ‖ **587** ubi pellit **E** ubi pullit **T** ‖ **589** forte *ex* fortis **T** ‖ **590** tabuit themuſ **T** ‖ **593** haud **A** | cupit *in ras. pr. m.* **T** ‖ **597** sat f. *M. Müller Ph. p. 266* ‖ **599** aeterno sagittare **E**

constitit nulli via nota magno:
vade qua tutum populo priori,
rumpe nec sacro violente sancta
foedera mundi.

Quisquis audacis tetigit carinae
nobiles remos nemorisque sacri
Pelion densa spoliavit umbra,
quisquis intravit scopulos vagantes
et tot emensus pelagi labores
barbara funem religavit ora
raptor externi rediturus auri,
exitu diro temerata ponti
iura piavit.

exigit poenas mare provocatum:
Tiphys in primis, domitor profundi,
liquit indocto regimen magistro;
litore externo, procul a paternis
occidens regnis tumuloque vili
tectus ignotas iacet inter umbras.
Aulis amissi memor inde regis
portibus lentis retinet carinas
stare querentes.

ille vocali genitus Camena,
cuius ad chordas modulante plectro
restitit torrens, siluere venti,
cum suo cantu volucris relicto
adfuit tota comitante silva,
Thracios sparsus iacuit per agros,

605 r. n. sancti violente mundi **A** r. n. prisci *ci. F. Ritschl* || **606** foedera sacra **A** || **608** nobiles ramos nemoris sacrati **A** mobiles remos *ci. Gronov* || **619** extremo *ci. Bothe* || **622** auris amissae **A**ᵗ || **627** siluae reuertenti **E** || **628** cum suo **A**ᵗ tum suo **E** | uolucres **E**

at caput tristi fluitavit Hebro:
contigit notam Styga Tartarumque,
non rediturus.

stravit Alcides Aquilone natos,
patre Neptuno genitum necavit
sumere innumeras solitum figuras:
ipse post terrae pelagique pacem,
post feri Ditis patefacta regna,
vivus ardenti recubans in Oeta
praebuit saevis sua membra flammis,
tabe consumptus gemini cruoris
munere nuptae.

stravit Ancaeum violentus ictu
saetiger; fratrem, Meleagre, matris
impius mactas morerisque dextra
matris iratae. meruere cuncti
morte quod crimen tener expiavit
Herculi magno puer inrepertus,
raptus, heu, tutas puer inter undas.
ite nunc, fortes, perarate pontum
fonte timendo.

Idmonem, quamvis bene fata nosset,
condidit serpens Libycis harenis;
omnibus verax, sibi falsus uni
concidit Mopsus caruitque Thebis.
ille si vere cecinit futura,
exul errabit Thetidis maritus 657

631 ad caput tractus fluuialis Hebri **A** ad caput tristis fluuitauit Hebri **E** *corr. Gronov* ‖ **636** inversas *ci. Burmann,* inmanes *Peiper* ‖ **641** gemini prioris **E** gemina prioris *N. Heinsius ad Her. 133* ‖ **643** Antaeum *ω corr. α* ‖ **644** fratres *ψ* ‖ **647** mortem **A** ‖ **649** raptus est **A** ‖ **651** sorte timenda **A** (arte *t. ci. Koetschau*) ponte timendo **E** *corr. Gronov* ‖ **653** Lyciis *(fluminis Lyci)* har. *ci. Koetschau* ‖ **655** morsus **E** ‖ **657** errauit *ω corr. Gruter, versum del. Leo*

fulmine et ponto moriens Oileus 661
* * patrioque pendet 660
crimine poenas:

igne fallaci nociturus Argis 658
Nauplius praeceps cadet in profundum, 659
coniugis fatum redimens Pheraei 662
uxor impendes animam marito.
ipse qui praedam spoliumque iussit
aureum prima revehi carina,
arsit accenso Pelias aeno.
[ustus angustas vagus inter undas.]
iam satis, divi, mare vindicastis:
parcite iusso.

NVTRIX

Pavet animus, horret, magna pernicies adest.
immane quantum augescit et semet dolor
accendit ipse vimque praeteritam integrat.
vidi furentem saepe et aggressam deos,
caelum trahentem: maius his, maius parat
Medea monstrum. namque ut attonito gradu
evasit et penetrale funestum attigit,
totas opes effundit et quicquid diu
etiam ipsa timuit promit atque omnem explicat
turbam malorum, arcana secreta abdita,

658 ille fallaci **E** ‖ **658** *et* **659** *post* **660** *posuit Peiper, eorum in locum v.* **661** *cum hemistichii lacuna revocato v.* **660** ‖ **659** cadit *ω corr. Gruter* ‖ **660** patrioque pendet (pendit **A**) crimine poenas *uno versu ω* crimini poenas patrio rependet crimine patris *ci. Bentley. de Wilamowitz, ut Leo refert, post v. 659 (non deleto v. 657) intercidisse coniecit adonium cum stropha heroas nunc Aulide morantes (cf. Leo I 135) recensente et reliquos Argonautarum propinquos scelerisque participes adserente; strophae frustula esse v. 660. 661* (patrioque — Oileus) ‖ **663** impendens **E** *corr. Gronov* impendit **A** ‖ **666** sq. *prima verba* (ustus *et* arsit) *commutavit, alterum v. delevit Richter* ‖ **670** NVTRIX. MEDEA *ω* ‖ **671** augessit **E** ‖ **677** effudit *ω corr. Leo*

et triste laeva congregans sacrum manu
pestes vocat quascumque ferventis creat
harena Libyae quasque perpetua nive
Taurus cohercet frigore Arctoo rigens,
et omne monstrum. tracta magicis cantibus
squamifera latebris turba desertis adest.
hic saeva serpens corpus immensum trahit
trifidamque linguam exertat et quaerit quibus
mortifera veniat: carmine audito stupet
tumidumque nodis corpus aggestis plicat
cogitque in orbes. 'parva sunt' inquit 'mala
et vile telum est, ima quod tellus creat:
caelo petam venena. iam iam tempus est
aliquid movere fraude vulgari altius.
huc ille vasti more torrentis iacens
descendat anguis, cuius immensos duae,
maior minorque, sentiunt nodos ferae
(maior Pelasgis apta, Sidoniis minor)
pressasque tandem solvat Ophiuchus manus
virusque fundat; adsit ad cantus meos
lacessere ausus gemina Python numina.
et Hydra et omnis redeat Herculea manu
succisa serpens, caede se reparans sua.
tu quoque relictis pervigil Colchis ades,
sopite primum cantibus, serpens, meis.'
    Postquam evocavit omne serpentum genus,
congerit in unum frugis infaustae mala:
quaecumque generat invius saxis Eryx,
quae fert opertis hieme perpetua iugis

680 comprecans **E** complicans **A** (comparans *Bücheler* comprimens *Koetschau*) *corr. Richter* ‖ **681** pestesque **A**$^{\tau}$ feruenti **EA** *corr.* ψ *(τ Vd.)* ‖ **683** arcto oriens **E** ‖ **684** coit omne *ci. Peiper* en o. m. *Koetschau* ‖ **685** squamea lat. **A** ‖ **686** sera **A** ‖ **687** quaerens **A** ‖ **692** iam nunc t. e **A** iam t. e **E** *corr. Gronov* ‖ **694—708** *et* **722—744** *extant in* **R** ‖ **696** *post* **701** **R** ‖ **698** ophiucus **RE** ophiulcus **A**$^{\tau}$ ‖ **699** fundat **R**^{2} eandat **R**^{1} ‖ **700** phyton **EA** ‖ **701** manus **RE** ‖ **702** succisa *(ante* a *expuncta* t *vel* i *ut vid.)* **R** | sęde **E** ‖ **703** oolchis **R** ‖ **706** contigit (*i. e.* conligit) **A**$^{\tau}$ | frugiis infautae **R**

sparsus cruore Caucasus Promethei,
et quis sagittas divites Arabes linunt
pharetraque pugnax Medus aut Parthi leves,
aut quos sub axe frigido sucos legunt
lucis Suebae nobiles Hyrcaniis;
quodcumque tellus vere nidifico creat
aut rigida cum iam bruma discussit decus
nemorum et nivali cuncta constrinxit gelu,
quodcumque gramen flore mortifero viret
cuiusve tortis sucus in radicibus
causas nocendi gignit, attrectat manu.
Haemonius illas contulit pestes Athos,
has Pindus ingens, illa Pangaei iugis
teneram cruenta falce deposuit comam;
has aluit altum gurgitem Tigris premens,
Danuvius illas, has per arentes plagas
tepidis Hydaspes gemmifer currens aquis,
nomenque terris qui dedit Baetis suis
Hesperia pulsans maria languenti vado.
haec passa ferrum est, dum parat Phoebus diem,
illius alta nocte succisus frutex;
at huius ungue secta cantato seges.
 Mortifera carpit gramina ac serpentium
saniem exprimit miscetque et obscenas aves
maestique cor bubonis et raucae strigis
exsecta vivae viscera. haec scelerum artifex
discreta ponit; his rapax vis ignium,
his gelida pigri frigoris glacies inest.

709—721 *om.* R ‖ 709 sparsas E ‖ 710. 711 *transposuit Gronov* ‖ 710 Parthus leuis A ‖ 711 qui EAR *corr.* ψ (α) ‖ 712 quo E ‖ 713 sueui A | hircaneis A[τ] hercyniis α ‖ 714 quotcumque E ‖ 715 decussit *Gronov (Verg. G. II 404), at cf. H. II 383* ‖ 718 dirusve tortis A uirusque tortis E *corr. Vahlen* (cuiusque *M. Müller p. 24* ‖ 721 panchaei E ‖ 724 danubius EA *corr.* R | hisperarintes (e a) plagis R *ut vid.* ‖ 725 gemmisfer *(altera* r *exp.)* R ‖ 728 est *om.* R ‖ 729 succisu R ‖ 730 ad R | unge R ‖ 731 ac *om.* E | serpentum A[τ] ‖ 732 et *om.* R ‖ 734 execta R ‖ 735 hic R ‖ 736 dis gel. E

addit venenis verba non illis minus
metuenda. sonuit ecce vaesano gradu
canitque. mundus vocibus primis tremit.

MEDEA

Comprecor vulgus silentum vosque ferales deos
et Chaos caecum atque opacam Ditis umbrosi domum.
Tartari ripis ligatae squalido Mortis specu
supplicis, animae, remissis currite ad thalamos novos:
rota resistat membra torquens, tangat Ixion humum,
Tantalus securus undas hauriat Pirenidas.
vos quoque, urnis quas foratis inritus ludit labor, 748
Danaides, coite: vestras hic dies quaerit manus. 749
gravior uni poena sedeat coniugis socero mei: 746
lubricus per saxa retro Sisyphum volvat lapis.
nunc meis vocata sacris, noctium sidus, veni
pessimos induta vultus, fronte non una minax.

Tibi more gentis vinculo solvens comam
secreta nudo nemora lustravi pede
et evocavi nubibus siccis aquas
egique ad imum maria, et Oceanus graves
interius undas aestibus victis dedit;
pariterque mundus lege confusa aetheris
et solem et astra vidit et vetitum mare
tetigistis, ursae. temporum flexi vices:
aestiva tellus floruit cantu meo,
coacta messem vidit hibernam Ceres;
violenta Phasis vertit in fontem vada

740 MEDEA *om.* ω MED. *versui praef.* E | Vos precor A comprecor ċ uulgus *(pr. m.* c *exp.)* R | vos quoque R *ut vid.* ‖ 741 adque R ‖ 742 ligatos squalidae ω *corr. Peiper* | specus ω *corr. F. Haase* | ligati — specu *Leo* ‖ 743 suppliciis animae ω supplicis, manes *Leo* | at th. R *ut vid.* ‖ 744 oxyon E ‖ *post v.* 745 *Bothe posuit* 748 sq. ‖ 746 uni *om.* A ‖ 748 uosque u. q. ψ (uosque q. u. α) ‖ 761 messem coacta A

et Hister, in tot ora divisus, truces
compressit undas omnibus ripis piger.
Sonuere fluctus, tumuit insanum mare
tacente vento; nemoris antiqui domus
emisit umbras vocis imperio meae.
die relicto Phoebus in medio stetit
Hyadesque nostris cantibus motae labant:
adesse sacris tempus est, Phoebe, tuis.

tibi haec cruenta serta texuntur manu,
novena quae serpens ligat,
tibi haec Typhoeus membra quae discors tulit,
qui regna concussit Iovis.
vectoris istic perfidi sanguis inest,
quem Nessus expirans dedit.
Oetaeus isto cinere defecit rogus,
qui virus Herculeum bibit.
piae sororis, impiae matris, facem
ultricis Althaeae vides.
reliquit istas invio plumas specu
Harpyia, dum Zeten fugit.
his adice pinnas sauciae Stymphalidos
Lernaea passae spicula.
sonuistis, arae, tripodas agnosco meos
favente commotos dea.

Video Triviae currus agiles,
non quos pleno lucida vultu
pernox agitat,

766 n. a. decus domus E ‖ 767 amisit *ω corr. M. Müller p. 26* | umbram A ‖ 768 meae | die relata *N. Heinsius p. 130* m. | d. reducto *Leo cf. M. Müller l. n.* ‖ 773 qui *α* (*ψ*) | dissors *N. Heinsius* ‖ 775 victoris *ψ* ‖ 783 pennas A(τ) ‖ 785 sonuistis á. é. trip. *(apices 2 m. add.)* E ‖ 787—842 *dimetri insertis monometris* 811 (perc. dedi), 816 (semper Iason), 839 (nova n. faces) EA, *praeterea monometri in* A 800 (sust. ignes), 803 (vitta cap.)

* *v.* **767** *deficit* **R**[14], *hinc* **A**(τ) = **Vd. Ag. R** *10*

sed quos facie lurida maesta,
cum Thessalicis vexata minis
caelum freno propiore legit.
sic face tristem pallida lucem
funde per auras,
horrore novo terre populos
inque auxilium, Dictynna, tuum
pretiosa sonent aera Corinthi.
tibi sanguineo caespite sacrum
sollemne damus,
tibi de medio rapta sepulchro
fax nocturnos sustulit ignes,
tibi mota caput
flexa voces cervice dedi,
tibi funereo de more iacens
passos cingit vitta capillos,
tibi iactatur
tristis Stygia ramus ab unda,
tibi nudato pectore maenas
sacro feriam bracchia cultro.
manet noster sanguis ad aras:
assuesce, manus, stringere ferrum
carosque pati posse cruores.
sacrum laticem percussa dedi.
quodsi nimium saepe vocari
quereris votis, ignosce precor:
causa vocandi, Persei, tuos
saepius arcus una atque eadem est
semper Iason.
tu nunc vestes tinge Creusae,
quas cum primum sumpserit, imas
urat serpens flamma medullas.
ignis fulvo clusus in auro
latet obscurus, quem mihi caeli

790 lur. metat E ‖ 791 terram *Bentley coll. Ag. 107* ‖ 794 terrae E ‖ 803 p. uincit A ‖ 818 inmas E ‖ 819 repens A(z) ‖ 821 obscura E

qui furta luit viscere feto
dedit et docuit condere vires
arte, Prometheus. dedit et tenui
sulphure tectos Mulciber ignes,
et vivacis fulgura flammae
de cognato Phaethonte tuli.
habeo en dirae dona Chimaerae,
habeo flammas
usto tauri gutture raptas,
quas permixto felle Medusae
tacitum iussi servare malum.
adde venenis stimulos, Hecate,
donisque meis
semina flammae condita serva.
fallant visus tactusque ferant,
meet in pectus venasque calor,
stillent artus ossaque fument
vincatque suas
flagrante coma nova nupta faces.
Vota tenentur: ter latratus
audax Hecate dedit et sacros
edidit ignes face lucifera.

Peracta vis est omnis: huc natos voca,
pretiosa per quos dona nubenti feram.
ite, ite, nati, matris infaustae genus,
placate vobis munere et multa prece
dominam ac novercam. vadite et celeres domum
referte gressus, ultimo amplexu ut fruar.

CHORVS

Quonam cruenta maenas
praeceps amore saevo
rapitur? quod impotenti

824 artem A | tenuit A ‖ 828 mediae ω *corr. Koetschau* | clymerae E ‖ 837 stillet E ‖ 842 luctifera A ‖ 844 feras ω *corr. Bentley* ‖ 847 et nov. A

facinus parat furore? —
vultus citatus ira
riget et caput feroci
quatiens superba motu
regi minatur ultro.
quis credat exulem?

flagrant genae rubentes,
pallor fugat ruborèm,
nullum vagante forma
servat diu colorem. —
huc fert pedes et illuc,
ut tigris orba natis
cursu furente lustrat
Gangeticum nemus.

frenare nescit iras
Medea, non amores;
nunc ira amorque causam
iunxere: quid sequetur?
quando efferet Pelasgis
nefanda Colchis arvis
gressum metuque solvet
regnum simulque reges? —
nunc, Phoebe, mitte currus
nullo morante loro,
nox condat alma lucem,
mergat diem timendum
dux noctis Hesperus.

NVNTIVS CHORVS NVTRIX MEDEA IASON

Periere cuncta, concidit regni status.
nata atque genitor cinere permixto iacent.

853 caecatus E || 860—878 *versus binorum colorum distinctis colorum initiis* E || 865 ganticicum E || 866 non scit *Bentley* || 879 NVTRIX *om.* E *cf. Leo I 83*

CHOR. Qua fraude capti? NVNT. Qua solĕnt reges capi:
donis. CHOR. In illis esse quis potuit dolus?
NVNT. Et ipse miror vixque iam facto malo
potuisse fieri credo. CHOR. Quis cladis modus?
NVNT. Avidus per omnem regiae partem furit
ut iussus ignis: iam domus tota occidit,
urbi timetur. CHOR. Vnda flammas opprimat.
NVNT. Et hoc in ista clade mirandum accidit:
alit unda flammas, quoque prohibetur magis,
magis ardet ignis: ipsa praesidia occupat.

NVTR. Effer citatum sede Pelopea gradum,
Medea, praeceps quaslibet terras pete.
MED. Egone ut recedam? si profugissem prius,
ad hoc redirem. nuptias specto novas.
quid, anime, cessas? sequere felicem impetum.
pars ultionis ista, qua gaudes, quota est?
amas adhuc, furiosa, si satis est tibi
caelebs Iason. quaere poenarum genus
haut usitatum iamque sic temet para:
fas omne cedat, abeat expulsus pudor;
vindicta levis est quam ferunt purae manus.
incumbe in iras teque languentem excita
penitusque veteres pectore ex imo impetus
violenter hauri. quicquid admissum est adhuc,
pietas vocetur. hoc agam et faxo sciant
quam levia fuerint quamque vulgaris notae
quae commodavi scelera. prolusit dolor
per ista noster: quid manus poterant rudes
audere magnum? quid puellaris furor?
Medea nunc sum; crevit ingenium malis.

882 *totus choro datur* E || 884 qu. cl. m. *nuntio continuat Leo* || 886 inmissus ignis *Gronov* || 889b. 890a *om.* ψ *(Ag. Vd.)* || 891 NVTR. *om.* E || 897 furiose *Leo (coll. 904), Bentley* || 899 haustu citatum E || 901 paruae manus A || 904 violentus E violentius A(τ) *corr. Richter* | adm. adhuc est E || 905 age et faxo ω age et faxis *Leo, corr. Richter*

Iuvat, iuvat rapuisse fraternum caput;
artus iuvat secuisse et arcano patrem
spoliasse sacro, iuvat in exitium senis
armasse natas. quaere materiam, dolor:
ad omne facinus non rudem dextram afferes.
Quo te igitur, ira, mittis, aut quae perfido
intendis hosti tela? nescio quid ferox
decrevit animus intus et nondum sibi
audet fateri. stulta properavi nimis:
ex paelice utinam liberos hostis meus
aliquos haberet — quicquid ex illo tuum est,
Creusa peperit. placuit hoc poenae genus,
meritoque placuit: ultimum, agnosco, scelus
animo parandum est — liberi quondam mei,
vos pro paternis sceleribus poenas date.
Cor pepulit horror, membra torpescunt gelu
pectusque tremuit. ira discessit loco
materque tota coniuge expulsa redit.
egone ut meorum liberum ac prolis meae
fundam cruorem? melius, a, demens furor!
incognitum istud facinus ac dirum nefas
a me quoque absit; quod scelus miseri luent?
scelus est Iason genitor et maius scelus
Medea mater — occidant, non sunt mei;
pereant, mei sunt. crimine et culpa carent,
sunt innocentes: fateor, et frater fuit.
quid, anime, titubas? ora quid lacrimae rigant
variamque nunc huc ira, nunc illuc amor
diducit? anceps aestus incertam rapit;
ut saeva rapidi bella cum venti gerunt
utrimque fluctus maria discordes agunt
dubiumque fervet pelagus, haut aliter meum

912 ortus E ‖ 915 afferens ψ ‖ 922 pepirit E ‖ 923 ult. magno sc. A ‖ 924 parendum E anime patrandum *Gronov* ‖ 930 a *om.* E ‖ 938 huc *sup. vers.* E^1 ‖ 939 deducit ω *corr.* ψ ‖ 942 pelagus feruet A

cor fluctuatur. ira pietatem fugat
iramque pietas — cede pietati, dolor.
Huc, cara proles, unicum afflictae domus
solamen, huc vos ferte et infusos mihi
coniungite artus. habeat incolumes pater,
dum et mater habeat. urguet exilium ac fuga.
iam iam meo rapientur avulsi e sinu,
flentes, gementes osculis pereant patri,
periere matri. rursus increscit dolor
et fervet odium, repetit invitam manum
antiqua Erinys. ira, qua ducis, sequor.
utinam superbae turba Tantalidos meo
exisset utero bisque septenos parens
natos tulissem! sterilis in poenas fui —
fratri patrique quod sat est, peperi duos.
Quonam ista tendit turba Furiarum impotens?
quem quaerit aut quo flammeos ictus parat,
aut cui cruentas agmen infernum faces
intentat? ingens anguis excusso sonat
tortus flagello. quem trabe infesta petit
Megaera? cuius umbra dispersis venit
incerta membris? frater est, poenas petit:
dabimus, sed omnes. fige luminibus faces,
lania, perure, pectus en Furiis patet.
Discedere a me, frater, ultrices deas
manesque ad imos ire securas iube:
mihi me relinque et utere hac, frater, manu
quae strinxit ensem — victima manes tuos
placamus ista. quid repens affert sonus?

948 et fuga A | *post* habeat *duo hemistichia intercidisse Richter suspicatur, velut talia:* d. e. m. habeat, ⟨at matri eripuit pater, | dum exilia iussit⟩: u. e. e. f. *symb. p. 23 sq.* ‖ **949** euulsi **A** ‖ **950** osculis pereant patri **E** occulis pereant patris **A**(τ) o scelus p. patri *Gronov*, fac scelus *Peiper*, osculis — parcam patri? periere matri *Richter* ‖ **951** pariere **E** | incressit **E** ‖ **952** invisam ω *corr. Gronov* ‖ **953** erinis **E** mentis **A** ‖ **958** turba funerum **A**(τ) ‖ **961** intendat? ignc. sanguis **E** ‖ **964** petis? *Bentley* ‖ 969 relinquere (*alterum* re *exp.*) **E** | et *om.* **E**

parantur arma meque in exitium petunt.
excelsa nostrae tecta conscendam domus
caede incohata. perge tu mecum comes.
tuum quoque ipsa corpus hinc mecum aveham.
nunc hoc age, anime: non in occulto tibi est
perdenda virtus; approba populo manum.

IAS. Quicumque regum cladibus fidus doles,
concurre, ut ipsam sceleris auctorem horridi
capiamus. huc, huc fortis armiferi cohors
conferte tela, vertite ex imo domum.
MED. Iam iam recepi sceptra germanum patrem,
spoliumque Colchi pecudis auratae tenent;
rediere regna, rapta virginitas redit.
o placida tandem numina, o festum diem,
o nuptialem! vade, perfectum est scelus,
vindicta nondum: perage, dum faciunt manus.
quid nunc moraris, anime? quid dubitas potens?
iam cecidit ira. paenitet facti, pudet.
quid, misera, feci? misera? paeniteat licet,
feci — voluptas magna me invitam subit,
et ecce crescit. derat hoc unum mihi,
spectator iste. nil adhuc facti reor:
quicquid sine isto fecimus sceleris perit.
IAS. En ipsa tecti parte praecipiti imminet.
huc rapiat ignes aliquis, ut flammis cadat
suis perusta. MED. Congere extremum tuis
natis, Iason, funus, ac tumulum strue:
coniunx socerque iusta iam functis habent,
a me sepulti; gnatus hic fatum tulit,
hic te vidente dabitur exitio pari.
IAS. Per numen omne perque communes fugas

975 ipse — avehe A || 977 perpenda E || 978 doles (es *corr. ex* et) E^1 regum es cl. f. dolens A || 980 armigeri A || 982 recipi E || 985 nomina E || 986 perf. sc. est E || 987 perge ψ || 991 me et invitam E me invisam A || 993 ipse A | nihil E | factum A || 998 n. I. *et* f. a. t. s. *singulis versibus* E

torosque, quos non nostra violavit fides,
iam parce nato. si quod est crimen, meum est:
me dedo morti; noxium macta caput.
MED. Hac qua recusas, qua doles, ferrum exigam.
i nunc, superbe, virginum thalamos pete,
relinque matres. IAS. Vnus est poenae satis.
MED. Si posset una caede satiari haec manus,
nullam petisset. ut duos perimam, tamen
nimium est dolori numerus angustus meo.
[in matre si quod pignus etiamnunc latet,
scrutabor ense viscera et ferro extraham.]
IAS. Iam perage coeptum facinus, haut ultra precor,
moramque saltem supplicis dona meis.
MED. Perfruere lento scelere, ne propera, dolor:
meus dies est; tempore accepto utimur.
IAS. Infesta, memet perime. MED. Misereri iubes.
bene est, peractum est. plura non habui, dolor,
quae tibi litarem. lumina huc tumida alleva,
ingrate Iason. coniugem agnoscis tuam?
sic fugere soleo. patuit in caelum via:
squamosa gemini colla serpentes iugo
summissa praebent. recipe iam gnatos, parens;
ego inter auras aliti curru vehar.
IAS. Per alta vade spatia sublimi aethere,
testare nullos esse, qua veheris, deos.

1005 dede A ‖ 1009 satiari manus A satiariamanus (sat. a m.) E *corr. Gronov* ‖ 1012. 1013 *del. Leo I 208* ‖ 1013 fetum extr. *L. Müller Fleckeis. ann. 89 p. 424* ‖ 1014 pergo E | aut E ‖ 1016 sceleri E ‖ 1026 aetheri E aetheris A *corr. Leo*

MARCI · LVCII · ANNEI · SENECAE · MEDEA · | EXPLICIT · INCIPIT PHAEDRA · LEGE · INNOCENTI · FELICITER · E *sequitur Agamemnon* A

PHAEDRA

PERSONAE

I PHAEDRA
THESEVS
II HIPPOLYTVS
III NVNTIVS
NVTRIX
CHORVS

SCAENA ATHENIS VEL PROPE ATHENAS

HIPPOLYTVS

Ite, umbrosas cingite silvas
summaque montis iuga, Cecropii!
celeri planta lustrate vagi,
quae saxosae loca Parnetho
subiecta iacent,
quae Thriasiis vallibus amnis
rapida currens verberat unda;
scandite colles
semper canos nive Riphaea;
hac, Aegalei qua nemus alta
texitur alno, qua prata iacent
quae rorifera mulcens aura
Zephyrus vernas evocat herbas,
ubi per graciles levis Ilisos
labitur agros piger et steriles
amne maligno radit harenas;

PHAEDRA E *Priscianus (vide ad v. 710)* HIPPOLYTVS A

Canticum dimetris decurrit E *his insertis monometris:* 22 durus Ach. 38^{b} cava s. s. 43 impr. tenet 47 terr. feras 80 turba tr. 84 camp. iter. *Discriptio codicum ordinis* A *variat, sed ita, ut antiqua recensio meris dimetris carmen discripsisse videatur. (v. 42—84 trimetri* A$^{\tau}$) ‖ 1 *in marg.* Yppolitus E ‖ 2 Cecropii *vocativum esse monuit Bücheler* ‖ 4 saxosa E *corr. Leo coll. schol. Ar. Nub. 323* saxose loca Parnethi *Scaliger* saxa solo carpaneto A ‖ 5 quae tristis E et quae tiasis (thriasii *α*) A *corr. Rapheling (I. Scoppa collect. c. 35)* ‖ 8 riphea EA ‖ 9 hac, hac alii *ω corr. W. Froehner Mus. Rhen. 1892 p. 311* ‖ 13 (14) ubi per glaciles l. illissos E *corr. I. Pontanus* ubi Maeander super inaequalis A (u. Maeandros per i. *M. Haupt opusc. I p. 149*)

vos qua Marathon tramite laevo
saltus aperit,
qua comitatae gregibus parvis
nocturna petunt pabula fetae;
vos qua tepidis subditus austris
frigora mollit durus Acharneus.
alius rupem dulcis Hymetti,
parvas alius calcet Aphidnas:
pars illa diu vacat immunis,
qua curvati litora ponti
Sunion urget.
si quem tangit gloria silvae,
vocat hunc Phlyus:
hic versatur, metus agricolis,
vulnere multo iam notus aper.
at vos laxas
canibus tacitis mittite habenas;
teneant acres lora Molossos
et pugnaces tendant Cretes
fortia trito vincula collo.
at Spartanos
(genus est audax avidumque ferae)
nodo cautus propiore liga:
veniet tempus,
cum latratu cava saxa sonent;
nunc dimissi nare sagaci
captent auras
lustraque presso quaerant rostro,
dum lux dubia est, dum signa pedum
roscida tellus impressa tenet.

17 quem arathon E || 20 fere A || 22 Acharnan E acarnam A *corr. Gronov* || 24 athytnas E ephidnas A *corr.* α || 27 synion E || 29 flius E philipis A Phlyeus *ci. Gronov*, Phlyis (Φλυαί) *vel* Phlyas *de Wilamowitz*, Phlye *Leo*, Alaeus *Peiper (coll. Stat. Theb. XII 622), at Phlyunta poeta per errorem pro Phlya posuisse arguendus videtur* || 34 cresse A[r] || 36 cautas α || 39 demissi A || 40 capient E

alius raras
cervice gravi portare plagas,
alius teretes properet laqueos.
picta rubenti linea pinna
vano cludat terrore feras.
tibi vibretur missile telum,
tu grave dextra laevaque simul
robur lato dirige ferro,
tu praecipites clamore feras
subsessor ages; tu iam victor
curvo solves viscera cultro.
Ades en comiti, diva virago,
cuius regno
pars terrarum secreta vacat,
cuius certis petitur telis
fera quae gelidum
potat Araxen
et quae stanti ludit in Histro.
tua Gaetulos dextra leones,
tua Cretaeas sequitur cervas;
nunc veloces figis dammas
leviore manu.
tibi dant variae pectora tigres,
tibi villosi terga bisontes
latisque feri cornibus uri.
quicquid solis pascitur arvis,
sive illud Arabs divite silva
sive illud inops novit Garamans
sive ferocis iuga Pyrenes
sive Hyrcani celant saltus,
vacuisque vagus Sarmata campis,
arcus metuit, Diana, tuos.
tua si gratus numina cultor

45 rotare A ‖ 48 libretur A ‖ 60[b] cresseas E crissaeas *Gronov*, cresaeas *(carias) Peiper suppl. p. 33* ‖ 62 figit E ‖ 65 tauri A[z] ‖ 67 *post* 68 A ‖ 71 vacuisve *Bentley* | 71 *post v.* 68 *traiecit Leo*

tulit in saltus,
retia vinctas tenuere feras,
nulli laqueum rupere pedes:
fertur plaustro praeda gementi;
tum rostra canes sanguine multo
rubicunda gerunt repetitque casas
rustica longo turba triumpho.
en, diva, faves:
signum arguti misere canes.
vocor in silvas. hac, hac pergam
qua via longum compensat iter.

PHAEDRA NVTRIX

O magna vasti Creta dominatrix freti,
cuius per omne litus innumerae rates
tenuere †pontum quicquid Assyria tenus
tellure Nereus pervius rostris secat,
cur me in penates obsidem invisos datam
hostique nuptam degere aetatem in malis
lacrimisque cogis? profugus en coniunx abest
praestatque nuptae quam solet Theseus fidem.
fortis per altas invii retro lacus
vadit tenebras miles audacis proci,
solio ut revulsam regis inferni abstrahat;
pergit furoris socius, haud illum timor
pudorque tenuit — stupra et illicitos toros
Acheronte in imo quaerit Hippolyti pater.
Sed maior alius incubat maestae dolor.
non me quies nocturna, non altus sopor
solvere curis: alitur et crescit malum
et ardet intus qualis Aetnaeo vapor

77 trementi **A** ‖ 78 cum ψ ‖ 81 fave **EA** *corr.* ψ ‖ *post v.* 84 PHAFRA · NVTRIX **E** PHAEDRA · NVTRIX **A** Nut. *om.* ψ ‖ 87 portum ψ portus *ci. Leo,* tuentur omne *Richter* ‖ 88 pervium **A** ‖ 97 pudorve *Bentley, Bothe* ‖ 98 Hyppoliti **E** ‖ 102 ethneus **A**

exundat antro. Palladis telae vacant
et inter ipsas pensa labuntur manus;
non colere donis templa votivis libet,
non inter aras, Atthidum mixtam choris,
iactare tacitis conscias sacris faces,
nec adire castis precibus aut ritu pio
adiudicatae praesidem terrae deam:
iuvat excitatas consequi cursu feras
et rigida molli gaesa iaculari manu.
Quo tendis, anime? quid furens saltus amas?
fatale miserae matris agnosco malum:
peccare noster novit in silvis amor.
genetrix, tui me miseret: infando malo
correpta pecoris efferum saevi ducem
audax amasti; torvus, impatiens iugi
adulter ille, ductor indomiti gregis —
sed amabat aliquid. quis meas miserae deus
aut quis iuvare Daedalus flammas queat?
non si ipse remeet, arte Mopsopia potens
qui nostra caeca monstra conclusit domo,
promittat ullam casibus nostris opem.
stirpem perosa Solis invisi Venus
per nos catenas vindicat Martis sui
suasque, probris omne Phoebeum genus
onerat nefandis: nulla Minois levi
defuncta amore est, iungitur semper nefas.

NVT. Thesea coniunx, clara progenies Iovis,
nefanda casto pectore exturba ocius,
extingue flammas neve te dirae spei
praebe obsequentem: quisquis in primo obstitit
pepulitque amorem, tutus ac victor fuit;

103 andro E | tela A^{τ} ‖ 106 choros E choro *Bentley* ‖ 109 adiudicatam A ‖ 112 animae E | quidue A^{τ} ‖ 115 miseret me A^{τ} ‖ 116 efferi saevum A ‖ 120 levare *N. Heinsius p. 62* ‖ 121 ille *ω corr. Leo* ‖ 123 promittet E ‖ 124 perosam E | nemus E^{1} *corr.* E^{2-3} ‖ 130 casto nefandas *Bentley coll. 173. 596*

qui blandiendo dulce nutrivit malum,
sero recusat ferre quod subiit iugum.
Nec me fugit, quam durus et veri insolens
ad recta flecti regius nolit tumor.
quemcumque dederit exitum casus feram:
fortem facit vicina libertas senem.
Honesta primum est velle nec labi via,
pudor est secundus nosse peccandi modum.
quo, misera, pergis? quid domum infamem aggravas
superasque matrem? maius est monstro nefas:
nam monstra fato, moribus scelera imputes.
si, quod maritus supera non cernit loca,
tutum esse facinus credis et vacuum metu,
erras; teneri crede Lethaeo abditum
Thesea profundo et ferre perpetuam Styga:
quid ille, lato maria qui regno premit
populisque reddit iura centenis, pater?
latere tantum facinus occultum sinet?
sagax parentum est cura. credamus tamen
astu doloque tegere nos tantum nefas:
quid ille rebus lumen infundens suum
matris parens? quid ille qui mundum quatit
vibrans corusca fulmen Aetnaeum manu,
sator deorum? credis hoc posse effici,
inter videntes omnia ut lateas avos?
sed ut secundus numinum abscondat favor
coitus nefandos utque contingat stupro
negata magnis sceleribus semper fides:
quid poena praesens, conscius mentis pavor
animusque culpa plenus et semet timens?
scelus aliqua tutum, nulla securum tulit.

138. 139 *Phaedrae sunt* ω *corr.* ψ ‖ 140 non ista pr. **E** *corr. N. Heinsius (apud Gronov. coll. 598)* obstare pr. **A** ‖ 141 gradus est *ci. Richter* ‖ 142 grauas **A** ‖ 143 maius es *N. Heinsius p. 62* m. hoc *Bentley* ‖ 147 e. tamen tu cr. **A** ‖ 148 prof. ferre perpetuam stygem **A** prof. et ferri perpetua in styga **E** (*inter* a *et* in *ras. 2 m. facta* **E**) ‖ 153 doloque decipere **A**τ ‖ 155 quid ille *bis* **E** ‖ 162 conscie noctis **A**τ

compesce amoris impii flammas, precor,
nefasque quod non ulla tellus barbara
commisit umquam, non vagi campis Getae
nec inhospitalis Taurus aut sparsus Scythes;
expelle facinus mente castifica horridum
memorque matris metue concubitus novos.
miscere thalamos patris et gnati apparas
uteroque prolem capere confusam impio?
perge et nefandis verte naturam ignibus —
cur monstra cessant? aula cur fratris vacat?
prodigia totiens orbis insueta audiet,
natura totiens legibus cedet suis,
quotiens amabit Cressa? PH. Quae memoras scio
vera esse, nutrix; sed furor cogit sequi
peiora. vadit animus in praeceps sciens
remeatque frustra sana consilia appetens.
sic cum gravatam navita adversa ratem
propellit unda, cedit in vanum labor
et victa prono puppis aufertur vado.
quid ratio possit? vicit ac regnat furor
potensque tota mente dominatur deus.
hic volucer omni pollet in terra impotens
ipsumque flammis torret indomitis Iovem;
Gradivus istas belliger sensit faces,
opifex trisulci fulminis sensit deus,
et qui furentis semper Aetnaeis iugis
versat caminos igne tam parvo calet;
ipsumque Phoebum, tela qui nervo regit,
figit sagitta certior missa puer
volitatque caelo pariter et terris gravis.
NVTR. Deum esse amorem turpis et vitio favens

167 uagus campis geta A ‖ 171 gnata (gnato *m. rec.*) E ‖ 172 cap. fusam A^r ‖ 174 patris E ‖ 184 quod ratio poscit uincit A ‖ 186 omni regnat A | potens ω *corr. N. Heinsius p. 62* nocens *Gronov* ‖ 187 laesumque fl. E ‖ 190 furentes A ‖ 195 turpi servitio A furens E turpiter vitio favens α ‖ 195 sq. (Deum --libido) adfert *Augustinus cf. praef. c. II* (vitio favens)

finxit libido, quoque liberior foret
titulum furori numinis falsi addidit.
natum per omnis scilicet terras vagum
Erycina mittit, ille per caelum volans
proterva tenera tela molitur manu
regnumque tantum minimus e superis habet:
vana ista demens animus ascivit sibi
Venerisque numen finxit atque arcus dei.
quisquis secundis rebus exultat nimis
fluitque luxu semper insolita appetit.
tunc illa magnae dira fortunae comes
subit libido: non placent suetae dapes,
non tecta sani moris aut vilis scyphus.
cur in penates rarius tenues subit
haec delicatas eligens pestis domos?
cur sancta parvis habitat in tectis Venus
mediumque sanos vulgus affectus tenet
et se coercent modica? contra divites
regnoque fulti plura quam fas est petunt?
quod non potest vult posse qui nimium potest.
quid deceat alto praeditam solio vides:
metue ac verere sceptra remeantis viri.
PH. Amoris in me maximum regnum puto
reditusque nullos metuo: non umquam amplius
convexa tetigit supera qui mersus semel
adiit silentem nocte perpetua domum.
NVTR. Ne crede Diti. clauserit regnum licet
canisque diras Stygius observet fores:
solus negatas invenit Theseus vias.
PH. Veniam ille amori forsitan nostro dabit.
NVTR. Immitis etiam coniugi castae fuit:

198 omnes **A** || 199 volans per caelum **A**τ || 201 in superis **A**τ || 205 appetens **A** || 206 hinc illa *Bentley* || 207 subiit *Bentley* || 208 vilis cibus **A** ullus cibus **E** *corr. I. Gronov* (*v.* sinus *Withof*) || 209 venit *Bentley* || 213 coernent modica **E** coercet modico **A**τ || 216 perditam **E** | vide *O. Roſsbach coll. Oed. 836* || 218 regnum fero **A** || 222 ditis **A** || 224 inveniet τ

experta saevam est barbara Antiope manum.
sed posse flecti coniugem iratum puta:
quis huius animum flectet intractabilem?
exosus omne feminae nomen fugit,
immitis annos caelibi vitae dicat,
conubia vitat: genus Amazonium scias.
PH. Hunc in nivosi collis haerentem iugis,
et aspera agili saxa calcantem pede
sequi per alta nemora, per montes placet.
NVTR. Resistet ille seque mulcendum dabit
castosque ritus Venere non casta exuet?
tibi ponet odium, cuius odio forsitan
persequitur omnes? precibus haud vinci potest.
PH. Ferus est? amore didicimus vinci feros.
NVTR. Fugiet. PH. Per ipsa maria si fugiet, sequar.
NVTR. Patris memento. PH. Meminimus matris simul.
NVTR. Genus omne profugit. PH. Paelicis careo metu.
NVTR. Aderit maritus — PH. Nempe Perithoi comes?
NVTR. Aderitque genitor. PH. Mitis, Ariadnae pater.
NVTR. Per has senectae splendidas supplex comas
fessumque curis pectus et cara ubera
precor, furorem siste teque ipsa adiuva:
pars sanitatis velle sanari fuit.
PH. Non omnis animo cessit ingenuo pudor.
paremus, altrix. qui regi non vult amor
vincatur. haud te, fama, maculari sinam.
haec sola ratio est, unicum effugium mali:
virum sequamur, morte praevertam nefas.
NVTR. Moderare, alumna, mentis effrenae impetus,
animos coerce. dignam ob hoc vita reor
quod esse temet autumas dignam nece.
PH. Decreta mors est: quaeritur fati genus.

227 est *om.* E ‖ 229 animum huius A^{z} ‖ 231 immunis *Bentley* ‖ 232 amazonum A^{z} ‖ 236.237 *Phaedrae continuantur* E ‖ 239^{b} (pr. h. v. p.) *Phaedrae sunt* A ‖ 240 NVT. f. e. PH. a. d. v. f. A ‖ 241 si fugiat A ‖ 245 adriane A^{z} ‖ 246 splendida E ‖ 248 ipsam A ‖ 249 par s. E ‖ 256 ultra reor E

laqueone vitam finiam an ferro incubem?
an missa praeceps arce Palladia cadam?
NVTR. Sic te senectus nostra praecipiti sinat
perire leto? siste furibundum impetum.
[haud quisquam ad vitam facile revocari potest]
PH. Prohibere nulla ratio periturum potest:
ubi qui mori constituit et debet mori.
proin castitatis vindicem armemus manum.
NVTR. Solamen annis unicum fessis, era,
si tam protervus incubat menti furor,
contemne famam — fama vix vero favet,
peius merenti melior et peior bono.
temptemus animum tristem et intractabilem.
meus iste labor est aggredi iuvenem ferum
mentemque saevam flectere immitis viri.

CHORVS CRESSAE

Diva non miti generata ponto,
quam vocat matrem geminus Cupido,
[impotens flammis simul et sagittis]
iste lascivus puer et renidens
tela quam certo moderatur arcu!
[labitur totas furor in medullas
igne furtivo populante venas.]
non habet latam data plaga frontem,
sed vorat tectas penitus medullas.
nulla pax isti puero: per orbem
spargit effusas agilis sagittas;
quaeque nascentem videt ora solem,

261 *post v.* 266 *reposuit Gronov* | NVT. proh castitatis **A** || 262 si te s. **A**$^{\tau}$ | sinet **τ** || 264 *om.* **τ** *del. Scaliger* | auram *Bessel p. 63* || 265 perituram **A**$^{\tau}$ || 266 quis **A** || 269 comtemne **E** || 274 CRESSAE *om.* **A** || 276 *ut falsum 'gemini Cupidinis' interpretamentum del. M. Müller p. 29, qui recte de Erote et Anterote cogitat* || 277 iste puer lasciuus et acre nitens **A** || 278 iaculatur **A** || 279. 280 *om.* **τ** *del. Bothe (cf. 642, Oed. 124)*

quaeque ad Hesperias iacet ora metas,
si qua ferventi subiecta cancro,
si qua Parrhasiae glacialis ursae
semper errantes patitur colonos,
novit hos aestus. iuvenum feroces
concitat flammas senibusque fessis
rursus extinctos revocat calores,
virginum ignoto ferit igne pectus
et iubet caelo superos relicto
vultibus falsis habitare terras.
Thessali Phoebus pecoris magister
egit armentum positoque plectro
impari tauros calamo vocavit.
induit formas quotiens minores
ipse qui caelum nebulasque ducit:
candidas ales modo movit alas,
dulcior vocem moriente cygno;
fronte nunc torva petulans iuvencus
virginum stravit sua terga ludo,
perque fraternos nova regna fluctus
ungula lentos imitante remos
pectore adverso domuit profundum,
pro sua vector timidus rapina.
arsit obscuri dea clara mundi
nocte deserta nitidosque fratri
tradidit currus aliter regendos:
ille nocturnas agitare bigas
discit et gyro breviore flecti, 313
dum tremunt axes graviore curru; 316
nec suum tempus tenuere noctes 314

286 quaeque ad occasus iacet ora seros **A** *sic Peiper* ‖ 287—289 *del. Peiper* ‖ 287 cancro est ω est *del. Leo* ‖ 288 si qua maioris gl. u. **A** ‖ 290 hestus **E** ‖ 296—298 *post* 303 *ponendos censet Peiper* ‖ 300 fecit **E** volvit *Peiper* cogit *Leo* flectit *Koetschau coll. Hor. c. II 19, 17* ‖ 302 voce **EA**^{r} *corr.* ψ ‖ 305 mala regna **A** vaga r. *ci. Peiper* nova ad arva *Koetschau* ‖ 316 *post v.* 313 *iraiecit Leo*

et dies tardo remeavit ortu.
natus Alcmena posuit pharetras
et minax vasti spolium leonis,
passus aptari digitis zmaragdos
et dari legem rudibus capillis;
crura distincto religavit auro,
luteo plantas cohibente socco;
et manu, clavam modo qua gerebat,
fila deduxit properante fuso:

Vidit Persis ditique ferox
Lydia regno
deiecta feri terga leonis
umerisque, quibus sederat alti
regia caeli,
tenuem Tyrio stamine pallam.
sacer est ignis (credite laesis)
nimiumque potens. qua terra salo
cingitur alto quaque per ipsum
candida mundum sidera currunt:
haec regna tenet puer immitis,
spicula cuius sentit in imis
pervius undis rex Nereidum
flammamque nequit relevare mari.
ignes sentit genus aligerum;
Venere instinctus suscipit audax
grege pro toto bella iuvencus;
si coniugio timuere suo,
poscunt timidi proelia cervi.
Poeni quatiunt colla leones

321 discinctus *Bentley* distento *N. Heinsius p. 65* ‖ 323 clauam *ex* dauam E[1] ‖ 325—357 *dimetri* ω ‖ 325 *ad marg. 1 m.* R; E *cf. Leo I 37* | Perses ditisque A | ferax ω *corr. Bothe* ‖ 326 regni A | reiecta E ‖ 327 *Leo intercidisse coniecit tale quid:* ⟨sumptamque armis⟩ *cf. I 106 at cf. Birt p. 545 M. Müller p. 35* ‖ 330[b] laesi E ‖ 331 terra mari A ‖ 332 quaque eethereo A ‖ 333 mundo A ‖ 336 cerulus undis grex A ‖ 339 Venere instincti quam magna gerunt A ‖ 340 iuvenci A

cum movit Amor,
et mugitu dant concepti
signa furoris.
tunc virgatas India tigres
decolor horret;
tunc vulnificos acuit dentes
aper et toto est spumeus ore;
tum silva gemit murmure saevo.
amat insani belua ponti
Lucaeque boves: vindicat omnes
natura. sibi nihil immune est,
odiumque perit, cum iussit Amor;
veteres cedunt ignibus irae.
quid plura canam?
vincit saevas cura novercas.

altrix, profare quid feras; quonam in loco est
regina? saevis ecquis est flammis modus?

NVTRIX PHAEDRA CHORVS

Spes nulla tantum posse leniri malum,
finisque flammis nullus insanis erit.
torretur aestu tacito et inclusus quoque,
quamvis tegatur, proditur vultu furor;
erumpit oculis ignis et lassae genae
lucem recusant, nil idem dubiae placet
artusque varie iactat incertus dolor.
nunc ut soluto labitur moriens gradu

343 et — furoris *post v.* **348** *traiecit Leo I 107* | mugitus **A** || **344—347** *post* **343**[b] *posuit Birt (idem* **351. 352**[a] [amat — boves] *post* **338** [aligerum] *poni voluit, quos Peiper versum* **347** [sp. ore] *sequi iussit)* || **352** lucique **A** | omnem|sibi naturam *ci. Bücheler* || **356** q. pl. c. *om.* **E** || **358** PHE. *praef.* **A**[τ] *(nova scaena cui inscriptum* Phaedra Nutrix *vel* Phaed. Nut. Hippol. *ψ)* || **359** *post v.* **404** *legitur* **A** | et quis *ω corr. ψ* || *post* **359** *novae scaenae inscriptionem om.* **A**[τ] || **360** NV. *praef. ψ, om.* **A**[τ] | lenire **E** || **365** nihil **E** || **367** genu *Bentley*

et vix labante sustinet collo caput,
nunc se quieti reddit et, somni immemor,
noctem querelis ducit; attolli iubet
iterumque poni corpus et solvi comas
rursusque fingi: semper impatiens sui
mutatur habitus. nulla iam Cereris subit
cura aut salutis; vadit incerto pede,
iam viribus defecta: non idem vigor,
non ora tinguens nitida purpureus rubor;
[populatur artus cura, iam gressus tremunt
tenerque nitidi corporis cecidit decor.]
et qui ferebant signa Phoebeae facis
oculi nihil gentile nec patrium micant.
lacrimae cadunt per ora et assiduo genae
rore irrigantur, qualiter Tauri iugis
tepido madescunt imbre percussae nives.
CHOR. Sepone questus: non levat miseros dolor;
agreste placa virginis numen deae.
Sed en, patescunt regiae fastigia.
reclinis ipsa sedis auratae toro
solitos amictus mente non sana abnuit.

PH. Removete, famulae, purpura atque auro inlitas
vestes, procul sit muricis Tyrii rubor,
quae fila ramis ultimi Seres legunt:
brevis expeditos zona constringat sinus,
cervix monili vacua, nec niveus lapis
deducat auris, Indici donum maris;
odore crinis sparsus Assyrio vacet.
sic temere iactae colla perfundant comae
umerosque summos, cursibus motae citis
ventos sequantur. laeva se pharetrae dabit,
hastile vibret dextra Thessalicum manus.

368 at vix *Bentley* ‖ 377. 378 *del. Leo* ‖ 379 tenebant **A** ‖ 383 hymbrae **E** | perfuse **A** | *v. 404 sq. huc revocavit Richter cf. ad v. 403* ‖ 384 *post* fastigia *add.* domus **A**[τ] ‖ 392 aures **A**

[talis severi mater Hippolyti fuit.]
qualis relictis frigidi Ponti plagis
egit catervas Atticum pulsans solum
Tanaitis aut Maeotis et nodo comas
coegit emisitque, lunata latus
protecta pelta: talis in silvas ferar.

NVTRIX HIPPOLYTVS

Regina nemorum, sola quae montes colis
et una solis montibus coleris dea,
converte tristes ominum in melius minas.
o magna silvas inter et lucos dea
clarumque caeli sidus et noctis decus,
cuius relucet mundus alterna vice,
Hecate triformis, en ades coeptis favens.
animum rigentem tristis Hippolyti doma:
det facilis aures; mitiga pectus ferum:
amare discat, mutuos ignes ferat.
inflecte mentem: torvus aversus ferox
in iura Veneris redeat. huc vires tuas
intende: sic te lucidi vultus ferant
et nube rupta cornibus puris eas,
sic te regentem frena nocturni aetheris
detrahere numquam Thessali cantus queant
nullusque de te gloriam pastor ferat.
ades invocata, iam fave votis, dea:

398 *del. N. Heinsius p. 66, post v.* **403** *transposuit O. Roſsbach* ‖ **401** tanais alti aut **E** tanatois *vel* tanais *ψ corr. τ* ‖ **404** NVT. **A** | depone **A** | *post* **404** *legitur v. 359* **A** | **404** *vel* **405** *om. ψ* ‖ *post* **403** *nova scaena ω* HYPPOLITVS NVTRIX **E** Nutrix Ipolitus **A**τ *(exc. Vd. ubi solum:* Nutrix *sup. lin.) v. 403 finiri scaenam et v. 404 sq. non chori esse sed nutricis secum loquentis in silvestri regione M. Müller opinatur p. 30 sq. sed cf. ad v. 383. Richtero videtur dubitari posse, an Hippolyti canticum quod prologi vicem in libris tenet, pristinam sedem post v. 403 habuisse putandum sit.* ‖ **411** alterna face **A** ‖ **414** *post* **415 A** ‖ **416** innecte **E** inuerte *α, corr. Koetschau* ‖ **420** nocturnis rotis *vel* aquis *Bentley* ‖ **423** fauet **A** faues *α*

ipsum intuor solemne venerantem sacrum
nullo latus comitante — quid dubitas? dedit
tempus locumque casus: utendum artibus.
trepidamus? haud est facile mandatum scelus
audere, verum iussa qui regis timet,
deponat omne et pellat ex animo decus:
malus est minister regii imperii pudor.

HIPP. Quid huc seniles fessa moliris gradus,
o fida nutrix, turbidam frontem gerens
et maesta vultu? sospes est certe parens
sospesque Phaedra stirpis et geminae iugum?
NVTR. Metus remitte. prospero regnum in statu est
domusque florens sorte felici viget.
sed tu beatis mitior rebus veni:
namque anxiam me cura sollicitat tui,
quod te ipse poenis gravibus infestus domas.
quem fata cogunt, ille cum venia est miser;
at si quis ultro se malis offert volens
seque ipse torquet, perdere est dignus bona
quis nescit uti. potius annorum memor
mentem relaxa: noctibus festis facem
attolle, curas Bacchus exoneret graves;
aetate fruere: mobili cursu fugit.
nunc facile pectus, grata nunc iuveni Venus:
exultet animus. cur toro viduo iaces?
tristem iuventam solve; nunc cursus rape,
effunde habenas, optimos vitae dies
effluere prohibe. propria descripsit deus
officia et aevum per suos duxit gradus:
laetitia iuvenem, frons decet tristis senem.

428 audire A$^{\tau}$ | iusta qui reges ω *corr. N. Heinsius p. 66* ‖ 429 et *om.* ω *corr. N. Heinsius l. n., Bentley* ‖ 433 uultus A ‖ 438 anxia E | sollititat E ‖ 439 infestus grauas A | quid te — domas? *Bentley* ‖ 440 cogunt hic quidem uiuat miser AE$^{2-3}$ *in mg.* ‖ 441 antiquis ultro E ‖ 443 qui nescit ψ ‖ 444 montibus A motibus *α* ‖ 445 bachus E ‖ 449 luxus (*vel* lusus) A ‖ 451 describit A$^{\tau}$

quid te coherces et necas rectam indolem?
seges illa magnum fenus agricolae dabit 455
quaecumque laetis tenera luxuriat satis,
arborque celso vertice evincet nemus
quam non maligna caedit aut resecat manus:
ingenia melius recta se in laudes ferunt,
si nobilem animum vegeta libertas alit. 460
truculentus et silvester ac vitae inscius
tristem iuventam Venere deserta coles?
hoc esse munus credis indictum viris,
ut dura tolerent, cursibus domitent equos
et saeva bella Marte sanguineo gerant? 465
quam varia leti genera mortalem trahunt 475
carpuntque turbam, pontus et ferrum et doli! 476
providit ille maximus mundi parens, 466
cum tam rapaces cerneret Fati manus,
ut damna semper subole repararet nova.
sed fata credas desse: sic atram Styga 477
iam petimus ultro. caelibem vitam probet
sterilis iuventus: hoc erit, quicquid vides,
unius aevi turba et in semet ruet. 480
excedat agedum rebus humanis Venus, 469
quae supplet ac restituit exhaustum genus: 470
orbis iacebit squalido turpis situ,
vacuum sine ullis piscibus stabit mare,
alesque caelo derit et silvis fera
solis et aer pervius ventis erit. 474
proinde vitae sequere naturam ducem: 481
urbem frequenta, civium coetum cole.
HIPP. Non alia magis est libera et vitio carens

454 cohercets E ‖ 457 euincit A ‖ 459 r. in l. se ferunt A^{τ} ‖ 461 et uitae A ‖ 462 colis A ‖ 464 doment A^{τ} ‖ *post v.* 465 *cum Leone collocavit Richter* 475—480, *interpositis tamen cum Peipero inter* 476 *et* 477 *versibus* 466—468 ‖ 477 sed ista *Leo* ‖ 467 fati minas A ‖ 468 sobole *ex* subole E^2 ‖ 470 restituet E | humanum g. A ‖ 472 ullis classibus *ω corr. Leo (Bentley)* ‖ 478 penitus A^{τ}

ritusque melius vita quae priscos colat,
quam quae relictis moenibus silvas amat.
non illum avarae mentis inflammat furor
qui se dicavit montium insontem iugis,
non aura populi et vulgus infidum bonis,
non pestilens invidia, non fragilis favor;
non ille regno servit aut regno imminens
vanos honores sequitur aut fluxas opes,
spei metusque liber, haud illum niger
edaxque livor dente degeneri petit;
nec scelera populos inter atque urbes sata
novit nec omnes conscius strepitus pavet
aut verba fingit; mille non quaerit tegi
dives columnis nec trabes multo insolens
suffigit auro; non cruor largus pias
inundat aras, fruge nec sparsi sacra
centena nivei colla summittunt boves:
sed rure vacuo potitur et aperto aethere
innocuus errat. callidas tantum feris
struxisse fraudes novit et fessus gravi
labore niveo corpus Iliso fovet:
nunc ille ripam celeris Alphei legit,
nunc nemoris alti densa metatur loca,
ubi Lerna puro gelida perlucet vado,
sedesque mutas: hinc aves querulae fremunt
ornique ventis lene percussae tremunt
veteresque fagi. iuvit aut amnis vagi
pressisse ripas, caespite aut nudo leves
duxisse somnos, sive fons largus citas
defundit undas sive per flores novos

490 et (*vel* ac) A$^{\tau}$ imminet A ‖ 494 atque inter A$^{\tau}$ | sita ω *corr.* τ *(N. Heinsius p. 66)* ‖ 496 haud (*vel* aut) A | mille haud (*vel* aut) A$^{\tau}$ ‖ 498 sufficit E ‖ 503 graui (gr *in ras.*) E 504 l. vivo *Rutgers p. 602* | eliso Eτ ‖ 505 celerisale et legit E ‖ 508 sedemque mutat A sedesque mutat E *corr. Leo I 223* | hic A ‖ 509 ramique E | u. l. percussi ω *corr. N. Heinsius p. 67. Peiper traditam tuetur scripturam, unum post* 509 *excidisse versum ratus* ‖ 510 iuuat ω *corr. G. Fabricius*

fugiente dulcis murmurat rivo sonus.
excussa silvis poma compescunt famem
et fraga parvis vulsa dumetis cibos
faciles ministrant. regios luxus procul
est impetus fugisse: sollicito bibunt
auro superbi; quam iuvat nuda manu
captasse fontem! certior somnus premit
secura duro membra versantem toro.
non in recessu furta et obscuro improbus
quaerit cubili seque multiplici timens
domo recondit: aethera ac lucem petit
et teste caelo vivit. hoc equidem reor
vixisse ritu prima quos mixtos deis
profudit aetas. nullus his auri fuit
caecus cupido, nullus in campo sacer
divisit agros arbiter populis lapis;
nondum secabant credulae pontum rates:
sua quisque norat maria; non vasto aggere
crebraque turre cinxerant urbes latus;
non arma saeva miles aptabat manu
nec torta clausas fregerat saxo gravi
ballista portas, iussa nec dominum pati
iuncto ferebat terra servitium bove:
sed arva per se feta poscentes nihil
pavere gentes, silva nativas opes
et opaca dederant antra nativas domos.
rupere foedus impius lucri furor
et ira praeceps quaeque succensas agit
libido mentes; venit imperii sitis
cruenta, factus praeda maiori minor:
pro iure vires esse. tum primum manu
bellare nuda saxaque et ramos rudes
vertere in arma: non erat gracili levis

516 pulsa A^τ || 518 bibant A || 521 securo dura A^τ | uersantur A^τ || 522 secessu ψ (R *10 Vd.*) || 527 perfudit E || 533 aptarat *Bentley* || 541 precesp E || 543 cruentum facinus pr. A^τ || 545 *post* nuda *duo hemistichia excidisse Leo statuit*

armata ferro cornus aut longo latus
mucrone cingens ensis aut crista procul
galeae comantes: tela faciebat dolor.
invenit artes bellicus Mavors novas
et mille formas mortis. hinc terras cruor
infecit omnis fusus et rubuit mare.
tum scelera dempto fine per cunctas domos
iere, nullum caruit exemplo nefas:
a fratre frater, dextera gnati parens
cecidit, maritus coniugis ferro iacet
perimuntque fetus impiae matres suos;
[taceo novercas. mitius nil est feris]
sed dux malorum femina: haec scelerum artifex
obsedit animos, huius incestis stupris
fumant tot urbes, bella tot gentes gerunt
et versa ab imo regna tot populos premunt.
sileantur aliae: sola coniunx Aegei,
Medea, reddet feminas dirum genus.
NVTR. Cur omnium fit culpa paucarum scelus?
HIPP. Detestor omnis, horreo fugio execror.
sit ratio, sit natura, sit dirus furor:
odisse placuit. ignibus iunges aquas
et amica ratibus ante promittet vada
incerta Syrtis, ante ab extremo sinu
Hesperia Tethys lucidum attollet diem
et ora dammis blanda praebebunt lupi,
quam victus animum feminae mitem geram.
NVTR. Saepe obstinatis induit frenos Amor
et odia mutat. regna materna aspice:
illae feroces sentiunt Veneris iugum;

548 aut triste caput **A** (criste *ψ*) ‖ **552** omnes **A** ‖ **558** novercam: mitior *Leo coll. Eurip. Alc. 309; versum a iuvenis animo qualis tunc est erga novercam alienissimum (cf. 434. 608. 632 sq.) del. Richter coll. Ovid. her. X 1* ‖ **559** femina et **A** ‖ **560** huius incesti **E** *corr. I. Gronov* cuius inceste **A** ‖ **562** euersa *ψ* ‖ **565** cor **E** *(corr. rubricator)* ‖ **566** *et* **579** omnes **A** ‖ **567** durus *ω corr. α* ‖ **574** NVT. *om.* **E** *(add. al. m.)*

testaris istud unicus gentis puer.
HIPP. Solamen unum matris amissae fero,
odisse quod iam feminas omnis licet.
NVTR. Vt dura cautes undique intractabilis
resistit undis et lacessentes aquas
longe remittit, verba sic spernit mea.
Sed Phaedra praeceps graditur, impatiens morae.
quo se dabit fortuna? quo verget furor?
terrae repente corpus exanimum accidit
et ora morti similis obduxit color.
attolle vultus, dimove vocis moras:
tuus en, alumna, temet Hippolytus tenet.

PHAEDRA IDEM

Quis me dolori reddit atque aestus graves
reponit animo? quam bene excideram mihi!
HIPP. Cur dulce munus redditae lucis fugis?
PH. Aude, anime, tempta, perage mandatum tuum.
intrepida constent verba: qui timide rogat
docet negare. magna pars sceleris mei
olim peracta est; serus est nobis pudor:
amavimus nefanda. si coepta exsequor,
forsan iugali crimen abscondam face:
honesta quaedam scelera successus facit —
en incipe, anime! — Commodes paulum, precor,
secretus aures. si quis est abeat comes.
HIPP. En locus ab omni liber arbitrio vacat.
PH. Sed ora coeptis transitum verbis negant;
vis magna vocem mittit et maior tenet.
vos testor omnis, caelites, hoc quod volo —
[me nolle]

577 genitus puer **A** || 582 *detersus paene totus* **E** || 584 uergit **E** || 585 repente terre **A** | cadit **A** || 588 alumnus **A**^{r} || 589 PHAEDRA ET IDEM **E** *om.* **A** Phed. Ypol. Nut. ψ || 591 sq. *personarum notas om.* **A** || 598 non ista q. sc. **E** || 600 secretas **E** || 603 emittit **A** || 604 omnes **A** || 604. 605 *uno versu* ω me nolle *del.* α

HIPP. Animusne cupiens aliquid effari nequit?
PH. Curae leves loquuntur, ingentes stupent.
HIPP. Committe curas auribus, mater, meis.
PH. Matris superbum est nomen et nimium potens:
nostros humilius nomen affectus decet;
me vel sororem, Hippolyte, vel famulam voca,
famulamque potius: omne servitium feram.
non me per altas ire si iubeas nives,
pigeat gelatis ingredi Pindi iugis;
non, si per ignes ire et infesta agmina,
cuncter paratis ensibus pectus dare.
mandata recipe sceptra, me famulam accipe:
[te imperia regere, me decet iussa exequi]
muliebre non est regna tutari urbium;
tu qui iuventae flore primaevo viges
cives paterno fortis imperio rege,
sinu receptam supplicem ac servam tege.
miserere viduae — HIPP. Summus hoc omen deus
avertat. aderit sospes actutum parens.
PH. Regni tenacis dominus et tacitae Stygis
nullam relictos fecit ad superos viam:
thalami remittet ille raptorem sui?
nisi forte amori placidus et Pluton sedet.
HIPP. Illum quidem aequi caelites reducem dabunt.
sed dum tenebit vota in incerto deus,
pietate caros debita fratres colam
et te merebor esse ne viduam putes
ac tibi parentis ipse supplebo locum.
PH. O spes amantum credula, o fallax Amor!
satisne dixi? precibus admotis agam.
Miserere, tacitae mentis exaudi preces —
libet loqui pigetque. HIPP. Quodnam istud malum est?
PH. Quod in novercam cadere vix credas malum.
HIPP. Ambigua voce verba perplexa iacis:

618 *del. Peiper, tuetur Ladeck p. 72 n. 3* || 619 tutari patris Aα || 622 seruam rege A^{τ} || 632 et te tuebor A || 633 hac *N. Heinsius p. 67* || 635 dixit A

effare aperte. PH. Pectus insanum vapor
amorque torret. intimis fervet ferus
[penitus medullas atque per venas meat]
visceribus ignis mersus et venas latens
ut agilis altas flamma percurrit trabes.
HIPP. Amore nempe Thesei casto furis?
PH. Hippolyte, sic est: Thesei vultus amo
illos priores quos tulit quondam puer,
cum prima puras barba signaret genas
monstrique caecam Gnosii vidit domum
et longa curva fila collegit via.
quis tum ille fulsit! presserant vittae comam
et ora flavus tenera tinguebat pudor;
inerant lacertis mollibus fortes tori;
tuaeque Phoebes vultus aut Phoebi mei,
tuusque potius — talis, en talis fuit
cum placuit hosti, sic tulit celsum caput:
in te magis refulget incomptus decor;
est genitor in te totus et torvae tamen
pars aliqua matris miscet ex aequo decus:
in ore Graio Scythicus apparet rigor.
si cum parente Creticum intrasses fretum,
tibi fila potius nostra nevisset soror.
te te, soror, quacumque siderei poli
in parte fulges, invoco ad causam parem:
domus sorores una corripuit duas,
te genitor, at me gnatus. en supplex iacet
adlapsa genibus regiae proles domus.
respersa nulla labe et intacta, innocens
tibi mutor uni. certa descendi ad preces:

641 amore torret E[1] amorque torret AE[2] | intimis ferit ferus E[1] *corr. Peiper* intima ferus vorat E[2] intimas seuus uorat A || 642 *om.* E *(adscripsit al. m.)* || 643 uenis ω *corr. Bothe* || 651 presserunt *(correpta paenultima) Bentley* | uitae E || 652 ting. rubor A || 654 tuaeue ω *corr. Bothe* || 655 tuusve *Bothe* || 658 et genitor ω *corr. N. Heinsius p. 67* | in te toruus A || 662 neuidisset E || 663 siderea E || 665 duas *corr. ex* imas E[1] || 669 mittor A | discendi E

finem hic dolori faciet aut vitae dies.
miserere amantis — HIPP. Magne regnator deum,
tam lentus audis scelera? tam lentus vides?
et quando saeva fulmen emittes manu,
si nunc serenum est? omnis impulsus ruat
aether et atris nubibus condat diem,
ac versa retro sidera obliquos agant
retorta cursus. tuque, sidereum caput,
radiate Titan, tu nefas stirpis tuae
speculare? lucem merge et in tenebras fuge.
cur dextra, divum rector atque hominum, vacat
tua nec trisulca mundus ardescit face?
in me tona, me fige, me velox cremet
transactus ignis — sum nocens, merui mori:
placui novercae. dignus en stupris ego?
scelerique tanto visus ego solus tibi
materia facilis? hoc meus meruit rigor?
o scelere vincens omne femineum genus,
[o maius ausa matre monstrifera malum]
genetrice peior! illa se tantum stupro
contaminavit, et tamen tacitum diu
crimen biformi partus exhibuit nota
scelusque matris arguit vultu truci
ambiguus infans — ille te venter tulit.
o ter quaterque prospero fato dati
quos hausit et peremit et leto dedit
odium dolusque — genitor, invideo tibi:
Colchide noverca maius haec, maius malum est.
PH. Et ipsa nostrae fata cognosco domus:
fugienda petimus; sed mei non sum potens.
te vel per ignes, per mare insanum sequar

671[b] PHAED. magna **E** *(corr. al. m.)* ‖ **673** ecquando *α* | emittis **E** *(probat Leo p. 381)* ‖ **676** ac uestra **E** ‖ **677** syderium **E** ‖ **678** radiate tantum ne nefas **E** ‖ **682** in me fige **A** ‖ **684** dignus an **A** ‖ **688** *del. Bothe* ‖ **691** biformis **A** triformi **E** ‖ **694** sati *N. Heinsius p. 68* ‖ **695** *om. ψ* | ausit **E** ‖ **696** inuidet **A**[τ] ‖ **697** cholchide **E** | hoc *ω corr. N. Heinsius p. 68*

rupesque et amnes, unda quos torrens rapit;
quacumque gressus tuleris hac amens agar —
iterum, superbe, genibus advolvor tuis.
HIPP. Procul impudicos corpore a casto amove
tactus — quid hoc est? etiam in amplexus ruit?
stringatur ensis, merita supplicia exigat.
en impudicum crine contorto caput
laeva reflexi: iustior numquam focis
datus tuis est sanguis, arquitenens dea.
PH. Hippolyte, nunc me compotem voti facis;
sanas furentem. maius hoc voto meo est,
salvo ut pudore manibus immoriar tuis.
HIPP. Abscede, vive ne quid exores, et hic
contactus ensis deserat castum latus.
quis eluet me Tanais aut quae barbaris
Maeotis undis Pontico incumbens mari?
non ipse toto magnus Oceano pater
tantum expiarit sceleris. o silvae, o ferae!
NVTR. Deprensa culpa est. anime, quid segnis stupes?
regeramus ipsi crimen atque ultro impiam
Venerem arguamus: scelere velandum est scelus;
tutissimum est inferre, cum timeas, gradum.
ausae priores simus an passae nefas,
secreta cum sit culpa, quis testis sciet?
  Adeste, Athenae! fida famulorum manus,
fer opem! nefandi raptor Hippolytus stupri
instat premitque, mortis intentat metum,
ferro pudicam terret — en praeceps abit
ensemque trepida liquit attonitus fuga.
pignus tenemus sceleris. hanc maestam prius
recreate. crinis tractus et lacerae comae
ut sunt remaneant, facinoris tanti notae.
perferte in urbem. recipe iam sensus, era.

702 amens sequar **A** ‖ **707** et impud. **E** ‖ **710** *adfert Priscianus cf. praef. cap. II* | facies **E** facias *Prisciani Halberstad. et Caroliruh.* ‖ **712** soluo **E** ‖ **729** trepidam **E** ‖ **732** notas **A** ‖ **733** referte **A** | hera **A**τ

quid te ipsa lacerans omnium adspectus fugis?
mens inpudicam facere, non casus solet.

CHORVS

Fugit insanae similis procellae,
ocior nubes glomerante Coro,
ocior cursum rapiente flamma,
stella cum ventis agitata longos
porrigit ignes.
Conferat tecum decus omne priscum
fama miratrix senioris aevi:
pulchrior tanto tua forma lucet,
clarior quanto micat orbe pleno
cum suos ignes coeunte cornu
iunxit et curru properante pernox
exerit vultus rubicunda Phoebe
nec tenent stellae faciem minores;
talis est, primas referens tenebras,
nuntius noctis, modo lotus undis
Hesperus, pulsis iterum tenebris
Lucifer idem.

Et tu, thyrsigera Liber ab India,
intonsa iuvenis perpetuum coma,
tigres pampinea cuspide territans
ac mitra cohibens cornigerum caput,
non vinces rigidas Hippolyti comas.
ne vultus nimium suspicias tuos:
omnis per populos fabula distulit,
Phaedrae quem Bromio praetulerit soror.

Anceps forma bonum mortalibus,
exigui donum breve temporis,
ut velox celeri pede laberis!

734 quit **E** | laceras **E** | aspectum **A** ‖ 740 corripit **A** ‖ 747 exeret **E** ‖ *post* 748 *quaedam intercidisse statuit Peiper* ‖ 749 qualis ω *corr. Leo* ‖ 753—760 *post* 808 *collocavit Swoboda* ‖ 755 panpinea **E** ‖ 758 nec **A** ‖ 759 omnes **A**

Non sic prata novo vere decentia
aestatis calidae despoliat vapor,
saevit solstitio cum medius dies
et noctes brevibus praecipitant rotis
languescunt folio et lilia pallido:
ut gratae capiti deficiunt comae
et fulgor teneris qui radiat genis
momento rapitur nullaque non dies
formonsi spolium corporis abstulit.
res est forma fugax: quis sapiens bono
confidat fragili? dum licet, utere.
tempus te tacitum subruit, horaque
semper praeterita deterior subit.
Quid deserta petis? tutior aviis
non est forma locis: te nemore abdito,
cum Titan medium constituit diem,
cingent turba licens Naides improbae,
formonsos solitae claudere fontibus,
et somnis facient insidias tuis
[lascivae nemorum deae]
Panas quae Dryades montivagos petunt.
aut te stellifero despiciens polo
sidus post veteres Arcadas editum
currus non poterit flectere candidos.
et nuper rubuit, nullaque lucidis
nubes sordidior vultibus obstitit;
at nos solliciti numine turbido,

764 sqq. *cf. Richteri disputationem symb. p. 35 sq.* ‖ **764** vere novo prata **A** ‖ **765** dispoliat *ψ* ‖ **767** sed noctem **A**[τ] | praecipitat *ω corr. Gronov* ‖ **768** ut **E** *om.* **A** *corr. Richter* ‖ **769** et *ω corr. Richter* | deficiunt rosae **A** ‖ **770** ut fulgor *ω corr. Richter* | genis: i *ex* u **E** ‖ **772** formosi **A** ‖ **774** confidit *ω corr. α* ‖ **775** tempus sed **A** | subruet **E** *corr. ψ* ‖ **778** abditum **A** ‖ **780** cinget **A** cingnet **E** *corr. Richter* | Naiades **A** ‖ **780. 781** *sic dispositi*: c. t. l. | N. i. f. s. | c. f. *ω* ‖ **783** lasc. n. d. montivagive Panes **A** *del. Leo I 141 cf. Mus. Rh. 1897 p. 515 n. 3* (lascivae n. montivagae deae *ψα* frondiferum deae *Peiper*) ‖ **784** *om. ψ* (*τ. Ag.*) ‖ **788** en nuper *ψ* ‖ **790** lumine **A**

tractam Thessalicis carminibus rati,
tinnitus dedimus: tu fueras labor
et tu causa morae, te dea noctium
dum spectat celeres sustinuit vias.
Vexent hanc faciem frigora parcius,
haec solem facies rarius appetat:
lucebit Pario marmore clarius.
quam grata est facies torva viriliter
et pondus veteris triste supercili!
Phoebo colla licet splendida compares:
illum caesaries nescia colligi
perfundens umeros ornat et integit;
te frons hirta decet, te brevior coma
nulla lege iacens; tu licet asperos
pugnacesque deos viribus audeas
et vasti spatio vincere corporis:
aequas Herculeos nam iuvenis toros,
Martis belligeri pectore latior.
si dorso libeat cornipedis vehi,
frenis Castorea mobilior manu
Spartanum poteris flectere Cyllaron.
ammentum digitis tende prioribus
et totis iaculum dirige viribus:
tam longe, dociles spicula figere,
non mittent gracilem Cretes harundinem.
aut si tela modo spargere Parthico
in caelum placeat, nulla sine alite
descendent, tepido viscere condita
praedam de mediis nubibus afferent.
Raris forma viris (saecula perspice)
inpunita fuit. te melior deus
tutum praetereat formaque nobilis
deformis senii monstret imaginem.

791 tactam *Heins. ad her. p. 78* || **794** rotas *Bentley* || **804** sq. asperas p. feras *Bentley* || **805** arceas **A** || **807** iuuenes **E** || **810** nobilior **E** || **811** cillarum **A** || **817** sine aue **E** || **819** afferes **A** auferent Gronov || **820** prospice **A** || **823** def. sen. limina transeat **A**

Quid sinat inausum feminae praeceps furor?
nefanda iuveni crimina insonti apparat.
en scelera! quaerit crine lacerato fidem,
decus omne turbat capitis, umectat genas:
instruitur omni fraude feminea dolus.
Sed iste quisnam est, regium in vultu decus
gerens et alto vertice attollens caput?
ut ora iuveni paria Perithoo gerit,
ni languido pallore canderent genae
staretque recta squalor incultus coma.
en ipse Theseus redditus terris adest.

THESEVS NVTRIX

Tandem profugi noctis aeternae plagam
vastoque manes carcere umbrantem polum,
et vix cupitum sufferunt oculi diem.
iam quarta Eleusin dona Triptolemi secat
paremque totiens libra composuit diem,
ambiguus ut me sortis ignotae labor
detinuit inter mortis et vitae mala.
pars una vitae mansit extincto mihi:
sensus malorum; finis Alcides fuit,
qui cum revulsum Tartaro abstraheret canem,
me quoque supernas pariter ad sedes tulit.
sed fessa virtus robore antiquo caret
trepidantque gressus. heu, labor quantus fuit
Phlegethonte ab imo petere longinquum aethera
pariterque mortem fugere et Alciden sequi.
Quis fremitus aures flebilis pepulit meas?
expromat aliquis. luctus et lacrimae et dolor,

825 insomti **E** || **826** in scelere **A** || **828** omnis **A** omne fr. femineus dolus *Gronov* || **829** quidnam **E** || **831** piritho o **E** perithoo **τ** pirithoi **A** ora comiti p. Pirithoi *Gronov* || **832** candore pallerent **A** || **835** *scaenae inscr. om.* **A** || **837** ut uix **A** || **838** eleusin (in *ex* is *i. ras.*) E^{1} eleusis **A** | treptolemi **E** tritolomi A^{τ} *corr. α* || **843** mersus (sensu *Ecl. Lugd.*) malorum **A** || **844** reuulso **E** | extraheret **A** || **849** alcidem A^{τ}

in limine ipso maesta lamentatio?
auspicia digna prorsus inferno hospite.
NVTR. Tenet obstinatum Phaedra consilium necis
fletusque nostros spernit ac morti imminet.
THES. Quae causa leti? reduce cur moritur viro?
NVTR. Haec ipsa letum causa maturum attulit.
THES. Perplexa magnum verba nescio quid tegunt.
effare aperte quis gravet mentem dolor.
NVTR. Haut pandit ulli; maesta secretum occulit
statuitque secum ferre quo moritur malum.
iam perge, quaeso, perge: properato est opus.
THES. Reserate clausos regii postes laris.

THESEVS PHAEDRA NVTRIX TACITA

O socia thalami, sicine adventum viri
et expetiti coniugis vultum excipis?
quin ense viduas dexteram atque animum mihi
restituis et te quicquid e vita fugat
expromis? PH. Eheu, per tui sceptrum imperi,
magnanime Theseu, perque natorum indolem
tuosque reditus perque iam cineres meos,
permitte mortem. THES. Causa quae cogit mori?
PH. Si causa leti dicitur, fructus perit.
THES. Nemo istud alius, me quidem excepto, audiet.
PH. Aures pudica coniugis solas timet.
THES. Effare: fido pectore arcana occulam.
PH. Alium silere quod voles, primus sile.
THES. Leti facultas nulla continget tibi.
PH. Mori volenti desse mors numquam potest.

852 et limine in ipso **A** || **853** hospitia *ω corr. Grotius* || **860** aut **E** || **863** *Thesei notam non hic, sed ante v. 864 praef.* **E** | postis lares **A**$^{\tau}$ || **864** *novae scaenae inscr. om.* **A** Thes. fedra *ψ* || **866** dextram **A**$^{\tau}$ || **867** quod quidem e (*om. τ*) v. f. **A**$^{\tau}$ || **868** heu **A** || **872** si leti causa **A**$^{\tau}$ || **874** sq. *person. notas om.* **A**$^{\tau}$ a. pudicas c. s. times? **A** || **877** contingnet **E** || **878** numquam mors **A**

THES. Quod sit luendum morte delictum indica.
PH. Quod vivo. THES. Lacrimae nonne te nostrae movent?
PH. Mors optima est perire lacrimandum suis.
THES. Silere pergit. verbere ac vinclis opus;
altrixque prodet quicquid haec fari abnuit.
vincite ferro. verberum vis extrahat
secreta mentis. PH. Ipsa iam fabor, mane.
THES. Quidnam ora maesta avertis et lacrimas genis
subito coortas veste praetenta optegis?
PH. Te, te, creator caelitum, testem invoco
et te, coruscum lucis aetheriae iubar,
†ex cuius ortu nostra dependet domus:
temptata precibus restiti; ferro ac minis
non cessit animus: vim tamen corpus tulit.
labem hanc pudoris eluet noster cruor.
THES. Quis, ede, nostri decoris eversor fuit?
PH. Quem rere minime. THES. Quis sit audire expeto.
PH. Hic dicet ensis quem tumultu territus
liquit stuprator civium accursum timens.
THES. Quod facinus, heu me, cerno? quod monstrum intuor?
regale patris asperum signis ebur
capulo refulget, gentis Actaeae decus.
sed ipse quonam evasit? PH. Hi trepidum fuga
videre famuli concitum celeri pede.
THES. Pro sancta Pietas, pro gubernator poli
et qui secundum fluctibus regnum moves,
unde ista venit generis infandi lues?
hunc Graia tellus aluit an Taurus Scythes

880 THES. *om.* A$^{\tau}$ || 881 *Thesei est* A$^{\tau}$ || 882 vinclis anus ω *corr. Bothe* || 883 adstricta pr. *Peiper suppl. p. 33* (attrita *N. Heinsius p. 69*) | prodest E || 887 obortas (*vel* abortas) A$^{\tau}$ | obtegis A || 889 aetheree A || 890 ex quibus utrimque *ci. Leo* | descendit *N. Heinsius l. n.* || 897 liquid E || 899 parvis ω *corr. N. Heinsius l. n.* || 900 generis E | Actaei *Gronov* || 902 celeri concitum A$^{\tau}$ || 904 sec. in fl. r. tenes A

Colchusque Phasis? redit ad auctores genus
stirpemque primam degener sanguis refert.
est prorsus iste gentis armiferae furor,
odisse Veneris foedera et castum diu
vulgare populis corpus. o tetrum genus
nullaque victum lege melioris soli!
ferae quoque ipsae Veneris evitant nefas,
generisque leges inscius servat pudor.
ubi vultus ille et ficta maiestas viri
atque habitus horrens, prisca et antiqua appetens,
morumque senium triste et affectus graves?
o vita fallax, abditos sensus geris
animisque pulchram turpibus faciem induis:
pudor impudentem celat, audacem quies,
pietas nefandum; vera fallaces probant
simulantque molles dura. silvarum incola
ille efferatus castus intactus rudis,
mihi te reservas? a meo primum toro
et scelere tanto placuit ordiri virum?
iam iam superno numini grates ago,
quod icta nostra cecidit Antiope manu,
quod non ad antra Stygia descendens tibi
matrem reliqui. profugus ignotas procul
percurre gentes: te licet terra ultimo
summota mundo dirimat Oceani plagis
orbemque nostris pedibus obversum colas,
licet in recessu penitus extremo abditus
horrifera celsi regna transieris poli
hiemesque supra positus et canas nives
gelidi frementes liqueris Boreae minas
post te furentes, sceleribus poenas dabis.
profugum per omnis pertinax latebras premam:
longinqua clausa abstrusa diversa invia

907 Phisis **E** || **908** strirpemque **E** || **909** armigere **A**$^{\tau}$ || **912** non ulla uinctum **A**$^{\tau}$ || **917** et aspectu graue **A** || **919** turbidis **A**$^{\tau}$ || **924** a *om.* **A**$^{\tau}$ || **926** *om.* ψ || **936** gelidum frementis *N. Heinsius p. 69* || **937** poste f. **E** || **938** omnes **A** || **939** longinquam **E**

emetiemur, nullus obstabit locus:
scis unde redeam. tela quo mitti haud queunt,
huc vota mittam. genitor aequoreus dedit
ut vota prono terna concipiam deo,
et invocata munus hoc sanxit Styge.
En perage donum triste, regnator freti!
non cernat ultra lucidum Hippolytus diem
adeatque manes iuvenis iratos patri.
fer abominandam nunc opem gnato, parens:
numquam supremum numinis munus tui
consumeremus, magna ni premerent mala;
inter profunda Tartara et Ditem horridum
et imminentes regis inferni minas,
voto peperci: redde nunc pactam fidem.
genitor, moraris? cur adhuc undae silent?
nunc atra ventis nubila impellentibus
subtexe noctem, sidera et caelum eripe,
effunde pontum, vulgus aequoreum cie
fluctusque ab imo tumidus Oceano voca.

CHORVS

O magna parens, Natura, deum
tuque igniferi rector Olympi,
qui sparsa cito sidera mundo
cursusque vagos rapis astrorum
celerique polos cardine versas,
cur tanta tibi cura perennes
agitare vias aetheris alti,
ut nunc canae frigora brumae

941. 942 *priora hemistichia* (scis u. r. *et* huc v. m.) *commutata* **A** ‖ **943** trina **A**[τ] ‖ **947** irato patre **A** ‖ **949** suppremum **E** ‖ **958** ipsos **E** ipso **A** *corr. Wakefield cf. Verg. A. II 419* | tumidos **E**ψ ‖ **959—982** *versus binorum dimetrorum, distinctis singulorum initiis* **E**; *monometri in* **E**: **969**[a] colla leonis *(vid. infra)*, **977** noc. malis; *in* **A**: **967** nudent s. **977** noc. m. **988** regn. adulter ‖ **964** cur tibi tanta est cura **A** ‖ **966—978** *post v.* **990 E**, *ordinem restituit* **E**[1—2] ‖ **966** et nunc **E**

nudent silvas,
nunc arbustis redeant umbrae,
nunc aestivi colla leonis
Cererem magno fervore coquant
viresque suas temperet annus?
sed cur idem qui tanta regis,
sub quo vasti pondera mundi
librata suos ducunt orbes,
hominum nimium securus abes,
non sollicitus
prodesse bonis, nocuisse malis?
res humanas ordine nullo
Fortuna regit sparsitque manu
munera caeca, peiora fovens;
vincit sanctos dira libido,
fraus sublimi regnat in aula.
tradere turpi fasces populus
gaudet, eosdem colit atque odit.
tristis virtus perversa tulit
praemia recti:
castos sequitur mala paupertas
vitioque potens regnat adulter:
o vane pudor falsumque decus!

Sed quid citato nuntius properat gradu
rigatque maestis lugubrem vultum genis?

NVNTIVS THESEVS

O sors acerba et dura, famulatus gravis,
cur me ad nefandum nuntium casus vocat?
THES. Ne metue cladis fortiter fari asperas:

969 sq. *sic disponit:* c. l. C. | m. f. c. **E** || 975 ades *(sic)* securus **A** || 979 spargitque **A** | manum **E** || 983 fasce **E** || 988b. 989 *sic disponit* **E**: regn. ad. o v. p. | f. d. | vani **E** || 989 portat gradu *ω corr. Leo I 212* || 990 restatque maestus l. v. gerens **A** | *inscr. om.* **A** || 991 graues **E** || 992 nefandi **A** | uocas **A** || 993 clades **A**

non imparatum pectus aerumnis fero.
NVNT. Vocem dolori lingua luctificam negat.
THES. Proloquere quae sors aggravet quassam domum.
NVNT. Hippolytus, heu me, flebili leto occubat.
THES. Gnatum parens obisse iam pridem scio:
nunc raptor obiit. mortis effare ordinem.
NVNT. Vt profugus urbem liquit infesto gradu
celerem citatis passibus cursum explicans,
celso sonipedes ocius subigit iugo
et ora frenis domita substrictis ligat.
tum multa secum effatus et patrium solum
abominatus saepe genitorem ciet
acerque habenis lora permissis quatit:
cum subito vastum tonuit ex alto mare
crevitque in astra. nullus inspirat salo
ventus, quieti nulla pars caeli strepit
placidumque pelagus propria tempestas agit.
non tantus Auster Sicula disturbat freta
nec tam furens Ionius exsurgit sinus
regnante Coro, saxa cum fluctu tremunt
et cana summum spuma Leucaten ferit.
consurgit ingens pontus in vastum aggerem,
[tumidumque monstro pelagus in terras ruit.]
nec ista ratibus tanta construitur lues:
terris minatur; fluctus haud cursu levi
provolvitur: nescio quid onerato sinu
gravis unda portat. quae novum tellus caput
ostendit astris? Cyclas exoritur nova?
[latuere rupes numine Epidauri dei
et scelere petrae nobiles Scironides

994 gero **A** ‖ **995** luctifica *ω corr. ed. Scriveriana* ‖ **996** aggr. luctificam domum **E** ‖ **997** uoto accubat **A** ‖ **1000** liquid **E** ‖ **1002** celsos *ω corr. N. Heinsius p. 70* ‖ **1004** fatur *N. Heinsius ibd.* ‖ **1008** solo **E** ‖ **1012** furenti pontus e. sinu *ω corr. Bothe* (furenti Ionius—sinu *I. Gronov*) ‖ **1013** choro *ω* ‖ **1016** *del. Leo I 207* | terram **A** ‖ **1020** capud **E** ‖ **1022—1024** *del. Leo I 201* ‖ **1022** l. nube **A** | numen *ω corr. Leo* (limen *N. Heinsius ibd.*

et quae duobus terra comprimitur fretis.]
haec dum stupentes quaerimus, totum en mare
immugit, omnes undique scopuli adstrepunt;
summum cacumen rorat expulso sale,
spumat vomitque vicibus alternis aquas
qualis per alta vehitur Oceani freta
fluctum refundens ore physeter capax.
inhorruit concussus undarum globus
solvitque sese et litori invexit malum
maius timore, pontus in terras ruit
suumque monstrum sequitur — os quassat tremor.
quis habitus illi corporis vasti fuit!
caerulea taurus colla sublimis gerens
erexit altam fronte viridanti iubam;
stant hispidae auris, orbibus varius color,
et quem feri dominator habuisset gregis
et quem sub undis natus: hinc flammam vomunt
oculi, hinc relucent caerula insignes nota;
opima cervix arduos tollit toros
naresque hiulcis haustibus patulae fremunt;
musco tenaci pectus ac palear viret,
longum rubente spargitur fuco latus;
tum pone tergus ultima in monstrum coit
facies et ingens belua immensam trahit
squamosa partem. talis extremo mari
pistrix citatas sorbet aut frangit rates.
tremuere terrae, fugit attonitum pecus
passim per agros nec suos pastor sequi
meminit iuvencos; omnis e saltu fera

1025 querimur **A** | en totum *ω corr. Peiper* ‖ **1026** astrepunt scop. undique *B. Schmidt de emend. p. 36. Vide ad HI 950* ‖ **1027** rotat **E** | salo **A** ‖ **1030** fluctus **A** | philens (phileus, philen) capax **A**τ ‖ **1033** maius malum timore **E** ‖ **1034** ossa **E** hos **A**(τ) (nos τ) ‖ **1035** *Thesei est* **A** | ille *ω corr. Richter* ‖ **1036** herculea **A** ‖ **1038** aures **A** | cornibus **A** ‖ **1040** uomit **A** ‖ **1041** lucent **A**τ | insignis *ω corr. Gronov* ‖ **1042** *post* **1043** *ponit Swoboda* ‖ **1044** *om.* **E** *(in mg. add. al. m.)* ‖ **1045** succo **A** ‖ **1048** squam. caudam *ci. Richter* ‖ **1049** aut reddit **A**

diffugit, omnis frigido exsanguis metu
venator horret. solus immunis metu
Hippolytus artis continet frenis equos
pavidosque notae vocis hortatu ciet.
est alta ad agros collibus ruptis via,
vicina tangens spatia suppositi maris;
hic se illa moles acuit atque iras parat.
ut cepit animos seque praetemptans satis
prolusit irae, praepeti cursu evolat,
summam citato vix gradu tangens humum,
et torva currus ante trepidantes stetit.
contra feroci gnatus insurgens minax
vultu nec ora mutat et magnum intonat:
'haud frangit animum vanus hic terror meum:
nam mihi paternus vincere est tauros labor.'
inobsequentes protinus frenis equi
rapuere currum iamque derrantes via,
quacumque rabidos pavidus evexit furor,
hac ire pergunt seque per scopulos agunt.
at ille, qualis turbido rector mari
ratem retentat, ne det obliquum latus,
et arte fluctum fallit, haud aliter citos
currus gubernat: ora nunc pressis trahit
constricta frenis, terga nunc torto frequens
verbere coercet. sequitur adsiduus comes,
nunc aequa carpens spatia, nunc contra obvius
oberrat, omni parte terrorem movens.
non licuit ultra fugere: nam toto obvius
incurrit ore corniger ponti horridus.
tum vero pavida sonipedes mente exciti

1053 discessit A | omnis *om.* A(τ) || 1054 solis (is *i. ras. 1 lit.*) E^2 solis Σ || 1057 Argos A *cf. Leo I 205* || 1058 uicini E || 1060 praecipitans ψ || 1063 toruusque A | crepitantes A^{τ} (*exc. Vd.*) || 1069 cursum ψ (*Bentley*) | deerrantes ω || 1070 quaquumque E | pavidos rapidus A || 1074 fluctus A || 1078 auius *Bentley* || 1079. 1080 *om.* A^{τ} || 1080 toruo α torto ψ || 1081 *om., sed add. in mg.* E^1

imperia solvunt seque luctantur iugo
eripere rectique in pedes iactant onus.
praeceps in ora fusus implicuit cadens
laqueo tenaci corpus et quanto magis
pugnat, sequaces hoc magis nodos ligat.
sensere pecudes facinus — et curru levi,
dominante nullo, qua timor iussit ruunt.
talis per auras non suum agnoscens onus
Solique falso creditum indignans diem
Phaethonta currus devio excussit polo.
late cruentat arva et inlisum caput
scopulis resultat; auferunt dumi comas,
et ora durus pulchra populatur lapis
peritque multo vulnere infelix decor.
moribunda celeres membra pervolvunt rotae:
tandemque raptum truncus ambusta sude
medium per inguen stipite ingesto tenet,
paulumque domino currus affixo stetit.
haesere biiuges vulnere — et pariter moram
dominumque rumpunt. inde semanimem secant
virgulta, acutis asperi vepres rubis
omnisque truncus corporis partem tulit.
errant per agros funebris famuli manus,
per illa qua distractus Hippolytus loca
longum cruenta tramitem signat nota,
maestaeque domini membra vestigant canes.
necdum dolentum sedulus potuit labor
explere corpus. hocine est formae decus?
qui modo paterni clarus imperii comes
et certus heres siderum fulsit modo,
passim ad supremos ille colligitur rogos
et funeri confertur. THES. O nimium potens,

1085 in ora gnatus impl. **A** || **1092** phetonta *ω* || **1097** provolvunt **A** || **1099** iecto **E** eiecto **A** erecto *τ* *corr. N. Heinsius p. 72 coll. H II 1449* || **1102** semianimen **E** || **1103** acuti **A***τ* || **1104** omnisque lucus *Peiper* || **1105** errat **A** | funebres **E** || **1106** quae **EA** *corr. ψ* || **1113. 1114** *sic disponit* **E**[1]: passim — con-

quanto parentes sanguinis vinclo tenes,
natura, quam te colimus inviti quoque:
occidere volui noxium, amissum fleo.
NVNT. Gaudere non est ipse quod voluit potens.
THES. Equidem malorum maximum hunc cumulum reor,
si abominanda casus optanda efficit.
NVNT. Et si odia servas, cur madent fletu genae?
THES. Quod interemi non, quod amisi fleo.

CHORVS

Quanti casus humana rotant!
minor in parvis Fortuna furit
leviusque ferit leviora deus;
servat placidos obscura quies
praebetque senes casa securos.

Admota aetheriis culmina sedibus
Euros excipiunt, excipiunt Notos,
insani Boreae minas
imbriferumque Corum.

Raros patitur fulminis ictus
umida vallis:
tremuit telo Iovis altisoni
Caucasus ingens Phrygiumque nemus
matris Cybeles: metuens caelo
Iuppiter alto vicina petit;
non capit umquam magnos motus
humilis tecti plebeia domus.
[circa regna tonat]

fertur. | TH. — potens || **1115** natura parentes A^{r} || **1118** haud flere honeste quisquam quod voluit potest A. Ha. odere non est quisque quod uoluit potens E *corr. Leo cf. I 216 n. 11 Peiper ci:* haud flere honestum est, quisquis est voti potens. || **1120** optata A || **1122** *sic versum distinxit M. Müller p. 52* || **1129** Duros excipiunt notos A || **1140** *del. Leo I 139*

Volat ambiguis mobilis alis
hora, nec ulli praestat velox
Fortuna fidem.
hic qui clari * *
sidera mundi
nitidumque diem morte relicta,
luget maestos tristis reditus
ipsoque magis flebile Averno
sedis patriae videt hospitium.

Pallas Actaeae veneranda genti,
quod tuus caelum superosque Theseus
spectat et fugit Stygias paludes,
casta nil debes patruo rapaci:
constat inferno numerus tyranno.

Quae vox ab altis flebilis tectis sonat
strictoque vaecors Phaedra quid ferro parat?

THESEVS PHAEDRA CHORVS

Quis te dolore percitam instigat furor?
quid ensis iste quidve vociferatio
planctusque supra corpus invisum volunt?
PH. Me, me, profundi saeve dominator freti,
invade et in me monstra caerulei maris
emitte, quicquid intimo Tethys sinu
extrema gestat, quicquid Oceanus vagis
complexus undis ultimo fluctu tegit.
o dure Theseu semper, o numquam ad tuos
tuto reverse: gnatus et genitor nece

1142 fallax *Bentley* || 1143—1147 (Fortuna — patriae) *dimetri* 1148 *monom.* E 1143 (Fort. fidem) *monom.*, 1144—1148 *dimetri* A || 1143 Fort. fidem. qui clara videt A Fort. fidem. hic qui clari E *lacunam Leo I 108 sic explet:* ⟨laetus vidit⟩ || 1145 nocte ψ *et sic Leo, sed cf. v. 1220* || 1156 *inscr.:* THESEVS. PHAEDRA ET IDEM E, *corr.* ψ *om.* A || 1161 thetis A || 1164 dire ψ | numquam tuis A

reditus tuos luere; pervertis domum
amore semper coniugum aut odio nocens.
Hippolyte, tales intuor vultus tuos
talesque feci? membra quis saevus Sinis
aut quis Procrustes sparsit aut quis Cresius,
Daedalea vasto claustra mugitu replens,
taurus biformis ore cornigero ferox
divulsit? heu me, quo tuus fugit decor
oculique nostrum sidus? exanimis iaces?
ades parumper verbaque exaudi mea —
nil turpe loquimur: hac manu poenas tibi
solvam et nefando pectori ferrum inseram
animaque Phaedram pariter ac scelere exuam,
et te per undas perque Tartareos lacus,
per Styga, per amnes igneos amens sequar.
placemus umbras: capitis exuvias cape
laceraeque frontis accipe abscisam comam.
non licuit animos iungere, at certe licet
iunxisse fata. morere, si casta es, viro;
si incesta, amori. coniugis thalamos petam
tanto impiatos facinore? hoc derat nefas,
ut vindicato sancta fruereris toro.
o mors amoris una sedamen mali,
o mors pudoris maximum laesi decus,
confugimus ad te: pande placatos sinus.
    Audite, Athenae, tuque, funesta pater
peior noverca: falsa memoravi et nefas,
quod ipsa demens pectore insano hauseram,
mentita finxi. vana punisti pater,
iuvenisque castus crimine incesto iacet,
pudicus, insons — recipe iam mores tuos.
mucrone pectus impium iusto patet

1169 qui E | cinis *ω corr. α* (Scinis) ‖ 1170 procustes A ‖ 1171 dedalia A$^{\tau}$ ‖ 1176 hoc E ‖ 1178 a. memet pariter A ‖ 1184 castes viro E ‖ 1186 impletos E ‖ 1188^{b}. 1189^{a} (una — pudoris) *om.* A$^{\tau}$ ‖ 1194 falsa punisti A ‖ 1195 incerto A$^{\tau}$ (*Ag. corr. ex* inceste) inceste *ψ*

cruorque sancto solvit inferias viro.
THES. Quid facere rapto debeas gnato parens,
disce a noverca: condere Acherontis plagis.

Pallidi fauces Averni vosque, Taenarei specus,
unda miseris grata Lethes vosque, torpentes lacus,
impium rapite atque mersum premite perpetuis malis.
nunc adeste, saeva ponti monstra, nunc vastum mare,
ultimo quodcumque Proteus aequorum abscondit sinu,
meque ovantem scelere tanto rapite in altos gurgites.
tuque semper, genitor, irae facilis assensor meae,
morte facili dignus haud sum qui nova natum nece
segregem sparsi per agros quique, dum falsum nefas
exsequor vindex severus, incidi in verum scelus.
sidera et manes et undas scelere complevi meo:
amplius sors nulla restat; regna me norunt tria.

In hoc redimus? patuit ad caelum via,
bina ut viderem funera et geminam necem,
caelebs et orbus funebres una face
ut concremarem prolis ac thalami rogos?
donator atrae lucis, Alcide, tuum
Diti remitte munus; ereptos mihi
restitue manes. impius frustra invoco
mortem relictam — crudus et leti artifex,
exitia machinatus insolita effera,
nunc tibimet ipse iusta supplicia irroga.
pinus coacto vertice attingens humum
caelo remissum findat in geminas trabes,

1199 THES. *om.* **A** ‖ **1200** disce ex n. **A** ‖ **1201** THES. *praef.* **A** | tenerai **E** trenarei **A**τ ‖ **1203** impium abdite *Leo II 381* ‖ **1204** vastum pecus *ci. Richter symb. p. 36* ‖ **1205** sinum **E** '*sed* m *(lineola) erasa videtur*' *ut Leo testatur,* sinū **E** *t. Petero, nihil adnotat Ribbeck* ‖ **1207** ascensor **E** ‖ **1207** *ante* **1206** *posuit Bentley* ‖ **1208** morte dignum facinus ausus sum *(sic)* qui **A**τ ‖ **1210** vindex scelestus **A** | verum nefas **A** ‖ **1211** sceleri **E** ‖ **1213** in caelum **A**τ ‖ **1221** efferar **A**τ ‖ **1222** ipse tibimet *Leo cum Bothio contra libros*

mittarve praeceps saxa per Scironia?
graviora vidi, quae pati clausos iubet
Phlegethon nocentes igneo cingens vado:
quae poena memet maneat et sedes, scio.
umbrae nocentes, cedite et cervicibus
his, his repositum degravet fessas manus
saxum, seni perennis Aeolio labor;
me ludat amnis ora vicina alluens;
vultur relicto transvolet Tityo ferus
meumque poenae semper accrescat iecur;
et tu mei requiesce Perithoi pater:
haec incitatis membra turbinibus ferat
numquam resistens orbe revoluto rota.
dehisce tellus, recipe me dirum chaos,
recipe, haec ad umbras iustior nobis via est:
gnatum sequor — ne metue qui manes regis:
casti venimus; recipe me aeterna domo
non exiturum. non movent divos preces;
at si rogarem scelera, quam proni forent.
CHOR. Theseu, querelis tempus aeternum manet:
nunc iusta nato solve et absconde ocius
dispersa foede membra laniatu effero.
THES. Huc, huc reliquias vehite cari corporis
pondusque et artus temere congestos date.
Hippolytus hic est? crimen agnosco meum:
ego te peremi; neu nocens tantum semel
solusve fierem, facinus ausurus parens
patrem advocavi. munere en patrio fruor.
o triste fractis orbitas annis malum!
complectere artus, quodque de nato est super,
miserande, maesto pectore incumbens fove.
CHOR. Disiecta genitor membra laceri corporis

1225 mittarque **A** ‖ 1227 cingnens **E** ‖ 1228 maneat memet **A** ‖ 1229 nocentis **A**$^{\tau}$ | cedire **E** cedat e **A**$^{\tau}$ ‖ 1230 his *semel* **A**$^{\tau}$ ‖ 1231 senis p. eolii **A** ‖ 1232 abluens ψ (τ) ‖ 1237 nusquam **E** ‖ 1248 truncos et artus *N. Heinsius p. 74* partesque et a. *Koetschau* ‖ 1249 facinus agn. m. **A** ‖ 1251 flerem **E** ‖ 1256 CHOR. *om.* **A** | di-

in ordinem dispone et errantes loco
restitue partes: fortis hic dextrae locus,
hic laeva frenis docta moderandis manus
ponenda: laevi lateris agnosco notas.
quam magna lacrimis pars adhuc nostris abest!
THES. Durate trepidae lugubri officio manus,
fletusque largos sistite, arentes genae,
dum membra nato genitor adnumerat suo
corpusque fingit. hoc quid est forma carens
et turpe, multo vulnere abruptum undique?
quae pars tui sit dubito; sed pars est tui:
hic, hic repone, non suo, at vacuo loco.
haecne illa facies igne sidereo nitens,
inimica flectens lumina? huc cecidit decor?
o dira fata, numinum o saevus favor!
sic ad parentem natus ex voto redit?
en haec suprema dona genitoris cape,
saepe efferendus; interim haec ignes ferant.
    Patefacite acerbam caede funesta domum;
Mopsopia claris tota lamentis sonet.
vos apparate regii flammam rogi;
at vos per agros corporis partes vagas
inquirite. istam terra defossam premat,
gravisque tellus impio capiti incubet.

gesta A*r* ‖ 1258 humeri locus **A** ‖ 1259 hic dextra **A** ‖ 1262 THES. *om.* ω *add. Leo* ‖ 1265 quidem est **A** ‖ 1266 et turpe et m. v. ambesum **A** ‖ 1270 hic **A** ‖ 1271 furor **A** ‖ 1273 Een **E** | uota **A** ‖ 1275 acerba c. funestam **A** ‖ 1279 acquirite **A**

MARCI · LVCII ANNEI · SENECAE | PHAEDRA · EXPLICIT | FELICITER INCIPIT OEDYPPVS **E** *item Oedipus sequitur* **A**

OEDIPVS

PERSONAE

I OEDIPVS

II IOCASTA

CREO

TIRESIA

III MANTO

SENEX CORINTHIVS

PHORBAS

NVNTIVS

CHORVS THEBANORVM

SCAENA THEBIS

Oedipus una sex constat actibus. Cf. Leo Plautin. Forsch. 209.

OEDIPVS IOCASTA

Iam nocte Titan dubius expulsa redit
et nube maestus squalida exoritur iubar,
lumenque flamma triste luctifica gerens
prospiciet avida peste solatas domos,
stragemque quam nox fecit ostendet dies.
Quisquamne regno gaudet? O fallax bonum,
quantum malorum fronte quam blanda tegis!
ut alta ventos semper excipiunt iuga
rupemque saxis vasta dirimentem freta
quamvis quieti verberat fluctus maris,
imperia sic excelsa Fortunae obiacent.
quam bene parentis sceptra Polybi fugeram!
curis solutus exul, intrepidus, vagans
(caelum deosque testor) in regnum incidi;
infanda timeo: ne mea genitor manu
perimatur; hoc me Delphicae laurus monent,
aliudque nobis maius indicunt scelus.
est maius aliquod patre mactato nefas?
pro misera pietas (eloqui fatum pudet),
thalamos parentis Phoebus et diros toros
gnato minatur impia incestos face;
hic me paternis expulit regnis timor.

OEDIPPVS. IOCASTE **E***) ‖ 1 OED. **E** *om.* **A** | iam nocte pulsa dubius effulsit dies **A** ‖ 2 moestum **ω** *corr.* *Gronov,* maestum s. extollit *Bentley* ‖ 3 luctifera **A** ‖ 4 iam cernet a. p. **A** ‖ 5 ostendit **A**τ ‖ 10 uerberant **A** ‖ 13 uacans **E** ‖ 17 indicant **A** ‖ 18 aliquod (d *ex* t) **E**² aliud **A** ‖ 21 ominatur *I. Gronov*

*) IOCASTE *Leo,* IOCASTA *Ribb. P.*

non ego penates profugus excessi meos:
parum ipse fidens mihimet in tuto tua,
natura, posui iura. cum magna horreas,
quod posse fieri non putes metuas tamen:
cuncta expavesco meque non credo mihi.
  Iam iam aliquid in nos fata moliri parant.
nam quid rear quod ista Cadmeae lues
infesta genti strage tam late edita
mihi parcit uni? cui reservamur malo?
inter ruinas urbis et semper novis
deflenda lacrimis funera ac populi struem
incolumis asto — scilicet Phoebi reus.
sperare poteras sceleribus tantis dari
regnum salubre? fecimus caelum nocens.
  Non aura gelido lenis afflatu fovet
anhela flammis corda, non Zephyri leves
spirant, sed ignes auget aestiferi canis
Titan, leonis terga Nemeaei premens.
deseruit amnes umor atque herbas color
aretque Dirce, tenuis Ismenos fluit
et tinguit inopi nuda vix unda vada.
obscura caelo labitur Phoebi soror,
tristisque mundus nubilo pallet die.
nullum serenis noctibus sidus micat,
sed gravis et ater incubat terris vapor:
obtexit arces caelitum ac summas domos
inferna facies. denegat fructum Ceres
adulta, et altis flava cum spicis tremat,
arente culmo sterilis emoritur seges.
nec ulla pars immunis exitio vacat,
sed omnis aetas pariter et sexus ruit,

23 nunc ergo **E**[1] ‖ **24** parui **A**τ | fidens *om.* **A**τ ‖ **29** quid (i *2 m. i. ras.*) ista **E** ‖ **34** incolumis ergo **A** ‖ **37** nec aura **E** ‖ **39** igne friget **E** (saevit *vel* fervet *Gronov* frigit *I. Gronov*) ‖ **40** Sitan **E** | nemei **E A** *corr.* ψ ‖ **42** aretque (t *supra*) **E** ‖ **43** tingit ipsa **A** ‖ **45** pallet nouo **A** (*cf. 219*) ‖ **50** cremat ω *corr. Gronov* ‖ **52** Nulla p. **A** (nec ulla τ) ‖ **53** et omnis ψ

iuvenesque senibus iungit et gnatis patres
funesta pestis, una fax thalamos cremat
fletuque acerbo funera et questu carent.
quin ipsa tanti pervicax clades mali
siccavit oculos, quodque in extremis solet
periere lacrimae: portat hunc aeger parens
supremum ad ignem, mater hunc amens gerit
properatque ut alium repetat in eundem rogum.
quin luctu in ipso luctus exoritur novus
novaeque circa funus exsequiae cadunt.
tum propria flammis corpora alienis cremant;
diripitur ignis: nullus est miseris pudor.
non ossa tumuli sancta discreti tegunt:
arsisse satis est — pars quota in cineres abit?
dest terra tumulis, iam rogos silvae negant.
non vota, non ars ulla correptos levant:
cadunt medentes, morbus auxilium trahit.
    Adfusus aris supplices tendo manus
matura poscens fata, praecurram ut prior
patriam ruentem neve post omnis cadam
fiamque regni funus extremum mei.
o saeva nimium numina, o fatum grave!
negatur uni nempe in hoc populo mihi
mors tam parata? sperne letali manu
contacta regna, linque lacrimas, funera,
tabifica caeli vitia quae tecum invehis
infaustus hospes, profuge iamdudum ocius —
vel ad parentes.
                IOC. Quid iuvat, coniunx, mala
gravare questu? regium hoc ipsum reor:
adversa capere, quoque sit dubius magis
status et cadentis imperi moles labet,
hoc stare certo pressius fortem gradu;

57 ista A$^{\tau}$ ‖ 61 regerat A | locum A$^{\tau}$ ‖ 63 suaeque ω *corr. M. Mueller Ph. 267* ‖ 66 discreta A$^{\tau}$ ‖ 69 *om.* ψ | corruptos A$^{\tau}$ ‖ 72 procurram E ‖ 73 omnes A ‖ 77 iam E | loetali (a *ex* u) E^{1} ‖ 78 sceptra *Bentley* ‖ 83 sit *om.* A$^{\tau}$ ‖ 85 gradum E

haud est virile terga Fortunae dare.
OED. Abest pavoris crimen ac probrum procul,
virtusque nostra nescit ignavos metus:
si tela contra stricta, si vis horrida
Mavortis in me rueret — adversus feros
audax Gigantas obvias ferrem manus.
nec Sphinga caecis verba nectentem modis
fugi: cruentos vatis infandae tuli
rictus et albens ossibus sparsis solum;
cumque e superna rupe iam praedae imminens
aptaret alas verbera et caudae movens
saevi leonis more conciperet minas,
carmen poposci: sonuit horrendum insuper,
crepuere malae, saxaque impatiens morae
revulsit ungui viscera expectans mea;
nodosa sortis verba et implexos dolos
ac triste carmen alitis solvi ferae.
IOC. Quid sera mortis vota nunc demens facis?
licuit perire. laudis hoc pretium tibi
sceptrum et peremptae Sphingis haec merces datur.
OED. Ille, ille dirus callidi monstri cinis
in nos rebellat, illa nunc Thebas lues
perempta perdit. una iam superest salus,
si quam salutis Phoebus ostendit viam.

CHORVS THEBANORVM

Occidis, Cadmi generosa proles,
urbe cum tota; viduas colonis
respicis terras, miseranda Thebe.

90 ferox **A**[r] || 91 gigantes **A** || 92 spinga *ω* || 93 pestis inf. **A** || 95 superba **A** || 96 ales **A** | caudam movens **A** (*cf. Leo I 37*) caudae graves *Bentley* || 97 concuteret **A** || 100 unguis *ω corr. Bentley* || 101 fortis **A**[r] | sortis uerba tortis et **E** || 102 soluit **E** || 103 IOC. *om.* **E** || 106 OED. *om.* **E** | calidi **E** || 110—136 *extant in* **T** CHORVS THEBANORVM **ET** || 110 Cho. *praef.* **T** | ciandis catmi **T** || 111 urbem **T** || 112 miserana **T** | phoebe **E**

carpitur leto tuus ille, Bacche,
miles, extremos comes usque ad Indos,
ausus Eois equitare campis
figeru et mundo tua signa primo:
cinnami silvis Arabas beatos
vidit et versos equites, sagittis
terga fallacis metuenda Parthi;
litus intravit pelagi rubentis:
promit hinc ortus aperitque lucem
Phoebus et flamma propiore nudos
inficit Indos.
Stirpis invictae genus interimus,
labimur saevo rapiente fato;
ducitur semper nova pompa Morti:
longus ad manes properatur ordo
agminis maesti, seriesque tristis
haeret et turbae tumulos petenti
non satis septem patuere portae.
stat gravis strages premiturque iuncto
funere funus.
Colla tacturus steterat sacerdos:
dum manus certum parat alta vulnus,
aureo taurus rutilante cornu
labitur segnis; patuit sub ictu
ponderis vasti resoluta cervix;
nec cruor ferrum maculavit: alta
turpis est plaga sanies profusa.
segnior cursu sonipes in ipso

113 bache **E T** bacchi A^{τ} ‖ 114 milies extremo **T** ‖ 116 figeret **T** ‖ 117 arabas **T** arabēs *sic* **E** | cinnamis (*sic* A^{τ}) silvas Arabum beatas **A** ‖ 118 uidi **T** | versa **T** versas **E A** *corr. Peiper* | equitis **A** | sagittas ω *corr. Leo* ‖ 119 falacis **T** conversi **A** ‖ 121 promiit **T** | hic **A** | hortus aperique **T** ‖ 123 inf. Ind. igne uicino A^{τ} ‖ 124 interimos **E T** ‖ 126 dicitur **T** ‖ 127 mamis **T** ‖ 129 h. et turbe et t. **T** ‖ 130 satis semper **T** ‖ 131 vincto ψ ‖ 140 atra ω *corr. Richter symb. p. 37* ‖ 141 turpi se **E** turpis e **A** *corr. Peiper* | profusa est **A**

concidit gyro dominumque prono
    prodidit armo.
Prima vis tardas tetigit bidentes:
laniger pingues male carpsit herbas;
taurus armento pereunte marcet:
deficit pastor grege deminuto
tabidos inter moriens iuvencos.
incubant agris pecudes relictae;
non lupos cervi metuunt rapaces,
cessat irati fremitus leonis,
nulla villosis feritas in ursis;
perdidit pestem latebrosa serpens:
aret et sicco moritur veneno.

Non silva sua decorata coma
fundit opacas montibus umbras,
non rura virent ubere glebae,
non plena suo vitis Baccho
bracchia curvat:
omnia nostrum sensere malum.
Rupere Erebi claustra profundi
turba sororum face Tartarea
Phlegethonque suam mutat ripam:
miscuit undis Styga Sidoniis.
Mors atra avidos oris hiatus
pandit et omnis explicat alas;
quique capaci turbida cumba
flumina servat durus senio

133 sq. *post* 144 *traiecit Peiper* (135—143 *post v.* 148 *Koetschau*) ‖ 134 carpit **T** ‖ 136 det m. c. parata alta **T** ‖ 145 *post* 148 *posuit Richter* | pratis **A** ‖ 147 diminuto **A** ‖ 148 timidos **A**$^{\tau}$ ‖ 152 perbibit **A** ‖ *post* 153 *sapphicum cum adonio excidisse opinatur Peiper* ‖ 154—201 *dimetri* 179^{b} (ul. c.) *mon.* **EA**, *nisi quod* 159^{b} (sens. m.) *monometer* **E**, 158 (br. c.) **A** ‖ 154 sua silva **A**$^{\tau}$ ‖ 155 opacis *ω corr. Bentley* ‖ 157 bacho **E** hiaco **A** ‖ 162 sua motam ripa **A** ‖ *quaedam post* 163 *excidisse Peiper statuit, at* Styga *dictum est pro 'virus pestiferum'* ‖ 164 mors alta *ω corr. N. Heinsius p. 169* ‖ 165 omnes **A** ‖ 167 senior **A**

navita crudo vix assiduo
bracchia conto lassata refert,
fessus turbam vectare novam.
quin Taenarii vincula ferri
rupisse canem fama et nostris
errare locis, mugisse solum,
vaga per lucos simulacra virum

* *

maiora viris, bis Cadmeum
nive discussa tremuisse nemus,
bis turbatam sanguine Dircen,
nocte silenti
Amphionios ululasse canes.
O dira novi facies leti,
gravior leto:
piger ignavos alligat artus
languor, et aegro rubor in vultu,
maculaeque cutem sparsere leves;
tum vapor ipsam 184^{b}
corporis arcem flammeus urit
multoque genas sanguine tendit,
oculique rigent, resonant aures 187^{a} 188^{b}
stillatque niger naris aduncae
cruor et venas rumpit hiantes;
intima creber viscera quassat
gemitus stridens, et sacer ignis 192^{a} 187^{b}
pascitur artus iamque amplexu 188^{a} 192^{b}
frigida presso saxa fatigant;

168 navita Charon *ψ* || **171** tenarei **E** trenarei **A**$^{\varsigma}$ || **173** errasse **A** || **174** data p. l. *ci. Peiper* | simulacra ferunt *ci. Leo (cf. II 381 sq.) monometrum excidisse* ⟨visa esse *vel* errasse ferunt⟩ *censet Richter* || **177** iam turb. **A**$^{\varsigma}$ || **178. 179** n. s. A. | u. c. **EA** Actaeonios *Bentley. — Leo intercidisse putat hoc fere:* ⟨circum [*rectius esset: circa*] muros⟩ || **182** langor **E***ψ* || **183** m. caput *ω corr. M. Mueller p. 33* || **184** sparse reueles **E** || **186** tingit **A** || **187**^{b}. **188**^{a} *post* **192**^{a} *traiecit Richter (post* **185** *Peiper)* || **192** tunc ampl. **A**

quos liberior domus elato
custode sinit, petitis fontes
aliturque sitis latice ingesto.
prostrata iacet turba per aras
oratque mori: solum hoc faciles
tribuere dei; delubra petunt,
haut ut voto numina placent,
sed iuvat ipsos satiare deos.

OEDIPVS CHORVS CREO

Quisnam ille propero regiam gressu petit?
adestne clarus sanguine ac factis Creo
an aeger animus falsa pro veris videt?
CHOR. Adest petitus omnibus votis Creo.
OED. Horrore quatior, fata quo vergant timens,
trepidumque gemino pectus affectu labat:
ubi laeta duris mixta in ambiguo iacent,
incertus animus scire cum cupiat timet.
Germane nostrae coniugis, fessis opem
si quam reportas, voce properata edoce.
CR. Responsa dubia sorte perplexa iacent.
OED. Dubiam salutem qui dat adflictis negat.
CR. Ambage flexa Delphico mos est deo
arcana tegere. OED. Fare, sit dubium licet:
ambigua soli noscere Oedipodae datur.
CR. Caedem expiari regiam exilio deus,
et interemptum Laium ulcisci iubet:
non ante caelo lucidus curret dies
haustusque tutos aetheris puri dabit.

194 sq. (fatigant), quos l. d. e. | c. sinit. petit at *Madvig II 117,* quem — sinit, petitis *Scaliger* || **197** turba cadentum **A** || **202** *inscr. om.* **A** | OED. *praef.* **E** | prospero **E** || **205** CHO. **E** *om.* **A**τ | est est *Bentley* || *post* **205** *nova scaena* **A** edipus creon ψ || **206** OED. **E** *om.* **A** || **207** afflictu **E** *corr. N. Heinsius p. 169 (Bentley)* euentu **A** || **212** *choro datur* **E** | latent **A** || **214** chori est **E** | nexa **A**τ || **215** archana **E** || **217** sedem **A**τ | exitio **E** | expiare r. ex adyto d. *ci. Bentley* || **218** CREO *minio pictum et detersum* **E** | ulcissi **E** || **220** totos **A**τ

OED. Et quis peremptor incluti regis fuit?
quem memoret ede Phoebus, ut poenas luat.
CR. Sit precor dixisse tutum visu et auditu horrida;
torpor insedit per artus, frigidus sanguis coit.
ut sacrata templa Phoebi supplici intravi pede
et pias numen precatus rite summisi manus,
gemina Parnasi nivalis arx trucem fremitum dedit;
imminens Phoebea laurus tremuit et movit comam
ac repente sancta fontis lympha Castalii stetit.
incipit Letoa vates spargere horrentes comas
et pati commota Phoebum; contigit nondum specum,
emicat vasto fragore maior humano sonus:
  mitia Cadmeis remeabunt sidera Thebis,
  si profugus Dircen Ismenida liqueris hospes
  regis caede nocens, Phoebo iam notus et infans.
  nec tibi longa manent sceleratae gaudia caedis:
  tecum bella geres, natis quoque bella relinquens
  turpia, maternos iterum revolutus in ortus.

OED. Quod facere monitu caelitum iussus paro,
functi cineribus regis hoc decuit dari,
ne sancta quisquam sceptra violaret dolo.
regi tuenda maxime regum est salus:
curat peremptum nemo quem incolumem timet.
CR. Curam perempti maior excussit timor.
OED. Pium prohibuit ullus officium metus?
CR. Sphinx et nefandi carminis tristes minae.
OED. Nunc expietur numinum imperio scelus.
  Quisquis deorum regna placatus vides:
tu, tu penes quem iura praecipitis poli

223 tuum **A**ᵗ | aspectu horrido **A**ᵗ (horridum *α*) ‖ **225** supplice *Bentley* ‖ **227** arsx **E** | sonitum dedit **A** ‖ **228** movit domum *ω* *corr. Leo* ‖ **229** sicca fontis *Bentley* | casphalii **E** ‖ **230** lethea **A** loeta **E** *corr. N. Heinsius l. n.* ‖ **233** phoebis **E** ‖ **234** liquerit **E** ‖ **235** instans **E** ‖ **237** relinques **A** ‖ **238** turpes **E** turpis **A** *corr. N. Heinsius p. 170* | hortus **E** ‖ **243** quaerit *ω* queritur *α* *corr. de Wilamowitz* ‖ **246** Spinx. et nef. **E** prohibent nef. **A**

tuque, o sereni maximum mundi decus,
bis sena cursu signa qui vario legis,
qui tarda celeri saecula evolvis rota,
sororque fratri semper occurrens tuo,
noctivaga Phoebe, quique ventorum potens
aequor per altum caerulos currus agis,
et qui carentis luce disponis domos,
adeste: cuius Laius dextra occidit,
hunc non quieta tecta, non fidi lares,
non hospitalis exulem tellus ferat;
thalamis pudendis doleat et prole impia;
hic et parentem dextera perimat sua,
faciatque (num quid gravius optari potest?)
quicquid ego fugi — non erit veniae locus:
per regna iuro quaeque nunc hospes gero
et quae reliqui perque penetrales deos,
per te, pater Neptune, qui fluctu brevi
utrimque nostro geminus alludis solo;
et ipse nostris vocibus testis veni,
fatidica vatis ora Cirrhaeae movens:
ita molle senium ducat et summum diem
securus alto reddat in solio parens
solasque Merope noverit Polybi faces,
ut nulla sontem gratia eripiet mihi.
Sed quo nefandum facinus admissum loco est,
memorate: aperto Marte an insidiis iacet?
CR. Frondifera sanctae nemora Castaliae petens
calcavit artis obsitum dumis iter,
trigemina qua se spargit in campos via.
secat una gratum Phocidos Baccho solum,
unde altus arva deserit, caelum petens,

251 v. regis *ω corr. M. Müller p. 33* ‖ 256 carentes **A** ‖ 257 dextera laius **A**τ ‖ 258 Nunc **E** ‖ 262 nam *ci. N. Heinsius p. 170* ‖ 263 ergo **E** ‖ 264 per sceptra *Bentley* | rego **A** ‖ 269 chyrrhee **E** ‖ 271 regat **A** degat *α* videat *Bentley* ‖ 274 nefastum **A** ‖ 277 altis **A** ‖ 278 tergemina *ψ* ‖ 279 bacho **E** ‖ 280 altus ima **A**

clementer acto colle Parnasos biceps;
at una bimaris Sisyphi terras adit;
Olenia in arva tertius trames cava
convalle serpens tangit errantes aquas
gelidumque dirimit amnis †Elei vadum:
hic pace fretum subita praedonum manus
aggressa ferro facinus occultum tulit.
In tempore ipso sorte Phoebea excitus
Tiresia tremulo tardus accelerat genu
comesque Manto luce viduatum trahens.

OEDIPVS TIRESIAS MANTO

OED. Sacrate divis, proximum Phoebo caput,
responsa solve; fare, quem poenae petant.
TIR. Quod tarda fatu est lingua, quod quaerit moras
haut te quidem, magnanime, mirari addecet:
visu carenti magna pars veri latet.
sed quo vocat me patria, quo Phoebus, sequar:
fata eruantur; si foret viridis mihi
calidusque sanguis, pectore exciperem deum.
appellite aris candidum tergo bovem
curvoque numquam colla depressam iugo.
tu lucis inopem, gnata, genitorem regens
manifesta sacri signa fatidici refer.
MAN. Opima sanctas victima ante aras stetit.
TIR. In vota superos voce sollemni voca
arasque dono turis Eoi extrue.
MAN. Iam tura sacris caelitum ingessi focis.
TIR. Quid flamma? largas iamne comprendit dapes?
MAN. Subito refulsit lumine et subito occidit.

281 parnassos E parnasus A || 282 bimares A || 284 serpit A || 285 Elidis A Aetoli *vel* Oetaei *(cf. Habrucker p. 123) Leo,* Eueni *Madvig II p. 117,* Hylaethi *de Wilamowitz,* Acheloi *Peiper* || 288—290 *Oedipo dat Peiper* || 289 gradu A || 291 *inscr.* TIRESIA · ET IDEM · MANTO E || 293 tardo fatum (est *om.*) A || 294 haud te q. A haut eq. E || 295 carentem *ψ* || 298 excuterem A || 300 depressum *ω corr. Leo (cf. 341 sq.)* || 308 lumen A

TIR. Vtrumne clarus ignis et nitidus stetit
rectusque purum verticem caelo tulit
et summam in auras fusus explicuit comam?
an latera circa serpit incertus viae
et fluctuante turbidus fumo labat?
MAN. Non una facies mobilis flammae fuit:
imbrifera qualis implicat varios sibi
Iris colores, parte quae magna poli
curvata picto nuntiat nimbos sinu
(quis desit illi quive sit dubites color),
caerulea fulvis mixta oberravit notis,
sanguinea rursus; ultima in tenebras abit.
sed ecce pugnax ignis in partes duas
discedit et se scindit unius sacri
discors favilla — genitor, horresco intuens:
libata Bacchi dona permutat cruor
ambitque densus regium fumus caput
ipsosque circa spissior vultus sedet
et nube densa sordidam lucem abdidit.
quid sit, parens, effare.
TIR. Quid fari queam
inter tumultus mentis attonitae vagus?
quidnam loquar? sunt dira, sed in alto mala;
solet ira certis numinum ostendi notis:
quid istud est quod esse prolatum volunt
iterumque nolunt et truces iras tegunt?
pudet deos nescio quid. huc propere admove
et sparge salsa colla taurorum mola.
placidone vultu sacra et admotas manus
patiuntur?
MAN. Altum taurus attollens caput
primos ad ortus positus expavit diem
trepidusque vultum obliquat et radios fugit.

309 vegetus *Bentley* || **316** hiris **E** || **318** quisue **A** || **320** ultimum **A** || **324** bachi **E** || **327** tensa *C. Barth ad Stat. Th. V 176* || **329** uagos **A** || **330** q. sequar *Bentley* || **333** aras **A**ʳ *(exc. Vd.)* || **339** solis et r. f. **E** *cf. Gronovii notam*

TIR. Vnone terram vulnere afflicti petunt?
MAN. Iuvenca ferro semet imposito induit
et vulnere uno cecidit, at taurus duos
perpessus ictus huc et huc dubius ruit
animamque fessus vix reluctantem exprimit.
TIR. Vtrum citatus vulnere angusto micat
an lentus altas irrigat plagas cruor?
MAN. Huius per ipsam qua patet pectus viam
effusus amnis, huius exiguo graves
maculantur ictus imbre; sed versus retro
per ora multus sanguis atque oculos redit.
TIR. Infausta magnos sacra terrores cient.
sed ede certas viscerum nobis notas.
MAN. Genitor, quid hoc est? non levi motu, ut solent,
agitata trepidant exta, sed totas manus
quatiunt novusque prosilit venis cruor.
cor marcet aegrum penitus ac mersum latet
liventque venae; magna pars fibris abest
et felle nigro tabidum spumat iecur,
ac (semper omen unico imperio grave)
en capita paribus bina consurgunt toris;
sed utrumque caesum tenuis abscondit caput
membrana: latebram rebus occultis negans
hostile valido robore insurgit latus
septemque venas tendit; has omnis retro
prohibens reverti limes oblicus secat.
mutatus ordo est, sede nil propria iacet,
sed acta retro cuncta: non animae capax
in parte dextra pulmo sanguineus iacet,
non laeva cordi regio, non molli ambitu
omenta pingues visceri obtendunt sinus:
natura versa est, nulla lex utero manet.
scrutemur, unde tantus hic extis rigor.

341 opposito **A** apposito *vel* impulso *Bentley* ‖ **347** uiuus (*vel* Vnius) per i. **A**$^{\tau}$ ‖ **352** sede decertas **E** ‖ **353** hoc *om.* **A**$^{\tau}$ ‖ **355** nouisque **A** ‖ **364** omnes **A** ‖ **366** nichil p. iacent **E** ‖ **367** *vel* **367** *et* **368** *om.* ψ ‖ **369** regio cordis **A**$^{\tau}$ ‖ **370** viscerum **A** ‖ **372** scrutetur **A**$^{\tau}$ ‖ liuor **A**$^{\tau}$

quod hoc nefas? conceptus innuptae bovis,
nec more solito positus alieno in loco,
implet parentem; membra cum gemitu movet,
rigore tremulo debiles artus micant;
infecit atras lividus fibras cruor
temptantque turpes mobilem trunci gradum,
et inane surgit corpus ac sacros petit
cornu ministros; viscera effugiunt manum.
neque ista, quae te pepulit, armenti gravis
vox est nec usquam territi resonant greges:
immugit aris ignis et trepidant foci.
OED. Quid ista sacri signa terrifici ferant
exprome: voces aure non timida hauriam.
[solent extrema facere securos mala.]
TIR. His invidebis quibus opem quaeris malis.
OED. Memora quod unum scire caelicolae volunt,
contaminarit rege quis caeso manus.
TIR. Nec alta caeli quae levi pinna secant
nec fibra vivis rapta pectoribus potest
ciere nomen; alia temptanda est via:
ipse evocandus noctis aeternae plagis,
emissus Erebo ut caedis auctorem indicet.
reseranda tellus, Ditis inplacabile
numen precandum, populus infernae Stygis
huc extrahendus: ede cui mandes sacrum;
nam te, penes quem summa regnorum, nefas
invisere umbras.
OED. Te, Creo, hic poscit labor,
ad quem secundum regna respiciunt mea.
TIR. Dum nos profundae claustra laxamus Stygis,
populare Bacchi laudibus carmen sonet.

373 infaustae bovis A ‖ 376 tremulo rigore A ‖ 377 artas Aτ ‖ 379 at sacros E ‖ 380 manu A(τ) ‖ 381 ipsa A ‖ 382 fugiunt greges A ‖ 383 are segnis Aτ ‖ 386 *del. Peiper* | suprema α | securos facere Aτ ‖ 390 leuis penna secat A ‖ 391 parta Aτ ‖ 395—432 *extant in* R *(personarum notae evanuerunt)* ‖ 398 regn. est n. A ‖ 399 *omnia verba post* umbras *omissa videntur* R ‖ 402 pupolare (bacchi) E

CHORVS

Effusam redimite comam nutante corymbo,
mollia Nysaeis armati bracchia thyrsis!

Lucidum caeli decus, huc ades
votis quae tibi nobiles
Thebae, Bacche, tuae
palmis supplicibus ferunt.
Huc adverte favens virgineum caput,
vultu sidereo discute nubila
et tristes Erebi minas
avidumque fatum.
Te decet cingi comam floribus vernis,
te caput Tyria cohibere mitra
hederave mollem
bacifera religare frontem.
Spargere effusos sine lege crines,
rursus adducto revocare nodo;
qualis iratam metuens novercam
creveras falsos imitatus artus,
crine flaventi simulata virgo,
lutea vestem retinente zona:
inde tam molles placuere cultus
et sinus laxi fluidumque syrma.
Vidit aurato residere curru,
veste cum longa tegeres leones,

403 *De canticis polymetris Leo I 110 sqq., cf. Richter K. U. p. 32 n. 2, Peiper praef. c. III* | *leguntur in cod. Thuaneo vv. 403 sq. 429—431. 445—448. 466—471. 504—509* | effusa **T** commam natante corimbo **T** || **404** niseis **T** | armatus **RET** armate ψ armate et *Peiper* | brachia **TA**$^{\tau}$ | thyrsis *om.* **T** || **406** votis *priore versu* **REA** || **406. 407** *uno versu* **A** | quae t. n. thebae | thebae b. t. **R** || **411** herebi **EA** || **414** *post* hederaue *2 vel 3 litterae erasae Ribbeckio teste* | molle *vel* molli **R** | hederaue — frontem *uno versu* **A** || **415** baccifera *vel* bachifera **A**$^{\tau}$ || **417** renouare **E** || **421** luteam *α* || **422** unde **A**$^{\tau}$ | iam **R** *ut vid.* || **423** fluidumque **RE** || **425** regeres **REA** *corr.* ψ vite c. l. regeres *ci. Koetschau coll. Phaed. v. 705*

omnis Eoae plaga vasta terrae,
qui bibit Gangen niveumque quisquis
frangit Araxen.

Te senior turpi sequitur Silenus asello,
turgida pampineis redimitus tempora sertis;
condita lascivi deducunt orgia mystae.
Te Bassaridum comitata cohors
nunc Edono pede pulsavit
sola Pangaeo, nunc Threicio
vertice Pindi; nunc Cadmeas
inter matres impia maenas
comes Ogygio venit Iaccho,
nebride sacra praecincta latus 438
thyrsumque levem vibrante manu, 441
tibi commotae pectora matres 439
fudere comam.
iam post laceros Pentheos artus
thyades, oestro membra remissae, 442
velut ignotum videre nefas.

Ponti regna tenet nitidi matertera Bacchi
Nereidumque choris Cadmeia cingitur Ino;
ius habet in fluctus magni puer advena ponti,
cognatus Bacchi, numen non vile Palaemon.
Te Tyrrhena, puer, rapuit manus,
at tumidum Nereus posuit mare,

426 vasta *ex* veste **E**^{1} ‖ 427 Gangen **R** Gangem **EA** ‖ 428 Araxem **A** ‖ 429 turpis **T** ‖ 430—471 *om.* ψ(**τ**) ‖ 430 sertis *om.* **T** ‖ 432 coros **R** *ut vid.* ‖ 433 eden (en **E**^{2} *i. ras. Petero et Ribbeckio testibus*) ope depuls. **E** edon ope depuls. ψ Edonii α Edoni *G. Fabricius* ‖ 434 Pangaei ω *corr. Leo* ‖ 439. 440 *del. Leo, post* 441 *posuit M. Müller Ph. p. 268* ‖ 440—444 ignotum *dimetri, claudit monom.* **EA** ‖ 442 lacertos *(sed* t *expunct.)* **E**^{1} ‖ 445 Fontis **A** Te ponti r. tene **T** | mat. B. *om.* **T** ‖ 446 catmetia **T** | Ino *om.* **T** ‖ 448 bachi nomen non vil *ceteris omissis* **T** ‖ 450 et ω *corr. Bentley* | timidum **E**

caerula cum pratis mutat freta:
hinc verno platanus folio viret
et Phoebo laurus carum nemus;
garrula per ramos avis obstrepit;
vivaces hederas remus tenet,
summa ligat vitis carchesia.
Idaeus prora fremuit leo,
tigris puppe sedet Gangetica.
Tum pirata freto pavidus natat,
et nova demersos facies habet:
bracchia prima cadunt praedonibus
inlisumque utero pectus coit,
parvula dependet lateri manus
et dorso fluctum curvo subit,
lunata scindit cauda mare:
et sequitur curvus fugientia
carbasa delphin.

Divite Pactolos vexit te Lydius unda,
aurea torrenti deducens flumina ripa;
laxavit victos arcus Geticasque sagittas
lactea Massagetes qui pocula sanguine miscet;
regna securigeri Bacchum sensere Lycurgi;
sensere terrae †Zalacum feroces
et quos vicinus Boreas ferit
arva mutantes quasque Maeotis

455 ramus ω *corr.* ψ *Rapheling coll. Ov. M. III 644* || **466** Te sequitur **ETA** *corr.* ψ | **466**[a b] *uno versu* ω *corr. Richter* || **467** diuitiē **T** | Pactulos **T**, *sed* o *ex* u *ut vid.* Pactolus **A** | unila **T** || **468** te ducen **R** || **469** actus arcus genticasque s. **T** || **470** lacta **E** lucteam cahos segetes **T** | sanguinem vincit **T** || **471** baccum... sere **T** | ligurgi **ETA** *corr.* ψ || **472** zedacum **A** (te Dacum *Rapheling*, te Dahum *Bentley ad Lucan. II 296*, Galatum *Leo*) || **474 sq.** *sic in* **E** *leguntur:*

alluit gentes.
Rigido fluctu. Arva mutantes. Quasque meotis
Quasque despectat. vertice summo. Frigido fluctu
'*hic 474—476* (Arva — fluctu) *supplevit 1 m. atramento paullum*

alluit gentes frigido fluctu
quasque despectat
vertice summo
sidus Arcadium geminumque plaustrum.
Ille dispersos domuit Gelonos,
arma detraxit trucibus puellis:
ore deiecto petiere terram
Thermodontiacae catervae,
positisque tandem levibus sagittis
Maenades factae.
sacer Cithaeron sanguine undavit
Ophioniaque caede;
Proetides silvas petiere, et Argos
praesente Bacchum coluit noverca.
Naxos Aegaeo redimita ponto
tradidit thalamis relictam
virginem, meliore pensans
damnum marito:
pumice ex sicco *
fluxit Nyctelius latex;
garruli gramen secuere rivi,
conbibit dulces humus alta sucos
niveique lactis candidos fontes
et mixta odoro Lesbia cum thymo.
Ducitur magno nova nupta caelo:
solemne Phoebus carmen

nigriore, (antea tantum Rigido fluctu *scripserat).* R, A, Q, Q *minio pictae,* F *nigra.' cf. Leo I 112* **A** *sic disponit:* A. m. q. M. | a. g. f. f. *Peiperi vv. 472—503 conformationem vide in praef. l. n.* ‖ 476[b] e summo *Leo (Bentley)* ‖ 477 *duobus versibus:* s. archad. | g. p. **E** ‖ 482 conditis *Bentley* ‖ 483 Męnadaes f. **E** mites sunt f. **A** ‖ 484 sac. et C. *ψ* s. hinc C. *Richter* ‖ 485 Amphioniaque *I. Gronov* ‖ 486 agros **A** ‖ 487 praesentem **A** praesidem *α* praesidem B. colit urbs novercae *Swoboda* ‖ 489 tr. th. | r. v. | m. p. | d. m. **E** tr. th. vir ginemrelictam | m. p. damna mar. **A** ‖ 491 p. e. s. f. | N. l. **E** *uno versu* **A** | p. e. s. ⟨feriente thyrso⟩ *ex Eurip. Bacch. v. 704 sq. supplevit Richter* ‖ 494 alia **E** ‖ 495 lacus (*i. e.* lactis) **A**$^{\tau}$ lactes *ψ* ‖ 498 s. Ph. c. canit **A**

infusis humero capillis
cantat et geminus Cupido
concutit taedas.
telum deposuit Iuppiter igneum
oditque Baccho veniente fulmen.

Lucida dum current annosi sidera mundi,
Oceanus clausum dum fluctibus ambiet orbem
Lunaque dimissos dum plena recolliget ignes,
dum matutinos praedicet Lucifer ortus
altaque caeruleum dum Nerea nesciet Arctos,
candida formonsi venerabimur ora Lyaei.

OEDIPVS CREO

Etsi ipse vultus flebiles praefert notas,
exprome cuius capite placemus deos.
CR. Fari iubes tacere quae suadet metus.
OED. Si te ruentes non satis Thebae movent,
at sceptra moveant lapsa cognatae domus.
CR. Nescisse cupies nosse quae nimium expetis.
OED. Iners malorum remedium ignorantia est.
itane et salutis publicae indicium obrues?
CR. Vbi turpis est medicina, sanari piget.
OED. Audita fare, vel malo domitus gravi
quid arma possint regis irati scies.
CR. Odere reges dicta quae dici iubent.
OED. Mitteris Erebo vile pro cunctis caput,
arcana sacri voce ni retegis tua.

500. 501 concinit (concutit *τ*) tedas gem. Cup. **A** ‖ **502** ippiter **E** ‖ **503** quodque **A**τ (candidit **Vd.**) ‖ **504** Luida **T** ‖ **505** occeanus **E** ..eanus **R** | ambiat (*ex* ambit) **T** ‖ **506** demissos **E** | recolligit **E** colliget: e *ex* i *1 m.* **T** ‖ **508—545** *extant* **R** ‖ **508** formosi **RA** | *inter* 508 *et* 509 *inscriptionis loco incertae rubrarum litterarum umbrae* **R** OEDIPPVS CREON **A** ‖ **509** Et ipse **A**τ | fleuiles **R** ‖ **510** expone **A** ‖ **511** suades **R** ‖ **516** itane est **RE** ‖ **517** sanare **E** ‖ **521** mittes **E**

CR. Tacere liceat. ulla libertas minor
a rege petitur?
OED. Saepe vel lingua magis
regi atque regno muta libertas obest.
CR. Vbi non licet tacere, quid cuiquam licet?
OED. Imperia solvit qui tacet iussus loqui.
CR. Coacta verba placidus accipias precor.
OED. Vlline poena vocis expressae fuit?
CR. Est procul ab urbe lucus ilicibus niger,
Dircaea circa vallis inriguae loca.
cupressus altis exerens silvis caput
virente semper alligat trunco nemus,
curvosque tendit quercus et putres situ
annosa ramos: huius abrupit latus
edax vetustas; illa, iam fessa cadens
radice, fulta pendet aliena trabe.
amara bacas laurus et tiliae leves
et Paphia myrtus et per immensum mare
motura remos alnus et Phoebo obvia
enode Zephyris pinus opponens latus:
medio stat ingens arbor atque umbra gravi
silvas minores urguet et magno ambitu
diffusa ramos una defendit nemus.
tristis sub illa, lucis et Phoebi inscius,
restagnat umor frigore aeterno rigens;
limosa pigrum circumit fontem palus.
Huc ut sacerdos intulit senior gradum,
haut est moratus: praestitit noctem locus.
tum effossa tellus, et super rapti rogis
iaciuntur ignes. ipse funesto integit

523 nulla **A** || 524 *duobus versibus* **R** uilis lingua **A**τ || 526 ubi tac. n. lic. **A**τ || 527 quit **R** || 532 *post* 533 **R** || 534 situ *ex* situs **R** || 536 illa **RE** silua **A** | iam spissa **E** (scissa *Bothe*, fissa *Peiper*), i. fessa **RA** *cf. Richter symb. p. 10* || 538 baccis **A** || 540 phobo **R** || 542 adque **R** || 543 silva minore surgit **A**τ || 544 ramis umbra **A**τ || 545 lucus **A**τ || 546 hinc (hic τ) stagnat **A** || 547 circuit **A** || 551 ipsa *Gruter, Bentley*

vates amictu corpus et frondem quatit.
lugubris imos palla perfundit pedes,
squalente cultu maestus ingreditur senex,
mortifera canam taxus adstringit comam.
nigro bidentes vellere atque atrae boves
intro trahuntur. flamma praedatur dapes,
vivumque trepidat igne ferali pecus.
vocat inde manes teque qui manes regis
et obsidentem claustra Lethaei lacus,
carmenque magicum volvit et rabido minax
decantat ore quicquid aut placat leves
aut cogit umbras; sanguinem libat focis
solidasque pecudes urit et multo specum
saturat cruore; libat et niveum insuper
lactis liquorem, fundit et Bacchum manu
laeva canitque rursus ac terram intuens
graviore manes voce et attonita citat.
latravit Hecates turba; ter valles cavae
sonuere maestum, tota succusso solo
pulsata tellus. 'audior' vates ait,
'rata verba fudi: rumpitur caecum chaos
iterque populis Ditis ad superos datur'
subsedit omnis silva et erexit comas,
duxere rimas robora et totum nemus
concussit horror, terra se retro dedit
gemuitque penitus: sive temptari abditum
Acheron profundum mente non aequa tulit,
sive ipsa tellus, ut daret functis viam,
compage rupta sonuit; aut ira furens
triceps catenas Cerberus movit graves.

552 frondem rapit *Koetschau, transluto post hunc versum v. 555* || **557** antro **E** retro **A** *corr. M. Müller p. 35 cf. v. 564* || **560** Teque obs. *Bentley* | letalis lacus *ω* (loet. **E**) *corr. N. Heinsius p. 174* || **563** irrigat sanguis focos **A** || **567** et terram **A** || **568** ciet **A**$^{\varsigma}$ || **569** per valles cavas **E** || **574** subsedit *ω* subsidit *(quod idem est) Leo cum Gronovio* | comam **A** || **576** unda se *Bentley coll. v. 582*

subito dehiscit terra et immenso sinu
laxata patuit — ipse torpentes lacus
vidi inter umbras, ipse pallentes deos
noctemque veram; gelidus in venis stetit
haesitque sanguis. saeva prosiluit cohors
et stetit in armis omne vipereum genus,
fratrum catervae dente Dircaeo satae.
tum torva Erinys sonuit et caecus Furor
Horrorque et una quicquid aeternae creant
celantque tenebrae: Luctus avellens comam
aegreque lassum sustinens Morbus caput,
gravis Senectus sibimet et pendens Metus
avidumque populi Pestis Ogygii malum.
nos liquit animus. ipse quae ritus senis
artesque norat stupuit. intrepidus parens
audaxque damno convocat Ditis feri
exangue vulgus. ilico ut nebulae leves
volitant et auras libero caelo trahunt.
non tot caducas educat frondes Eryx
nec vere flores Hybla tot medio creat,
cum examen arto nectitur densum globo,
fluctusque non tot frangit Ionium mare,
nec tanta gelidi Strymonis fugiens minas
permutat hiemes ales et caelum secans
tepente Nilo pensat Arctoas nives
quot ille populos vatis eduxit sonus.
avide latebras nemoris umbrosi petunt
animae trementes; primus emergit solo,
dextra ferocem cornibus taurum premens,
Zethus, manuque sustinens laeva chelyn
qui saxa dulci traxit Amphion sono;

583. 584 *hemist. posteriora permutata* A || 589 *post* 594 *reposuit Leo. Cf. 652 sqq. 1058 sqq.* || 590 tum tota A^{τ} || 593 lapsum A^{τ} || 600 frondes etha (oetha) A^{τ} || 602 alto ω *corr. Richter* || 603 ionius E || 604 strynnonis E || 606 torpente A^{τ} || 608 pavide ω *corr. Markland ad Stat. silv. V 1, 11* | umbrosis E || 611 zetus A^{τ} | sustinet l. chelim A

interque natos Tantalis tandem suos
tuto superba fert caput fastu grave
et numerat umbras. peior hac genetrix adest
furibunda Agaue, tota quam sequitur manus
partita regem: sequitur et Bacchas lacer
Pentheus tenetque saevus etiam nunc minas.
tandem vocatus saepe pudibundum extulit
caput atque ab omni dissidet turba procul
celatque semet (instat et Stygias preces
geminat sacerdos, donec in apertum efferat
vultus opertos) Laius — fari horreo:
stetit per artus sanguine effuso horridus,
paedore foedo squalidam obtectus comam,
et ore rabido fatur: 'O Cadmi effera,
cruore semper laeta cognato domus,
vibrate thyrsos, enthea gnatos manu
lacerate potius — maximum Thebis scelus
maternus amor est. patria, non ira deum
sed scelere raperis: non gravi flatu tibi
luctificus Auster nec parum pluvio aethere
satiata tellus halitu sicco nocet,
sed rex cruentus, pretia qui saevae necis
sceptra et nefandos occupat thalamos patris
egitque in ortus semet et matri impios
fetus regessit, quique, vix mos est feris,
fratres sibi ipse genuit — implicitum malum
magisque monstrum Sphinge perplexum sua.
invisa proles: sed tamen peior parens
quam gnatus, utero rursus infausto gravis.
te, te cruenta sceptra qui dextra geris,
te pater inultus urbe cum tota petam

614 gravi A ‖ 615 peior ac A^{r} ‖ 617 Baccham sacer *α* ‖ 619 pudibundus A^{r} ‖ 624 stetitque A^{r} | horridos *N. Heinsius* ‖ 625 obtentus *ω corr. τ* ‖ 628 penthea E ethnea A^{r} *corr. α* ‖ 629 macerate E ‖ 634 premia A ‖ 636. 637 *post* 641 *posuit Richter symb. p. 29 sq.* ‖ 637 incesto *Bentley* ‖ 639 nec mos A ‖ 641 spinge *ω*

et mecum Erinyn pronubam thalami traham,
traham sonantis verbera, incestam domum
vertam et penates impio Marte obteram.
proinde pulsum finibus regem ocius
agite exulem quocumque funesto gradu;
solum relinquat: vere florifero virens
reparabit herbas, spiritus puros dabit
vitalis aura, veniet et silvis decor;
Letum Luesque, Mors Labor Tabes Dolor,
comitatus illo dignus, excedent simul;
et ipse rapidis gressibus sedes volet
effugere nostras, sed graves pedibus moras
addam et tenebo: reptet incertus viae,
baculo senili triste praetemptans iter:
eripite terras, auferam caelum pater.'
OED. Et ossa et artus gelidus invasit tremor;
quicquid timebam facere fecisse arguor —
tori iugalis abnuit Merope nefas,
sociata Polybo; sospes absolvit manus
Polybus meas: uterque defendit parens
caedem stuprumque. quis locus culpae est super?
multo ante Thebae Laium amissum gemunt,
Boeota gressu quam meo tetigi loca.
falsusne senior an deus Thebis gravis? —
iam iam tenemus callidi socios doli:
mentitur ista praeferens fraudi deos
vates, tibique sceptra despondet mea.
CR. Egone ut sororem regia expelli velim?
si me fides sacrata cognati laris
non contineret in meo certum statu:

644 erynim prenubam **E** herines pronubas **A** ‖ 645 sonantes **A** sonantem *Gronov* torta insonantes *N. Heinsius p. 175* tr. silentes, verbere *de Wilamowitz* torvum sonantem *Peiper* torvam sonantem *O. Roſsbach p. 135. Sed cf. Richter l. n.* | incertam **A**ς ‖ 648 quacumque α *cf. Bentley ad Hor. c. I 6, 3 et Leo I 223* ‖ 649 relinquet ω *corr.* α ‖ 656 repetet **E** reptot **A**ς (*exc.* Vd.) ‖ 658 preripite **A** ‖ 659 OED. *om.* **A**ς ‖ 660 OED. *praef.* **A**ς ‖ 662 sociato **E** | absoluet **E** ‖ 666 boeta **A**ς

tamen ipsa me fortuna terreret nimis
sollicita semper. liceat hoc tuto tibi
exuere pondus nec recedentem opprimat:
iam te minore tutior pones loco.
OED. Hortaris etiam, sponte deponam ut mea
tam gravia regna?
CR. Suadeam hoc illis ego,
in utrumque quis est liber etiamnum status:
tibi iam necesse est ferre fortunam tuam.
OED. Certissima est regnare cupienti via
laudare modica et otium ac somnum loqui;
ab inquieto saepe simulatur quies.
CR. Parumne me tam longa defendit fides?
OED. Aditum nocendi perfido praestat fides.
CR. Solutus onere regio regni bonis
fruor domusque civium coetu viget,
nec ulla vicibus surgit alternis dies
qua non propinqui munera ad nostros lares
sceptri redundent; cultus, opulentae dapes,
donata multis gratia nostra salus:
quid tam beatae desse fortunae rear?
OED. Quod dest: secunda non habent umquam modum.
CR. Incognita igitur ut nocens causa cadam?
OED. Num ratio vobis reddita est vitae meae?
num audita causa est nostra Tiresiae? tamen
sontes videmur. facitis exemplum: sequor.
CR. Quid si innocens sum?
OED. Dubia pro certis solent
timere reges.
CR. Qui pavet vanos metus,
veros meretur.
OED. Quisquis in culpa fuit,

675 hoc tantum *Bentley* ‖ 676 ne rec. A ‖ 679 CRE. tam gr. regna cresua deam E ‖ 680 i. u. qui se subter E | etiam nunc A ‖ 682 cupienti vox E ‖ 683 et totium E | somn. sequi A ‖ 685 def. dies A ‖ 686 praest. dies A ‖ 693 reor E ‖ 694 quod res secunde A ‖ 698 ex. ut sequar (a *ex* o) E[1] ‖ 701 veros fatetur A

dimissus odit: omne quod dubium est cadat.
CR. Sic odia fiunt.
OED. Odia qui nimium timet
regnare nescit: regna custodit metus.
CR. Qui sceptra duro saevus imperio regit,
timet timentes: metus in auctorem redit.
OED. Servate sontem saxeo inclusum specu.
ipse ad penates regios referam gradum.

CHORVS

Non tu tantis causa periclis,
non hinc Labdacidos petunt
fata, sed veteres deum
irae secuntur: Castalium nemus
umbram Sidonio praebuit hospiti
lavitque Dirce Tyrios colonos,
ut primum magni natus Agenoris
fessus per urbem furta sequi Iovis,
sub nostra pavidus constitit arbore
praedonem venerans suum
monituque Phoebi
iussus erranti comes ire vaccae,
quam non flexerat
vomer aut tardi iuga curva plaustri,
deseruit fugas nomenque genti
inauspicata de bove tradidit.
Tempore ex illo nova monstra semper
protulit tellus:
aut anguis imis vallibus editus
annosa supra robora sibilat

702 omne odit A[r] | quod dubium putat A quod obvium est eat E *corr. Leo* ‖ *de metrica versuum* 709—737 *forma vide supra ad v. 403* ‖ 710 non haec ω *corr. Leo* | L. premunt A ‖ 717 consistit E | sub nostrae ramis constitit arboris A ‖ 718 pr. v. deum *ci. Richter* ‖ 721 Q. n. f. v. a. t. | i. c. p. E *corr.* A ‖ 725 P. t. a. a. i. | V. e. a. s. | R. s. s. p. E *corr.* A ‖ 727 a. curvans *Birt p. 555 ex Ovid. M. III 93*

superatque pinus:
supra Chaonias celsior arbores
erexit caeruleum caput,
cum maiore sui parte recumberet;
aut feta tellus impio partu
effudit arma: sonuit reflexo
classicum cornu lituusque adunco
stridulos cantus elisit aere,
* *
ante non linguas agiles et ora
vocis ignotae clamore primum
hostico experti:
Agmina campos cognata tenent,
dignaque iacto semine proles,
uno aetatem permensa die,
post Luciferi nata meatus
ante Hesperios occidit ortus.
horret tantis advena monstris
populique timet bella recentis,
donec cecidit saeva iuventus
genetrixque suo reddi gremio
modo productos vidit alumnos.
hac transierit civile nefas!
illa Herculeae norint Thebae
proelia fratrum.
Quid Cadmei fata nepotis,
cum vivacis cornua cervi
frontem ramis texere novis
dominumque canes egere suum?

728 supraque p. A ‖ **728** *del. Leo I 114; at cf. M. Müller p. 35* ‖ **732 sq.** *sic distribuunt* **EA**: eff. arma | son. r. cl. cornu | lit. ad. st. c. | el. aere n. a. l. | '*post* **734** *dictum oportuit spartos pugnam iniisse' Leo* ‖ **735** non ante ω *corr. Peiper* | l. alias et arma v. i. A ‖ **739** Lignaque E ‖ **744** regentis E ‖ **747** productos (os *ex* us) E[1] ‖ *vv.* **751—763** *ab hac fabula alienos esse interponendosque potius post Phoeniss. 318 suspicatus est Peiper Observ. p. 36, ab interpolatore profectos putat Habrucker p. 54. Refutavit Leo I 115 sq.*

praeceps silvas montesque fugit
citus Actaeon agilique magis
pede per saltus ac saxa vagus
metuit motas zephyris plumas
et quae posuit retia vitat:
donec placidi fontis in unda
cornua vidit vultusque feros;
ibi virgineos foverat artus
nimium saevi diva pudoris.

OEDIPVS IOCASTA

Curas revolvit animus et repetit metus.
obisse nostro Laium scelere autumant
superi inferique, sed animus contra innocens
sibique melius quam deis notus negat.
redit memoria tenue per vestigium,
cecidisse nostri stipitis pulsu obvium
datumque Diti cum prior iuvenem senex,
curru superbus, pelleret, Thebis procul
Phocaea trifidas regio qua scindit vias.
unanima coniunx, explica errores precor:
quae spatia moriens Laius vitae tulit?
primone in aevo viridis an fracto occidit?
IOC. Inter senem iuvenemque, sed propior seni.
OED. Frequensne turba regium cinxit latus?
IOC. Plures fefellit error ancipitis viae,
paucos fidelis curribus iunxit labor.
OED. Aliquisne cecidit regio fato comes?
IOC. Vnum fides virtusque consortem addidit.
OED. Teneo nocentem. convenit numerus, locus:
sed tempus adde.
IOC. Decima iam metitur seges.

761 ferox **E A** *corr.* τ ‖ 762 ubi **A** ‖ 763 dira **E** ‖ 764 OED. *praef.* **E** *om.* **A** ‖ 769 *om.* ψ ‖ 770 datum esse diti **A** ‖ 773 explica errorem **A** explicer rores **E** ‖ 775 fractoccidit **E**

SENEX CORINTHIVS IDEM

Corinthius te populus in regnum vocat
patrium: quietem Polybus aeternam obtinet.
OED. Vt undique in me saeva Fortuna irruit!
edissere agedum, quo cadat fato parens.
SEN. Animam senilem mollis exsolvit sopor.
OED. Genitor sine ulla caede defunctus iacet.
testor, licet iam tollere ad caelum pie
puras nec ulla scelera metuentes manus.
sed pars magis metuenda fatorum manet.
SEN. Omnem paterna regna discutient metum.
OED. Repetam paterna regna; sed matrem horreo.
SEN. Metuis parentem, quae tuum reditum expetens
sollicita pendet?
OED. Ipsa me pietas fugat.
SEN. Viduam relinques?
OED. Tangis en ipsos metus:
SEN. Effare mersus quis premat mentem timor;
praestare tacitam regibus soleo fidem.
OED. Conubia matris Delphico admonitu tremo.
SEN. Timere vana desine et turpes metus
depone: Merope vera non fuerat parens.
OED. Quod subditivi praemium gnati petit?
SEN. Regum superbam liberi astringunt fidem.
OED. Secreta thalami fare quo excipias modo.
SEN. Hae te parenti parvulum tradunt manus.
OED. Tu me parenti tradis; at quis me tibi?
SEN. Pastor nivoso sub Cithaeronis iugo.
OED. In illa temet nemora quis casus tulit?
SEN. Illo sequebar monte cornigeros greges.
OED. Nunc adice certas corporis nostri notas.

inscr. om. A ‖ 784 SENEX *praef.* E senex Corinthius Edipus ψ ‖ 786 Et undique E ‖ 787 ed. mihi quo A ‖ 790 iam licet E ‖ 793 discutiunt ψ ‖ 799 regibus *bis* E ‖ 800 monitu A ‖ 804 regnum A

SEN. Forata ferro gesseras vestigia,
tumore nactus nomen ac vitio pedum.
OED. Quis fuerit ille qui meum dono dedit
corpus requiro.
SEN. Regios pavit greges;
minor sub illo turba pastorum fuit.
OED. Eloquere nomen.
SEN. Prima languescit senum
memoria longo lassa sublabens situ.
OED. Potesne facie noscere ac vultu virum?
SEN. Fortasse noscam: saepe iam spatio obrutam
levis exoletam memoriam revocat nota.
OED. Ad sacra et aras omne compulsum pecus
duces sequantur; ite, propere accersite,
famuli, penes quos summa consistit gregum.
SEN. Sive ista ratio sive fortuna occulit,
latere semper patere quod latuit diu:
saepe eruentis veritas patuit malo.
OED. Malum timeri maius his aliquod potest?
SEN. Magnum esse magna mole quod petitur scias.
concurrit illinc publica, hinc regis salus:
utrimque paria; contine medias manus,
nihil lacessas, ipsa se fata explicent.
OED. Non expedit concutere felicem statum:
tuto movetur quicquid extremo in loco est.
SEN. Nobilius aliquid genere regali appetis?
ne te parentis pigeat inventi vide.
OED. Vel paenitendi sanguinis quaeram fidem,
si nosse certum est. ecce grandaevus senex,
arbitria sub quo regii fuerant gregis,
Phorbas. refersne nomen aut vultum senis?
SEN. Adridet animo forma; nec notus satis,
nec rursus iste vultus ignotus mihi.

819 cognoscere **E** || **823** sequuntur **E** | acersite **E** || **828** timere **E** || **829** petituro **E** || **831** patria **A** || **832** ut nichil arcessas, ipsa te f. explicant **A** || **833** *seni continuatur* **A** || **834** OED. **A** || **837** nec poen. **A** || **838** sed **A** sic *Leo*

OED. Regnum optinente Laio famulus greges
agitasti opimos sub Cithaeronis plaga?

PHORBAS IDEM

Laetus Cithaeron pabulo semper novo
aestiva nostro prata summittit gregi.
SEN. Noscisne memet?
PHOR. Dubitat anceps memoria.
OED. Huic aliquis a te traditur quondam puer?
effare. dubitas? cur genas mutat color?
quid verba quaeris? veritas odit moras.
PHOR. Obducta longo temporum tractu moves.
OED. Fatere, ne te cogat ad verum dolor.
PHOR. Inutile isti munus infantis dedi:
non potuit ille luce, non caelo frui.
SEN. Procul sit omen. vivit et vivat precor.
OED. Superesse quare traditum infantem negas?
PHOR. Ferrum per ambos tenue transactum pedes
ligabat artus, vulneri innatus tumor
puerile foeda corpus urebat lue.
OED. Quid quaeris ultra? fata iam accedunt prope.
quis fuerit infans edoce.
PHOR. Prohibet fides.
OED. Huc aliquis ignem! flamma iam excutiet fidem.
PHOR. Per tam cruentas vera quaerentur vias?
ignosce quaeso. OED. Si ferus videor tibi
et impotens, parata vindicta in manu est:
dic vera: quisnam? quove generatus patre?
qua matre genitus? PHOR. coniuge est genitus tua.

843. 844 *Oedipo dat Gronov, seni continuantur* ω ‖ PHORBAS SENEX OEDIPVS A ‖ 848—850 *seni dantur* E ‖ 851 abducta E ‖ 853 infantem A ‖ 859 lues E ‖ 860. 861ᵃ SEN. A ‖ 862—867ᵃ (—genitus) *Oedipo continuantur* E, 863 *Phorbanti dedit Bothe*, 864. 865 *Phorbanti dantur* A *(versus 864 posterius solum hemistichium* [Si — tibi] ψ *i. e.* τ*)* ‖ 863 quaerenti ω *corr. Bothe* ‖ 864 quaeror E ‖ 865 imp. iam parta A ‖ 867 est *om.* Aτ

OED. Dehisce, tellus, tuque tenebrarum potens,
in Tartara ima, rector umbrarum, rape
retro reversas generis ac stirpis vices.
congerite, cives, saxa in infandum caput,
mactate telis: me petat ferro parens,
me gnatus, in me coniuges arment manus
fratresque, et aeger populus ereptos rogis
iaculetur ignes. saeculi crimen vagor,
odium deorum, iuris exitium sacri,
qua luce primum spiritus hausi rudes
iam morte dignus. redde nunc animos †acres,
nunc aliquid aude sceleribus dignum tuis.
i, perge, propero regiam gressu pete:
gratare matri liberis auctam domum.

CHORVS

Fata si liceat mihi
fingere arbitrio meo,
temperem zephyro levi
vela, ne pressae gravi
spiritu antennae tremant:
lenis et modice fluens
aura nec vergens latus
ducat intrepidam ratem;
tuta me media vehat
vita decurrens via.
Gnosium regem timens
astra dum demens petit

869 i. t. iram **E** ‖ **871** saxa infestum **A** ‖ **878** animos parens **A** pares *N. Heinsius p. 179 et Bentley* feros *vel* truces *Bücheler* furens *Peiper* anime has vices *(i. e. horum scelerum poenas) vel* tandem vices *Richter symb. p. 37,* animos, sacer *Koetschau* ‖ **880** cursu pete **A** ‖ **881** aucta domo **A** ‖ **882** *proprius versus,* **883—914** *versus binorum colorum* **E** ‖ **887** lene sed modicum fluens **A** ‖ **890. 891** *om.* **A**[τ] (*exc.* **R 10**) ‖ **891** decurrere **E** decurrente **A** *corr. Delrio* ‖ **893** alta dum **A**

artibus fisus novis,
certat et veras aves
vincere ac falsis nimis
imperat pinnis puer,
nomen eripuit freto;
callidus medium senex
Daedalus librans iter
nube sub media stetit,
alitem expectans suum
(qualis accipitris minas
fugit et sparsos metu
conligit fetus avis),
donec in ponto manus
movit implicitas puer
compede audacis viae.
quicquid excessit modum
pendet instabili loco.
Sed quid hoc? postes sonant;
maestus en famulus manu
regius quassat caput.
ede quid portes novi.

NVNTIVS

Praedicta postquam fata et infandum genus
deprendit ac se scelere convictum Oedipus
damnavit ipse, regiam infestus petens
invisa propero tecta penetravit gradu
qualis per arva Libycus insanit leo,
fulvam minaci fronte concutiens iubam;
vultus furore torvus atque oculi truces,
gemitus et altum murmur, et gelidus fluit

894 fidens **A** ‖ **896** minus *N. Heinsius p. 179* ‖ **898** *om.* **A**ʳ ‖ **902** suam ω *corr. Bentley* ‖ **908** audacis viae comes audax **E** comes audacis viae **A** *corr. Bücheler* (compos *L. Müller, v. del. Peiper*) ‖ **911** hic postis sonat **A** ‖ **912** m. et ω *corr. N. Heinsius l. n.* ‖ **912** *om.* **A**ʳ ‖ **913** regios quassans **A** ‖ **915** inf. scelus **A** ‖ **922** gel. uolat **A**

sudor per artus, spumat et volvit minas
ac mersus alte magnus exundat dolor.
secum ipse saevus grande nescio quid parat
suisque fatis simile. 'quid poenas moror?'
ait 'hoc scelestum pectus aut ferro petat,
aut fervido aliquis igne vel saxo domet.
quae tigris aut quae saeva visceribus meis
incurret ales? ipse tu scelerum capax,
sacer Cithaeron, vel feras in me tuas
emitte silvis, mitte vel rabidos canes —
nunc redde Agauen. anime, quid mortem times?
mors innocentem sola Fortunae eripit.'
haec fatus aptat impiam capulo manum
ensemque ducit. 'itane? tam magnis breves
poenas sceleribus solvis atque uno omnia
pensabis ictu? moreris: hoc patri sat est;
quid deinde matri, quid male in lucem editis
gnatis, quid ipsi, quae tuum magna luit
scelus ruina, flebili patriae dabis?
solvendo non es: illa quae leges ratas
Natura in uno vertit Oedipoda, novos
commenta partus, supplicis eadem meis
novetur. iterum vivere atque iterum mori
liceat, renasci semper ut totiens nova
supplicia pendas — utere ingenio, miser:
quod saepe fieri non potest fiat diu;
mors eligatur longa. quaeratur via
qua nec sepultis mixtus et vivis tamen
exemptus erres: morere, sed citra patrem.
cunctaris, anime?' subitus en vultus gravat
profusus imber ac rigat fletu genas.
'et flere satis est? hactenus fundent levem
oculi liquorem? sedibus pulsi suis

927 ut hoc **A** ‖ 931 tuis *ψ* ‖ 934 eripiet **E** ‖ 940 ipsa **E** ‖ 941 flebilis **A**[2] ‖ 942 solvenda non est *ω corr. Grotius* ‖ 943 Oedipode *ψ* ‖ 950 quae **E** ‖ 951 cytra partem **E** ‖ 952 an uultus **A**

lacrimas sequantur: di maritales, satin?
fodiantur oculi!' dixit atque ira furit:
ardent minaces igne truculento genae
oculique vix se sedibus retinent suis;
violentus audax vultus, iratus ferox,
tantum furentis; gemuit et dirum fremens
manus in ora torsit. at contra truces
oculi steterunt et suam intenti manum
ultro insecuntur, vulneri occurrunt suo.
scrutatur avidus manibus uncis lumina,
radice ab ima funditus vulsos simul
evolvit orbes; haeret in vacuo manus
et fixa penitus unguibus lacerat cavos
alte recessus luminum et inanes sinus,
saevitque frustra plusque quam satis est furit.
Factum est periclum lucis; attollit caput
cavisque lustrans orbibus caeli plagas
noctem experitur. quicquid effossis male
dependet oculis rumpit, et victor deos
conclamat omnis: 'parcite, en, patriae precor:
iam iusta feci, debitas poenas tuli;
inventa thalamis digna nox tandem meis.
rigat ora foedus imber et lacerum caput
largum revulsis sanguinem venis vomit.

CHORVS

Fatis agimur: cedite fatis;
non sollicitae possunt curae
mutare rati stamina fusi.
quicquid patimur mortale genus,

956 hi ω *corr. Madvig II p. 118* | statim ω *corr. Leo* || 961 t. cruentus **A** t. eruentis **E** *corr. Richter symb. p. 38, v. infra ad v. 1038* || 971 tantum est ω *corr. Madvig II 119* || 974 dependit **E** || 975 omnes **A** || 976 iussa ω *corr. N. Heinsius p. 463* || 979 uomet **E** || 980 agerimur **E**[1] er *expunct.* **E**[2] | credite **AE** *corr.* α

quicquid facimus venit ex alto,
servatque suae decreta colus
Lachesis nulla revoluta manu:
omnia secto tramite vadunt
primusque dies dedit extremum:
non illa deo vertisse licet
quae nexa suis currunt causis.
it cuique ratus prece non ulla
mobilis ordo: multis ipsum
metuisse nocet, multi ad fatum
venere suum dum fata timent.
Sonuere fores atque ipse suum
duce non ullo molitur iter
luminis orbus.

OEDIPVS CHORVS IOCASTA

Bene habet, peractum est: iusta persolvi patri.
iuvant tenebrae. quis deus tandem mihi
placatus atra nube perfundit caput?
quis scelera donat? conscium evasi diem.
nil, parricida, dexterae debes tuae:
lux te refugit. vultus Oedipodam hic decet.
CHOR. En ecce, rapido saeva prosiluit gradu
Iocasta vaecors, qualis attonita et furens
Cadmea mater abstulit gnato caput
sensitque raptum. dubitat afflictum alloqui,
cupit pavetque. iam malis cessit pudor.
set haeret ore prima vox. IOC. Quid te vocem?
gnatumne? dubitas? gnatus es: gnatum pudet?

986 L. dura *ω corr. Leo (H. 182)* ‖ 987 certo *vel* septo *ψ* recte *Gronov* ‖ 991 id E^1 it E^2 ‖ 993 timuisse A ‖ 996 d. n. u. | luminis orbus molitur iter E ‖ 997 mollitur E ‖ 998 *praef.* OED. E ‖ 1000 perfundet A ‖ 1003 Oedipodem A ‖ 1007 censitque E *corr.* Σ sensimve raptum traxit affl. A ‖ *ante* 1009 *in marg. Iocastae nomen cum scholiis detersum* E | et heret E *corr. Lipsius* | IOC. cupiunt et horrent ora. nam quid te uocem? A ‖ 1010 pudor E

invite loquere gnate — quo avertis caput
vacuosque vultus?
OED. Quis frui tenebris vetat?
quis reddit oculos? matris, en matris sonus!
perdidimus operam. congredi fas amplius
haut est. nefandos dividat vastum mare
dirimatque tellus abdita et quisquis sub hoc
in alia versus sidera ac solem avium
dependet orbis alterum ex nobis ferat.
IOC. Fati ista culpa est: nemo fit fato nocens.
OED. Iam parce verbis, mater, et parce auribus:
per has reliquias corporis trunci peto,
per inauspicatum sanguinis pignus mei,
per omne nostri nominis fas ac nefas.
IOC. Quid, anime, torpes? socia cur scelerum dare
poenas recusas? omne confusum perit,
incesta, per te iuris humani decus:
morere et nefastum spiritum ferro exige.
non si ipse mundum concitans divum sator
corusca saeva tela iaculetur manu,
umquam rependam sceleribus poenas pares
mater nefanda. mors placet: mortis via
quaeratur. agedum, commoda matri manum,
si parricida es. restat hoc operae ultimum:
rapiatur ensis; hoc iacet ferro meus
coniunx — quid illum nomine haud vero vocas?
socer est. utrumne pectori infigam meo
telum an patenti conditum iugulo inprimam?
eligere nescis vulnus: hunc, dextra, hunc pete
uterum capacem, qui virum et gnatos tulit.
CHOR. Iacet perempta. vulneri immoritur manus

1011 immitis oro nate **A** | advertis **E** ‖ 1012 frui et t. **A** ‖ 1013 mater an m. s. **A** ‖ 1021 tr. precor **A** ‖ 1023 et nefas ψ ‖ 1025 omne *bis* **E** | contusum **E** ‖ 1026 incerta **A** ‖ 1027 sed A^{τ} at α ‖ 1028 div. pater **A** ‖ 1029 corrusca **E** ‖ 1033 operi ω *corr. Bücheler* ‖ 1035 coniux **E** ‖ 1036 socer e stuprum nc **E** | pectore A^{τ} ‖ 1038 Fligere **E** ‖ 1039 qui patrem et gnatos *Bentley*

ferrumque secum nimius eiecit cruor.
OED. Fatidice te, te praesidem et veri deum
compello: solum debui fatis patrem;
bis parricida plusque quam timui nocens
matrem peremi: scelere confecta est meo.
o Phoebe mendax, fata superavi impia.
   Pavitante gressu sequere pallentes vias;
suspensa plantis efferens vestigia
caecam tremente dextera noctem rege.
ingredere praeceps, lubricos ponens gradus,
i profuge vade — siste, ne in matrem incidas.
quicumque fessi corpore et morbo graves
semanima trahitis pectora, en fugio exeo:
relevate colla. mitior caeli status
posterga sequitur: quisquis exilem iacens
animam retentat, vividos haustus levis
concipiat. ite, ferte depositis opem:
mortifera mecum vitia terrarum extraho.
violenta Fata et horridus Morbi tremor,
Maciesque et atra Pestis et rabidus Dolor,
mecum ite, mecum. ducibus his uti libet.

1042 fatidici te pr. ueri **A** ‖ **1047** putauit ante **E** | fallaces vias **A** ‖ **1050** i gradere *α* | ponens pedes **A** ‖ **1053** trahitis corpora **A** ‖ **1055** post terga **A** *cf. Med. 303* ‖ **1056** leues **E** ‖ **1057** *adfertur a Servio. Cf. praef. c. II* ‖ **1058** terris **A**

EXPLICIT OEDIPPVS INCIPIT | AGAMENNON **E** *sequitur Troas* **A**

AGAMEMNO

PERSONAE

I CLYTEMESTRA

II THYESTIS VMBRA
AEGISTHVS
AGAMEMNO
STROPHIVS

III CASSANDRA

IV NVTRIX
EVRYBATES
ELECTRA
ORESTES } TACITI
PYLADES }

CHORVS I MYCENAEARVM
CHORVS II ILIADVM

SCAENA MYCENIS

THYESTIS VMBRA

Opaca linquens Ditis inferni loca
adsum profundo Tartari emissus specu,
incertus utras oderim sedes magis:
fugio Thyestes inferos, superos fugo.
en horret animus et pavor membra excutit:
video paternos, immo fraternos lares.
hoc est vetustum Pelopiae limen domus;
hinc auspicari regium capiti decus
mos est Pelasgis, hoc sedent alti toro
quibus superba sceptra gestantur manu,
locus hic habendae curiae — hic epulis locus.
libet reverti. nonne vel tristes lacus
incolere satius, nonne custodem Stygis
trigemina nigris colla iactantem iubis?
ubi ille celeri corpus evinctus rotae
in se refertur, ubi per adversum irritus
redeunte totiens luditur saxo labor,
ubi tondet ales avida fecundum iecur,
et inter undas fervida exustus siti
aquas fugaces ore decepto appetit
poenas daturus caelitum dapibus graves —
sed ille nostrae pars quota est culpae senex?
reputemus omnes quos ob infandas manus
quaesitor urna Gnosius versat reos,

Inscr. om. **A** || **5** pavor mentem *Bentley coll. v. 418* || **13** nosse cust. *ci. Koetschau coll. v. 751 H1. 216* || **14** tergemina **E 10 Vd.** | nimis **E** || **15** rota **E**

vincam Thyestes sceleribus cunctos meis.
a fratre vincar? liberis plenus tribus
in me sepultis? viscera exedi mea.
nec hactenus Fortuna maculavit patrem,
sed maius aliud ausa commisso scelus
gnatae nefandos petere concubitus iubet.
non pavidus hausi dicta, sed cepi nefas.
ergo ut per omnis liberos irem parens,
coacta fatis gnata fert uterum gravem,
me patre dignum. versa natura est retro:
avo parentem, pro nefas, patri virum,
gnatis nepotes miscui — nocti diem.
Sed sera tandem respicit fessos malis
post fata demum sortis incertae fides:
rex ille regum, ductor Agamemnon ducum,
cuius secutae mille vexillum rates
Iliaca velis maria texerunt suis,
post decima Phoebi lustra devicto Ilio
adest — daturus coniugi iugulum suae.
iam iam natabit sanguine alterno domus:
enses secures tela, divisum gravi
ictu bipennis regium video caput,
iam scelera prope sunt, iam dolus caedes cruor —
parantur epulae. causa natalis tui,
Aegisthe, venit. quid pudor vultus gravat?
quid dextra dubio trepida consilio labat?
quid ipse temet consulis torques rogas,
an deceat hoc te? respice ad matrem: decet.
Sed cur repente noctis aestivae vices
hiberna longa spatia producunt mora,
aut quid cadentes detinet stellas polo?
Phoebum moramur? redde iam mundo diem.

26 sq. *interrogandi signa posuit M. Müller p. 38* || **31** dicta, suscepi *ci. Koetschau* || **32** omnes **A** || **35** avo nepotem **A**(*τ*) || **38** incestae **A** || **42** post dena **A** (bina *α* gemina *Bentley*) || **45** securem **E** || **51** timet **E** || **52** an matrem **A** at m. *α*

CHORVS

O regnorum magnis fallax
Fortuna bonis, in praecipiti
dubioque locas nimis excelsos;
numquam placidam sceptra quietem
certumve sui tenuere diem;
alia ex aliis cura fatigat
vexatque animos nova tempestas.
Non sic Libycis syrtibus aequor
furit alternos volvere fluctus,
non Euxini turget ab imis
commota vadis
unda nivali vicina polo,
ubi caeruleis immunis aquis
lucida versat plaustra Bootes,
ut praecipites regum casus
Fortuna rotat.
Metui cupiunt metuique timent,
non nox illis alma recessus
praebet tutos, non curarum
somnus domitor pectora solvit.
Quas non arces scelus alternum
dedit in praeceps? impia quas non
arma fatigant? iura pudorque
et coniugii sacrata fides
fugiunt aulas; sequitur tristis
sanguinolenta Bellona manu
quaeque superbos urit Erinys,
nimias semper comitata domos,
quas in planum quaelibet hora
tulit ex alto.

57—107 *dimetri, IV monometris distincti* (70^b pl. Bo., 76 p. s., 89^b F. s., 107^b pr. l.) **E A** ‖ 59 excelsos nimis **E** *corr. L. Müller de re metr. p. 169* nimis excelsa loco **A**(τ) ‖ 63 vexat animos **E** ‖ 66 euxini (eu *i. ras.*) E^{2-3} (non sic euxini **M** non eyxini **N**) ‖ 70 boetes **A**(τ) ‖ 72 rotas *Bentley* ‖ 81 faciunt **E** ‖ 84 tumidas semper **A**

Licet arma vacent cessentque doli,
sidunt ipso pondere magna
ceditque oneri Fortuna suo.
vela secundis inflata notis
ventos nimium timuere suos,
nubibus ipsis inserta caput
turris pluvio vapulat Austro,
densasque nemus spargens umbras
annosa videt robora frangi;
feriunt celsos fulmina colles,
corpora morbis maiora patent,
et cum in pastus armenta vagos
vilia currant,
placet in vulnus maxima cervix.
Quicquid in altum Fortuna tulit,
ruitura levat. modicis rebus
longius aevum est: felix mediae
quisquis turbae sorte quietus
aura stringit litora tuta
timidusque mari credere cumbam
remo terras propiore legit.

CLYTEMESTRA NVTRIX

Quid, segnis anime, tuta consilia expetis?
quid fluctuaris? clausa iam melior via est:
licuit pudicos coniugis quondam toros
et sceptra casta vidua tutari fide —
periere mores ius decus pietas fides
et qui redire cum perit nescit pudor;
da frena et omnem prona nequitiam incita:
per scelera semper sceleribus tutum est iter.
tecum ipsa nunc evolve femineos dolos,

97 patent (e *i. ras.*) **E** ‖ **100** patet *ci. Richter* ‖ **103** fel. quisquis mediae t. **E** ‖ **104** parte **A** ‖ **108** anime (e *i. ras.*) **E** ‖ **111** casta iuncta **A** ‖ **113** nescit c. p. **A**(τ)

quod ulla coniunx perfida atque impos sui
amore caeco, quod novercales manus
ausae, quod ardens impia virgo face,
Phasiaca fugiens regna Thessalica trabe:
ferrum, venena; vel Mycenaeas domos
coniuncta socio profuge furtiva rate —
quid timida loqueris furta et exilium et fugas?
soror ista fecit; te decet maius nefas.
NVTR. Regina Danaum et inclitum Ledae genus,
quid tacita versas quidve consilii impotens
tumido feroces impetus animo geris?
licet ipsa sileas, totus in vultu est dolor.
proin quicquid est, da tempus ac spatium tibi:
quod ratio non quit saepe sanavit mora.
CLYT. Maiora cruciant quam ut moras possim pati;
flammae medullas et cor exurunt meum,
mixtus dolori subdidit stimulos timor,
invidia pulsat pectus; hinc animum iugo
premit cupido turpis et vinci vetat:
et inter istas mentis obsessae faces,
fessus quidem et devinctus et pessumdatus,
pudor rebellat. fluctibus variis agor,
ut cum hinc profundum ventus, hinc aestus rapit,
incerta dubitat unda cui cedat malo.
proinde omisi regimen e manibus meis:
quocumque me ira, quo dolor, quo spes feret,
hoc ire pergam; fluctibus dedimus ratem:
ubi animus errat, optimum est casum sequi.
NVTR. Caeca est temeritas quae petit casum ducem.
CLYT. Cui ultima est fortuna, quid dubiam timet?
NVTR. Tuta est latetque culpa, si pateris, tua.

118 caeca *Bentley* ‖ 120 Th. grave **E** ‖ 121 Mycenea domo **A** ‖ 124 sors ista **A** ‖ 126 consilia **E** ‖ 127 timido *Bentley* ‖ 129 proinde **A** ‖ 130 nequit **A**(τ) ‖ 131 ut *om.* **E** quam m. p. ut p. *N. Heinsius p. 108* ‖ 133 Iixtus **E** ‖ 134 pulsat. cecus hinc **E** ‖ 137 deuictus **A** ‖ 143 huc **A** *cf. Thomas, Hermes 28, 308* | dedam **A** ‖ 146 dubium **A**

CLYT. Perlucet omne regiae vitium domus.
NVTR. Piget prioris et novum crimen struis?
CLYT. Res est profecto stulta nequitiae modus.
NVTR. Quod metuit auget qui scelus scelere obruit.
CLYT. Et ferrum et ignis saepe medicinae loco est.
NVTR. Extrema primo nemo temptavit loco.
CLYT. Rapienda rebus in malis praeceps via est.
NVTR. At te reflectat coniugi nomen sacrum.
CLYT. Decem per annos vidua respiciam virum?
NVTR. Meminisse debes sobolis ex illo tuae.
CLYT. Equidem et iugales filiae memini faces
et generum Achillem: praestitit matri fidem.
NVTR. Redemit illa classis immotae moras
et maria pigro fixa languore impulit.
CLYT. Pudet doletque — Tyndaris, caeli genus,
lustrale classi Doricae peperi caput!
revolvit animus virginis thalamos meae
quos ille dignos Pelopia fecit domo,
cum stetit ad aras ore sacrifico pater
quam nuptialis! horruit Calchas suae
responsa vocis et recedentes focos.
o scelera semper sceleribus vincens domus,
cruore ventos emimus, bellum nece!
sed vela pariter mille fecerunt rates?
non est soluta prospero classis deo:
eiecit Aulis impias portu rates.
sic auspicatus bella non melius gerit.
amore captae captus, immotus prece
Zminthea tenuit spolia Phoebei senis,
ardore sacrae virginis iam tum furens.

151 scelere scelus A(τ) || 154 capienda A || 155 coniugis *cd. Burdegal.* || 158 Et quidem E || 160. 161 *Clytaemnestrae dant* ψ || 161 lango impulit E || 162 pudet pigetque A || 163 peperit A || 166 sacrilego A || 167 quasi nuptiales A | chalchas E || 169 pensans domus *Bentley* || 170 eminus E || 171 *nutrici dant* ψ | sed bella E || 173 eiecit alio E || 175 *del. Peiper, post* 176 *legitur* ψ || 176 renuit sp. *vel* dona *Bentley* | Ph. ducis A || 177 ardorem s. v. tantum ferens A(τ)

non illum Achilles flexit indomitus minis,
non ille solus fata qui mundi videt,
in nos fidelis augur, in captas levis,
non populus aeger et relucentes rogi:
inter ruentis Graeciae stragem ultimam
sine hoste victus marcet ac Veneri vacat
reparatque amores; neve desertus foret
a paelice umquam barbara caelebs torus,
ablatam Achilli diligit Lyrnesida,
nec rapere puduit e sinu avulsam viri —
en Paridis hostem. nunc novum vulnus gerens
amore Phrygiae vatis incensus furit,
et post tropaea Troica ac versum Ilium
captae maritus remeat et Priami gener.
  Accingere, anime: bella non levia apparas.
scelus occupandum est. pigra, quem expectas diem?
Pelopia Phrygiae sceptra dum teneant nurus?
an te morantur virgines viduae domi
patrique Orestes similis? horum te mala
ventura moveant, turbo quis rerum imminet:
quid, misera, cessas? en adest gnatis tuis
furens noverca. per tuum, si aliter nequit,
latus exigatur ensis et perimat duos.
misce cruorem, perde pereundo virum:
mors misera non est commori cum quo velis.
NVTR. Regina, frena temet et siste impetus
et quanta temptes cogita: victor venit
Asiae ferocis, ultor Europae, trahit
captiva Pergama et diu victos Phrygas;
hunc fraude nunc conaris et furto aggredi,
quem non Achilles ense violavit fero,
quamvis procacem torvus armasset manum,

182 *om.* E ‖ 185 a p. u. vel suus c. t. A ‖ 186 Briseidam A ‖ 187 uulsam A ‖ 188 en rapidis h. E ‖ 190 trophea ω | troiaca E ‖ 194 *om.* ψ ‖ 199 aliud nequit A ‖ 201 perfunde virum E ‖ 204 tentas A(τ) ‖ 207 fraude num *Madvig* | conaris insana agg. A

non melior Aiax morte decreta furens,
non sola Danais Hector et bello mora,
non tela Paridis certa, non Memnon niger,
non Xanthus armis corpora immixta aggerens
fluctusque Simois caede purpureos agens,
non nivea proles Cycnus aequorei dei,
non bellicoso Thressa cum Rheso phalanx,
non picta pharetras et securigera manu
peltata Amazon? hunc domi reducem paras
mactare et aras caede maculare impia?
victrix inultum Graecia hoc facinus feret?
equos et arma classibusque horrens fretum
propone et alto sanguine exundans solum
et tota captae fata Dardaniae domus
regesta Danais. comprime affectus truces
mentemque tibimet ipsa pacifica tuam.

AEGISTHVS CLYTEMESTRA NVTRIX

Quod tempus animo semper ac mente horrui
adest profecto, rebus extremum meis.
quid terga vertis, anime? quid primo impetu
deponis arma? crede perniciem tibi
et dira saevos fata moliri deos:
oppone cunctis vile suppliciis caput,
ferrumque et ignes pectore adverso excipe,
Aegisthe: non est poena sic nato mori.
tu nos pericli socia, tu, Leda sata,
comitare tantum: sanguinem reddet tibi
ignavus iste ductor ac fortis pater.
sed quid trementes circuit pallor genas
iacensque vultu languido optutus stupet?

213 santhus **E** | immixta **E A** immixtis ψ | gerens ω *corr. Gronov* ‖ 220 ultrix **A** ‖ 222 prepone **A** ‖ 225 NVTRIX *om.* **A** ‖ 226 AEG. *praef.* **E** ‖ 229 permitti tibi **E** ‖ 230 *de interpunctione cf. M. Müller Ph. 268* ‖ 233 Cli. *et* 234 Egi. *praef.* **A** ‖ 234 periclis otia **E** ‖ 236 fortis pariter **E**

CLYT. Amor iugalis vincit ac flectit retro:
referamur illuc, unde non decuit prius
abire; sed nunc casta repetatur fides,
nam sera numquam est ad bonos mores via:
quem paenitet peccasse paene est innocens.
AEG. Quo raperis amens? credis aut speras tibi
Agamemnonis fidele coniugium? ut nihil
subesset animo quod graves faceret metus:
tamen superba et impotens flatu nimis
Fortuna magno spiritus tumidos daret.
gravis ille sociis stante adhuc Troia fuit:
quid rere ad animum suapte natura trucem
Troiam addidisse? rex Mycenarum fuit,
veniet tyrannus: prospera animos efferant.
effusa circa paelicum quanto venit
turba apparatu! sola sed turba eminet
tenetque regem famula veridici dei:
feresne thalami victa consortem tui?
at illa nolet. ultimum est nuptae malum
palam mariti possidens paelex domum.
nec regna socium ferre nec taedae sciunt.
CLYT. Aegisthe, quid me rursus in praeceps agis
iramque flammis iam residentem incitas?
permisit aliquid victor in captam sibi:
nec coniugem hoc respicere nec dominam decet.
lex alia solio est, alia privato in toro.
quid quod severas ferre me leges viro
non patitur animus turpis admissi memor?
dat ille veniam facile cui venia est opus.
AEG. Itane est? pacisci mutuam veniam licet?

240 referemus E *corr. Gronov,* referemur *Leo II 382* referimur *M. Müller ibd.* remeemus A ‖ 245 Agamennonis E ‖ 247 et innocens E ‖ 252 efferunt EA *corr. Bücheler* ‖ 254 sed longe eminet A ‖ 257 nollet E ‖ 258 mariti *ex* marita E^1 marita A ‖ 260 *tres litterae minio in fronte v. pictae, sed detersae* E^1; *atramento repetitum* CLI. E^{2-3} | praeceps rapis A ‖ 262 aliquis E ‖ 263 non — non *ψ* ‖ 264 socio A | priuata E ‖ 267 det *ω corr. Bentley* ‖ 268 ita est *ω corr. Richter* | pacissci E

ignota tibi sunt iura regnorum aut nova?
nobis maligni iudices, aequi sibi
id esse regni maximum pignus putant,
si quicquid aliis non licet solis licet.
CLYT. Ignovit Helenae: iuncta Menelao redit
quae Europam et Asiam paribus afflixit malis.
AEG. Sed nulla Atriden Venere furtiva abstulit
nec cepit animum coniugi obstrictum suae.
iam crimen ille quaerit et causas parat.
nil esse crede turpe commissum tibi:
quid honesta prodest vita, flagitio vacans?
ubi dominus odit fit nocens, non quaeritur.
Spartamne repetes spreta et Eurotan tuum
patriasque sedes profuga? non dant exitum
repudia regum. spe metus falsa levas.
CLYT. Delicta novit nemo nisi fidus mea.
AEG. Non intrat umquam regium limen fides.
CLYT. Opibus merebor, ut fidem pretio obligem.
AEG. Pretio parata vincitur pretio fides.
CLYT. Surgit residuus pristinae mentis pudor —
quid obstrepis? quid voce blandiloqua mala
consilia dictas? scilicet nubet tibi,
regum relicto rege, generosa exuli?
AEG. Et cur Atrida videor inferior tibi,
gnatus Thyestae? CLYT. Si parum est, adde et nepos.
AEG. Auctore Phoebo gignor: haud generis pudet.
CLYT. Phoebum nefandae stirpis auctorem vocas,
quem nocte subita frena revocantem sua
caelo expulistis? quid deos probro addimus?
subripere doctus fraude genialis toros,
quem Venere tantum scimus inlicita virum,

269 haud nova **A** ‖ 278 nichil **E** ‖ 279 flag. carens **A** ‖ 281 spartemne **A** [sparthen (*vel* —tem) num (*vel* non) **A**(τ)] | et eurotantum **E** *corr. Gronov* et a tanto uiro **A** ‖ 283 metum **A** ‖ 288—305 *nutricem cum Aegistho conloquentem facit* **E** *cf. Leo I 83* ‖ 290 nubam *Bentley* ‖ 291 generoso **E** ‖ 297 probro aduocas **A** ‖ 298 sub rupe reductus f. genialis tori **E** | geniales **A**

facesse propere ac dedecus nostrae domus
asporta ab oculis: haec vacat regi ac viro.
AEG. Exilia mihi sunt haud nova, assuevi malis.
si tu imperas, regina, non tantum domo
Argisve cedo: nil moror iussu tuo
aperire ferro pectus aerumnis grave.
CLYT. Siquidem hoc cruenta Tyndaris fieri sinam.
quae iuncta peccat debet et culpae fidem.
secede mecum potius, ut rerum statum
dubium ac minacem iuncta consilia explicent.

CHORVS

Canite, o pubes inclita, Phoebum!
  tibi festa caput
turba coronat, tibi virgineas,
  laurum quatiens,
de more comas innuba fudit
  stirps Inachia;
tu quoque nostros, Thespias hospes,
  comitare choros,
quaeque Erasini gelidos fontes,
  quaeque Eurotan,
quaeque virenti tacitum ripa
  bibis Ismenon:
quam fatorum praescia Manto,
  sata Tiresia,
Latonigenas monuit sacris
  celebrare deos.
arcus, victor, pace relata,
  Phoebe, relaxa

300 secede propere, dedecus clarae domus **A** || **301** regia uiro **E** || **306** sinam: am *detersum* **E** *extat* **Σ** || **307** quae invita **E A** *corr.* ψ || **310** *carmen in* **A** *dimetris decurrit et monometro clauditur. numeri huius cantici inde a v. 312 a Gronovianis recedunt, v. infra ad v. 392*[a] || **314** fundit **A** || **315** stirpis inachiae **E** || **316** Thebana manus **A** Thebais hospes **E** *corr. Richter symb. 31* || **324** sacri **E**

umeroque graves levibus telis
  pone pharetras
resonetque manu pulsa citata
  vocale chelys:
nil acre velim magnumque modis
  intonet altis,
sed quale soles leviore lyra
  flectere carmen
simplex, lusus cum docta tuos
  Musa recenset;
licet et chorda graviore sones,
  quale canebas
cum Titanas fulmine victos
  videre dei,
vel cum montes montibus altis
  super impositi
struxere gradus trucibus monstris,
  stetit imposita
Pelion Ossa, pinifer ambos
  pressit Olympus.
ades, o magni, soror et coniunx,
  consors sceptri,
regia Iuno: tua te colimus
  turba Mycenae.
tu sollicitum supplexque tui
  numinis Argos
sola tueris, tu bella manu
  pacemque regis;
tu nunc laurus Agamemnonias
  accipe victrix.
tibi multifora tibia buxo
  solemne canit,

336 uersus *vel* lusus **A**(τ) || **338** corda **E** || **340** fulmine misso **A** || **341** fregere dei **A** || **348** Aades **E** || **355** geris *Bentley* || **356** claros Agamenonios (*vel* Agamenonis) **A**(τ) agamennonias **E**

tibi fila movent docta puellae
carmine molli,
tibi votivam matres Graiae
lampada iactant:
ad tua coniunx candida tauri
delubra cadet,
nescia aratri, nullo collum
signata iugo.
tuque, o magni gnata Tonantis,
incluta Pallas,
quae Dardanias cuspide turres
saepe petisti,
te permixto matrona minor
maiorque choro
colit et reserat veniente dea
templa sacerdos:
tibi nexilibus turba coronis
redimita venit,
tibi grandaevi lassique senes
compote voto
reddunt grates libantque manu
vina trementi.
et te Triviam nota memores
voce precamur:
tu maternam sistere Delon,
Lucina, iubes,
huc atque illuc prius errantem
Cyclada ventis;
nunc iam stabilis fixa terras
radice tenet,
respuit auras religatque rates
assueta sequi.
tu Tantalidos funera matris
victrix numeras:

365 cadit **A** || **370** q. D. saepe pet. cusp. turres **A** || **379** *affert Priscianus, cf. praef. c. II* || **382** Trivia grata mem. **A** || **386** errante **E**

stat nunc Sipyli vertice summo
  flebile saxum,
et adhuc lacrimas marmora fundunt
  antiqua novas.
colit impense femina virque
  numen geminum.
tuque ante omnis, pater ac rector
  fulmine pollens,
cuius nutu simul extremi
  tremuere poli,
generis nostri, Iuppiter, auctor,
  cape dona libens
abavusque tuam non degenerem
  respice prolem.

Sed ecce, vasto concitus miles gradu
manifesta properat signa laetitiae ferens
(namque hasta summo lauream ferro gerit)
fidusque regi semper Eurybates adest.

EVRYBATES CLYTEMESTRA CHORVS

Delubra et aras caelitum et patrios lares
post longa fessus spatia, vix credens mihi,
supplex adoro. vota superis solvite:
telluris altum remeat Argolicae decus
tandem ad penates victor Agamemnon suos.
CLYT. Felix ad aures nuntius venit meas.
ubinam petitus per decem coniunx mihi

post 397 adduntur *haec:* Lacrimas maesta aeternum | marmora manant **E A** *quae ex adscripto versu Ovidii M. VI 312* (et lacrimas etiamnunc marmora manant) *orta esse Gronovius suspicatur, qui tamen cum Grotio et N. Heinsio p. 115 et 427 scribendum potius putat:* et adhuc l. m. aet. Marm. manant ant. novas. *del. Peiper* ‖ 400 teque ψ | omnes **A** ‖ 405 caede dona **E** ‖ 409 gerens **A** ‖ 411 regis **E** ‖ 392ᵃ *in notandis versibus hisce secuti sumus Leonis exemplum, v. ad v. 310* ‖ *in scaenae titulo* CHORVS *om.* **A** | *versui* 392ᵃ EVR. *praefig.* **E** ‖ 396ᵃ agamenon **E A**

annos moratur? pelagus an terras premit?
EVR. Incolumis, auctus gloria, laude inclitus
reducem expetito litori impressit pedem.
CLYT. Sacris colamus prosperum tandem diem
et si propitios attamen lentos deos.
tu pande vivat coniugis frater mei
et pande teneat quas soror sedes mea.
EVR. Meliora votis posco et obtestor deos:
nam certa fari sors maris dubii vetat.
ut sparsa tumidum classis excepit mare,
ratis videre socia non potuit ratem.
quin ipse Atrides aequore immenso vagus
graviora pelago damna quam bello tulit
remeatque victo similis, exiguas trahens
lacerasque victor classe de tanta rates.
CLYT. Effare casus quis rates hausit meas?
aut quae maris fortuna dispulerit duces.
EVR. Acerba fatu poscis, infaustum iubes
miscere laeto nuntium. refugit loqui
mens aegra tantis atque inhorrescit malis.
CLYT. Exprome: clades scire qui refugit suas
gravat timorem; dubia plus torquent mala.
EVR. Vt Pergamum omne Dorica cecidit face,
divisa praeda est, maria properantes petunt.
iamque ense fessum miles exonerat latus,
neglecta summas scuta per puppes iacent;
ad militares remus aptatur manus
omnisque nimium longa properanti mora est.
signum recursus regia ut fulsit rate
et clara laetum remigem monuit tuba,
aurata primas prora designat vias
aperitque cursus, mille quos puppes secent.
hinc aura primo lenis impellit rates

414 quis fare nostras (vestras ψ) hauserit casus rates A ‖ 415 dispulerat *Bothe* ‖ 421 omnis *Bentley coll. Tr. 14* ‖ 424 summa E ‖ 428 lentum ω *corr. Leo I 32* | regimen emovit A ‖ 429 aurora A(τ) | signavit vias A

adlapsa velis; unda vix actu levi
tranquilla Zephyri mollis afflatu tremit,
splendetque classe pelagus et pariter latet.
iuvat videre nuda Troiae litora,
iuvat relicti sola Sigei loca.
properat iuventus omnis adductos simul
lentare remos, adiuvat ventos manu
et valida nisu bracchia alterno movet.
sulcata vibrant aequora et latera increpant
dirimuntque canae caerulum spumae mare.
ut aura plenos fortior tendit sinus,
posuere tonsas, credita est vento ratis
fususque transtris miles aut terras procul,
quantum recedunt vela, fugientes notat,
aut bella narrat: Hectoris fortis minas
currusque et empto redditum corpus rogo,
sparsum cruore regis Herceum Iovem.
tunc qui iacente reciprocus ludit salo
tumidumque pando transilit dorso mare
Tyrrhenus omni piscis exultat freto
agitatque gyros et comes lateri adnatat,
anteire naves laetus et rursus sequi;
nunc prima tangens rostra lascivit chorus,
millesimam nunc ambit et lustrat ratem.
iam litus omne tegitur et campi latent
et dubia parent montis Idaei iuga;
et iam, quod unum pervicax acies videt,
Iliacus atra fumus apparet nota.
iam lassa Titan colla relevabat iugo,
in astra iam lux prona, iam praeceps dies.
exigua nubes sordido crescens globo
nitidum cadentis inquinat Phoebi iubar;

432 tactu leuis A planctu *Bentley coll. v. 681* sq. || **433** tranquillo A(τ) || **435** littora E || **439** ualidam subracchia E[1] *corr.* E[2] || **444** transtris nauita A || **446** sq. H. tracti manus crinesque *Bentley* || **448** herculeum A(τ) || **449** tum A || **452** agitque A || **457** patent A(τ) || **458** et id quod E

suspecta varius occidens fecit freta.
nox prima caelum sparserat stellis, iacent
deserta vento vela. tum murmur grave,
maiora minitans, collibus summis cadit
tractuque longo litus ac petrae gemunt;
agitata ventis unda venturis tumet:
cum subito luna conditur, stellae latent,
in astra pontus tollitur, caelum perit.
nec una nox est: densa tenebras obruit
caligo et omni luce subducta fretum
caelumque miscet. undique incumbunt simul
rapiuntque pelagus infimo eversum solo
adversus Euro Zephyrus et Boreae Notus:
sua quisque mittit tela et infesti fretum
emoliuntur, turbo convolvit mare:
Strymonius altas Aquilo contorquet nives
Libycusque harenas Auster ac Syrtes agit;
[nec manet in Austro: fit gravis nimbis Notus]
imbre auget undas, Eurus orientem movet
Nabataea quatiens regna et Eoos sinus.
quid rabidus ora Corus oceano exerens?
mundum revelli sedibus totum suis
ipsosque rupto crederes caelo deos
decidere et atrum rebus induci chaos.
vento resistit aestus et ventus retro
aestum revolvit; non capit sese mare
undasque miscent imber et fluctus suas.
nec hoc levamen denique aerumnis datur,
videre saltem et nosse quo pereant malo:
premunt tenebrae lumina et dirae Stygis
inferna nox est. excidunt ignes tamen

470 stellae cadunt A ‖ 475 infimum euerso polo E (salo *ci. Peiper*) *Leo ci.*: infimum venti polo *del. v. 476. At cf. Richter symb. p. 15* ‖ 476 aduersus (us *ex* os) E[1] ‖ 477 mittunt A ‖ 480 ad Syrtes E ‖ 481 *del. Richter symb. p. 16* fiat gravis *ci. Leo* ‖ 483 ete eo (et eoeo *Ribb.*) sonus E[1] ‖ 484 rapidus A | occeano E ‖ 485 revellit E ‖ 487 decedere E ‖ 491 datum est A

et nube dirum fulmen elisa micat,
miserisque lucis tanta dulcedo est malae:
hoc lumen optant. ipsa se classis premit
et prora prorae nocuit et lateri latus.
illam dehiscens pontus in praeceps rapit
hauritque et alto redditam revomit mari;
haec onere sidit, illa convulsum latus
submittit undis, fluctus hanc decimus tegit;
haec lacera et omni decore populato levis
fluitat nec illi vela nec tonsae manent
nec rectus altas malus antemnas ferens,
sed trunca toto puppis Icario natat.
nil ratio et usus audet: ars cessit malis;
tenet horror artus, omnis officio stupet
navita relicto, remus effugit manus.
in vota miseros ultimus cogit timor
eademque superos Troes et Danai rogant.
quid fata possunt! invidet Pyrrhus patri,
Aiaci Vlixes, Hectori Atrides minor,
Agamemno Priamo; quisquis ad Troiam iacet
felix vocatur, cadere qui meruit gradu,
quem fama servat, victa quem tellus tegit.
'nil nobile ausos pontus atque undae ferunt?
ignava fortes fata consument viros?
perdenda mors est? quisquis es nondum malis
satiate tantis caelitum, tandem tuum
numen serena: cladibus nostris daret
vel Troia lacrimas. odia si durant tua
placetque mitti Doricum exitio genus,
quid hos simul perire nobiscum iuvat,
quibus perimus? sistito infestum mare:

499 im pr. E || 500 alio *Gronov* | mare ω *corr. Gronov* || 501 sedit A(τ) || 502 summittit E || 503 latera E | populata A(τ) || 506 structa toto turpis A | Ionio ω *sed cf. Leo II 382 corr. de Wilamowitz* || 507 audet in magnis malis A || 512 pirrus E || 514 agamenon EA(τ) *corr. Gronov* || 515 manu A || 517 ferent A || 525 p. sistite A p. et sistite E *corr. Bentley*

vehit ista Danaos classis, et Troas vehit.'
nec plura possunt: occupat vocem mare.
Ecce alia clades. fulmine irati Iovis
armata Pallas quicquid haut hasta minax,
haut aegide, haut furore Gorgoneo potest,
at igne patrio temptat, et caelo novae
spirant procellae. solus invictus malis
luctatur Aiax. vela cogentem hunc sua
tento rudente flamma praestrinxit cadens.
libratur aliud fulmen: hoc toto impetu
certum reducta Pallas excussit manu,
imitata patrem. transit Aiacem et ratem
ratisque partem secum et Aiacem tulit.
nil ille motus, ardua ut cautes, salo
ambustus extat, dirimit insanum mare
fluctusque rumpit pectore et navem manu
complexus ignes traxit et caeco mari
conlucet Aiax, omne resplendet fretum.
tandem occupata rupe furibundum intonat:
'superasse cuncta, pelagus atque ignes iuvat,
vicisse caelum Palladem fulmen mare.
non me fugavit bellici terror dei
[et Hectorem una solus et Martem tuli]
Phoebea nec me tela pepulerunt gradu:
cum Phrygibus istos vicimus — tene horream?
aliena inerti tela mittis dextera.
quid si ipse mittat?' plura cum auderet furens,

526 troias uehit E *post* classis *recte distinxit Baden* Troas simul A || 529 aut ω *corr. M. Müller p. 39* | asta E || 530 aut aeg. aut furore ω *corr. M. Müller ibid.* || 531 aut igne ω *corr. Richter* (en i. *M. Müller*) || 534 tenso A | perstrinxit ω *corr. Richter symb. p. 14 sq.* || 538 et Aiacis A et magis E *corr.* ψ || 542 c. in se traxit ω *corr. Madvig adv. II 125* || 545 superasse nunc pel. E s. nunc se pel. A sup. iuvit *ci. Leo distinctione ante* iuvat *facta,* s. novi *de Wilamowitz, corr. Richter* || 548 *del. Leo cf. I 209* || 550 tandem horream A || 551 tela mitti dextera A *corr. Lipsius* tela pepulerunt gradu E *(ex v. 549)*

tridente rupem subruit pulsam pater
Neptunus imis exerens undis caput
solvitque montem; quem cadens secum tulit
terraque et igne victus et pelago iacet.
Nos alia maior naufragos pestis vocat.
est humilis unda, scrupeis mendax vadis,
ubi saxa rapidis clausa verticibus tegit
fallax Caphereus; aestuat scopulis fretum
fervetque semper fluctus alterna vice.
arx imminet praerupta quae spectat mare
utrimque geminum: Pelopis hinc oras tui
et Isthmon, arto qui recurvatus solo
Ionia iungi maria Phrixeis vetat,
hinc scelere Lemnon nobilem et Calchedona
tardamque ratibus Aulida: hanc arcem occupat
Palamedis ille genitor et clarum manu
lumen nefanda vertice e summo efferens
in saxa ducit perfida classem face.
haerent acutis rupibus fixae rates;
has inopis undae brevia comminuunt vada,
pars vehitur huius prima, pars scopulo sedet;
hanc alia retro spatia relegentem ferit
et fracta frangit. iam timent terram rates
et maria malunt. cecidit in lucem furor:
postquam litatum est Ilio, Phoebus redit
et damna noctis tristis ostendit dies.
CLYT. Vtrumne doleam laeter an reducem virum?
remeasse laetor vulnus et regni grave
lugere cogor. redde iam Grais, pater
altisona quatiens regna, placatos deos.
nunc omne laeta fronde veletur caput,

560 chapereus **E** caphareus **A** ‖ 562 arsx **E** ‖ 566 n. hinc calcedona **A** ‖ 567 Aulin *Bentley* | artem **E** ‖ 568 illi **E** ‖ 569 e *om.* **E** ex **A**(τ) ‖ 576 voluntque maria **A** ‖ 577 est illo **E** *corr.* *Gronov* p. l. e. Phoebus in lucem redit **A** ‖ 579 u. doleam an letaere r. v. **E** ‖ 580 laeter **A**(τ) | at **A** ‖ 583 fronte **E**

sacrifica dulces tibia effundat modos
et nivea magnas victima ante aras cadat.
  Sed ecce, turba tristis incomptae comas
Iliades adsunt, quas super celso gradu
effrena Phoebas entheas laurus quatit.

CHORVS ILIADVM CASSANDRA

  Heu quam dulce malum mortalibus additum
vitae dirus amor, cum pateat malis
effugium et miseros libera mors vocet
portus aeterna placidus quiete.
nullus hunc terror nec impotentis
procella Fortunae movet aut iniqui
flamma Tonantis.
  Perrumpet omne servitium
contemptor levium deorum,
qui vultus Acherontis atri,
qui Styga tristem non tristis videt
audetque vitae ponere finem.
  Alta pax * * nullos
civium coetus timet aut minaces
victoris iras, non maria asperis
insana coris, non acies feras
pulvereamve nubem
motam barbaricis equitum catervis;
non urbe cum tota populos cadentes,

589 Chorus Cassandra **A**. *De re metrica huius cantici cf. ad Oed. v. 403, cap. III. Quae Leo I 117 disputat, ipse reprobat tacitus textu in editione praebito.* ‖ 589 mentibus add. *Swoboda* ‖ 593 impotens **A** ‖ 594 p. f. m. | a. i. f. t. **A** ‖ 595 *post hunc v. Richter collocavit v. 605—609* ‖ 596 pax alta nullos ω *versum addito hoc fere supplemento* alta pax ⟨illum tenet, ille⟩ nullos *restituendum censet Richter* ‖ 596—600 pax — coet. | timet — iras | non — coris | non — nubem **EA** ‖ 597 coetos **E** | minas **E** ‖ 599 choris **EA**(r) ‖ 600 pulvereamque **A** ‖ 601 mota **E** ‖ 605 p. o. s. c. | l. d. **E** (ind. bell.) p. o. | solus c. l. d. **A** ‖ 607 qui — tristem | non — uitae | p. f. par — erit **E**

hostica muros populante flamma,
indomitumve bellum:
par ille regi, par superis erit.
o quam miserum est nescire mori!
Vidimus patriam ruentem nocte funesta,
cum Dardana tecta Dorici raperetis ignes.
non illa bello victa, non armis,
ut quondam, Herculea cecidit pharetra.
quam non Pelei Thetidisque natus
carusque Pelidae nimium feroci
vicit, acceptis cum fulsit armis
fuditque Troas falsus Achilles,
aut cum ipse Pelides animos feroces
sustulit luctu celeremque saltu
Troades summis timuere muris,
perdidit in malis
extremum decus fortiter vinci:
restitit quinis bis annis
unius noctis peritura furto.
Vidimus simulata dona
molis immensae Danaumque
fatale munus duximus nostra
creduli dextra tremuitque saepe
limine in primo sonipes, cavernis
conditos reges bellumque gestans;
et licuit dolos versare ut ipsi
fraude sua caderent Pelasgi.
saepe commotae sonuere parmae
tacitamque murmur percussit aures,

611 o — est | n. m. **E** || **614** nec armis **A** || **617—619** car. — uicit | acc. — troas | f. a. **E** || **620** pelidos **E** || **621—623** s. l. | cel. — summis | tim. — malis **E** || **623—625** perd. — decus | fort. vinci. restitit annis | Troia bis quinis **A** || **625. 626** rest. — noctis | p. f. **E** || 626 fato **A** || 627 Vid. — immensae **EA** || **627—629** Dan. — duximus | nostra — saepe **E** || **628. 629** Dan. — nostra | cred. — saepe **A** || **632—637** et — sua | cad. — commotae | son. — murmur | perc. — subdolo | p. p. u. **E** || **632** versare dolos **A** || **633** f. s. capti c. P. **A**

ut fremuit male subdolo
parens Pyrrhus Vlixi.

Secura metus Troica pubes
sacros gaudet tangere funes.
hinc aequaevi gregis Astyanax,
hinc Haemonio desponsa rogo
ducunt turmas,
haec femineas, ille viriles.
festae matres votiva ferunt
munera divis;
festi patres adeunt aras,
unus tota est vultus in urbe;
et, quod numquam post Hectoreos
vidimus ignes, laeta est Hecuba.
quid nunc primum, dolor infelix,
quidve extremum deflere paras?
moenia, divum fabricata manu,
diruta nostra?
an templa deos super usta suos?
non vacat istis lacrimare malis:
te, magne parens, flent Iliades.
vidi, vidi
senis in iugulo telum Pyrrhi
vix exiguo sanguine tingui.

CASS. Cohibete lacrimas omne quas tempus petet,
Troades, et ipsae vestra lamentabili
lugete gemitu funera: aerumnae meae
socium recusant. cladibus questus meis
removete. nostris ipsa sufficiam malis.

636. 637 *uno versu* **A** ‖ **636** et **EA** *corr. Bothe* ‖ **642—644** *trimetri* **EA** ‖ **647. 648** *trimeter et monom.* **EA** ‖ **648** hecubae **E** hecube **A** Hecabe *Bothe* ‖ **650** deferre **E** ‖ **651. 652** *trimeter* **EA** ‖ **655** flectenti liades **E** ‖ **656—658** *dimetri cum monom.* **E**, *dimeter cum trimetro* **A** ‖ **659** petit **A**

CHOR. Lacrimas lacrimis miscere iuvat:
magis exurunt quos secretae
lacerant curae, iuvat in medium
deflere suos; nec tu, quamvis
dura virago patiensque mali,
poteris tantas flere ruinas.
non quae verno mobile carmen
ramo cantat tristis aedon
Ityn in varios modulata sonos,
non quae tectis Bistonis ales
residens summis impia diri
furta mariti garrula narrat,
lugere tuam poterit digne
conquesta domum. licet ipse velit
clarus niveos inter olores
Histrum cycnus Tanainque colens
extrema loqui, licet alcyones
Ceyca suum fluctu leviter
plangente sonent, cum tranquillo
male confisae credunt iterum
pelago audaces fetusque suos
nido pavidae titubante fovent;
non si molles comitata viros
tristis laceret bracchia tecum
quae turritae turba parenti
pectora, rauco concita buxo,
ferit ut Phrygium lugeat Attin,
non est lacrimis, Cassandra, modus,
quia quae patimur vicere modum.

664—692 *meri dimetri* E ‖ 665—668 *trimeter, dim., trim.* 676—678 *trim.* 681—685 *trim., duo dim., trim.* A ‖ 667 nec enim quamu. A ‖ 670 nobile A ‖ 671 ȩdom E edonis A *corr.* *α* ‖ 673 bis tonos E ‖ 674 res. silvis A(τ) ‖ 675 garrula deflet A ‖ 677 ipsa E ‖ 679 Tanaimque *ω corr. Bothe* ‖ 680 altiones E ‖ 686 imitata *ω corr. Leo* ‖ 687 brachia E ‖ 689 concitata E pectore r. c. buxum A ‖ 690 furit E | atim A(τ)

Sed cur sacratas deripis capiti infulas?
miseris colendos maxime superos putem.
CASS. Vicere nostra iam metus omnis mala.
equidem nec ulla caelites placo prece
nec, si velint saevire, quo noceant habent.
Fortuna vires ipsa consumpsit suas.
quae patria restat, quis pater, quae iam soror?
bibere tumuli sanguinem atque arae meum.
quid illa felix turba fraterni gregis?
exhausta nempe: regia miseri senes
vacua relicti, totque per thalamos vident
praeter Lacaenam ceteras viduas nurus.
tot illa regum mater et regimen Phrygum,
fecunda in ignes Hecuba fatorum novas
experta leges induit vultus feros:
circa ruinas rabida latravit suas,
Troiae superstes, Hectori, Priamo, sibi.
CHOR. Silet repente Phoebas et pallor genas
creberque totum possidet corpus tremor;
stetere vittae, mollis horrescit coma,
anhela corda murmure incluso fremunt,
incerta nutant lumina et versi retro
torquentur oculi, rursus immoti rigent.
nunc levat in auras altior solito caput
graditurque celsa, nunc reluctantis parat
reserare fauces, verba nunc clauso male
custodit ore maenas impatiens dei.
CASS. Quid me furoris incitam stimulis novi
quid mentis inopem, sacra Parnasi iuga,
rapitis? recede, Phoebe, iam non sum tua,
extingue flammas pectori infixas meo.
cui nunc vagor vaesana? cui bacchor furens?
iam Troia cecidit — falsa quid vates ago?

693 diripis A || 694 *Cassandrae datur* E | superos reor A || 695 omnes A || 702 exhaustu E | regiam m. senis A || 703 uacuam A || 704 lachenam E || 710 phoeba E || 715 immites ω *corr. Leo (Bentley)* || 717 reluctantes A || 725 agor *N. Heinsius p. 117*

Vbi sum? fugit lux alma et obscurat genas
nox alta et aether abditus tenebris latet.
sed ecce gemino sole praefulget dies
geminumque duplices Argos attollit domus.
Idaea cerno nemora: fatalis sedet
inter potentes arbiter pastor deas.
timete reges, moneo, furtivum genus:
agrestis iste alumnus evertet domum.
quid ista vaecors tela feminea manu
destricta praefert? quem petit dextra virum
Lacaena cultu, ferrum Amazonium gerens?
quae versat oculos alia nunc facies meos?
victor ferarum colla sublimis iacet
ignobili sub dente Marmaricus leo,
morsus cruentos passus audacis leae.
quid me vocatis sospitem solam e meis,
umbrae meorum? te sequor testis, pater,
Troiae sepultae; frater, auxilium Phrygum
terrorque Danaum, non ego antiquum decus
video aut calentes ratibus exustis manus,
sed lacera membra et saucios vinclo gravi
illos lacertos; te sequor, nimium cito
congresse Achilli Troile; incertos geris,
Deiphobe, vultus, coniugis munus novae.
iuvat per ipsos ingredi Stygios lacus,
iuvat videre Tartari saevum canem

727 abditis **A**(τ) ‖ 729 *adfertur ab Aldhelmo cf. praef. cap. II* | domos **A** (domus *Aldh.*) ‖ 730 Idae **E** ‖ 731 patentes *N. Heinsius p 117* ‖ 733 ille **A**(τ) ‖ *post* 733 *intercidisse versus aliquot de Troiae fatis et Atridarum sceleribus coni. de Wilamowitz. vv.* 730—733 *spurios esse suspicatur Leo* ‖ 735 districta **A** ‖ 736 uultu **E** ‖ 737 alta **EA** ‖ 738 rector fer. *Bentley* | vexatus iacet **A** ‖ 742 sq. umbrae meorum testis vel tota pater Troia sepulte **E** u. m. te sequor tota pater Troia sepulte **A** *corr. Leo I 5* ‖ 745 v. a. c. ruptas bustis m. **E** ambustis *M. Müller p. 40* ‖ 746 menbra connectens vinculo graui **E** ‖ 747 fortes lacertos **A** | illos lacerto. te sequitur tuum cito **E** ‖ 748 troia **E** ‖ 749 Deiphoebe **EA** *corr.* ψ

avidique regna Ditis! haec hodie ratis
Phlegethontis atri regias animas vehet,
victamque victricemque. vos, umbrae, precor,
iurata superis unda, te pariter precor:
reserate paulum terga nigrantis poli,
levis ut Mycenas turba prospiciat Phrygum.
spectate, miseri: fata se vertunt retro.

Instant sorores squalidae
sanguinea iactant verbera,
fert laeva semustas faces
turgentque pallentes genae
et vestis atri funeris
exesa cingit ilia,
strepuntque nocturni metus
et ossa vasti corporis
corrupta longinquo situ
palude limosa iacent.
et ecce, defessus senex
ad ora ludentes aquas
non captat oblitus sitim,
maestus futuro funere:
exultat et ponit gradus
pater decoros Dardanus.

CHOR. Iam pervagatus ipse se fregit furor,
caditque flexo qualis ante aras genu
cervice taurus vulnus incertum gerens.
relevemus artus. en deos tandem suos

752 rates E ‖ 753 uehit E ‖ 754 uitamque E ‖ 755 *om.* ψ ‖ 759—774 *tetrametri* A ‖ 760 anguinea *N. Heinsius coll. Hr. 88* | iactabant A(τ) ‖ 761 semiustas AE^2 ‖ 762 ardentque A ‖ 764 excisa E | *post hunc versum quaedam excidisse opinatur Peiper* ‖ 766—768 *quid significent obscurum esse dicit Leo, post v. 772 collocari posse et ad Tantalum fortasse referri censet Richter* ‖ 771 sitis A ‖ 772 furore funere E ‖ 775 *chori notam om.* E ‖ 776 aras gradu A ‖ 777 incisa gerens A ‖ 778 artus eritheos *vel* ethneos A(τ)

victrice lauru cinctus Agamemnon adit,
et festa coniunx obvios illi tulit
gressus reditque iuncta concordi gradu.

AGAMEMNO CASSANDRA

Tandem revertor sospes ad patrios lares;
o cara salve terra. tibi tot barbarae
dedere gentes spolia, tibi felix diu
potentis Asiae Troia summisit manus.
quid ista vates corpus effusa ac tremens
dubia labat cervice? famuli, attollite,
refovete gelido latice. iam recipit diem
marcente visu. suscita sensus tuos:
optatus ille portus aerumnis adest.
festus dies est. CASS. Festus et Troiae fuit.
AGAM. Veneremur aras. CASS. Cecidit ante aras pater.
AGAM. Iovem precemur pariter. CASS. Herceum Iovem?
AGAM. Credis videre te Ilium? CASS. Et Priamum simul.
AGAM. Hic Troia non est. CASS. Helena ubi est Troiam puto.
AGAM. Ne metue dominam famula. CASS. Libertas adest.
AGAM. Secura vive. CASS. Mihi mori est securitas.
AGAM. Nullum est periclum tibimet. CASS. At magnum tibi.
AGAM. Victor timere quid potest? CASS. Quod non timet.
AGAM. Hanc fida famuli turba, dum excutiat deum,
retinete ne quid impotens peccet furor.
at te, pater, qui saeva torques fulmina
pellisque nubes, sidera et terras regis,
ad quem triumphi spolia victores ferunt,
et te sororem cuncta pollentis viri,

779 lauro A | agamenon EA ‖ 780 coniuxque pariter A ‖ 781 ridetque E ‖ 785 p. A. domina *Bentley* ‖ 786 cur ista A ‖ 787 *affertur ab Aldhelmo cf. praef. c. II* ‖ 793 herculeum A *M. Müller p. 41 sic distinguendum censet versum:* AG. Iov. precemur. CASS. Pariter H. I.? ‖ 795 ubi Helena ω *corr. B. Schmidt* ‖ 797 mors mihi A(r) ‖ 798 periculum E | tibi est A

Argolica Iuno, pecore votivo libens
Arabumque donis supplice et fibra colam.

CHORVS CASSANDRA

Argos nobilibus nobile civibus,
Argos iratae carum novercae,
semper ingentes alumnos
educas, numerum deorum
imparem aequasti: tuus ille
bis seno meruit labore
adlegi caelo
magnus Alcides, cui lege mundi
Iuppiter rupta geminavit horas
roscidae noctis iussitque Phoebum
tardius celeres agitare currus
et tuas lente remeare bigas,
pallida Phoebe;
rettulit pedem
nomen alternis stella quae mutat
seque mirata est Hesperum dici;
Aurora movit ad solitas vices
caput et relabens imposuit seni
collum marito.
sensit ortus, sensit occasus
Herculem nasci: violentus ille
nocte non una poterat creari.
tibi concitatus substitit mundus,
o puer subiture caelum.

807 supplici *Neue II 31; post hunc versum totam scaenam interiisse suspicatur Peiper* ‖ *In titulo* CASS. *om.* **A** | *de hoc cantico cf. Leo I 119. 130, vide ad Oed. v. 403* ‖ **810—818** semp. ing. ed. al. | imp. aeq. num. deor. | tuus — labore | allegi — Alcides | cui — rupta | rosc. noct. gem. hor. | iuss. — celeres | agit. — lente | rem. — Phoebe **A** ‖ **815** ippiter **E** ‖ **818** candida Phoebe **A** ‖ **819—823** retulit — alternis | stella — est | Hesp. — mouet | ad s. v. | caput — seni | c. m. **E** retulitque p. alt. nom. | stella — est | Hesp. — movit | ad — relabens | impos. senis bumero mariti **A** ‖ **825** H. n. | v. i. **E**

te sensit Nemeaeus arto
pressus lacerto fulmineus leo
cervaque Parrhasis,
sensit Arcadii populator agri,
gemuitque taurus Dictaea linquens
horridus arva.
morte fecundum domuit draconem
vetuitque collo pereunte nasci,
geminosque fratres
pectore ex uno tria monstra natos
stipite incusso fregit insultans,
duxitque ad ortus Hesperium pecus,
Geryonae spolium triformis.
egit Threicium gregem,
quem non Strymonii gramine fluminis
Hebrive ripis pavit tyrannus:
hospitum dirus stabulis cruorem
praebuit saevis tinxitque crudos
ultimus rictus sanguis aurigae.
vidit Hippolyte ferox
pectore e medio rapi
spolium, et sagittis
nube percussa Stymphalis alto
decidit caelo;
arborque pomis fertilis aureis
extimuit manus insueta carpi
fugitque in auras leviore ramo.
audivit sonitum crepitante lamna
frigidus custos nescius somni,
linqueret cum iam nemus omne fulvo
plenus Alcides vacuum metallo.

829 nemeus **E** ‖ **831** parrahsis **E** ‖ **837—841** gem. — uno | tria — incusso | fregit — ortus **EA** | H. p. g. | s. t. **E** H. p. | g. s. t. **A** ‖ **838** p. ab imo *vel* uno **A** ‖ **840** hesperiumque **A** ‖ **841** geryonei **A** ‖ **842** threcium **E** ‖ **842—844** egit — non | strim. — hebrive | ripis — tyr. **E** ‖ **846** saevistrinxitque **E** ‖ **847** ultimos **E** ‖ **849** sagittas **A** ‖ **851** cecidit **E** ‖ **855** crepetante **E** | flamma **A** ‖ **857** fulvo *om.* **E**[1] omne *del. M. Müller Ph. p. 269*

tractus ad caelum canis inferorum
triplici catena tacuit nec ullo
latravit ore,
lucis ignotae metuens colorem.
te duce succidit
mendax Dardanidae domus
et sensit arcus iterum timendos;
te duce concidit
totidem diebus Troia quot annis.

CASS. Res agitur intus magna, par annis decem.
eheu quid hoc est? anime, consurge et cape
pretium furoris: vicimus victi Phryges.
bene est, resurgit Troia; traxisti iacens,
parens, Mycenas, terga dat victor tuus!
tam clara numquam providae mentis furor
ostendit oculis: video et intersum et fruor;
imago visus dubia non fallit meos:
spectemus. epulae regia instructae domo,
quales fuerunt ultimae Phrygibus dapes,
celebrantur: ostro lectus Iliaco nitet
merumque in auro veteris Assaraci trahunt.
en ipse picta veste sublimis iacet,
Priami superbas corpore exuvias gerens.
detrahere cultus uxor hostiles iubet,
induere potius coniugis fidae manu
textos amictus — horreo atque animo tremo:
regemne perimet exul et adulter virum?
venere fata. sanguinem extremae dapes
domini videbunt et cruor Baccho incidet.

861—866 latr. — ignotae | m. c. | te — mendax | Dard. — arcus | iterum — concidit | totidem — annis **E** latr. — ign. | metuens — succidit | m. D. d. | et — timendos | te — diebus | T. q. a. **A** || **863** succedit **E** | Dardaniae *ω corr. Leo* || **864** timendo **E** || **867** per annos **E** || **868** heu **A**(τ) | anima **E** || **870** resurgis **A** || **871** pares **A** || **872** m. pudor **A**(τ) || **873** intersum fruor **E** || **875** spectamus **A** || **878** assarici **A**(τ) || **879** et ipse *ω corr. N. Heinsius p. 119* || **886** bacho **E**

mortifera vinctum perfide tradit neci
induta vestis: exitum manibus negant
caputque laxi et invii claudunt sinus.
haurit trementi semivir dextra latus,
nec penitus egit: vulnere in medio stupet.
at ille, ut altis hispidus silvis aper
cum casse vinctus temptat egressus tamen
artatque motu vincla et in cassum furit,
cupit fluentes undique et caecos sinus
dissicere et hostem quaerit implicitus suum.
armat bipenni Tyndaris dextram furens,
qualisque ad aras colla taurorum popa
designat oculis antequam ferro petat,
sic huc et illuc impiam librat manum.
habet, peractum est. pendet exigua male
caput amputatum parte et hinc trunco cruor
exundat, illic ora cum fremitu iacent.
nondum recedunt: ille iam exanimem petit
laceratque corpus, illa fodientem adiuvat.
uterque tanto scelere respondet suis:
est hic Thyeste gnatus, haec Helenae soror.
stat ecce Titan dubius emerito die,
suane currat an Thyestea via.

ELECTRA

Fuge, o paternae mortis auxilium unicum,
fuge et scelestas hostium vita manus.
eversa domus est funditus, regna occidunt.
hospes quis iste concitos currus agit?

887 perfide (de *ex* det) E[1] perfidae *α* | tradet A ‖ 888 negat *ω corr. Gronov* ‖ 889 inuli E ‖ 891 agit A adigit *α* ‖ 898 prius *ω corr. Bentley ad Luc. I 612* ‖ 903 illinc EA *corr. ψ* ‖ 904 exanimę E exanime impetit *N. Heinsius p. 119* ‖ 907 hic est A | soror E[1] furor E[2] ‖ 908 emenso die *Bentley* ‖ 909 sua nec currat E ‖ *scaenae titulus:* ELECTRA FVGIENS. ORESTES TACITVS E ‖ 911 fugito scel. h. evita m. A ‖ 913 concitus E *corr. Gronov* (quocitas *Nolte ZÖG. 31 p. 89*) quis iste celeres concitus c. a. A

germane, vultus veste furabor tuos.
quid, anime demens, refugis? externos times?
domus timenda est. pone iam trepidos metus,
Oresta: amici fida praesidia intuor.

STROPHIVS ELECTRA

Phocide relicta Strophius Elea inclutus
palma revertor. causa veniendi fuit
gratari amico, cuius impulsum manu
cecidit decenni Marte concussum Ilium.
quaenam ista lacrimis lugubrem vultum rigat
pavetque maesta? regium agnosco genus.
Electra, fletus causa quae laeta in domo est?
EL. Pater peremptus scelere materno iacet,
comes paternae quaeritur natus neci,
Aegisthus arces Venere quaesitas tenet.
STR. O nulla longi temporis felicitas!
EL. Per te parentis memoriam obtestor mei,
per sceptra terris nota, per dubios deos:
recipe hunc Oresten ac pium furtum occule.
STR. Etsi timendum caesus Agamemnon docet,
aggrediar et te, Oresta, furabor libens.
[fidem secunda poscunt, adversa exigunt]
cape hoc decorum ludicri certaminis,
insigne frontis; laeva victricem tenens
frondem virenti protegat ramo caput,
et ista donum palma Pisaei Iovis
velamen eadem praestet atque omen tibi.
tuque o paternis assidens frenis comes,
condisce, Pylade, patris exemplo fidem.
vos Graecia nunc teste veloces equi
infida cursu fugite praecipiti loca.

915 quos A | ext. fugis A ‖ *ante* 918 *titulus* STROPHIVS. ELECTRA. ORESTES E ‖ 918 STR. E A ‖ 924 E. luctus A ‖ 932 e. t. quid sit Agamenon d. E *cf. Leo I 5* ‖ 934 *del. Peiper* | secundam E ‖ 938 ista demum A

EL. Excessit, abiit, currus effreno impetu
effugit aciem. tuta iam opperiar meos
hostes et ultro vulneri opponam caput.
Adest cruenta coniugis victrix sui
et signa caedis veste maculata gerit.
manus recenti sanguine etiamnunc madent
vultusque prae se scelera truculenti ferunt.
concedam ad aras. patere me vittis tuis,
Cassandra, iungi paria metuentem tibi.

CLYTEMESTRA ELECTRA AEGISTHVS CASSANDRA

Hostis parentis, impium atque audax caput,
quo more coetus publicos virgo petis?
EL. Adulterorum virgo deserui domum.
CLYT. Quis esse credat virginem? EL. Natam tuam?
CLYT. Modestius cum matre. EL. Pietatem doces?
CLYT. Animos viriles corde tumefacto geris;
sed agere domita feminam disces malo.
EL. Nisi forte fallor, feminas ferrum decet.
CLYT. Et esse demens te parem nobis putas?
EL. Vobis? quis iste est alter Agamemnon tuus?
ut vidua loquere: vir caret vita tuus.
CLYT. Indomita posthac virginis verba impiae
regina frangam; citius interea mihi
edissere ubi sit natus, ubi frater tuus.
EL. Extra Mycenas. CLYT. Redde nunc natum mihi.
EL. Et tu parentem redde. CLYT. Quo latitat loco?
EL. Tuto quietus, regna non metuens nova:
iustae parenti satis. CLYT. At iratae parum.

944 habiit **A** ‖ 945 operiar **EA**$^{\tau}$ ‖ 953 CLY. *praef.* **E** ‖ 956 gnatam **A**$^{(\tau)}$ ‖ 957 EL. eia tandem doces **A** ‖ 959 semitam **E** ‖ 960 ni **A** ‖ 961 parem nobis demens te **A**$^{(\tau)}$ ‖ 962 nobis **A** | agamennon **E** ‖ 963 *post v.* 965 *legitur* **A** | tu vid. ψ ‖ 964 post haec **A** ‖ 967 exiit M. **A** ‖ 970 CLY. dixi p. s. a. i. p. **E** *(cf. Leo I 5) totus versus Electrae continuatur* **A** *corr. Bothe*

morieris hodie. EL. Dummodo hac moriar manu.
recedo ab aris. sive te iugulo iuvat
mersisse ferrum, praebeo iugulum tibi;
seu more pecudum colla resecari placet,
intenta cervix vulnus expectat tuum.
scelus paratum est: caede respersam viri
atque obsoletam sanguine hoc dextram ablue.
CLYT. Consors pericli pariter ac regni mei,
Aegisthe, gradere. gnata genetricem impie
probris lacessit, occulit fratrem abditum.

AEG. Furibunda virgo, vocis infandae sonum
et aure verba indigna materna opprime.
EL. Etiam monebit sceleris infandi artifex,
per scelera gnatus, nomen ambiguum suis,
idem sororis gnatus et patris nepos?
CLYT. Aegisthe, cessas impium ferro caput
demetere? fratrem reddat aut animam statim.
AEG. Abstrusa caeco carcere et saxo exigat
aevum, et per omnes torta poenarum modos
referre quem nunc occulit forsan volet.
inops egens inclusa, paedore obruta,
vidua ante thalamos, exul, invisa omnibus
aethere negato sero subcumbet malis.
EL. Concede mortem. AEG. Si recusares, darem.
rudis est tyrannus morte qui poenam exigit.
EL. Mortem aliquid ultra est? AEG. Vita, si cupias mori.
abripite, famuli, monstrum et avectam procul
ultra Mycenas ultimo in regni angulo
vincite saeptam nocte tenebrosi specus,
ut inquietam virginem carcer domet.
CLYT. At ista poenas capite persolvet suo

973 iugulum volens A ‖ 976 peractum A ‖ 979 A. gaudes A | gnatam genitricem E ‖ 980 abd. fr. occul. A ‖ 988 AEG. *om.* A ‖ 989 et *om.* A ‖ 990 forsam E ‖ 991 p. obsita A ‖ 994[b] CLY. A ‖ 996 morte E | CLY. A ‖ 998 mecenas E ‖ 1000 ille inq. *Bentley* ‖ 1001 CLY. *om.* A | ipsa E

captiva coniunx, regii paelex tori.
trahite, ut sequatur coniugem ereptum mihi.
CASS. Ne trahite, vestros ipsa praecedam gradus.
perferre prima nuntium Phrygibus meis
propero: repletum ratibus eversis mare,
captas Mycenas, mille ductorem ducum,
ut paria fata Troicis lueret malis,
perisse dono feminae: stupro, dolo.
nihil moramur, rapite, quin grates ago.
iam, iam iuvat vixisse post Troiam, iuvat.
CLYT. Furiosa, morere. CASS. Veniet et vobis furor.

1002 coniux E || 1003 coniugnem E || 1008 tulerit malis A || 1011 tantum iuvat *Gronov* || 1012 furibunda m. A

MARCI · LVCII · ANNEI · SENECAE · | AGAMENNON · EXPLICIT · INCIPIT | THYESTES · FELICITER E *sequitur Octavia* A

THYESTES

PERSONAE

I THYESTES

II ATREVS

TANTALI VMBRA

III FVRIA

SATELLES

TANTALVS

NVNTIVS

CHORVS

SCAENA MYCENIS

TANTALI VMBRA FVRIA

Quis inferorum sede ab infausta extrahit
avido fugaces ore captantem cibos,
quis male deorum Tantalo visas domos
ostendit iterum? peius inventum est siti
arente in undis aliquid et peius fame
hiante semper? Sisyphi numquid lapis
gestandus umeris lubricus nostris venit
aut membra celeri differens cursu rota,
aut poena Tityi qui specu vasto patens
visceribus atras pascit effossis aves
et nocte reparans quicquid amisit die
plenum recenti pabulum monstro iacet?
in quod malum transcribor? o quisquis nova
supplicia functis durus umbrarum arbiter
disponis, addi si quid ad poenas potest
quod ipse custos carceris diri horreat,
quod maestus Acheron paveat, ad cuius metum
nos quoque tremamus, quaere: iam nostra subit
e stirpe turba quae suum vincat genus
ac me innocentem faciat et inausa audeat.

inscr. om. **A** Tantalus. megera ψ ‖ 1 TANT. **E** | quis me furor nunc s. ab inf. abstrahit **A** ‖ 3 uiuas **A** invisas *N. Heinsius p. 35* | domo **E** ‖ 6 siscyphi **E** ‖ 9 a. p. T. semper accrescens iecur **A** *(cf. Phaedr. 1234)* ‖ 10 vulneribus ω *corr.* α ‖ 13 transscribor **E** ‖ 15 adde ω *corr. Gronov* | potes **A** ‖ 18 *duobus versibus scriptus* (nos q. tr. | quaere — subit) **E** | quare iam A^{r} ‖ 20 sq. *his particulis descriptos habet* **E**: ac — faciat | et — regione | quicq. — complebo | numq. — domo

regione quicquid impia cessat loci
complebo — numquam stante Pelopea domo
Minos vacabit.
FVR. Perge, detestabilis
umbra, et penates impios furiis age.
certetur omni scelere et alterna vice
stringatur ensis; ne sit irarum modus
pudorve, mentes caecus instiget furor,
rabies parentum duret et longum nefas
eat in nepotes; nec vacet cuiquam vetus
odisse crimen: semper oriatur novum,
nec unum in uno, dumque punitur scelus,
crescat. superbis fratribus regna excidant
repetantque profugos; dubia violentae domus
fortuna reges inter incertos labet:
miser ex potente fiat, ex misero potens
fluctuque regnum casus assiduo ferat.
ob scelera pulsi, cum dabit patriam deus
in scelera redeant, sintque tam invisi omnibus,
quam sibi; nihil sit ira quod vetitum putet:
fratrem expavescat frater et gnatum parens
gnatusque patrem, liberi pereant male,
peius tamen nascantur; immineat viro
infesta coniunx, bella trans pontum vehant,
effusus omnis irriget terras cruor,
supraque magnos gentium exultet duces
Libido victrix: impia stuprum in domo
levissimum sit facinus; et fas et fides
iusque omne pereat. non sit a vestris malis
immune caelum. cur micant stellae polo
flammaeque servant debitum mundo decus?
nox alia fiat, excidat caelo dies.
misce penates, odia caedes funera

26 stringantur enses A | nec sit E || 33 repetatque A^{r} || 36 luctuque E || 44 omnes A || 47 lev. sit; fratris ω *corr. Bentley* || 48 a *qm.* E || 49 cum micant A || 50 flammaque *Bentley* || 51 atra A

accerse et imple Tantalo totam domum.
ornetur altum columen et lauro fores
laetae virescant, dignus adventu tuo
splendescat ignis — Thracium fiat nefas
maiore numero. dextra cur patrui vacat?
nondum Thyestes liberos deflet suos —
et quando tollet? ignibus iam subditis
spument aena, membra per partes eant
discerpta, patruos polluat sanguis focos,
epulae instruantur — non novi sceleris tibi
conviva venies. liberum dedimus diem
tuamque ad istas solvimus mensas famem:
ieiunia exple, mixtus in Bacchum cruor
spectante te potetur; inveni dapes
quas ipse fugeres — siste, quo praeceps ruis?
TANT. Ad stagna et amnes et recedentes aquas
labrisque ab ipsis arboris plenae fugas.
abire in atrum carceris liceat mei
cubile, liceat, si parum videor miser,
mutare ripas: alveo medius tuo,
Phlegethon, relinquar igneo cinctus freto.
quicumque poenas lege fatorum datas
pati iuberis, quisquis exeso iaces
pavidus sub antro iamque venturi times
montis ruinam, quisquis avidorum feros
rictus leonum et dira Furiarum agmina
implicitus horres, quisquis immissas faces
semiustus abigis, Tantali vocem excipe
properantis ad vos: credite experto mihi,
amate poenas. quando continget mihi

53 arcesse ψ (τ) [accerse E *10 Vad.* acresce *Ag.*] | imple scelere Tantaleam domum A ‖ 56 slendescat E ‖ 60 spumante aeno A ‖ 61 patrios ω *corr. Richter symb. p. 38* | sanguis scyphos *Bentley* ‖ 67 preces ruis E ‖ 68 ad st. et manes E (amnis ad *ci. Richter*) ‖ 70 antrum E | liceat mihi *Bothe* ‖ 72 mutare ipse E | melius *N. Heinsius p. 36* ‖ 76 quique v. t. A ‖ 77 feres E ‖ 82 *post v.* 84 E *(ordinem corr. al. m.)*

effugere superos? FVR. Ante perturba domum
inferque tecum proelia et ferri malum
regibus amorem, concute insano ferum
pectus tumultu. TANT. Me pati poenas decet,
non esse poenam. mittor ut dirus vapor
tellure rupta vel gravem populis luem
sparsura pestis, ducam in horrendum nefas
avus nepotes — magne divorum parens
nosterque, quamvis pudeat, ingenti licet
taxata poena lingua crucietur loquax,
nec hoc tacebo: moneo, ne sacras manus
violate caede neve furiali malo
aspergite aras. stabo et arcebo scelus —
quid ora terres verbere et tortos ferox
minaris angues? quid famem infixam intimis
agitas medullis? flagrat incensum siti
cor et perustis flamma visceribus micat —
[sequor.]
FVR. Hunc, hunc furorem divide in totam domum!
sic, sic ferantur et suum infensi invicem
sitiant cruorem. sentit introitus tuos
domus et nefando tota contactu horruit.
actum est abunde. gradere ad infernos specus
amnemque notum; iam tuum maestae pedem
terrae gravantur: cernis ut fontis liquor
introrsus actus linquat, ut ripae vacent
ventusque raras igneus nubes ferat?
pallescit omnis arbor ac nudus sitit
fugiente pomo ramus, et qui fluctibus
illinc propinquis Isthmos atque illinc fremit
vicina gracili dividens terra vada,

92 loquar **A** ‖ 93 sacra **A** ‖ 94 violata **A** ‖ 95 aspergat **A** ‖ 97 infimis **A**τ ‖ 98 accitas **A**(τ) ‖ 99 iecur et *Bentley* ‖ 100 *proprio versu* **EA** *del. Richter (Bentley); quaedam intercidisse suspicantur B. Schmidt p. 873 et Leo* ‖ 101 nunc (*vel* hunc) O. f. **A** sequere! hunc f. *Peiper* ‖ 103 sensit **A** ‖ 106 tuo m. pede **A** ‖ 107 fontes **A** ‖ 110 nudus stetit *ω corr. Koetschau* ‖ 111 qua *Leo* ‖ 112 hismos **A**

longe remotos tutus exaudit sonos.
iam Lerna retro cessit et Phoronides
latuere venae nec suas profert sacer
Alpheos undas et Cithaeronis iuga
stant parte nulla cana deposita nive
timentque veterem nobiles Argi sitim.
en ipse Titan dubitat an iubeat sequi
cogatque habenis ire periturum diem.

CHORVS

Argos de superis si quis Achaicum
Pisaeasque domos curribus inclitas,
Isthmi si quis amat regna Corinthii
et portus geminos et mare dissidens,
si quis Taygeti conspicuas nives,
quas cum Sarmaticus tempore frigido
in summis Boreas composuit iugis,
aestas veliferis solvit Etesiis,
quem tangit gelido flumine lucidus
Alpheos, stadio notus Olympico,
advertat placidum numen et arceat,
alternae scelerum ne redeant vices
nec succedat avo deterior nepos
et maior placeat culpa minoribus.
tandem lassa feros exuat impetus
sicci progenies impia Tantali.
Peccatum satis est; fas valuit nihil
aut commune nefas. proditus occidit
deceptor domini Myrtilus, et fide
vectus qua fuerat nobile reddidit

114 litus E latus A *corr. Koetschau* (laetus *Lipsius* l. remoto litus extendit salo *Bentley*) ‖ 115 iam terra E ‖ 116 sacras ω *corr. Gronov* ‖ 117 Alpheus A ‖ 123 Pisaeisque ψ | turribus A ‖ 124 chorinti E ‖ 131 alpheus A ‖ 132 placitum E ‖ 134 neu α ‖ 137 progeniges E ‖ 139 ad c. n. *Bothe* (at ψ) ‖ 140 domine A ‖ 141 qua tulerat ω *corr. Koetschau*

mutato pelagus nomine: notior
nulla est Ioniis fabula navibus.
exceptus gladio parvulus impio
dum currit patrium natus ad osculum,
immatura focis victima concidit
divisusque tua est, Tantale, dextera,
mensas ut strueres hospitibus deis.
hos aeterna fames persequitur cibos,
hos aeterna sitis; nec dapibus feris
decerni potuit poena decentior.
Stat lassus vacuo gutture Tantalus:
impendet capiti plurima noxio
Phineis avibus praeda fugacior;
hinc illinc gravidis frondibus incubat
et curvata suis fetibus ac tremens
alludit patulis arbor hiatibus.
haec, quamvis avidus nec patiens morae,
deceptus totiens tangere neglegit
obliquatque oculos oraque comprimit
inclusisque famem dentibus alligat.
sed tunc divitias omne nemus suas
demittit propius pomaque desuper
insultant foliis mitia languidis
accenduntque famem, quae iubet irritas
exercere manus — has ubi protulit
et falli libuit, totus in arduum
autumnus rapitur silvaque mobilis.
instat deinde sitis non levior fame;
qua cum percaluit sanguis et igneis
exarsit facibus, stat miser obvios
fluctus ore petens, quos profugus latex
avertit sterili deficiens vado

147 dextra **E** ‖ **148** mensas instrueres **E** ‖ **149** *om.* ψ ‖ **152** stat lusus **A** ‖ **153** et pendet **A**ʳ ‖ **154** dapibus ψ *(N. Heinsius p. 37)* ‖ **155** grauibus **E** ‖ **161** inlisis *vel* inclusam *N. Heinsius pp. 38. 536* ‖ **164** insultat **E** ‖ **171** misero buos **E** (obvio *Bentley*) ‖ **172** ore uocans **A**ʳ

conantemque sequi deserit; hic bibit
altum de rapido gurgite pulverem.

ATREVS SATELLES

Ignave, iners, enervis et (quod maximum
probrum tyranno rebus in summis reor)
inulte, post tot scelera, post fratris dolos
fasque omne ruptum questibus vanis agis
iratus Atreus? fremere iam totus tuis
debebat armis orbis et geminum mare
utrimque classes agere, iam flammis agros
lucere et urbes decuit ac strictum undique
micare ferrum. tota sub nostro sonet
Argolica tellus equite; non silvae tegant
hostem nec altis montium structae iugis
arces; relictis bellicum totus canat
populus Mycenis, quisquis invisum caput
tegit ac tuetur, clade funesta occidat.
haec ipsa pollens incliti Pelopis domus
ruat vel in me, dummodo in fratrem ruat.
age, anime, fac quod nulla posteritas probet,
sed nulla taceat. aliquod audendum est nefas
atrox, cruentum, tale quod frater meus
suum esse mallet — scelera non ulcisceris,
nisi vincis. et quid esse tam saevum potest
quod superet illum? numquid abiectus iacet?
numquid secundis patitur in rebus modum,
fessis quietem? novi ego ingenium viri
indocile: flecti non potest — frangi potest.
proinde antequam se firmat aut vires parat,
petatur ultro, ne quiescentem petat.

in titulo pro satellite Servus **A** *et sic per totam scaenam* ‖ 177 probum **E** ‖ 180 iras, at (*vel* et) Argos f. i. totum t. **A** ‖ 181 d. a. omnis **A** ‖ 182 innare classis. iam tuis fl. a. **A** ‖ 185 argolico **A**[r] ‖ 195 malit **A** ‖ 201 firmet a. v. paret **A** ‖ 202 *om.* $\psi(\tau)$

aut perdet aut peribit: in medio est scelus
positum occupanti.
SAT. Fama te populi nihil
adversa terret? ATR. Maximum hoc regni bonum est,
quod facta domini cogitur populus sui
tam ferre quam laudare. SAT. Quos cogit metus
laudare, eosdem reddit inimicos metus.
at qui favoris gloriam veri petit,
animo magis quam voce laudari volet.
ATR. Laus vera et humili saepe contingit viro,
non nisi potenti falsa. quod nolunt velint.
SAT. Rex velit honesta: nemo non eadem volet.
ATR. Vbicumque tantum honesta dominanti licent,
precario regnatur. SAT. Vbi non est pudor
nec cura iuris sanctitas pietas fides,
instabile regnum est. ATR. Sanctitas pietas fides
privata bona sunt, qua iuvat reges eant.
SAT. Nefas nocere vel malo fratri puta.
ATR. Fas est in illo quicquid in fratre est nefas.
quid enim reliquit crimine intactum aut ubi
sceleri pepercit? coniugem stupro abstulit
regnumque furto: specimen antiquum imperi
fraude est adeptus, fraude turbavit domum.
est Pelopis altis nobile in stabulis pecus,
arcanus aries, ductor opulenti gregis.
huius per omne corpus effuso coma
dependet auro, cuius e tergo novi
aurata reges sceptra Tantalici gerunt;
possessor huius regnat, hunc tantae domus
fortuna sequitur. tuta seposita sacer
in parte carpit prata, quae cludit lapis
fatale saxeo pascuum muro tegens.

207 quam f. tam l. **A** ‖ **209** uere **E** ‖ **219** puto **E** ‖ **227** infuso **A** | e tergo coma *Peiper* ‖ **228** dependet: epe *i. ras.* **E**[2] (resplendet *Bentley*) | auro: uiro *i. ras.* **E**[2] | cuius e fuco novi *Peiper* tergore ex huius *Bothe* cuius e tracto *Leo* (texto de *Wilamowitz*) ‖ **230** cunctae domus *Gronov* ‖ **233** f. sacro p.

hunc facinus ingens ausus assumpta in scelus
consorte nostri perfidus thalami avehit.
hinc omne cladis mutuae fluxit malum:
per regna trepidus exul erravi mea,
pars nulla generis tuta ab insidiis vacat,
corrupta coniunx, imperi quassa est fides,
domus aegra, dubius sanguis est — certi nihil
nisi frater hostis. quid stupes? tandem incipe
animosque sume: Tantalum et Pelopem aspice;
ad haec manus exempla poscuntur meae.
profare, dirum qua caput mactem via.
SAT. Ferro peremptus spiritum inimicum expuat.
ATR. De fine poenae loqueris; ego poenam volo.
perimat tyrannus lenis: in regno meo
mors impetratur. SAT. Nulla te pietas movet?
ATR. Excede, Pietas, si modo in nostra domo
umquam fuisti. dira Furiarum cohors
discorsque Erinys veniat et geminas faces
Megaera quatiens: non satis magno meum
ardet furore pectus, impleri iuvat
maiore monstro. SAT. Quid novi rabidus struis?
ATR. Nil quod doloris capiat assueti modus;
nullum relinquam facinus et nullum est satis.
SAT. Ferrum? ATR. Parum est. SAT. Quid ignis?
ATR. Etiamnunc parum est.
SAT. Quonam ergo telo tantus utetur dolor?
ATR. Ipso Thyeste. SAT. Maius hoc ira est malum.
ATR. Fateor. tumultus pectora attonitus quatit
penitusque volvit; rapior et quo nescio,
sed rapior. imo mugit e fundo solum,
tonat dies serenus ac totis domus
ut fracta tectis crepuit et moti lares

more A f. laxo *Bentley* || 237 erravit A || 238 p. n. nostri A || 240 et c. n. *N. Heinsius p. 39* || 242 animoque sume T. A *cf. Leo I 39* || 244 iactem E || 246 ergo E || 255 modum ω *corr. Madvig II 114* || 259 est i. hoc A(?) || 262 effundo E

vertere vultum: fiat hoc, fiat nefas
quod, di, timetis. SAT. Facere quid tandem paras?
ATR. Nescio quid animo maius et solito amplius
supraque fines moris humani tumet
instatque pigris manibus — haud quid sit scio,
sed grande quiddam est. ita sit. hoc, anime, occupa.
dignum est Thyeste facinus et dignum Atreo:
quod uterque faciat. vidit infandas domus
Odrysia mensas — fateor, immane est scelus,
sed occupatum: maius hoc aliquid dolor
inveniat. animum Daulis inspira parens
sororque; causa est similis: assiste et manum
impelle nostram. liberos avidus pater
gaudensque laceret et suos artus edat.
bene est, abunde est. hic placet poenae modus
tantisper. ubinam est? tam diu cur innocens
versatur Atreus? tota iam ante oculos meos
imago caedis errat, ingesta orbitas
in ora patris — anime, quid rursus times
et ante rem subsidis? audendum est, age:
quod est in isto scelere praecipuum nefas,
hoc ipse faciet. SAT. Sed quibus captus dolis
nostros dabit perductus in laqueos pedem?
inimica credit cuncta. ATR. Non poterat capi,
nisi capere vellet. regna nunc sperat mea:
hac spe minanti fulmen occurret Iovi,
hac spe subibit gurgitis tumidi minas
dubiumque Libycae Syrtis intrabit fretum,
hac spe, quod esse maximum retur malum,
fratrem videbit. SAT. Quis fidem pacis dabit?
cui tanta credet? ATR. Credula est spes improba.

265 uertere nullum E ‖ 267 animus ω *corr. Leo* ‖ 268 timet A ‖ 269 animus (m *supra*) E[1] ‖ 270 anime incipe A ‖ 272 quod *om.* A ‖ 274 aliquit E ‖ 275 animum gnati A ‖ 276 soror est A[τ] sororve *Bentley* ‖ 277 parens A ‖ 282[b]. 283[a] (ing. — patris) *om.* A ‖ 288 poterit A ‖ 290 *post v.* 293 E *(post v.* 292 *ponendum suspicatur Leo)*

gnatis tamen mandata quae patruo ferant
dabimus: relictis exul hospitiis vagus
regno ut miserias mutet atque Argos regat
ex parte dominus. si nimis durus preces
spernet Thyestes, liberos eius rudes
malisque fessos gravibus et faciles capi
prece commovebunt: hinc vetus regni furor,
illinc egestas tristis ac durus labor
quamvis rigentem tot malis subigent virum.
SAT. Iam tempus illi fecit aerumnas leves.
ATR. Erras: malorum sensus accrescit die.
leve est miserias ferre, perferre est grave
SAT. Alios ministros consili tristis lege.
ATR. Peiora iuvenes facile praecepta audiunt.
SAT. In patre facient quicquid in patruo doces:
saepe in magistrum scelera redierunt sua.
ATR. Vt nemo doceat fraudis et sceleris vias,
regnum docebit. ne mali fiant times?
nascuntur. istud quod vocas saevum asperum
agique dure credis et nimium impie,
fortasse et illic agitur. SAT. Hanc fraudem scient
nati parari? ATR. Tacita tam rudibus fides
non est in annis; detegent forsan dolos:
tacere multis discitur vitae malis.
SAT. Ipsosque per quos fallere alium cogitas
falles? ATR. Vt ipsi crimine et culpa vacent.
quid enim necesse est liberos sceleri meos
inserere? per nos odia se nostra explicent. —
male agis, recedis, anime: si parcis tuis,

296 gnatis **A** ‖ **300** citius *Peiper* ‖ **302** prece commovebo **E** *corr. L. Müller de r. m. p. 167* precommovebunt **A** preces movebunt *α* pueri movebunt *Bentley* ‖ **303** hinc durus *ω corr. Bothe* ‖ **306** accressit **E** ‖ **307** miseris **A**^{r} est *alterum om.* *ψ* ‖ **308** consiliis **A**^{r} consilii **E** ‖ **309. 310** *person. notas om.* **A** ‖ **310** in p. discent *Bentley* ‖ **317** parari tacita (ATR. *om.*) **A** ‖ **320** ipsosne **A** ‖ **321** ATR. *om.* **E** | ut — vacent *proprio versu* **E** | at ipsi **A** ‖ **322** ATR. *praef.* **E** | est necesse **A**^{r} | meo **A** ‖ **323** se odia **A**^{r}

parces et illis. consili Agamemnon mei
sciens minister fiat et fratri sciens
Menelaus adsit. prolis incertae fides
ex hoc petatur scelere: si bella abnuunt
et gerere nolunt odia, si patruum vocant,
pater est. eatur. — multa sed trepidus solet
detegere vultus, magna nolentem quoque
consilia produnt: nesciant quantae rei
fiant ministri. nostra tu coepta occules.
SAT. Haud sum monendus: ista nostro in pectore
fides timorque, sed magis claudet fides.

CHORVS

[Tandem regia nobilis,
antiqui genus Inachi,
fratrum composuit minas.]
Quis vos exagitat furor,
alternis dare sanguinem
et sceptrum scelere aggredi?
nescitis, cupidi arcium,
regnum quo iaceat loco.
regem non faciunt opes,
non vestis Tyriae color,
non frontis nota regiae,
non auro nitidae trabes:
rex est qui posuit metus

325 illi A | Agamennon E ‖ 326 insciens m. E | patris cliens A patri cl. E *corr. Peiper (Bentley)* ‖ 327 assit E ‖ 328 qui bella E ‖ 329 patrum E ‖ 333 occule A ‖ 335 claudit A ‖ 336—357 *versus binorum colorum, distinctis singulorum initiis* E ‖ 336—338 *delet Richter, tuetur Leo II 383. At et sequentibus repugnant et posterioris cantici initio (546 sqq. 558 sq.)* ‖ 342—352 *afferuntur a Lactantio Placido Statii interprete. Cf. praef. c. II* ‖ 342 ne sic horotis cup. a. *Cod. Puteanus Lact.* ‖ 343 uocat loco *Lact.* ‖ 344 reges A ‖ 345 uestes *Lact.* ‖ 346 regia *Lact.* ‖ 347 fores E trabes A *Lact.* ‖ 348 regem regem *(sic)* q. p. m. *Lact.*

et diri mala pectoris,
quem non ambitio inpotens
et numquam stabilis favor
vulgi praecipitis movet,
non quicquid fodit Occidens
aut unda Tagus aurea
claro devehit alveo,
non quicquid Libycis terit
fervens area messibus,
quem non concutiet cadens
obliqui via fulminis,
non Eurus rapiens mare
aut saevo rabidus freto
ventosi tumor Hadriae,
quem non lancea militis,
non strictus domuit chalybs,
qui tuto positus loco
infra se videt omnia
occurritque suo libens
fato nec queritur mori.
　　Reges conveniant licet
qui sparsos agitant Dahas,
qui rubri vada litoris
et gemmis mare lucidis
late sanguineum tenent,
aut qui Caspia fortibus
recludunt iuga Sarmatis,
certet Danuvii vadum
audet qui pedes ingredi
et (quocumque loco iacent)
Seres vellere nobiles: 379
nil ullis opus est equis, 381
nil armis et inertibus

350 impotens A ‖ 353—355 *om.* E ‖ 359 obliviqui E ‖ 361 rapidus A ‖ 362 adriae A ‖ 363 lancea immitis E ‖ 370 dachos (dacos) A ‖ 371 littoris E ‖ 372 lucidum A *(sic Bentley)* ‖ 373 sanguineis *Bentley* ‖ 376 danubii uadum E dânubium licet A

telis quae procul ingerit
Parthus, cum simulat fugas,
admotis nihil est opus
urbes sternere machinis,
longe saxa rotantibus.
mens regnum bona possidet.
[rex est qui metuit nihil,
rex est qui cupiet nihil.]
hoc regnum sibi quisque dat.
Stet quicumque volet potens
aulae culmine lubrico:
me dulcis saturet quies;
obscuro positus loco
leni perfruar otio,
nullis nota Quiritibus
aetas per tacitum fluat.
sic cum transierint mei
nullo cum strepitu dies,
plebeius moriar senex.
illi mors gravis incubat
qui, notus nimis omnibus,
ignotus moritur sibi.

THYESTES TANTALVS PLISTHENES TACITVS

Optata patriae tecta et Argolicas opes
miserisque summum ac maxime exulibus bonum,
tractum soli natalis et patrios deos
(si sunt tamen di) cerno, Cyclopum sacras
turres, labore maius humano decus,

380 *ante* **390** *posuit Swoboda* || **383** talis E || **385** adsuetis *Koetschau* || **388. 389** *del. Leo* **389** *om.* **A** | metuet *Bentley* metuat — cupiat *Smith de arte rhet. p. 84 n. 1* || **396** notaque litibus *Markland* (coetibus *L. Müller*) || **401** nulli **A**^{2} *(exc. Vd.)* || **401. 402** *inverso ordine* E || Thyestes Philistenes *(sic pro Tantalo per totam scaenam)* **A** || **405** maximum *ω corr. Bentley* || **406** tactum *ω corr. Kappius Peric. crit. Erlang. 1786 p. 11 ex ed. vet. Conr. Celtis (Bothe)*

celebrata iuveni stadia, per quae nobilis
palmam paterno non semel curru tuli.
occurret Argos, populus occurret frequens —
sed nempe et Atreus. repete silvestres fugas
saltusque densos potius et mixtam feris
similemque vitam; clarus hic regni nitor
fulgore non est quod oculos falso auferat:
cum quod datur spectabis, et dantem aspice.
modo inter illa, quae putant cuncti aspera,
fortis fui laetusque; nunc contra in metus
revolvor: animus haeret ac retro cupit
corpus referre, moveo nolentem gradum.

TANT. Pigro (quid hoc est?) genitor incessu stupet
vultumque versat seque in incerto tenet.
THY. Quid, anime, pendes quidve consilium diu
tam facile torques? rebus incertissimis,
fratri atque regno, credis ac metuis mala
iam victa, iam mansueta et aerumnas fugis
bene collocatas? esse iam miserum iuvat.
reflecte gressum, dum licet, teque eripe.
TANT. Quae causa cogit, genitor, a patria gradum
referre visa? cur bonis tantis sinum
subducis? ira frater abiecta redit
partemque regni reddit et lacerae domus
componit artus teque restituit tibi.
THY. Causam timoris ipse quam ignoro exigis.
nihil timendum video, sed timeo tamen.
placet ire, pigris membra sed genibus labant
alioque quam quo nitor abductus feror.
sic concitatam remige et velo ratem
aestus resistens remigi et velo refert.

412 subnempe e. A. repetet **E** || **415** qui **A**$^{\tau}$ || **416** quo **A**$^{\tau}$ | tandem **A**$^{\tau}$ *vers. del. Peiper, antiquitus eum post 441 cum Thy. nota positum fuisse suspicatur Richter* || **417** ists *τ* || **425** *duobus versibus* (fr. — credis | ac m. mala) **E** || **428** deflecte **A** || **436** sub genibus **E** || **438** uento ratem **A** || **439** aestus resurgens **A** | remige et v. feret (*vel* fert) **A**$^{\tau}$

TANT. Evince quicquid obstat et mentem impedit
reducemque quanta praemia expectent vide.
pater, potes regnare. THY. Cum possim mori.
TANT. Summa est potestas — THY. Nulla: si cupias nihil.
TANT. Gnatis relinques. THY. Non capit regnum duos.
TANT. Miser esse mavult esse qui felix potest?
THY. Mihi crede, falsis magna nominibus placent,
frustra timentur dura. dum excelsus steti,
numquam pavere destiti atque ipsum mei
ferrum timere lateris. o quantum bonum est
obstare nulli, capere securas dapes
humi iacentem! scelera non intrant casas,
tutusque mensa capitur angusta cibus;
venenum in auro bibitur — expertus loquor:
malam bonae praeferre fortunam licet.
non vertice alti montis impositam domum
et eminentem civitas humilis tremit
nec fulget altis splendidum tectis ebur
somnosque non defendit excubitor meos;
non classibus piscamur et retro mare
iacta fugamus mole nec ventrem improbum
alimus tributo gentium, nullus mihi
ultra Getas metatur et Parthos ager;
non ture colimur nec meae excluso Iove
ornantur arae; nulla culminibus meis
imposita nutat silva nec fumant manu
succensa multa stagna nec somno dies
Bacchoque nox iungenda pervigili datur:
sed non timemur, tuta sine telo est domus
rebusque parvis magna praestatur quies —
immane regnum est posse sine regno pati.
TANT. Nec abnuendum, si dat imperium deus,

440 Vince A(ς) peruince ς ‖ 443 *totum v. Thyestae continuat N. Heinsius p. 40* (potestas nulla, si) ‖ 452 totusque E ‖ 454 libet *N. Heinsius p. 40* ‖ 457 non fulget A(ς) ‖ 460 non A ‖ 462 metitur A ‖ 467 ducenda A ‖ 469 r. p. alta A ‖ 471 abn. est E

nec appetendum est: frater ut regnes rogat.
THY. Rogat? timendum est. errat hic aliquis dolus.
TANT. Redire pietas unde submota est solet
reparatque vires iustus amissas amor.
THY. Amat Thyesten frater? aetherias prius
perfundet Arctos pontus et Siculi rapax
consistet aestus unda et Ionio seges
matura pelago surget et lucem dabit
nox atra terris, ante cum flammis aquae,
cum morte vita, cum mari ventus fidem
foedusque iungent. TANT. Quam tamen fraudem times?
THY. Omnem: timori quem meo statuam modum?
tantum potest quantum odit. TANT. In te quid potest?
THY. Pro me nihil iam metuo: vos facitis mihi
Atrea timendum. TANT. Decipi cautus times?
THY. Serum est cavendi tempus in mediis malis:
eatur. unum genitor hoc testor tamen:
ego vos sequor, non duco. TANT. Respiciet deus
bene cogitata. perge non dubio gradu.

ATREVS THYESTES TANTALVS PLISTHENES TACITI

Plagis tenetur clausa dispositis fera:
et ipsum et una generis invisi indolem
iunctam parenti cerno. iam tuto in loco
versantur odia. venit in nostras manus
tandem Thyestes, venit, et totus quidem.
vix tempero animo, vix dolor frenos capit.
sic, cum feras vestigat et longo sagax

472 THY. nec appetendum (*om.* est) A ‖ 476 Thyestem A | ethereas A[r] ‖ 486 decipi *ex* recipi E[1] | captus ω *corr. Madvig II p. 114* ‖ 487 THY. *om.* ω *add. Gruter* ‖ 488 gen. hoc ortamen est A ‖ 489 THY. ego — duco A | respiciat A[r] ‖ 490 *duobus versiculis* (b. cog. | p. — gradu) E ‖ *inscr.:* Atreus Thyestes A ‖ 491 ATR. *praef.* E ‖ 493 in *om.* E ‖ 496 v. tempore a. v. frenos dolor c. E ‖ 497 sic qui *Bentley*

loro tenetur Vmber ac presso vias
scrutatur ore, dum procul lento suem
odore sentit, paret et tacito locum
rostro pererrat; praeda cum propior fuit,
cervice tota pugnat et gemitu vocat
dominum morantem seque retinenti eripit:
cum sperat ira sanguinem, nescit tegi;
tamen tegatur. aspice, ut multo gravis
squalore vultus obruat maestos coma,
quam foeda iaceat barba. praestetur fides —
fratrem iuvat videre. complexus mihi
redde expetitos. quicquid irarum fuit
transierit; ex hoc sanguis ac pietas die
colantur, animis odia damnata excidant.
THY. Diluere possem cuncta, nisi talis fores.
sed fateor, Atreu, fateor, admisi omnia
quae credidisti. pessimam causam meam
hodierna pietas fecit. est prorsus nocens
quicumque visus tam bono fratri est nocens.
lacrimis agendum est: supplicem primus vides;
hae te precantur pedibus intactae manus:
ponatur omnis ira et ex animo tumor
erasus abeat. obsides fidei accipe
hos innocentes, frater. ATR. A genibus manum
aufer meosque potius amplexus pete.
vos quoque, senum praesidia, tot iuvenes, meo
pendete collo. squalidam vestem exue
oculisque nostris parce et ornatus cape
pares meis laetusque fraterni imperi
capesse partem. maior haec laus est mea,
fratri paternum reddere incolumi decus:
habere regnum casus est, virtus dare.
THY. Di paria, frater, pretia pro tantis tibi

498 loto **E** || **504** spirat ψ || **507** iacet **E** | praestatur **A**r || **516** fratre **E** || **518** pedibus iuncte **A**r || **521** manus. **A** || **522** properus *Bentley* || **524** pendente **E** || **526** quales mei sunt laetusque frater imperii **A** || **527** maior hoc **A**(r) *(N. Heinsius p. 40)*

meritis rependant. regiam capitis notam
squalor recusat noster et sceptrum manus
infausta refugit. liceat in media mihi
latere turba. ATR. Recipit hoc regnum duos.
THY. Meum esse credo quicquid est, frater, tuum.
ATR. Quis influentis dona fortunae abnuit?
THY. Expertus est quicumque quam facile effluant.
ATR. Fratrem potiri gloria ingenti vetas?
THY. Tua iam peracta gloria est, restat mea:
respuere certum est regna consilium mihi.
ATR. Meam relinquam, nisi tuam partem accipis.
THY. Accipio: regni nomen impositi feram,
sed iura et arma servient mecum tibi.
ATR. Imposita capiti vincla venerando gere;
ego destinatas victimas superis dabo.

CHORVS

Credat hoc quisquam? ferus ille et acer
nec potens mentis truculentus Atreus
fratris aspectu stupefactus haesit.
nulla vis maior pietate vera est:
iurgia externis inimica durant,
quos amor verus tenuit, tenebit.
ira cum magnis agitata causis
gratiam rupit cecinitque bellum,
cum leves frenis sonuere turmae,
fulsit hinc illinc agitatus ensis
quem movet crebro furibundus ictu
sanguinem Mavors cupiens recentem:
opprimit ferrum manibusque iunctis
ducit ad pacem Pietas negantes.

Otium tanto subitum e tumultu
quis deus fecit? modo per Mycenas

539 THY. *om.* A[r] || 540 THY. *praef.* A[r] || 543—545 *Atreo dantur* A[r] || 544 ven. regem E || 558 opprimet E || 559 ducit ω ducet *Leo*

arma civilis crepuere belli:
pallidae natos tenuere matres;
uxor armato timuit marito,
cum manum invitus sequeretur ensis,
sordidus pacis vitio quietae;
ille labentes renovare muros,
hic situ quassas stabilire turres,
ferreis portas cohibere claustris
ille certabat, pavidusque pinnis
anxiae noctis vigil incubabat:
peior est bello timor ipse belli.
  Iam minae saevi cecidere ferri,
iam silet murmur grave classicorum,
iam tacet stridor litui strepentis:
alta pax urbi revocata laetae est.
sic, ubi ex alto tumuere fluctus
Bruttium Coro feriente pontum,
Scylla pulsatis resonat cavernis
ac mare in portu timuere nautae
quod rapax haustum revomit Charybdis,
et ferus Cyclops metuit parentem
rupe ferventis residens in Aetnae,
ne superfusis violetur undis
ignis aeternis resonans caminis,
et putat mergi sua posse pauper
regna Laertes Ithaca tremente:
si suae ventis cecidere vires,
mitius stagno pelagus recumbit;
alta, quae navis timuit secare,
hinc et hinc fusis speciosa velis
strata ludenti patuere cumbae,

563 p. matres tenuere natos **A** (natis timuere *Bentley*) || 564 amato **E** || 566 sordibus **E** || 571 nocti **A** || 576 alma *Bentley* | urbis **A** |. est *om.* **E** || 578 choro **E** Brutium ponto f. corum **A** || 579 pulsatus **E** || 580 in totum **A** || 581 auster **A** aestu *Bessel* || 582 ferox **E** *(Ribb.)* || 585 arcanis *Bentley* || 586. 587 *del. Peiper* || 591 spatiosa **A** || 592 cimbe **A**[2]

et vacat mersos numerare pisces
hic ubi ingenti modo sub procella
Cyclades pontum timuere motae.

Nulla sors longa est: dolor ac voluptas
invicem cedunt; brevior voluptas.
ima permutat levis hora summis:
ille qui donat diadema fronti,
quem genu nixae tremuere gentes,
cuius ad nutum posuere bella
Medus et Phoebi propioris Indus
et Dahae Parthis equitem minati,
anxius sceptrum tenet et moventes
cuncta divinat metuitque casus
mobiles rerum dubiumque tempus.
Vos quibus rector maris atque terrae
ius dedit magnum necis atque vitae,
ponite inflatos tumidosque vultus:
quicquid a vobis minor expavescit,
maior hoc vobis dominus minatur;
omne sub regno graviore regnum est.
quem dies vidit veniens superbum,
hunc dies vidit fugiens iacentem.
Nemo confidat nimium secundis,
nemo desperet meliora lassis:
miscet haec illis prohibetque Clotho
stare Fortunam, rotat omne fatum.
nemo tam divos habuit faventes,
crastinum ut posset sibi polliceri:
res deus nostras celeri citatas
turbine versat.

597 *in textu om. in marg. add.* **E**[1] ‖ 603 dachi *vel* dache (dace) **A**$^{\tau}$ ‖ 605 cuncta divitias **A** ‖ 610 extimescit **A** ‖ 616 lapsis ψ *cf. ad. HI 646*

NVNTIVS CHORVS

Quis me per auras turbo praecipitem vehet
atraque nube involvet, ut tantum nefas
eripiat oculis? o domus Pelopi quoque
et Tantalo pudenda! CHOR. Quid portas novi?
NVNT. Quaenam ista regio est? Argos et Sparte, pios
sortita fratres, et maris gemini premens
fauces Corinthos, an feris Hister fugam
praebens Alanis, an sub aeterna nive
Hyrcana tellus an vagi passim Scythae?
quis hic nefandi est conscius monstri locus?
CHOR. Effare et istud pande, quodcumque est, malum.
NVNT. Si steterit animus, si metu corpus rigens
remittet artus. haeret in vultu trucis
imago facti. ferte me insanae procul,
illo, procellae, ferte quo fertur dies
hinc raptus. CHOR. Animos gravius incertos tenes.
quid sit quod horres ede et auctorem indica:
non quaero quis sit, sed uter. effare ocius.
NVNT. In arce summa Pelopiae pars est domus
conversa ad austros, cuius extremum latus
aequale monti crescit atque urbem premit
et contumacem regibus populum suis
habet sub ictu; fulget hic turbae capax
immane tectum, cuius auratas trabes
variis columnae nobiles maculis ferunt.
post ista vulgo nota, quae populi colunt,
in multa dives spatia discedit domus;
arcana in imo regio secessu iacet,
alta vetustum valle compescens nemus,
penetrale regni, nulla qua laetos solet

623 NVNT. *praef.* **E** | uehit **E** || **624** inuoluit **E** uoluet **A** *corr.* α || **627** impios **A** || **629** Corinthus **A**[r] || **632** *choro datur* **A** || **639** ede et] effer **A** || **640** quaero *om.* **A**[r] | quid **E** || **641** pelopis **A** pelopaeae **E** *corr. Bothe* || **650** sec. patet **A** latet *ci. Richter* || **652** quae **EA** *corr.* ψ

praebere ramos arbor aut ferro coli,
sed taxus et cupressus et nigra ilice
obscura nutat silva, quam supra eminens
despectat alte quercus et vincit nemus.
hinc auspicari regna Tantalidae solent,
hinc petere lassis rebus ac dubiis opem.
affixa inhaerent dona: vocales tubae
victaeque falsis axibus pendent rotae 661
fractique currus, spolia Myrtoi maris 660
et omne gentis facinus; hoc Phrygius loco
fixus tiaras Pelopis, hic praeda hostium
et de triumpho picta barbarico chlamys.
fons stat sub umbra tristis et nigra piger
haeret palude: talis est dirae Stygis
deformis unda quae facit caelo fidem.
hinc nocte caeca gemere feralis deos
fama est, catenis lucus excussis sonat
ululantque manes. quicquid audire est metus
illic videtur: errat antiquis vetus
emissa bustis turba et insultant loco
maiora notis monstra; quin tecta solet
micare silva flamma, et excelsae trabes
ardent sine igne. saepe latratu nemus
trino remugit, saepe simulacris domus
attonita magnis. nec dies sedat metum:
nox propria luco est et superstitio inferum
in luce media regnat. hinc orantibus
responsa dantur certa, cum ingenti sono
laxantur adyto fata et inmugit specus
vocem deo solvente. quo postquam furens

655 supreminens **E** ‖ **658** lapsis *ψ* | et dubiis **A** ‖ **660** *et* **661** *sedes mutare iussit M. Müller Ph. p. 269* ‖ **661** uitaeque **E** vinctaeque *Bentley* vectaeque *Bothe* ‖ **663** pelops **E** ‖ **668** hic nocte tota **A** | ferales **A** ‖ **670** audiri *N. Heinsius p. 41* ‖ **672** ioco **E** ‖ **673** tota *ω* *corr. Richter symb. p. 38* (tuta *N. Heinsius p. 41,* subita, tetra, falsa *Bentley*) ‖ **674** flamma silva **A**

intravit Atreus liberos fratris trahens,
ornantur arae — quis queat digne eloqui?
post terga iuvenum nobiles religat manus
et maesta vitta capita purpurea ligat;
non tura desunt, non sacer Bacchi liquor
tangensque salsa victimam culter mola.
servatur omnis ordo, ne tantum nefas
non rite fiat. CHOR. Quis manum ferro admovet?
NVNT. Ipse est sacerdos, ipse funesta prece
letale carmen ore violento canit,
stat ipse ad aras, ipse devotos neci
contrectat et componit et † ferro admovet;
attendit ipse: nulla pars sacri perit.
lucus tremescit, tota succusso solo
nutavit aula, dubia quo pondus daret
ac fluctuanti similis; e laevo aethere
atrum cucurrit limitem sidus trahens.
libata in ignes vina mutato fluunt
cruenta Baccho, regium capiti decus
bis terque lapsum est, flevit in templis ebur.
movere cunctos monstra, sed solus sibi
immotus Atreus constat atque ultro deos
terret minantes. iamque dimissa mora
adsistit aris, torvum et obliquum intuens.
ieiuna silvis qualis in Gangeticis
inter iuvencos tigris erravit duos,
utriusque praedae cupida quo primum ferat
incerta morsus (flectit hoc rictus suos,
illo reflectit et famem dubiam tenet),
sic dirus Atreus capita devota impiae

685 reuocat manus **A** ‖ **688** tangensue **A** | fusa *τ* ‖ **692** ore truculento *Peiper*, more sollemni *Bentley* ‖ **694** *verba* ferro admovet *ex v. 690 intrusa expulisse genuina Leo suspicatur;* ferrum adm. *Peiper*, atque arae admovet (*vel* et retro trahit) *Bentley*, ferrum parat *Koetschau* ‖ **696** toto **A***τ* (*exc.* **R10**) | t. s. loco **E** *(Ribb.)* ‖ **698** *om. τ* ‖ **706** assiluit aris **A** ‖ **710** huc **A** *cf. Agam. v. 143* ‖ **711** famen **E** ‖ **712** durus **E**

speculatur irae: quem prius mactet sibi
dubitat, secunda deinde quem caede immolet.
nec interest, sed dubitat et saevum scelus
iuvat ordinare. CHOR. Quem tamen ferro occupat?
NVNT. Primus locus (ne desse pietatem putes)
avo dicatur: Tantalus prima hostia est.
CHOR. Quo iuvenis animo, quo tulit vultu necem?
NVNT. Stetit sui securus et non est preces
perire frustra passus; ast illi ferus
in vulnere ensem abscondit et penitus premens
iugulo manum commisit: educto stetit
ferro cadaver, cumque dubitasset diu,
hac parte an illa caderet, in patruum cadit.
tunc ille ad aras Plisthenem saevus trahit
adicitque fratri; colla percussa amputat;
cervice caesa truncus in pronum ruit,
querulum cucurrit murmure incerto caput.
CHOR. Quid deinde gemina caede perfunctus facit?
puerone parcit an scelus sceleri ingerit?
NVNT. Silva iubatus qualis Armenia leo
in caede multa victor armento incubat
(cruore rictus madidus et pulsa fame
non ponit iras: hinc et hinc tauros premens
vitulis minatur dente iam lasso piger),
non aliter Atreus saevit atque ira tumet,
ferrumque gemina caede perfusum tenens,
oblitus in quem fureret, infesta manu
exegit ultra corpus — ut pueri statim
pectore receptus ensis in tergo extitit;
cadit ille et aras sanguine extinguens suo
per utrumque vulnus moritur. CHOR. O saevum scelus!
NVNT. Exhorruistis? hactenus si stat nefas,

713 speculator **E** speculatus *N. Heinsius p. 41* ‖ **714** secundam **E** ‖ **715** tantum scelus **A** ‖ **726** philistinem A^{τ} ‖ **731** querone **E** puerisne A^{τ} | scelere **E** ‖ **732** iuuatus **E** | armena A^{τ} ‖ **739** rueret **A** ‖ **740** ac ω at α *corr. M. Müller p. 42* (ut pueri *causali sensu*) ‖ **744** non stat **A**

pius est. CHOR. An ultra maius aut atrocius
natura recipit? NVNT. Sceleris hunc finem putas?
gradus est. CHOR. Quid ultra potuit? obiecit feris
lanianda forsan corpora atque igne arcuit?
NVNT. Vtinam arcuisset! ne tegat functos humus
nec solvat ignis! avibus epulandos licet
ferisque triste pabulum saevis trahat —
votum est sub hoc quod esse supplicium solet:
pater insepultos spectet! o nullo scelus
credibile in aevo quodque posteritas neget —
erepta vivis exta pectoribus tremunt
spirantque venae corque adhuc pavidum salit;
at ille fibras tractat ac fata inspicit
et adhuc calentes viscerum venas notat.
postquam hostiae placuere, securus vacat
iam fratris epulis: ipse divisum secat
in membra corpus, amputat trunco tenus
umeros patentis et lacertorum moras,
denudat artus durus atque ossa amputat;
tantum ora servat et datas fidei manus.
haec veribus haerent viscera et lentis data
stillant caminis, illa flammatus latex
querente aeno iactat. impositas dapes
transiluit ignis inque trepidantes focos
bis ter regestus et pati iussus moram
invitus ardet. stridet in veribus iecur;
nec facile dicam, corpora an flammae magis
gemuere. piceos ignis in fumos abit;
et ipse fumus, tristis ac nebula gravis,
non rectus exit seque in excelsum levat:
ipsos penates nube deformi obsidet.

745 plus est **A** ‖ 750 ne **A** ‖ 751 tradat **E** ‖ 757 incipit **E** ‖ 761 immenbra **E** | lancinat *N. Heinsius p. 42* ‖ 762 patentes **A** ‖ 763 *del. C. Barth (Bentley)* | dirus *ψ* ‖ 765 uerubus **A** *cf.* v. 770 ‖ 767 candente aeno **E** *cf. Werner p. 52* ‖ 768 crepitantes *ψ* ‖ 769 ut pati *N. Heinsius p. 43* ‖ 771 dicas *id. ibid.* | fl. gemant **A** ‖ 772 piceus **A** ‖ 774 leuans *ψ* ‖ 775 spissus *N. Heinsius p. 43 (Oed. 326)*

O Phoebe patiens, fugeris retro licet
medioque ruptum merseris caelo diem,
sero occidisti. lancinat gnatos pater
artusque mandit ore funesto suos;
nitet fluente madidus unguento comam
gravisque vino; saepe praeclusae cibum
tenuere fauces — in malis unum hoc tuis
bonum est, Thyesta, quod mala ignoras tua.
sed et hoc peribit. verterit currus licet
sibi ipse Titan obvium ducens iter
tenebrisque facinus obruat tetrum novis
nox missa ab ortu tempore alieno gravis,
tamen videndum est. tota patefient mala.

CHORVS

Quo terrarum superumque parens,
cuius ad ortus noctis opacae
decus omne fugit, quo vertis iter
medioque diem perdis Olympo?
cur, Phoebe, tuos rapis aspectus?
nondum serae nuntius horae
nocturna vocat lumina Vesper;
nondum Hesperiae flexura rotae
iubet emeritos solvere currus;
nondum in noctem vergente die
tertia misit bucina signum:
stupet ad subitae tempora cenae
nondum fessis bubus arator.
quid te aetherio pepulit cursu?

777 raptum *id.* ‖ 780 fluentem *Bentley* | coma A ‖ 781 reclusae E ‖ 788 nota patefiant E ‖ 789—884 *dimetri his monom. intermixtis:* 843ᵇ (turba d.) 877 (card. m.) 881 (sive e.) A *dimetri, sed* 829. 830 (perc. — ruina) *trimeter* E ‖ 789 potens *N. Heinsius p. 43. 219* ‖ 791 cecus E ‖ 792 prodis *N. Heinsius ibid.* ‖ 793 *post* 801 *ponit Peiper* ‖ 798 innocentem E ‖ 801 bobus Aᶻ ‖ 802 ethereo Aᶻ

quae causa tuos
limite certo deiecit equos?
numquid aperto carcere Ditis
victi temptant bella Gigantes?
numquid Tityos pectore fesso
renovat veteres saucius iras?
num reiecto
latus explicuit monte Typhoeus?
numquid struitur via Phlegraeos
alta per hostes et Thessalicum
Thressa premitur Pelion Ossa?
solitae mundi periere vices?
nihil occasus, nihil ortus erit?
stupet Eoos
assueta deo tradere frenos
genetrix primae roscida lucis
perversa sui limina regni;
nescit fessos
tinguere currus nec fumantes
sudore iubas mergere ponto.
ipse insueto novus hospitio
Sol Auroram videt occiduus,
tenebrasque iubet surgere nondum
nocte parata: non succedunt
astra nec ullo micat igne polus,
non Luna gravis digerit umbras.
   Sed quicquid id est, utinam nox sit!
trepidant, trepidant
pectora magno percussa metu:
ne fatali cuncta ruina
quassata labent iterumque deos
hominesque premat deforme chaos,
iterum terras et mare cingens

806 titius **A**ᵹ ‖ **810** feruitur **E** ‖ **813** *et* **814** *per interrogationem efferendos esse docuit M. Müller Ph. p. 270* ‖ **814** hortus **E** ‖ **818** lumina **A**ᵹ ‖ **826** nec **A** | graves **A** ‖ **833** mare et ignes *ω corr. Leo*

et vaga picti sidera mundi
natura tegat.
non aeternae facis exortu
dux astrorum saecula ducens
dabit aestatis brumaeque notas,
non Phoebeis obvia flammis
demet nocti Luna timores
vincetque sui fratris habenas,
curvo brevius limite currens;
ibit in unum
congesta sinum turba deorum.
hic qui sacris pervius astris
secat obliquo tramite zonas
flectens longos signifer annos,
lapsa videbit sidera labens;
hic qui nondum vere benigno
reddit Zephyro vela tepenti,
Aries praeceps ibit in undas,
per quas pavidam vexerat Hellen;
hic qui nitido Taurus cornu
praefert Hyadas, secum Geminos
trahet et curvi bracchia Cancri;
Leo flammiferis aestibus ardens
iterum e caelo cadet Herculeus,
cadet in terras Virgo relictas
iustaeque cadent pondera Librae
secumque trahent Scorpion acrem;
et qui nervo tenet Haemonio
pinnata senex spicula Chiron,
rupto perdet spicula nervo;
pigram referens hiemem gelidus
cadet Aegoceros frangetque tuam,
quisquis es, urnam; tecum excedent
ultima caeli sidera Pisces,

835 alternae *N. Heinsius p. 43* ‖ 837 aestates **E** ‖ 851 uixerat **E** | hellem *ω corr. ψ* ‖ 861 pennata **A** | spicula neruo **E** ‖ 862 *addit i. mg.* **E**[1] *(ut v. 597)* ‖ 863 hiemen **E** ‖ 864 egloceros **A**[z]

Plostraque numquam perfusa mari
merget condens omnia gurges;
et qui medias dividit Vrsas,
fluminis instar lubricus Anguis
magnoque minor iuncta Draconi
frigida duro Cynosura gelu,
custosque sui tardus plaustri
iam non stabilis ruet Arctophylax.
Nos e tanto visi populo
digni premeret quos everso
cardine mundus?
in nos aetas ultima venit?
o nos dura sorte creatos,
seu perdidimus solem miseri,
sive expulimus!
abeant questus, discede, timor:
vitae est avidus quisquis non vult
mundo secum pereunte mori.

ATREVS

Aequalis astris gradior et cunctos super
altum superbo vertice attingens polum.
nunc decora regni teneo, nunc solium patris.
dimitto superos: summa votorum attigi.
bene est, abunde est, iam sat est etiam mihi.
sed cur satis sit? pergam et impleto patre
funere suorum. ne quid obstaret pudor,
dies recessit: perge dum caelum vacat.
utinam quidem tenere fugientes deos
possem et coactos trahere, ut ultricem dapem

867 monstraque *ω* *corr. Leo I 221* (astraque *Bentley*, plaustraque *id. ad Luc. I 74*) ‖ **872** cynoscyra **E** ‖ **874** i. n. instabilis **E** | artophylax *ω* ‖ **882** habeant **E** ‖ **886** celum **A**τ ‖ **890**b **891**a (pergam et implebo patrem funere — suorum *sic ω*) *corrupta esse docuit B. Schmidt Fleck. ann. 97 p. 875, delevit Leo, emendavit M. Müller p. 43* ‖ **891** quit **E** ‖ **892** uocat **A** ‖ **893** quidaem *ex* quidam *(incerta m.)* **E** ‖ **894** et ultr. d. **E**

omnes viderent — quod sat est, videat pater.
etiam die nolente discutiam tibi
tenebras, miseriae sub quibus latitant tuae.
nimis diu conviva securo iaces
hilarique vultu, iam satis mensis datum est
satisque Baccho: sobrio tanta ad mala
opus est Thyeste. turba famularis, fores
templi relaxa, festa patefiat domus.
libet videre, capita natorum intuens
quos det colores, verba quae primus dolor
effundat aut ut spiritu expulso stupens
corpus rigescat. fructus hic operis mei est.
miserum videre nolo, sed dum fit miser.
aperta multa tecta conlucent face.
resupinus ipse purpurae atque auro incubat,
vino gravatum fulciens laeva caput.
eructat. o me caelitum excelsissimum,
regumque regem! vota transcendi mea.
satur est, capaci ducit argento merum —
ne parce potu: restat etiamnunc cruor
tot hostiarum; veteris hunc Bacchi color
abscondet — hoc, hoc mensa cludatur scypho
mixtum suorum sanguinem genitor bibat:
meum bibisset. ecce, iam cantus ciet
festasque voces nec satis menti imperat.

THYESTES

Pectora longis hebetata malis,
iam sollicitas ponite curas.

900 bacho **E** ‖ 907 m. uirum uid. n. **E** ‖ 909 purpura **A** 911 e. omne *ω corr. α* ‖ 912 regum atque r. **E** ‖ 916 abscondat *τ* ‖ 919 festaque **E** ‖ *tituli loco* CHORVS. THYESTES **E** 938—941 *Thyestae,* 942—944 *choro,* 945—960 *Thyestae,* 961—964 *choro,* 965—969 *Thyestae assignantur* **E**, *Peiper* 920—926[a] *choro,* 926[b]—933[a] *Thyestae,* 933[b]—937 *choro,* 938—941 *Thy.,* 942—944 *et* 950—951 *(sic coniungendos) choro,* 945—949 *Thy*, 952—956 *choro,* 957—960 *Thy.,* 961—964 *choro,* 965—969 *Thy. tribuendos*

fugiat maeror fugiatque pavor,
fugiat trepidi comes exilii
tristis egestas
rebusque gravis pudor afflictis:
magis unde cadas quam quo refert.
Magnum, ex alto culmine lapsum
stabilem in plano figere gressum;
magnum, ingenti strage malorum
pressum fracti pondera regni
non inflexa cervice pati
nec degenerem victumque malis
rectum impositas ferre ruinas.
Sed iam saevi nubila fati
pelle ac miseri
temporis omnis dimitte notas;
redeant vultus ad laeta boni,
veterem ex animo mitte Thyesten.
Proprium hoc miseros sequitur vitium,
numquam rebus credere laetis:
redeat felix fortuna licet,
tamen afflictos gaudere piget.
quid me revocas festumque vetas
celebrare diem, quid flere iubes,
nulla surgens dolor ex causa?
quid me prohibes flore decenti
vincire comam? prohibet, prohibet!
Vernae capiti fluxere rosae,
pingui madidus crinis amomo
inter subitos stetit horrores,
imber vultu nolente cadit,
venit in medias voces gemitus.
maeror lacrimas amat assuetas,

esse statuit, cf. Leo I 137. canticum dimetris decurrit claudente monometro ω, nisi quod **930—932** *pro tribus dimetris duo trimetros habet* **E** ‖ **935** tempore in omni **E** *del. Peiper* | omnes **A** ‖ **936** adhleta **E** ‖ **945** quis me prohibet *ω corr. N. Heinsius p. 44* ‖ **946** uincere **E** | prohibet et proh. **A**τ

flendi miseris dira cupido est.
libet infaustos mittere questus,
libet et Tyrio saturas ostro
rumpere vestes, ululare libet.
   Mittit luctus signa futuri
mens, ante sui praesaga mali:
instat nautis fera tempestas,
cum sine vento tranquilla tument.
   Quos tibi luctus quosve tumultus
fingis, demens? credula praesta
pectora fratri: iam, quicquid id est,
vel sine causa vel sero times.
   Nolo infelix, sed vagus intra
terror oberrat, subitos fundunt
oculi fletus, nec causa subest.
dolor an metus est?
an habet lacrimas magna voluptas?

ATREVS THYESTES

ATR. Festum diem, germane, consensu pari
celebremus: hic est, sceptra qui firmet mea
solidamque pacis alliget certae fidem.
THY. Satias dapis me nec minus Bacchi tenet.
augere cumulus hic voluptatem potest,
si cum meis gaudere felici datur.
ATR. Hic esse natos crede in amplexu patris.
hic sunt eruntque; nulla pars prolis tuae
tibi subtrahetur. ora quae exoptas dabo
totumque turba iam sua implebo patrem.
satiaberis, ne metue. nunc mixti meis
iucunda mensae sacra iuvenilis colunt;
sed accientur. poculum infuso cape
gentile Baccho. THY. Capio fraternae dapis

955 libet ei *Bothe, sed cf. Leo I 67* || **961** q. t. uultus **A**τ || **968** metus an dolor est *Nolte Z∪G 1880 p. 87 coll. Luc. II 27* || **971** qui sceptra **A**τ || **973** saties **A** || **975** felici gaudere **A**τ *(exc. Vad.)* || **978** hora **E** || **981** colant ψ

donum. paternis vina libentur deis,
tunc hauriantur. sed quid hoc? nolunt manus
parcere, crescit pondus et dextram gravat;
admotus ipsis Bacchus a labris fugit
circaque rictus ore decepto fluit
et ipsa trepido mensa subsiluit solo.
vix lucet ignis; ipse quin aether gravis
inter diem noctemque desertus stupet.
quid hoc? magis magisque concussi labant
convexa caeli; spissior densis coit
caligo tenebris noxque se in noctem abdidit;
fugit omne sidus. quicquid est, fratri precor
gnatisque parcat, omnis in vile hoc caput
abeat procella. redde iam gnatos mihi!
ATR. Reddam, et tibi illos nullus eripiet dies.
THY. Quis hic tumultus viscera exagitat mea?
quid tremuit intus? sentio impatiens onus
meumque gemitu non meo pectus gemit.
adeste, nati, genitor infelix vocat,
adeste. visis fugiet hic vobis dolor —
unde obloquuntur? ATR. Expedi amplexus pater:
venere. gnatos ecquid agnoscis tuos?
THY. Agnosco fratrem. sustines tantum nefas
gestare, Tellus? non ad infernam Styga
tenebrasque mergis rupta et ingenti via
ad chaos inane regna cum rege abripis?
non tota ab imo tecta convellens solo
vertis Mycenas? stare circa Tantalum
uterque iam debuimus: hinc compagibus
et hinc revulsis, si quid infra Tartara est

985 non uult manus **A** || **988** effluit **A** || **994** addidit *ψ Gronov, Leo; at cf. E. Thomas Herm. 28, 308* || **998** illos *om.* **A**ᵞ || **999** quid **E** || **1000** fremuit *Bentley* || **1001** meumque cum gemitu **A**ᵞ || **1003** fugiat **E** || **1005** et quid **E** || **1007** inferna **A**ᵞ || **1008** te nosque mergis *ω corr. B. Schmidt Observ. p. 9* (amnesque *Peiper*) || **1012—1014** *sic dispositi* **A**: **1014**[a] (aucsque n.) **1013**[b] (si q. i. T. e) **1012** (uterq. — comp.) **1013**[a] **1014**[b] (et h. r. huc t. i. s.) || **1013** si quis intra **A**

avosque nostros, hoc tuam inmani sinu
demitte vallem nosque defossos tege
Acheronte toto. noxiae supra caput
animae vagentur nostrum et ardenti freto
Phlegethon harenas igneus totas agens
exilia supra nostra violentus fluat —
immota tellus pondus ignavum iaces?
fugere superi. ATR. Iam accipe hos potius libens
diu expetitos — nulla per fratrem est mora:
fruere, osculare, divide amplexus tribus.
THY. Hoc foedus? haec est gratia, haec fratris fides?
sic odia ponis? non peto, incolumis pater
natos ut habeam; scelere quod salvo dari
odioque possit, frater hoc fratrem rogo:
sepelire liceat. redde quod cernas statim
uri; nihil te genitor habiturus rogo,
sed perditurus. ATR. Quicquid e natis tuis
superest habes, quodcumque non superest habes.
THY. Vtrumne saevis pabulum alitibus iacent,
an beluis servantur, an pascunt feras?
ATR. Epulatus ipse es impia natos dape.
THY. Hoc est deos quod puduit, hoc egit diem
aversum in ortus. quas miser voces dabo
questusque quos? quae verba sufficient mihi?
abscisa cerno capita et avulsas manus
et rupta fractis cruribus vestigia —
hoc est quod avidus capere non potuit pater.
volvuntur intus viscera et clusum nefas

1014 hoc (huc A *cf. v. 710*) tua in mani s. E ‖ 1015 dimitte A | ualle E ‖ 1017 arenti *Bothe* ‖ 1018 tortas *Delrio*, tostas *Rapheling probante Gronovio* ‖ 1019 exitia *ω corr. Gronov* ‖ 1020 iacet E ‖ 1021 iam *om. ω add. B. Schmidt de em. Sen. tr. p. 20* en *add. Bentley* | recipe hosce citius. liberis tandem tuis A ‖ 1022 d. expetitis (n. p. f. e. m.) fruere A ‖ 1024 THY. *om.* E ‖ 1025 si odia A^{τ} | incolumes A ‖ 1029 te genitor nihil A^{τ} ‖ 1031 s. habebis quodque A ‖ 1033 feras an pascunt E an beluas s. ut pascant f. *Bentley* ‖ 1036 adversum E *corr. ψ* ‖ 1038 euulsas A^{τ} ‖ 1041 clausum A

sine exitu luctatur et quaerit fugam.
da, frater, ensem (sanguinis multum mei
habet ille): ferro liberis detur via.
negatur ensis? pectora inliso sonent
contusa planctu — sustine, infelix, manum,
parcamus umbris. tale quis vidit nefas?
quis inhospitalis Caucasi rupem asperam
Heniochus habitans quisve Cecropiis metus
terris Procrustes? genitor en natos premo
premorque natis — sceleris est aliquis modus.
ATR. Sceleri modus debetur ubi facias scelus,
non ubi reponas. hoc quoque exiguum est mihi.
ex vulnere ipso sanguinem calidum in tua
defundere ora debui, ut viventium
biberes cruorem — verba sunt irae data
dum propero. ferro vulnera impresso dedi,
cecidi ad aras, caede votiva focos
placavi et artus, corpora exanima amputans,
in parva carpsi frusta et haec ferventibus
demersi aenis, illa lentis ignibus
stillare iussi; membra nervosque abscidi
viventibus, gracilique traiectas veru
mugire fibras vidi et aggessi manu
mea ipse flammas — omnia haec melius pater
fecisse potuit, cecidit in cassum dolor:
scidit ore natos impio, sed nesciens,
sed nescientes. THY. Clausa litoribus vagis
audite maria, vos quoque audite hoc scelus,
quocumque, di, fugistis. audite inferi,
audite terrae, Noxque Tartarea gravis
et atra nube, vocibus nostris vaca
(tibi sum relictus, sola tu miserum vides,

1042 quaerit uiam **A** ‖ **1044** demus uiam **A** ‖ **1052** sceleris m. dabitur **A**ς ‖ **1054** callidum **E** ‖ **1055** diffundere **A** ‖ **1060** frustra **A**ς ‖ **1063** traiecto **A** ‖ **1064** aggressi **E** ‖ **1065** ipsa **E** ‖ **1069** vosque dii audite **A** ‖ **1070** q. diffugistis **EA** *corr.* ψ ‖ **1072** geminata nube *Bentley*

tu quoque sine astris), vota non faciam improba,
pro me nihil precabor — et quid iam potest
pro me esse? vobis vota prospicient mea.
tu, summe caeli rector, aetheriae potens
dominator aulae, nubibus totum horridis
convolve mundum, bella ventorum undique
committe et omni parte violentum intona,
manuque non qua tecta et immeritas domos
telo petis minore, sed qua montium
tergemina moles cecidit et qui montibus
stabant pares Gigantes, hac arma expedi
ignesque torque. vindica amissum diem,
iaculare flammas, lumen ereptum polo
fulminibus exple. causa, ne dubites diu,
utriusque mala sit; si minus, mala sit mea:
me pete, trisulco flammeam telo facem
per pectus hoc transmitte — si gnatos pater
humare et igni tradere extremo volo,
ego sum cremandus. si nihil superos movet
nullumque telis impios numen petit,
aeterna nox permaneat et tenebris tegat
inmensa longis scelera. nil, Titan, queror,
si perseveras. ATR. Nunc meas laudo manus,
nunc parta vera est palma. perdideram scelus,
nisi sic doleres. liberos nasci mihi
nunc credo, castis nunc fidem reddi toris.
THY. Quid liberi meruere? ATR. Quod fuerant tui.
THY. Natos parenti — ATR. Fateor et, quod me iuvat,
certos. THY. Piorum praesides testor deos.
ATR. Quin coniugales? THY. Scelere quis pensat scelus?
ATR. Scio quid queraris: scelere praerepto doles,
nec quod nefandas hauseris angit dapes —
quod non pararis! fuerat hic animus tibi

1077 etheree A^{τ} ‖ 1081 manumque E *et sic Leo cf. I 40* ‖ 1084 haec ω *corr. Scaliger* ‖ 1086 exemptum A^{τ} ‖ 1088 mala est E ‖ 1095 i. l. secula $A^{(\tau)}$ ‖ 1103 quid c. ω *corr. N. Heinsius p. 44* ‖ 1105 tangit A

instruere similes inscio fratri cibos
et adiuvante liberos matre aggredi
similique leto sternere — hoc unum obstitit:
tuos putasti. THY. Vindices aderunt dei;
his puniendum vota te tradunt mea.
ATR. Te puniendum liberis trado tuis.

1112 ATR. *om.* E

Thyestes explicit. Incipit Hercules E *sequitur Thebais* A

HERCVLES [OETAEVS]

Nota. Herculem Oetaeum a Seneca abiudicandam esse totam post N. Heinsium et Ric. Bentleium et ipse quondam statueram (De Seneca trag. auctore p. 31) et Th. Birt statuit (Mus. Rhen. 34 p. 509); sublatis initio fabulae (v. 1—232) et fine (1691 sqq.) genuinam relinqui Senecae tragoediam P. Habrucker coniecit (Quaest. Annaeanae p. 49). Solam priorem fabulae partem (1—705) a Seneca esse profectam eumque integram de Herculis morte tragoediam scribere in mente non habuisse F. Leo copiose argumentatur (I 74); singulas potius eum scripsisse scaenas, alteram de virginibus ex Oechalia abductis, alteram de Deianirae zelotypia. Cui ita assentitur L. Tachau (Philol. XLVI [1887] p. 378), ut ne prologum quidem et quod sequitur chori carmen (v. 1—172) ab ipso philosopho facta esse censeat. Argumenta a Leone prolata acriter impugnavit ac maximam partem vel infirmavit vel diluit P. Melzer dissertatione de Hercule Oetaeo Annaeana programmati gymnasii Chemnitziani addita (1890), sic statuens fabulam a poeta breviter delineatam, non absolutam et perpolitam esse; composuisse eum singulas scaenas, antequam de totius fabulae consilio et ordine satis ei constaret, nam et plures inveniri eiusdem consilii scaenas et male cohaerentes et inter se pugnantes neque dubitandum videri, quin Seneca, si extremum perpoliendi operis laborem adhibuisset, gemellis locis deletis in solitum versuum numerum tragoediam fuerit contracturus (p. 13). Neque nova Pauli Barthii Lipsiensis argumentatio per litteras mecum communicata eo valet, ut stare possit Leonis sententia

PERSONAE

I HERCVLES
II IOLE
DEIANIRA
III NVTRIX
ALCMENA
IV HYLLVS
NVNTIVS
LICHAS } TACITI
PHILOCTETES }

CHORVS I OECHALIARVM VIRGINVM
CHORVS II AETOLARVM MVLIERVM
SCAENA I IN EVBOEA INSVLA
SCAENA II TRACHINE ATQVE IN OETA MONTE

Ille autem in altera tragoediae parte ea desiderat, quae ingenii et sermonis Annaeani maxime propria ut in ceteris philosophi operibus sic in tragoediis ubique perspicue appareant, antitheticam dico orationis compositionem et sermonem stoicis sententiis illustratum. Et recte quidem quamquam ille observavit in priore tragoediae parte illa orationis et sententiarum lumina frequentius deprehendi quam in altera, tamen in hoc quoque neque prorsus desunt (cf. 1465 coll. 975, 1170, 1607, 1763, 1840, 1847; stoicae γνῶμαι singulis versibus conceptae non inveniuntur, at hercle tota illa morientis herois descriptio per 300 versus continuata montem vere stoicam mirum quantum spirat), neque si deessent quicquam certi de auctoris quaestione statui posset; tum demum nimirum auctor huius fabulae partis diversus a philosopho habendus necessario esset, si cum eius dicendi sentiendique ratione pugnantia legentibus occurrerent. Quae cum ita sint, in ea disquisitionis via, quam Melzerus ingressus est, eo magis proficiscendum esse viris doctis censeo, quo maiore probabilitatis specie A. Hosius (Fleckeis. annal. Supplem. 19 [1893], p. 286), A. Lucanum in Pharsalia componenda cum ceteras Senecae tragoedias tum Herculem Oetaeum ante oculos habuisse et in usum convertisse comparatione subtiliter instituta demonstravit. Unitatis defensores etiam extitere O. Ribbeck (Hist. poes. Rom. III 69), A. Steinberger (Commentationes Guilelmo de Christ dedicatae 1891 p. 188), Mich. Müller, in Sen. trag. quaest. crit. 1898 thesis 1.

HERCVLES

Sator deorum, cuius excussum manu
utraeque Phoebi sentiunt fulmen domus,
secure regna — protuli pacem tibi,
quacumque Nereus porrigi terras vetat.
non est tonandum: perfidi reges iacent,
saevi tyranni. fregimus quicquid fuit
tibi fulminandum. sed mihi caelum, parens,
adhuc negatur? parui certe Iove
ubique dignus teque testata est meum
patrem noverca. quid tamen nectis moras?
numquid timemur? numquid impositum sibi
non poterit Atlas ferre cum caelo Herculem?
quid astra, genitor, quid negas? mors me tibi
certe remisit, omne concessit malum
quod terra genuit, pontus aer inferi:
nullus per urbes errat Arcadias leo,
Stymphalis icta est, Maenali nulla est fera;
sparsit peremptus aureum serpens nemus
et hydra vires posuit et notos Hebro
cruore pingues hospitum fregi greges
hostisque traxi spolia Thermodontiae.
vidi silentum fata nec tantum redi,
sed trepidus atrum Cerberum vidit dies

HERCVLES **E** HERCVLES OETAEVS **A** *scaenae inscr. om.* **EA**

1 HERC. *praef.* **E** | excelsum **A**(τ) ‖ 14 cum cesset **A**(τ) ‖ 15 quodcumque **A**(τ) | pontus *om.* *ψ (Vd. Ag.)* ‖ 16 argolicas *I. Gronov* ‖ 18 stravit *N. Heinsius p. 433* ‖ 19 virus *N. Heinsius p. 434* ‖ 20 fudi greges **A** ‖ 22 v. regentem **A**

et ille solem. nullus Antaeus Libys
animam resumit, cecidit ante aras suas
Busiris, una est Geryon sparsus manu
taurusque populis horridus centum pavor.
quodcumque tellus genuit infesta occidit
meaque fusum est dextera: iratis deis
non licuit esse. si negat mundus feras,
animum noverca, redde nunc nato patrem
vel astra forti. nec peto ut monstres iter;
permitte tantum, genitor: inveniam viam.
vel si times ne terra concipiat feras,
properet malum quodcumque, dum terra Herculem
habet videtque: nam quis invadet mala
aut quis per urbes rursus Argolicas erit
Iunonis odio dignus? in tutum meas
laudes redegi, nulla me tellus silet:
me sensit ursae frigidum Scythicae genus
Indusque Phoebo subditus, cancro Libys;
te, clare Titan, testor: occurri tibi
quacumque fulges, nec meos lux prosequi
potuit triumphos, solis excessi vices
intraque nostras substitit metas dies.
natura cessit, terra defecit gradum:
lassata prior est. nox et extremum chaos
in me incucurrit: inde ad hunc orbem redi,
nemo unde retro est. tulimus Oceani minas,
nec ulla valuit quatere tempestas ratem
quamcumque pressi — pars quota est Perseus mei?

26 est *om.* **E** ‖ 28 infestum *α* ‖ 29 dextra **A**(τ) | eratis dies **E** ‖ 30 sic negat **A** ‖ 31 dominum *ci. Peiper* | coërcam **E** nimium novercae *N. Heinsius p. 434* tandem novercae *Leo. Cf. Ovid. M. IX 198:* defessa iubendo est saeva Iovis coniunx *(Melzer p. 12 n.)* ‖ 32 redde astra *ci. Richter* ‖ 39 recepi **A** ‖ 40 Scythie **A**(τ) ‖ 41 cancri **E** ‖ 43 fuges **E** ‖ 45 infraque *ω corr. Gronov* ‖ 47 laxata per me nox **A** l. peior n. *ci. Gronov* ‖ 48 cucurrit **A** ‖ 49 unde omne **E** unde nemo **A** | retro est **E** retro (*om.* est) **A** *corr. α* ‖ 51 pressit **E** | pars quota est quam prosequor **A** *cf. Melzer p. 12*

iam vacuus aether non potest odio tuae
sufficere nuptae quasque devincam feras
tellus timet concipere nec monstra invenit.
ferae negantur: Hercules monstri loco
iam coepit esse; quanta enim fregi mala,
quot scelera nudus! quicquid immane obstitit,
solae manus stravere; nec iuvenis feras
timui nec infans. quicquid est iussum, leve est,
nec ulla nobis segnis illuxit dies.
o quanta fudi monstra quae nullus mihi
rex imperavit! institit virtus mihi
Iunone peior. sed quid inpavidum genus
fecisse prodest? non habent pacem dei:
purgata tellus omnis in caelo videt
quodcumque timuit: transtulit Iuno feras.
ambit peremptus cancer ardentem plagam
Libyaeque sidus fertur et messes alit;
annum fugacem tradit Astraeae leo,
at ille, iactans fervidam collo iubam,
austrum madentem siccat et nimbos rapit.
invasit omnis ecce iam caelum fera
meque antecessit: victor e terris meos
specto labores, astra portentis prius
ferisque Iuno tribuit, ut caelum mihi
faceret timendum. sparserit mundum licet
caelumque terris peius ac peius Styge
irata faciat, dabitur Alcidae locus.
si post feras, post bella, post Stygium canem
haud dum astra merui, Siculus Hesperium latus
tangat Pelorus, una iam tellus erit;
illinc fugabo maria: si iungi iubes,
committat undas Isthmos, et iuncto salo
nova ferantur Atticae puppes via.

52 uagus **E** | potuit **E** ‖ **56** quanta nunc ω *corr. Bothe* ‖ **64** fregisse **E** ‖ **65** omne iam *ci. Richter, cf. v. 72* ‖ **68** menses **E** ‖ **69** fugate **A** ‖ **70** caelo iubam **EA** *corr.* α ‖ **71** nimbos trahit **A** ‖ **76** faciat **A**(τ) ‖ **77** leuius styge **E** ‖ **80** nondum **A**

mutetur orbis, vallibus currat novis
Hister novasque Tanais accipiat vias.
da, da tuendos, Iuppiter, saltem deos:
illa licebit fulmen a parte auferas,
ego quam tuebor. sive glacialem polum,
seu me tueri fervidam partem iubes,
hac esse superos parte securos puta.
Cirrhaea Paean templa et aetheriam domum
serpente caeso meruit: o quotiens iacet
Python in hydra! Bacchus et Perseus deis
iam se intulere: sed quota est mundi plaga
oriens subactus aut quota est Gorgon fera?
quis astra natus laudibus meruit suis
ex te et noverca? quem tuli mundum peto.
Sed tu, comes laboris Herculei, Licha,
perfer triumphos, Euryti victos lares
stratumque regnum. vos pecus rapite ocius
qua templa tollens acta Cenaei Iovis
austro timendum spectat Euboicum mare.

CHORVS

Par ille est superis cui pariter dies
et fortuna fuit, mortis habet vices
lente cum trahitur vita gementibus.
quisquis sub pedibus fata rapacia
et puppem posuit fluminis ultimi,
non captiva dabit bracchia vinculis
nec pompae veniet nobile ferculum:
numquam est ille miser cui facile est mori.

93 at quotiens A a qu. *ci. Peiper* || 100 Euryta E || 102 pollens ara E *(et sic Birt 533)* tollens ara A *corr. Rutgers p. 92* || 103 astro A || *Scaenam post prologum mutari*) vidit Melzer p. 11* || IOLE *in inscr. add.* ψ || 108 luminis A(τ) liminis ψ

*) In prologo Euryti regnum in Euboea habes (v 100), tum virgines captae patriam Oechaliam profitentur Aetolam (125 sqq.), Ioles lamenta Trachine audiuntur ante regiam (v. 195. 224). En diversa primi actus lineamenta! Vide notam titulo subiectam p. 319.

illum si medio decipiat ratis
ponto, cum Borean expulit Africus
aut Eurus Zephyrum, cum mare dividunt,
non puppis lacerae fragmina conligit,
ut litus medio speret in aequore:
vitam qui poterit reddere protinus,
solus non poterit naufragium pati.
Nos turpis macies et lacrimae tenent
et crinis patrio pulvere sordidus.
nos non flamma rapax, non fragor obruit:
felices sequeris, mors, miseros fugis,
stamus, nec patriae messibus heu locus
at silvis dabitur, lapsaque sordidae
fient templa casae; iam gelidus Dolops
hac ducet pecudes qua tepet obrutus
stratae qui superest Oechaliae cinis.
illo Thessalicus pastor inops loco
indocta referens carmina fistula
cantu nostra canet tempora flebili;
et dum pauca deus saecula contrahet,
quaeretur patriae quis fuerit locus.
felix incolui non steriles focos
nec ieiuna soli iugera Thessali:
ad Trechina vocor, saxa rigentia
et dumeta iugis horrida torridis,
vix gratum pecori montivago nemus.
at si quas melior sors famulas vocat,
illas aut volucer transferet Inachus
aut Dircaea colent moenia, qua fluit

118 naufragium non poterit pati **A** ‖ 121. 122 *del. Tachau Philol. 46, 379* ‖ 123 stamus nec patriis **E** | moenibus h. l. **A** quo stamus, patriae messibus h. l. *N. Heinsius p. 437 Leo ci.*: stamus nec patria est: mess. h. l. *cf. Birt p. 534 (Tachau l. n. ci.* squalet, *sc. crinis), Richter symb. p. 38* ‖ 124 et *ω corr. Scaliger* ‖ 126 qua patet **E** q. patet obrutae Stratus *Birt* ‖ 127 echęliae **E** etholiae *ψ* ‖ 128 in oppido *ω corr. Richter l. n.* ‖ 131 cum *Bentley* | contrahit **A** ‖ 133 locos **A** ‖ 135 trochina **E** (trechina *Σ*) carcina **A**τ ‖ 140 colunt **A**(τ) | fugit *ψ* (**R** *10 Ag.*)

Ismenos tenui flumine languidus —
hic mater tumidi nupserat Herculis. 142
Falsa est de geminis fabula noctibus, 147
aether cum tenuit sidera longius
commisitque vices Lucifer Hespero
et Solem vetuit Delia tardior: 150
quae cautes Scythiae, quis genuit lapis? 143
num Titana ferum te Rhodope tulit,
te praeruptus Athos, te fera Caspias, 145
quae virgata tibi praebuit ubera? 146
nullis vulneribus pervia membra sunt: 151
ferrum sentit hebes, lentior est chalybs;
in nudo gladius corpore frangitur
et saxum resilit, fataque neglegit
et mortem indomito corpore provocat.
non illum poterant figere cuspides,
non arcus Scythica tensus harundine,
non quae tela gerit Sarmata frigidus
aut qui soliferae suppositus plagae
vicino Nabatae vulnera dirigit
Parthus Gnosiacis certior ictibus.
muros Oechaliae corpore propulit,
nil obstare valet; vincere quod parat
iam victum est — quota pars vulnere concidit?
pro fato patuit vultus iniquior
et vidisse sat est Herculeas minas.
quis vastus Briareus, quis tumidus Gyas,
supra Thessalicum cum stetit aggerem
caeloque inseruit vipereas manus,

141 Ismenon **E** ‖ 142 *del. Peiper* ‖ *post* 142 *traiecit Leo v. 147—150* ‖ 144 ferunt **A**$^{(\tau)}$ ferunt? te **A** ‖ 145 caseta **A** caspia α ‖ 150 soles **A** ‖ 151 monstra sunt **A** ‖ 152 sensit **A** ‖ 155 Martem *Peiper* ‖ 160 vicinus ψ(**E**^{2}) ‖ 162 oetholie **A**$^{(\tau)}$ ‖ 165 potuit **EA***(?) corr.* ψ *(Ag. Vd.)* ‖ 166 et vicisse s. e. Herculeis minis **A** ‖ 167 qui — qui **A** | gigans **E** gigas **A** *corr. Delrio* ‖ 168 subter Thessalicum stetit aggerem **E** supra Thessalicos constitit aggeres **A** *corr. Gronov* (cum stetit Σ) ‖ 169 caeloque insereret vipereas minas **E** c. ut insereret v. manus **A** *corr. Gronov*

hoc vultu riguit? commoda cladibus
magnis magna patent; nil superest mali:
iratum miserae vidimus Herculem.

IOLE

At ego infelix non templa suis
conlapsa deis sparsosve focos,
natis mixtos arsisse patres
hominique deos, templa sepulchris,
nullum querimur commune malum:
alio nostras fortuna vocat
lacrimas, alias flere ruinas
Me fata iubent.
quae prima querar? quae summa gemam?
pariter cuncta a deflere iuvat
nec plura dedit pectora Tellus
ut digna sonent verbera fatis.
me vel Sipylum flebile saxum
fingite, superi, vel in Eridani
ponite ripis, ubi maesta sonat
Phaetontiadum silva sororum;
me vel Siculis addite saxis,
ubi fata gemam Thessala Siren,
vel in Edonas tollite silvas

172 miseri **E** ‖ 173—209 *dimetri claudente monometro* **ω** *nisi quod binis trimetris* 207—209 (vidi—iacuit) *in* **E**, 218—220 (iam iam—mihi) *in* **A** *descripti sunt, monometri in* **E** *extant* 184 (verb. f.) *et* 212 (quaer. e.) ‖ 175 n. m. | a. p. *duobus versibus* **E** ‖ 180 mea **ω** *corr. Rapheling* ‖ 181 **E**: Quae summa gemam? pariter | Casusque tuos respicis amens? *omissis vv.* 182—225, *quos tamen m. 1 folio minore, a quaternione alieno exaravit* ‖ 182 cuncta **EA** *corr. Richter* | *post* iuvat *lacunam statuit D. Heinsius quam Gronovius sic explendam censuit:* [cur non oculos plures nobis] *nihil desiderat Bentley* (nec *causali sensu positum*) ‖ 184 verbera planctu **A** ‖ 185 si syphum **E** sisiphi **A** (sipyli **ψ**) *corr. Gronov* ‖ 186 figat superi **A** ‖ 188 phoetontia dum. **E** | turba sororum **A** ‖ 190 gemit **A** | sirenę **E** ‖ 191 edonias **EA** *corr.* **ψ** | ponite **E**

qualis natum Daulias ales
solet Ismaria flere sub umbra;
formam lacrimis aptate meis
resonetque malis aspera Trachin.
Cyprias lacrimas Myrrha tuetur,
raptum coniunx Ceyca gemit,
sibi Tantalis est facta superstes;
fugit vultus Philomela suos.
natumque sonat flebilis Atthis:
cur mea nondum capiunt volucres
bracchia plumas? felix, felix,
cum silva domus nostra feretur,
patrioque sedens ales in agro
referam querulo murmure casus
volucremque Iolen fama loquetur.
Vidi, vidi
miseranda mei fata parentis,
cum letifero stipite pulsus
tota iacuit sparsus in aula:
a si tumulum fata dedissent,
quotiens, genitor, quaerendus eras?
potuine tuam spectare necem,
nondum teneras vestite genas
necdum forti sanguine, Toxeu?
quid vestra queror fata, parentes,
quos in tutum mors aequa tulit?
mea me lacrimas fortuna rogat.
Iam iam dominae captiva colus
fusosque legam. pro saeve decor
formaque mortem paritura mihi,
tibi cuncta domus concidit uni,

192 daunias A(τ) ‖ 196 cypria E Cinyrae *ci. Peiper* | myrtha E ‖ 199 fylomela E philomena A ‖ 200 flebilis Ityn A ‖ 202 brachia E ‖ 205 qua. erulo E | m. questus A ‖ 206 Iolem turba l. A ‖ 208 fama E | quin (*i. e.* qum) laetif. E ‖ 211 si tum. E pro si t. A *corr. de Wilamowitz* ‖ 214 fortis A | textum E ‖ 215 querar A ‖ 217 *om.* A(τ) ‖ 218 colos A ‖ 219 pro saepe dolor A ‖ 221 concipit E contigit A *corr.* ψ

dum me genitor negat Alcidae
atque Herculeus socer esse timet.
sed iam dominae tecta petantur.
CHOR. Quid regna tui clara parentis
casusque tuos respicis amens?
fugiat vultus fortuna prior.
felix quisquis novit famulum
regemque pati
vultusque suos variare potest.
rapuit vires pondusque malis
casus animo qui tulit aequo.

NVTRIX DEIANIRA LICHAS TACITVS

O quam cruentus feminas stimulat furor,
cum patuit una paelici et nuptae domus!
Scylla et Charybdis Sicula contorquens freta
minus est timenda, nulla non melior fera est.
namque ut reluxit paelicis captae decus
et fulsit Iole qualis innubis dies
purisve clarum noctibus sidus micat,
stetit furenti similis ac torvum intuens
Herculea coniunx; feta ut Armenia iacens
sub rupe tigris hoste conspecto exilit
aut iussa thyrsum quatere conceptum ferens
Maenas Lyaeum, dubia quo gressus ferat
haesit parumper; tum per Herculeos lares
attonita fertur; tota vix satis est domus:
incurrit, errat, sistit, in voltus dolor
processit omnis, pectori paene intimo

226 proavosque tuos **A** ‖ 228 patiens quisquis **A** (sapiens *D. Heinsius*) ‖ 229 vultusque — potest *om.* **A**(?) *del. Peiper* ‖ 230 pepulit vires **A** ‖ 231 mali *ω corr. Bothe* (malo *Gronov*) ‖ *supra v.* 233 DELANIRA **E** *(sic ubique) Lichae mentionem om. ω* ‖ 233 NVT· *praef.* **E** | stim. dolor **A** ‖ 236 m. timendae *Leo* ‖ 237 decor *N. Heinsius p. 437 coll. v. 219* ‖ 238 in nubes **E** ‖ 239 purumue claris **A** ‖ 241 armento iacens **A** ‖ 243 gerens *ci. Richter* ‖ 244 gressus agat **A** ‖ 246 lymphata rapitur, tota **A** ‖ 247 uultus *ω (sed* uoltus **E** *fere ubique in hac fabula)* ‖ 248 omnes **E**

nihil est relictum; fletus insequitur minas.
nec unus habitus durat aut uno furit
contenta voltu: nunc inardescunt genae,
pallor ruborem pellit et formas dolor
errat per omnes: queritur, implorat, gemit.
sonuere postes: ecce praecipiti gradu
secreta mentis ore confuso exerit.

DEI. Quamcumque partem sedis aetheriae premis,
coniunx Tonantis, mitte in Alciden feram
quae mihi satis sit. si qua fecundum caput
palude tota vastior serpens movet,
ignara vinci, si quid excessit feras
immane dirum horribile, quo viso Hercules
avertat oculos, hoc specu immenso exeat.
vel si ferae negantur, hanc animam precor
converte in aliquod: quodlibet possum malum
hac mente fieri. commoda effigiem mihi
parem dolori: non capit pectus minas.
quid excutis telluris extremae sinus
orbemque versas? quid rogas Ditem mala?
omnes in isto pectore invenies feras
quas timeat; odiis accipe hoc telum tuis:
ego sim noverca. perdere Alciden potes:
perfer manus quocumque; quid cessas, dea?
utere furente! quod iubes fieri nefas?
reperi, quid haeres? ipsa iam cesses licet,
haec ira satis est. NVT. Pectoris sani parum
aestus, alumna, comprime et flammas doma;
frena dolorem. coniugem ostende Herculis.
DEI. Iole meis captiva germanos dabit

249 ins. genas **A** ‖ **251** uultu **A** *ut ubique* ‖ **255** exferit **E** ‖ **256** quacumque **E** ‖ **261** quod **E** ‖ **262** sinu imm. **A** ‖ **264** aliquid ψ aliud *N. Heinsius p. 437* ‖ **269** inuenias **A** ‖ **270** timuit **E** ‖ **271** sum ω *corr. Birt* ‖ **273** fiet nefas α ‖ **274** peperi **EA** *corr.* ψ *(Vd.)* ‖ **275** ira fati est **E** | NVN. **E** ‖ **276** alumna, questus ω *corr. N. Heinsius p. 439* ‖ **278** Illi meis **A**(τ)

natis Iovisque net ex famula nurus?
num flamma cursus pariter et torrens ferent
et ursa pontum sicca caeruleum bibet?
non ibo inulta: gesseris caelum licet
totusque pacem debeat mundus tibi,
est aliquid hydra peius: iratae dolor
nuptae. quis ignis tantus in caelum furit
ardentis Aetnae? quicquid est victum tibi
hic vincet animus. capta praeripiet toros?
adhuc timebam monstra, iam nullum est malum:
cessere pestes, in locum venit ferae
invisa paelex. summe pro rector deum
et clare Titan, Herculis tantum fui
coniunx timentis; vota quae superis tuli,
cessere captae, paelici felix fui,
illi meas audistis, o superi, preces,
incolumis illi remeat. o nulla dolor
contente poena, quaere supplicia horrida,
incogitata, infanda, Iunonem doce,
quid odia valeant: nescit irasci satis.
pro me gerebas bella, propter me vagas
Achelous undas sanguine infecit suo,
cum lenta serpens fieret, in taurum trucem
nunc flecteret serpente deposita minas,
et mille in hoste vinceres uno feras.
iam displicemus, capta praelata est mihi.
non praeferetur: qui dies thalami ultimus
nostri est futurus, hic erit vitae tuae.
quid hoc? recedit animus et ponit minas;
iam cessat ira. quid miser langues dolor?
perdis furorem, coniugis tacitae fidem

280 Non fl. **EA** *corr.* *ψ* | feret **EA** *corr.* *ψ* || **283** mundus michi **E** || **284** h. potius **A**(τ) || **286** haethnae **E** || **290** protector *ω* *corr. Lipsius* || **291** coniunx. Timentis *Birt p. 535* Hercules t. fuit *ci. Koetschau, at cf. Melzer p. 33* || **295** incolumes **E** || **301** qum **E** || **303** ut mille *Peiper* || **307** resedit *ci. Wüstemann* || **308** cessit *ω* *corr. Iortinus Misc. obs. I 72* || **309** coni. sanctae **A**

mihi reddis iterum. — quid vetas flammas ali?
quid frangis ignes? hunc mihi serva impetum,
pares eamus, non erit votis opus:
aderit noverca quae manus nostras regat
vel invocata. NVT. Quod paras demens scelus?
perimes maritum, cuius extremus dies
primusque laudes novit et caelo tenus
erecta terras fama suppositas habet?
Graiorum in istos terra consurget lares
domusque soceri prima et Aetolum genus
sternetur omne, saxa iam dudum ac faces
in te ferentur, vindicem tellus suum
defendet omnis: una quot poenas dabis?
effugere terras crede et humanum genus
te posse, fulmen genitor Alcidae gerit:
iam iam minaces ire per caelum faces
specta et tonantem fulmine excusso diem.
mortem quoque ipsam, quam putas tutam, time:
dominatur illic patruus Alcidae tui.
quocumque perges, misera, cognatos deos
illic videbis. DEI. Maximum fieri scelus
et ipsa fateor, sed dolor fieri iubet.
NVT. Moriere. DEI. Moriar Herculis nempe incluti
coniunx nec ullus nocte discussa dies
viduam notabit nec meos paelex toros
captiva capiet. ante ab occasu dies
nascetur, Indos ante glacialis polus
Scythasve tepida Phoebus inficiet rota,
quam me relictam Thessalae aspiciant nurus.
meo iugales sanguine extinguam faces.

312 patres erimus **E** pares eramus **A** *corr. Madvig II 125* (coimus *ci. Gronov* ferimus *Birt*) ‖ **314** nec invocata *ω corr. Richter coll. 312* ‖ **317** flamma **A**(τ) ‖ **318** Angor. in istos **E** *corr. Leo I 3* (Argorum *Birt*) Rogos in i. t. c. parens **A** ‖ **320** sternetur omne, nam tuum gens Herculem **A** ‖ **321** *om.* **A** ‖ **322** defendit o. **A** ‖ **326** specto *N. Heinsius p. 440* ‖ **329** pergis **A**(τ) ‖ **330** illi *Gronov* ‖ **332** NVN. **E** | nempe *om.* **E** ‖ **336** n. Indis, a. glacialem polum **A** **337** afficiet **A** ‖ **338** inspiciant **E** ‖ **339** iugali **A**(τ)

aut pereat aut me perimat; elisis feris
et coniugem addat, inter Herculeos licet
me quoque labores numeret: Alcidae toros
moritura certe corpore amplectar meo.
ire, ire ad umbras Herculis nuptam libet,
sed non inultam: si quid ex nostro Hercule
concepit Iole, manibus evellam meis
ante et per ipsas paelicem invadam faces.
me nuptiali victimam feriat die
infestus, Iolen dum supra exanimem ruam.
felix iacet quicumque quos odit premit.
NVT. Quid ipsa flammas pascis et vastum foves
ultro dolorem? misera, quid cassum times?
dilexit Iolen: nempe cum staret parens
regisque natam peteret. in famulae locum
regina cecidit: perdidit vires amor
multumque ab illa traxit infelix status.
illicita amantur, excidit quicquid licet.
DEI. Fortuna amorem peior inflammat magis:
amat vel ipsum quod caret patrio lare,
quod nudus auro crinis et gemma iacet,
ipsas misericors forsan aerumnas amat;
hoc usitatum est Herculi: captas amat.
NVT. Dilecta Priami nempe Dardanii soror
concessa famula est; adice quot nuptas prius,
quot virgines dilexit: erravit vagus.
Arcadia nempe virgo, Palladios choros
dum nectit, Auge, vim stupri passa excidit
nullamque amoris Hercules retinet notam.

340 *ante* elisis *spatium relictum* XIII *litterarum* **E** *(Ribb.)* ‖ **344** Herculi iunctam licet **A** ‖ **346** avellam **E**ψ ‖ **352** ultro d. | misera q. c. t. **E** | casum ω *corr. Lipsius* ‖ **353** dum starent lares **A** ‖ **354** enim fam. l. **E** ‖ **356** vultumque **E** | illo ω *corr. N. Heinsius p. 441* | statu **A**(τ) | *versum del. Tachau p. 736 coll. 394 sq.* ‖ **359** ipsam ψ ‖ **362** *om.* **E** | *nutrici datur* **A** *corr. Delrio* ‖ **363** priamo **A** ‖ **364** famulo ψ ‖ **366** archadia **E** ‖ **368** retinet Herculei notam **A** retinet Herculis notam **E** *corr. Leo I 3*

referam quid alias? nempe Thespiades vacant
brevique in illas arsit Alcides face.
hospes Timoli Lydiam fovit nurum
et amore captus ad leves sedit colus,
udum feroci stamen intorquens manu.
nempe illa cervix spolia deposuit ferae
crinemque mitra pressit et famulus stetit,
hirtam Sabaea marcidus myrrha comam·
ubique caluit, sed levi caluit face.
DEI. Haerere amantes post vagos ignes solent.
NVT. Famulamne et hostis praeferet gnatam tibi?
DEI. Vt alta silvas forma vernantes habet,
quas nemore nudo primus investit tepor,
at cum solutos expulit Boreas Notos
et saeva totas bruma discussit comas,
deforme solis aspicis truncis nemus:
sic nostra longum forma percurrens iter
deperdit aliquid semper et fulget minus
nec illa vetus est. quicquid in nobis fuit
olim petitum cecidit aut pariter labat.
aetas citato senior eripuit gradu 390
materque multum rapuit ex illo mihi. 389
vides ut altum famula non perdat decus? 391
cessere cultus penitus et paedor sedet;

369 Thespides **E** mene Thespiades vocant? **A** ‖ **370** in illis *N. Heinsius* ‖ **371** h. tymolidiam f. n. **E** ‖ **372** meroque *N. Heinsius p. 441 coll. v. 572* | colos *ω* ‖ **373** unum **A** colum f. **E** *corr. G. Canter nov. lect. p. 137* (tenerum *Birt*) | tamen **E** ‖ **374** Nemeaea c. *N. Heins. p. 442* ‖ **378** *nutricis notam huc transtulit ex v. 379* **E** ‖ **379** famulam nec h. **E** | galatam **E** ‖ **380—390** *cf. Leo I 194 sqq. M. Müller p. 44 sqq.* ‖ **380** ut laeta *Madvig II 126, at cf. v. 391* | uern. alit **A** ‖ **381** cum nemora nuda *ci. Leo* ‖ **382** extulit *vel* excutit *ψ (illud Vd. Ag. hoc* **R** *10)* ‖ **383** decussit **A** ‖ **384** aspicit **E** ‖ **387** nec illa uenus est **E** *corr. Baehrens* (haec illa Venus *Kießling*) malisque minus est **A** ‖ **388** et pariter **E** *corr. M. Müller*, et partu **A** | (labor Materque *ci. Leo*) ‖ **390** *del. Habrucker, ante v.* **389** *posuit M. Müller* | ex isto mihi *Bentley* ‖ **392** nullus *ω corr. D. Heinsius (N. Heins. p. 443)*

tamen per ipsas fulget aerumnas decor
nihilque ab illa casus et fatum grave
nisi regna traxit. hic meum pectus timor,
altrix, lacessit, hic rapit somnos pavor.
praeclara totis gentibus coniunx eram
thalamosque nostros invido voto nurus
optabat omnis, quaeve mens quicquam deos
orabat ullos: nuribus Argolicis fui
mensura voti. quem Iovi socerum parem,
altrix, habebo? quis sub hoc mundo mihi
dabitur maritus? ipse, qui Alcidae imperat,
facibus suis me iungat Eurystheus licet,
minus est; toris caruisse regnantis leve est:
alte illa cecidit quae viro caret Hercule.
NVT. Conciliat animos coniugum partus fere.
DEI. Hic ipse forsan dividet partus toros.
NVT. Famula illa trahitur interim donum tibi.
DEI. Hic quem per urbes ire praeclarum vides
et fulva tergo spolia gestantem ferae,
qui regna miseris donat et celsis rapit,
vasta gravatus horridam clava manum,
cuius triumphos ultimi Seres canunt
et quisquis alius orbe †concepto iacet,
levis est nec illum gloriae stimulat decor;
errat per orbem, non ut aequetur Iovi
nec ut per urbes magnus Argolicas eat:
quod amet requirit, virginum thalamos petit.
si qua est negata, rapitur; in populos furit,
nuptas ruinis quaerit et vitium impotens

395 hinc **A** || **396** hinc **A** || **398** inv. fato **A** || **399** obtabat **E** | quae nimis quisquis deos **A** || **400** fuit **E** || **401** m. v. Iuno quem s. p. **E** || **402** qui **E** || **405** toros meruisse **A** | regnante **E** || **406** alte iam cec. **E** || **407—439** *om.* **E** (*in mg.* deficit hic multum **E**²) || **408** sic ipse *ω corr. N. Heinsius p. 444* || **410** hunc *ψ (Vd. Ag.)* | perclarum **M** || **411** et uiua *ω corr. N. Heinsius p. 443* || **412** ceu regna **M** || **415** concepto **ΣA** consepto *ψ* consumpto *ci. Grote* confecto *Gronov* conposito *Peiper* contemptor *Richter* || **420** rapitur **Σψ** capitur **A**

virtus vocatur. cecidit Oechalia inclita
unusque Titan vidit atque unus dies
stantem et cadentem; causa bellandi est amor.
totiens timebit Herculi natam parens
quotiens negabit, hostis est quotiens socer
fieri recusat: si gener non fit, ferit.
post haec quid istas innocens servo manus,
donec furentem simulet ac saeva manu
intendat arcus meque natumque opprimat?
sic coniuges expellit Alcides suas,
haec sunt repudia; nec potest fieri nocens:
terris videri sceleribus causam suis
fecit novercam. quid stupes, segnis furor?
scelus occupandum est: perage dum fervet manus.
NVT. Perimes maritum? DEI. Paelicis certe meae.
NVT. At Iove creatum. DEI. Nempe et Alcmena satum.
NVT. Ferrone? DEI. Ferro. NVT. Si nequis? DEI. Perimam dolo.
NVT. Quis iste furor est? DEI. Quem meus coniunx docet.
NVT. Quem nec noverca potuit, hunc perimes virum?
DEI. Caelestis ira quos premit, miseros facit:
humana nullos. NVT. Parce, miseranda, et time.
DEI. Contempsit omnes ille qui mortem prius;
libet ire in enses. NVT. Maior admisso tuus,
alumna, dolor est; culpa par odium exigat.
cur saeva modicis statuis? ut laesa es, dole.
DEI. Leve esse credis paelicem nuptae malum?
quicquid dolorem pascit, hoc nimium puta.
NVT. Amorne clari fugit Alcidae tibi?
DEI. Non fugit, altrix, remanet et penitus sedet

422 etholia A(τ) ‖ 427 non est ω *corr. N. Heinsius p. 444* ‖ 435 perge ω *corr. Peiper* ‖ 440 nov. perimit A(τ) ‖ 442[b]—444[a] (NVT. parce — enses) *om.* E *(in marg.:* deficit hic E[2] ‖ 443 *nutrici continuatur* A ‖ 445 culpa propius exigat E ‖ 446 ut passa es A ‖ 447 paelicis ω *corr. Gronov* ‖ 448 id nim. A | *versus nutrici datur* ψ *(Vd. Ag.)*

fixus medullis, crede; sed magnus dolor
iratus amor est. NVT. Artibus magicis fere
coniugia nuptae precibus admixtis ligant.
vernare iussi frigore in medio nemus
missumque fulmen stare; concussi fretum
cessante vento, turbidum explicui mare
et sicca tellus fontibus patuit novis;
habuere motum saxa, discussi fores
umbrasque Ditis, et mea iussi prece
manes locuntur, tacuit infernus canis;
nox media solem vidit et noctem dies:
mare terra caelum et Tartarus servit mihi
nihilque leges ad meos cantus tenet:
flectemus illum, carmina invenient iter.
DEI. Quas Pontus herbas generat aut quas Thessala
sub rupe Pindus alit: ubi inveniam malum
cui cedat ille? carmine in terras mago
descendat astris Luna desertis licet
et bruma messes videat et cantu fugax
stet deprehensum fulmen et versa vice
medius coactis ferveat stellis dies:
non flectet illum. NVT. Vicit et superos Amor.
DEI. Vincetur uni forsan et spolium dabit
Amorque summus fiet Alcidae labor. —
sed te per omne caelitum numen precor,
per hunc timorem: quicquid arcani apparo
penitus recondas et fide tacita premas.

452 fare **E** ‖ 455 mixtumque flumen **E** ‖ 458 discussi arbores *ci. Birt* discussi inferos *Leo* ‖ 459 umbrae stetistis *ω corr. Richter symb. p. 38* (undae *Birt*) ‖ 460 sonuit **A** novit **E** *corr. Leo I 224* ‖ 461 *om.* **E**, *post* 462 *posuit Bothe* ‖ 463 tenent *ω corr. ψ* ‖ 465 quae Th. **A**(τ) ‖ 466 aluit **E** aut **A**(τ) *corr. Peiper* (tale ubi *Birt*) ‖ 467 terris **E** ‖ 468 descendat in astra luna discedat licet **E** ‖ 470 sit depr. **A** | f. adversa v. **E** ‖ 471 m. c. fugerit **A** ‖ 472 n. f. unum **EA** (visum *ψ*) *corr. Richter* (sic teste *Leone cod. Laur. 37, 6*) | *versus totus Deianirae est* **E** ‖ 477 fidem tacitam exprimas **E**

NVT. Quid istud est quod esse secretum petis?
DEI. Non tela sunt, non arma, non ignis minax.
NVT. Praestare fateor posse me tacitam fidem,
si scelere careat: interim scelus est fides.
DEI. Circumspice agedum, ne quis arcana occupet,
partemque in omnem vultus inquirens eat.
NVT. En locus ab omni tutus arbitrio vacat.
DEI. Est in remoto regiae sedis loco
arcana tacitus nostra defendens specus.
non ille primos accipit soles locus,
non ille seros, cum ferens Titan diem
lassum rubenti mergit Oceano iugum.
illic amoris pignus Herculei latet.
altrix, fatebor: auctor est Nessus mali
quem gravida Nephele Thessalo genuit duci,
qua trepidus astris inserit Pindus caput
ultraque nubes Othrys eductus riget.
namque ut subactus Herculis clava horridi
Achelous omnis facilis in species dari
tandem peractis omnibus patuit feris
unoque turpe subdidit cornu caput,
me coniugem dum victor Alcides habet,
repetebat Argos. forte per campos vagus
Euenos altum gurgitem in pontum ferens
iam paene summis turbidus silvis erat.
transire Nessus verticem solitus vadis
pretium poposcit; meque iam dorso ferens
qua iungit hominem spina deficiens equo,
frangebat ipsas fluminis tumidi minas.

478 secr. iubes **A** ‖ **479** minae **A** ‖ **482** aucupet *Scaliger* ‖ **485** sedis egregiae loco **A** ‖ **486** def. locus **A** ‖ **488** cum auferens *Richter, post* **488** *lacunam statuit Leo* ‖ **489** lassam **A** | diem **E** rotam **A** *corr. M. Müller p. 48 coll. v. 781* ‖ **490** illinc **E** ‖ **491** Nessus est auctor **A** ‖ **492** nefele **E** nubes **A** ‖ **493** qua celsus **A** qua aetherius *Leo* q. rigidus *O. Roſsbach* ‖ **494** eductus rubet **E** ‖ **496** omnes **A** faciles inspicies **E** ‖ **498** turpis **A** ‖ **501** hebenus **A** ‖ **502** ripis erat **A** ‖ **503** solitus vagus **E** s. vagum **A** *corr.* ψ ‖ **504** gerens *Bentley*

iam totus undis Nessus exierat ferox
medioque adhuc errabat Alcides vado,
vasto rapacem verticem scindens gradu;
at ille ut esse vidit Alciden procul:
'tu praeda nobis' inquit 'et coniunx eris;
prohibetur undis', meque complexus ferens
gressum citabat; non tenent undae Herculem:
'infide vector' inquit 'immixti licet
Ganges et Hister vallibus iunctis eant,
vincemus ambos, consequar telo fugam.'
praecessit arcus verba; tum longum ferens
harundo vulnus tenuit haerentem fugam
mortemque fixit. ille, iam quaerens diem,
tabum fluente volneris dextra excipit
traditque nobis ungulae insertum suae,
quam forte saeva sciderat avolsam manu.
tunc verba moriens addit: 'hoc' inquit 'magae
dixere amorem posse defigi malo;
hoc docta Mycale Thessalas docuit nurus,
unam inter omnis Luna quam sequitur magas
astris relictis. inlitas vestes dabis
hac' inquit 'ipsa tabe, si paelex tuos
invisa thalamos tulerit et coniunx levis
aliam parenti dederit altisono nurum.
hoc nulla lux conspiciat, hoc tenebrae tegant
tantum remotae: sic potens vires suas
sanguis tenebit.' verba deprendit quies
mortemque lassis intulit membris sopor.
tu, quam meis admittit arcanis fides,
perge ut nitentem virus in vestem datum

510 ast **A** | Alcidem *ω corr. Bothe* ‖ **512** complexam **A** ‖ **514** victor **E** | immixtus **E** *ψ* ‖ **516** consequitur **A** ‖ **520** tabem **A** | fluentis **A** fluentem (*sc.* tabem) *ci. Burmann, corr. Leo II 383* ‖ **521** ungula insertam sua **A** ‖ **523** tum **A** ‖ **525** monuit (*vel* mouit) nurus **A** ‖ **526** omnes **A** | magam **A** ‖ **534** impulit **E** ‖ **536** nitentes v. in vestes satum **A** | *post* perge *tale quid excidisse suspicatur Richter symb. p. 6* ⟨atque pignus veneris arcano e loco Prome⟩ ut nit.

mentem per artus adeat et tacitum meaus
intret medullas. NVT. Ocius iussa exequar,
alumna, precibus tu deum invictum advoca,
qui certa tenera tela dimittit manu.
DEI. Te deprecor, quem mundus et superi timent
et aequor et qui fulmen Aetnaeum quatit,
timende matri te aliger saevae puer:
intende certa spiculum velox manu,
non ex sagittis levibus: e numero precor
graviore prome quod tuae nondum manus
misere in aliquem; non levi telo est opus,
ut amare possit Hercules. rigidas manus
intende et arcum cornibus iunctis para.
nunc, nunc sagittam prome qua quondam horridum
Iovem petisti, fulmine abiecto deus
cum fronte subita tumuit et rabidum mare
taurus puellae vector Assyriae scidit;
immitte amorem, vincat exempla omnia:
amare discat coniugem. si quas decor
Ioles inussit pectori Herculeo faces,
extingue totas, perbibat formam mei.
tu fulminantem saepe domuisti Iovem,
tu furva nigri sceptra gestantem poli,
turbae ducem maioris et dominum Stygis,
tuque o noverca gravior irata deus,
cape hunc triumphum solus et vince Herculem.
NVT. Prolata vis est quaeque Palladia colu
lassavit omnem texta famularum manum.

537 tactus sinus A tacitus mās E *corr. Richter ibd.* (tacite intimas *ci. Koetschau coll. Med. 818 Thy. 97)* ‖ 538 i. ad med. E | NVN. E ‖ 541 te te precor A ‖ 542 quatis *Bothe* ‖ 543 t. m. teliger A ‖ 545 ex umero E ‖ 546 gravi deprome E graviore profer A *corr.* ψ ‖ 548 rigida manu *N. Heinsius p. 447* ‖ 550 condam E | horridus A ‖ 552 timuit A(?) | rapidum A ‖ 553 excidit E ‖ 555 coniuges A ‖ 556 immisit Ioles A ‖ 557 flammas mei A ‖ 559 fulva EA *corr.* ψ ‖ 561 tu qui nov. A ‖ 562 solus evince A ‖ 563 colis E colus A *corr.* ψ *(Ag. Vd.)* ‖ 564 tela ψ | fabularum manus E famularem manum A *corr.* ψ

nunc congeratur virus et vestis bibat
Herculea pestem; precibus augebo malum.
in tempore ipso navus occurrit Lichas:
celanda vis est dira, ne pateant doli.
DEI. O quod superbae non habent umquam domus,
fidele semper regibus nomen Licha,
cape hos amictus, nostra quos nevit manus,
dum vagus in orbe fertur et victus mero
tenet feroci Lydiam gremio nurum,
dum poscit Iolen; sed iecur fors horridum
flectam merendo: merita vicerunt malos.
non ante coniunx induat vestes iube
quam ture flammas pascat et placet deos,
cana rigentem populo cinctus comam.
ipsa in penates regios gressus feram
precibusque Amoris horridi matrem colam.
vos, quas paternis extuli comites focis,
Calydoniae lugete deflendam vicem.

CHORVS

Flemus casus, Oenei, tuos
comitum primos turba per annos,
flemus dubios, veneranda, toros.
nos Acheloi tecum solitae
pulsare vadum, quom iam tumidas
vere peracto poneret undas

565 congregetur u. ut **A** ‖ 567 nouus **E** gnauus **A** ‖ 568 pateat **E** *corr.* ψ illa ne pateant mala **A** ‖ 572 orbem ω *corr. N. Heinsius p. 449* ‖ 574 nunc posc. **A** | forsan **E** *cf. Melzer p. 34* ‖ 575 f. emerendo. m. vincunt et m. **A** ‖ 576 vestes ind. coniunx **A** ‖ 577 fl. spargat et poscat deos **A** ‖ 578 vinctus **A** ‖ 579 ad pen. **A** ‖ 581 expulit **E** ‖ 582 deflete lugendas vices **A** ‖ 583—705 *dimetri* ω *nisi quod* 603 (fort. ruit) *et* 690^{a} (nomina p.) *vel* 691 (m. ruinis *sic* **E**) *monometri, et* 623—625 *duobus trimetris discripti sunt* **E** ‖ 583 oenee **E** ‖ 584 miseranda **A** uenerande **E** *corr. Gronov* ‖ 587 quum **E** cum **A** *corr. Peiper* (*cf.* 596. 607. 610) ‖ 588 *om. et i. mg. add.* E^{1} | peractos **E**

gracilisque gradu serperet aequo
nec praecipitem volveret amnem
flavus rupto fonte Lycormas;
nos Palladias ire per aras
et virgineos celebrare choros,
nos Cadmeis orgia ferre
tecum solitae condita cistis,
quom iam pulso sidere brumae
tertia soles evocat aestas
et spiciferae concessa deae
Attica mystas cludit Eleusin.
nunc quoque casum quemcumque times,
fidas comites accipe fatis:
nam rara fides
ubi iam melior fortuna ruit.
Tu quicumque es qui sceptra tenes,
licet omne tua vulgus in aula
centum pariter limina pulset:
quom tot populis stipatus eas,
in tot populis vix una fides.
tenet auratum limen Erinys,
et quom magnae patuere fores,
intrant fraudes cautique doli
ferrumque latens; cumque in populos
prodire paras, comes invidia est:
noctem quotiens summovet Eos,
regem totiens credite nasci.
pauci reges, non regna colunt:
plures fulgor concitat aulae;
cupit hic regi proximus ipsi

589 uado **A** | sẽper et **E** || **591** f. rapido **A** | ponte *N. Heinsius p. 449* ¦ Lycornas **E** || **592** palladas **E** || **596** quum **E** cum **A** || **598** spicę fere **E** || **599** claudit Eleusis **A** || **600** fatum quodcumque **A** || **605** auĩa **E** || **607** quem **E** cum **A** | stipatus — populis *om.* *ψ (Vd. Ag.)* || **608** populos **E** || **609** teneat **E** | herinis **E** || **610** cum **A** || **613** parant *ω corr. Richter* || **614** eous **E A**(τ) || **617** conuocat **A**

clarus latas ire per urbes:
urit miserum gloria pectus;
cupit hic gazis implere famem,
nec tamen omnis plaga gemmiferi
sufficit Histri nec tota sitim
Lydia vincit nec quae Zephyro
subdita tellus stupet aurato
flumine clarum radiare Tagum;
nec si totus serviat Hebrus
ruraque dives iungat Hydaspes
intraque suos currere fines
spectet toto flumine Gangen:
avidis, avidis natura parum est.
colit hic reges regumque lares,
non ut presso vomere semper
numquam cesset curvus arator
vel mille secent arva coloni:
solas optat quas ponat opes.
colit hic reges, calcet ut omnes
perdatque aliquos nullumque levet:
tantum ut noceat, cupit esse potens.
rarum est felix idemque senex: 643
quota pars moritur tempore fati? 640
quos felices Cynthia vidit, 641
vidit miseros enata dies. 642
Caespes Tyrio mollior ostro 644
solet inpavidos ducere somnos;
aurea rumpunt tecta quietem
vigilesque trahit purpura noctes.
o si pateant pectora ditum!
quantos intus sublimis agit

619 clarus totas **E** clarusque **A** datas ψ ‖ **623** Austri *vel* Euri *vel* Indi *N. Heinsius p. 450* Hermi *Bentley* ‖ **627** Hermus *Delrio* ‖ **628** cingat **A** uingat **E** *(Ribb.)* ‖ **629** extraque **E** ‖ **630** spectent **A**(τ) ‖ **635** mille se centauraia (u *supra* a) E^1 *(cf. Leo I 21)* ‖ **636** donet **A** ponit **E** *corr. Gronov* ‖ **638** alios **E** ‖ **642** abitura dies **A** renata *N. Heinsius* p. *450* ‖ **643** *ante* **640** *posuit Richter*

fortuna metus! Bruttia Coro
pulsante fretum lenior unda est;
pectora pauper secura gerit.
tenet e patula pocula fago,
sed non trepida tenet illa manu;
carpit faciles vilesque cibos,
sed non strictos respicit enses:
aurea miscet pocula sanguis.
coniunx modico nupta marito
non disposito clara monili
gestat pelagi dona rubentis,
nec gemmiferas detrahit aures
lapis Eoa lectus in unda,
nec Sidonio mollis aeno
repetita bibit lana rubores,
nec Maeonia distinguit acu
quae Phoebeis subditus euris
legit Eois Ser arboribus.
quaelibet herbae tinxere colus
quas indoctae nevere manus:
sed non dubios fovet illa toros.
sequitur dira lampade Erinys
quarum populi coluere diem,
nec sibi felix pauper habetur
nisi felices cecidisse videt.
Quisquis medium defugit iter
stabili numquam tramite currit:
dum petit unum praebere diem
patrioque puer constitit axe
nec per solitum decurrit iter,
sed Phoebeis ignota petens

650 choro **E** || **651** mitior **A** || **653** e *om.* **E** et *ψ* || **654** ipsa **A** || **655. 656** *om. ψ (Vd. Ag.)* || **664** rubores *ex* ruboris **E**[1] || **667** seres **A**(*τ*) arboribus ser **E** || **668** colus *ex* colos **E**[1] colos **A** || **673. 674** *huic loco parum aptos post v.* **613** *Richter, post* **639** *inserendos esse Koetschau censet* || **676** curret **A** || **678** patriosque puer concitat axes **A** || **679** percurrit **A** || **680** ign. secat **A**

sidera flammis errante rota,
secum pariter perdidit orbem.
medium caeli dum sulcat iter,
tenuit placitas Daedalus oras
nullique dedit nomina ponto;
sed dum volucres vincere veras
Icarus audet
patriasque puer despicit alas
Phoeboque volat proxumus ipsi,
dedit ignoto nomina ponto:
male pensantur magna ruinis.
felix alius magnusque sonet;
me nulla vocet turba potentem.
stringat tenuis litora puppis
nec magna meas aura phaselos
iubeat medium scindere pontum:
transit tutos Fortuna sinus
medioque rates quaerit in alto,
quarum feriunt sipara nubes.
Sed quid pavido territa vultu,
qualis Baccho saucia maenas,
fert in medium regina gradum?
quae te rursus fortuna rotat?
miseranda, refer: licet ipsa neges,
vultus loquitur quodcumque tegis.

DEIANIRA NVTRIX

Vagus per artus errat excussos tremor,
erectus horret crinis, impulsis adhuc

683 cum peregerat **A** peragrat *vel* pergit (peregit) ψ ‖ **684** latias **A** placidas **E** *(sic Lachmann ad Propert. I 21, 21) corr. Gronov* ‖ **689** proximus **A**(τ) ‖ **692** m. uolet **A** ‖ **693** uocent uerba **E** | potentum **A**(τ) ‖ **695** meos **A** ‖ **699** suppara **A** ‖ **701** saucia thyas **A** ‖ **702** fertur medio **E** f. rapido **A** *corr. Koetschau* (dubio *Gronov,* trepido *Rapheling*) | gradu **E A** *corr. Koetschau* ‖ **705** quodc. negas **A** ‖ *supra* **706** DEIANIRA. CHORVS *vel* DEIANIRA NVTRIX YLVS *vel inscr. omissa* ψ *(de* **A** *non constat)* ‖ **706** excusso **E**

stat terror animis et cor attonitum salit
pavidumque trepidis palpitat venis iecur.
ut fractus austro pontus etiamnum tumet,
quamvis quiescat languidis ventis dies,
ita mens adhuc vexatur excusso metu.
semel profecto premere felices deus
cum coepit, urget. hos habent magna exitus.
NVT. Quis tam impotens, miseranda, te casus rotat?
DEI. Vt missa palla est tabe Nessea inlita
thalamisque maerens intuli gressum meis,
nescio quid animus timuit. an fraudem struit?
libet experiri. solibus dirus ferum
flammisque Nessus sanguinem ostendi arcuit:
hic ipse fraudes esse praemonuit dolus.
et forte, nulla nube respersus iubar,
laxabat ardens fervidum Titan diem.
vix ora solvi patitur etiam nunc timor.
medios in ignes solis eieci pavens

* *

quo tincta fuerat palla vestisque inlita;
abiectus horret villus et perdit comam
†tepefactus astris vix quoque est. monstrum elocor.

710 etiamnunc **A** || 711 languidus **E** || 712 excussa **A**(τ) || 713 NVT. **E** | simul **A** | promere f. deos **E** || 714 cum concepit **E** || 715 CHOR. **A** *personae notam om.* **E** | o misera **A**(τ) || 716—728 *cf. Richter symb. p. 18—22* || 717 th. amens **A** || 718 et fraudem ω *corr. Peiper (lacunam post* timuit *significat Leo)* || 719 sedibus **E** | uirus ω *corr. de Wilamowitz* || 720 arguit ω *corr.* ψ || 721 praem. deus **A** || 722 respersum **E** || 725 solis eiceram facem **E** s. et claram f. **A** *Leo ci.:* medios in ignes vellus eieci madens *coll. v. 735 et Soph. Trach. 672 sq. corr. Richter* || 727 abiectus (abiectum *vel* abiectumque **A**(τ)) h. sanguis (uirus ψ) et Phoebi comam ω *corr. Richter, talem excidisse ratus versum:* ⟨de pecude lanam, tinctam eodem sanguine⟩ || 728 ardet **A** arsit *Peiper (refutat Richter l. n.)* | uix queo monstrum eloqui **A** vix quod est monstrum eloquor *Kaibel*, tumque (vix monstrum eloquor) *Leo; versum ad exemplar Sophocleum (Trach. 697) sic restituere tentavit Richter:* tepet ac senescit vixque adest: monstrum elocor.

nives ut Eurus solvit aut tepidus Notus,
quas vere primo lucidus perdit Mimans,
utque evolutos frangit Ionio salo
opposita fluctus Leucas et lassus tumor
in litore ipso spumat, aut caelestibus
aspersa tepidis tura laxantur focis,
sic languet omne vellus et perdit comas.
dumque ista miror, causa mirandi perit;
quin ipsa tellus spumeos motus agit
et quicquid illa tabe contactum est labat.
* *
tumensque tacita *
quassat caput *
* *
[natum paventem cerno et ardenti pede
gressus ferentem. prome quid portes novi.]

HYLLVS ET IDEM

I, profuge, quaere si quid ulterius patet
terris freto sideribus Oceano inferis,
ultra labores, mater, Alcidae fuge.
DEI. Nescio quod animus grande praesagit malum.
HYL. Regna triumphi, templa Iunonis pete:
haec tibi patent, delubra praeclusa omnia.
DEI. Effare quis me casus insontem premat.
HYL. Decus illud orbis atque praesidium unicum,
quem fata terris in locum dederant Iovis,

730 lubricus **A** | minas **E** *om.* *ψ* ‖ **731** euolutus **E** ‖ **732** lapsus *ψ* ‖ **734** tepido **E** ‖ **735** uirus et perdit comam **A** ‖ **736** ipsa *ω* *corr. N. Heinsius p. 451* ‖ **739** tumensque tacita | Quassat caput **E** tum. tac. sequitur et q. c. *(uno versu)* **A** ‖ **740. 741** *videntur ad lacunam sarciendam interpolati esse. Cf. Leo ad h. l.* ‖ **742** *inscr. om.* **A** ‖ **743** occeano **E** ‖ **746. 747** *om.* **A** *extant* **E** *ψ* *Hylli sunt* **E**, *Deianirae continuantur* *ψ* ‖ **746** regna triumpha *Lipsius* regnat triumphat *(scil. Iuno) Leo. At* regna *nescio an acc. pl. sit a positione producta* (regna *scil. ubi Iuno triumphat)*

o mater, abiit: membra et Herculeos toros
urit lues nescio qua; qui domuit feras,
ille ille victor vincitur maeret dolet.
quid quaeris ultra? DEI. Miserias properant suas
audire miseri; fare, quo posita in statu
iam nostra domus est? o lares, miseri lares!
nunc vidua, nunc expulsa, nunc ferar obruta.
HYL. Non sola maeres Herculem, toto iacet
mundo gemendus; fata nec, mater, tua
privata credas: iam genus totum obstrepit.
hunc ecce luctum quem gemis cuncti gemunt,
commune terris omnibus pateris malum.
luctum occupasti: prima, non sola Herculem,
miseranda, maeres. DEI. Quam prope a leto tamen
ede, ede quaeso iaceat Alcides meus.
HYL. Mors refugit illum victa quae in regno suo
semel est nec audent fata tam vastum nefas
admittere. ipsas forsitan trepida colus
Clotho manu proiecit et fata Herculis
timet peragere. pro diem, infandum diem!
hocne ille summo magnus Alcides erit?
DEI. Ad fata et umbras adque peiorem polum
praecedere illum dicis? an possum prior
mortem occupare? fare, si nondum occidit.
HYL. Euboica tellus vertice immenso tumens
pulsatur omni latere: Phrixeum mare
scindit Caphereus, servit hoc Austro latus;
at qua nivosi patitur Aquilonis minas,
Euripus undas flectit instabilis vagas
septemque cursus volvit et totidem refert,

751 habiit **E** ‖ 752 quae **A** ‖ 753 ille *semel om.* **E** ‖ 756 o laris **E** ‖ 757 feror **A** ‖ 758 Hercules **A** | totoque iacet **E** (toti *Ascensius*) ‖ 759 ne ψ ‖ 760 credis **E** ‖ 761 nunc ecce luctu **E** *corr. Richter* hunc eiulatu **A** | cuncta **E** ‖ 766 uictaque **E** ‖ 768 colos **A** ‖ 769 fatum **A** ‖ 771 hoccine **E** | illo ψ ‖ 772 *Hyllo continuatur* **A** | atque ω *corr. Birt* ‖ 773 pr. tu ill. **A** ‖ 776 omni parte **A** | frixeum **E** ‖ 777 Caphareus **A** ‖ 779 instabiles vagus **A** ‖ 780 cursus flectit **A**

dum lassa Titan mergat Oceano iuga.
hic rupe celsa, multa quam nubes ferit,
annosa fulgent templa Cenaei Iovis.
ut stetit ad aras omne votivum pecus
totumque tauris gemuit auratis nemus,
spolium leonis sordidum tabo exuit
posuitque clavae pondus et pharetra graves
laxavit umeros. veste tum fulgens tua,
cana revinctus populo horrentem comam,
succendit aras: 'accipe has' inquit 'focis
non false messis genitor et largo sacer
splendescat ignis ture, quod Phoebum colens
dives Sabaeis colligit truncis Arabs.
pacata tellus' inquit 'et caelum et freta,
feris subactis omnibus victor redi:
depone fulmen.' gemitus in medias preces
stupente et ipso cecidit; hinc caelum horrido
clamore complet: qualis impressa fugax
taurus bipenni volnus et telum ferens
delubra vasto trepida mugitu replet,
aut quale mundo fulmen emissum tonat,
sic ille gemitu sidera et pontum ferit,
et vasta Chalcis sonuit et voces Cyclas
excepit omnis; hinc petrae Capherides,
hinc omne voces reddit Herculeas nemus.
flentem videmus. volgus antiquam putat
rabiem redisse; tum fugam famuli petunt.
at ille voltus ignea torquens face

781 mergit *Gronov* | occeano E | iubar A ‖ 782 nulla *ω corr. Leo* ‖ 783 caenae Iovis E ‖ 785 tantis gemuit armentis A ‖ 787 gravis *vel* gravi A(τ) ‖ 788 tunc A dum E *corr. ψ* ‖ 791 falsae E | messes A ‖ 793 truncus *puncto sup.* s *addito* E[1] ‖ 794 *om.* E ‖ 797 hic A ‖ 798 fugax: x *i. ras.* E[2] fugas Σ ‖ 799 bipenne A | vulnus, *sed prior* u *i. ras.* E (*cum* A) volnus Σ ‖ 800 tepida E ‖ 802 gemitus A ‖ 803 Calchis E Calpe A ‖ 804 excipit E | Capharides A ‖ 806 vulgus ω ‖ 807 tunc *ω corr. Bothe* ‖ 808 vultus, *sed prior* u *i. ras.* E[2] (*cum* A) voltus Σ

unum inter omnis sequitur et quaerit Lichan.
complexus aras ille tremibunda manu
mortem metu consumpsit et parvum sui
poenae reliquit. dumque moribundum manu
tenuit cadaver: 'hac manu, hac' inquit 'ferar,
o fata, victus? Herculem vicit Lichas?
ecce alia clades: Hercules perimit Lichan.
facta inquinentur: fiat hic summus labor.'
in astra missus fertur et nubes vago
spargit cruore; talis in caelum exilit
harundo Getica visa dimitti manu
aut quam Cydon excussit: inferius tamen
et tela fugient. truncus in pontum cadit,
in saxa vertex: unus ambobus iacet.
'resistite' inquit 'non furor mentem abstulit,
furore gravius istud atque ira malum est:
in me iuvat saevire.' vix pestem indicat
et saevit: artus ipse dilacerat suos
et membra vasta carpit avellens manu.
exuere amictus quaerit: hoc solum Herculem
non posse vidi; trahere conatus tamen
et membra traxit: corporis palla horridi
pars est et ipsa: pestis immiscet cuti.
nec causa dirae cladis in medio patet,
sed causa tamen est; vixque sufficiens malo
nunc ore terram languidus prono premit,

809 omnes **A** | quaerit et sequitur **A** | licam **A** lycham **E** **811. 812** *omissos in margine supplevit* **E**[1] *ut v. 588* || **811** parum **A** || **812** tremibundum *ω corr. Bentley* | metu *Peiper* semianimum parens *ci. Leo* || **813** ac m. ac **E** hac manu inquit te feram **A** || **814** vinctus **E** | vicit lychas **E** peremit *(sic)* licas **A** || **815** cladis. Herculis peremit **E** || **816** fata inquinantur. fiet **A** || **819** iussa **EA** *corr. α* || **821** fugiente trunco corpus i. p. c. **A** || **822** i. s. versus **E** i. s. cervix **A** *corr. Gronov* | funus *ω corr. N. Heinsius p. 404* || **827** capit **E** || **828** exsuere **E** || **831** parum est et ipsam **E** | uestis *ω corr. Leo* | immiscet cutem *ω corr. Richter* (i. cuti *scil. pallam,* vestis increscit cuti *de Wilamowitz*) || **834** prono ferit **A**

nunc poscit undas: unda non vincit malum;
fluctisona quaerit litora et pontum occupat:
famularis illum retinet errantem manus.
o sortem acerbam! fuimus Alcidae pares.
nunc puppis illum litore Euboico refert
Austerque lenis pondus Herculeum rapit;
destituit animus membra, nox oculos premit.
DEI. Quid, anime, cessas? quid stupes? factum est scelus,
natum reposcit Iuppiter, Iuno aemulum.
reddendus orbi est; quod potes redde exhibe:
eat per artus ensis exactus meos.
sic, sic agendum est. tam levis poenas manus
tantas reposcit? perde fulminibus, socer,
nurum scelestam. nec levi telo manus
armetur: illud fulmen exiliat polo,
quo, nisi fuisset genitus Alcides tibi,
hydram cremasses: pestem ut insolitam feri
et ut noverca potius irata malum.
emitte telum quale in errantem prius
Phaethonta missum est: perdidi in solo Hercule
et ipsa populos. quid rogas telum deos?
iam parce socero: coniugem Alcidae necem
optare pudeat: haec erit voto manus,
a me petatur; occupa ferrum ocius.
cur deinde ferrum? quicquid ad mortem trahit
telum est abunde: rupe ab aetheria ferar.
haec, haec renatum prima quae poscit diem,
Oeta eligatur, corpus hinc mitti placet;
abrupta cautes scindat et partem mei
ferat omne saxum, pendeant lacerae manus

836 et nota quaerit **A** | littora **E** || 839 Eub. ferit **E** ferens *N. Heinsius p. 406* vehit *Gronov* || 842 est *om.* **A** || 844 potest *ω* *corr. Gronov (cf. Thy. 15)* | reddi **A** || 845 exactos **E** || 847 redde *ω* *corr. Rapheling* tolle *ψ* | f. precor **E** || 850 ni **A** || 851 cremassis **E** || 852 et tu **E** | nou. peius **A** || 854 perdidi sola Herculem **E** p. erepto Hercule **A** *corr. N. Heinsius p. 406* || 856 coniugi **E** || 857 hoc **A** | votum maius **A** || 858 occupata, *sed* ta *expunct.* E^{1} || 859 cur? deme *α* | in mortem **A** || 862 Oceano eligatur **E**

totumque rubeat asperi montis latus.
levis una mors est — levis? at extendi potest.
eligere nescis, anime, cui telo incubes;
utinam esset, utinam fixus in thalamis meis
Herculeus ensis: huic decet ferro inmori.
una perire dextera nobis sat est?
coite, gentes, saxa et immensas faces
iaculetur orbis, nulla nunc cesset manus,
corripite tela, vindicem vestrum abstuli:
impune saevi sceptra iam reges gerent,
impune iam nascetur indomitum malum;
repetentur arae cernere assuetae hostiam
similem colenti: sceleribus feci viam,
ego vos tyrannis regibus monstris feris
saevisque rapto vindice opposui deis.
cessas, Tonantis socia? non spargis facem
imitata fratrem et mittis ereptam Iovi
meque ipsa perdis? laus tibi erepta incluta est,
ingens triumphus: aemuli, Iuno, tui
mortem occupavi. HYL. Quid domum impulsam trahis?
erroris est hic omne quodcumque est nefas.
haut est nocens quicumque non sponte est nocens.
DEI. Quicumque fato ignoscit et parcit sibi,
errare meruit: morte damnari placet.
HYL. Nocens videri, qui mori quaerit, cupit.
DEI. Mors innocentes sola deceptos facit.
HYL. Titana fugiens — DEI. Ipse me Titan fugit.
HYL. Vitam relinques? DEI. Miseram, ut Alciden sequar.
HYL. Superest et auras ille caelestes trahit.
DEI. Vinci Hercules cum potuit, hinc coepit mori.

865 ponti latus **A** || 866 et extendi **E** || 868 thalamos meos **E** || 871 incensas **A** immissas *N. Heinsius p. 407* || 872 non cesset **E** || 874 gerunt **A** gerant **E** *corr.* α || 875 *om.* **A**(r) || 876 reddentur ω *corr. Leo* || 881 eretam **E** || 884—982 *Hylli partes nutrici tribuuntur* **A** || 885 erroris istic **A** || 889 qui petit mortem cupit **A** || 891 fugies **A** | DEI. *(ut ubique)* thiestem Titan f. **E** || 892 relinquens **E** | miseram? D. ut Alcidem **E** misera? D. et Alcidem **A** *corr. Gronov* || 893 ut **E**

HYL. Virum sequeris. DEI. Praegredi castae solent.
HYL. Natum relinques fataque abrumpes tua?
DEI. Quamcumque natus sepelit haec vixit diu.
HYL. Si te ipsa damnas, scelere te misera arguis.
DEI. Nemo nocens sibi ipse poenas inrogat.
HYL. Multis remissa est vita quorum error nocens,
non dextra fuerat. fata quis damnat sua?
DEI. Quicumque fata iniqua sortitus fuit.
HYL. Hic ipse Megaram nempe confixam suis
stravit sagittis atque natorum indolem
Lernaea figens tela furibunda manu;
ter parricida factus ignovit tamen
sibi, non furori: fonte Cinyphio scelus
sub axe Libyco tersit et dextram abluit.
quo, misera, pergis? cur tuas damnas manus?
DEI. Damnat meas devictus Alcides manus:
placet scelus punire. HYL. Si novi Herculem,
aderit cruenti forsitan victor mali
dolorque fractus cedet Alcidae tuo.
DEI. Exedit artus virus ut fama est hydrae;
immensa pestis coniugis membra abstulit.
HYL. Serpentis illi virus enectae autumas
haut posse vinci qui malum vivum tulit?
elisit hydram, dente †cum fixo tenens
media palude victor, effuso obrutus
artus veneno. sanguis hunc Nessi opprimet,
qui vicit ipsas horridi Nessi manus?

896 quacumque natus **E** quemcumque natum **A** *corr. Scaliger* || 898 sceleris **A**(τ) || 897 *ante* 899 *transposuit Melzer p. 5* | arrogat **E** *cf. Melzer p. 4 n. 3* || 902 fugit **A** || 903 ipse hic Megeram **A** | Megere **E** Megeram **A** | conphiniam **E**[1] ophiniam **E**[2] || 904 indoles **A** || 905 L. flectens **A** || 907 sibi. nam furoris **A** || 908 s. axi libico torsit et drextram a. **E** || 909 quid tuas **A** || 911 p. s. puniri **E** fraudem placet punire **A** || 915. 916 *om., sed in marg. add.* **E**[1]: HYL. Serpentis illud | virus. ut fam | est ydrae (*a cultro desecta*) || 917 qua **E** | m. et vivum **A** || 918 cum infixo stetit **A** *Leo ci.*: dente dum infecto tumet *Richter*: dente iam infixo tumens || 921 horridas **A**(τ) || 922 tenentur **E**

DEI. Frustra tenetur ille qui statuit mori.
vixit satis quicumque cum Alcide occidit:
proinde lucem fugere decretum est mihi.
NVT. Per has aniles ecce te supplex comas
atque ubera ista paene materna obsecro:
depone tumidas pectoris laesi minas
mortisque dirae expelle decretum horridum.
DEI. Quicumque misero forte dissuadet mori,
crudelis ille est: interim poena est mori,
sed saepe donum; pluribus veniae fuit.
NVT. Defende saltem dexteram, infelix, tuam
fraudisque facinus esse, non nuptae, sciat.
DEI. Defendar illic: inferi absolvent ream,
a me ipsa damnor; purget has Pluton manus.
stabo ante ripas immemor, Lethe, tuas
et umbra tristis coniugem excipiam meum.
sed tu, nigrantis regna qui torques poli,
para laborem (scelera quae quisquam ausus est,
hic vincit error: Iuno non ausa Herculem est
eripere terris) horridam poenam para.
Sisyphia cervix cesset et nostros lapis
impellat umeros; me vagus fugiat latex
meamque fallax unda deludat sitim;
merui manus praebere turbinibus tuis,
quaecumque regem Thessalum torques rota;
effodiat avidus hinc et hinc vultur fibras;
vacat una Danais, has ego explebo vices:
laxate manes. recipe me comitem tibi,
Phasiaca coniunx: peior haec, peior tuo

923 sq. *turbatum versuum ordinem corr. Melzer p. 29* ‖ 924 quicumque Alcidem **A**(?) ‖ 925 HYL. **E** ‖ 927 lassi **E** | 929 suadet **E** ‖ 931 NVT. **A** *om.* **E** | d. in pl. **A** ‖ 932 NVN. **E** *om.* **A** ‖ 933 sciant **E** ‖ 934 soluent **A** ‖ 935 Pluto **A** ‖ 939 quisque *ω corr. Madvig II p. 126* ‖ 940 uicit **A** vincet **E** *corr. Richter* | est *om.* **E** | *verba* Iuno — terris (941) *del. Peiper ex Delrii sententia* ‖ 942 sisyphea **E** ‖ 944 decipiat sitim **A** ‖ 948 vacet *ω corr. Raphelіng (cf. Hf. 500)* ‖ 949 comitem tui **A** ‖ 950 p. hac **E** | peior tua **A**

utroque dextra est scelere, seu mater nocens
seu dira soror es; adde me comitem tuis,
Threicia coniunx, sceleribus; natam tuam,
Althaea mater, recipe, nunc veram tui
agnosce prolem — quid tamen tantum manus
vestrae abstulerunt? claudite Elysium mihi
quaecumque fidae coniuges nemoris sacri
lucos tenetis; si qua respersit manus
viri cruore nec memor castae facis
stricto cruenta Belias ferro stetit,
in me suas agnoscat et laudet manus.
in hanc abire coniugum turbam libet;
sed et illa fugiet turba tam diras manus.
invicte coniunx, innocens animus mihi,
scelesta manus est. pro nimis mens credula,
pro Nesse fallax atque semiferi doli!
auferre cupiens paelici eripui mihi.
recede, Titan, tuque quae blanda tenes
in luce miseros vita: caritura Hercule
lux vilis ista est. exigam poenas tibi
reddamque vitam. fata an extendo mea
mortemque, coniunx, ad tuas servo manus?
virtusne superest aliqua et armatae manus
intendere arcum tela missurum valent?
an arma cessant teque languenti manu
non audit arcus? si potes letum dare,
animose coniunx, dexteram expecto tuam.

951 utraque **A** | dextera **E** | scelere — es *om.* **A**(τ) *cf. ad v. 973* || **954** altheam **E** | tuam **A** || **959** c. fides **A**(τ) || **960** s. c. bella cum ferro **E** *cf. Hf. 261* || **961** cognoscat **A** || **962** in hac abire coniugem turba l. **E** || **963** sed *om.* **E** || **965** res cred. **E** || **966** namque semiferi dolis **A** || **969** cariture **A** || **970** lux illa sistat. exigat penas sibi **E** || **971** fatane ext. **A** || **972** in tuas **A** | servem **A** || **973** armata **E** *corr. Lipsius* aliqua Sarmatica et manus **A** || *post* **973** *inseritur v.* **952** *sic:* seu dira soror est. adde me comitem tuis **A** *cf. ad v. 951* || **974** miserorum valent **E** missurum valet **A** || **976** arcu **E** | potest telum d. **A** || **977** animosa **A**

mors differatur: frange ut insontem Lichan,
alias in urbes sparge et ignotum tibi
inmitte in orbem; perde ut Arcadiae nefas
et quicquid aliud restitit: ab illis tamen,
coniunx, redisti. HYL. Parce iam, mater, precor,
ignosce fatis; error a culpa vacat.
DEI. Si vera pietas, Hylle, quaerenda est tibi,
iam perime matrem — trepida quid tremuit manus?
quid ora flectis? hoc erit pietas scelus.
ignave dubitas? Herculem eripuit tibi
haec, haec peremit dextra cui debes patri
avum Tonantem. maius eripui decus,
quam in luce tribui. si tibi ignotum est nefas,
a matre disce. seu tibi iugulo placet
mersisse ferrum sive maternum libet
invadere uterum, mater intrepidum tibi
praebebit animum. non erit tantum scelus
a te peractum: dextera sternar tua,
sed mente nostra. natus Alcidae, times?
ita nulla perages iussa nec franges mala
[erres per orbem. si qua nascetur fera]
referens parentem? dexteram intrepidam para.
patet ecce plenum pectus aerumnis: feri.
scelus remitto, dexterae parcent tuae
Eumenides ipsae — verberum crepuit sonus.
quaenam ista torquens angue vibrato comam
temporibus atras squalidis pinnas quatit?
quid me flagranti dira persequeris face,
Megaera? poenas poscis Alcidae? dabo.

978 Lycham **E** licam **A** ‖ 980 emitte **A** ‖ 981 cessit **E** | imbellis tamen *ci. Birt* ‖ 982 parce — precor *om.* **E** ‖ 985 pauida quid **A** | renuit *Gronov* ‖ 986 haec **E** ‖ 987 eripui **A** | 988 dextera **E** ‖ 994 totum scelus **A** ‖ 995 *om.* **E** ‖ 996 Alc. tibi **E** ‖ 997 peragas i. n. peragens m. **A** ‖ 998 *om.* **E** *del. Peiper (cf. Leo I 211)* ‖ 999 referas **A** referes **E** *corr. Leo* ‖ 1001 parcam **A**(τ) ‖ 1003 angui **E** igne *N. Heinsius p. 411* | uipereo ω *corr. Peiper coll. Hf. v. 789* ‖ 1004 hastas **E** aptas *Madvig II 126* | pennas **A** ‖ 1005 flagrante **A** ‖ 1006 poscit Alcides **A**

iamne inferorum, dira, sedere arbitri?
sedent. reclusas carceris video fores.
quis iste saxum immane detritis gerit
iam senior umeris? ecce iam victus lapis
quaerit relabi? membra quis quatitur rota?
hic ecce pallens dira Tisiphone stetit,
causam reposcit; parce verberibus precor,
Megaera, parce, sustine Stygias faces:
scelus est amoris. sed quid hoc? tellus labat
et aula tectis crepuit excussis — minax
unde iste coetus? totus in vultus meos
decurrit orbis, hinc et hinc populi fremunt
totusque poscit vindicem mundus suum.
iam parcite, urbes. quo fugam praeceps agam?
mors sola portus dabitur aerumnis meis.
testor nitentis flammeam Phoebi rotam
superosque testor: Herculem in terris adhuc
moritura linquo. HYL. Fugit attonita, ei mihi.
peracta iam pars matris est: statuit mori;
nunc nostra superest, mortis auferre impetum.
o misera pietas: si mori matrem vetas,
patri es scelestus; si mori pateris, tamen
in matre peccas — urget hinc illinc scelus.
inhibenda tamen est, verum ut eripiam scelus.

1007 diua **A** dira sede sedere **A** ‖ **1008** sed ecce dira **E** sed ecce diras **A** *corr. L. Müller d. r. m. p. 171* (sed ecce apertas *Gronov* sedere, apertas *Leo* sed en reclusas Tartari v. f. *Bothe* Stygiique, dira, c. v. f. *Birt*) ‖ **1009** detritus **A** ‖ **1010** uectus ψ ‖ **1011** prebet rote **A** queritur rotae **E** *corr. Peiper* (teritur rota *N. Heinsius p. 414*) ‖ **1012** ecce patiens diratis siphone **E** | tesiphone **A**(τ) ‖ **1013** poposcit **A** ‖ **1016** creuit **E** | excessit minax **A** ‖ **1018** premunt **A**(τ) ‖ **1021** labitur **E** | aer. locus **A** ‖ **1023** in *om.* **A** ‖ **1025** matris et **E** ‖ **1027**^{b} *et* **1028**^{b} *commutantur* **A**(τ) ‖ **1029** peccas. surgit **A** peccas. urget *ex* pecca. surget *corr.* **E**^{1} | i. nefas **A** ‖ **1030** pergam et **A** verum et **E** *corr. B. Schmidt obs crit. p. 10*

CHORVS

Verum est quod cecinit sacer
Thressae sub Rhodopes iugis
aptans Pieriam chelyn
Orpheus Calliopae genus,
aeternum fieri nihil.
Illius stetit ad modos
torrentis rapidi fragor,
oblitusque sequi fugam
amisit liquor impetum;
et dum fluminibus mora est,
defecisse putant Getae
Hebrum Bistones ultimi.
advexit volucrem nemus
et silva residens venit:
aut si qua aera pervolat,
auditis vaga cantibus
ales deficiens cadit;
abrumpit scopulos Athos
Centauros obiter ferens
et iuxta Rhodopen stetit
laxata nive cantibus;
et quercum fugiens suam
ad vatem properat Dryas;
ad cantus veniunt tuos
ipsis cum latebris ferae,
iuxtaque inpavidum pecus
sedit Marmaricus leo
nec dammae trepidant lupos

1031—1130 *bini glyconei coniuncti distinctis singulorum initiis* **E** || **1032** *om.* **A**$^{(\tau)}$ | rodope **E** *corr.* *ψ* || **1033** a. pierian **E** tangens treiciam **A** | chelym *ω* *corr. Gronov* || **1034** caliopae **E** || **1038** fugas **A** || **1040—1042** *del. Peiper* || **1041** Geten **A** ('Getae *dativus*' *Leo*) || **1043—1047** *post* **1048—1051** *posuit Peiper* || **1043** uoluere **E** || **1045** aere **E** || **1048** abrupit **A** || **1049** centaurus **E** || **1050** rodope **A** || **1051** lassatam **E** || **1054** suos **A** suis *ψ* || **1055** ipse **A**

et serpens latebras fugit.
[tunc oblita veneni.] 1060
Quin per Taenarias fores
manes cum tacitos adit
maerentem feriens chelyn,
cantu Tartara flebili
et tristes Erebi deos 1065
vicit nec timuit Stygis
iuratos superis lacus.
haesit non stabilis rota
victo languida turbine,
increvit Tityi iecur, 1070
dum cantu volucres tenet; 1071
et vinci lapis improbus 1081
et vatem potuit sequi; 1082
tunc primum Phrygius senex 1075
undis stantibus immemor
excussit rabidam sitim
nec pomis adhibet manus. 1078
auditum quoque navita, 1072
inferni ratis aequoris 1073
nullo remigio venit. 1074
sic cum vinceret inferos 1079
Orpheus carmine funditus, 1080
consumptos iterum deae 1083

1060 *del. Peiper adscriptum ex Silio III 301* || **1061** qui **A**(τ) || **1062** manes commonitos **A** || **1063** chelym **ω** *corr. Gronov* || **1066** mouit **A** uidit **E** *corr. Bothe* || **1071** cantus **A** || *post* **1071** *v.* **1081** *et* **1082** *posuit Peiper. Stare non possunt quae M. Müller p. 52 sq. disputat* || **1072** audito quoque **ω** *corr. Koetschau* (audis tu quoque *Birt Mus. Rhen. 34, 29*, audit dum q. *M. Müller p. 51*) || **1075** Stygius senex **E** || **1077** excessit **E** exclusit *N. Heinsius p. 536* || *post* **1078** *v.* **1072—1074** *revocavit Richter symb. p. 28* || **1079** sic cum inquirens inferos | O. carmina funderet **E** sed cum linqueret inferos | O. carmina fundens **A** *corr. Richter. Leo' ci.:* sic cum novit et inferos | Orpheus carmine figere *(ut apodosis a* consumptos *incipiat) M. Müller:* si cum linqueret i. O. c. funderet *(ut* **1081. 1082** *sint apodosis)* || **1082** patitur sequi *N. Heinsius l. n.* || **1083** consumptas **ψ**

supplent Eurydices colus!
sed dum respicit immemor
nec credens sibi redditam
Orpheus Eurydicen sequi,
cantus praemia perdidit:
quae nata est iterum perit.
tunc, solamina cantibus
quaerens, flebilibus modis
haec Orpheus cecinit Getis:
   Leges in superos datas
et qui tempora digerit
quattuor praecipitis deus
anni, disposuit vices;
nulli non avidi colus
Parcas stamina nectere:
quod natum est, †poterit mori.
   Vati credere Thracio
devictus iubet Hercules.
iam, iam legibus obrutis
mundo cum veniet dies,
australis polus obruet
quicquid per Libyam iacet
et sparsus Garamas tenet;
arctous polus obruet
quicquid subiacet axibus
et siccus Boreas ferit.
amisso trepidus polo
Titan excutiet diem.

1084 colos **A**(τ) ‖ **1085** et dum ψ ‖ **1089** quonam est **E** ‖ **1092** *cantus Orphei et initium et finem intercidisse putat Leo, locum recte traditum esse probat M. Müller p. 54* ‖ **1094—1096** *post v.* **1109** *posuit Rutgers V. L. p. 93 sq.* ‖ **1094** digerens **A** ‖ **1095** quattuor praecipites **E** ‖ **1097—1099** *cum sequentibus coniunxit Leo* ‖ **1097** avidas polo **A** ‖ **1098** parcat **E** ‖ **1099** poterit mori ω patitur *N. Heinsius p. 537* quod erit m. *Birt* opus est m. *Richter symb. p. 29* toleret mori *Koetschau; longe aliter de sententia statuit M. Müller l. n.* ‖ **1102** regibus **E** ‖ **1104** obruit **E** corruet **A**(τ) ‖ **1107** arctos **E** ‖ **1110** amissum **A**

caeli regia concidens
ortus atque obitus trahet
atque omnis pariter deos
perdet mors aliqua et chaos,
et mors fata novissima
in se constituet sibi.
quis mundum capiet locus?
discedet via Tartari,
fractis ut pateat polis?
an quod dividit aethera
a terris spatium sat est
†et mundi nimium malis?
quis tantum capiet (nefas)
fatum, quis superos locus?
pontum Tartara sidera
regna unus capiet tria.
Sed quis non modicus fragor
aures attonitas movet?
est est Herculeus sonus.

HERCVLES CHORVS

Converte, Titan clare, anhelantes equos,
emitte noctem: pereat hic mundo dies
quo morior, atra nube inhorrescat polus;
obsta novercae. nunc, pater, caecum chaos
reddi decebat, hinc et hinc compagibus
ruptis uterque debuit frangi polus;
quid parcis astris? Herculem amittis, pater.
nunc partem in omnem, Iuppiter, specta poli,

1112 concidet **A** || **1113** certos atque **A** || **1114** omnes **A** || **1115** nox alia *N. Heinsius p. 544* || **1117** constituit **E** || **1119** discede **E** || **1120** stratis ut **A** || **1123** niueum est malis **E** || **1125** fati *vel* fatis *ψ* | fratrum qui **E** | superis *ω* superi *Gronov, corr. Leo* || **1126** sidera tartara **A** || *scaenae inscribitur* HERCVLES *ω*, CHORVS *add. ψ* || **1131** HERC. *praef.* **E** || **1133** moriar **A** || **1134** nouerca **EA** *corr. ψ* | caelo **E** tetrum *ψ* || **1135** et *om.* **E** || **1137** austris **E** | amittit **E** || **1138** parte in omni **A** | spectat **E**

ne quis Gyas Thessalica iaculetur iuga
et fiat Othrys pondus Encelado leve.
laxabit atri carceris iam iam fores
Pluton superbus, vincula excutiet patri
caelumque reddet. ille qui pro fulmine
tuisque facibus natus in terris eram,
ad Styga revertor: surget Enceladus ferox
mittetque quo nunc premitur in superos onus;
regnum omne, genitor, aetheris dubium tibi
mors nostra faciet — antequam spolium tui
caelum omne fiat, conde me tota, pater,
mundi ruina, frange quem perdis polum.

CHOR. Non vana times, gnate Tonantis:
nunc Thessalicam Pelion Ossam
premet et Pindo congestus Athos
nemus aetheriis inseret astris;
vincet scopulos inde Typhoeus
et Tyrrhenam feret Inarimen;
feret Aetnaeos inde caminos
scindetque latus montis aperti
nondum Enceladus fulmine victus:
iam te caeli regna secuntur.

HERC. Ego qui relicta morte, contempta Styge
per media Lethes stagna cum spolio redi
quo paene lapsis excidit Titan equis,
ego quem deorum regna senserunt tria,
morior nec ullus per meum stridet latus
transmissus ensis, haut meae telum necis
[saxum est nec instar montis abrupti latus]

1139 nec **E** | gigas *ω corr. Leo* ‖ **1140** leve *i. ras.* **E**[1] levo **M** ‖ **1141** laxavit **A**(τ) ‖ **1143** *om.* **E** ‖ **1144** erat **E** ‖ **1146** montemque **E** ‖ **1148** sp. tibi **E** ‖ **1149** c. o. faciat **E** ‖ **1150** premis p. **E** ‖ **1151** non una **E** | *post h. v. posuit v.* 1160 *Peiper* ‖ **1152** iam Thessalia P. ossa **A** ‖ **1156** tyrhream **E** ‖ **1160** signa **A** | sequuntur **E** sequentur **A** | *nova inscriptio* HERCVLES **E**ψ, *om.* ψ ‖ **1162** stadia **A**(τ) ‖ **1163** quo poenae lassis **E** cum paene trepidis **A** *corr.* ψ (quom *Peiper* laxis *Bessel p. 107*) ‖ **1166** aut **E A** *corr.* ψ ‖ **1167** *om.* **E** | abruptum *Bothe* | lapis *Gronov*

est totus Othrys, non truci rictu gigans
Pindo cadaver obruit toto meum:
sine hoste vincor, quodque me torquet magis
(o misera virtus!) summus Alcidae dies
nullum malum prosternit, inpendo, ei mihi,
in nulla vitam facta. pro mundi arbiter
superique quondam dexterae testes meae,
pro cuncta tellus, Herculem vestrum placet
†morte ferire? dirus o nobis pudor,
o turpe fatum, femina Herculeae necis
auctor feretur! morior Alcides quibus?
invicta si me cadere feminea manu
voluere fata perque tam turpes colus
mea mors cucurrit, cadere potuissem, ei mihi,
Iunonis odio: feminae caderem manu,
sed caelum habentis. si nimis, superi, fuit,
Scythico sub axe genita domuisset meas
vires Amazon — feminae cuius manu
Iunonis hostis vincor? hinc gravior tibi,
noverca, pudor est. quid diem hunc laetum vocas?
quid tale tellus genuit iratae tibi?
mortalis odia femina excessit tua.
adhuc ferebas esse te Alcidae imparem:
victa es duobus — pudeat irarum deos.
utinam meo cruore satiasset suos
Nemeaea rictus pestis aut centum anguibus

1168 aut totus Othrys **A** est totus Athos **E** | vultu gigas **A** rictu gygans **E** ‖ **1172** inpende ei mihi **E** impendo male **A** ‖ **1173** uita **E** ‖ **1174** quondam dexterae quondam meae **E** ‖ **1175** Herculis vestri **A** ‖ **1176** mortem perire **A** morte hac perire *N. Heinsius p. 453* morbo perire *Birt* perire inertem *L. Müller de re metr. p. 170* inertem obire *Leo* ‖ **1178** a. f. auctor a. q. **A** (horror *N. Heinsius p. 453*) ‖ **1179** iniqua *idem* ‖ **1180** quodque **E** terque **A** *corr.* ψ | turpe scelus **E** turpes colos **A** ‖ **1181** potuissem mihi **A** potuisset michi **E** *corr. Lipsius* (placuisset m. *Birt*) ‖ **1182** feminae caderem minis **A** *corr. N. Heinsius p. 454* I. o. cadere potuissetm *(sic)* nimis **E** ‖ **1183** sed nimis ψ superis **A** ‖ **1186** gravior tui ω *corr. Gronov* ‖ **1187** talem vocas **E** ‖ **1190** furebas *Gruter*, frĕmebas *Lipsius* ‖ **1193** Nemea ω *corr.* α

vallatus hydram tabe pavissem mea,
utinam fuissem praeda Centauris datus
aut inter umbras vinctus aeterno miser
saxo sederem! spolia nunc traxi ultima
Fato stupente, nunc ab inferna Styge
lucem recepi, Ditis evici moras —
ubique mors me fugit, ut leto inclitae
sortis carerem. pro ferae, victae ferae!
non me triformis sole conspecto canis
ad Styga reduxit, non sub Hesperio polo
Hibera vicit turba pastoris feri,
non gemina serpens. perdidi mortem, ei mihi,
totiens honestam: titulus extremus quis est?

CHOR. Viden ut laudis conscia virtus
non Lethaeos horreat amnes?
pudet auctoris, non morte dolet:
cupit extremum finire diem
vasta tumidi mole gigantis
et montiferum Titana pati
rabidaeque necem debere ferae.
sed tua causa est, miserande, manus,
quod nulla fera est nullusque gigas:
nam quis dignus necis Herculeae
superest auctor nisi dextra tui?

1194 ydrae tabe patuisset meas **E** hydram carne *ci. Koetschau* ‖ **1196** victus **E A** *corr.* *ψ* ‖ **1197** cum traxi *ω* *corr. Leo* ‖ **1198** facto **E** ‖ **1199** lucis erui moras **E** erupi *N. Heinsius p. 454* et rupi *L. Müller* ‖ **1200** me mors **A** | inclito **A** ‖ **1201** mortis **E** fortis **A** *corr. Leo* | o ferae *ω* *corr. α* | f. v. o ferae **A** ‖ **1202** iole conspectu **E** ‖ **1203** a stiga **E** | revexit *Leo,* reflexit *vel* retorsit *Richter* | esperio **E** | **1205** perdidi et mortem michi **E** p. m. hei m. **A** ‖ **1207** videt ut laudes **E** ‖ **1209** *om.* *ψ* *del. Peiper* ‖ **1211** v. t. morte g. **E** vasta pressus mole gigantum **A** ‖ **1212** mortiferum **E** ‖ **1214** si tua c. e. miseranda necis **A** sed t. c. e. m. maius **E** venerande manus *Gronov,* miserande *Leo* (miseranda magis *Bothe*) ‖ **1215** est *om.* **E** ‖ **1216** iam **A** *inscr.* HERCVLES *ω* *om.* *ψ*

HERC. Heu qualis intus scorpios, quis fervida
plaga revulsus cancer infixus meas
urit medullas? sanguinis quondam capax
tumidi igne cor pulmonis arentes fibras
distendit, ardet felle siccato iecur
totumque lentus sanguinem avexit vapor.
primam cutem consumpsit, hinc aditum nefas
in membra fecit, abstulit pestis latus,
exedit artus penitus et costas malum,
hausit medullas: ossibus vacuis sedet;
nec ossa durant ipsa, sed compagibus
discussa ruptis mole conlapsa fluunt.
defecit ingens corpus et pesti satis
Herculea non sunt membra — pro quantum est malum
quod esse vastum fateor, o dirum nefas!
en cernite, urbes, cernite ex illo Hercule
quid, quid supersit. Herculem agnoscis, pater?
hisne ego lacertis colla Nemeaei mali
elisa pressi? tensus hac arcus manu
astris ab ipsis detulit Stymphalidas?
his ego citatam gressibus vici feram
radiante clarum fronte gestantem caput?
his fracta Calpe manibus emisit fretum?
his tot ferae, tot scelera, tot reges iacent?
his mundus umeris sedit? haec moles mea est,

1218 HERC. *praef.* *ψ* | heu quis intus scorpius **A** || **1219** p. reuersus **A** || **1221** tumidi iecur *ω* tumidi cor en *N. Heinsius p. 275,* tumet igne cor, p. *Leo, corr. M. Müller p. 57* || **1223** sanguine vexat **E** || **1224** aditus **A** || **1225** abstulit costis iecur **A** || **1226** totas malum **A** tostas *N. Heinsius p. 276* || **1228** ossa d. ossa sed **E** || **1230** pestis at est **E** || **1232** quod ego esse *Birt* || **1233** incernite **E** || **1234** quid supersit **E** q. iam s. **A** *corr. M. Müller p. 54* | agnoscit **E** || **1235** colla nemeae mala **E** spolia nemei mali **A** *corr.* *ψ* || **1237** depulit **E** || **1239** radiata **E** || **1240** h. f. carpent **E** | elisit **A** elisi **E** *corr. Gronov* (elisum et fr. *Peiper*) | fretum *ex* ferum **E**[1] || **1242** mei est **A**

haecne illa cervix? hasne ego opposui manus
caelo ruenti? quis mea custos manu
trahetur ultra Stygius? ubi vires prius
memet sepultae? quid patrem appello Iovem?
quid per Tonantem vindico caelum miser?
iam, iam meus credetur Amphitryon pater.
quaecumque pestis viscere in nostro lates,
procede — quid me vulnere occulto petis?
quis te sub axe frigido pontus Scythes,
quae pigra Tethys genuit aut Maurum premens
Hibera Calpe litus? o dirum malum!
utrumne serpens squalidum crista caput
vibrans an aliquod et mihi ignotum malum?
numquid cruore es genita Lernaeae ferae
an te reliquit Stygius in terris canis?
omne es malum nullumque — quis voltus tibi est?
concede saltem scire quo pereain malo;
quaecumque pestis sive quaecumque es fera,
palam timere! quis tibi in medias locum
fecit medullas! ecce direpta cute
viscera manus detexit; ulterior tamen
inventa latebra est — o malum simile Herculi!
unde iste fletus? unde in has lacrimae genas?
invictus olim voltus et numquam malis
lacrimas suis praebere consuetus (pudet)
iam flere didicit. quis dies fletum Herculis,

1243 has ego **A** || **1244** cuius o custos **A** || **1245** o uires **A** | ubi v. patris *Bothe* || **1246** in me sepultae *ω corr. Gronov* || **1247** uendico caelum mihi **A** || **1248** *om.* **A**(*τ*) || **1249** visceribus in nostris **E** || **1251** quis me **E** | Scythes **E** || **1252** Thaethys meruit aut M. trahens **E** || **1253** eraclia penitus? o **E** || **1254** virumne serpens squalido cristam caput **E** || **1255** *om.* **E** | ignotum est malum **A**(*τ*) || **1256** cruoris genita L. ferens **E** || **1257** requirit **E** || **1258** o. est **EA** *corr. ψ* || **1259** scire me malum *sic* **E** || **1260** pestis seua **A** | es effera **A** || **1261** timeri **E** timeres **A** *corr. de Wilamowitz* || **1263** visc. malum *Bentley* || **1264** est. esto malum. simul et herculi **E** || **1265** unde has lacrimas gerit **E** || **1266** magis **E** || **1267** consuerit pudis **E**

quae terra vidit? siccus aerumnas tuli.
tibi illa virtus, quae tot elisit mala,
tibi cessit uni; prima et ante omnis mihi
fletum abstulisti: durior saxo horrido
et chalybe voltus et vaga Symplegade
rictus meos infregit et lacrimam expulit.
flentem gementem, summe pro rector poli,
me terra vidit, quodque me torquet magis,
noverca vidit. urit ecce iterum fibras,
incaluit ardor — unde nunc fulmen mihi?

CHOR. Quid non possit superare dolor?
quondam Getico durior Haemo
nec Parrhasio lenior axe
saevo cessit membra dolori
fessumque movens per colla caput
latus alterno pondere flectit,
fletum virtus saepe resorbet.
sic arctoas laxare nives
quamvis tepido sidere Titan
non tamen audet vincitque faces
solis adulti glaciale iubar.

HERCVLES ALCMENA

Converte voltus ad meas clades, pater:
numquam ad tuas confugit Alcides manus,
non cum per artus hydra fecundum meos
caput explicaret; inter infernos lacus
possessus atra nocte cum Fato steti

1270 *om.* **E** ‖ **1271** omnes **A** ‖ **1272 sq.** durius — volnus *ci. Melzer p. 29* ‖ **1273** vagas tymphalida **E** ‖ **1274** ritus *N. Heinsius p. 277 coll. Stat. Theb. XII 535* | lacrimas **E** | extulit **A** ‖ **1275** prospector **A**(τ) protector ψ ‖ **1281** parnasio **E** | lentior ω *corr. D. Heinsius* (et P. lentior *Gronov*) ‖ **1282** laeuo **E** ‖ **1283** mouet **E** ‖ **1285** resoluit **A** ‖ **1288** vincitque nefas **A**(τ) ⊣‖ **1289** adusti ω *corr. Zinzerling (Petron. c. 119 v. 148)* ‖ **1290** *inscr. om.* ψ

nec invocavi; tot feras vici horridas,
reges, tyrannos, nec tamen voltus meos
in astra torsi: semper haec nobis manus
votum spopondit; nulla propter me sacro
micuere caelo fulmina — hic aliquid dies
optare iussit. primus audierit preces
idemque summus: unicum fulmen peto;
giganta crede: non minus caelum mihi
asserere potui — dum patrem verum puto,
caelo peperci. sive crudelis, pater,
sive es misericors, commoda nato manum
properante morte et occupa hanc laudem tibi.
vel si piget manusque detrectat nefas,
emitte Siculo vertice ardentes, pater,
Titanas in me, qui manu Pindon ferant
† aut Ossa qui me monte proiecto opprimat.
abrumpat Erebi claustra, me stricto petat
Bellona ferro; mitte Gradivum trucem,
armetur in me dirus: est frater quidem,
sed ex noverca. tu quoque, Alcidae soror
tantum ex parente, cuspidem in fratrem tuum
iaculare, Pallas. supplices tendo manus
ad te, noverca: sparge tu saltem, precor,
telum (perire feminae possum manu)
iam fracta, iam satiata — quid pascis minas?
quid quaeris ultra? supplicem Alciden vides,
at nulla tellus, nulla me vidit fera

1296 non tamen **A** || 1299 aliquod *N. Heinsius p. 278* || 1300 audieris **E** || 1302 credo **A**(τ) | uerum mihi **A** || 1305 sq. manu pr. mortem *Peiper* || 1306 propera autem mortem **A**(τ) properaque mortem *Birt* || 1309 qui manus Pindo ferat **E** q. manu Pindum ferant **A** *Madvig:* quae manus Pindon ferat *Koetschau:* qui manus Pindo inferant || 1310 aut te Ossa **A** | proscripto opprimat **E** proiecto opprimant **A** *Madvig:* aut te, Ossa, quae me m. prorupto o. *de Wilamowitz:* Otonve qui me *Leo:* Ossamque, ut in me m. p. opprimar *Koetschau:* et ossa qui mea m. proi. opprimant || 1311 abrumpe et **A** || 1318 possim ψ || 1319 farta *Birt coll. Cic. Tusc. II 24* || 1320 Alcidem **EA** *corr.* ψ || 1321 et nulla ω *corr. Koetschau*

te deprecantem. nunc mihi irata † pater
opus est noverca — nunc tuus cessat dolor?
nunc odia ponis? parcis ubi votum est mori.
o terra et urbes, non facem quisquam Herculi,
non arma tradet? tela subtrahitis mihi?
ita nulla saevas terra concipiat feras
post me sepultum nec meas umquam manus
imploret orbis, si qua nascentur mala,
nascatur ultor: undique infelix caput
mactate saxis, vincite aerumnas meas.
ingrate cessas orbis? excidimus tibi?
adhuc malis ferisque suppositus fores,
ni me tulisses. vindicem vestri malis
eripite, populi: tempus hoc vobis datur
pensare merita — mors erit pretium omnium.

ALCM. Quas misera terras mater Alcidae petam?
ubi natus, ubinam? certa si visus notat,
reclinis ecce corde anhelante aestuat;
gemit: peractum est. membra conplecti ultima,
o nate, liceat, spiritus fugiens meo
legatur ore: bracchia, amplexus cape.
ubi membra sunt? ubi illa quae mundum tulit
stelligera cervix? quis tibi exiguam tui
partem reliquit? HERC. Herculem spectas quidem,
mater, sed umbram et vile nescio quid mei.
agnosce, mater — ora quid flectis retro

1322 te de precante **E** | irata quidem **A** irata acriter *vel*: ira ter quater o. e. novercae *Richter* irata insuper *Koetschau* irata ac fera *Leo* ‖ **1323** num **E** ‖ **1324** num *ex* nom **E**[1] ‖ **1325** terre **A** ‖ **1328** sepulto **E** ‖ **1329** nascetur fera **A** ‖ **1330** nascatur alius **A** nascetur odium **E** *corr. Peiper* (nascatur opifer *Leo*) ‖ **1331** mactare **E** ‖ **1334** vestrum **A** vestris **E** *corr. N. Heinsius p. 279* ‖ **1335** excipite **A** ‖ **1336** pensate **A** ‖ **1338** ubi intus **E** ubinam est **A** ‖ **1339** anhelanti **A** ‖ **1340** ultimum *Bothe* ‖ **1342** brachia et amplexus **E** bracchia in amplexus **A** *corr. Richter* ‖ **1344** tui *ex* tua **E**[1] ‖ **1345** reliquid | quis feram mundus nouam? | HERC. Herculem **E** *(v. 1349)* ‖ **1346** umbre simile **A**

voltumque mergis? Herculem dici tuum
partum erubescis? ALCM. Quis feram mundus novam,
quae terra genuit? quodve tam dirum nefas
de te triumphat? victor Herculeus quis est?
HERC. Nuptae iacentem cernis Alciden dolis.
ALCM. Quis tantus est qui vincat Alciden dolus?
HERC. Quicumque, mater, feminae iratae sat est.
ALCM. Et unde in artus pestis aut ossa incidit?
HERC. Aditum venenis palla femineis dedit.
ALCM. Vbinam ista palla est? membra nudata intuor.
HERC. Consumpta mecum est. ALCM. Tantane inventa
est lues?
HERC. Errare mediis crede visceribus meis,
o mater, hydram et mille cum Lerna feras.
quae tanta nubes flamma Sicanias secat,
quae Lemnos ardens, quae plaga igniferi poli
vetans flagranti currere in zona diem?
in ipsa me iactate pro comites, freta
mediosque in amnes — quis sat est Hister mihi?
non ipse terris maior Oceanus meos
franget vapores, omnis in nostris malis
deficiet umor, omnis arescet latex.
quid, rector Erebi, me remittebas Iovi?
decuit tenere; redde me tenebris tuis,
talem subactis Herculem ostende inferis.
nil inde ducam, quid times iterum Herculem?
invade, mors, non trepida: iam possum mori.
ALCM. Compesce lacrimas saltem et aerumnas doma
malisque tantis Herculem indomitum refer
mortemque differ: quos soles, vince inferos.

1348 uultumque mergis **E** u. maerens **A** ‖ 1350 quodque **E** ‖ 1354 cuicumque m. femina irata s. e. **E** ‖ 1355 at unde **A** ‖ 1356 feminea **E** ‖ 1357 ipsa **A** ‖ 1359 medias *N. Heinsius p. 280* | credo **A** ‖ 1361 Sicania secat **E** Sicanias bibit **A** ‖ 1362 inferni p. **A** ‖ 1363 uetat **E** ‖ 1365 qui **E** ‖ 1370 teneri **E** ‖ 1371 qualem s. h. ostendes **E** ‖ 1372 nichil inducam **E** ‖ 1373 ne trepida **E** ‖ 1374 erumpna **E** ‖ 1376 m. uince **A** | quod **EA** *corr.* ψ

HERC. Si me catenis horridus vinctum suis
praeberet avidae Caucasus volucri dapem,
Scythia gemente flebilis gemitus mihi
non excidisset; si vagae Symplegades
utraque premerent rupe, redeuntis minax
ferrem ruinas; Pindus incumbat mihi
atque Haemus et qui Thracios fluctus Athos
frangit Iovisque fulmen excipiens Mimas:
non ipse si in me, mater, hic mundus ruat
superque nostros flagret incensus toros
Phoebeus axis, degener mentem Herculis
clamor domaret; mille decurrant ferae
pariterque lacerent, hinc feris clangoribus
aetheria me Stymphalis, hinc taurus minax
cervice tota pulset et quicquid fuit
solum quoque ingens; surgat hinc illinc nemus
artusque nostros durus immittat Sinis:
sparsus silebo — non ferae excutient mihi,
non arma gemitus, nil quod impelli potest.
ALCM. Non virus artus, nate, femineum coquit,
sed dura series operis et longus tibi
pavit cruentos forsitan morbos labor.
HERC. Vbi morbus, ubinam est? estne adhuc aliquid mali
in orbe mecum? veniat, huc aliquis mihi
intendat arcus: nuda sufficiet manus.

1378 p. alique casus **E** ‖ **1379** Scithe **E** | gementem **E A**(τ) *corr.* ψ ‖ **1380** extitisset ω *corr. Bentley* ‖ **1381** utreque **E** utrimque **A** *corr.* ψ | rupes **A**(τ) | redeuntes **A** | minas ω *corr. Leo Mus. Rhen. 35 p. 431 n.* ‖ **1382** ruine **A** ‖ **1384** fr. tonantis f. excipiens Iouis **A** fr. Iouisque f. excutiens minas **E** *corr. Lipsius* ‖ **1386** rogos **A** ‖ **1389** fera **E** ‖ **1392** illinc fremens **A** s. q. urgeat (*om.* ingens) h. et i. nemus **E** s. q. ingens surgat hinc illinc simul *ci. Gronov* ‖ **1393** cinis **E** *corr. Gronov* a. n. durus inuat (*vel* ineat) dolor **A**(τ) (imminuat ψ) ‖ **1395** nichil **E** ‖ **1396** quoquit **E** ‖ **1397** durus serpens **A**(τ) | tibi *om.* **E** ‖ **1398** fauet cruentis ω *corr. Gronov* | f. morbis dolor **A** ‖ **1399** desine adhuc aliquod mali **E** *corr. Gronov* testis est aliquis mali? **A** ‖ **1400. 1401** *inverso ordine* **A** | mecum *om.* **A**(τ)

procedat agedum huc. ALCM. Ei mihi, sensum quoque
excussit illi nimius impulsu dolor.
removete quaeso tela et infestas precor
rapite hinc sagittas: igne suffuso genae
scelus minantur; quas petam latebras anus?
dolor iste furor est: Herculem solus domat.
cur deinde latebras aut fugam vaecors petam?
obire forti meruit Alcmene manu:
vel scęlere pereat, antequam letum mihi
ignavus aliquis mandat ac turpis manus
de me triumphat. ecce lassatus malis
sopore fessas alligat venas dolor
gravique anhelum pectus impulsu quatit.
favete, superi. si mihi gnatum inclutum
miserae negastis, vindicem saltem precor
servate terris. abeat excussus dolor
corpusque vires reparet Herculeum suas.

HYLLVS ALCMENA HERCVLES PHILOCTETES TACITVS

Pro lux acerba, pro capax scelerum dies!
nurus Tonantis occidit, natus iacet,
nepos supersum; scelere materno hic perit,
fraude illa capta est — quis per annorum vices
totoque in aevo poterit aerumnas senex
referre tantas? unus eripuit dies
parentem utrumque; cetera ut sileam mala

1402 huc *om.* **EA** *add.* *α* | et mihi sensus **A** || **1403** excussus **A**(τ) | ille *ω* *corr. Bentley* | impulsus **A** impulsans **E** *corr. Delrio* || **1406** quas etiam **E** *corr. Gronov* qua fuga latebras petam **A** || **1407. 1408** *om.* **A**(τ) *del. Peiper* || **1407** solus Herculem **EA** *corr.* *ψ* || **1408** c. d. lacrimas *ψ* || **1409** meminit **A** | Alcmena **E** || **1410** ut sc. **E** || **1411** mandet **A** || **1412** triumphet **A** || **1413** sopor **E** || **1414** anhelo p. impulsum **A** || **1415** inclutae **E** || **1416** negatis **A** || **1417** *om.* **E** || **1418** H. nefas **E** | PHIL. TAC. *om.* *ω* *add. Peiper* || **1419** HYL. *praef.* **E** | sc. dolor **A** || **1424** tanta se unus **E** | eripiet **A**

parcamque fatis: Herculem amitto patrem.
ALCM. Compesce voces, inclutum Alcidae genus
miseraeque fato similis Alcmenae nepos:
longus dolorem forsitan vincet sopor.
sed ecce, lassam deserit mentem quies
redditque morbo corpus et luctum mihi.
HERC. Quid hoc? rigenti cernitur Trachin iugo,
en inter astra positus evasi genus
mortale tandem. quis mihi caelum parat?
te te, pater, iam video, placatam quoque
specto novercam. quis sonus nostras ferit
caelestis aures? Iuno me generum vocat.
video nitentem regiam clari aetheris
Phoebique tritam flammea zonam rota.
cubile video Noctis; hinc tenebrae volant.
quid hoc? quis arcem cludit et ab ipsis, pater,
deducit astris? ora Phoebeus modo
afflabat axis, iam prope a caelo fui —
Trachina video; quis mihi terras dedit?
Oete modo infra steterat ac totus fuit
suppositus orbis; quam bene excideras, dolor!
cogis fateri — parce et hanc vocem occupa.
hoc, Hylle, dona matris hoc munus parant.
utinam liceret stipite ingesto impiam
effringere animam quale Amazonium malum
circa nivalis Caucasi domui latus.
o cara Megara, tune cum furerem mihi

1431 luctus **A** | michi **E** || **1432** mergitur *Birt* | trachio **E** || **1433** aut **A** at (ac, et) **ψ** *om.* **E** *corr. N. Heinsius* || **1438. 1439** *om.* **E** || **1438** uideo intentam **A**(τ) || **1440** tenebrae vocant **E** tenebras uocat **A** *corr. M. Müller p. 58 (v. 1440 post 1444 collocaverat Leo)* || **1441** quis hoc? **A**(τ) axem cludit **ω** *corr. Peiper* | et *om.* **E** || **1442** deducor **A** || **1443** afflauat **E** | tam prope *ci. Koetschau* | a leto fuit **A** || **1445** modo nempe infra steterat ac totus mihi **A** Oetee modo inferas te peracto tutus fuit **E** *corr. Gronov* || **1446** tam **ω** *corr. Peiper* || **1448** hoc ille **E** hec ille **A** | parat **ω** *corr. Leo* || **1450** malo **E** || **1451** niuales **E** || **1452** clara **ω** *corr. N. Heinsius p. 285* | megera **EA** *corr.* **ψ** | tum cum **E**

coniunx fuisti? stipitem atque arcus date,
dextra inquinetur, laudibus maculam imprimam,
summus legatur femina Herculeus labor.
HYL. Compesce diras, genitor, irarum minas;
habet, peractum est, quas petis poenas dedit:
sua perempta dextera mater iacet.
HERC. Cecidit dolose: manibus irati Herculis
occidere meruit; perdidit comitem Lichas.
saevire in ipsum corpus exanime impetus
atque ira cogit. cur minis nostris caret
ipsum cadaver? pabulum accipiant ferae.
HYL. Plus misera laeso doluit: hinc aliquid quoque
detrahere velles? occidit dextra sua,
tuo dolore: plura quam poscis tulit.
sed non cruentae sceleribus nuptae iaces
nec fraude matris: Nessus hos struxit dolos
ictus sagittis qui tuis vitam expuit.
cruore tincta est palla semiferi, pater,
Nessusque nunc has exigit poenas sibi.
HERC. Habet, peractum est, fata se nostra explicant;
lux ista summa est: quercus hanc sortem mihi
fatidica quondam dederat et Parnassio
Cirrhaea quatiens templa mugitu specus:
'dextra perempti victor, Alcide, viri
olim iacebis; hic tibi emenso freta
terrasque et umbras finis extremus datur.'
nil querimur ultra: decuit hunc finem dari,

1453 coniux **E** ‖ **1454** macula menbris **E** ‖ **1459** ceci dolores **A** recte dolor es **E** *corr. Richter symb. p. 12* (relicte dolor es *Leo,* iacet? ei dolori est *Peiper,* recte. dolus eius — m. i. H. | o. m. — perdidi comitem, Licha *Birt*) ‖ **1460** perdidi comitem Licha **E** poscit hunc comitem Lichas *Tachau* ‖ **1464** quodque **E** ‖ **1465** dextera **E** ‖ **1466** dolori **E** ‖ **1469** *om.* **E** | extulit **A** abstulit *vel* expulit *ψ corr. Delrio (cf. Luc. VII 622)* ‖ **1471** *Herculis est* **A**(τ) ‖ **1472** habet pater. actum e. **E** | nostra se **A** ‖ **1473** summam mihi **E** *ψ* ‖ **1475** patiens **E** | m. nemus *ω corr. N. Heinsius p. 286* ‖ **1476** dextera perhemptus u. Alcides **E** ‖ **1479** nichil **E** | dare **E**

ne quis superstes Herculis victor foret.
nunc mors legatur clara memoranda incluta,
me digna prorsus. nobilem hunc faciam diem.
caedatur omnis silva et Oetaeum nemus
considat: ingens Herculem accipiat rogus,
sed ante mortem. tu, genus Poeantium,
hoc triste nobis, iuvenis, officium appara;
Herculea totum flamma succendat diem.
ad te preces nunc, Hylle, supremas fero.
est clara captas inter, in voltu genus
regnumque referens, Euryto virgo edita
Iole: tuis hanc facibus et thalamis para.
victor cruentus abstuli patriam lares
nihilque miserae praeter Alciden dedi:
et ipse rapitur. penset aerumnas suas,
Iovis nepotem foveat et natum Herculis;
tibi illa pariat quicquid ex nobis habet.
tuque ipsa planctus pone funereos, precor,
o clara genetrix: vivit Alcides tibi.
virtute nostra paelicem feci tuam
credi novercam. sive nascente Hercule
nox illa certa est sive mortalis meus
pater est — licet sit falsa progenies mei,
[materna culpa cesset et crimen Iovis]
merui parentem: contuli caelo decus
materque me concepit in laudes Iovis.
quin ipse, quamquam Iuppiter, credi meus
pater esse gaudet; parce iam lacrimis, parens:
superba matres inter Argolicas eris.

1480 Herculi **E** ‖ **1484** concipiat ignes **E** suscipiat ignem **A** *corr. Peiper* (conripite ut ingens *Leo*) | acc. nemus **E** ‖ **1485** te **E** ‖ **1488** ALC. **E** | ioles suppremas **E** ‖ **1489** incultum genus **A** ‖ **1490** *ante* **1489** **A**(τ) ‖ **1491** flammis para **A** ‖ **1492** HERC. **E** | patrio a lare **A** ‖ **1494** ipsa **E** iste **A** *corr.* ψ ‖ **1497** funebres **A** ‖ **1498** vivet A. tuus **A** ‖ **1500** nascentem Herculem **E** ‖ **1501** non illa **A** nox i. crerat *Birt* ‖ **1502** pr. mihi **A** ‖ **1503** *om.* **E** *del. Leo* ‖ **1505** natumque me **E** natura me **A** *corr. Leo* ‖ **1506** quam Iuppiter **E** ‖ **1507** lacr. meis **A**

quid tale Iuno genuit aetherium gerens
sceptrum et Tonanti nupta? mortali tamen
caelum tenens invidit, Alciden suum
dici esse voluit. perage nunc, Titan, vices
solus relictus: ille qui vester comes
ubique fueram, Tartara et manes peto.
hanc tamen ad imos perferam laudem inclutam,
quod nulla pestis fudit Alciden palam
omnemque pestem vicit Alcides palam.

CHORVS

O decus mundi, radiate Titan,
cuius ad primos Hecate vapores
lassa nocturnae levat ora bigae.
dic sub Aurora positis Sabaeis,
dic sub occasu positis Hiberis,
quique sub plaustro patiuntur ursae
quique ferventi quatiuntur axe,
dic sub aeternos properare manes
Herculem et regnum canis inquieti,
unde non umquam remeabit ille.
sume quos nubes radios sequantur,
pallidus maestas speculare terras
et caput turpes nebulae pererrent.
quando, pro Titan, ubi, quo sub axe
Herculem in terris alium sequeris?
quas manus orbis miser invocabit,
si qua sub Lerna numerosa pestis
sparget in centum rabiem dracones,

1509 Iuno peperit **A** ‖ **1512** d. esse vellet *Bentley* ‖ **1513** relictas *N. Heinsius p. 286* ‖ **1515** inclitam **A** ‖ **1516** p. vicit **A** ‖ **1517** omemque **E** ‖ **1520** laxa n. flebat **E** ‖ **1523. 1524** *inverso ordine* **A** ‖ **1524** quique feruentem patiuntur axem **A** ‖ **1525** dic ad a. **A** ‖ **1527** unde non *ω* denuo *ci. Leo* | numquam **E** | remeavit *ω corr. Leo* | inde **E** ullus **A** *corr. Richter* ‖ **1531** ubi quoue summo **A**(*τ*) ‖ **1533** invocabis **A** ‖ **1534** sub terra **A** ‖ **1535** sparget intentam rabiem draconis **A**

Arcadum si quis populis vetustis
fecerit silvas aper inquietas,
Thraciae si quis Rhodopes alumnus
durior terris Helices nivosae
sparget humano stabulum cruore?
quis dabit pacem populo timenti,
si quid irati superi per orbem
iusserint nasci? iacet omnibus par,
quem parem tellus genuit Tonanti.
planctus immensas resonet per urbes
et comas nullo cohibente nodo
feminae exertos feriant lacertos,
solaque obductis foribus deorum
templa securae pateant novercae.
  Vadis ad Lethen Stygiumque litus,
unde te nullae referent carinae;
vadis ad manes miserandus, unde
Morte devicta tuleras triumphum,
umbra nudatis veniens lacertis
languido vultu tenuique collo;
teque non solum feret illa puppis

* *

non tamen vilis eris inter umbras:
Aeacos inter geminosque Cretas
facta discernens, feriens tyrannos.
parcite, o dites, inhibete dextras:
laudis est purum tenuisse ferrum,
cumque regnabas, minus in procellis
in tuas urbes licuisse fatis.

1536 populi uetusti **A** populis uetustas **E** *corr. Gronov* ‖ **1540** spargit **A** pascet *Gronov* ‖ **1542** per urbes *ω corr. Leo* ‖ **1543** iusserunt **E** ‖ **1545** intensus **A**(τ) ‖ **1547** femina e. feriat **A** referunt *ψ* ‖ **1554** venies **A** ‖ **1555** trepidoque **A** ‖ **1556** atra *Birt* | *post* **1556** *lacunam notavit Peiper; cuius tale supplementum proposuit Leo coll. Herc. f. 775 sq.:* ⟨quae tulit solum metuitque mergi⟩ ‖ **1557** viles **A** ‖ **1558** Aeacosque **A** Aeacumque *ψ* ‖ **1559** fata *ψ* | discernes. fieri (*vel* feri) tyranni **A** ‖ **1560** o duces **E** ‖ **1562** dumque regnabas minimum cruentis **A** ‖ **1563** fati *Gron. cf. Leo II 384*

Sed locum virtus habet inter astra.
sedis arctoae spatium tenebis
an graves Titan ubi promit aestus?
an sub occasu tepido nitebis,
unde commisso resonare ponto
audies Calpen? loca quae sereni
deprimes caeli? quis erit recepto
tutus Alcide locus inter astra?
horrido tantum procul a leone
det pater sedes calidoque cancro,
ne tuo vultu tremefacta leges
astra conturbent trepidetque Titan.
vere dum flores venient tepenti
vel comam silvis revocabit aestas 1578
pomaque autumno fugiente cedent, 1579
vel comam silvis hiemes recident: 1577
tu comes Phoebo, comes ibis astris. 1581
nulla te terris rapiet vetustas: 1580
ante nascetur seges in profundo 1582
vel fretum dulci resonabit unda,
ante descendet glacialis ursae
sidus et ponto vetito fruetur,
quam tuas laudes populi quiescant.
te, pater rerum, miseri precamur:
nulla nascatur fera, nulla pestis,
non duces saevos miseranda tellus
horreat, nulla dominetur aula
qui putet solum decus esse regni
semper impendens tenuisse ferrum;

1564—1606 *om.* **E**; *locum spurium esse suspicatur Leo* ‖ **1564** Sin locum *Grotius* ‖ **1566** gravis **A** ‖ **1570** recepti **A** *corr.* ψ ‖ **1576** ueniunt **A** (**R10** *Ag.*) *corr.* ψ *(Vd.)* ‖ **1577** *post* **1579** *traiecit Richter* | et comam **A** *corr. Richter* | recidunt **A** *corr.* ψ ‖ **1581** *ante* **1580** *posuit Richter* ‖ **1584** discedet **A** *corr.* ψ ‖ **1590** habeat nec ulla **A** *corr. Lipsius* ‖ **1591** qui (*vel* quod) potest **A** *corr.* ψ (putat **R10**) ‖ **1592** impensum **A** *corr. Richter* (intensum *vel* intentum *N. Heinsius p 287*)

si quid in terris iterum timetur,
vindicem terrae petimus relictae.
Heu quid hoc? mundus sonat. ecce maeret,
maeret Alciden pater; an deorum
clamor, an vox est timidae novercae
Hercule et viso fugit astra Iuno?
passus an pondus titubavit Atlas?
an magis diri tremuere manes
Herculem et visum canis inferorum
fugit abruptis trepidus catenis?
fallimur: laeto venit ecce voltu
quem tulit Poeans umerisque tela
gestat et notas populis pharetras,
Herculis heres.

NVNTIVS CHORVS

Effare casus, iuvenis, Herculeos precor
voltuque quonam tulerit Alcides necem.
NVNT. Quo nemo vitam. CHOR. Laetus adeone ultimos
invasit ignes? NVNT. Esse iam flammas nihil
ostendit ille. quid sub hoc mundo Hercules
immune vinci liquit? en domita omnia.
CHOR. Inter vapores quis fuit forti locus?
NVNT. Quod unum in orbe vicerat nondum malum,
et flamma victa est; haec quoque accessit feris:
inter labores ignis Herculeos abit.
CHOR. Edissere agedum, flamma quo victa est modo?
NVNT. Vt omnis Oeten maesta corripuit manus,

1595 en q. hic ψ *(Vd.,* hem q. hoc *Ag.)* | maeret *om.* **A**(τ) || **1598** an viso **A** *corr. Peiper* || **1599** lassus **A** *corr.* ψ || **1604** humilisque **A**(τ) *corr.* ψ || **1607** *inscr.* Nutrix. philoctetes **A** *(sic per totam scaenam)* || **1608** voltune **E** || **1610** tam **E** || **1611** qui sub occasu Hercules **A** qui sub hoc mundo Herculis **E** *corr. Leo* (qui s. h. m. nihil *Birt*) || **1612** virtute vinci indomita docuit omnia **A** || *v.* **1613—1616** *e dittographia natos esse Richter suspicatur* || **1614** orbem **E** | venerat **A**

huic fagus umbras perdit et toto iacet
succisa trunco, flectit hic pinum ferox
astris minantem et nube de media vocat:
ruitura cautem movit et silvam tulit
secum minorem. ut Chaonis quondam loquax
stat vasta late quercus et Phoebum vetat
ultraque totum porrigit ramos nemus;
gemit illa multo volnere impresso minax
frangitque cuneos, resilit incussus chalybs
volnusque ferrum patitur et rigidum est parum.
commota tandem cum cadens latam sui
duxit ruinam, protinus radios locus
admisit omnis: sedibus pulsae suis
volucres pererrant nemore succiso diem
quaeruntque lassis garrulae pinnis domus.
iamque omnis arbor sonuit et sacrae quoque
sensere quercus horridam ferro manum
nullique priscum profuit luco decus;
aggeritur omnis silva et alternae trabes
in astra tollunt Herculi augustum rogum:
raptura flammas pinus et robur tenax
et brevior ilex. alba sed complet rogum
populea silva, frontis Herculeae decus.

1619 hic **E** hinc **A** *corr. Gronov* | tota **A**(τ) ‖ **1620** flexit hinc **A** ‖ **1622** cautes m. e. s. trahit **A** ‖ **1623** ut *om.* ω *add. Richter* qualis loq. *Leo* ‖ **1624** stat lata vasti **A** | et poenas uocat **E** ‖ **1625** totos ω *corr. Rapheling* | ramos manus **E** ‖ **1626** vulnere **EA** ‖ **1627** excussus **A** ‖ **1628** patitur et truncum fugit **A** patitur frigidus parum **E** *corr. Bothe* (ut rigidum parum *Gronov*) ‖ **1629** tandem est tum (tunc) **A** tandem tum **E** *corr. Leo* | candens l. s. **E** cadens lenta mora **A** ‖ **1631** omnes **A** *post* omnes *distinxit Bentley* ‖ **1632** succiso domus **A** ‖ **1633** pennis **A** | nemus **AE** *corr.* ψ ‖ **1635** horridam (a *ex* u) **E**[1] ‖ **1636** ligno **A** | nemus ω *corr. Koetschau, coll. 1641* ‖ **1637** aeternae **E** ‖ **1638** augustum **A** anguste **E** *corr.* ψ ‖ **1639** rapit (rapitque ψ) alta fl. **A** rapitura fl. **E** *corr. N. Heinsius p. 299* ‖ **1640** ilex silua ω *corr. idem* | contexit pyram **A** se complet rogo **E** sed c. rogos *Bothe,* rogum *Leo* ‖ **1641** frondis h. nemus ω *corr. N. Heinsius l. n.*

at ille, ut ingens nemore sub Nasamonio
aegro reclinis pectore immugit leo,
fertur: quis illum credat ad flammas rapi?
voltus petentis astra, non ignes erat,
ut pressit Oeten ac suis oculis rogum
lustravit omnem. fregit impositus trabes.
arcus poposcit. 'accipe haec' inquit, 'sate
Poeante, dona, hoc munus Alcidae cape.
has hydra sensit, his iacent Stymphalides
et quicquid aliud eminus vici malum.
† victrice felix, iuvenis, has numquam irritas
mittes in hostem; sive de media voles
auferre volucres nube, descendent aves
et certa praedae tela de caelo fluent,
nec fallet umquam dexteram hic arcus tuam:
librare tela didicit et certam dare
fugam sagittis, ipsa non fallunt iter
emissa nervo tela; tu tantum precor
accommoda ignes et facem extremam mihi.
hic nodus' inquit 'nulla quem cepit manus,
mecum per ignes flagret; hoc telum Herculem
tantum sequetur. hoc quoque acciperes' ait
'si ferre posses. adiuvet domini rogum.'
tum rigida secum spolia Nemeaei mali
arsura poscit; latuit in spolio rogus.

1642 huc ille *idem p. 300* | nassamonio **E** || **1643** agere reclini **E** aeger recliui **A** *corr. Leo* | admugit **A** || **1645** erant **A** || **1647** omnes **A** || **1648** arcumque poscit **A** || **1649** dona et *ω corr. Peiper coll. v. 1448* || **1650** sensit *ex* sentit **E**[1] || **1652** victrice f. **E** victure f. **A** virtute f. *ψ (Leoni sententia videtur per* sive *incohata fuisse, e. g.:* sive eris in acie. *Inde quod Iachau profert [Hermes 28, 311] supplementum, vitio laborat metrico)* | iuuenis *om.* **A**(*τ*) | has enim **A**(*τ*) || **1653** hostes **A** | si de **E** | si vel e *Birt* || **1655** praeda **E** praedam (*vel* praedas) **A** *corr. Gronov* | ferent **A** || **1659** tela neruo **E** || **1660** ignem **E** || **1661** nodus inclitus **A**(*τ*) | capiet **A** || **1662** per ignem *ψ* | hoc telum sequar (sequax) **A** || **1663** nam cur sequatur *vel* sequetur **A** iactatur *ψ* | hunc **A** || **1664** regum **E** || **1665** nemaei **EA** *corr. α*

ingemuit omnis turba nec lacrimas dolor
cuiquam remisit. mater in luctum furens
diduxit avidum pectus atque utero tenus
exerta vastos ubera in planctus ferit,
superosque et ipsum vocibus pulsans Iovem
implevit omnem voce feminea locum.
'deforme letum, mater, Herculeum facis,
compesce lacrimas' inquit, 'introrsus dolor
femineus abeat; Iuno cur laetum diem
te flente ducat? paelicis gaudet suae
spectare lacrimas. comprime infirmum iecur,
mater: nefas est ubera atque uterum tibi
laniare, qui me genuit.' et dirum fremens,
qualis per urbes duxit Argolicas canem,
cum victor Erebi Dite contempto redit
tremente fato, talis incubuit rogo.
quis sic triumphans laetus in curru stetit
victor? quis illo gentibus voltu dedit
leges tyrannus? quanta pax habitum tulit!
haesere lacrimae, cecidit impulsus dolor
nobis quoque ipsis, nemo periturum ingemit:
iam flere pudor est; ipsa quam sexus iubet
maerere, siccis haesit Alcmene genis
stetitque nato paene iam similis parens.
CHOR. Nullasne in astra misit ad superos preces
arsurus aut in vota respexit Iovem?
NVNT. Iacuit sui securus et caelum intuens
quaesivit oculis, parte an ex aliqua pater
despiceret illum. tum manus tendens ait:

1669 deduxit **E** | auidum *ex* auido **E** ‖ **1670** uasto uerbera in plactus furit **E** ruit *Gronov* ‖ **1672** funerea *N. Heinsius p. 301 coll. v. 1497* ‖ **1674**[b]. **75**[a] (intr.—abeat) *om.* **A**(*τ*) ‖ **1677** contine firmum **A**(*τ*) ‖ **1679** me *om.* **E** ‖ **1680** urbem **E** ‖ **1681** contemto redit **E** ‖ **1684** vultu *ω* ‖ **1685** obitus **A** ‖ **1686** expulsus **A** ‖ **1687** morituro ingemit **A** puerum ingemit **E** *corr. N. Heinsius p. 302* ‖ **1691** aut sup. **A** ‖ **1692** arsurus *om.* **E** ‖ **1694** arce *ω* *corr. Leo,* arce a. e. alta *ci. Koetschau*

'quacumque parte prospicis natum pater,
te te precor, cui nocte commissa dies
quievit unus, si meas laudes canit
utrumque Phoebi litus et Scythiae genus
et omnis ardens ora quam torret dies,
si pace tellus plena, si nullae gemunt
urbes nec aras impias quisquam inquinat,
si scelera desunt, spiritum admitte hunc precor
in astra. non me mortis infernae locus
nec maesta nigri regna conterrent Iovis,
sed ire ad illos umbra, quos vici, deos,
pater, erubesco. nube discussa diem
pande, ut deorum voltus ardentem Herculem
spectet; licet tu sidera et mundum neges,
ultro, pater, cogere: si voces dolor
abstulerit ullas, pande tum Stygios lacus
et redde fatis; approba natum prius:
ut dignus astris videar, hic faciet dies.
leve est quod actum est; Herculem hic, genitor, dies
inveniet aut damnabit.' haec postquam edidit,
flammas poposcit. 'hoc age, Alcidae comes
non segnis' inquit 'corripe Oetaeam facem.
noverca cernat quo feram flammas modo.
quid dextra tremuit? num manus pavida impium
scelus refugit? redde iam pharetras mihi,

1696 *om.* **E** || 1697 te te pater **E** iste est pater **A** *corr. Richter* | quem n. c. d. | quaesivit unus *ω* *corr. Leo* || 1698 canis **E** || 1699 *om.* **E** || 1700 omnis amens ore qui **E** || 1701 parce **E** | si mille gemunt **A**(τ) || 1703 admitti **A** amitte **E** *corr. Gronov* || 1704 nec me **A** | noctis *vel* sortis *N. Heinsius p. 302* || 1708 pa . . . . . ut *5 litterar. spatio relicto* **E**[1] *spatium sic:* parere ut *explevit scholiasta s. XIV, cf. Leo in editione* | vulgus *vel* coetus *N. Heinsius p. 303* || 1709 licet *om.* **E** || 1710 V cogere *vacuo 12 litt. spatio* **E** || 1711 At it *(vacuo 10 litter. spatio)* ulla tange (pange *Ribb.*) tunc **E**[1]; *unde corrector effecit:* abstulerit ullas pande tamen (*sic ψ*) || 1714 Herculem genitor prius **A** || 1715 invenit an damnavit. hoc postquam (postque *ψ*) addidit **A** || 1716 *om.* **E** *del. Leo, post v. 1718 posuit Gronov* || 1718 oetaean **E** || 1719 pavidum et impium **E**

ignave iners inermis — en nostros manus
quae tendat arcus! quid sedet pallor genis?
animo faces invade quo Alciden vides
voltu iacere. respice arsurum, miser.
vocat ecce iam me genitor et pandit polos;
venio, pater.' voltusque non idem fuit.
tremente pinum dextera ardentem impulit.
refugit ignis et reluctantur faces
et membra vitant, sed recedentem Hercules
insequitur ignem. Caucasum aut Pindum aut Athon
ardere credas: nullus erumpit sonus,
tantum ingemescit ignis. o durum iecur!
Typhon in illo positus immanis rogo
gemuisset ipse quique convulsam solo
imposuit umeris Ossan Enceladus ferox;
at ille medias inter exurgens faces,
semiustus ac laniatus, intrepidum tuens:
'nunc es parens Herculea: sic stare ad rogum
te, mater' inquit, 'sic decet fleri Herculem.'
inter vapores positus et flammae minas
immotus, inconcussus, in neutrum latus
correpta torquens membra adhortatur, monet,
gerit aliquid ardens. omnibus fortem addidit
animum ministris; urere ardentem putes.
stupet omne volgus, vix habent flammae fidem,
tam placida frons est, tanta maiestas viro.

1721 est nostros **A** || **1722** quis **A** || **1724** iacere: m *scr. sup.* r **E**[1] | respice — genitor *om.* **E** || **1725** rogat ecce **A** | pandit deos **E** *in mg. versum repetit* (*om.* iam) **E**[1] || **1726** venio venio p. vultusque **E** || **1727** trementem **E** | impuli **A** || **1728** luctantur **E** || **1729** vitat **E** || **1730** athom **E** || **1731** ardere cernas n. irrumpit **E** || **1732** o dirum it **E** ad durum iecur **A** || **1733** imma . . . nis *spatio 8 litterarum vacuo* **E** || **1734** concussam **E** || **1735** encelladus **E** || **1736** ast ille **E** | exurens **E** || **1737** intrepidus *ω* rubens **A** ruens **E** *corr. N. Heinsius p. 304* || **1738** nunc o parens **A** n. est p. **E** *corr. ψ* | herculem **E** || **1739** stare h. **E** || **1740** uaporem **E** || **1742** flectens **A** torrens **E** *corr. Gronov* | movet **E** || **1743** forte **E** || **1744** ardente **E** || **1745** vulgus *ω*

nec properat uri; cumque iam forti datum
leto satis pensavit, igniferas trabes
hinc inde traxit, minima quas flamma occupat,
totasque in ignes vertit et quis plurimus
exundat ignis repetit intrepidus ferox.
tunc ora flammis implet: ast illi graves
luxere barbae; cumque iam voltum minax
appeteret ignis, lamberent flammae caput,

*

[non pressit oculos. sed quid hoc? maestam intuor
sinu gerentem reliquias magni Herculis
crinemque iactans squalidum Alcmene gemit.]

ALCMENE HYLLVS

Timete, superi, fata: tam parvus cinis
Herculeus, huc huc ille decrevit gigans!
o quanta, Titan, ad nihil moles abit;
anilis, heu me, recipit Alciden sinus,
hic tumulus illi est: ecce vix totam Hercules
complevit urnam; quam leve est pondus mihi,
cui totus aether pondus incubuit leve.
ad Tartara olim regnaque, o nate, ultima
rediturus ibas — quando ab inferna Styge
remeabis iterum? non ut et spolium trahas
rursusque Theseus debeat lucem tibi —
sed quando solus? mundus impositus tuas

1747 nec poterat uticumque **E** *cf. Leo I 212* ‖ 1748 pensavit *ex* pensavis E^1 ‖ 1749 nimia **EA** *corr. ψ* | quis **E** ‖ 1750 ignem **A** | qua **A** quas **E** *corr. Gronov* | pluribus **E** ‖ 1751 recipit **A** repedit **E** *corr. ψ* ‖ 1752 nunc **A** | at **A**(τ) atque *ψ* ‖ 1753 *om.* **E** | uultu **A**(τ) ‖ 1755 *om.* **E** *del. Leo cum v. sequenti, narrationis extrema vel interciderunt vel scripta non sunt a poeta, cf. Melzer p. 8; ergo v.* 1757 *quoque delendus erat* | hoc *om.* **A**(τ) hanc *ψ* ‖ 1756 gementem **E** ‖ 1757 gemuit **E** | cineremque *(sic ψ)* luctu squalida A. gerit *Bentley* ‖ *inscr.:* ALCMENA PHILOCTETES **A** ‖ 1758 ALM. *praef.* **E** | superis **E** ‖ 1759 H. est huc **A** ‖ 1760 in nihil **A** ‖ 1761 cepit Alc. **A** ‖ 1762 ille **E** | toton **E** ‖ 1763 est *om.* **E** ‖ 1767 et *om. ψ* (uti *α*) | solitum tr. **E** ‖ 1768 rursumque **A** ‖ 1769 ignis impositus **A**

compescet umbras teque Tartareus canis
inhibere poterit? quando Taenarias fores
pulsabis, aut quas mater ad fauces agar
qua mors aditur? vadis ad manes iter
habiturus unum. quid diem questu tero?
quid misera duras vita? quid lucem tenes?
quem parere rursus Herculem possum Iovi?
quis me parentem natus Alcmenen suam
tantus vocabit? o nimis felix nimis,
Thebane coniunx, Tartari intrasti loca
florente nato teque venientem inferi
timuere forsan, quod pater tantum Herculis,
vel falsus, aderas: quas petam terras anus,
invisa saevis regibus (si quis tamen
rex est relictus saevus)? ei miserae mihi!
quicumque caesos ingemit natus patres,
a me petet supplicia, me cuncti obruent:
si quis minor Busiris aut si quis minor
Antaeus orbem fervidae terret plagae,
ego praeda ducar; si quis Ismarius gregis
Thracis cruenti vindicat, carpent greges
mea membra diri; forsitan poenas petet
irata Iuno: totus huc verget dolor;
secura victo tandem ab Alcide vacat,
paelex supersum — a quanta supplicia expetet,

1771 trenareas *vel* tartareas **A**(*τ*) ‖ **1772** pulsabit **E** | ah quas **A** | faces **E** ‖ **1775** lucem hanc tenes **A** ‖ **1776** quem parare possum H. p. I. **E** ‖ **1777** quisnam *Gronov* | Alcmenam **A** ‖ **1779** tartarea **E** ‖ **1780** ueniente *ψ* ‖ **1784** hei **A** ‖ **1785** ingemunt nati **A** ingemuit natus **E** *corr. N. Heinsius p. 316* ‖ **1786** petunt **A** petent *ψ* petit **E** *corr. idem* ‖ **1788** urbes **A** urbem **E** *corr. idem* | perfide terrent **A** feruidae terrae **E** *corr. Gronov* ‖ **1789** hismarios greges **A** ‖ **1790** *om.* **E**, *in mg. add.* **E**[1] Trhaces cruenti uindicant partem gregis | uindicans *ψ* ‖ **1791** uri **E** duri *ψ* | petit **E** ‖ **1792** uretur *ω* *corr. N. Heinsius l. n.* (exurget *Leo*, hanc uret *Peiper*) ‖ **1794** supersum de qua suppl. exigat (suppl. de qua *α*) **A** supersum a qua (sum a qua *m. 2 in ras.*) suppl. expetet **E** *corr. Leo* (antiqua s. *Peiper*)

ne parere possim! fecit hic natus mihi
uterum timendum. quae petam Alcmene loca?
quis me locus, quae regio, quae mundi plaga
defendet aut quas mater in latebras agar
ubique per te nota? sic patriam petam
laresque miseros? Argos Eurystheus tenet;
marita Thebas regna et Ismenon petam
thalamosque nostros, in quibus quondam Iovem
dilecta vidi? pro nimis felix, nimis,
si fulminantem et ipsa sensissem Iovem!
utinam meis visceribus Alcides foret
exectus infans! nunc datum est tempus: datum est
videre natum laude certantem Iovi,
ut et hoc daretur, scire quid fatum mihi
eripere posset. quis memor vivit tui,
o nate, populus? omne iam ingratum est genus.
petam Cleonas? Arcadum populos petam
meritisque terras nobiles quaeram tuis?
hic dira serpens cecidit, hic ales fera,
hic rex cruentus, hic tua fractus manu
qui te sepulto possidet caelum leo:
si grata terra est, populus Alcmenen tuam
defendat omnis. Thracias gentes petam
Hebrique populos? haec quoque est meritis tuis
defensa tellus: stabula cum regno iacent.
hic pax cruento rege prostrato data est:

1795 possem **A** possim! *sic Leo distinxit, puncto post* expetet *sublato* ‖ **1796** utero timenda **E** ‖ **1799** u. certe n. **A** | si **A** sed **E** *corr. Leo* ‖ **1800** Argos *om.* **E** ‖ **1801** orbata Thebas regnum et hismenum p. **A** marita Thebae regnat Ismenon p. **E** *corr. N. Heinsius p. 316* ‖ **1802** notos *Bentley* ‖ **1803** *prius* nimis *om.* **E** ‖ **1806** exceptus **E** | datum est miserae mihi **A** (miserae datum [*om.* est] **A**(r)) ‖ **1807—1810** *om.* **E** ‖ **1808** et hoc **A** *corr. Gronov* (ut hoc *N. Heinsius p. 317*) | quod **A** *corr. N. Heinsius l. n.* ‖ **1809** uiuet **A** uiui **Σ** *corr. Koetschau* ‖ **1810** nam **A** *corr. ψ* ‖ **1811** Arc. an **A** ‖ **1812** que *om.* **E** | terram nobilem **A** ‖ **1816** Alcmenam **A** Alcmenae **E** *corr. ψ* ‖ **1819** emensa *N. Heinsius p. 318* ‖ **1820** cavendo rege rostrato **E**

ubi enim negata est? quod tibi infelix anus
quaeram sepulchrum? de tuis totus rogis
contendat orbis. reliquias magni Herculis
quis populus aut quae templa, quae gentes rogant?
quis, quis petit, quis poscit Alcmenes onus?
quae tibi sepulchra, nate, quis tumulus sat est?
hic totus orbis famae erit titulus tibi.
quid, anime, trepidas? Herculis cineres tenes;
complectere ossa: reliquiae auxilium dabunt,
erunt satis praesidia, terrebunt tuae
reges vel umbrae.
HYL. Debitos nato quidem
compesce fletus, mater Alcidae incluti.
non est gemendus nec gravi urgendus prece,
virtute quisquis abstulit fatis iter:
aeterna virtus Herculem fleri vetat.
[fortes vetant maerere, degeneres iubent.]
ALCM. Sedabo questus vindice amisso parens?
HYL. Terra atque pelagus quaque purpureus dies
utrumque clara spectat Oceanum rota

* *

ALCM. Quot misera in uno condidi natos parens?
regno carebam, regna sed poteram dare.
una inter omnes terra quas matres gerit

1821 est *om.* **A**(τ) || **1822** rogus **E** || **1823** urbis **E** || **1824** quae gentes *om.* **E** | colent **A** || **1825** quis iam petet quis poscet **A** || **1827** orbis; fama *ω corr. Richter coll. Luc. VIII 728* | tumulus tibi? **A** || **1831** PHIL. **A** | nati **E** || **1832** mater Alcmenae *ω corr. Lipsii editio 1589* || **1833** urgendus nece *ω corr. Peerlkamp (Müller de r. m. p. 171)* || **1836** *del. Leo I 210* | uetat m. d. iubet **A** || **1837** sedabo questus? *vulgo, interrogandi signum sustulit Leo* | uindicem amisi parens *A* patent | terra *Peiper,* carent *vel* dolent *O. Rossbach. Lacunam fortasse post 1837 statuendam Leo putat sic fere explendam* ⟨non sola maeres *[cf. v. 758],* vindice amisso dolent⟩, *at cf. Melzer p. 9 n. 1* || **1838** HYL. *om.* **A** | terrae atque pelagi **A** | quaeque **E** || **1839** oceano **E** *de explenda post v. 1839 lacuna cf. Melzer l. n.* || **1840** *personae notam om. ω* | quod misera tu nunc condidit **E** | nato **A** || **1841** ALC. **E** *om.* **A**

votis peperci, nil ego a superis peti
incolume nato: quid dare Herculeus mihi
non poterat ardor? quis deus quicquam mihi
negare poterat? vota in hac fuerant manu:
quicquid negaret Iuppiter, daret Hercules.
quid tale genetrix ulla mortalis tulit?
deriguit aliqua mater, ut toto stetit
succisa fetu, bisque septenos gregem
deplanxit una: gregibus aequari meus
quot ille poterat? matribus miseris adhuc
exemplar ingens derat: Alcmene dabo.
cessate, matres, pertinax si quas dolor
adhuc iubet lugere, quas luctus gravis
in saxa vertit; cedite his cunctae malis.
agedum senile pectus, o miserae manus,
pulsate. at una funeri tanto sat est
grandaeva anus defecta, quod totus brevi
† iam quaeret orbis? expedi in planctus tamen
defessa quamquam bracchia: invidiam ut deis
lugendo facias, advoca in planctus genus.

Ite Alcmenae
magnique Iovis plangite natum,
cui concepto lux una perit

1843 nichil **E** || **1844** quod **E** || **1845** n. p. a. quisquam mihi **E** (*om.* quis deus) || **1848** genetrix *om.* **E** | una **E** || **1849** defleuit a. m. et *ω corr. Gronov* (*qui scripsit* diriguit) || **1850** fletu uixque **E** greges *ω corr. Leo* || **1851** declausit **E** | aequare **E** | meis *ψ* || **1852** quid ille? poterat m. **E** || **1853** dabit **A** || **1858** et *ω corr. Koetschau* | es *ci. Peiper* || **1859** manus **E** | quam t. breuis **E** || **1860** sequetur orbis *N. Heinsius p. 319* | iam t. b. | concurret orbis *Leo* quo t. b. conveniet o. *Koetschau*, iam peraget o. *Richter* || **1861** ut inuidiam *ω corr. Gruter* || **1862** aduoca ut in **E** | planctum **A** || **1863—1939** *dimetri ω, nisi quod monometri v.* **1915** (Semelenque p.) *ω*, **1882** (Creta t.) **E**, **1929** (o n. t.) **A**, **1931** (umb. t.) **E** *praeterea cf. ad v. 1917. 1928* || **1863** CHO. *praef.* **E** *(cf. Leo Mus. Rhen. 1897, p. 518)* | flete Alcmenen **A** flete Alcmenae **E** *corr. Leo* (Flete Alciden, flete Alcmenae *Peiper*)

noctesque duas contulit Eos:
ipsa quiddam plus luce perit.
totae pariter plangite gentes,
quarum saevos ille tyrannos
iussit Stygias penetrare domos
populisque madens ponere ferrum.
fletum meritis reddite tantis,
totus, totus personet orbis:
fleat Alciden caerula Crete,
magno tellus cara Tonanti:
centum populi bracchia pulsent;
nunc Curetes, nunc Corybantes
arma Idaea quassate manu:
armis illum lugere decet;
nunc, nunc funus plangite verum:
iacet Alcides
non minor ipso, Creta, Tonante.
flete Herculeos, Arcades, obitus,
nondum Phoebe nascente genus:
iuga Parthenii Pheneique sonent
feriatque gravis Maenala planctus
magno Alcidae poscit gemitum
stratus vestris saetiger agris
alesque sequi iussa sagittas
totum pinna velante diem.
flete Argolicae, flete, Cleonae:
hic terrentem moenia quondam
vestra leonem
fregit nostri dextera nati;

1866 cous **E** | ipsa quid amplius fluce perit **E** ‖ **1874** ALC. *praef.* **E** *(sic Peiper)* ‖ **1875** clara tonante **A** ‖ **1880** p. uestrum **E** ‖ **1883** CHO. *add. Peiper* ‖ **1884** Phoebo *ω corr. D. Heinsius* ‖ **1885** partheni **E** sparten et **A** | Nemeaeque *ω corr. Peiper* (Tegeaeque *de Wilamowitz;* Pholoaeque *Leo (coll. v. 1891)*) ‖ **1886** graves **E** | menela **E** ‖ **1887** m. poscite Alcidem gemitu **A** ‖ **1888** oris **A** ‖ **1890** pinnis velata **E** pennis velata **A** *corr. N. Heinsius p. 320* ‖ **1891** ALC. *add. Peiper*

date Bistoniae verbera matres
gelidusque sonet planctibus Hebrus:
flete Alciden,
quod non stabulis nascitur infans
nec vestra greges viscera carpunt;
fleat Antaeo libera tellus
et rapta fero plaga Geryonae:
mecum miserae plangite gentes,
audiat ictus utraque Tethys.
vos quoque, mundi turba citati,
flete Herculeos, numina, casus:
vestrum Alcides cervice meus
mundum, superi, caelumque tulit,
cum stelligeri vector Olympi
pondere liber spiravit Atlans:
ubi nunc vestrae, Iuppiter, arces?
ubi promissi regia mundi?
nempe Alcides mortalis obit,
nempe sepultus. quotiens telis
facibusque tuis ille pepercit,
quotiens ignis spargendus erat!
in me saltem iaculare facem
Semelenque puta.
iamne Elysias, o nate, domus,
iam litus habes
ad quod populos natura vocat?
an post raptum Styx atra canem
praeclusit iter teque in primo
limine Ditis fata morantur?
quis nunc umbras, nate, tumultus

1895 Sithoniae **A** | v. natis **E** ‖ **1897** nescitur infans **EA** *corr.* ψ ‖ **1899** f. aethnaeo **E** | tellus et | rapta **E** ‖ **1901** mecum Hesperiae *N. Heinsius p. 321* ‖ **1906** mundi **E** ‖ **1908** strauit **E** | atlas **A** ‖ **1909** arcis **E** ‖ **1910** *om.* **E** ‖ **1911** abit **E** ‖ **1912** totiens *ci. Richter* | stellis **E** ‖ **1915** Semelemque tuam **E** ‖ **1917** iam litus habes? | at quos populos? | an post raptum. | natura vacat? | St. a. c. p. i. **E**

manesque tenet?
fugit abducta navita cumba
et Centauris Thessala motis
ferit attonitos ungula manes
anguesque suos hydra sub undas
territa mersit
teque labores, o nate, timent?
fallor, fallor vaesana furens,
nec te manes umbraeque timent,
non Argolico rapta leoni
fulva pellis contecta iuba
laevos operit dira lacertos
vallantque ferae tempora dentes:
donum pharetrae cessere tuae
telaque mittet iam dextra minor;
vadis inermis, nate, per umbras,
ad quas semper mansurus eris.

VOX HERCVLIS ET IDEM

Quid me tenentem regna siderei poli
caeloque tandem redditum planctu iubes
sentire fatum? parce: iam virtus mihi
in astra et ipsos fecit ad superos iter.

ALCM. Vnde, unde sonus trepidas aures
ferit? unde meas inhibet lacrimas
fragor? agnosco victum esse chaos.

A Styge, nate, redis iterum mihi
fractaque non semel est mors horrida?

1928—1931 *duo trimetri cum monometro* **E** ‖ **1930** fallor *semel* **E** | v. parens **A** ‖ **1931** tenent **E** ‖ **1933** contempta **E** ‖ **1934** saevos **E** | dura *ω corr. Leo* ‖ **1935** feri **A** | gentes **E** ‖ **1936** fecere **E** ‖ HERCVLES ALCMENA **A** ‖ **1941** reditum tantum i. **E** ‖ **1942** nam **A** ‖ **1944** unde sonus trepidas aures ferit? | unde meas inhibet lacrimas fragor? | agnosco agnosco victum est chaos **A** *(sic Peiper)* ‖ **1946** fragor *priore versu* **E** *cf. Leo I 142*

vicisti rursus mortis loca
puppis et infernae vada tristia?
pervius est Acheron iam languidus
et remeare licet soli tibi
nec te fata tenent post funera?
an tibi praeclusit Pluton iter
et pavidus regni metuit sibi?
certe ego te vidi flagrantibus
impositum silvis, cum plurimus
in caelum fureret flammae metus:
arsisti. cur te, cur ultima
non tenuere tuas umbras loca?
quid timuere tui manes, precor?
umbra quoque es Diti nimis horrida?

HERC. Non me gementis stagna Cocyti tenent
nec puppis umbras furva transvexit meas;
iam parce, mater, questibus: manes semel
umbrasque vidi; quicquid in nobis tui
mortale fuerat, ignis evictus tulit:
paterna caelo, pars data est flammis tua.
proinde planctus pone, quos nato paret
genetrix inerti; luctus in turpes eat:
virtus in astra tendit, in mortem timor.
praesens ab astris, mater, Alcides cano:
poenas cruentus iam tibi Eurystheus dabit;
curru superbum vecta transcendes caput.
me iam decet subire caelestem plagam:

1949 noctis loca **A** ‖ **1950** *post* **1954** *posuit Peiper* ‖ **1951** *om.* **E** ‖ **1954** Pluto niger **E** ‖ **1955** metuit sui *N. Heinsius p. 321* (*et v. 1961* sibi) ‖ **1956** fragrantibus **A**(τ) ‖ **1957** pluribus **A** ‖ **1958** furerent flammae minis **A** fl. impetus *N. Heinsius p. 321* ‖ **1959** ars. certe, verum u. **A** ‖ **1962** est *ω corr. Gronov* | ditis **E** ‖ **1963** rigentis **A** ‖ **1964** non **A** | fulva *ω corr. α* | meas *om.* **E** ‖ **1967** invictus **A** evictum *N. Heinsius p. 322* ‖ **1968** pars—tua *om.* **E** ‖ **1969. 1970** *om. ψ* ‖ **1969** nato pater *ω corr. Lipsius* ‖ **1970** genitrix **E** | eas **A**(τ) ‖ **1974** transcendens **A** ‖ **1975** discet **E**

inferna vici rursus Alcides loca.
ALCM. Mane parumper. cessit, ex oculis, abit,
in astra fertur. fallor an voltus putat
vidisse natum? misera mens incredula est.
es numen et te mundus aeternum tenet,
credo triumphis. regna Thebarum petam
novumque templis additum numen canam.

CHORVS

Numquam Stygias fertur ad umbras
inclita virtus: vivunt fortes
nec Lethaeos saeva per amnes
vos fata trahent, sed cum summas
exiget horas consumpta dies,
iter ad superos gloria pandet.
sed tu, domitor magne ferarum
orbisque simul pacator, ades;
nunc quoque nostras respice terras,
et si qua novo belua voltu
quatiet populos terrore gravi,
tu fulminibus frange trisulcis:
fortius ipso genitore tuo
fulmina mitte.

1976 interna E | uito A vinco ψ || 1977 precessit E || 1978 vultus ω || 1980 is numen et te numen a. t. E | aeternus A || 1981 crede E cedo *Peiper* | CHORVS *om.* E || 1983 CHO. *praef.* E || 1984 uiuite A || 1985 sola per annos amnes (annos *del.*) E || 1988 gl. pagens E || 1990 *om.* E || 1991 aspice E || 1993 quatiens oculos E || 1996 mittes A

MARCI · LVCII | ANNAEI · SENECAE | HERCVLES | EXPLICIT E *Senecae tragoediae explicunt* ω

INCERTI

OCTAVIA

Nota. De Octaviae tempore quod Bücheler in Coniectaneis statuit (Rh. Mus. 27 [1872], 474), ante Tacitum scriptam esse fabulam, certissimis argumentis comprobaverunt Fr. Ladek commentatione 'De Octavia praetexta' in tertio Dissertationum Vindobonensium volumine a. 1891 edito p. 1—49 et G. Nordmeyer de Oct. fab. fontibus hist. (Schedae in hon. Useneri 1891 p. 94 sqq.) et 'De Octaviae fabula' in Supplemento XIX Annal. philol. p. 257—317. Cf. Ladekium p. 95: 'id probasse nobis videmur Octaviam paulo post Neronis mortem, primis Flaviorum temporibus (idem statuit Leo I 1, cf. C. Hosium 'Luc. u. Seneca' Annal. philol. 38 [1892] p. 355), conscriptam esse ab homine quodam scholasticorum doctrina imbuto'. Domitiani temporibus fabulam adscribit Nordmeyer p. 310: 'capite II° demonstravimus ante Tacitum esse conscriptam tragoediam, cap. III° decem minimum annis post annum trium imperatorum [haec erat sententia Meiseri Hist. Dramen d. Römer p. 18, cui etiam Ladek obloquitur p. 94], IV° ante Quintiliani librum de causis corruptae eloquentiae. Sic concinentibus ceteris rebus, titulis, re grammatica et metrica ultro eo delati sumus, ut fabulam Domitiani aetati adscribamus. Caveamus autem, ne nimis longe eam ab anno 81, quo Tito fratri Domitianus successit removeamus'. Certum hoc unum, post Senecae obitum, ante Tacitum scriptam esse praetextam; certiora sequi lubricum, velut perquam dubia est A. Gerckii (Seneca-Studien Suppl. Annal. Phil. 22 [1896] p. 195 sqq.) 199 de Plinio coniectura, cf. praeterea Steinberger (Blätter f. d. Gymnasialschulwesen XXX 124, München 1894).

PERSONAE

I OCTAVIA
POPPAEA

II NERO
PRAEFECTVS

III NVTRIX OCTAVIAE
NVTRIX POPPAEAE
SENECA

IV MATER NERONIS
NVNTIVS
CHORVS ROMANORVM

SCAENA ROMAE ANNO V. C. DCCCXV

De Octaviae recensendae subsidiis cf. praef. cap. I.

OCTAVIA

Iam vaga caelo sidera fulgens
Aurora fugat,
surgit Titan radiante coma
mundoque diem reddit clarum.
age, tot tantis onerata malis,
repete assuetos iam tibi questus
atque aequoreas vince Alcyonas,
vince et volucres Pandionias:
gravior namque his fortuna tua est.
semper, genetrix, deflenda mihi,
prima meorum causa malorum,
tristes questus natae exaudi,
si quis remanet sensus in umbris.
utinam ante manu grandaeva sua
mea rupisset stamina Clotho,
tua quam maerens vulnera vidi
oraque foedo sparsa cruore!
o lux semper funesta mihi,
tempore ab illo
lux es tenebris invisa magis:
tulimus saevae iussa novercae,
hostilem animum vultusque truces.
illa illa meis tristis Erinys

'*Octaviam Senecae ascribunt codd. intercedit inter Agamemnonem et Herculem Oetaeum praeterquam quod in* **Σ** *novissimo loco post H. O. collocata est.*' *Leo* ‖ **1—33** *dimetri, quatuor monometris interpositis* (**6** iam t. q., **20** invisa m., **27** ultra O., **31** iurisque s.) **A** ‖ **20** lux **A** nox ψ *cf. praef. cap. I s. f.* | est **A** *corr. Bothe*

thalamis Stygios praetulit ignes
teque extinxit, miserande pater,
modo cui totus paruit orbis
cuique Britanni
ultra Oceanum terga dedere,
ducibus nostris ante ignoti
iurisque sui.
coniugis, heu me, pater, insidiis
oppresse iaces servitque domus
cum prole tua capta tyranno.

NVTRIX

Fulgore primo captus et fragili bono
fallacis aulae quisquis attonitus stupet,
subito† latentis ecce Fortunae impetu
modo praepotentem cernat eversam domum
stirpemque Claudi, cuius imperio fuit
subiectus orbis, paruit liber diu
Oceanus et recepit invitus rates.
en qui Britannis primus imposuit iugum,
ignota tantis classibus texit freta
interque gentes barbaras tutus fuit
et saeva maria, coniugis scelere occidit;
mox illa gnati: cuius extinctus iacet
frater venenis. maeret infelix soror
eademque coniunx nec graves luctus valet
ira coacta tegere crudelis viri;
quem sancta refugit semper, atque odio pari

27 sq. ultra O. | cuique B. t. d. **A** *corr. Bücheler (CIL. VI 920 Sen. apoc. 12, v. 13)* ‖ **34** *inscriptum* NVTRIX. OCTAVIA *vel* NVTRIX *vel* CHORVS **ψ** | facili bono **A** *corr.* **ψ** (facie b. *Bücheler,* facie nova *Leo; cf. Ladek p. 96*) ‖ **36** sub uno **A** *corr.* **ψ** *cf. praef. l. n.* | latentis **A** s. involantis *ci. Leo,* s. furentis *Richter,* uno patentis (*vel* cadentis) *Peiper* ‖ **38** Claudii **A** ‖ **41** e. q. ora tanais **A** *corr. Scaliger Castig. in Tib. IV 1, 149* | iugo **A** *corr.* **ψ** (iuga *Scaliger*) ‖ **49** quem (*om.* **ψ**) secreta **A** *corr. Leo* (spreta *Peiper*)

ardens maritus mutua flagrat face.
animum dolentis nostra solatur fides
pietasque frustra: vincit immitis dolor
consilia nostra nec regi mentis potest
generosus ardor, sed malis vires capit.
heu quam nefandum prospicit noster timor
scelus, quod utinam numen avertat deum.

OCTAVIA NVTRIX

O mea nullis aequanda malis
fortuna, licet
repetam luctus, Electra tuos.
tibi maerenti caesum licuit
flere parentem,
scelus ulcisci vindice fratre,
tua quem pietas hosti rapuit
texitque fides:
me crudeli sorte parentes
raptos prohibet lugere timor
fratrisque necem deflere vetat,
in quo fuerat spes una mihi
totque malorum breve solamen.
nunc in luctus servata meos
magni resto nominis umbra.
NVTR. Vox en nostras perculit aures
tristis alumnae; cesset thalamis
inferre gradus tarda senectus?
OCT. Excipe nostras lacrimas, nutrix,
testis nostri fida doloris.
NVTR. Quis te tantis solvet curis,
miseranda, dies?
OCT. Qui me Stygias mittet ad umbras.

50 ardens (amens ψ) mariti mutua flagrat face **A** ardet maritus, m. flagrant face *Gronov*, ardent mariti, m. flagrant f. *Peiper*, ardens maritus impia fl. f. *Leo; cf. Ladek p. 98 sq.* ‖ 57—99 *dimetri* **A** (*hisce monometris insertis:* 58 fort. licet, 61 flere p., 64 texitque f., 75 excipe n., 76 fida d.)

NVTR. Omina quaeso sint ista procul.
OCT. Non vota meos tua nunc casus,
sed fata regunt.
NVTR. Dabit afflictae meliora deus
tempora mitis; tu modo blando
vince obsequio placata virum
OCT. Vincam saevos ante leones
tigresque truces,
fera quam saevi corda tyranni.
odit genitos sanguine claro,
spernit superos hominesque simul,
nec fortunam capit ipse suam
quam dedit illi per scelus ingens
infanda parens. licet ingratum
dirae pudeat munere matris
hoc imperium cepisse, licet
tantum munus morte rependat,
feret hunc titulum post fata tamen
femina longo semper in aevo.
NVTR. Animi retine verba furentis,
temere emissam comprime vocem.

OCT. Toleranda quamvis patiar, haud umquam queant
nisi morte tristi nostra finiri mala.
genetrice caesa, per scelus rapto patre,
orbata fratre, miseriis luctu obruta,
maerore pressa, coniugi invisa ac meae
subiecta famulae luce non grata fruor,
trepidante semper corde non mortis metu,
sed sceleris — absit crimen a fatis meis,
mori iuvabit; poena nam gravior nece est

82 sed vota *vel* sed mea vota *ψ* ‖ **86** v. fulvos *ψ* ‖ **90** superbos humilesque **A** *corr. Delrio* ‖ **100** *inscribitur* OTTAVIA. NVTRIX *ψ* | quaevis *ci. Lipsius,* t.quaevis paterer at numquam queunt *Gronov; at cf. Leo p. 385* ‖ **108** poena nunc *ψ* *cf. praef. l. n.* p. iam *Peiper*

videre tumidos et truces miserae mihi
vultus tyranni iungere atque hosti oscula,
timere nutus cuius obsequium meus
haud ferre posset fata post fratris dolor
scelere interempti, cuius imperium tenet
et sorte gaudet auctor infandae necis.
quam saepe tristis umbra germani meis
offertur oculis, membra cum solvit quies
et fessa fletu lumina oppressit sopor:
modo facibus atris armat infirmas manus
oculosque et ora fratris infestus petit,
modo trepidus idem refugit in thalamos meos
persequitur hostis atque inhaerenti mihi
violentus ensem per latus nostrum rapit.
tunc tremor et ingens excutit somnos pavor
renovatque luctus et metus miserae mihi.
adice his superbam paelicem, nostrae domus
spoliis nitentem, cuius in munus suam
Stygiae parentem natus imposuit rati,
quam dira post naufragia superato mari
ferro interemit saevior pelagi fretis:
quae spes salutis post nefas tantum mihi?
inimica victrix imminet thalamis meis
odioque nostri flagrat et pretium stupri
iustae maritum coniugis poscit caput.
emergere umbris et fer auxilium tuae
natae invocanti, genitor, aut Stygios sinus
tellure rupta pande, quo praeceps ferar.
NVTR. Frustra parentis invocas manes tui,
miseranda, frustra, nulla cui prolis suae
manet inter umbras cura: qui nato suo
praeferre potuit sanguine alieno satum
genitamque fratris coniugem captus sibi
toris nefandis flebili iunxit face.

114 morte A *corr. Lipsius* ‖ 133 captat A *corr. Gronov* ‖ 134 undis A *corr. N. Heinsius p. 501* emerge tenebris *Withof* ‖ 141 captus A *corr. Peiper* g. fratre coniuge incestus *Bentley*

hinc orta series facinorum: caedes, doli,
regni cupido, sanguinis clari sitis;
mactata soceri concidit thalamis gener
victima, tuis ne fieret hymenaeis potens.
pro facinus ingens! feminae est munus datus
Silanus et cruore foedavit suo
patrios penates, criminis ficti reus.
intravit hostis, ei mihi, captam domum,
dolis novercae principis factus gener
idemque natus, iuvenis infandi ingeni,
scelerum capacis, dira cui genetrix facem
accendit et te iunxit invitam metu.
tantoque victrix facta successu ferox
ausa imminere est orbis imperio sacri.
quis tot referre facinorum formas potest
et spes nefandas feminae et blandos dolos
regnum petentis per gradus scelerum omnium?
tunc sancta Pietas extulit trepidos gradus
vacuamque Erinys saeva funesto pede
intravit aulam, polluit Stygia face
sacros penates, iura naturae furens
fasque omne rupit: miscuit coniunx viro
venena saeva, cecidit atque eadem sui
mox scelere nati; tu quoque extinctus iaces,
deflende nobis semper infelix puer,
modo sidus orbis, columen augustae domus,
Britannice, heu me, nunc levis tantum cinis
et tristis umbra; saeva cui lacrimas dedit
etiam noverca, cum rogis artus tuos
dedit cremandos membraque et vultus deo
similes volanti funebris flamma abstulit.

144 diri sitis A *corr. Bücheler* (dira et s. [*vel* cari s.] *N. Heinsius*) || 149 facti A *corr. Lipsius* || 150 hei A heu ψ || 152 nefandi A *corr.* ψ *cf. praef. l. n.* || 153 scelerumque capax A *corr. Peiper* || 159 gradum A *corr.* ψ || 172 dedi *Bücheler* || 173 feruens flamma A *corr. Bücheler* | *post* 173 *lacuna XXX vel XXV versuum significatur* ψ *cf. Leo ad h. l. et I 45. Immunes la-*

OCT. Extinguat et me, ne manu nostra cadat!
NVTR. Natura vires non dedit tantas tibi.
OCT. Dolor ira maeror miseriae luctus dabunt.
NVTR. Vince obsequendo potius immitem virum.
OCT. Vt fratrem ademptum scelere restituat mihi?
NVTR. Incolumis ut sis ipsa, labentem ut domum
genitoris olim subole restituas tua.
OCT. Expectat aliam principis subolem domus;
me dira miseri fata germani trahunt.
NVTR. Confirmet animum civium tantus favor.
OCT. Solatur iste nostra, non relevat mala.
NVTR. Vis magna populi est. OCT. Principis maior tamen.
NVTR. Respiciet ipse coniugem. OCT. Paelex vetat.
NVTR. Invisa cunctis nempe. OCT. Sed cara est viro.
NVTR. Nondum uxor est. OCT. Iam fiet, et genetrix simul.
NVTR. Iuvenilis ardor impetu primo furit,
languescit idem facile nec durat diu
in Venere turpi, ceu levis flammae vapor:
amor perennis coniugis castae manet.
violare prima quae toros ausa est tuos
animumque domini famula possedit diu,
iam metuit eadem — OCT. Nempe praelatam sibi.
NVTR. Subiecta et humilis, atque monumenta extruit
quibus timorem fassa testatur suum.
et hanc levis fallaxque destituet deus
volucer Cupido: sit licet forma eminens,
opibus superba, gaudium capiet breve.

Passa est similes ipsa dolores
regina deum,

cunae nostri codices praeter Urbinatem omnes || **175** non uires A *corr.* ψ || **179** labantem ψ || **180** sobole (**181** sobolem) A || **181** expectes *vel* expectas A *corr.* ψ *cf. praef. l. n.* || **195** metuet A *corr.* ψ | OCT. *om.* A *add. Bothe* || **196** NVTR. *om.* A *add. Ritter* | monimenta ψ || **198** destituit A *corr.* ψ *cf. praef. l. n.*

cum se formas vertit in omnes
dominus caeli divumque pater,
et modo pennas sumpsit oloris
modo Sidonii cornua tauri,
aureus idem fluxit in imbri;
fulgent caelo sidera Ledae,
patrio residet Bacchus Olympo,
deus Alcides possidet Heben
nec Iunonis iam timet iras,
cuius gener est qui fuit hostis.
vicit sapiens tamen obsequium
coniugis altae pressusque dolor:
sola Tonantem tenet aetherio
secura toro maxima Iuno,
nec mortali captus forma
deserit altam Iuppiter aulam.
tu quoque, terris altera Iuno,
soror Augusti coniunxque, graves
vince dolores.

OCT. Iungentur ante saeva sideribus freta
et ignis undae, Tartaro tristi polus,
lux alma tenebris, roscidae nocti dies,
quam cum scelesti coniugis mente impia
mens nostra, semper fratris extincti memor.
utinam nefandi principis dirum caput
obruere flammis caelitum rector paret,
qui saepe terras fulmine infesto quatit
mentesque nostras ignibus terret sacris
novisque monstris; vidimus caelo iubar
ardens cometam pandere infestam facem,
qua plaustra tardus noctis aeterna vice
regit Bootes, frigore Arctoo rigens:

207 fulsit *ψ* ‖ **213** tandem *Bentley* ‖ **215** ethereo **A** ‖ **233** aeternae **A** *corr. α* (alterna *N. Heinsius p. 503, Bentley coll. v. 388*) ‖ **234** boetes **A** *corr. ψ* frigido **A** *corr. Is. Pontanus; cf. N. Heinsius p. 503, Bentley*

en ipse diro spiritu saevi ducis
polluitur aether, gentibus clades novas
minantur astra, quas regit dux impius.
non tam ferum Typhona neglecto Iove
irata Tellus edidit quondam parens:
hic gravior illo pestis, hic hostis deum
hominumque templis expulit superos suis
civesque patria, spiritum fratri abstulit,
hausit cruorem matris — et lucem videt
fruiturque vita noxiam atque animam trahit!
pro summe genitor, tela cur frustra iacis
invicta totiens temere regali manu?
in tam nocentem dextra cur cessat tua?
utinam suorum facinorum poenas luat
orbis tyrannus, quem premit turpi iugo
morumque vitiis nomen Augustum inquinat!
NVTR. Indignus ille, fateor, est thalamis tuis,
Nero insitivus, Domitio genitus patre,
sed cede fatis atque fortunae tuae,
alumna, quaeso neve violentam move
iram mariti. forsitan vindex deus
existet aliquis, laetus et veniet dies.
OCT. Gravi deorum nostra iam pridem domus
urgetur ira, prima quam pressit Venus
furore miserae dura genetricis meae,
quae nupta demens nupsit incesta face,
oblita nostri, coniugis, legum immemor.
illi soluta crine, succincta anguibus
ultrix Erinys venit ad Stygios toros
raptasque thalamis sanguine extinxit faces;
incendit ira principis pectus truci

237 quae **A** *corr.* ψ *cf. prf. l. n.* ‖ 238 typhona *vel* typhoea **A** ‖ 240 haec gravior **A** *corr.* ψ ‖ 249 nisi diuo *vel* insidiuo **A** *cf. prf. l. n. corr. Lipsius* (genere insitivo *Scaliger*, iste insitivus *Gronov*) | *versum post* 252 *revocatum nutrici dedit Richter* ‖ 254 violenta **A** *corr.* ψ *cf. prf. l. n.* (violenti ψ *et sic Leo*) ‖ 259 dira ψ ‖ 261 oblita iusti (*vel* veri) ψ | coniugii ψ ‖ 262 illo **A** *corr. Bothe*

caedem in nefandam: cecidit infelix parens,
heu, nostra ferro meque perpetuo obruit
extincta luctu; coniugem traxit suum
natumque ad umbras, prodidit lapsam domum.
NVTR. Renovare luctus parce cum fletu pios,
manes parentis neve sollicita tuae,
graves furoris quae sui poenas dedit.

CHORVS ROMANORVM

Quae fama modo venit ad aures?
utinam falso credita perdat
frustra totiens iactata fidem,
nec nova coniunx nostri thalamos
principis intret teneatque suos
nupta penates Claudia proles;
edat partu pignora pacis
qua tranquillus gaudeat orbis
servetque decus Roma aeternum.
fratris thalamos sortita tenet
maxima Iuno;
soror Augusti sociata toris
cur a patria pellitur aula?
sancta quid illi prodest pietas
divusque pater,
quid virginitas castusque pudor?
nos quoque nostri sumus immemores
post fata ducis, cuius stirpem
prodimus aegro suadente metu.
vera priorum virtus quondam
Romana fuit verumque genus
Martis in illis sanguisque viris.
illi reges hac expulerunt

273 *meris carmen dimetris decurrit* **A** ‖ **280** quo (*sc.* partu) *N. Heinsius p. 504* ‖ **290** seuo **A** euo *ψ corr. Richter* (acri *Gronov* aevo suadente metum *de Wilamowitz*) ‖ **291** virt. q. vera p. *vel* vera q. p. virt. *ψ* ‖ **294** expulerant **A** *corr. ψ*

urbe superbos
ultique tuos sunt bene manes,
[virgo, dextra caesa parentis
ne servitium paterere grave et
improba ferret praemia victrix
dira libido.
te quoque bellum triste secutum est,]
mactata tua miseranda manu,
nata Lucreti,
stuprum saevi passa tyranni.
dedit infandi sceleris poenas
cum Tarquinio Tullia coniunx,
quae per caesi membra parentis
egit saevos impia currus
laceroque seni violenta rogos
nata negavit.
haec quoque nati videre nefas
saecula magnum,
cum Tyrrhenum rate ferali
princeps captam fraude parentem
misit in aequor.
properant placidos linquere portus
iussi nautae,
resonant remis pulsata freta:
fertur in altum provecta ratis,
quae resoluto robore labens
pressa dehiscit sorbetque mare.
tollitur ingens clamor ad astra
cum femineo mixtus planctu.
mors ante oculos dira vagatur;
quaerit leti sibi quisque fugam:
alii lacerae puppis tabulis
haerent nudi fluctusque secant,

297—301 *delevit Richter, ante v.* **304** *hoc ordine translatos:* **301 297—300**; *tueri studet Baehrens* ‖ **305** tarquino *ψ* ‖ **308** lacerosque **A** *corr. ψ* ‖ **314** placitos *N. Heinsius p. 504* ‖ **317** profecta **A** *corr. α* ‖ **325** udi *N. Heinsius pp. 104. 504*

repetunt alii litora nantes;
multos mergunt fata profundo.
scindit vestes Augusta suas
laceratque comas
rigat et maestis fletibus ora.
postquam spes est nulla salutis,
ardens ira, iam victa malis:
'haec' exclamat 'mihi pro tanto
munere reddis praemia, nate?
hac sum, fateor, digna carina,
quae te genui, quae tibi lucem
atque imperium nomenque dedi
Caesaris amens.
exere vultus Acheronte tuos
poenisque meis pascere, coniunx:
ego causa tuae, miserande, necis
natoque tuo funeris auctor
en, ut merui, ferar ad manes
inhumata tuos,
obruta saevis aequoris undis'.
feriunt fluctus ora loquentis,
ruit in pelagus
rursumque salo pressa resurgit,
pellit palmis cogente metu
freta, set cedit fessa labori.
mansit tacitis in pectoribus
spreta tristi iam morte fides:
multi dominae ferre auxilium
pelago fractis viribus audent,
bracchia quamvis lenta trahentem
voce hortantur manibusque levant.
quid tibi saevi
fugisse maris profuit undas?
ferro es nati moritura tui,

343 feror *N. Heinsius p. 504* || 350 fata et **A** *corr. Bücheler* || 353 famuli dominae *Baehrens* || 354 ardent ψ *cf. prf. l. n.* | br. quam vix *N. Heinsius p. 505*

cuius facinus vix posteritas,
tarde semper saecula credent.
furit ereptam pelagoque dolet
vivere matrem
impius, ingens geminatque nefas:
ruit in miserae fata parentis
patiturque moram sceleris nullam.
missus peragit iussa satelles:
reserat dominae pectora ferro.
caedis moriens illa ministrum
rogat infelix,
utero dirum condat ut ensem:
'hic est, hic est fodiendus' ait
'ferro, monstrum qui tale tulit.'
post hanc vocem
cum supremo mixtam gemitu
animam tandem
per fera tristem vulnera reddit.

SENECA

Quid me, potens Fortuna, fallaci mihi
blandita vultu, sorte contentum mea
alte extulisti, gravius ut ruerem edita
receptus arce totque prospicerem metus?
melius latebam procul ab invidiae malis
remotus inter Corsici rupes maris,
ubi liber animus et sui iuris mihi
semper vacabat studia recolenti mea.
o quam iuvabat, quo nihil maius parens
Natura genuit, operis immensi artifex,
caelum intueri, [solis et currus sacros
mundique motus] solis alternas vices

374 *hemistichia commutavit Leo nescio qua auctoritate nisus* ‖ 377 impotens *N. Heinsius p. 506* | fallaci nimis *Gruter,* f. modo *Peiper* ‖ 379 grauis A *corr.* ψ *cf. prf. l. n.* ‖ 387[b] 388[a] *del. Delrio* (388 *del. Ritter*) ‖ 388[b] noctis a. v. *Bentley* salis et *Bothe*

orbemque Phoebes, astra quem cingunt vaga,
lateque fulgens aetheris magni decus;
qui si senescit, tantus in caecum chaos
casurus iterum: tunc adest mundo dies
supremus ille, qui premat genus impium
caeli ruina, rursus ut stirpem novam
generet renascens melior, ut quondam tulit
iuvenis, tenente regna Saturno poli.
tunc illa virgo, numinis magni dea,
Iustitia, caelo missa cum sancta Fide
terris regebat mitis humanum genus.
non bella norant, non tubae fremitus truces,
non arma gentes, cingere assuerant suas
muris nec urbes: pervium cunctis iter,
communis usus omnium rerum fuit;
et ipsa Tellus laeta fecundos sinus
pandebat ultro, tam piis felix parens
et tuta alumnis. alia sed suboles minus
conspecta mitis, tertium sollers genus
novas ad artes extitit, sanctum tamen;
mox inquietum, quod sequi cursu feras
auderet acres, fluctibus tectos gravi
extrahere pisces rete vel calamo levi
decipere volucres crate vel * *
tenere laqueo, premere subiectos iugo
tauros feroces, vomere immunem prius
sulcare terrâm, laesa quae fruges suas

391 qui sese nescit A *corr. Scaliger* | totus *ci. Richter* || 392 iterum est *Leo* | nunc A *corr. Richter* | adsit ψ *cf. prf. l. n.* ades *Grote* || 393 premas *Leo* || 395 generes *Bentley* || 399 terra A *corr. Bothe* (terris *vel* terrae) || 407 secuta *ci. Bücheler,* concepta *Baehrens,* suscepta *Peiper,* experta *Leo* || 410 graues A *corr. Gronov* || 412 *post* crate *ex superiore versu falso repetuntur verba* vel calamo levi (*addito* aut *in plerisque ante* levi) A *Supplementa proponuntur talia:* d. v. crate, cervorum greges *N. Heinsius p. 506 et 589,* d. v. crate vel posito vagas *Peiper,* d. v. turbidos forti canes *Leo I 46* || 414 uulnere A *corr. ed. Basil. a. 1541*

interius alte condidit sacro sinu.
sed in parentis viscera intravit suae
deterior aetas: eruit ferrum grave
aurumque, saevas mox et armavit manus;
partita fines regna constituit, novas
extruxit urbes, tecta defendit sua,
aliena telis aut petit praedae imminens.
neglecta terras fugit et mores feros
hominum et cruenta caede pollutas manus
Astraea virgo, siderum magnum decus.
cupido belli crevit atque auri fames
totum per orbem, maximum exortum est malum
luxuria, pestis blanda, cui vires dedit
roburque longum tempus atque error gravis.
collecta vitia per tot aetates diu
in nos redundant: saeculo premimur gravi,
quo scelera regnant, saevit impietas furens,
turpi libido Venere dominatur potens,
luxuria victrix orbis immensas opes
iam pridem avaris manibus, ut perdat, rapit.
sed ecce, gressu fertur attonito Nero
trucique vultu. quid ferat mente horreo.

NERO PRAEFECTVS SENECA

Perage imperata: mitte, qui Plauti mihi
Sullaeque caesi referat abscisum caput. 438b
PRAEF. Iussa haud morabor: castra confestim petam.
SEN. Nihil in propinquos temere constitui decet.
NER. Iustum esse facile est cui vacat pectus metu.
SEN. Magnum timoris remedium clementia est.

416 interior alte **A** *corr.* ψ *cf. prf. l. n.* || **421** suis **A** *corr. Bücheler* || **424** hominum cruenta **A** et *add.* ψ || **428** *et* **434**. **435** *sic afferuntur a Vincentio Bellov. spec. hist. IX c. 113:* 'idem (Seneca) in Octavia: luxuria blanda pestis. victrix orbis immensas opes avaris manibus ut perdat rapit.' || **438b** Sillaeque **A** | abscissum ψ || **441** iusto ψ

NER. Extinguere hostem maxima est virtus ducis.
SEN. Servare cives maior est patriae patri.
NER. Praecipere mitem convenit pueris senem.
SEN. Regenda magis est fervida adolescentia.
NER. Aetate in hac sat esse consilii reor.
SEN. Vt facta superi comprobent semper tua.
NER. Stulte verebor, ipse cum faciam, deos.
SEN. Hoc plus verere quod licet tantum tibi.
NER. Fortuna nostra cuncta permittit mihi.
SEN. Crede obsequenti parcius: levis est dea.
NER. Inertis est nescire quid liceat sibi.
SEN. Id facere laus est quod decet, non quod licet.
NER. Calcat iacentem vulgus. SEN. Invisum opprimit.
NER. Ferrum tuetur principem. SEN. Melius fides.
NER. Decet timeri Caesarem. SEN. At plus diligi.
NER. Metuant necesse est — SEN. Quicquid exprimitur grave est.
NER. Iussisque nostris pareant. SEN. Iusta impera.
NER. Statuam ipse. SEN. Quae consensus efficiat rata.
NER. Respectus ensis faciet. SEN. Hoc absit nefas.
NER. An patiar ultra sanguinem nostrum peti,
inultus et contemptus ut subito opprimar?
exilia non fregere summotos procul
Plautum atque Sullam, pertinax quorum furor
armat ministros sceleris in caedem meam,
absentium cum maneat etiam ingens favor
in urbe nostra, qui fovet spes exulum.
tollantur hostes ense suspecti mihi,
invisa coniunx pereat et carum sibi
fratrem sequatur. quicquid excelsum est cadat.

447 satis **A** *corr. L. Müller de re metr. p. 153* || **448** Ita (*vel* Di) facta *N. Heinsius p. 507* || **449** s. v. esse **A** *corr.* ψ || **457** *del. Leo I 58 sq., defendit Ladek p. 102, citat Ieremias de Montagnone sic*: Decet timeri cesarem. At plus diligi. *Peiper L. V. 24. 26 cf. 21* || **461** despectus **A** *corr. Bücheler* (dispectus *Ritter*, suspectus *Peiper*, despectum ut ensis feriat? *de Wilamowitz*) || **462** ultro ψ || **463** inuictus **A** *corr. Rapheling* || **465** Sillam **A** || **467** absentum **A** *corr.* ψ || **471** cadet *Ier. de Montagnone*

SEN. Pulcrum eminere est inter illustres viros,
consulere patriae, parcere afflictis, fera
caede abstinere tempus atque irae dare,
orbi quietem, saeculo pacem suo.
haec summa virtus, petitur hac caelum via.
sic ille patriae primus Augustus parens
complexus astra est colitur et templis deus.
illum tamen Fortuna iactavit diu
terra marique per graves belli vices,
hostes parentis donec oppressit sui;
tibi numen incruenta summisit suum
et dedit habenas imperi facili manu
nutuque terras maria subiecit tuo.
invidia tristis victa consensu pio
cessit; senatus, equitis accensus favor;
plebisque votis atque iudicio patrum
tu pacis auctor, generis humani arbiter
electus orbem iam sacra specie regis
patriae parens: quod nomen ut serves petit
suosque cives Roma commendat tibi.
NER. Munus deorum est, ipsa quod servit mihi
Roma et senatus quodque ab invitis preces
humilesque voces exprimit nostri metus.
servare cives principi et patriae graves,
claro tumentes genere quae dementia est,
cum liceat una voce suspectos sibi
mori iubere? Brutus in caedem ducis,
a quo salutem tulerat, armavit manus:
invictus acie, gentium domitor, Iovi
aequatus altos ipse per honorum gradus
Caesar nefando civium scelere occidit.

484 nutuique *vel* nutuque A ‖ 487 uotis (uotum ψ) atque iudicium patrum est A *corr. Lipsius* ‖ 489 orbem specie sacra A o. sapientia sacra ψ *cf. prf. l. n.* o. tu sacra specie α, *corr. Bothe* (spiritu sacro *Gruter,* tu sacro auspicio *N. Heinsius p. 468)* ‖ 495 viros A *corr.* ψ ‖ 500 domitor gentium A *corr.* ψ *cf. prf. l. n.* ‖ 501 altos saepe A *corr. Bücheler*

quantum cruoris Roma tum vidit sui,
lacerata totiens! ille qui meruit pia
virtute caelum, divus Augustus, viros
quot interemit nobiles, iuvenes senes
sparsos per orbem, cum suos mortis metu
fugerent penates et trium ferrum ducum,
tabula notante deditos tristi neci!
exposita rostris capita caesorum patres
videre maesti, flere nec licuit suos,
non gemere dira tabe polluto foro,
stillante sanie per putres vultus gravi.
nec finis hic cruoris aut caedis stetit:
pavere volucres et feras saevas diu
tristes Philippi, †hausit et Siculum mare
classes virosque †saepe cedentes suos.
concussus orbis viribus magnis ducum:
superatus acie puppibus Nilum petit
fugae paratis, ipse periturus brevi:
hausit cruorem incesta Romani ducis
Aegyptus iterum; nunc leves umbras tegit.
illic sepultum est impie gestum diu
civile bellum. condidit tandem suos
iam fessus enses victor hebetatos feris
vulneribus, et continuit imperium metus.
armis fideque militis tutus fuit,
pietate nati factus eximia deus,
post fata consecratus et templis datus.
nos quoque manebunt astra, si saevo prior
ense occuparo quicquid infestum est mihi

503 Roma non **A** R. tunc *ψ cf. prf. l. n. corr. Leo* ‖ **507** sparsos *vel* sparsosque **A** sparsit *vel* sparsitque *ψ* ‖ **516** mersit *Gronov* traxit *Leo* ‖ **517** saepe (*om. ψ*) cedentes suos **A** s. caedentes suos *G. Fabricius, Ladek p. 105* s. cedentes. suis | concussus *Rutgers V. L. 64 sq.* (*coll. Lucan. I 5:* certatum totis concussi viribus orbis) sparsit Actiacos sinus | conc. *Bücheler* miscuit gentes suis | conc. *Leo* ‖ **518** conc. o. viribus. tandem aemulus superatus *Leo*

dignaque nostram subole fundaro domum.
SEN. Implebit aulam stirpe caelesti tuam
generata divo Claudiae gentis decus,
sortita fratris more Iunonis toros.
NER. Incesta genetrix detrahit generi fidem,
animusque numquam coniugis iunctus mihi.
SEN. Teneris in annis haud satis clara est fides,
pudore victus cum tegit flammas amor.
NER. Hoc equidem et ipse credidi frustra diu,
manifesta quamvis pectore insociabili
vultuque signa proderent odium mei,
tandem quod ardens statuit ulcisci dolor.
dignamque thalamis coniugem inveni meis
genere atque forma, victa cui cedat Venus
Iovisque coniunx et ferox armis dea.
SEN. Probitas fidesque coniugis, mores pudor
placeant marito: sola perpetuo manent
subiecta nulli mentis atque animi bona;
florem decoris singuli carpunt dies.
NER. Omnes in unam contulit laudes deus
talemque nasci fata voluerunt mihi.
SEN. Recedet a te (temere ne credas) amor.
NER. Quem summovere fulminis dominus nequit,
caeli tyrannum, saeva qui penetrat freta
Ditisque regna, detrahit superos polo?
SEN. Volucrem esse Amorem fingit immitem deum
mortalis error, armat et telis manus
arcuque sacras, instruit saeva face
genitumque credit Venere, Vulcano satum:
vis magna mentis blandus atque animi calor
Amor est; iuventa gignitur, luxu otio
nutritur inter laeta Fortunae bona.

532 sobole **A** *(sic ubique)* ‖ **533** impleuit **A** *corr.* *ψ* ‖ **538** clara est **A** *corr. Th. Mommsen* cl. est fides **A** *corr. Leo* ‖ **539** flammas, amor. *Leo* ‖ **541** insaciabili **A** *corr. ψ* ‖ **543** urgens *ψ* ‖ **545** cedet **A** *corr. ψ* ‖ **553** recedat **A** *corr. Bothe* ‖ **559** arcusque sacros **A** *corr. Bücheler* (arcuque sacro et i. *N. Heinsius*)

quem si fovere atque alere desistas, cadit
brevique vires perdit extinctus suas.
NER. Hanc esse vitae maximam causam reor,
per quam voluptas oritur; interitu caret,
cum procreetur semper humanum genus
Amore grato, qui truces mulcet feras.
hic mihi iugales praeferat taedas deus
iungatque nostris igne Poppaeam toris.
SEN. Vix sustinere possit hos thalamos dolor
videre populi, sancta nec pietas sinat.
NER. Prohibebor unus facere quod cunctis licet?
SEN. Maiora populus semper a summo exigit.
NER. Libet experiri, viribus fractus meis
an cedat animis temere conceptus favor.
SEN. Obsequere potius civibus placidus tuis.
NER. Male imperatur, cum regit vulgus duces.
SEN. Nihil impetrare cum valet, iuste dolet.
NER. Exprimere ius est, ferre quod nequeunt preces?
SEN. Negare durum est. NER. Principem cogi nefas.
SEN. Remittat ipse. NER. Fama sed victum feret.
SEN. Levis atque vana. NER. Sit licet, multos notat.
SEN. Excelsa metuit. NER. Non minus carpit tamen.
SEN. Facile opprimetur. merita te divi patris
aetasque frangat coniugis, probitas pudor.
NER. Desiste tandem, iam gravis nimium mihi,
instare: liceat facere quod Seneca improbat.
et ipse populi vota iam pridem moror,
cum portet utero pignus et partem mei.
quin destinamus proximum thalamis diem?

566—569 *Senecae continuantur* A *Neroni tribuuntur* ψ || 572 posset A *corr.* ψ || 573 fidesque pop. *N. Heinsius p. 508* | sinet ψ || 574 prohibeor ψ || 576 fractus *vel* fractis A *cf. prf. l. n.* || 577 conc. furor α || 583 permittat ψ *cf. prf. l. n.* || 587 frangant ψ || 590 en ψ | iam pridem et ipse vota Poppaeae moror *Bücheler* et ipse propria *Peiper*

AGRIPPINA

Tellure rupta Tartaro gressum extuli,
Stygiam cruenta praeferens dextra facem
thalamis scelestis: nubat his flammis meo
Poppaea nato iuncta, quas vindex manus
dolorque matris vertet ad tristes rogos.
manet inter umbras impiae caedis mihi
semper memoria, manibus nostris gravis
adhuc inultis: reddita est meritis meis
funesta merces puppis et pretium imperi
nox illa qua naufragia deflevi mea;
comitum necem natique crudelis nefas
deflere votum fuerat — haud tempus datum est
lacrimis, sed ingens scelere geminavit nefas.
perempta ferro, foeda vulneribus sacros
intra penates spiritum effudi gravem
erepta pelago, sanguine extinxi meo
nec odia nati: saevit in nomen ferus
matris tyrannus, obrui meritum cupit,
simulacra, titulos destruit matris metu
totum per orbem quem dedit poenam in meam
puero regendum noster infelix amor.
extinctus umbras agitat infestus meas
flammisque vultus noxios coniunx petit,
instat, minatur, imputat fatum mihi
tumulumque nati, poscit auctorem necis.
iam parce: dabitur, tempus haud longum peto.
ultrix Erinys impio dignum parat
letum tyranno, verbera et turpem fugam
poenasque quis et Tantali vincat sitim,

593 *inscr. om.* ψ Agrippina mater Neronis A ‖ 600 reddita et meritis A *corr. Bücheler* ‖ 602 uox A *corr.* ψ *cf. prf. l. n.* ‖ 608. 609 *priora hemistichia commutavit Bothe* (nec odia nati, s. e. m. | erepta pelago, s. i. n. f.) ‖ 611 mortis metu A *corr. Bücheler* ‖ 615 que *om.* A *add.* ψ ‖ 617 t. nasci *vel* nati A t. ulcisci ψ t. poenam *Peiper*

dirum laborem Sisyphi, Tityi alitem
Ixionisque membra rapientem rotam.
licet extruat marmoribus atque auro tegat
superbus aulam, limen armatae ducis
servent cohortes, mittat immensas opes
exhaustus orbis, supplices dextram petant
Parthi cruentam, regna divitias ferant:
veniet dies tempusque quo reddat suis
animam nocentem sceleribus, iugulum hostibus
desertus ac destructus et cunctis egens.
heu, quo labor, quo vota ceciderunt mea?
quo te furor provexit attonitum tuus
et fata, nate, cedat ut tantis malis
genetricis ira quae tuo scelere occidit?
utinam antequam te parvulum in lucem edidi
aluique, saevae nostra lacerassent ferae
viscera: sine ullo scelere, sine sensu innocens
meus occidisses; iunctus atque haerens mihi
semper quietam cerneres sedem inferum,
proavos patremque, nominis magni viros,
quos nunc pudor luctusque perpetuus manet
ex te, nefande, meque quae talem tuli.
quid tegere cesso Tartaro vultus meos,
noverca coniunx mater infelix meis?

OCTAVIA CHORVS

Parcite lacrimis urbis festo
laetoque die, ne tantus amor
nostrique favor principis acres
suscitet iras vobisque ego sim
causa malorum. non hoc primum
pectora vulnus mea senserunt:
graviora tuli; dabit hic nostris

625 armatae licet *Bentley* || **631** des. et destr. ac c. e. A *corr.* ψ || **639** mecum ψ || **646** *inscr. om.* ψ

finem curis vel morte dies:
non ego saevi cernere cogar
coniugis ora,
non invisos intrare mihi
thalamos famulae;
soror Augusti, non uxor ero.
absint tantum tristes poenae
letique metus.
scelerum diri, miseranda, viri
potes hoc demens sperare memor?
hos ad thalamos servata diu
victima tandem funesta cades.
sed quid patrios saepe penates
respicis udis confusa genis?
propera tectis efferre gradus,
linque cruentam principis aulam.
CHOR. En illuxit suspecta diu,
fama totiens iactata dies:
cessit thalamis Claudia diri
pulsa Neronis,
quos iam victrix Poppaea tenet,
cessat pietas dum nostra gravi
compressa metu segnisque dolor.
ubi Romani vis est populi,
fregit claros quae saepe duces,
dedit invictae leges patriae,
fasces dignis civibus olim,
iussit bellum pacemque, feras
gentes domuit,
captos reges carcere clausit?
gravis en oculis undique nostris
iam Poppaeae fulget imago,

653 vel mortem ψ mortemve *Peiper* ‖ **654** saeuae **A** *corr.* *α* | cogor **A** *corr.* ψ ‖ **661—668** *choro tribuuntur* ψ ‖ **661** socerum **A** soror *vel* soror o ψ *corr.* ψ *cf. prf. l. n. Peipero* socerum *e* CHO. *nota male interposita natum videtur* ‖ **662** hoc *vel* haec **A** ‖ *post v.* **668** *lacunam statuit Peiper* ‖ **672**[a] *monom.*, **672**[b]—**681** *dimetri* **A**

iuncta Neroni!
affligat humo violenta manus
similes nimium vultus dominae
ipsamque toris detrahat altis,
petat infestis mox et flammis
telisque feris principis aulam.

NVTRIX POPPAEA

Quo trepida gressum coniugis thalamis tui
effers, alumna, quidve secretum petis
turbata vultu? cur genae fletu madent?
certe petitus precibus et votis dies
nostris refulsit: Caesari iuncta es tuo
taeda iugali, quem tuus cepit decor
et culpa †Senecae, tradidit vinctum tibi
genetrix Amoris, maximum numen, Venus.
o qualis altos quanta pressisti toros
residens in aula! vidit attonitus tuam
formam senatus, tura cum superis dares
sacrasque grato spargeres aras mero,
velata summum flammeo tenui caput;
et ipse lateri iunctus atque haerens tuo
sublimis inter civium laeta omina
incessit habitu atque ore laetitiam gerens
princeps superbo: talis emersam freto
spumante Peleus coniugem accepit Thetin,
quorum toros celebrasse caelestes ferunt,
pelagique numen omne consensu pari.
quae subita vultus causa mutavit tuos?
quid pallor iste, quid ferant lacrimae doce.

686 affigat A *corr.* ψ *cf. prf. l. n. et v. 796* ‖ 688 petat infelix A *corr. Grotius* ‖ 690 *inscr.* NVTRIX POPPAEAE *Leo* ‖ 691 quodve A *corr.* ψ *cf. prf. l. n.* ‖ 692 madent A manant ψ *cf. prf. l. n.* ‖ 696 et culpa Senecae (senecte ψ) A culpaque nati *Peiper* (*olim:* culpata Senecae), contempta Senecae *Leo* et cultus, ecce *Baehrens;* et culpa nuptae *Gronov* et culpa sanctae (*i. e. Octaviae, cum irrisione dictum*) *Richter* | victum ψ ‖ 701 que *om.* A *add.* ψ ‖ 707 thetim A

POP. Confusa tristi proximae noctis metu
visuque, nutrix, mente turbata feror,
defecta sensu. laeta nam postquam dies
sideribus atris cessit et nocti polus,
inter Neronis iuncta complexus mei
somno resolvor; nec diu placida frui
quiete licuit. visa nam thalamos meos
celebrare turba est maesta: resolutis comis
matres Latinae flebiles planctus dabant;
inter tubarum saepe terribilem sonum
sparsam cruore coniugis genetrix mei
vultu minaci saeva quatiebat facem.
quam dum sequor coacta praesenti metu,
diducta subito patuit ingenti mihi
tellus hiatu; lata quo praeceps toros
cerno iugales pariter et miror meos,
in quis residi fessa. venientem intuor
comitante turba coniugem quondam meum
natumque; properat petere complexus meos
Crispinus, intermissa libare oscula:
irrupit intra tecta cum trepidus mea
ensemque iugulo condidit saevum Nero.
tandem quietem magnus excussit timor;
quatit ossa et artus horridus nostros tremor
pulsatque pectus; continet vocem timor,
quam nunc fides pietasque produxit tua.
heu quid minantur inferum manes mihi
aut quem cruorem coniugis vidi mei?
NVTR. Quaecumque mentis agitat intentus vigor,
ea per quietem sacer et arcanus refert

721 i. t. saepta terribili sono *N. Heinsius p. 509* || 728 resedi A *corr.* ψ || 731 pristinus A *corr.* α || 732 irrumpit A *(nostri codd. omnes, Leo nihil adnotat) corr.* ψ || 735 ora A *corr. Bücheler* || 736 vocem diu *ci. Leo* || 740 infestus A *corr. Gronov.* (agitat intra aestus vigil *ci. de Wilamowitz*, introrsus *Peiper coll. Med. 47* || 741 pariter arcanus *N. Heinsius p. 512*

veloxque sensus. coniugem thalamos toros
vidisse te miraris amplexu novi
haerens mariti? sed movent laeto die
pulsata palmis pectora et fusae comae?
Octaviae discidia planxerunt sacros
inter penates fratris et patrium larem.
fax illa, quam secuta es, Augustae manu
praelata clarum nomen invidia tibi
partum ominatur. inferum sedes toros
stabiles futuros spondet aeternae domus.
iugulo quod ensem condidit princeps tuus:
bella haud movebit, pace sed ferrum teget.
recollige animum, recipe laetitiam, precor,
timore pulso redde te thalamis tuis.
POP. Delubra et aras petere constitui sacras,
caesis litare victimis numen deum,
ut expientur noctis et somni minae
terrorque in hostes redeat attonitus meos.
tu vota pro me suscipe et precibus piis
superos adora, maneat ut praesens status.

CHORVS

Si vera loquax fama Tonantis
furta et gratos narrat amores
(quem modo Ledae pressisse sinum
tectum plumis pennisque ferunt,
modo per fluctus raptam Europen
taurum tergo portasse trucem),
quae regit et nunc deseret astra,
petet amplexus, Poppaea, tuos,
quos et Ledae praeferre potest
et tibi, quondam cui miranti

742 rogos A *corr.* ψ ‖ 746 dissidia ψ ‖ 760 et vota A *corr.* *Gronov* ‖ 761 praesens metus A *corr.* *Bücheler* (*Peiper:* suadet ut p. metus) ‖ 762 loquax A loquar ψ ‖ 764 que A *corr.* ψ ‖ 765 ferum A *corr.* ψ ‖ 766 europam ψ

fulvo, Danae, fluxit in auro.
formam Sparte iactet alumnae
licet et Phrygius praemia pastor:
vincet vultus haec Tyndaridos
qui moverunt horrida bella
Phrygiaeque solo regna dedere.
Sed quis gressu ruit attonito
aut quid portat pectore anhelo?

NVNTIVS CHORVS

Quicumque tectis excubat miles ducis,
defendat aulam cui furor populi imminet.
trepidi cohortes ecce praefecti trahunt
praesidia ad urbis, victa nec cedit metu
concepta rabies temere, sed vires capit.
CHOR. Quis iste mentes agitat attonitus furor?
NVNT. Octaviae favore percussa agmina
et efferata per nefas ingens ruunt.
CHOR. Quid ausa facere quove consilio doce.
NVNT. Reddere penates Claudiae divi parant
torosque fratris, debitam partem imperi.
CHOR. Quos iam tenet Poppaea concordi fide?
NVNT. Hic urit animos pertinax nimium favor
et in furorem temere praecipites agit:
quaecumque claro marmore effigies stetit
aut aere fulgens, ora Poppaeae gerens,
afflicta vulgi manibus et saevo iacet
eversa ferro; membra per partes trahunt
deducta laqueis, obruunt turpi diu
calcata caeno. verba conveniunt feris

772 daphne *vel* dampne (danne, dane ψ) A, *corr.* α | fulsit ψ || 775 vincit *Baehrens* || 779 pectore portat A *corr.* *L. Müller* (pectore quid portat *B. Schmidt d. em. tr. 66*) || *inscr. om.* ψ || 780 miles exultat A *corr. Bothe* (m. excubat *Rapheling*) || 785 attonitas ψ || 786 furore A *corr. Gronov* || 792 furor A *corr.* ψ || 795 aut ara A *corr. Lipsius* || 798 diducta A *corr.* ψ

immixta factis quae timor reticet meus.
sepire flammis principis sedem parant,
populi nisi irae coniugem reddat novam,
reddat penates Claudiae victus suos.
ut noscat ipse civium motus, mea
voce haud morabor iussa praefecti exequi.

CHOR. Quid fera frustra bella movetis?
invicta gerit tela Cupido:
flammis vestros obruet ignes
quis extinxit fulmina saepe
captumque Iovem caelo traxit.
laeso tristes dabitis poenas
sanguine vestro.
non est patiens fervidus irae
facilisque regi:
ille ferocem iussit Achillem
pulsare lyram,
fregit Danaos, fregit Atridem,
regna evertit Priami, claras
diruit urbes;
et nunc animus quid ferat horret
vis immitis violenta dei.

NERO

O lenta nimium militis nostri manus
et ira patiens post nefas tantum mea,
quod non cruor civilis accensas faces
extinguit in nos, caede nec populi madet
funerea Roma quae viros tales tulit.

800 recipit A *corr. Delrio* (repetit *Peiper coll. Oed. 764*) || 802 dedat *Grotius*, cedat *Baehrens* || 803 iunctus (uinctus) *an* uictus *in* A *fuerit incertum* || 806—819 *dimetri praeter* 812^a (s. vestro), 817^b (dir. urbes) A || 809 quibus ψ || 811 laesi A *corr. Bothe* || 820 *inscr.* NERO. PRAEFECTVS ψ || 821 tantum nefas A *corr.* ψ || 824 funera A *corr.* ψ funesta ψ *cf. prf. l. n.* | tale quae virus tulit *N. Heinsius p. 513*

at illa, cui me civium subicit furor,
suspecta coniunx et soror semper mihi,
tandem dolori spiritum reddat meo
iramque nostram sanguine extinguat suo.
admissa sed iam morte puniri parum est:
graviora meruit impium plebis scelus:
mox tecta flammis concidant urbis meis,
ignes ruinae noxium populum premant
turpisque egestas, saeva cum luctu fames.
exultat ingens saeculi nostri bonis
corrupta turba nec capit clementiam
ingrata nostram ferre nec pacem potest,
sed inquieta rapitur hinc audacia,
hinc temeritate fertur in praeceps sua:
malis domanda est et gravi semper iugo
premenda, ne quid simile temptare audeat
contraque sanctos coniugis vultus meae
attollere oculos; fracta per poenas metu
parere discet principis nutu sui.
sed adesse cerno rara quem pietas virum
fidesque castris nota praeposuit meis.

PRAEFECTVS NERO

Populi furorem caede paucorum, diu
qui restiterunt temere, compressum affero.
NER. Et hoc sat est? sic miles audisti ducem?
compressit! haec vindicta debetur mihi?
PRAEF. Cecidere motus impio ferro duces.
NER. Quid illa turba, petere quae flammis meos
ausa est penates, principi legem dare,

825. 826 *post* 830 *revocavit Richter* ‖ 827 et illa A *corr. Bothe* | favor *Bentley* ‖ 833 turpique e. s. cumuletur fame *N. Heinsius p. 514* ‖ 848 nutu *vel* nutui A *cf. 484* ‖ *inscr.* NERO *om.* ψ ‖ 849 compescit A *corr. Peiper* (compressus? *Bücheler*) ‖ 850 metus A *corr.* α | impii *Delrio*

abstrahere nostris coniugem caram toris,
violare quantum licuit incesta manu
et voce dira? debita poena vacat?
PRAEF. Poenam dolor constituet in cives tuos?
NER. Constituet, aetas nulla quam famae eximat.
PRAEF. Tua temperet nos ira, non noster timor.
NER. Iram expiabit prima quae meruit meam.
PRAEF. Quam poscat ede, nostra ne parcat manus.
NER. Caedem sororis poscit et dirum caput.
PRAEF. Horrore vinctum trepidus astrinxit rigor.
NER. Parere dubitas? PRAEF. Cur meam damnas fidem?
NER. Quod parcis hosti. PRAEF. Femina hoc nomen capit?
NER. Si scelera cepit. PRAEF. Estne qui sontem arguat?
NER. Populi furor. PRAEF. Quis regere dementes valet?
NER. Qui concitare potuit. PRAEF. Haud quemquam reor.
NER. Mulier, dedit natura cui pronum malo
animum, ad nocendum pectus instruxit dolis.
PRAEF. Sed vim negavit. NER. Vt ne inexpugnabilis
esset, sed aegras frangeret vires timor
vel poena; quae iam sera damnatam premet
diu nocentem. tolle consilium ac preces
et imperata perage: devectam rate
procul in remotum litus interimi iube,
tandem ut residat pectoris nostri timor.

CHORVS OCTAVIA

O funestus multis populi
dirusque favor,

853 caram **A** *cf. prf. l. n.* tantam ψ *sic Leo in editione, olim ci.* sanctam *Hermes X 441* ‖ **858** qua t. **A** *corr. Bücheler* ‖ **859** expectabit **A** explicabit ψ *corr.* α (spectabit iram *Peiper*) ‖ **862** victum **A** *corr.* ψ | astringit ψ ‖ **864** quid *vel* cur ψ ‖ **867** quis **A** *corr.* ψ ‖ **870** *totus Neroni tribuitur* **A** *corr. Peiper* ‖ **872** tam **A** *corr. N. Heinsius p. 514* | promit **A** *corr. Bothe* ‖ **876** resideat ψ | tumor ψ ‖ **877—983** *dimetris interpositi monometri tres* (**913** tristis Er., **957** victima n., **962** numen s.) **A** ‖ *inscr.* CHORVS (*om.* OCTAVIA) ψ

qui cum flatu vela secundo
ratis implevit vexitque procul,
languidus idem
deserit alto saevoque mari.
flevit Gracchos miseranda parens,
perdidit ingens quos plebis amor
nimiusque favor genere illustres,
pietate fide lingua claros,
pectore fortes, legibus acres.
te quoque, Livi, simili leto
Fortuna dedit,
quem neque fasces texere suae
nec tecta domus. plura referre
prohibet praesens exempla dolor:
modo cui patriam reddere cives
aulam et fratris voluere toros,
nunc ad poenam letumque trahi
flentem miseram cernere possunt.
bene paupertas humili tecto
contenta latet:
quatiunt altas saepe procellae
aut evertit Fortuna domos.

OCT. Quo me trahitis quodve tyrannus
aut exilium regina iubet,
si mihi vitam fracta remittit
tot iam nostris et victa malis?
sin caede mea cumulare parat
luctus nostros, invidet etiam
cur in patria mihi saeva mori?
sed iam spes est nulla salutis:
fratris cerno miseranda ratem.

882 gnatos *vel* gratos **A** *corr.* ψ ‖ **887** leuis **A** (leui ψ?) *corr. Delrio* ‖ **889** sui **A** *corr. de Wilamowitz* | nec tuta (*vel* saepta) d. *N. Heinsius pp. 510. 514* ‖ **895** possunt *an* possis *vel* possit *in* **A** *fuerit non liquet cf. prf. l. n.* ‖ **898** domus **A** *corr.* ψ ‖ **899** quoue ψ ‖ **902** euicta **A** *corr. Gronov* ‖ **903** si caede **A** *corr. Gronov*

hac en cuius vecta carina
quondam genetrix, nunc et thalamis
expulsa soror miseranda vehar.
nullum Pietas nunc numen habet
nec sunt superi:
regnat mundo tristis Erinys.
quis mea digne deflere potest
mala? quae lacrimis nostris questus
reddere aedon? cuius pennas
utinam miserae mihi fata darent!
fugerem luctus ablata meos
penna volucri procul et coetus
hominum tristes caedemque feram.
sola in vacuo nemore et tenui
ramo pendens querulo possem
gutture maestum fundere murmur.
CHOR. Regitur fatis mortale genus,
nec sibi quisquam spondere potest
firmum et stabile * *
per quam casus volvit varios
semper nobis metuenda dies;
animum firment exempla tuum,
iam multa domus quae vestra tulit:
quid saevior est Fortuna tibi?
tu mihi primum
tot natorum memoranda parens,
nata Agrippae, nurus Augusti,

908 hac (hec *ψ*) est **A** *corr. Peiper* ‖ **916** redderet edon **A** reddet *vel* reddat e. *ψ* *corr. Baehrens* (aedon *α*) ‖ **918** alata *ψ* *(Bentley)*, sublata *Bücheler, at cf. Verg. Aen. III 258* ‖ **925** quicquam *ψ* ‖ **927** per quae **A** p. quem *vel* quam *ψ* | volvitur *ψ* *inter hunc versum et antecedentem hiat oratio. Corruptelae mederi sic studuit Bothe*: firmam et stabilem Parcam; casus | volvit varios | *Richter monometrum excidisse ratus sic:* firmum et stabilem ⟨vitae cursum⟩ | per quem c. v. v., *Leo dimetrum supplendum putat velut talem:* stabilem | ⟨per cuncta deum tempora vitae⟩ | per quae *Temeraria Baehrens tentat*

Caesaris uxor, cuius nomen
clarum toto fulsit in orbe,
utero totiens enixa gravi
pignora pacis,
mox exilium verbera, saevas
passa catenas, funera, luctus,
tandem letum cruciata diu.
felix thalamis Livia Drusi
natisque ferum 942b
ruit in facinus poenamque suam.
Iulia matris fata secuta est;
post longa tamen tempora ferro
caesa est, quamvis crimine nullo.
quid non potuit quondam genetrix
tua quae rexit principis aulam
cara marito partuque potens?
eadem famulo subiecta suo
cecidit diri militis ense.
quid cui licuit regnum in caelum
sperare, parens tanta Neronis?
non funesta violata manu
remigis ante,
mox et ferro lacerata diu
saevi iacuit victima nati?
OCT. Me quoque tristes mittit ad umbras
ferus et manes ecce tyrannus.
quid iam frustra miseranda moror?
rapite ad letum quis ius in nos
Fortuna dedit. testor superos —
quid agis, demens? parce precari
quis invisa es numina divum.
Tartara testor
Erebique deas scelerum ultrices

940 vulnera *I. Gronov. (Sueton. Tib. 53)* ‖ 948 texit *an* rexit *in* A *fuerit non liquet* ‖ 953 mittet A *corr.* ψ ‖ 961 quibus ψ ‖ 964 quibus ψ

et te, genitor,
dignum tali morte et poena:
non invisa est mors ista mihi.
armate ratem, date vela fretis
ventisque petat puppis rector
Pandatariae litora terrae.
CHOR. Lenes aurae zephyrique leves,
tectam quondam nube aetheria
qui vexistis raptam saevae
virginis aris Iphigeniam,
hanc quoque tristi procul a poena
portate, precor, templa ad Triviae.
urbe est nostra mitior Aulis
et Taurorum barbara tellus:
hospitis illic caede litatur
numen superum;
civis gaudet Roma cruore.

967 *post vocem* genitor *Leo desiderat imprecationem talem:* perde tyrannum || 969 sors (*vel* 968 sorte) *N. Heinsius p. 514* || 972 tandem Phariae **A** *corr. Lipsius* || 973 lenes **A** *corr.* ψ || 974 etherea **A** *corr.* ψ || 976 ephigeniam **A** *corr.* ψ || 980 Maurorum **A** *corr. Lipsius*

subscriptio nulla, sequitur HERCVLES OETAEVS **A** (L. A. S. OCTAVIA explicit, incipit eiusdem HERCVLES ψ)

I. INDEX
NOMINVM ET RERVM.*)

Tragoediarum ordo et signa:

H	Hercules I (furens)	1
Tr	Troades	49
Ph.	Phoenissae	91
M	Medea	117
P	Phaedra	155
O	Oedipus	201
A	Agamemnon	241
T	Thyestes	279
Hɪɪ	Hercules II (Oetaeus)	319
Oct.	Octavia	395

*) Indicis numeros ad novam editionem accommodavit Henricus Boese.

---

*) nomen non occurrit nisi in scaenarum titulis (Clytemestra *sic*)

II. INDEX ORTHOGRAPHICVS.

De orthographia codicis E.

(Cf. Richter K. U. p. 31.)

I. Vocales.

1 **aspiratio ante vocales admissa:** harena harundo Hister Haemus haemonius hedera humus hiberus haedus halitus anhelus anhelans Dahae T 370. 603 coherces P 454. 1077 cohercuit Tr 375 **omissa:** *fere constanter*: umerus umor ei (*nusquam* hei) aenum; alcyones A 680 *cf.* a (*pro* ah) Tr 1013 pro (*nusquam* proh) **aspirationis vitiose admissae vel neglectae exempla:** haethnę Hii 286 hetneum Hii 542 habiit A 944 habeant T 882 heuboica herinis habunde herebi histhmon hostendit hiris hora hortus — inhermes Phoen. 488 perhennes P 964 perhemptus Hii 1476 — ac Hii 813 (*bis*) ydra ymenaeum ille (= Hylle Hii 1448) asta amos H 156 (EV) yadas esperio auriendum H 636 (E) aut (= haut) H 345. 922 P 496 Tr 25 Hii 1166 *alia sexcenta.* — *cf.* II 6.

2 **diphthongorum et vocalium mutationes:** ae — e ae *fere ubique has voces tenet*: caelum caelestis caeruleus maeror maestus paedor (*at* poedore A 991) saecula caespes saetiger taedae caecus paene saeptus dissaeptus vaecors caelebs caęstus gaesum taeter paenitet (E *Rescr.*) — e *constanter in his apparet*: cetera frena fetus effetus fecundus (femina femineus) obscenus camena cena. — paelex *et* pelex *pari fere numero* (pelex *in* Hii *frequentior*), pellex *nusquam* — *vitiose* ae *pro* e *vel* e *pro* ae *saepissime posita, velut*: phetontae Hii 854 fęrei (Pheraei) M 662 pre que hec quęri quaerulus quęstus (I QVEREBE M 197 *Rescr.*) aebrius Haęctor micaeneas A 121 ae *pro* e *frequenter in imperativis in III^{ae} decl. VI° casu in II^{ae} decl. vocativo* (comprimae metuae rupae stigae lampadae summae falsae animę) — *praeterea digna conmemo-*

ratione: levus *fere constanter velut* T 910 P 17. 49. 396. 708. 1260 M 680 paena Phoen. 264 M 462. 492. 616 *cf.* paenitet faenus P 455 [*cf.* faenore *ap. Ritschl. pr. lat. mon. ep., cl.* XXIII. p. 284] physaeter P 1030 **ae — oe** (paena) phębeis męnia laeti P 856 (*pro eo quod* loetum *i. e.* letum *scribi solet*) loetum (= laetum) HII 1675 phoethontiadum poenae (= paene) HII 1163 foedus poedore (*v. sup.*) Phoedra **e — oe** phebus cepit cetus echalia — ephoebi loetum loetalis loetificus (*sic constanter, nisi quod* lętum *extat* HII 976 laetifero HII 208) **o — au** occupet *pro* aucupet HII 482 **u — au** cludendi *et* claudendi *formis sine discrimine usus est librarius* **oe — o** Deiphoebe A 749 **uu — uo** *in syllabis primitivis* o *post* u *consonam non servatum est nisi in* HII, *ubi id generis exemplorum magnus apparet numerus. Ibidem post* qu *servatum* o *in* quom. — volnus HII 1628 vulnus 799 (*sed alterum* u *posterioris manus*) voltus HII 1258. 1266. 1273. 1290. 1296. 1645. 1708 vultus 808 (*sed* u *m. sec.*) 1726 voltu 1489. 1608 avolsam 522 — *scripturae* quom *certa apparent vestigia*: HII 610 (quom E cum A) 607 (cum A quem E *i. e.* quom) 1163 (cum A quo E R *restituendum erat* quom. *quod etiam* 587. 596 *ubi* quum E cum A *et* 612 *ubi* cum ω *scribendum videtur*). *plerumque tamen forma* cum *invenitur.* **o — u** suboles TR 463. 528 P 468 (*a pr. m.*) incolomis A 400 orbis HII 1827 attullit Ph. 602 **ii — i** pelasgij TR 628 *v.* I 3 **i — y** *saepissime permutantur*: hyemes lacrymae sylva *raro* sydus *plerumque per y.* **i — y — u** sipara (*v.* II 7) inclitus et inclutus (*utrumque frequens*) proxumus HII 689 optume TR 486 Phoen. 151 decumas TR 76 tegumen Phoen. 472 cumba HII 1924 A 106 O 166 H 775 T 592 M 368

u

(monimenta Oct. 196 G) phrygibus TR 758 simul et *pro* simile HII 1264 Eurupus H 378 E^1V Thylae (Thule) M 379 myrrha myrtus Thyades saetyger M 644 clamys *ex* clamus E^1 T 664 **e — o** vertex HII 503. 509 A 569 (A *ubique* vortex). — *in vocabulo graeco* TR 822 Mothone (A Methone) **a — e** *in vocab. graecis*: Pellene H 979 *pro* Megara *non raro* Megera *vel* Maegera *vel* Megaera. Chapereus A 560 HII 777 caphęrides HII 804 cephallanum TR 518 **e — i** tremesco TR 488 H 418 T 696 genetrix O 615. 746 Ph. 552 P 115 (genitrix *non nusquam*) neglegit HII 154 T 159 demissos O 506 deminuto O 147 destricta A 735 deripis A 693 deducit M 939 — deferte (differte) H 1175 decedere (decid.) A 487 — protinus pinna pinnata *plerumque* penna — direpta HII 1262 discendi P 669 discendit Ph. 446 tremibundum HII 812 ganticicum (ganget.) M 865 cremassis HII 851 recides H 1330 — *Mutatio vocalis alia atque in compositis fieri solet observatur in* subrupiendi *verbo* A 298 *ubi* sub rupe reductus E surripere doctus A [*cf. Plaut. Trin. v.* 83 *ed.*

Ritschl.] — *in vocc. graecis*: Illissos P 13 (Elissus A) elisus P 504 [*Εἰλισσός Paus.* I 19 6] Perithous P 244. 1235 Treptolemi P 838 micenas (mycenas) A 1007

3 **vocalium contractio**: di T 266. 407. 530 (*m. pr.*) M 396 diffugistis (*pro* di fugistis) T 1070 dis Ph. 205 (*m. pr.*) isdem Tr 325 Grais A 581 — imperi T 223 (Lucreti Oct. 302 R 13 V) *vitiose* dardanii Hii 363 partheni Hii 1885 elysi H 744 — coniugii M 481 supercili P 799 imperii P 868 — tristis *pro* thriasiis P 5 exiliis Ph. 625 supplitiis M 1015 suppliciis O 944 — contractae perfecti formae in i it isti imus issem isse *plerumque recte scriptae sunt in senariorum exitu.* peti Hii 1843 M 248 redi H 612 Hii 48 petit H 825 Tr 348 O 803 redit Hii 1681 Tr 50 perit Hii 1421 Ph. 210 H 49 M 994 abit Hii 1977 P 728 obit Tr 597. — *ineunte vel medio versu ante consonas*: (h)abiit A 944 perit A 113 abit H 1151 ante vocales petit H 244 abiit (bi *in ras.* 2 *m.*) H 321 in anapaesticis perit Hii 1867 abit (*pro* obit) Hii 1911 in glyconeo adit Hii 1062 — redisti Hii 982 petisti Hii 551 redimus P 1213 petissem Tr 555 perisse Tr 490 obisse O 765 P 998

e

4 **vocalium elisio**: derat P 1186 derat Tr 888 *at* deerat Ph. 369 de ē O 694 de esse T 717 P 477 deerrantes P 1069 — semusta Tr 1085 semustas A 761 — semiustus T 80? Hii 1737? semianimen P 1102 semanima O 1053 — anteire A 453? *in concursu vocabulorum* Hecuba est Tr 1062 E (hecuba est ψ hecube *om.* est) supreminens (supra em.) T 655 fides (fida es) Ph. 105 Tenaret (Taenara et) Tr 402 potuisset mihi (potuissem ei mihi) Hii 1181 explicerrores (explica errores) O 773

o

caelumlympus (caelum ol.) H 972 praebeoccurro (praebeo oc.) H 1041 cruoris (cruore es) Hii 1256 satest (satis est) Hii 1230 — *Denique non praetermittenda* viden *forma pro* videsne Ph. 394

II. Consonae.

1 **assimilatio omissa in compositis**: adlapsa P 667 A 432 adlegi A 813 adnumerat P 1264 adridet O 841 adsuetas Tr 152 adstringit O 555 adsistit T 706 adfusus O 71 adfusa Tr 1076 adflictis O 213 — afuit M 264 E *et Rescr.* (abscondit H 292 V aggredi H 1281 V) — inlitus Hii 527. 716. 726 M 576 P 387 inlisus O 462 T 1045 P 1093 inlustre H 594 inlicitum H 595 (E V) in loca *pro* inroga H 512 inrigare Tr 965 inriga Ph. 164 inremeabilis H 548 (inremediabilis E) inridens Ph. 521 inritus H 659 (E V) M 748 inrepertus M 648 inmani T 1014 inmensa T 1095 inmori Hii 869 inmitte Hii 980 inmisso M 232 (*Rescr.*) inmiscet Tr 11

inpunita P 821 inpune HII 875 inpotenti M 651 inpavidus HII 63. 645 inpulsu TR 1115 impegit H 991 E V (V *etiam* inperium H 1315 inpetus H 993 inbuit H 455) — conlucent T 908 conlucet A 543 conlapsa HII 1229 conbibit O 494 conpesce H 519. 975 — subcumbet A 993 subcubuit TR 950. — *constanter scriptum est* umquam numquam numquid cumque utrimque namque — iamdudum pessumdatus. —

2 **assimilatio admissa in compositis.** *constanter* subm — subp — obp — adp *assimilationem passae sunt* (summ — supp — opp — app) *nec non formae* quicquid quicquam. *singularis est scriptura* assint M 58. dissicite Ph. 348. — *media ante mutam facta est muta his exemplis*: optegis P 887 optinere M 257 O 843 optulerit H 586 optutus A 238.

3 **dissimilatio.** *pro* membrum membratim membrana *constanter scripsit librarius* menbra menbratim menbrana. *similiter* panpinea P 755 obtabat HII 399.

4 **consonae eiectae.** in compositis: operiar A 945 (E A) — comitti Ph. 328 comitte M 33 i *consona in compositis iaciendi*: adicere Ph. 201 adice M 527 (*bis*). 277. 471. 783 O 811 adicit T 727 obicere M 497 obici H 434 (E V) M 237 (*Rescr.*) proiciet Ph. 426 (subicit Oct. 827 R 13) obex: obice H 237. 999 in voce ineunte: g. novus *pro* navus (gnavus) HII 567 — gnatus — natus: *utraque forma usus est librarius, ita tamen ut in VIIII prioribus tragoediis sola integra praevaleat.* s *post* ex *praepositionem omissa*: expectent T 441 exurgat M 49 exiluit M 445 exilit HII 242 expue Ph. 44 exanguis H 414 *servata*: exsecrabilis Ph. 223 exsurgere TR 536 P 1012 exsequi P 618 H 41 HII 538 exsequiae O 63 exsanguis P 1053 exferit *pro* exserit HII 255 excidit HII 553 exserta HII 1670 *addita*: exsuere HII 828 TR 562 s *post* trans *praepositionem plerumque omissa*: transcribor transcendo transilio. *addita*: transsierat TR 438 in voce media c *ante* t autumnus artus *constanter* (*v.* II 7) in vocum concursu: *praepositio* post *ante vocabulum a litera* t *incipiens consona ultima aliquotiens privatur*: postergum Ph. 577 posterga M 303 O 1055 poste P 937. — *Contra* n consona servata *in terminatione*: quotiens totiens *constanter* coniunx *plerumque* formonsus O 508 P 781 Atlans HII 1908 gigans HII 167. 1168. 1759 Garamans P 68 Mimans *plerumque corruptum* minans H 981 minas HII 1384

5 **consonae interpositae.** mpt emptus peremptus peremptor temptare praetemptans (O 657 P 1060) intemptata (M 62) *satis frequentes, at* contempta HII 1161 *at* contemtor A 605 incomptae A 586 *at* incomtus P 657 consumptus HII 1083. 1358 **mps** sumpsisse TR 103 consumpsit HII 1224 A 698

absumpsit Tr 1177 **mpn** tempne H 90 (E V) contempnere M 540 [*v. Vergil. Ge.* IIII 104] dampnare Hii 898. 901 Ph. 253 *at* damnum O 490 *etc.* erumpna Hii 1374 aerumpnas Tr 765 Ph. 78 columpnae T 647 P 497 antempnas M 323 solempnis O 304 Tr 778. 899 H 879 (E) M 112. 798 **mt** somti H 1222 insomti P 825 [*cf. Mommseni C. I. ind. gramm. p.* 607 *col.* 3: quamta tamtae sentemtiam *alia*] **uu** — **u** fluuitauit (fluuialis A) M 631

6 **aspiratio consonis addita vel dempta.** **c** — **ch** *constanter* lacrimae simulacrum ancora — pulcher sepulchrum. *vitiose leguntur* ophiucus M 698 (E *Rescr.*) oecalia Hii 162 caecas *pro* calcas Tr 533 corda A 338 Tr 833 — archadius O 477 archanus H 597 alchmene H 22 zachintho Tr 856 calchus (Caycus) Tr 228 chapereus A 560 chorus *fere ubique pro* corus, michi nichil *constanter*; cholcus *pro* colchus Tr 1104 [*cf.* calchidicus *Verg. ecl.* X 50] **p** — **ph** spinx O 92. 246. 641 prygibus Tr 469 paretram H 993 scarpen Tr 848 — trophea A 190 Tr 151 phylon Tr 848 **t** — **th** Tyestes A 25 Aegistus tyrsus *frequenter* istmos Hii 83 scyta Tr 1104 — antheus Hii 24 aethnaeus *saepe* bisthonius H 226 *etc.* **r** — **rh** rodope Hii 1032 pyrrus *non raro* **h non suo loco** parrahsis A 831 trhaces Hii 1790 [*cf.* trhaso *ap. Ritschl. prisc. lat. mon. ep. p.* 69 *ad* 76 E]

7 **consonae simplices pro geminatis, geminatae pro simplicibus.** **c** — **cc** occeanus O 505 sicculo Hii 1308 peccoris P 296 hoccine *pro* hocne Hii 771 **ch** — **cch** Bacchus *plerumque,* bachus A 886 O 157 (*pro* Iaccho) 113. 324 H 697 Iaccho O 437 bracchia Hii 109. 1861 O 404 — **d** — **dd** redit *aliquotiens pro* reddit. **t** — **tt** litus *plerumque* littora Hii 836 Tr 108. 141 *etc.* vita *pro* vitta Ph. 508 P 651 Atin A 690 — bruttia Hii 650 bruttium T 578 — oblitterentur M 557 quattuor *bisyllab.* Hii 1095. — **p** — **pp** sipara M 328 Hii 699 Iuppiter puppis *constanter* — suppremus Hii 1488 Tr 374. 761 *etc.* clippeus Ph. 470. 481 repperiet Tr 429 Oedippus *plerumque.* **l** — **ll** pelex (*nusquam* pellex) belua squaleo squalor squalidus ilex Hii 1640 ilico O 598 paulum solemnis (*vel* solempnis) querela reliquiae cybelę *producta media* Tr 72 (*at Rescr.* cybebae) cybeles *anapaest. mensura* P 1136 — calidus (*i. e.* callidus) O 106 callidum (calid.) T 1054 sollertis Ph. 238 sollicitus *ubique* ballista P 535 Calliopae pallidus — Encelladus Hii 1735 mollitur O 997. **m** — **mm** — **mn** — **nn** sqamosus M 1023 — dammis P 572 dammae Hii 1058 immo ammentum P 812 comminus Tr 348 ammisi *pro* amisi H 1259 lamna A 855? antemnas A 505 O 386 antempnas M 323 solemnis *v.* II 4 *et* 5 Strynnonis O 604 — enarra Tr 1067 **n** — **nn** — **mn** Erinys *ubique* — Agamenon

A 779. 932 Agamennon A *subscr.* O *subscr.* Mennon *pro* Memnone Tr 239 s — ss causa (*numquam* caussa) casus *pro* cassus Tr 679 *al.* cresius P 1170 gnosiacus Hii 161 Lyrnesos Tr 221 Lyrnesida A 186 Parnasi A 721 Parnason Ph. 129 *at* Parnasseos O 281 Parnassio Hii 1474 Cassandra Thressa Titaressos thessalicus (thesalus H 288) Nassamonio *vitiose* Hii 1642 transsierat *v. supra.*

8 **consonarum mutationes.** u — b — ph — f. Danuuius M 724 (*Rescr.* Danubius F) Danubius T 376 afflauat Hii 1443 vixque (*i. e.* bisque) Hii 1850 iuvatus (iub.) T 732 [*cf.* iuvaberit *ap. Momms. inscr. R. N.* 4342] aucupavor *m. pr.* Ph. 361 deuium (*i. e.* dubium) Tr 891 (fleuiles O 509 *Rescr.*) — Suebae M 713 — tolerabit H 1188 nobis (novis) Tr 900 pluribus (*i. e.* plurimus) Hii 1750 (1966 A) — bosforos H 128 — fylomela Hii 199 fineas frigas frigibus frygiae frigio frixeum ferei Et hieme Tr 817 (*ex* Fthie *natum*) fiius *i. e.* Phlyeus P 29 nefele tysifone sulfue c — q secuntur O 712 insecuntur O 964 (aecum M 200 *Rescr. qui tamen eodem versu* aequus *habere videtur*) oblicus O 365 elocor Hii 728 locum *pro* locor H 295 E[1]. condam (quond.) Hii 550 qu — c arquitenens P 709 quoquit Hii 1396 quaquumque P 1070 (aqulles *i. e.* Achilles A 178 R 10 *cf.* Aquillitani *C. I.* 200, 79) gu — g tinguere H 88 (u *del.* E[1]) T 819 P 652 O 43 urguere M 948 O 543 — laugo[re] A 161 c — g Ligurgi O 471 H 903 (E V) — corytis H 1127 gn — n gnatus gnauus *v supra* II 4 gnosius A 24 H 733 P 649 O 392 gnosiacus Hii 161 cycnus A 679 cicnus A 215 Cycnus H 486. d — t liquid P 897. 1000 H 620 reliquid Tr 623 Hii 1345 H 394 *pr. m.*? T 221 inquid M 630 quid *pro* quot Hii 1852 H 431 capud P 1020 — aliquit T 274 M 395 aliquot Ph. 413 O 18 *m. pr.* quit P 734 nequit T 891 Ph. 513 at *pro* ad Hii 1917 (illut M 226 *Rescr.*) — fronte *pro* fronde A 583 — sed *pro* et *aliquotiens ubi vox superior* s *litera terminatur ut* H 963 recipi sed *pro* recipis et E — haut *vel* aut *pro* haud *non raro* s — c cinis Hii 1393 s — sc — ss — ssc Syrus Tr 339 Sythes Hii 1251 (consios H 692) — Scyros Tr 226 (abscens *vel* abstens) H 273 (E) scaevus *aliquotiens ut* H 1123 — augessit (sc) M 671 ulcissi O 218 (nosce H 216 V) — pacissci A 268 posscit Tr 310 decresscet Tr 1048 — ascensor (ds) P 1207 s — x — ss nisus H 1320 *at* nixae T 600? mixtus Vlixes *constanter* — estollit Tr 302 declausit *pro* deplanxit Hii 1851 — minax *pro* minas s *ex* x E[1] H 902 (minas *pro* Mimas Hii 730 R) ferox *nonnumquam pro* feros uixque (*i. e.* bisque) Hii 1850 (experii H 1140 fulxit H 208 exit H 323 V) lassus lassatus (*pro* lax.) *saepe.* — pistrix (πίστρις) P 1049 x — sx arsx A 562 O 227 x — cx reuincxit Ph. 508. coniuncx Hii 197 zm

III. Singularia quaedam ad nominum et verborum flexionem pertinentia.

raro us um Scyrus Tr 339 Ilium Tr 31. acc. Cyllaron Ismenon Aeacos *pro* Aeacon Hii 1558 III decl. e — on Creo O 203. 205 *inscr.*: 202. 509 Agamemno *inscr. tragoediae alias* — on Agamemnon Pluton Memnon Amphitryon. acc. sing. decl. I et III *praevalent terminationes graecae* en — an — yn Alcmenen Oeten Eurydicen Rhodopen — Borean Eurotan Lichan — Araxen Vlixen Gangen Alciden Atriden Oresten Achillen — chelyn Ityn Eleusin Trachin *alia*. am — em — im Andromacham Tr 576 Ossam Hii 1152 Alcidem Hii 510. 1320 Erynim O 644 Tigrim (*sequitur vox* inmiscet) Tr 11 — Eurydicem H 581 Scythem H 1210 — Oedipodam O 1003 gen. sing. Cybelae Tr 72 Hecubae 138. 962 *at* Cybeles P 1136 Ioles Hii 556 Helenae *an* Helenes? A 907 (E[1]: helene soror E[2]: hel. furor) — Geryonae A 841 geryone H 1170 — Oedipodae H 496 — Phasidis M 102 dat. s. Parnetho *pro* Parnethi P 4 vocat. sing. Calchas Tr 359 — Oresta A 933 — Vlixes Tr 594 (*alias* Vlixe) abl. Oedipoda O 943. adiectiva graecam terminationem os on non admittunt. bistonos ales A 673 *vitiose pro* bistonis. ius — eus pelopēus M 891 T 22? pelopius A 7. 165 pelopaeae = pelopiae T 641

2 **verba.** *In coniugatione quod observatione dignum esset nihil repperimus praeter haec pauca*: tondis *pro* tondes Ph. 130 friget *pro* frigit O 39 vomet *pro* vomit O 979 — tenderent *i. e.* tenderant *pro* tetenderant H 538 — occurrit *vitiose pro* occucurrit Ph. 367. — (adorsus = adortus H 239 V) — *de contractis perfectorum formis cf.* I 3.

IV. Qua ratione voces vel coniunctae vel seiunctae sint.

praepositiones nominibus suis adnexae: [*de monum. Ancyr. Mommsenius* (*Res gestae divi Augusti* p. 145): *saepe inter praepositionem et sequens substantivum in archetypo non interpungi vix dubium est*; *certe in indice maioribus et evidentioribus litteris scripto ita legitur* v. 2 inrem v. 3 induabus.] instatu aculpa abetheria adte adcantus perhas pertonantem exillo exte propterme subplaustro profato prome caelotenus (Hii 316) immembra T 761 vocabula composita divelluntur: in domitum a mitto at tonitu per errent ex cusso sub actus de cretum super sum — in cassum T 1066 in vicem T 102 — qui cumque cui quam ante quam quae nam iam ne amor ne iam iam non dum etiam num. particulae orationis coniunctae cum vocibus quae subiciuntur: siqua siquid site sipotes sinimis sedtu sedmagnus ethanc etfulget necsitotus nequis iamse iampossum ante anpossum namquis autcentum nonlicuit quamprope tambene quidhoc cumtraxi endomita protector. — *multa praeterea vel coniunctarum*

sine ratione vel male diremptarum vocum exempla soli librarii — quem quidem e libro continua scriptura exarato suum transscripsisse hac ipsa re intellegitur — aut neglegentiae aut inscitiae tribuenda videntur esse velut talia: terhodopetulit, pallorraborem, siquafecrndum, inhibendatamen illothessalicus expectotuam tupraeda occurrit ibi (Hu 42), fer culum, diui dunt, in acbus, cas pias, at hos de lia, phoetontia dum. — *De litterarum elisione cf.* I 4.
